

ZBORNİK

DOKUMENATA I PODATAKA
O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU
JUGOSLOVENSKIH NARODA

TOM

VI

KNJIGA 2

REDAKCIONI ODBOR:

Predsednik redakcionog odbora
Ivan Regent

članovi redakcionog odbora u Ljubljani;
Vlado Kozak, Metod dr Mikuž, prof. Janez Kramar, Franček Saje,
Marjan Bertonec, Jole Šiška.

članovi redakcionog odbora iz Vojnoistorijskog Instituta
Stevu Maoduš, pukovnik, Jovan Vujošević, potpukovnik,
Zdravko Klanjsček, major.

Odgovorni urednik;
Jovan Vujošević, potpukovnik

PRIREĐUJE ZA ŠTAMPU
VOJNOISTORISKI INSTITUT JUGOSLOVENSKE NARODNE ARMije
IZDAJE
VOJNOIZDAVAČKI ZAVOD „VOJNO DELO“

VOJNOISTORISKI INSTITUT JUGOSLOVENSKE NARODNE ARMije

ZBORNIK

DOKUMENATA I PODATAKA
O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU
JUGOSLOVENSKIH NARODA

TOM

VI

KNJIGA 2

BORBE U SLOVENIJI 1942 GOD.

BEOGRAD

1953

BORBE U SLOVENIJI 1942
JANUAR — FEBRUAR — MART — APRIL — MAJ

I

**DOKUMENTA PARTIZANSKIH JEDINICA
I PARTISKIH ORGANIZACIJA**

BR. 1

POSLANICA OSVOBODILNE FRONTE SLOVENACKOM NARODU
POVODOM NOVE 1942 GODINE¹

NOVOGODIŠNJA POSLANICA OSVOBODILNE FRONTE
SLOVENACKOG NARODA

Protekla je godina 1941, godina najljućeg robovanja. Pred nama je nova godina, koja treba da bude godina našeg narodnog vaskr-senja, godina našeg potpunog nacionalnog i narodnog oslobođenja.

Dve su reči koje danas izražavaju sve dužnosti svakog svesnog Slovenca, a koje u novoj godini moramo još jasnije osećati i još odlučnije nego dosad sprovoditi. u delo.

Prva reč je — borba.

U borbi, u nemilosrdnoj oružanoj akciji protiv fašističkih ugnje-tača, jeste za podjarmljene narode Evrope jedina garancija da godina 1942 bude godina oslobođenja. Zora slobode koja tako brzo sviće sa istočnog bojišta — ne sme nas uljuljati u pasivno iščeki-vanje da će slobodu doneti samo ruski i saveznički bajoneti. Vla-stitim snagama rušiti fašizam koji se lomi, vlastitim snagama i u neprijateljskoj pozadini ubrzati da sovjetski i drugi saveznički ba-joneti što pre poseku glave fašističkim zmijama — to i samo to znači ići u novu godinu spreman i odlučan da se pobedonosno do-konča teška oslobodilačka borba.

Druga reč, koja iz prve nužno proizlazi jeste — j e d i n s t v o .

Jedinstvo svih borbenih snaga je sada kao i ranije uslov uspešne borbe. Neoprostivo bi grešio prema slovenačkom narodu onaj koji bi sad, kad je slovenačko narodno jedinstvo u slovenačkim narod-nim masama svršen čin, počeo potkopavati to najveće nacionalno dobro naših teških i sudbonosnih dana. Pred slovenačkim narodom se nalazi još uvek težak i trnovit put, pun teških iskušenja. Naši nacionalni neprijatelji su još uvek vrlo moćni. Samo ujedinjeni, Slovenci mogu slomiti njihov jaram.

Svak može videti da je jedinstvo slovenačkog naroda danas isto-vetno sa Osvobodilnom frontom slovenačkog naroda. Ko između

¹ Objavljeno početkom januara 1942 u centralnom organu IOOF, „Osvobodilnoj fronti“, god. II, br. 1.

Slovenaca to neće ili pak ne može razumeti, taj je ili neprijatelj ili brodolomac koji je izgubio zdravu orijentaciju. .

I zaista. „Bela garda”² iz dana u dan dokazuje da je vulgarna agentura neprijatelja koja u svojoj sredini gaji gestapovce i ovrovce, čuva i brani narodne izdajnike i denuncijante, koja čak u svojim „londonskim” publikacijama upotrebljuje protiv OF italijansku terminologiju.⁸

Neizazvani, nepotrebni i besplodni pokušaj da se formira „narodna besprekorna sredina”⁴ potpuno je propao, jer se morao tako završiti.⁵ Izvesnim ljudima je naime nedostajalo unutrašnje snage da vlastita saznanja pretvore u vlastita dela i da se stfju u jedno sa novim svenarodnim pokretom. Zbog takve svoje unutrašnje nemoci, oni su pribegli „sredinaškim” pokušajima. Veštački formirati „sredinu” znači razbijati narodno jedinstvo onda kad je jedinstvo najviša zapovest, i što svakako pretstavlja nastojanje koje se ne slaže sa osnovnim narodnim potrebama. Nikakvo čudo onda što su gospoda iz „sredine” ostali generali bez vojske.

⁸ Slovenački narod je nazivom „Bela garda” označavao izdajničke političke i vojne grupe koje je počela formirati slovenačka reakcionarna buržoazija za borbu protiv OF i partizanske vojske.

³ Rukovodioci klerikalne stranke, Jugoslavenske narodne stranke i desnih socijaldemokrata sklopili su septembra 1941 god. međupartiski sporazum u cilju jedinstvene borbe protiv OF i formirali t. zv. „Narodni odbor” kao vrhovni politički organ slovenačke buržoazije. Taj Narodni odbor odmah je stupio u vezu sa „Slovenskim narodnim odborom” u Londonu, koji je formirao tadanji ministar emigrantske vlade dr Miha Krek. Narodni odbor u Ljubljani je slao u London propagandnu građu za borbu protiv OF koju je vodio dr Krek preko Radio Londona, dok je dr Krek slao u Ljubljanu uostvta da slovenačka reakcija ujedini oko sebe sve građanske političke grupe i uništi po svaku cenu slovenački nartbanski pokret.

⁴ Klerikalne i liberalne građanska političke frakcije koje su bi'e iz ličnih razloga u opoziciji prema svojim matičnim partijama osuđivale su u svojim lecima, izdatim u drugoj polovini 1941 god.. Osvobodilnu frontu s navodom da stvara banditizam i, takođe, napadale neke vođe buržoaskih stranaka. Istovremeno su govorile da može Slovence spasiti samo „zlatna ali pametna sredina” između jedne i druge krajnosti. Sredinaške grupe su istovremeno pregovarale sa OF i sa buržoaskim partijama i radile na tome da razbiju OF i pridobiju njeno članstvo. Ovaj plan nije im uspeo. Celokupna „sredina”, koja je pretstavljala samo generale bez vojske, priključila se krajem 1941 i početkom 1942 god. slovenačkoj reakciji, zajedno sa kojom je — na osnovu direktiva dr Kreka i/ Londona i Draže Mihailovića — osnovala u martu 1942 god. „Slovensku zavezu” (Slovenački savez) kao vrhovni organ ujedinjene slovenačke reakcije za političku i oružanu borbu protiv OF i slovenačke partizanske vojske. „Sredina” je na taj način postala sastavnim delom belogardističkog narodnog izdajstva. Ona je pred narodom svoje izdajničko delovanje prikrivala, jer je htela ostati „neoorljana” garnitura reakcije. (Franček Saje „Belogardizem”, II popunjeno izdanje, Ljubljana 1952)

⁵ Slov. original glasi: ... „je končal v pesku, ker je v pesku končati — moral”.

OSVOBODILNA FRONTA

OSREDNJI ORGAN OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA

Leto II Št. 1

V začetku januarja 1942

Cena 1 L 30 pf

Novoletna poslanica Osvobodilne fronte slovenskega naroda

Leto 1941 — leto najhujše sužnosti — je zatonilo. Pred nami je novo leto, ki bo letnica našega narodnega vstajenja, leto na me polne narodne in človeške osvoboditve.

Dve besedi sta, ki izražata dandanes vsjo dolžnost slehernega zavednega Slovence in ki ju moramo v novem letu še jasneje čutiti in še odločneje spreminjati v dejanja, ki dosegajo.

Prva beseda je — borba.

V borbi, v neizprosni oboroženi skoji proti fašističnim zatiralcem in za podjarjenim evropskim narodom edini jainstvo, da bo postalo leto 1942 leto odsvetosti. Zarja svobode, ki tako utarno rib z vzhodnega bojišča, nas ne sme zazibati v pasivno pričakovanje, da bo prišla svoboda samo na ruskih in zavezniških bajonetih. Z lastnimi silami ruski fašizem, ki se podira, z lastnimi silami in v sovažniškem zaleđu pospešiti, da sovjetski in drugi zavezniški bajoneti čim prej posekajo glave fašističnim kačam — to in zgolj to se pravi iti v novo leto pripravljeni ter odločni zmagovito dobojevati teži osvobodilni boj.

Druga beseda, ki iz prve vsjo nuno izvira, je enotnost. Enotnost vseh borbenih moči je sleg ko prej pogoj za uspešno borbo. Neodpustljivo bo gre il nad slovenski narodni, kdor bi pučel sedaj, ko je slovenski narodna enotnost v slovenskih narodnih množicah doseženo stejsvo, izpudkopavati to najvisjo nacionalno dobrotno naših težkih in usodnih dni. Pred slovenskim narodom je se fida, s trujen posvita in budih pretrkovanj polja poti. Savi narodni sovratniki so se zelo močni. Le enotni bomo Slovenci zločili njihov jarem.

Vsakdo laško vidi, da je enotnost slovenskega naroda danes istovetna z Osvobodilno fronto slovenskega naroda. Kdor med Slovenci tega pobe ali pa ne more razumeti, ta je bdbisa sovratnik budisa brodolomec, ki je izgubil zdravo orientacijo.

In za res „Bela garda“ iz thieva v dan dokazuje, da je vulgarna sovratnikova agentura, ki goji v svoji sredi gestapovce in ovrovec, varuje in zagovarja narodne izdajalce in denunciantne ter celo v svojih „londonskih“ publi-

kacijah proti OF uporablja italijan sko terminologijo.

Neizvzani, neopretni in brezplodni poskus, oblikovati „narodno neopretno sredino“, pa jetkončai v pesku, ker je v pesku kouchati — morat. Ne katerim ljudem je pac priuanykovalo notranje moči, da bi lastna spoznanja spreuueali v lastna dejanja in se zili v eno z novim vsenarodnim slovenskim gibanjem. Zetadi lake svoje notranje neuoi so ve zatekli v „srednjo-ke“ posvitan „linetno oblikovan „sredino“, to se pravi, izkrajati narodno enotnost tedaj, ko je enotnost najvisja zapoved, pa je vsekakor prizadevanje, ki ni v skladu z osnovnimi

narodnimi potrebami. Nič čudnega, že so gospodje iz „sredine“ ostali generali brez vojske.

Izmed ključevnih ruševin naše žalostne politične preteklosti se v novo leto dvigata ohrabreni in aktivizirani slovenski narod ter njegova Osvobodilna fronta. Zunanji in notranji sovratniki slovenskega naroda so zaniman pričakovati, da bo diskusija o preetih vprašanjih, ki jih se bilo treba naučiti in resiti, razgnala Osvobodilno fronto na vse veitrove. Plod te diskusije sta obe novoletni izjavi, ki dokazujeta, da se je slovenska narodna enotnost le se utrdila.

V borbenem letu je gre OF v novo leto v leto, ko so slovenski narod u svoj uvoili odločil sam in ko, budi njegove včno zdrave ljudske sile dosveje svojo narodno in človeški osvoboditve.

Izjava

Osvobodilna fronta slovenskega naroda proglašo, da neomejeno vztraja na načelnih osnovnih točkah, sprejetih na II. plenarni seji SNOO, ki se glase:

1. Proti okupatorjem je treba vršiti neizprosno oboroženo akcijo.
2. Ta akcija predstavlja izhodišče za osvoboditev in združitve vseh Slovencev.
3. Stojčé na stališču naravne in usodne skupnosti jugoslovanskih narodov ne priznava Osvobodilna fronta razkosanja Jugoslavije in deluje z vsemi silami za slogo in enotnost njeih narodov. Hkrati stremi k povezanosti slovanskih narodov pod vodstvom velikega ruskega naroda na temelju pravice slehernega naroda do samoodločbe.
4. Z osvobodilno akcijo in aktivizacijo slovenskih množic preoblikuje OF slovenski narodni značaj. Slovenske ljudske množice, ki se porijo za svoje narodne in človeške pravice, ustvarjajo nov lik aktivnega slovenstva.
5. Vse skupine, ki sodelujejo v OF, so se obvezale, da bodo lojalne v medsebojnih odnosih.
6. Po narodni osvoboditvi prevzame na slovenskem ozemlju oblast Osvobodilna fronta slovenskega naroda kot celota.
7. Po narodni osvoboditvi uvede Osvobodilna fronta dosledno ljudsko demokracijo. Vsa vprašanja, ki presegajo okvir narodne osvoboditve, se bodo reševala na dosleden ljudski demokratični način.
- Glede na slovenske narodne potrebe in glede na dejstvo, da se bliža čas naše narodne osvoboditve, dodaja OF slovenskega naroda svojim temeljnim točkam še naslednji dve točki:
 8. V skladu s slovenskimi izjavami Churahilla, Roosevelta in Stalina bo po svoji narodni osvoboditvi o notranji ureditvi Združene Slovenije in o svojih zunanjih odnosih odločil slovenski narod sam. OF bo to elementarno pravico slovenskega naroda uveljavila in branila z vsemi sredstvi.
 9. Narodna vojska na slovenskem ozemlju raste iz Slovenskih narodno-osvobodilnih partizanskih čet in Narodne zaštite, kamor se pozvajo vsi zavedni Slovenci.

Novo leto 1942.

Izvršni odbor OF;
Politični odbor OF; SNOO

Fotokopija dokumenta br. 1

Iznad bednih ruševina naše žalosne političke prošlosti, u novoj godini se dižu ohrabreni i aktivizirani slovenački narod i njegova Osvobodilna fronta. Spoljašnji i unutrašnji neprijatelji slovenačkog naroda su uzalud očekivali da diskusija o gorućim pitanjima, koja je trebalo načeti i rešiti, rastera Osvobod.lnu frontu na sve strane. Plod te diskusije su obe novogodišnje izjave® koje dokazuju da se slovenačko narodno jedinstvo samo još jače učvrstilo.

Sa borbenim poletom ide OF u novu godinu, u godinu kad će slovenački narod sam odlučiti o svojoj sudbini i kad će njegove večito zdrave narodne sile postići svoje nacionalno oslobođenje i oslobođenje čoveka.

BR. 2

IZVEŠTAJ „SLOVENSKOG POROČEVALCA" OD 6 JANUARA 1942 GOD. O BORBAMA CANKAREVOG BATALJONA U POLJANSKOJ I SELSKOJ DOLINI DRUGOM POLOVINOM DECEMBRA 1941 GODINE¹

IZVESTAJI SA SLOVENAČKIH BOJIŠTA

Između 24 i 25 decembra narodnooslobodilačke part'zanske jedinice u Gorenjskoj uništile su 6 mostova² da bi Nemcima onemogućile prolaze. 25 izjutra su uz glavni drum kod Poljana partizani postavili više zaseda, tukli nemačke pozicije kod Poljana i napadali sav vojni saobraćaj na drumu. Nemci su odgovarali teškim mitraljezima oklopnih automobila, topovima i tromblonskim bombama. Partizani su uništili nekoliko nemačkih oklopnih automobila. Broj nemačkih mrtvih i ranjenih još nije utvrđen. Istog dana su Nemci napadali sa Crnog Vrha. Tom prilikom su partizani pretrpeli sledeće gubitke: 1 mrtav i 4 ranjena. Nemački gubici toga dana iznose 62 mrtva i ranjena. 26 decembra je vladalo zatišje. 27 decembra su Nemci ponovo napali i pokušali sa pet strana opkoliti partizanske položaje. Žestoka dorba je trajala 4 sata. Poginula su 4 partizana, a dva su

• U istom broju „Osvobodilne fronte" objavljena je izjava grupa učlanjenih u OF — da stoje nepokolebljivo na učvršćivanju jedinstva OF — kao odgovor na pokušaje grupe Crtomira Nagode „Stara pravda" da razbije OF. Grupa Crtomira Nagode bila je januara 1942 god. isključena iz OF. Posle isključenja, Crtomir Nagoda, koji je već od jeseni 1941 bio direktno povezan sa Mihailovićem, stupio je u „Slovensku zavezu".

¹ „Slovenski poročevalec" br. 1, od 6 januara 1942 godine. „Slovenski ooročevalec", centralni organ Izvršnog odbora OF, štampao se do maja 1942 god. u Ljubljani. U mesecu maju tiraž iznosi 4500 primeraka. Do kraja maja je izašao 21 broj (vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 4, primedbu br. 1).

² Vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 78. primedbu 2 i dok. br. 69.

ranjeno. Nemaca je poginulo 40. Partizani su zaplenili veću količinu oružja i municije i odbili sve nemačke napade.

Kod Radohove Vasi u Dolenjskoj partizanska četa se sukobila sa brojno nadmoćnijim Italijanima. Poginulo je 17 Italijana. Partizani imaju jednog mrtvog druga.

U celoj Gorenjskoj je na badnje večer bila samo jedna javna ponoćnica. Vršila se u podružnici sv. Miklavža nad Selcama. Crkva je bila dupke puna. Za pevnicom je stare slovenačke božićne pesme pevao partizanski pevački hor, a sveštenika su pri misi posluživali takođe partizani. Taj događaj je odjeknuo u celoj Gorenjskoj.

26 decembra uveče su u Dravljama kod Ljubljane razoružana tri italijanska vojnika. Zaplenjene su tri puške i 60 metaka.

BR. 3

IZVEŠTAJ BORISA KIDRIČA, SEKRETARA IZVRŠNOG ODBORA OSVOBODILNE FRONTE, CENTRALNOM KOMITETU KOMUNISTIČKE PARTIJE JUGOSLAVIJE OD 7 JANUARA 1942 GOD. O POLITIČKOJ SITUACIJI U SLOVENIJI¹

IZVESTAJ O POLITIČKOJ SITUACIJI U SLOVENIJI, 7-1-1942 GOD.

Demaskiranje Draže Mihailovića smo završili uspešno. Izvršni odbor OF primio je sa terena preko 500 rezolucija koje osuđuju izdaju Dražinu. Krupna i sitna buržoazija delimično su se držale kiselu, a opšte je javno mišljenje bilo takvo, da su stvar morale požderati bez naročitih reakcija. Pokazalo se kao potpuno pravilno i pravovremeno što je Izvršni odbor OF objavio Vaše zvanično pismo o Draži.² Brzi udarac je sprečio podmukle planove i jako učvrstio ugroženo slovenačko naredno jedinstvo.

Odmah posle kampanje koja je demaskirala Dražu, predložili smo svim grupama da se temeljnim tačkama, koje zastupa OF i koje su takođe Vama poznate, dodaju još dve tačke:³ 1) da će posle narodnog oslobođenja o svojoj sudbini, o svojim spoljašnjim odnosima i unutrašnjem uredjenju — u skladu sa svečanim izjavama Cerčila, Ruzvelta, Staljina — odlučivati slov. narod sam; 2) da narodna vojska na slov. teritoriji raste isključivo iz slov. partizanskih odreda i Narodne zaštite.⁴ Sve grupe — i predstavnici, „jugoslovenske“

¹ Original, na slovenačkom jeziku, nalazi se u arhivi Istoriskog edeljenja CK KPJ (9—442).

² Vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 67.

³ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 61.

⁴ Vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 48.

buržoazije u OF³ — primile su ovaj predlog Izvršnog odbora. Samo „Pravda“, kojoj komanduje Vama poznati jugoslovensko-trockistički prijaško,® htela je... „ograničeno jemstvo“ samoopredeljenja, ali je, naravno, propala i sada je u raspadanju. Tačke biće u sledećim brojevima »„Poroč.“ i „OF“ svečano objavljene. Kampanja protiv Draže prinudila je i aktivne oficire da s nama potpišu sporazum, koji kaže: 1) narodna vojska na slov. teritoriji sastoji se isključivo od partizanskih odreda i N. Z., koji su već pod političkim i vojničkim vođstvom OF; 2) OF prima ili pak odbija oficire prema pouzdanosti; 3) primljeni oficiri dužni su svršiti kurs po nacionalno-polit. gledištima, koje odredi OF. Ovim sporazumom, koji zasada ne objavljujemo, da ih Italijani ne interniraju, oficirima su vezane ruke s obzirom na kakve separatne pokušaje. I čim bi se ovi pokušaji pojavili, mi bismo objavili sporazum i raskrinkali prestupnike. Zbog naših udaraca, razni ljudi su bili, dakle, prisiljeni da podnose jedinstvo.⁷ Mi smo ostali gospodari položaja. Klasna zategnutost u slov. narodu ponovo se smirila. A, svakako, svima skupa ništa ne verujemo; njihovi pokušaji ponovo će se pojavljivati u takvom ili drugom obliku, i sve češće. Ali postoje stvari koje mi čvrsto držimo, i gde ih nećemo pustiti blizu: 1) teren, 2) Izvršni odbor OF, 3) štab. Odmah posle kampanje, odredili smo 3 januar kao praznik uspomena na partizanske i druge žrtve (zatvoreni, mučeni, iseljeni). Izvršni odbor OF je odredio da svi Slovenci, u znak komemoracije, ostanu kod kuće između sedam i osam časova. Stvar je odlično uspela. Sve ljubljanske ulice bile su posute slov. zastavicama sa crnim porubom, pozivima Izvršnog odbora i crno uokvirenim listićima sa imenima Slandera⁸ i Šercera.⁹ (Šercer je bivši aktivni oficir, poručnik, koji je već letos otišao u partizane, ponašao se disciplinovano i junački, postao komandir voda, zatim do komandira čete i polubataljona, izveo napad na Turjak i zauzimanje Loža, bio u Ljubljani, zbog izdaje uhapšen, osuđen od ital. vojnog suda i streljan, i vanredno se dobro držao na sudu i prilikom streljanja). Židovi su bili išaram imenima Slandera i Šercera. Između sedam i osam, ulice, lokali i pozorišta bili su — prazni. Stvar je bila nov plebiscit za OF. Pobožni hrišćani

⁵ Grupa koju su sastavljali ing. Dušan Semec, dr Drago Marušić i Franc Novak, a nazivana je i „ministarska“ grupa jer su bili u njoj bivši ministri jugoslovenskih vlada. Ova trojica bivših ministara predstavljali su onaj deo slovenačkog građanstva koji posle rasula Jugoslavije nije sarađivao sa okupatorom. Među građanstvom u Ljubljani imali su priličan ugled i sakupljali su za OF veliku novčanu pomoć.

⁶ Vidi dok. br. 1, primedbu 6.

⁷ Misli se: Razni elementi morali su, zbog svenarodnog jedinstvenog Dekreta, da zastu- x »ju jedinstvo OF, iako je bio njihov cilj da ga razbiju.

⁸ Slavko Slander, narodni heroj (vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 21 i 34).

⁹ Ljubo Šercer, narodni heroj (vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 80).

išli su toliko daleko, da su ponegde u času odsutnosti sa ulica, palili svece po kućama i stanovima u spomen palim žrtvama okupatorskog terora. Narod je ostavljao ulice već u pola sedam. Pred „Evropom“ sakupila se masa i čekala na tramvaj da pođe kući u pravo vreme. Karabinjeri su silom ispraznili tramvaj. Tada su svi po ulicama potrčali kući. I iz unutrašnjosti dolaze izveštaji da je stoprocentno uspelo.

Cim smo-dotukli velikosrpsko-jugoslovensku formu reakcije, pojavila se nova — separatistička. Kuhar¹⁰ je preko londonskog radija držao govor koji jasno cilja na to: da će Slovenija potpasti pod „zapadni uticaj“, a Srbija pod „istočni“. Mi smo ovo u propagandi krstili kao protivoslovenski separatizam. „Bela garda“ je izdala letak za „Slovensku srednju Evropu“.¹¹ Naša su gesla: poštrena akcija protiv okupatora; samoopredeljenje sJovenačkog naroda¹²...; sloga i jedinstvo naroda... zajednički život svih južno-slovenskih naroda... samoopredeljenja; sloga i jedinstvo svih slovenskih naroda...

Za naš položaj u Sloveniji bilo bi vanredno povoljno ako bi se na slobodnoj teritoriji mogla što pre održati konferencija zastupnika oslobođilačkog pokreta svih naroda Jugoslavije. (OF bi tamo poslala Tirša¹³ i Veru¹⁴, nas zastupa... kao član Izvršnog odbora OF. Konferencija bi trebalo da bude u smislu jedinstvene i složne borbe naroda J. protiv okupacije. Posmatrano sa našeg stanovišta, bilo bi dobro ako se na toj konferenciji uspostavi Narodnooslobodilački odbor... sve Jugoslavije. Kao protivteža... vlade. Ako bi takav odbor mogao... sigurnu delegaciju u inostranstvo i tamo je kakogod afirmirati, bilo bi još bolje. Javite što pre šta mislite o ovom. I poštteni... ovo predlažu i moraće se dati neki odgovor...

Pozdrav Peter¹⁵

¹⁰ Dr Alojzij Kuhar, bivši urednik časopisa „Slovenec“. Prilikom kapitulacije Kraljevine Jugoslavije pobjegao je u London i postao opunomoćeni ministar izbegličke jugoslovenske vlade i član državnog propagandnog odbora. On je besno napadao Narodnooslobodilački pokret i davao direktive i podršku belogardističkim organizatorima za borbu protiv partizana.

¹¹ Ovaj letak izdala je belogardistička frakcija „Straža“ pod rukovodstvom profesora teologije dr Lamberta Ehrlicha.

¹² Tekst je dalje vrlo oštećen.

¹³ Dr Jože Hus, član Izvršnog odbora OF

¹⁴ Edvard Kocbek, član Izvršnog odbora OF

¹⁵ Boris Kidrič

„PARTIZANSKI VESTNIK" OD 8 JANUARA 1942 GOD. O LIKU
PARTIZANA¹

STA SU PARTIZANI?

Usled sve življeg priliva novih boraca u naš logor i zbog grešaka, koje se uvek ponavljaju, čini mi se da je potrebno napomenuti sledeće: Partizanske jedinice bitno se razlikuju od redovne vojske. Zbog toga, bilo bi suvišno i čak štetno ako bi u naš logor uneli metode redovne armije — ili čak buržoasko-fašističke vojske. Regularna armija je centralizovana, viša komanda naređuje svaku najmanju akciju ili pokret. Iz tih razloga vojnik regularne armije, u slučaju da je opkoljen ili uhvaćen, prestane da se bori i preda se neprijatelju. Međutim, partizanske jedinice, čak i desetine, bore se sasvim samostalno. Pa i u slučaju da je četa razbijena i da su ostali samo dvojica partizana, oni moraju produžiti sa akcijom. Suština partizanskih operacija su stalne akcije, počev od najmanjih (uništavanje denuncijanata i izdajnika, dela sabotaže) do napada na neprijateljske jedinice ili čak napada na neprijateljske garnizone.

Regularna armija ima već unapred organizovana slagališta i prevoz namirnica, municije i naoružanja, dok partizanski odredi ovog nemaju, već je njihova dužnost da se svim tim sami snabdevaju, pre svega — da to oduzmu neprijatelju u akcijama. Da bi partizani mogli izvoditi uspešne akcije, moraju partizanske jedinice i svaki pojedinu partizan da budu samostalni, okretni, dobro izvežbani i, što je naročito važno, da budu politički zreli, da bi na terenu svoje jedinice mogli vršiti i politički rad. Partizan treba da bude inicijativan, dosetljiv, u svakoj situaciji treba da se snađe, da izmisli uvek novu taktiku, uvek nova lukavstva u borbi sa neprijateljem.

Ali ne smemo misliti da, zbog toga što su sve jedinice u akciji samostalne, partizani i njihove jedinice ne podležu nikakvoj disciplini i da mogu raditi sve što im padne na pamet. Svaki partizan podleže partizanskoj disciplini, treba da vodi računa o konspiraciji i moralu. Partizanski štab za Sloveniju određuje pojedinim parti-

¹ „Partizanski vestnik“ br. 4, od 8 januara 1942 godine. Ovaj logorski list je izdavao Treći partizanski batajlon „Ljubo Serčer“. List je u rukopisu izlazio svaki dan od 5 januara 1942 godine. Treći partizanski batajlon logorovao je u decembru 1941 i januaru 1942 god. u malim barakama blizu izvora Prusnice, između Slemena i Kožljeka, južno od Borovnice. U uslovima vrlo teških vremenskih prilika (visok sneg i temperatura —15° do —25°) politički rad je bio vrlo otežan. List, čiji članci su razrađivani po barakama, znatno je doprineo uspešnijem sprovođenju političkog rada. Uređivao ga je Ante Novak, politkomesar čete, dok su o sadržini članaka odlučivali članovi štaba bataljona na zajedničkim sastancima.

zanskim jedinicama područje njihovih operacija, postavlja komandante bataljona, četa itd., i političke komesare, koji se postavljaju u sporazumu sa Izvršnim odborom OF. Takođe, svaki komandant i komesar odgovaraju za svoje greške pred partizanskim štabom, a partizanski štab za Sloveniju je podređen partizanskom štabu Jugoslavije.

Zdravko®

BR. 5

PISMO CENTRALNOG KOMITETA KOMUNISTIČKE PARTIJE
JUGOSLAVIJE CENTRALNOM KOMITETU KOMUNISTIČKE
PARTIJE SLOVENIJE OD 10 JANUARA 1942 GODINE¹

CK KP SLOVENIJE!

Dragi drugovi!

U svome pismu od 1 I 1942² već smo Vam odgovorili na neka pitanja koja postavljate u svojim pismima. A ovih dana primili smo podosta vašeg propagandističkog materijala („Slov. poroč.", „Osvob. fronta", III broj, „Slov. partizan", razni leci i propagandni materijali, „Izvestja", „Slovenija in Evropa"³ itd.), te Vas, u vezi s ovim materijalima, upozoravamo još na neke momente:

1) Pravilno je da se uporno borite za očuvanje širine OF, i Vaša je politička linija u tom pogledu pravilna. Časopisu „Osvobodilna fronta" dali ste, u tom pogledu, pravilan smer. Ali sav materijal koji ste nam poslali pokazuje ne samo to da reakcija izvan Fronta diže besnu kampanju protiv KP i, zbog toga, jasno, protiv OF, koja je najjača veza Partije s masama, već da se, u vezi s promenama na međunarodnom području, rađa i u samoj OF dupla opasnost, dva neprijatelja rukovodeće uloge naše Partije:

a) Na jednoj strani, prikriveni ili svesni neprijatelji naše Partije, koji se kriju pod demagoškim parolama i glume duboku demokratskost i prijateljstvo prema Sovjetskom Savezu („Izvestija,,), koji su, prema svemu sudeći, produkt N.⁴ i njemu sličnin.

b) Na drugoj strani, nesvesna malograđansko-demokratska stihija koju nose sa svih strana sakupljeni intelektualci, stihija koja

¹ Miloš Zidanšek-Zdravko, narodni heroj, član CK KPS. pao na Hribarjevom (2,5 km sev. zap. od Velikih Bloka) 7 februara 1942 godine.

² Original, na slovenačkom jeziku, nalazi se u arhivi Istoriskog cdeljenja CK KPJ (16—874).

- Ovaj dokument Redakcija nije uspela pronaći.

» List „Izvestija" izdavala je grupa „Pravda" pod rukovodstvom ing. Crtomira Nagode, a list „Slovenija in Evropa" grupa Lamberta Ehrliča — „Straža".

⁴ Misli se na ing. Crtomira Nagode.

guši u pokretu OF njenu pravu revolucionarnu demokratičnost... briše ulogu proletarijata u Narodnooslobodilačkoj borbi itd.; ukratko, preti da budućem razvitku OF da izraz nekakve malogradjanske sentimentalnosti koja će svakako jako pomoći kapitalističkim elementima u Sloveniji da se ponovo podignu na noge. Ponavljamo: ne tvrdimo da je OF već danas to, već samo upozoravamo na opasnost koja nastaje ukoliko Partija ne bude izvršila svoje dužnosti.

2) S obzirom na ovo, smatramo, da je jedan od najvećih zadataka KP SI. da svojim otvorenim nastupanjem neprekidno pokazuje put kojim treba da ide OF. Nije dovoljno dati slovenačkom narodu listove „OF“ i „Slov. poročevalec“, koji su inače dobri agitatori i organizatori za OF, ali se u njima ne vidi stanovište KP SI. prema svim gorućim pitanjima sadašnjeg vremena, ne vidi se samostalna i direktna borba KP SI. protiv neprijatelja, ne vidi se principijelan odnos naše Partije prema raznim pojavama u OF i izvan nje. Ova dva lista i ne mogu da budu takva, jer ovo nije njihov zadatak. A zbog toga je neminovno potrebno da se CK KPS bez odlaganja poštaru za što redovnije izlaženje „Dela“, koje treba da sve stvari postavlja oštro, principijelno, da se bori za rukovodeće mesto u oslobodilačkom pokretu, odnosno — za očuvanje tog rukovodećeg mesta. Saopštenje (nov. 1941 god.) je doduše politički pravilno (ali ubuduće izbegavajte upotrebu takvih izraza iz fašističke terminologije kao što je, na pr., „gospodarski prostor“) i korisno, ali nije dovoljno. „Delo“ je danas tim više potrebno što treba preći od agitacije jedino na nacionalno-oslobodilačkoj bazi za korak dalje ka agitaciji za učvršćenje saveza radnika i seljaka, naročito siromašnih seljaka, o rezultatima socijalističkog sistema u SSSR, o tome zašto je baš sovjetski sistem omogućio SSSR-u tako veličanstvenu pobedu nad fašizmom: ukratko, treba pripremiti tlo za novu etapu naše borbe, u koju već stupamo brzim koracima i na kojoj treba ujediniti neposredno oko KP sve radne mase.

3) Pri tome pazite da ne padnete u sektašenje. Potrebno je da se bije boj protiv neprijatelja naše Partije izvan OF i u njoj na takav način da samu OF očuvate i čak učvrstite. Vodite borbu tako da se narodne mase uvere na vlastitim iskustvima o pravilnosti vaših stavova. Pre svega je, u tom pogledu, potrebno da ništa ne zataškavate, da sve suprotnosti iznesete pred narodne mase i tu izvojšite pobedu nad protivnikom. Pred očima imamo vrlo opasan velikosrpski pokušaj sa „Izvestjama“, koji, pod prividno pomirljivom formom, rafinirano podriva pozicije naše Partije u OF (ss Dražom Mihailovićem). Ne dozvolite ovim elementima, koji ovde, u Srbiji i Bosni igraju ulogu otvorenih saveznika Nemaca i Italijana, primaju od njih oružje i napadaju nas zajedno s njima (ono isto što se dogodilo ranije u Srbiji, sada se događa u Bosni, kamo je otišao Draža Mihailović), da dobiju korena, jer nema nikakve sumnje da

će baš ovi elementi, zajedno s nekim otpacima nekadašnje SLS³, biti naš sutrašnji glavni neprijatelj. Samo specifične prilike u Sloveniji sprečavaju ove ljude da već danas postanu ono što su njihova velikosrpska braća u Srbiji i Bosni. Ne dozvolite im, zbog toga, da se uvijaju u neku pomirljivu „lojalnost“, već u „Delu“ jasno i otvoreno demaskirajte ovo društvo zajedno sa njihovim velikosrpskim hegemonističkim tendencijama.

4) Učvršćujte vezu sa onim elementima koji su nam najbliži, a naročito radničko jedinstvo. Saopštite nam kako stojite po tom pitanju. Neka nam Peter češće šalje političke izveštaje, i to ne samo u opštim crtama, već i u podrobnostima.

6) Protiv napada na KP sa strane raznih kontrarevolucionarnih grupa morate nastupati takođe direktno i ne samo preko publikacija OF. Zaoštrite u narodnim masama političku diskusiju na pitanju uloge Kompartije u prošlosti i tih reakcionarnih elemenata. Kad Vas kleveću svim mogućim klevetama, uzmite to kao povod za razjašnjavanje nekih principijelnih stanovišta naše Partije (odnos prema demokratiji, crkvi, privatnoj svojini, naciji, porodici, ženi, 0 socijalizmu, o kolhozima itd.), što će u velikoj meri pomoći prelazu kolebljivih sitnosopstveničkih masa na pozicije naše Partije. U svojoj svakidašnjoj akciji težite izolaciji kulačkih i drugih buržoaskih elemenata od osnovnih radnih masa. Ovo treba da bude takođe crvena nit vašeg organizacionog rada u OF.

7) Posebno pitanje je pitanje terenskih odbora OF. Delimično smo ovo pitanje dodirnuli u pismu koje smo pre par dana poslali na adresu Izvršnog odbora OF i koje ste verovatno već primili. Ovi odbori su inače — kako se iz Vaših izveštaja i poslatog materijala vidi — postali snažan politički faktor, ali aktivistima tih odbora 1 najširim masama slovenačkog naroda nije još jasno da ovi odbori moraju postati sutrašnja vlast i da ovu vlast već danas treba osvajati deo po deo. Ovi odbori već sada treba da igraju ulogu organa narodne demokratske vlasti u krajevima gde operišu partizanski odredi. Učiti treba i slovenačke narodne mase da traže zaštitu — ne kod italijanskih i nemačkih vlasti, već kod odbora OF. Treba objasniti aktivistima odbora OF da oni nisu više samo odbor koji ujedinjuje pripadnike raznih političkih stranaka u zajedničkoj oslobodilačkoj borbi, već da su, u prvom redu, pretstavnici narodnih masa koje u krvavoj i požrtvovanoj borbi, korak po korak, uspostavljaju svoju vlast. Treba objašnjavati u čemu se ova vlast razlikuje od nekadašnje, od onih organa vlasti koje su uspostavili nekadašnji jugoslovenski protivnarodni režimi. Ovo je potrebno ne samo zbog učvršćenja OF, već i zbog toga da se postigne što veća

³ Slovenska ljudska stranka (Slovenačka narodna stranka), stranka klerikalnog dela buržoazije i klera za vreme bivše Jugoslavije

unutrašnja homogenost ovih odbora, njihova povezanost s ovim novim revolucionarnim demokratskim formama narodne vlasti i da se, na taj način, u tim odborima zaista iskuje najjače oružje koje će sutra onemogućiti raznim reakcionarnim elementima da pod raznim demagoškim, formalno „demokratskim“, parolama ponovo uspostave svoje pozicije. Možda će, takođe, s vremenom biti potrebno menjati nazive ovih odbora u „Narodnooslobodilačke odbore“ (kao što se naziva i vaš glavni NOO) da bi im se dao još veći značaj. A s time ne treba žuriti, već to učinite onda kada se za to pokaže stvarna potreba. Napominjemo, da ćemo Vam uskoro poslati naša uputstva u vezi s tim pitanjem, koja će opširnije i u celini obraditi pitanje tih odbora, koji su bez sumnje danas najvažniji oblik masovne organizacije i koji će stvarno odigrati ulogu prelaznih organa vlasti ka budućim oblicima. Potcenjivanje tog pitanja bilo bi zbog toga najgrublja politička greška. A pošto je stvar takva, takođe je samo po sebi razumljivo da se svim snagama treba boriti za učvršćenje radničkog i sitnoseljačkog jezgra u ovim odborima, za rukovodeću ulogu Partije, za ujedinjavanje masa oko Partije baš preko ovih odbora.

8) Šaljite nam češće i što iscrpnije izveštaje o partizanskim i političkim akcijama. Šaljite opise borbi, junaka, držanje pred neprijateljem, imena poginulih drugova i saveznika itd. Sve ovo potrebno nam je ne samo radi evidencije i popularizovanja kod nas već i radi inostranstva. Ne posmatrajte onda ove detaljne izveštaje kao kuluk, nego kao sastavni deo naše borbe. Obavestite nas kako stoji stvar sa našim rukovodećim drugovima koji su pali u ruke fašističke policije i šta ste učinili za njihovo oslobođenje⁶. Pokušajte doći u dodir sa Italijanima (vojne vlasti) i predložite im zamenu za 100 italijanskih zarobljenika koji su bili zarobljeni krajem decembra u borbi kod Rudog". U tome pogledu možete se pozivati na sve garancije Vrhovnog štaba. Ali ponudu neka izvrši Vaš štab ili čak i štab ljubljanskog bataljona⁸. A još bolje bi, svakako, bilo ako Vi sami u Sloveniji nađete taoce. Ukoliko bi Italijani pokazali spremnost za zamenu, ona se može izvršiti na teritoriji Hercegovine. Međutim glavna Vaša briga mora, svakako, biti da ih oslobodite drugim sredstvima.

9) Poslali bismo Vam Gust⁹., ali nemamo dokumenata za njega. Pošto će se možda i ubuduće pokazati potreba da Vam šaljemo ljude, predlažemo da nam što pre pošaljete nešto dokumenata — kojima bismo mogli snabdeti ljude za putovanje u Sloveniju. Dokumenti

• Vidi dok. br. 103.

⁷ Tom prilikom u borbi kod Gaočica, 23 decembra 1941 god., Četvrti (Kraljevački) batajlon Prve proleterske brigade zarobio je oko 150 italijanskih oficira i vojnika.

⁸ Krimskog bataljona, koji je stalno logorovao u blizini Ljubljane
• Ivan Maček-Matija, sa predratnim pseudonimom Gusti

treba da budu kompletni, eventualno čak sa dodatim štambiljima, tako da se mogu u celosti opremiti.

Propagandistički materijal šalјite nam i ubuduće.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Sa drugarskim pozdravima Vas pozdravlja

CENTRALNI KOMITET
KOMUNISTIČKE PARTIJE JUGOSLAVIJE

10 januara 1942 god.

BR. 6

NAREDBA KOMANDANTA TREĆEG PARTIZANSKOG BATALJONA „LJUBO SERCER- OD 10 JANUARA 1942 GOD. O IMENOVANJU KOMANDIRA I POLITIČKIH DELEGATA VODOVA¹

NAREDBA KOMANDANTA BATALJONA „LJUBO SERCER”²
od 10-1-1942 g.

1) Imenuju se za političke delegate:

I vod: drug Janoš³

II vod: drug Martin¹

III vod: drug Ante^{r>}

IV vod: drug Maks*

¹ „Partizanski vestnik” br. 6, od 10 januara 1942 godine (vidi primedbu br. 1 uz dok. br. 4).

² Posle oktobarske italijanske ofanzive (6—28 oktobra 1941 god.) borci Sercerovog polubataljona sklonili su se u Ljubljanu i ponovo otišli u partizane u novi logor Krinskog bataljona između Kožljeka i Slemenca iznad Borovnice. U tom logoru su se prikupili borci Krinskog bataljona, koji su preostali posle oktobarske ofanzive, a pridolazili su takođe novi borci iz Ljubljane i iz sabirne čete, koja se nalazila na Samotorici iznad Horjula. Komandant bataljona bio je u početku decembra Aleš Bebler a zatim Miloš Zidanšek-Zdravko, politkomesar Dušan Pirjevec-Ahac. Zamenik komandanta bio je do sredine januara Janez Hribar, kojeg je zamenio Mirko Bračič.

Prema „Partizanskom vestniku” br. 3 i sećanju učesnika, bataijon je imao naziv Treći partizanski bataijon „Ljubo Sercer”, po imenu narodnog heroja Ljube Sercera. komandanta polubataljona, koji je rukovodio napadom na Lož (19 oktobra 1941) i koji je, posle pada u ruke Italijana, bio streljan u Tomišelju 22 decembra 1941 godine.

Bataijon je imao zadatak da se u toku zime svestrano priprema vojnički i politički, mobilizira nove borce i naoruža. Krajem januara imao je, prema sećanjima učesnika, 26 ouškomitraljeza, 2 mitraljeza i 140 pušaka sa velikom rezervom municije. Deo ovog naoružanja držali su kao rezervu. Imao je krajem januara 1942 god. 140 boraca (podaci: Tone Vidmar-Luka, Ante Novak).

³ Anton Gradišnik-Janoš, poginuo 1943 god. na Krimu od belogardističke patrolе.

⁴ Anton Cerк-Martin

⁵ Ante Novak

⁶ Anton Popek-Maks, poginuo kod Zužemberka 26 jula 1943 godine.

- 2) Imenuju se za komandire vodova
I vod: drug Istok
II vod: drug Lipe⁷
III vod: drug Stjenka⁸
IV vod: drug Miha⁹
, 3) Za oružara partizanskog logora imenuje se drug Fajfa.
4) Komandir stražarskog voda je uvek stariji dežurni a politički delegat mlađi dežurni.
5) Stražarski vod vrši takođe sve pomoćne radove u logoru.
Komandant Trećeg bataljona¹⁰

Drugovi!

Naredba druga komandanta ima dva cilja:

1) da imenovanjem političkih delegata i komandira vodova izreče priznanje drugovima koji su se pokazali najdisciplinovaniji partizani, i

2) da pomoću tih drugova postigne što veću disciplinu i odvažnost, podigne moral, drugarstvo i požrtvovanje.

Drug komandant naređuje sve to jedino zato što je svestan da samo tako organizovani i disciplinovani partizanski odredi mogu izvršiti ono što od njih očekuje slovenački narod.

Polit, komesar bataljona

⁷ Franc Tavčar-Rok (Lipe)

⁸ Bojan Polak-Stjenka

• Frangeš, žandarm iz Rakeka, zarobljen 15 januara 1942 god., osuđen na smrt i streljan marta 1942 godine.

¹⁰ Miloš Zidanšek-Zdravko

**„PARTIZANSKI VESTNIK" OD 11 JANUARA 1942 GOD. O OBEZ-
BEDENJU PARTIZANSKIH JEDINICA OD NEPRIJATELJSKE
ŠPIJUNAŽE¹**

PARTIZANSKI VESTNIK

br. 7 Nedelja, 11 januar 1942 g.

Konspiracija i špijunaža

Drugovi partizani! Mi kao partizani — borci za novi život — imamo takođe svoju tajnu, takođe svoju strategiju i taktiku. Svaki partizanski logor, svaka partizanska jedinica ima svoje tajne, koje treba sakrivati od neprijatelja. Budimo svesni da smo okruženi od neprijatelja uprkos tome što smo na svojoj zemlji. Budimo svesni da neprijatelj pokušava svim sredstvima da proдре u našu sredinu i uništi nas. Taktika neprijateljske ofanzive je različita.

1) Direktni napadi na naš logor.

2) Slanje špijuna u blizinu logora ili u sam logor.

3) Nedostatak reda, discipline i konspiracije u logoru i nesa-
vesno brbljanje o našim tajnama izvan logora.

Prvi način neprijateljske ofanzive, direktan napad na naš logor, nije opasan, i partizanski pokret u Sloveniji od takvih napada nije imao mnogo gubitaka. — Drugi način ofanzive neprijatelja mnogo je opasniji — to jest ubacivanje špijuna u logor ili njegovu blizinu. Ali, pažnjom partizana može se i ta opasnost brzo otklohit. Međutim najopasnija je treća ofanziva, to jest ideološka ofanziva u. samim našim redovima. To znači da se drugovi partizani nisu oslobodili metoda i navika današnjeg pokvarenog kapitalističkog društva. Svaki nedostatak reda, discipline, konspiracije i morala u našem logoru i jedinicama ide u korist neprijatelju. Svaki drug koji se ogreši o zakone partizanskog života, možemo tvrditi, posredno je i potsvesno u službi neprijatelja protiv kojeg se bori. O onome, pak, koji kleveće starešine i raznosi ili brblja tajne našeg logora u samom logoru ili izvan njega — možemo mirne savesti tvrditi da je neposredno, direktno u službi protivnika.

Zbog toga je dužnost svakog druga partizana da pazi na sebe i svoje drugove, kako se ponašaju u logoru, a naročito izvan logora. Suština partizanske konspiracije je čuvanje partizanskih tajni, dosledna partizanska disciplina i budna partizanska svest.

Zdravko⁸

¹ „Partizanski vestnik" br. 7, od 11 januara 1942 godine

¹ Miloš Zidanšek-Zdravko

BR. 8

ČLANAK DRUGA BORISA KIDRICA U „OSVOBODILNOJ FRONTI“ OD SREDINE JANUARA 1942 GOD. O SNAZI I OSNOVNIM ZADACIMA OSVOBODILNE FRONTE¹

DRŽAVA U DRŽAVI

Osvobodilna fronta slovenačkog naroda je danas — država u državi. Ona raspolaže oružanom snagom partizanskih odreda i Narodne zaštite, ima svoje pravosuđe, svoju obaveštajnu službu i službu bezbednosti, te kupi narodni porez. Slovenački narod izvršava njena uputstva a sabotira naredbe fašističkih okupatora-

Činjenica da je stvorio „državu u državi“, za slovenački narod je od vanrednog značaja. Kod kuće i pred svetom dokazuje koliko životne snage imaju u sebi slovenačke narodne mase koje se dižu protiv ugnjetača. Uprkos strahovitom terorizmu i mada trenutno pod petom stranaca — uspostavile su svoju narodnu vlast.

Ali, sem „države u državi“, razvijaju se još drugi znaci slovenačkog otpora i ustanka. Slovenački narodnooslobodilački odredi pooštrili su svoju oružanu akciju. Njihov broj i moral rastu. Počeli su slovenački narodni ustanici. Voćstvo slovenačkog oslobodilačkog pokreta nalazi se u rukama novih ljudi, u narodnim rukama, dok su stari priznati „vođe“ iz vremena pre okupacije ili pljunuli na svoj narod i prodali se okupatorima ili su pobjegli u inostranstvo, gde razmišljaju kako bi posle isterivanja fašističkih ugnjetača ponovo varali narod te uspostavili svoju raniju nepravednu vlast.

Ako uzmemo u obzir sve te činjenice, tada moramo konstatovati da su Slovenci stupili u prvu fazu svoje **narodne revolucije**. ISaša narodna revolucija razvijaće se sve dotle dok ne budemo zbrisali sa naše zemlje poslednji trag tuđinskog jarma i dok naše narodno oslobođenje ne bude preraslo u socijalno oslobođenje slovenačkog radnog čoveka, koji sačinjava jezgro i ogromnu većinu slovenačkog naroda.

O čemu treba da smo naročito svesni u početku naše narodne revolucije?

1. Zaoštriti moramo oružanu borbu protiv okupatora. Svaki narod je danas dužan doprineti svoj deo slobodi koja će doći utoliko pre ukoliko evropski narodi svojim sopstvenim udarcima budu razbili zalede neprijatelja. Novi partizani, izgradnja i aktivizacija Narodne zaštite — tako glase u tom pogledu zadaci dana.

¹ „Osvobodilna fronta“ br. 2, sredinom januara 1942 godine. Članak je napisao Boris Kidrič.

2. Sloboda se približava. Upravo stoga unutrašnji neprijatelji slovenačke nacije i naroda pokušavaju se presaldumiti na nove pozicije. Još juče prirepce fašističkih osvajača, oni već danas prikupljaju svoje snage kako bi posle oslobođenja povampirili svoje staro predokupacisko gospodstvo, koje je na kraju krajeva, narode Jugoslavije predalo okupatorima. Takođe unutar OF naćiće se još ljudi kojima je želja da se ponovo uspostavi staro bliža, negoli dobro svoga naroda. Ali što je bilo — zauvek je prošlo. Nikad se više ne sme ponoviti. I stoga je naš drugi osnovni zadatak: sprečiti bivšim „vođama" i svim protivnarodnim elementima da bi ikada više dobili zaleđe među slovenačkim narodom, koga su danas potpuno izgubili.

3. Slovenački narod sam, prepušten i predat okupatorima, počeo se boriti za svoju slobodu i izgradio je svoju jaku Oslobodilnu frontu. Stoga on neće ni dozvoliti da mu bilo kada opet kroje sudbinu protivnarodni i velikosrpski elementi raznih londonskih jugoslovenskih vlada. Posle oslobođenja, slovenački narod će sam odlučiti o svojoj sudbini, o svom unutrašnjem uređenju i o svojim spoljašnjim odnosima. Oslobodilna fronta, koja je jedini ovlašćeni predstavnik slovenačkog naroda u zemlji i pred svetom, će to elementarno pravo slovenačkog naroda „sprovesti i braniti svim sredstvima". U ostvarivanju sloge i jedinstva naroda Jugoslavije, slovenački narod oslanjaće se na pomoć srpskih i hrvatskih partizana i na srpski i hrvatski narodnooslobodilački pokret.

Ostvarujući slogu i jedinstvo naroda Jugoslavije slovenački narod oslanjaće se na pomoć srpskih i hrvatskih partizana i srpski i hrvatski oslobodilački pokret.

BR. 9

„OSVOBODILNA FRONTA“ OD SREDINE JANUARA 1942 GOD. O KARAKTERU BUDUĆE SLOVENAČKE NARODNE VOJSKE¹

KAKVA ĆE BITI NASA VOJSKA?

Slovenačka narodna vojska, onakva kakva raste iz naših partizanskih odreda i iz jedinica Narodne zaštite, bitno će se razlikovati od sviju vojski u koje su slovenački mladići i ljudi bilo kada bili uključeni. Njene osnovne osobine biće sledeće:

1) Naša vojska raste kao vojska dobrovoljaca; biće sastavljena od najsvesnijih i najborbenijih Slovenaca, stoga će u toj vojsci vladati drugarstvo i njena disciplina neće se zasnivati na strahu, već na svesti.

2) Naša vojska biće isključivo slovenačka,² nastala na slovenačkom tlu i sastavljena od Slovenaca, spremnih da brane svoj narod i izvojuju mu slobodu, stoga je unapred isključeno da bi ta vojska izdala slovenačke narodne interese.

3) U našoj vojsci prevlađivaće i našu će vojsku voditi ljudi iz naroda (koji već danas skoro isključivo sastavljaju partizanske odrede i jedinice NZ), jer su baš radnik i seljak najpožrtvovaniji i najborbeniji i upravo danas ponovo dokazuju da je radni narod kičma naroda; stoga naša vojska neće da bude samo nacionalna nego takođe narodna vojska, stoga tu vojsku niko neće moći iskorišćavati protiv našeg radnog naroda. Naprotiv: upravo postojanje takve vojske biće našem narodu garantija da posle oslobođenja ispod jarma okupatora niko neće moći da prezire interese i volju slovenačkog radnog čoveka.

¹ „Osvobodilna fronta“ br. 2, sredinom januara 1942 godine

² Voćstvo slovenačkog NOP je tada isticalo slovenački karakter narodnooslobodilačkih odreda zato što je Draža Mihailović preko svojih agenata pokušavao da parolom jugoslovenstva, na starim osnovama, odbije slovenačke mase od oružane borbe protiv okupatora.

BR. 10

NAREDBA KOMANDANTA TREĆEG PARTIZANSKOG BATALJONA „LJUBO SERCER“ OD 22 JANUARA 1942 GOD. O IMENOVANJU KOMANDIRA, POLITIČKIH KOMESARA I POLITIČKIH DELEGATA U BATALJONU¹

PARTIZANSKI VESTNIK

Br. 14 Četvrtak, 22 januara 1942 god.

Naredba štaba bataljona „Ljubo Sercer“
od 22 januara 1942 god.

1) Za zamenika komandira druga Dakija² imenuje se komandir III voda, drug Stjenka.³

2) Za zamenika političkog komesara druga Zana⁴ imenuje se drug Cene.⁵

3) Razrešuju se svoj.h dužnosti kao komandiri vodova drugovi Lipe i Huso⁶.

4) Imenuju se:

za komandira I voda drug-Jože⁷,
za politdelegata I voda drug Boltažar⁸,
za komandira II voda drug Arti⁹,
za politdelegata II voda drug Gašper¹⁰,
za komandira IV voda drug Vandek¹¹,
za politdelegata IV voda drug Maks,
za partizanskog instruktora i oružara drug Huso,
za intendanta logora drug Mohor¹².

5) Svaki drug partizan koji bi neopravdano izgubio pušku ili drugo oružje biće posle istrage odmah streljan.

Za štab bataljona „Ljubo Sercer“
Zdravko¹³
kom. bataljona

¹ „Partizanski vestnik“ br. 14, od 22 januara 1942 godine

² Stanko Semič-Daki, narodni heroj

³ Bojan Polak-Stjenka, narodni heroj

⁴ Tone Zalar-Zan, poginuo na Dolu, kod Borovnice, 1943 godine.

⁵ Anton Bavec-Cene

• Bogomil Gaberc-Huso

⁷ Ciril Mlinar-Jože

⁸ Pavle Mikuš-Boltažar, poginuo 2 juna 1942 god. kao komandir 2 čete bat. „Ljubo Sercer“.

⁹ Jože Kamnikar-Arti, poginuo u Begunjama septembra 1942 godine.

¹⁰ Filip Tekavec-Gašper

¹¹ Alojz Popek-Vandek, poginuo 1 februara 1943 god. kao zamenik komandanta Cankareve brigade kod Sv. Križa u Zužemberku.

¹² Marjan Vesenjaka-Mohor, poginuo 2 februara 1942 god. na Zavrhu iznad Borovnice.

¹³ Miloš Zidanšek-Zdravko

Ukaz štaba bataljona ljuba Sercepa
3 dne 24. 1. 1942.

1. Za namestnika komandirja tov. Bataljona se imenuje komandirja 3. voda, tov. Stjepan.
2. Za namestnika polit. komisarja tov. Zima se imenuje tov. Cene.
3. Paginešev, sta vrojih dolžnosti kot komandirja voda, tov. Lipe in tov. Huga.
4. Imenuje se:
 - za komandirja I. voda, tov. Jozo
 - za polit. delegata I. voda, tov. Poltavac
 - za komandirja II. voda, tov. Anto
 - za polit. delegata II. voda, tov. Zvonko
 - za komandirja III. voda, tov. Vukobrat
 - za polit. delegata III. voda, tov. Miki
 - za polit. delegata in vizaarja tov. Huga
 - za intendanta tabornice, tov. Mohor.
5. Vsak torajni partizan, ki bi neupravičeno izgubil puško ali drugo orožje, bo takoj po preiskavi ustreljen.

Za štab bataljona ljuba Sercepa
Zdenko,
kom. bataljona

**UPUTSTVO IZVRŠNOG ODBORA OSVOBODILNE FRONTE
OD 24 JANUARA 1942 GOD. TERENSKIM ODBORIMA OSVOBO-
DILNE FRONTE, ODREDIMA NARODNE ZAŠTITE I PARTIZAN-
SKIM JEDINICAMA O MERAMA ZA SPREČAVANJE ŠIRENJA
BELOGARDISTICKE PROPAGANDE¹**

UPUTSTVO TERENSKIM ODBORIMA OF, ODREDIMA NARODNE
ZAŠTITE, BORBENIM GRUPAMA NARODNE ZAŠTITE, SLUŽBE
BEZBEDNOSTI OF I PARTIZANSKIM JEDINICAMA

Plaćenici onih mračnih elemenata koji su izdali narode Jugo-
slavije, prodali ih okupatorima i koji bi i posle narodnog oslobođenja
želeli ponovo uspostaviti omrznuo gospodstvo socijalnog iskorišća-
vanja, narodne neravnopravnosti, korupcije i nasilja nad slovenač-
kim narodnim masama, počeli su širiti svoje prljave propagandi-
stičke listiće. Ti listići se cinično nazivaju: „SVOBODNA SLOVE-
NIJA”,² „SLOVENIJA IN EVROPA”,³ „NAPREJ ZASTAVA
SLAVE”,⁴ „ZARJA SVOBODE”.⁵ Tim bučnim lažnim imenima se
priključuje i „PETROV GARDIST”.⁶ Sva ta prljava literatura na-
pada Osvobodilnu frontu i Komunističku partiju i više ili manje
iskreno ispoveda da posle izгона okupatora treba prevariti slove-
nački narod i radne mase i povampiriti vlast ugnjetača i starih
grešnika. /

OF kao jedina slovenačka narodna vlast poziva slovenački na-
rod da očisti tu petokolonašku propagandu. Danas, kad vodimo tešku
oslobodilačku borbu, kad smo u ratnom stanju sa okupatorima, ne
smemo biti tako širokogrudni da dozvoljavamo petokolonaško rova-
renje pod maskom lažnih fraza i predokupacione lenosti i propalosti.

¹ „Slovenski poročevalec” br. 4, od 24 januara 1942 godine

² „Slobodna Slovenija” (Slobodna Slovenija), organ klerikalne
„Slovenske ljudske stranke” (Slovenačke narodne stranke) i njene
belogardističke vojne organizacije „Slovenska legija”, pisan na ciklostilu,

³ „Slovenija in Evropa”, list belogardističke organizacije prof. Lam-
berta Ehrlicha „Straža”

⁴ „Naprej zastava slave” bio je list „Sokolske legije”, belogardi-
stičko-mihailovičevske organizacije slovenačke liberalne buržoazije.

⁵ „Zarja svobode” bila je omladinski list JNS, a od januara 1942
god. postala je organ „Napredne delovne skupnosti” (Napredne radne
zajednice) u koju su se ujedinile sve liberalne reakcionarne frakcije.
Zbog njenog reakcionarnog pisanja su organi VOS OF 25 januara 1942
god. zaplenili štampariju „Zarje svobode” sa celokupnim tiražem peto-
kolonaških letaka.

⁶ „Petrov gardist” bio je list majora Karla Novaka, kojeg je Draža
Mihailović imenovao za četničkog komandanta za Sloveniju.

Terenski odbori OF, odredi Narodne zaštite, borbene grupe Narodne zaštite, služba bezbednosti OF i partizanske jedinice dužni su:

1) svaku takvu prljavu literaturu odmah spaliti, a štamparije uništiti i onesposobiti za dalji rad;

2) čim bi petokolonaši zvali u pomoć okupatora, bezobzirno upotrebiti oružje.

BR. 12

PRAVILNIK GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 24 JANUARA 1942 GOD. O ORGANIZACIJI I ZADACIMA NARODNE ZAŠTITE¹

PRAVILNIK NARODNE ZAŠTITE²

S obzirom na odluku Izvršnog odbora OF i Glavnog štaba slovenačkih partizanskih odreda o Narodnoj zaštiti, Glavni štab izdaje sledeći Pravilnik Narodne zaštite (NZ):

Cl. 1: Narodna zaštita je sastavni deo slovenačke oružane sile.

Cl. 2: NZ je u celini podređena Glavnom štabu slovenačkih partizanskih odreda, tj. vrhovnom vojnom organu OF.

Cl. 3: Glavni štab imenuje okružne i rejonske komandante i komandante jedinica NZ na predlog okružnih, rejonskih i terenskih odbora OF.

Cl. 4: Glavni štab je jedino nadležan davati tumačenje ovog pravilnika i uputstva u okviru toga pravilnika.

Cl. 5: NZ se mobiliše na celoj slovenačkoj teritoriji bez obzira na sadašnje unutrašnje granice i bez obzira na versajske unutrašnje granice.

Cl. 6: U redove NZ se dobrovoljno mobilišu svi svesni Slovenci od 18 do 50 godina koji su sposobni za oružje i spremni su aktivno sudelovati u borbi za oslobođenje i ujedinjenje slovenačkog naroda.

Cl. 7: Jedinice NZ se osnivaju po: a) fabrikama, rudnicima, trgovačkim i zanatliskim preduzećima, ustanovama, zavodima, državnim, javnim i privatnim nadležstvima i višim školskim zavodima:

b) po varoškim kvartovima, tj. po uličnom sistemu;

c) po selima i naseljima.

Cl. 8: Jedinica NZ se osniva po preduzećima i ostalim ustanovama, nabrojenim pod 7 a), ako u ovima ima bar 15 obveznika; gde

¹ „Slovenski poročevalec“ br. 4, od 24 januara 1942 godine

² Vidi odluku o osnivanju Narodne zaštite — Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 48. — Narodna zaštita je svojom organizacijom i borbеним grupama obuhvatila skoro svako slovenačko selo. Ona je mobilisala i pripremala nove borce za slovenačke partizanske jedinice.

je obveznika manje, mobilišu se po mestu boravka (ulični sistem). Po selima i naseljima se osniva grupa ako u njima boravi bar 15 obveznika; gde je obveznika manje, onda se obližnja sela ili naselja ujedine i osnuju zajedničku jedinicu. Osnovna jedinica NF je vod od 10 do 15 ljudi, koji ima svog starešinu.

Cl. 9: Zadatak NZ je da sarađuje s oružjem u oslobodilačkom ratu slovenačkog naroda. Zato jedinice NZ moraju:

- a) sabotажom razbijati ratnu privredu okupatora (proizvodnja i prevoženje za rat potrebnih predmeta i sirovina);
- b) sabotажom razbijati upravni i vojno-upravni aparat nasilja nad Slovencima (saobraćaj i veze);
- c) sabotажom sprečavati pljačku prirodnih bogatstava slovenačke zemlje;
- d) organizovanjem službe bezbednosti braniti slovenačko stanovništvo od krađa i nasilja okupatorske vojske; .
- e) štititi slovenačko stanovništvo od domaćih ucenjivača, lopova i razbojnika;
- f) u slagalištima i na prevozu uništavati materijal koji služi ili pripada okupatorskoj vojsci;
- g) napadima na okupatorsku vojsku demoralisati i uništavati živu silu neprijatelja;
- h) pružati svestranu pomoć partizanskim jedinicama i učestvovati u akcijama partizana;
- i) popunjavati partizanske redove prelaženjem u partizanske jedinice.

Cl. 10: U jedinicama NZ mora vladati vojnička disciplina. Glavni štab daje u tu svrhu komandnom osoblju NZ potrebnu disciplinsku vlast.

Cl. 11: Članovi Zaštite se moraju odazvati pozivima svojih komandanata bez odlaganja i traženja objašnjenja o cilju poziva. Isto tako se moraju pokoravati svojim komandantima u toku izvršavanja borbenog zadatka. Jedinice NZ moraju biti spremne da se na poziv u celini priključe partizanskim odredima.

Cl. 12: Članovi Zaštite moraju savladivati sve teškoće u borbi protiv okupatora, moraju biti istrajni, hrabri i odlučni u izvršavanju borbenih zadataka i spremni da žrtvuju čak i svoj život za slobodu slovenačkog naroda.

Cl. 13: Članove zaštite mora prožimati svest da od njihove delatnosti zavisi sudbina slovenačkog naroda kojem moraju, zajedno s partizanima, izvojevati slobodu time što će proterati tuđinske nasilnike iz naše domovine, da kao slovenačka narodna vojska zauzmu celu slovenačku teritoriju i da slovenačkom narodu osiguraju suverenost na njegovoj zemlji.

IZVEŠTAJ „SLOVENSKOG POROČEVALCA" OD 24. JANUARA
1942. GOD. O BORBI KOD DRAŽGOŠA, BEZULJAKA I OTAVA
I O AKCIJAMA U LJUBLJANI¹

IZVEŠTAJI SA SLOVENACKIH BOJIŠTA

Šta kažu Nemci u Gorenjskoj? Nemci su mobilisali ogroman broj vojnika i gestapovaca protiv partizana koji su u Selškoj Dolini branili svoje slovenačke zemljake od nameravanog nasilnog preseljenja i takođe navukli podosta topova na položaje prema Dražgošama." Ne samo da Nemci nisu, uprkos ogromnoj nadmoći, ništa mogli učiniti partizanima, nego su imali i velike gubitke — mrtvih i ranjenih. Zatim su, u svom besnilu, zapalili selo Dražgoše — ukoliko ga već ranije nisu porušili topovima, poubijali sve stanovništvo, takođe žene i decu. Posle tog „slavnog" čina, jedan se nemački oficir u društvu javno izrazio ovako: „Nas Nemce u Gorenjskoj će odneti đavo. Bolje je na Istočnom frontu nego ovde, gde nisi siguran ni pred jednim grmom ili drvetom. Ovi partizani su vražji strelci, od

¹ „Slovenski poročevalec" br. 4, od 24. januara 1942. godine

² Probivši se iz Poljanske Doline Cankarev bataijon je otišao pod pl. Jelovicu, u selo Dražgoše. Opis ovih borbi nalazi se u Zborniku, tom VI, knj. 1, dok. br. 78 i 79. Vidi i dok. br. 69.

Posle ofanzive u Poljanskoj Do'ini Nemci su pregrupisali svoje snage i, kad su doznali da se bataijon nalazi u Dražgošama, orodužili svoju ofanzivu. izvršili napad na bataijon koji se dobro pripremio i iskoristio vrlo pogodne prirodne osobine terena za odbranu. Jože Gregorčič-Gorenjec i Stane Zagar, obojica narodni heroji, odlično su vodili bataijon, koji je brojao oko 200 ljudi.

Zatišje je vladalo sve do 7 i 8. januara. Nemci su prvi put napali 9. januara, pre podne. Uprkos velikom mrazu i nadmoćnosti neprijatelja u ljudstvu i tehnici (uz pešadisko naoružanje imali su i 12 topova), bataijon se uspešno branio 9 i 10. januara, spretno spsečavajući akciju nemačkih topova i minobacača. Noću 11. januara partizani su morali doneti novu municiju preko Jelovice. Trećeg dana su Nemci napali već u 4 sata izjutra, a u predvečerje su počeli udarati partizanima u leđa, jer ih je neki izdajnik doveo, preko manje poznatih staza, preko Jelovice. Zbog toga su se partizani noću 12. januara povukli. Nemci su Dražgoše sravnili sa zemljom, odrasle muškarce postreljali a žene iselili (12. januara 1942). Ova akcija zabeležena je u nemačkim dokumentima kao „veliki poduhvat" (Grosseinsatz). Vidi dok. br. 137.

Prema podacima preživelih partizana u dražgoškoj borbi učestvovalo je oko 3000 Nemaca, od čega je izbačeno iz stroja preko 600. Od poginulih Nemaca nađeno je 45 leševa tek kad je sneg okopneo. Glavni štab NOP odreda Slovenije u svom izveštaju Vrhovnom štabu navodi da je u borbi na Dražgošama poginulo 200 a ranjeno 400 nemačkih vojnika i oficira (vidi dok. br. 69).

Pošto nisu očuvane arhive nemačke operativne vojske u Sloveniji ne mogu se navesti okupatorski podaci o gubicima.

kojih bi se morali učiti ratovanju. Njihov komandant ne zaslužuje smrt, već unapređenje u generala". — Ovaj oficir je zatim pričao: „Išli smo putem uzbrdo. Iznenada, pred nama se pojavi bela prilika na skijama, bez štapova, sa mašinkom u ruci. U trenutku je opalila i pogodila moga pratioca u glavu, drugog u trbuh. Bacio sam se na zemlju i ležao kao mrtav u snegu više časova. Patrolu, koja je otišla daleko ispred nas, pokosio je neki drugi skijaš, koji se besno sjurio niz strmen, kristijanijom naglo zaustavio i takvom brzinom i preciznošću opalio rafal na patrolu — da su, osim jednog, popadali svi. Ovi partizani nisu seljaci ili zanatlije već izabrani strelci, pred kojima osećam, kao vojnik, poštovanje i divljenje".

JLJUBLJANSKA POKRAJINA"

Četrdeset karabinjera i finansa opkolilo je noću 15 o. m., u Bezuljaku iznad Cerknice, kuću u kojoj je bilo 6 partizana. Nastala je kratka borba: 2 Italijana (među njima karabinjerski narednik) bili su mrtvi, a 2 ranjeni.

U Otavama iznad Cerknice razvila se, 18 o. m., borba između 500 Italijana i partizanske čete. Italijani su se u bekstvu povukli i ostavili, prema prvim podacima, 8 mrtvih na bojištu. Istog dana, sukobili su se partizani sa italijanskom patrolom iznad Padeža kod Borovnice. Italijani su imali 2 mrtva. Partizani bez gubitaka.³

Narodna zaštita je izvršila, između 24-XII-1941 i 13-I-1942 godine, u središtu grada i u Rožnoj Dolini, sedam razoružavanja (ital. oficira, podoficira, redova i karabinjera). Tom prilikom su zaplenili: 3 puške, 2 pištolja, 2 karabina, više od 150 metaka, vojnički šinjel, vojničku šajkaču, opasač i 2 oficirska bicikla. U Trnovom je bio ubijen karabinjer koji na poziv Narodne zaštite nije hteo da preda oružje. U Mostama su ranili i razoružali jednog karabinjera.

³ Akcije Trećeg partizanskog bataljona „Ljubo Serčer". Oko 15 januara 1942 god. je batajlon „Ljubo Serčer", uprkos vrlo jake zime, počeo širu aktivnost. Rasporedio se na teritoriji Pokojišće—Rakitna—St. Vid—Sv. Trojica—Kožljek, koja je obuhvatala oko trideset sela i naselja. Ovu oslobođenu teritoriju branile su čete na sektorima Pokojišće, Rakitna, Cajnarji i Kožljek, sa zasedama i patrolama. Stab bataljona nalazio se u selu Gora (podaci: Stanko Semič-Daki, Anton Bavec-Cene).

BR. 14

IZVEŠTAJ „SLOVENSKOG POROČEVALCA" OD 31 JANUARA 1942 GOD. O BORBI CANKAREVOG BATALJONA PROTIV NEMAČKIH OKUPATORA NA DRAŽGOŠAMA¹

DETALJI IZ BORBE KOD DRAŽGOŠA²

Kad su Nemci doznali da se u Dražgošama nalaze partizanski odredi, poslali su protiv njih više od hiljadu vojnika, bateriju topova 15 sm i veći broj manjih topova. Utaborili su se u selu Rudno pod Dražgošama i počeli selo tući topovima. Seljaci su se posakrivali po podrumima, a partizani su zauzeli položaje na padinama ispod sela. Posle topovske pretpripreme Nemci su, među kojima je bilo i mnogo Mađara, pošli u napad, ali su ih partizani dočekali vatrom iz mitraljeza. Borbe su trajale tri dana i Nemci su imali preko tri stotine mrtvih i veliki broj ranjenih. Od partizana je poginulo pet. Nemci nisu mogli doskočiti partizanima. Tek kad je seljak Pogačnik, vulgo³ Resman, iz Jamnika, za Judinih 200 RM\ doveo Nemce za leđa partizanima, stazom koju su poznavali samo meštani, partizani su se povukli. Gustav Eger, predstavnik Gestapoa, posednik u Zeleznikama i vlasnik fabrike eksera u Ljubljani, poslao je seljacima u Dražgoše pismo da ne beže iz sela, jer da se nikome ništa rđavo neće dogoditi. Ali kad su Nemci došli u selo, prvo su se najeli i napili, a zatim izvršili pokolj. Pobili su veći broj žena i dece, popalili kuće i ppbacali leševe u vatru. Najkrvoločnije su se ponašali Mađari.

Eger se sad nalazi u Ljubljani gde se oseća sigurnijim. U poslednje vreme Nemci postavljaju za komesare⁵ Slovence, jer partizani ubijaju sve komesare.

¹ „Slovenski poročevalec" br. 5, od 31 januara 1942 godine

² Vidi dok. br. 13 i 16.

³ Vulgo (lat.) — obično; izraz za drugo ime pod kojim je neko lice poznato u svojoj okolini.

⁴ Rajhsmarka

⁵ Misli se na komesare nemačke uprave u opštinama.

O ZADACIMA PARTIJE, RUKOVODILACA PARTIZANSKIH JEDINICA I NARODNE ZAŠTITE U SVESTRAKOM OSPOSOBLJAVANJU I PRIPREMANJU NARODNOOSLOBODILACKIH PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE ZA PRETSTOJEĆE BORBE¹

UCVRŠCUJMO SLOVENACKU NARODNU VOJSKU

Velikim i naglim koracima se približuje doba odlučnih borbi za slobodu slovenačkog naroda i slovenačkih radnih masa. Osnovni uslov pobeđe u tim borbama jeste postojanje naše vlastite vojske, vojske koja će ujedno biti nacionalna i narodna vojska, vojska koja se nikad neće pokolebati u sprovođenju konačnog cilja naših narodnih masa: nacionalne i socijalne slobode.

Zato naše partiske organizacije moraju zadacima koji stoje pred nama u pogledu ispunjavanja toga osnovnog uslova posvetiti svu svoju pažnju i sve svoje najbolje moći.

Kičma naše buduće narodne vojske biće naše **partizanske jedinice**. Ta kičma mora biti čvrsta i zdrava. Zato treba više brige posvetiti njihovom **političkom sastavu**. Temeljito treba poboljšati naš rad na regrutovanju partizana. Priliv u partizanske redove ne sme biti ostavljen sam sebi i naše organizacije ne smeju biti samo registratori spontanijh prijava. Kod regrutovanja se mora u većoj meri osetiti budno prisustvo komunista. Ovi moraju težiti za tim da preko svih masovnih organizacija (terenskih odbora OF, omladinskih aktiva itd.) pridobiju za partizanske jedinice najbolje, **najzdravije elemenata iz naroda**. Ujedno moraju se starati za to da grupe dobrovoljaca, koje iz njihovog kraja odlaze u partizane, ili čete koje se u njihovim krajevima formiraju, dobiju **snažno jezgro isprobanih boraca** za nacionalnu slobodu i narodna prava. U vezi s tim treba ponovo pregledati članstvo Partije i najbolje drugove odrediti za vojničko i političko učvršćivanje partizanskih jedinica koje već postoje i koje se stvaraju.

Priliv u partizanske redove se u poslednje vreme znatno ubrzao. No ipak nas ni sadašnji brži priliv ne može zadovoljiti. Izvesni rejonij Ljubljane i izvesni okruži u provinciji, bez vidljivog uzroka u socijalnom sastavu svoga stanovništva, znatno zaostaju iza drugih. U tim rejonima i okruzima, koji zaostaju, treba snažno zasukati rukave da bi se broj partizana i partizanskih jedinica u najkraćem roku osetno povećao.

Neposredna rezerva partizanskih jedinica jesu jedinice **Narodne zaštite**. Ali je broj i brojna snaga tih jedinica danas u vapijućem

¹ Objavljeno u „Delu“ br. 1, februar 1942 godine. Članak je napisao drug Aleš Bebler.

nesrazmeru sa masovnim uticajem Osvobodilne fronte i Kompartrije. Velike mogućnosti privlačenja u Narodnu zaštitu ostale su svih poslednjih meseci u velikoj meri neiskorišćene. To zaostajanje bi moglo imati nedogledno teške posledice. Ostavilo bi za oružanu borbu spremne mase bez voćstva ili bi ih čak prepustilo tuđem, narodu neprijateljskom voćstvu. Zato je trenutno naš prvi zadatak da u jurišu likvidiramo tu prazninu. Hitno moramo u Narodnu zaštitu uključiti sve pristalice OF koji su vojni obveznici, a oko njih prikupiti što veći broj svesnih slovenačkih mladića i ljudi. Time je već rečeno da je dužnost svakog člana Partije koji je sposoban da nosi oružje — da se uključi u Narodnu zaštitu, da u njoj razvije maksimalnu aktivnost, da u njoj pokaže uzor discipline i borbenosti.

Jedinice Narodne zaštite mora prožimati istinski vojnički duh. Te jedinice moraju biti čvrsto povezane, moraju poznavati svoje komandante i bezuslovno priznavati njihov autoritet. Komandanti, koji moraju biti politički pouzdani i isprobani narodni borci, moraju znati iz svojih jedinica vaspitati za borbu sposobne čete, spremne izvršavati sve teže i teže vojničke zadatke.

A to se može postići isključivo izvršavanjem akcija. Razume se da komandanti moraju znati svojim jedinicama određivati odgovarajuće akcije. Ove ne smeju biti samo odbranbenog karaktera, jer bi to značilo prepuštanje inicijative neprijatelju. Zato akcije članova Zaštite moraju biti bezuslovno i napadačke (sabotažne i vojničke). Praksa nam svedopi da su ove čak i lakše izvodljive, dakle pogodnije su kao prvi zadaci mladih zaštitnih jedinica. U izvršavanju takvih akcija će se jedinice Narodne zaštite isprobati, izvežbati i prekaliti da od njih postanu uzorne jedinice buduće slovenačke narodne vojske.

U naši» narodnim masama dozreva raspoloženje za najviši oblik oružane borbe protiv tlačitelja — za ustanak. Rastući priliv seoskih ljudi i mladića u partizanske redove, spontane mobilizacije Narodne zaštite u krajevima kojima prete preseljenja ili represalije okupatora, jesu prvi, ali jasni, znaci toga sazrevanja. Tu nastaju za nas novi, iznad svega odgovorni zadaci vojničkog karaktera.

Jedno je u tom pogledu jasno: komunista nikad ne napušta mase kad ove same pojure u borbu. Naprotiv: bez oklevanja zauzme svoje mesto u prvim redovima boraca. Tu radi na tome da se masa ne obeshrabri prvim neuspehom, da istraje u borbi, da privuče u borbu bližu i dalju okolinu. Njegov cilj mora biti da iz spontano nastalih oružanih grupa napravi disciplinovane vojničke jedinice sa snažnim narodnim rukovodstvom, sposobne da uspešno prkose fašističkim ruljama i da ih napadaju.

U nastupajućem periodu najteži zadaci očekuju naše partizanske komandante i političke komesare. Partizanske jedinice naglo rastu i množe se, jed'nice Narodne zaštite i spontano nastale seljačke oružane grupe sve tešnje se privlače u partizanske akcije. Iz tih jedi-

nica će naši partizanski predvodnici morati kovati našu narodnu vojsku, odlučnu, borbenu i politički zdravu.

To nam jasno pokazuje da će pitanje partizanskih kadrova postati goruće pitanje. Zato je već danas potrebno u partizanskim odredima i u jedinicama Narodne zaštite najveću pažnju posvećivati političkom i vojničkom vaspitanju sadašnjih komandira vodova i političkih delegata i svega ostalog ljudstva. Treba smelo uzdizati one koji pokazuju sposobnosti na sve odgovornija mesta, pomagati im u izvršivanju njihovih zadataka drugarskim savetima i tako ih spremati za sve teže i odgovornije funkcije. U njihovom izboru se svakako treba naročito osvrtni na njihovu čvrstu povezanost sa radnim narodom, na njihovu požrtvovanost i borbenost, na njihov zdravi smisao za vojničku veštinu, a ne možda na njihovu načitanost u vojničkim i političkim pitanjima. Zdrav, borben narodni element mora biti u rukovodstvu naših jedinica, ako želimo da odista služimo svome narodu i svojoj naciji, ako želimo da budu na visini svojih zadataka u ovim za Slovence najsudbonosnijim vremenima.

Jer težak je put koji stoji pred nama. Naše jedinice će morati znati izvršivati sve šire, sve zamašnije operacije. Moraće znati zauzimati i postepeno čistiti od neprijatelja čitave predele naše domovine. U tim predelima će morati osigurati vlast odborima Oslobođilne fronte, pružati im oružanu podršku u izvršivanju vlasti i održavati red na oslobođenoj teritoriji. Tu teritoriju će morati znati braniti protiv regularne tuđinske vojske.

U borbama za zauzimanje i odbranu oslobođene teritorije, naše će jedinice morati postati vojnički zrele za izvođenje svojih konačnih zadataka: izgon svih okupatora iz Slovenije, zauzimanje cele slovenačke teritorije, obezbeđenje suverenosti slovenačkog naroda i prava radnih masa.

IZVEŠTAJ „SLOVENSKOG POROČEVALCA" O BORBAMA CANKAREVOG BATALJONA U POLJANSKOJ DOLINI I DRAŽGOŠAMA U PERIODU OD 25 DECEMBRA 1941 GOD. DO 11 JANUARA 1942 GODINE¹

IZVOD IZ MESEČNOG IZVEŠTAJA GORENJSKOG ŠTABA SLOVENACKIH NARODNOOSLOBODILACKIH PARTIZANSKIH ODREDA I JEDINICA NARODNE ZAŠTITE

25 XII 1941 god. napad na Hotovlje kod Poljana i poviše Crnog Vrha: Nemci — 104 mrtva i ranjena do 27 XII 1941 god. u tri dana borbe.² Te borbe su vođene u Pasjoj Ravni i poviše Crnog Vrha, na kovskom i Valterskom Vrh. Zatim smo se povukli iz Poljanske Doline u Selšku Dolinu preko Mohorja u Dražgoše. U svim tim borbama mi smo imali osam mrtvih i 7 ranjenih. Mrtvi su: Mlakar Janko, partijac i skojevski aktivista iz Senčurja, Maček Franc, Pušavec Miha, Ručigaj Božo, Koruza Jože, Dolenc Vinko, Šubic Ivan i jedan neidentifikovan iz Poljanske Doline.

9 I 1942 god. i 10 I 1942 god. traju bojevi³ ceo dan, od zore do mraka. Nemce cenimo na 2000 ljudi; pucaju takođe iz topova od 3,5 sm, 4,6 sm, 8 i 12 sm torpedo-granatama, bacaju rušilačke i zapaljive bombe. Zapalili su u selu Dražgoše već dve kuće i dve staje.

9 I 1942 god. pucali su na petoro dece koja su pošla po drva. Do sada odbili smo sve napade. Nemci imaju oko 60 mrtvih i ranjenih, mi — nijedne žrtve. Moral naših je dobar, isto tako zdravlje. 1 seljaci, uopšte uzevši drže se dobro.

Posle borbe u Poljanskoj Dolini, tj. 27 XII 1941 god. uveče, krenuli smo na Sv. Mohor. Tu smo pripremili akciju na konzum u Dobravi. Zaplenili smo oko 3000 kg životnih namirnica i veću količinu bakalske robe i jednog konja. Konzum je bio nemački. Istog dana organizovali smo zasedu na cesti u Selškoj Dolini u Soteski, ali ona nije imala uspeha zbog zadocnelog dolaska naših četa, odnosno preuranjenog dolaska Nemaca. Istog dana miniranje železničke pruge kod Besnice, koje nije uspelo zbog slabog eksploziva. 31 XII 1941 ujutro preselili smo se u Dražgoše.

Od 1 I — 9 I 1942 uredili smo naš novi logor, postavili smo zasede u c'lju odbrane našeg utvrđenja. S obzirom na ndvodošle partizane, svakog dana imali smo vojničke i političke kurseve. Od 9 I do zaključno 11 I 1942 god. uveče, trajao je napad i borba

¹ „Slovenski poročevalec" br. 6, od 8 februara 1942 godine

² O ustanku u Gorenjskoj vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, primedbu 2 uz dok. br. 78.

³ O borbi kod Dražgoša. koju je vodio Cankarev bataijon. vidi dok. br. 13.

protiv Nemaca, koji su napali s pešadijom i artiljerijom. Nemačke čete stigle su iz Kroke preko Jamnika prema Dražgošama, iz Selca preko Sevnice i Češnjice prema Rudnom i Novaku. Nemačke snage računali smo na približno 2000 do 3000 ljudi. Deo njihovih snag? stigao je takođe iz Štajerske..

9 I 1942 god. artiljerija je počela borbu, a oko 13 časova počelc je borbu protiv nas pešadjja. Na svim otsecima bila je odbijena sa velikim gubicima. Tog dana mi nismo imali nijedne žrtve. Nemačka vojska koja je stigla iz Kroke — posle prvog sukoba s nama panički se povukla u kuću u Lajšama, i nije htela više na bojište. Svi pokušaji komandanata i pretnje pištoljima da bi vojnike ponovo naterali u borbu — nisu uspeali. Ta skupina brojila je oko 200 ljudi. Nemačka skupina koja je stigla iz Selca prema Dražgošama, posle dvodnevnog boja protiv nas, posvađala se i pobunila, te su jedni na druge pucali iz pištolja. U toj zabuni gađala ih je njihova artiljerija, posle čega su se u neredu povukli. Nemci su zadržali pozicije samo u dolini i oko Novaka.

10 I 1942 god. nije bilo pešadiskih napada na naše pozicije, ali se zato toga dana pojačala artiljeriska vatra. Počela je oko 13 časova i trajala do 18 časova.

9 I 1942 skupina Nemaca zapalila je kuću nekom siromašnom seljaku. Po selima su takođe vršili premetačine, pretili ljudima i pokrali im hranu i rublje. Nemačka skupina koja je bila kod Novaka pucala je na petoro dece koja su pošla po drva. 9 i 10 I 1942 god. izgorele su od zapaljivih granata dve kuće i dve staje. 10 i 11 I 1942 god. poslali smo manji odred partizana u zasedu prema Češnjici, da napadne s boka Nemce u dolini, artiljeriju i automobile. Ta naša zaseda nije uspeła pošto su Nemci bili svuda po obližnjim brežuljcima i putevima na terenu. Našoj skupini pošlo je za rukom da uništi njihovu borbenu telefonsku mrežu. 11 I 1942 god. počeo je koncentričan napad artiljerije i pešadije s vel'kim snagama protiv nas, od 8,30 časova pa dalje.

Imena naših poginulih junaka:

Ivan Zajc, Maks Krmelj, Maks Dolinar. Gregor Božič, Vinko Zakelj, Janez Kovačič, Maks Režek; poginuli 11 I 1942 god- u Dražgošama. Henrik Biček, Radovan Danko, Karei Mlakar, Miha Fister, Edvard Tome, Ciril Zelja, Janez Kovačić, Gračan, Jaka Jèreb. Stanko Oman, Jernej Kokalj, Mirko Šubic; poginuli 13 I 1942 god. na Mošenjskoj Planini.⁴

⁴ Posle trodnevne ogorčene borbe, u kojoj su naše snage imale minimalne žrtve, Cankarev bataijon se povukao na Jelovicu. Jedan deo bataljona (Prva četa) nastanio se u barakama šumskih radnika na Kališama, sa zadatkom da s dražgoške strane zatvori Nemcima pristup na Jelovicu. U lovačkoj kući na Mošenjskoj Planini utaborila se Druga četa da bi zatvorila dva prilaza prema Jelovici sa radovljčke strane.

Napad kod Verda.⁵

Prema prvim izveštajima, ubijeno je kod napada na Verd 18 Italijana. Poginuo je 1 partizan, a 3 su ranjena. 8 cisterni je probušeno. Železnička stanica je jako oštećena. Zaplenjeno je nešto oružja. Tačniji izveštaj sledi.

Pao je veoma visok sneg, a u jelovičkim šumama je bilo samo nekoliko prtina.

13 januara su iz pravca Radovljice došle skijaške nemačke jedinice, obišle zasede i opkolile kuću na Mošenjskoj Planini. Partizani su se pod obostranom ogorčenom vatrom probili kroz obruč, ostavivši 12 žrtava.

U borbi na Dražgošama, u sastavu Cankarevog bataljona bile su samo 2 čete, jer se Treća četa tada nalazila na Pokljuki.

Posle borbe na Mošenjskoj Planini obe čete Cankarevog bataljona su se sastale na Vodiškoj Planini i povukle se u dubinu šume, gde je štab bataljona podelio batajlon na 3 dela: Selšku i Poljansku četvu i Jeseničku grupu. Selska četa, s kojom je bio i štab bataljona, pošla je u Selšku Dolinu, a Poljanska u Poljansku Dolinu. Selška četa prezimila je većinom zajedno, podeljena na dva voda, dok je Poljanska provela zimu odvojeno u dve manje skupine. Prva se ubrzo podelila na dve čete: Selšku i Škofjelošku četvu.

Jesenička grupa sa brojnim stanjem oko 50 boraca (komandir Stražišar Polde, komesar Benedičič Franc) krenula je preko Save i podelila se na tri skupine. Prva skupina otišla je na Pokljuku u Poključku četvu, druga je logorovala i prezimila na Zabreškom pašnjaku pod Stolum, a treća se vratila natrag i uključila se u Selšku četvu. Poključka četa i skupina pod Stolum, koja se razvila kasnije u Jeseničku četvu, u proleće sačinjavaju jezgro Prvog bataljona Prve grupe.

Istovremeno, prilikom reorganizacije bataljona, izdvojile su se dve grupe koje su takođe otišle preko Save. Jedna grupa od 12 boraca krenula je, ali tek u martu, u okolinu Kamnika stvarajući jezgro Kamničkog bataljona, a druga skupina od 8 boraca nastanila se u Uđinom Borštu (podaci: Maks Krmelj, Ivo Bertoncelj, Vinko Hafner).

⁵ O napadu Trećeg partizanskog bataljona na železničku stanicu Verd vidi dok. br. 19.

BR. 17

**ZAPOVEST ŠTABA DRUGOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG
BATALJONA ZA 8 FEBRUAR 1942 GODINE¹**

**DNEVNA ZAPOVEST ŠTABA 2 PARTIZANSKOG BATALJONA²
ZA 8 II 42 GODINE**

Štab 2 part. bataljona određuje za danas:

Štab 2 part. bataljona izriče zahvalnost svim drugovima za disciplinu i spremnost koju su pokazali prilikom proslave sveslovenskog jedinstva.³

1) Dežurnu službu preuzima 3 četa

2) Politički čas:

od 10,30—12 za 3 četu i mit. vod, vod⁵, drug komesar bataljona; od 2—3,30 za 1 i 2 četu, vode drugovi komesari četa Košta⁴ i Vlado.

3) Opis puškomitraljeza za 2 vod Prve čete i 2 vod Druge čete od 10,30—12, pod komandom druga Maroka⁵ i druga komandira čete Janka;⁶

za 2 vod 3 čete od 2—3,30, pod komandom druga Simona.⁷

¹ Dokumentat je uzet iz knjige dnevnih zapovesti i naredaba štaba Drugog štajerskog bataljona, osnovanog 15 XII 1941. Knjiga ima format beležnice (16X18 sm) i nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani. Obuhvata 50 dnevnih zapovesti, 32 naredbe štaba Drugog bataljona i 7 naredaba štaba Prve štajerske brigade, koja je naredbom Glavnog štaba (vidi dok. br. 42) dobila naziv: Druga grupa slovenačkih partizanskih odreda. Zapovesti i naredbe su sastavljali komandant Franc Rozman-Stane i politkomesar Dušan Kveder-Tomaž, a u knjigu ih je zapisivao Peter Stante-Skala koji je 14 II 1942 god. postao privremeni zamenik komandanta bataljona (podatak iz knjige dnevnih zapovesti).

² Posle borbi kod Liberge (23 XII 1941) i Primskovog (26 XII 1941), Drugi štajerski partizanski bataijon vratio se u Ljubljansku pokrajinu i držao se na sektoru Podlipoglava. Glavni štab je bataljonu* dao zadatak da se svestrano pripremi za prelaz u Štajersku. Svakodnevno je izvođena politička i vojna nastava. Manjim patrolama bataijon je stalno uznemiravao neprijateljske garnizone, vršio politički rad u okolnim selima i mobilisao nove borce. Znajući da teške prilike u Štajerskoj traže jaku udarnu jedinicu, komanda bataljona naročito se starala da bude sastav bataljona što bolji. Bataijon je bio sastavljen pretežno od radnika, sa vrlo velikim procentom članova Partije i kandidata.

³ Po direktivi IOOF i Glavnog štaba, sve jedinice su praznovalе 7 februar kao praznik slovenske uzajamnosti i 8 februar kao godišnjicu smrti Franca Prešerna, najvećeg slovenačkog pesnika (1800—1849).

* Stane Bizjak-Kosta

⁵ Alojz Kolman-Marok, narodni heroj

⁶ Janko Stariha, narodni heroj, kasnije komandant Prvog bataljona, poginuo 7 novembra 1942 god. u Dobrovljama.

⁷ Janko Sekimik-Simon, narodni heroj

- 4) Opis teškog mitraljeza za 1 i 3 vod Druge čete od 3,30—5, pod komandom druga Osipa⁸.
- 5) Osnovni pojmovi miniranja za komandire četa i komandire vodova od 3,30—5 pod komandom druga komandanta bataljona.
- 6) Tečaj za četne bolničare od 9—10,30 pod voćstvom druga bataljonskog lekara.⁹
- 7) Vežbe pevačkog hora od 5—6. Vode drugovi Vlado i Maks¹⁰.

K K¹¹

BR. 18

ZAPOVEST ŠTABA DRUGOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG BATALJONA ZA 9 FEBRUAR 1942 GODINE¹

DNEVNA ZAPOVEST ŠTABA 2 PART. BATALJONA ZA 9-II-42 GODINE

Štab 2 partizanskog bataljona određuje za danas:

- 1) Dežurnu službu preuzima 1 četa.
- 2) Politički čas:
 - od 10,30—12 za 2 četu i mitraljeski vod, vodi drug kom. bat.
 - od 2—3,30 za 3 četu,
 - od 3,30—5 za 1 četu,
 - vode drugovi kom. četa Košta² i Vlado.
- 3) Opis puškomitraljeza za 3 vod 1 čete. pod komandom druga Maroka,³ od 10,30—12;
 - od 2—3,30 za 3 vod 2 čete, pod komandom druga kom. čete Janka⁴;
 - od 3,30—5 za 3 vod 3 čete, pod komandom druga kom. čete Simona⁵.
- 4) Opis teškog mitraljeza za 1 i 2 vod 3 čete, od 2—3,30 pod kom. druga Osipa.
- 5) Tečaj za četne bolničare od 9—10,30. Vodi drug bataljonski lekar.
- 6) Osnove miniranja za kom. četa i kom. vodova od 3,30—5 pod kom. druga komandanta bataljona.

⁸ Jože Strah-Osip
⁹ Student medicine Vlado Kravos
¹⁰ Miha Berčič-Maks
¹¹ Komandant i komandir
¹ Vidi dok. br. 17.
² Stane Bizjak-Kosta
³ Alojz Kolman-Marok
⁴ Janko Stariha
⁵ Janko Sekimik-Simon

7) Vežbe pevačkog hora od 5—6. Vodi drug Maks.⁸

8) Sastanak komesara i koman. i njihovih zamenika radi pitanja organizacije štabova u jedinicama od 5—6.

9) Sa današnjim danom se ukida noćna straža drugog strazarskog mesta i to od 7 uveče do 7 izjutra. Dežurni vrši nadzor nad vatrama i kuhinjom.

10) Drva za vatre i kuhinje otsad šeći na mestima gde šuma još nije istrebljena. Drva se moraju testerisati do zemlje.

11) Od 12—1 sastanak bombaša za bombe za zamagljivanje, pod kom. druga koman. bataljona.

12) Četni komandiri moraju sastaviti spisak svih drugova koji su u buržoaskim vojskama služili kod teških mitraljeza.

K K⁷

BR. 19

IZVEŠTAJ KOMANDANTA TREĆEG PARTIZANSKOG BATALJONA „LJUBO ŠERCER“ GLAVNOM ŠTABU SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA O NAPADU NA STANICU VERD¹

IZ POSLEDNJEG IZVEŠTAJA KOJI JE DRUG MILOŠ ZIDANŠEK POSLAO GLAVNOM ŠTABU SLOVENAČKIH NARODNOOSLOBODILAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA-

„1 ov. m. u 1,15 časova napali smo stanicu Verd³ u cilju da izvedemo već poznati plan... Kvalitet ljudi nije bio najbolji, jer su neki zbog teške prehlade kašljali, tako da su nas Italijani pre vremena opazili... Italijani su u zgradi imali odličnu odbranu, lake i teške mitraljeze, tromblonske bombe itd. Uprkos tome smo osvojili stanicu, razbili saobraćajnu kancelariju, minirali deo pruge... Tukli smo

* Miha Berčič-Maks

⁷ Komandant-komesar

¹ „Slovenski poročevalec“ br. 7, od 14 februara 1942 godine

- Miloš Zidanšek-Zdravko, komandant Trećeg partizanskog bataljona „Ljubo Serčer“. poslao je ovaj izveštaj, koji je u izvodu štampan u „Slovenskom poročevalcu“, nekoliko dana pre svoje smrti. O Trećem partizanskom bataljonu vidi primedbu uz dok. br. 6.

³ U januaru 1942 god. bataijon „Ljubo Serčer“ imao je već 4 čete. Bataijon je počeo da vrši ofanzivne akcije napadom na Verd. Napad na Verd izvršen je ovako: Krenuvši 1 februara iz logora koji se nalazio u Kožljeku, u blizini Slemenca, bataijon „Ljubo Serčer“, u jačini 140 dobro naoružanih boraca, imao je u planu da zaustavi teretni voz i da ga uputi velikom brzinom prema Borovničkom mostu, koji bi se, zbog brzine voza i pošto je građen sa krivinom, morao srušiti. Nalazeći

transport cisterni i uništili oko 50 tona petroleuma... Kod Padeža smo postavili zasedu⁴... Borba je trajala jedan sat. Bilans borbe: Italijani su na Verdu izgubili 15 mrtvih, 3 zarobljena, koje smo docnije pustili pošto smo ih politički poučili. Na Padežu je poginulo 30 Italijana, a ranjeno je 50. Naši gubici: na Verdu 1 mrtav, 3 lakše ranjena, u blizini Padeža 1 ranjen."

se u zasedi kod stanice, 2 februara, u 1,10 h, sukobili su se s italijanskom patrolom koja se vraćala prugom. Pošto su time bili otkriveni, počeli su energično napadati stanicu Verd i bunker, koji je čuvao obližnji podvožnjak ceste, gde je bilo 30 vojnika. Partizani su zauzeli stanicu, ranivši 6 i zarobivši 3 italijanska vojnika.

Za to vreme mineri su na prugu postavili mine, ali su prugu samo malo porušili, tako da je voz mogao preći preko porušenog mesta. Partizani su otvorili vatru na voz, ali, pošto je vozovođa povećao brzinu, oštećena je samo lokomotiva i nekoliko cisterni.

Posle napada, partizani su se povukli u Padež, vodeći sa sobom zarobljenike, koje su docnije pustili.

⁴ Posle napada na Verd, bataijon se, preko Zavrha, vratio u Padež, gde je uzeo svoju spremu i rasporedio se za prenočište. Jedna grupa je otišla u Zavrh, druga na Pristavu, treća prema Dobecu, a četvrta je ostala u Padežu.

Italijani su odmah reagirali na napad. 3 februara, izjutra, došli su na Zavrh. Na Zavrhu su naišli na partizansku četu, koja ih je, uprkos iznenađenja, odbila. Italijani, koji su već pripremali napad na logor na Slemenu, počeli su 3 februara, noću, poturu sa tri kolone, i to:

Jedna kolona je išla iz Rakitne preko Pikovnika na Zupeno, gde je prenoćila: druga kolona — iz Borovnice preko Pokojišća na Vinji Vrh, rekom Olnoščicom, a treća — iz Cerknice na Kožljek.

5 februara Italijani su prekinuli operaciju, zbog velikog snega. Sve kolone, sem jedne koja se zaustavila i prenoćila u Zupenom, povukle su se u polazne garnizone.

U noći, 5 februara, bataijon se koncentrisao u selu Otave i na kolonu, koja je prenoćila u Zupenu, izvršio noćni napad, koji se završio bez većeg uspeha.

9 februara su Italijani, oko 1000 ljudi, nastavili akciju protiv bataljona. Istog dana kolone su se prebacile u blizinu od partizana kontrolisane teritorije, a sutradan su počele upadati na teritoriju u deset kolona. 11 februara vođene su žestoke borbe na sektoru Otave; Pikovnik i HribaTjevo. 12 februara su se italijanske kolone vratile na svoje polazne položaje. Tog dana partizanski bataijon prebacio se, podeljen po četama, u nove logore. Treća i Četvrta četa krenule su na Mokrec u Leničevu šumarsku kuću, gde se postavila privremena komanda polubataljona (komandant Bojan Polak-Štjenka i politkomesar Ante Novak) a drugi deo, Prva i Druga četa, u Lošku Dolinu, u selo Poljane, gde je ostao oko mesec dana (podaci prema kazivanju druga Stanka Semiča-Dakija, Tona Vidmara-Luke i Antona Bavca-Ceneta i na osnovu podataka iz dok. br. 146).

U toku ovih italijanskih napada poginuo je član CK KPS i komandant bataljona „Ljubo Serčer" Miloš Zidanšek-Zdravko. Iznenađen 7 februara od strane italijanske patrole, koja je tražila namirnice od seljaka, u jednoj kući zajedno sa Mirkom Bračićem, počeo je voditi sa njima borbu u kojoj je poginuo (podaci: prema usmenoj izjavi Tona Vidmara-Luke i Ante Novaka).

OBAVESTENJE „SLOVENSKOG POROCEVALCA" OD 14 FEBRUARA 1942 GOD. O SMRTI KOMANDANTA TREĆEG PARTIZANSKOG BATALJONA „LJUBO ŠERCER" I ČLANA CK KPS MILOŠA ZIDANŠEKA¹

*„Skozi zrela grobov korakamo v nov svet!
Zato ker umiramo, ne bomo umrli."
Matej Bor: „Previharimo viharje"*

Pogođen fašističkom bombom, poginuo je junačkom smrću naš drug

MILOŠ ZIDANŠEK,⁴

prehranbeni radnik, komandant partizanskog bataljona „Ljubo Serčer", član Centralnog [komiteta] KPS, bivši sekretar Mariborskog okružnog odbora OF i Pokrajinskog komiteta KPS za severnu Sloveniju.

Ispunio je do kraja svoju slovenačku i proleterskih dužnost. .

*„Padi če moraš pasti.
Ce rešiš s svojo smrtjo
te naše zemlje ped —
padi, sin moj, padi.
Samo da vem: svet,
umit v vaši krvi bo v naprej bolj čist."³*

Matej Bor: „Previharimo viharje"

¹ „Slovenski poročevalec" br. 7, od- 14 februara 1942 godine

² „Kroz otvore grobova koračamo u novi svet! Zato što umiremo, nećemo umreti".

Dva stiha iz pesme Vladimira Pavšiča — Mateja Bora: „Sin majci".

⁵ Pesme slovenačkog pesnika Vladimira Pavšiča — Mateja Bora, izdala je 1942 god. Osvobodilna fronta u posebnom zborniku pod naslovom „Previharimo viharje".

⁴ Miloš Zidanšek-Zdravko, narodni heroj, poginuo 7 februara 1942 god. u Hribarjevom u blizini Velikih Bloka.

⁵ „Padni — ako moraš pasti.

Špasiš li svojom smrću
i pedalj te naše zemlje
— padni, sine moj, padni!

Samo da znam: svet,
u vašoj okupan krvi, nekad čistiji biće".

Iz pesme Vladimira Pavšiča — Mateja Bora: „Majka sinu", objavljene u zborniku „Previharimo viharje".

BR. 21

**IZVEŠTAJ „SLOVENSKOG POROČEVALCA" OD 14 FEBRUARA
1942 GOD. O AKCIJI NARODNE ZAŠTITE NA STANICU FI-
NANSISKE KONTROLE U LJUBLJANI¹**

RAD NZ USRED LJUBLJANE!

11 februara, jedno odeljenje Narodne zaštite u Ljubljani izvelo je uspešnu akciju na Finansijsku kontrolu,² u neposrednoj blizini karabinjerske i ovrovske stražarnice i fašističke kasarne. Tom prilikom su zaplenili 45 novih pušaka tipa Mauzer sa 2100 metaka, odličan revolver sa 79 metaka, 45 bajoneta, 45 kaiša, 9 gasnih maski i 10 torbi za municiju. Zaštita je sav taj plen munjevitom brzinom i na konspirativan način prenela na sigurno mesto. Žrtava nije bilo! Akcija, koja je tekla na minut tačno po planu i uz potpunu disciplinu, ponovo daje dokaz o smelosti i borbenoj spremnosti odeljenja NZ, uprkos stroge opreznosti i najžešćeg terora okupatora. Zaplena pomenutog oružja je fašističkim okupatorima uterala još veći strah u kosti. •

Posle već izvršenog dejstva zatvoreno je nekoliko karabinjera iz susedne stražarnice, kao da su sudelovali u akciji, jer, tobože, partizani sami nešto tako ne mogu učiniti. To dokazuje rasulo i nepoverenje u vlastitim fašističkim redovima, a ujedno je to jedan od znakova njihovog skorašnjeg sloma. Gospoda okupatori će biti zaprepašćeni još mnogim akcijama koje će izvršiti slovenački narod sam.

¹ „Slovenski poročevalec" br. 7, od 14 februara 1942 godine

² Datum je pogrešan: akcija je izvedena 5 februara 1942 godine. Izveštaj Četrnaestog karabinjerskog bataljona „Milano" br. 2/20 pov. od 5 februara 1942 god. navodi da su 5 februara 1942 god. u 17,30 časova nepoznati ljudi upali u stan finansijske kontrole na Bregu br. 6 u Ljubljani i odneli 45 pušaka, 2170 metaka i 2 pištolja. Akciju je izvršila studentska borbeno grupa NZ, pod vođstvom članova VOS. Oružje sii odmah poslali partizanskim jedinicama.

Sličnu, još uspesniju akciju izveo je VOS („Varnostno-obveščevalna služba" — Služba bezbednosti i obaveštavanja) u jesen 1941 god., u Sentspeterskoj kasarni. Odneli su 298 vojničkih pušaka, koje su odmah, preko Brda kod Ljubljane, transportovali partizanima.

BR. 22

ZAPOVEST ŠTABA DRUGOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG
BATALJONA ZA 23 FEBRUAR 1942 GODINE¹

DNEVNA ZAPOVEST ŠTABA 2 PART. BAT. ZA 23 II 1942
GODINE

Štab 2 part. bataljona određuje za danas:

1) Dežurnu službu će preuzeti 3 četa.

2) Politički čas:

Od 2—3,30 h za ceo bataijon, pod rukovodstvom druga bat. komesara.

3) Vežbe recitatora od 3,30—5 h, pod rukovodstvom druga Rajka.²

4) Pevačke vežbe od 5—6 h, pod rukovodstvom druga Planinca

5) Od 10,30—12 h objašnjenje dužnosti dežurnog i stražarske službe po četama. Vode četni komandiri i komesari.

6) Tečaj za rezervne mitraljesce od 3,30—5 h, pod rukovodstvom druga Maroka³ za 1 četu, druga Janka⁴ za 2 četu i druga Oskara za 3 četu. •

7) Za rad u kavern⁵: pre podne mitraljeski vod, posle podne 1 vod 2 čete.

8) Zaštitu bataljonskog logora daje 1 četa.

9) U okviru bataljona osniva se specijalni radiotelefonski vod.⁶ Privremeno komandu voda preuzima drug Franta⁷ iz 2 čete. Vod je neposredno podređen štabu bataljona. Vod će u toku dana izraditi specijalni šator- U vod se dodeljuju drugovi: Franta, Jože i Marko iz 2 čete i drugovi Marjan i Tine iz 3 čete.

K. K.⁸

¹ Iz knjige zapovesti i naredaba štaba Drugog štajerskog partizanskog bataljona (vidi primedbu 1, uz dok. br. 17). .

* Jože Menih-Rajko, poginuo kao komandant Pohorskog bataljona 8 januara 1943 god. na Pohorju.

³ Alojz Kolman-Marok

⁴ Janko Stariha

⁵ U zemlji iskopana prostorija za sklanjanje namirnica

⁷ U ovom se dokumentu prvi put pominje jedinica za vezu.

⁷ Franc Komelj-Franta

⁸ Komandant-komesar

IZJAVA IZVRŠNOG ODBORA OSVOBODILNE FRONTE OD 28
FEBRUARA 1942 GOD. POVODOM ITALIJANSKOG FAŠISTIČ-
KOG TERORA PROTIV SLOVENAČKOG STANOVNIŠTVA¹

SLOVENCI !

Do kostiju uznemireni zbog pravednog i nesalomljivog otpora našeg malog ali junačkog slovenačkog naroda, navalili su italijanski ugnjetači na nas novim talasom nečuvenog terora.²

Sta su postigli?

Da li su sprečili ili bar oslabili našu oslobodilačku borbu?

Ne, i sto puta ne!

Svaki pošten Slovenac danas se ponovo uverio da je italijanski okupator njegov smrtni neprijatelj, isto tako kao što je njegov smrtni neprijatelj nemački i mađarski osvajač.

Takav je prvi rezultat „energičnih rimskih mera“.

Italijanski fašistički probisveti počeli su da besne nad našim narodom baš tada kad njihovim nemačkim gospodarima zadaje nezlečive udarce bratska nam sovjetska vojska. **Mi Slovenci osećamo danas vanredno jasno da je najnoviji italijanski fašistički teror besno trzanje smrtno ranjene zveri koju treba nemilosrdno tući dok je ne uništiš do kraja.**

Takav je drugi rezultat „najnovije rimske odlučnosti“.

Mislili su da će žičanim preprekama, masovnim kućnim pretraživanjima i hapšenjima obuzdati razmah slovenačke oslobodilačke borbe. Ali, uprkos njihovom zastrašivanju, zavihorile su,

¹ „Slovenski poročevalec“ br. 9, od 2 marta 1942 godine

² U 1941 god. je staranje o javnom poretku u Sloveniji okupiranoj od strane Italije bilo povereno Visokom komesarijatu. U 1942 god., odlukom Musolinija od 19 januara 1942 god., u cilju pojačanja terora nad slovenačkim narodom, pravo staranje o javnom poretku prelazi u ruke vojnih vlasti. Vojne vlasti, na osnovu ove odluke, počele su vršiti teške zločine nad Slovencima i uvele su jedan sistem neprekidnog terorisanja slovenačkog stanovništva i to u početku naročito u Ljubljani.

U februaru i martu se u Ljubljani nalazila komanda divizije „Granatieri di Sardegna“ sa jednim pukom, komanda korpusnog artiljeriskog puka i divizijski artiljerijski puk, komanda brigade fašističke milicije, mitraljeski bataijon, bataijon za rušenje kao i niz pomoćnih i tehničkih jedinica, a od 11 marta 1942 i komanda Jedanaestog armiskog korpusa (vidi dok. br. 139). Sve te neprijateljske jedinice nisu mogle da savladaju revolucionarnu Ljubljanu. U februaru, komanda Jedanaestog armiskog korpusa, u saglasnosti sa komandom Druge armije, preduzela je niz mera protiv stanovništva Ljubljane. Ceo grad su ogradili žičanim preprekama, snabdevenim stražarskim tomjevima sa mitraljezima i reflektorima. Ljubljanu su podelili na 14 sektora, odvojili sektore žičanim preprekama i vršili masovna hapšenja svih odraslih muškaraca i pretraživanje kuća (vidi dok. br. H3 i 148).

usred žicanih prepreka, usred kućnih premetačina i masovnih hapšenja, slovenačke trobojnice a na zidovima su ponovo zablistali slovenački bojni napisi; odeljenja Narodne zaštite izvela su nova razoružavanja; a predajna radio-stanica Osvobodilne fronte svirepo se narugala³ rimskim „junacima“ koji su je uzalud tražili po Ljubljani. Baš ono što je još nedostajalo slovenačkom oslobodilačkom pokretu — sada je to u njemu probuđeno poslednjim fašističkim bešnjenjem: **Mi Slovenci sada osećamo da nam je otpor ušao u krv i meso, da smo postali borben i samopouzdan narod, narod kome više ne mogu uterati strah u kosti.**

Takav je treći rezultat „tvrde rimske pesnice“.

Graciolijska politika naizmeničnog terora i ulagivanja otkazala je na celoj liniji. Zbog toga, ugnjetači su pribegli svojoj „slavnoj“ vojsci, koja bi trebala da spase njihov propali ugled. **Ali „slavnu“ italijansku vojsku od strane Slovenaca dočekuje danas, u najobilnijoj meri, podrugljiv smeh, dok su se ujedno njeni vojnici temeljito demoralisali.**

Takav je četvrti rezultat „rimske fašističke udarnosti“.

Mislili su da će slomiti **Ljubljano**, budući glavni grad naše oslobođene i ujedinjene slovenačke domovine. Ali, svojim terorom, oni su Ljubljano samo ojačali, uzdigli njenu svest o odgovornosti pred celim slovenačkim narodom.

Takav je peti rezultat njihovog bešnjenja.

Najzad, do kraja su razgolitali Natlačenovu i kazinašku petu kolonu. Svojim traženjem nedvosmisleno su razotkrili ko im daje podatke i gde se nalaze denuncijanti.

Takav je šesti rezultat njihovih mera.

S l o v e n c i !

Svoju oslobodilačku borbu produžićemo sa još većom odlučnošću, sa još predanijom požrtvovanošću, sa još silnijim elanom! Kraj se približuje — pobeda će biti naša! Sva iskušenja, koja nas očekuju, moramo pobeđivati sa punom svešću o odgovornosti. Danas je preko potrebno:

1) Naša narodna disciplina mora postati čelična. Sve mere koje određuje odgovorno i iskusno rukovodstvo OF — treba disciplinovano izvesti.

³ Original glasi: „...se je kruto porogala...“. Italijani su svim sredstvima tražili radio-stanicu „Osvobodilna fronta“ (vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 68, primedbu 3) koja je svakog dana redovno vršila svoje emisije. TJ toku italijanskih blokada iznenada je izvršen pretres ljubljanskog gradskog rejona Bežigrad gde se nalazila radio-stanica. Pošto je Italijanima ovo bilo poznato, postojala je velika opasnost da bude pronađena. Jedan od saradnika radio-stanice „Osvobodilna fronta“, koji je radio u italijanskoj radio-stanici Ljubljana, uzeo je službeni automobil radio-stanice koji je nosio ime italijanskog radio-preduzeća „EIAR“, prešao italijanske kordone, uzeo radio-stanicu i odneo je na sigurno mesto.

2) Sa pravom narodnom dovrtljivošću treba pobediti svaku novu prepreku koju okupatori postavljaju oslobodilačkoj akciji.

3) Masovnu obaveštajnu službu moramo potpuno razviti, rad pete kolone sasvim onemogućiti, njeno gnezdo energično iskoreniti i uništiti.

26 februar 1942 godine

IZVRSNI ODBOR
OSVOBODILNE FRONTE SLOVENAČKOG NARODA

BR. 24

IZVESTAJ „SLOVENSKOG POROCEVALCA" OD 2 MARTA 1942 GOD. O NAPADU PATROLE NARODNE ZAŠTITE NA STRAŽU KOD ULAZA U ZGRADU ITALIJANSKOG VISOKOG KOMESARIJATA U LJUBLJANI I POSTUPKU ITALIJANSKE VOJSKE PREMA STANOVNIŠTVU¹

• t

DVA PRIMERA

U pola osam ujutro, 15 II, patrola Narodne zaštite ubila je ispred vladine palate² karabinjera koji, na poziv, nije hteo da preda oružje. Ostala italijanska straža povukla se u unutrašnjost vladine palate. Isto tako, sakrila se u hodnik italijanska straža pred nemačkim konzulatom. A italijanska straža kod železnice sakrila se u gomile snega. Tom prilikom je „slavna" italijanska vojska opet pokazala svoju zečju prirodu. Umesto da se italijanski vojnici upuste u borbu sa našom patrolom ili za njom podu, jer su bili nadmoćniji — virile su im, iza kućnih vrata i iza gomila snega, samo pušćane cevi, iz kojih su pucali kao ludi, potpuno besciljno. U toj ludoj panici patrola NZ se povukla bez gubitaka.

A zato je italijanska vojska 12 II pokazala svoje „junaštvo". Kad se četa, s muzikom ali bez zastave, ljubljanskim ulicama vraćala u kasarnu, jedna grupa od 30 italijanskih oficira, na levoj i desnoj strani ulice, zbacivala je ljudima šešire s glave, tukla ih, udarala ih nogama i o zid — i tako ih učila „rimskoj" kulturi. Više ljudi, među kojima i nekog 65-godišnjeg starca, pretukli su do krvi tako da su ostali ležeći na ulici i da su ih prolaznici morali odneti u obližnje lokale. I to nije: prvi primer takve „kulturne" pretstave.

Zbog toga, Ljubljanci, bežite sa ulica i cesta kad čujete da dolazi italijanska muzika. Neka im prazne ulice pokažu naš prezir i našu mržnju!

¹ „Slovenski poročevalec" br. 9, od 2 marta 1942 godine

- U tzv. vladinoj palati na Prešernovoj cesti u Ljubljani bio je smešten Visoki komesarijat za Ljubljansku pokrajinu.

PISMO GLAVNOG ŠTABA NARODNOOSLOBODILAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE KOMANDANTU DRUGOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG BATALJONA OD 12 MARTA 1942 GOD. O PRIPREMAMA ZA PROLECNU PARTIZANSKU AKTIVNOST I ŠIRENJE USTANKA¹

12 marta 42

KOMANDANTU ŠTABA BATALJONA!²

Dragi druže! Izveštaj od 10 marta smo primili.³ Obradovao nas je i odobravamo vojnostručni i kulturno-vaspitni rad u bataljonu, koji će nesumnjivo mnogo koristiti kako učvršćivanju partizanske svesti, discipline i morala, tako i podizanju borbeneg duha za buduće akcije. Glavni štab je za vojnostručno obrazovanje, poznavanje i upotrebu oružja i način borbe izradio kratak kurs⁴, koj". ćemo poslati čim bude gotov.

U pogledu drugih pitanja, odgovaramo ti:

1.) Terenske organizacije⁵ nisu podređene štabovima, nego Izvršnom odboru OF, ali imaju obaveze prema partizanima i njihovim štabovima:

a) snabdevaju partizanske odrede hranom, odelom, cipelama, oružjem, municijom i svim drugim partizanskim potrebama, na zahtev i uz potvrdu partizanskih štabova;

b) vrše obaveštajnu službu, javljaju partiz. odredima o kretanju okupatorskih vojnika, o njihovim položajima, o magazinima itd.; daju partiz. jedinicama na raspoloženje pouzdane vodiče koji dobro poznaju teren.

2.) Radiotehničara smo poslali.

3.) Četa iz Višnje Gore⁰ može se priključiti Štajerskom bataljo'nu.

4.) Pištolje zahtevajte na terenu, jer ih ne možemo poslati iz Ljubljane.

¹ Rukopis dokumenata nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Pismo je poslato komandantu Drugog štajerskog partizanskog bataljona, narodnom heroju Francu Rozmanu-Stanu.

³ Izveštaj nije sačuvan.

⁴ Misli se na „Kratak tečaj za partizanske komandate" (vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 81).

⁵ Terenski odbor OF

⁰ U Višnjoj Gori, zimi 1941/42, nastala je ilegalna borbena grupa N^o Z, nazvana Višnjegorskom četom koju je organizovao i vodio Tone Tumher. Brojila je 15—20 ljudi koji su bili svi naoružani. Grupa se u maju 1942 god. priključila Drugoj grupi odreda.

5) Novac ćete dobiti.

6.) Hranu ćemo poslati, ako bude moguće, a zahtevajte je od svih terenskih odbora.

7.) U partizane ćemo vam poslati još samo oko 10 Lrišč. aktivista studenata⁷ (Štajerce).

8) Literaturu ćemo poslati.

Svakako treba brzo završiti formiranje bataljona i preći na konkretne zadatke, tj. na akcije preko granice.⁸

Cim dobijemo vezu s Gorenjskim štabom, dogovorićemo se i donećemo zajednički plan akcija.⁹

Svakako je potrebno da već sada razmisliš o sledećem i po mogućnosti dostaviš predloge:

1.) Te četiri čete tog bataljona trebalo bi da budu jezgra četiri bataljona partizana u Štajerskoj, koji će se u proleće moći lako mobilisati za veće operacije.

2.) Komandanti bataljona i četa.

3.) Organizacija manjih partizanskih jedinica po svim okruzima, koje bi samostalno operisale, uznemirivale neprijatelja na svim mestima, tako da on ne bi mogao nigde vršiti koncentracije za veće napade na partizanske odrede.

4.) Organizacija i saradnja Narodne zaštite u borbama.

5.) Nabavljanje oružja.

Lojze¹⁰ nije u L.¹¹ On i K.¹² su ovde.¹³ Čim bude moguće, poslaćemo ih natrag.

Uskoro opet pošalji izveštaj.

Za Gl. štab:

Luka¹⁴

S drugaricom koja je vodila Lj. preko granice sve je u redu.¹⁵

⁷ Misli se na aktiviste-studente univerziteta koji su pripadali grupi hrišćanskih socijalista u OF.

⁸ Preko italijansko-nemačke granice, u Štajersku

• U to vreme Glavni štab je već pripremao plan razvijanja ustanka za proleće (vidi dok. br. 64, 65 i 66).

• ¹⁰ Lojze Hohkraut, sekretar OK Litija, poginuo 29 maja 1942 godine.

¹¹ Verovatno Litija

¹² Sergej Kraigher, sekretar Pokrajinskog komiteta za severnu Sloveniju

» U Ljubljani

¹³ Franc Leskošek-Luka, komandant Glavnog štaba slovenačkih narodnooslobodilačkih partizanskih odreda i član Politbiroa CK KPS.

¹⁴ Štab Drugog bataljona poslao je Borisa Čizmek-Bora preko Save u Štajersku da uhvati vezu sa Prvim štajerskim partizanskim bataljonom (vidi dok. br. 33). Preko granice i Save vodila ga je jedna druga-rica (podaci: Dušan Kveder).

IZJAVA GLAVNOG ŠTABA NARODNOOSLOBODILAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 17 MARTA 1942 GOD. POVODOM STRELJANJA NEVINIH LJUDI ZBOG NAPADA NA MOST KOD PRESERJA 4 DECEMBRA 1941 GODINE¹

Slovenačku zemlju nakvasila je krv šesnaest Slovenaca koje su rimski fašistički i imperijalistički dželati streljali u smislu planski smišljenog sudskog ubistva:

Poginuli su:

Gabrovšek Ciril, Godec Ernest, Babšek France, Zigman Ivan, Ogrin Vincenc, Letonja France, Krašovec Jakob, Miklavič Anton, Tomažin Martin, Vrbovec France, Rihar Mihael, Debevec Anton, Rihar France, Palčič Alojz, Ogrin Karei, Debevec Ivan.

Slovenački mučenici! Vaša krv nije uzalud prolivena. Ona daje slovenačkoj partizanskoj pesnici novu snagu; mi iz nje crpemo nove sile — mi, pravedni utamanjivači tuđih imperijalističkih ugnjetača i njihovih domaćih pomoćnika.

IZJAVA GLAVNOG ŠTABA SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA

Štab izjavljuje slovenačkom narodu da niko od njih koji su na procesu zbog napada na preserski most bili osuđeni na smrt, dugogodišnju robiju ili pak oslobođeni — nije učestvovao u napadu na most, niti je ma čime bio umešan u pretpripreme za napad, niti je o napadu znao, ni bio član partizanske vojske. Odvažni napad je izvela hrabra partizanska četa² koja je i došla i otišla bez žrtava. Italijanska vojska, koja je u to vreme imala dosta ljudstva u svojim garnizonima u Preserju, Podpeči, Notranjim Goricama i Brezovici, dakle, u neposrednoj blizini mosta, nije imala hrabrosti da za vreme napada odgovori na vatru partizanskih mitraljeza i cele noći nije smela izaći na teren, tako da se partizanska četa, posle svojeg hrabrog čina, mogla nesmetano povući na svoj položaj. Okupatori su svoju hrabrost pokazali tek cirugi dan — hapšenjem sasvim nevinih ljudi.

**GLAVNI STAB
SLOVENAČKIH NARODNOOSLOBODILAČKIH
PARTIZANSKIH ODREDA**

¹ „Slovenski poročevalec“ br. 11, od 17 marta 1942 godine

² O napadu na železnički most kod Preserja (Vrhnika) vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 75, primedbu 2.-Posle napada okupatori su pohapsili stanovnike iz okolnih sela, koji uopšte nisu učestvovali u

IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG
BATALJONA O NAPADU NA ŽELEZNICKU PRUGU KOD ZALNE
I NA ITALIJANSKE VOJNE AUTOMOBILE¹

RATNI IZVEŠTAJ BR. 4 ŠTABA 2 PARTIZANSKOG BATALJONA

1) Treća četa našeg bataljona kaznila je 12 III 1942 god., u 6 sati ujutro, opasnog denuncijanta de Bernardija, Primorca, iz Velikog Mlačeva kod Grosuplja. Bio je ubijen pred kućnim vratima kad je polazio na voz da se odveze u Trst po svom denuncijantskom poslu.

2) Ista četa je noću između 12 i 13 III, u 24 časa, izvršila napad na železn'cu u blizini stanice Zalna na pruzi Ljubljana — Novo Mesto.² Prilikom napada je ubijen jedan italijanski vojnik a 2 su verovatno ubijena. Ostali su se junački razbežali. Prema kazivanju Italijana, bilo je ubijeno 10 vojnika. Prorešetani mitraljeskim rafalima, teško su oštećeni jedna vojnička lokomotiva i jedan poštanski vagon.

3) 13 III, u 3,30 h posle podne, upao je u zasedu 3 čete, blizu Višnje Gore na glavnom drumu prema Ljubljani, konvoj italijanskih automobila. Tom prilikom su ubijena 2 italijanska oficira, i to:

Major Picinati Franco, komandant konj. eskadrona „Guide“, rođen 10 II 1898 u Padovi. Sudelovao je 1921 godine u skvadrističkoj akciji i bio vođa fašista u Padovi. Učestvovao je u pet ratova (1914—18, Abisinija, Španija, Albanija, Jugoslavija) i to u tri kao dobrovoljac (1914—18, Abisinija, Španija)...³

i poručnik, čiji se identitet nije mogao utvrditi. Automobil je bio potpuno uništen mitraljeskom vatrom. Zaplenili smo: 2 puške. 3 revolvera i majorsku uniformu, kufer rublja i dokumente. Pod vatru naših mitraljeza je pao još jedan auto, u kojem su, izgleda, ranjeni general ljubljanske divizije i šofer. Ostali automobili su pobjegli. •

akciji, i protiv njih inscenirali sudski proces. Osudili su 39 na smrt, 15 na doživotnu robiju i nekoliko na manje kazne. Od 39 osuđenih na smrt. 16 su streljali a ostale pomilovali.

¹ „Slovenski poročevalec“ br. 13, od 31 marta 1942 godine. Izveštaj je pisan oko 18 marta 1942 godine.

² Voz br. 9243/1 bio je 13 marta 1942 god. pred stanicom Mlačevo napadnut mitraljeskom vatrom, (podaci prema „Pregledu sabotaza“ Ljubljanske direkcije železnica). Ovaj napad je prvi napad na voz Drugog štajerskog bataljona.

³ Slede lični podaci koje su našli u njihovim dokumentima. 13 marta 1942 god. napadnuta je auto-kolona koja je pratila šefa italijanske vojne misije u Zagrebu, generala Oxilija na putu iz Zagreba za Rim. Italijani javljaju da su imali 2 mrtva (vidi dok. br. 148). Sto se tiče mrtvih, pomenuti italijanski izveštaj se slaže s gornjim dokumentom.

U svim akcijama su se naročito odlikovali drugovi partizani Brane i Oskar.

Glava za glavu, krv za krv!

Komandant: **Stane**⁴

Politkomesar: **Tomaž**³

BR. 28

IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG BATALJONA O NAPADU NA VOZ U BLIZINI ŠKOFLJICE¹

RATNI IZVEŠTAJ BR. 5 ŠTABA 2 PARTIZANSKOG BATALJONA

Druga i Četvrta četa našeg bataljona napale su 18 III 1942 god., u 2 časa i 50 minuta izjutra, teretni voz u blizini stanice Škofljica, na pruzi Ljubljana—Novo Mesto.² Lokomotiva je teško oštećena probojnim mecima iz mitraljeza i pušaka. Voz se odmah zaustavio, i bio je pretresen.

Komandant: Stane

Polit, komesar: **Tomaž**

⁴ Franc Rozman-Stane, narodni heroj i

⁵ Dušan Kveder-Tomaž, narodni heroj

¹ Dokumentat je objavljen u „Slovenskom poročevalcu“ br. 13, od 31 marta 1942 godine. Izveštaj je napisan oko 20 marta 1942 godine.

² 18 marta 1942 god., kod km 139. napadnut je bio voz br. 9253. Ložač je bio smrtno ranjen, 2 kočničara lakše ranjena, a lokomotiva zaustavljena (podaci prema „Pregledu sabotaža“ Ljubljanske direkcije železnica).

BR. 29

**ZAPOVEST GLAVNOG ŠTABA NARODNOOSLOBODILAČKIH
PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 21 MARTA 1942 GOD.
O PRIPREMAMA ZA OPŠTI USTANAK U SLOVENIJI¹**

21 III 1942 godine

DNEVNA ZAPOVEST GL. ŠTABA BR. 1
SVIM KOMANDANTIMA PARTIZANSKIH BATALJONA I CETA

Dragi družo!

U vezi sa nastupajućim prolećem, pretstojećom ofanzivom Crvene armije na istoku i partizanskom ofanzivom na jugu-, Glavni štab je odlučio da pokrene jedinstvenu akciju svih slovenačkih partizanskih jedinica do narodnog ustanka. U tu svrhu treba izvršiti pripreme i smesta energično se latiti posla:

- 1) Na terenu vršiti maksimalnu političku propagandu za borbu i pomoć krajevima u kojima će buknuti ustanak.
- 2) Organizovati i mobilisati Narodnu zaštitu.
- 3) U raznim centrima prikupljati rezervnu hranu.
- 4) Prikupljati oružje i naoružati se. Narodne zaštite moraju partizanima predati sve rezervno oružje. Niti jedna puška, mitraljez i drugo ne sme ležati neupotrebljeno.
- 5) Na terenu vršiti maksimalnu mobilizaciju partizana.
- 6) Do daljega naređenja izbegavati sve napade na neprijatelja, izuzevši da je data prilika da se od neprijatelja dobije oružje i municija.
- 7) Vršiti pripremu za koncentraciju po skici³.
- 8) U svakom okružju organizovati partizansku četu koja će, pored glavne operacije, uznemiravati neprijatelja i sprečavati njegovu koncentraciju.
- 9) Kretanje jedinica vršiti u najvećoj tajnosti.

Za zamenu nekih zatvorenih drugova. Gl. štabu je potreban veći broj viših oficira za taoce. Naređuje se četama da bizo pohvataju nekoliko oficira i odmah jave. Oficire treba da čuva jaka straža, postupati s njima dostojno. Predložiti im da i sami pišu svojim komandama za izmenu. Pisma tačno pregledati i na drugom mestu predati na poštu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

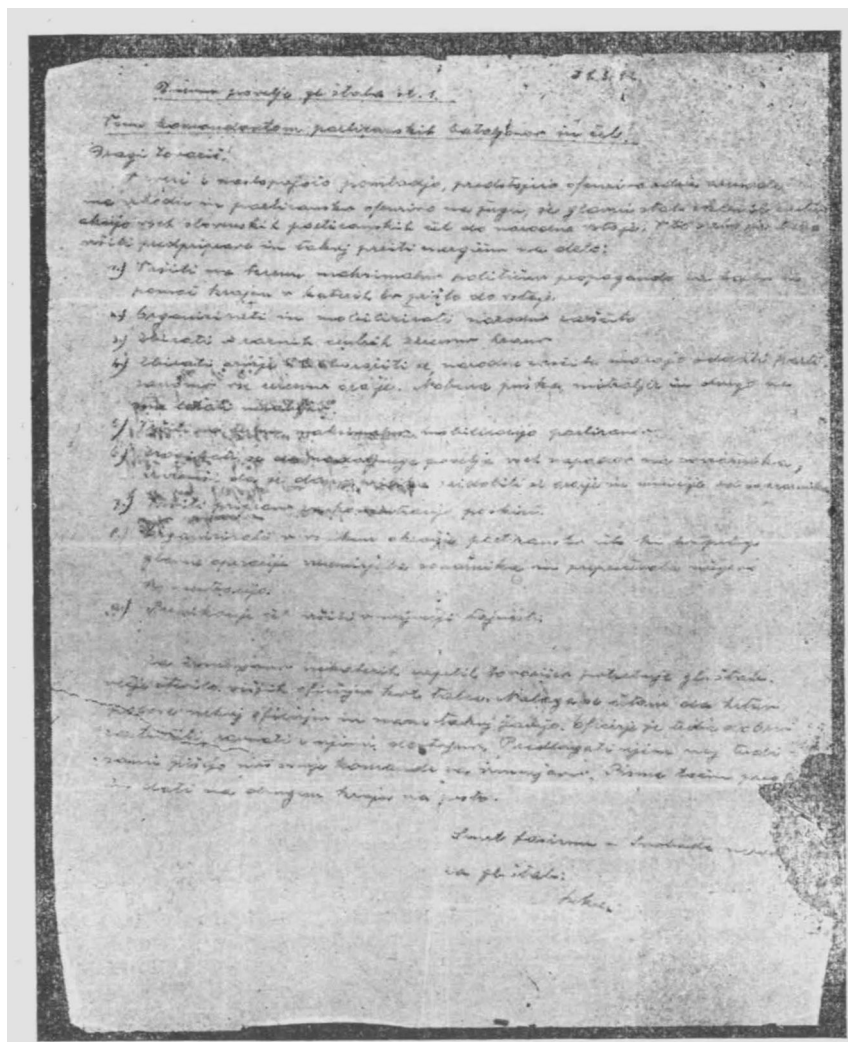
Za Gl. štab:
Luka⁴

¹ Rukopis originala u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

³ Misli se na partizansku aktivnost u ostalim predelima Jugoslavije.

[®] Skica nije sačuvana.

⁴ Franc Leskošek-Luka

Fotokopija dokumenta br. 29

• Luka³ naknadno naredio da se u taj bataljon ne uzima ...⁶ ljudi. Preko stiške ... povezaćeš se sa pokrajinskim štabom", koji je kod Prvog bataljona.

Za p. k.
Nande*

BR. 30

**IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG
BATALJONA O NAPADU DRUGE CETE NA FAŠISTIČKU PA-
TROLU NA DRUMU ŠMARJE-SAP — LIPOGLAV¹**

**RATNI IZVEŠTAJ BR. 6 ŠTABA DRUGOG PARTIZANSKOG
BATALJONA**

21 III 1942 god., u 11,25 časova pre podne, upala je fašistička patrola od tri člana u zasedu Druge čete na drumu Šmarje-Sap — Lipoglav-. Na licu mesta su ubijeni: fašistički pogranični milicajac, seržant Garofalo Giovanni, rod. 18 XII 1913 a Ogliastu Colentu, tri puta od-ikovan, i fašistički pogranični milicajac De Sant.s Giuseppe, jedanput odlikovan- Zaplenjene su dve puške s municijom, 2 revolvera, 2 bombe, 2 kompletne uniforme, 2 časovnika, 2 ranca i ostalo. Na našoj strani niko nije ni ranjen ni mrtav.

Komandant: **Stane**

Polit, komesar: **Tomaž**

⁵ Dooisarto na drugoj strani dokumenta.

⁶ Nečitko

¹ U periodu od januara 1942 do formiranja štabova grupa odreda u aprilu 1942 god., po odluci Glavnog štaba, postavljena su rukovodstva za Štajersku, Gorenjsku i teritoriju Ljubljanske pokrajine. Franc Rozman-Stane i Dušan Kveder-Tomaž bili su odgovorni za Štajersku. Jože Gregorčič-Goreniec i Stane Zagar za Gorenjsku, dok su za Ljubljansku pokrajinu odgovarali Aleš Bebler-Primož, zamenik komandanta Glavnog štaba i Ivan Jakič-Jerin, koji su pošli iz Ljubljane, oko 18 marta, na Mokrec do logora Treće i Četvrte čete bataljona „Ljubo Serčer“.

⁸ Ivan Kavčič-Nande, narodni heroj, član Pokrajinskog komiteta za Ljubljansku pokrajinu, poginuo kao pomoćnik politkomesara Glavnog štaba 30 juna 1943 u Sela pri Sumberku.

¹ „Slovenski poročevalec“ br. 13, od 31 marta 1942 godine. S obzirom na ostale izveštaje, objavljene u istom broju „Slovenskog poročevalca“ Redakcija smatra da je ovaj izveštaj napisan oko 21 marta 1942 godine.

⁵ Drugi partizanski bataljon vršio je skoro svakodnevno male napade sa patrolama u cilju uinmiravanja italijanskih garnizona. Te patrole su pored borbenih zadataka, vršile zadatke obaveštajne prirode i sprovodile agitaciono-političku aktivnost? među stanovništvom.

BR. 31

**IZVESTAJ ŠTABA DRUGOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG
BATALJONA OD 25 MARTA 1942 GODINE¹**

RATNI IZVEŠTAJ BR. 7 OD 25 MARTA

Štab Drugog partizanskog bataljona javlja:

21 III su pobesneli okupatori nevinim seljacima u Zgornjoj Slivnici zapalili 18, u Lipoglavu 4, u Paradišču 8 i u Repčama 1 privrednu zgradu. U znak represalija je 23 III ubijeno 9 fašističkih milicajaca². Upali su u zasedu 5 čete³ tačno na istom mestu gde su pre dva dana ubijena dva fašista, tj. na drumu Šmarje — Lipoglav. U zasedu su upali kad su se selili iz Lipoglava usled svog neizdržljivog položaja. Na našoj strani nije bilo žrtava. U ovoj borbi se osobito odlikovao komandir voda drug Joško koji je u neposrednoj borbi ubio tri fašista.

¹ „Slovenski poročevalec“ br. 14, od 6 aprila 1942 godine. U dok. br. 31 i 32 izostali su potpisi komandanta i komesara, jer je „Slovenski poročevalec“ ujedno objavio ratne izveštaje br. 7, 8 i 9.

• ⁵ Vidi dok. br. 32.

¹ Četom je rukovodio Franc Mazovec. Prilikom povratka, posle primljenog obaveštenja da je bataljon napadnut na Pogledu od stran« Italijana (vidi dok. br. 32), svojim napadom na italijansko krilo, omogućila je ova četa da je bataljon ovu borbu uspešno završio.

BR. 32

IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG
BATALJONA OD 26 MARTA 1942 GOD. O BORBI KOD
LIPOGLAVA¹

RATNI IZVEŠTAJ BR. 8 OD 26 MARTA

Štab Drugog partizanskog bataljona javlja:

23 III u 3 h posle poćine, jaki odredi italijanske vojske, većinom fašisti, procenjeni na oko 2000 ljud'², napali su nekoliko ćeta na-
šeg bataljona u šumi blizu Lipoglava. Naše ćete su bez teškoća **odbi-**
le sve napade **i** u protivnapadu odbacile Italijane iz zauzetih položaja.
Posle šestoćasovne intenzivne borbe, naše jedinice su se prob'le kroz najslabiji otsek italijanskog obruća.

Na bojištu je ostalo oko 40 ubijenih fašista i još mnogo više ranjenih. Zaplenili smo nešto oružja i spreme.

Na našoj strani su junaćki poginuli drugovi:

N. N.³ — politićki komesar X ćete, ćlan KPS,

N. N.⁴ — komandir voda.

Imamo tri lakša ranjenika.

U ovoj borbi se naroćito odlikovao komandir ćete drug Maroko⁵ svojom lićnom hrabrošću i komandrskom sposobnošću, i puškomitraljeseci drugoyi Iskra® i Stane svojom hrabrošću u borbi sa brojno daleko nadmoćnijim neprijateljem.

¹ „Slovenski poročevalec" br. 14, od 6 aprila 1942 godine.

⁵ Komanda karabinjerske ćete Ljubljana-okolina u svom izveštaju br. 1/22 pov. prot. od 24 marta 1942 god. izveštava da je u ćišćenju, u kojem su učestvovali Treći alpiski bataljon crnih košulja, ćeta granićne straže iz Grosuplja i jedan bataljon divizije „Granatieri di Sardegna" iz Ljubljane, došlo do sukoba, 23 marta, na mestu koje u izveštaju nazivaju Poglev (Lipoglav), sa neutvrđenim brojem partizana, a koji se procenjuju na oko 200. Izveštaj navodi da su partizani imali 7 žrtava i da je poginulo 6 Italijana a 6 ranjeno. (Dokumenat se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.)

³ Polde Mazovec, komandir voda teških mitraljeza, koji je štitio levo krilo

⁴ Partizan Rafal iz Četvrte ćete

⁵ Alojz Kolman-Marok, narodni heroj

⁶ Franc Zdešar-Iskra

ZAPOVEST PRVOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG BATALJONA ZA 27 MART 1942 GODINE¹

ŠTAB PRVOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOJG BATALJONA
ŠTAB BATALJONA

27 III 1942 god.

Dnevna zapovest

Po nalogu štaba Prve štajerske partizanske brigade, - štab Prvog štajerskog partizanskog bataljona naređuje:

1.) Potrebno je da se neodložno izvrši koncentracija Štajerskog partizanskog bataljona na sektoru koji je usmeno naznačen.³ Moraju se koncentrisati: Trbovljanska, Savinjska i Pohorska grupa, kao i sve druge partizanske grupe koje se eventualno još nalaze na štajerskom tlu.

¹ Original nije sačuvan. U arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani nalazi se samo nemački prevod dokumenta, koji su Nemci objavili u „Materijalima o delatnosti slovenačkih komunističkih bandi u Donjoj Štajerskoj“ (Bericht über die slowenisch-kommunistische Bandentätigkeit in der Untersteiermark) koje je izdavao komandant policije bezbednosti i zaštitne službe u Donjoj Štajerskoj (Der Kommandeur der Sicherheitspolizei und SD in der Untersteiermark).

² O formiranju Prve štajerske partizanske brigade vidi dok. br. 35.
³ Komandant Franc Rozman-Stane, posle brežičkog marša (sredinom novembra 1941 god.) (vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 69. primedbu 2), podelio je bataljon,* koji je brojao oko 50 ljudi, na grupe, da bi tako — u izvanredno teškim uslovima u Štajerskoj i zbog vremenskih neprilika — mogao da provede zimu. Između grupa su uspostavljene kurirske veze — javke. Grupe su zimovale: prva u Cečama <Sv. Katarina> više Trbovlja, pod Mrzlicom; druga u St. Andražu kod Polzele; treća više Izlaka; četvrta, ^{pohorska}, više Ruša; peta kod Prebolda u Savinjskoj Dolini; šesta, šaleška, u Saleškoj Dolini i sedma — koja je imala 8 ljudi — pod Mrzlicom. Postojale su i druge, manje, grupe. Sneg je bio visok preko 1 metar; zato je vršenje akcija bilo otežano. Petog januara, izdajnici su prokazali grupu koja je zimovala u Cečama. Sest partizana ove grupe, videći da su opkoljeni, zapalili su minu pored sebe i izgoreli zajedno sa zgradom (vidi dok. br. 135). Od cele grupe ostalo je samo troje partizana, koji su se prikfjučili gore pomenutoj trećoj grupi koja se nalazila kod Izlakama.

Krajem marta neke grupe su primile obaveštenje da se svi skupe u Mozirskim Planinama. Određenog dana sastale su se samo dve grupe od 14 drugova. U Smihelu. više Mozirja, ostali su još oko 14 dana, a onda su otišli ka St. Lenartu, u brda oko Podkuma, gde ih je sačekala P.evirska četa (koja se u međuvremenu razvila iz grupe koja je pre-rimila više Trbovlja). Početkom aprila bilo je već okupljeno oko 100 boraca.

Sredinom av>rila ponovo je formiran Prvi štajerski bataljon, nazvan „Slanderov bataljon“. Formirane su 3 čete, od kojih je jedna ostala na istom mestu, a dve su pošle prema Mozirskim Planinama.

2.) Mora se izvršiti mobilizacija novih partizana, tako da se brojno stanje četa udvostruči. Mobilizacija se mora neodložno izvršiti...⁴ Pri mobilizaciji partizana mora se strogo paziti na to da se u grupe ne prokrijumčare izdajnici i okupatorski špijuni. Potrebno je da se partizani snabdeju nužnom opremom, a naročito oružjem i municijom.

3.) Obavestiti odmah one partizane koji se nalaze po kućama. Od Savinjske grupe na terenu će ostati kao politički radnik samo drug Golob,⁵ kao stari partizan. Svi ostali, a takođe aktivisti ostaće na svojim mestima, i radiće svim snagama na mobilizaciji partizana.

4.) Vršiti akcije, denuncijante masovno uništavati, železničke pruge razarati, a tako isto i drumove i telefonsku mrežu. Uništavati okupatorske patrole, da bi se oružjem koje se kod njih zapleni ojačale naše borbene snage. Potrebno je da se na sigurnim mestima obrazuju magacini životnih namirnica.

5.) Sve partizanske grupe moraju neodložno krenuti u brda, za što će lično biti odgovorni komandanti i politički komesari.

6.) Objaviti nemilosrdnu borbu: oportunistima, razornim elementima i sektaškim tendencijama. Svi navedeni prestupi kazniće se strogo po partizanskim zakonima.

7.) Kurirsku vezu između pojedinih grupa treba uredno održavati. Kuririma usmeno saopštiti na koji način i gde je mesto logora ugovoreno, kuda moraju bez odlaganja krenuti.

8.) Komandant Savinjske čete mora bez odlaganja, pomoću organizacije u dolini i kurira,⁶ obavestiti komandanta Pohorske čete, drugu Toleda.⁷ I on je odgovoran za izvršenje zapovesti. Koncentracija čete mora se bez odlaganja izvršiti. Sve organizacije OF obavezne su da sarađuju u izvršenju ove zapovesti.

Zamenik komandanta bataljona:

Silas⁸

Politički komesar bataljona:

Bor»

Primio k znanju:

Slavko

⁴ Slede reči: „und mit den neuen Partisanen aufgebrochen werden“ koje u ovom sklopu rečenice nisu razumljive.

⁵ Jože Letonja-Kmet, komesar Savinjske čete u 1941 god. i sekretar PartLskog komiteta za Savinjsku Dolinu. Poginuo 1943 god. u borbi protiv Nemaca pod Smrekovcem, kod Ljubnog.

⁶ Misli se pomoću organizacije OF i partizanskih te civilnih kurira.
⁷ Miha Pinter-Toledo, poginuo u Pesju kod Velenja, kod sela Prelog, u maju 1942 godine.

» Rudi Knez-Silas
• Boris Čižmek-Bor

**PISMO EDVARDA KARDELJA OD 29 MARTA 1942 GOD. DRUGU
TITU O SITUACIJI U SLOVENIJI¹**

29.III.1942

Dragi T.t.!²

Javljam ti se posle 15 dana boravka u Sloveniji. Pre nisam mogao da ti se javim zbog ovdašnjih italijanskih mera.

1) Od 15 marta je bila granica potpuno zatvorena i imao sam sreću da sam dan ranije prošao. Mogućnosti kretanja su ovde veoma teške. Čitav grad ograđen žicom, i to tako, da su od grada otečena predgrađa ili bar raspolovljena. Određeni su samo neki prolazi na glavnim drumovima. Dozvole za prelaz dobijaju se veoma teško i osim toga na prelazu je velika kontrola. Italijani su to zaista veoma vesto udesili, tako da je kanale za prebacivanje teško nailaziti. Postoji samo jedan 100% siguran (kojim smo ušli u grad i ja i Ang.⁵) ali taj čuvamo za najvažnije part. potrebe- Postoji međutim muka sa stotinama kandidata za partizane,⁴ koje je vrlo sporo moguće provlačiti kroz retke kanale. Žičana pregrada je mestimično široka 6 — 10 m, a osim toga utvrđena mitraljeskim gnezdima, zasedama itd. Racije su u gradu sada privremeno prestale. Trajale su besprekidno 3 nedelje dana i svaki kvart i svaka kuća bila je pretražena bar 2 — 4 puta u toku te 3 nedelje. Hapsili su sve muškarce od 16—35 g. a prema kraju i starije. Zahvaljujući prethodnim mérama Partije (zakamufliiranje, bunkeru) nije pao nijedan tehnički i drukčiji punkt Partije ili OF, a isto tako se spasio sav važniji kadar. Samo iz najdonjeg aktiva" — a i to uglavnom iz OF — uspele su Italijani nešto pokupiti. Isto su uradili u Novom Mestu (takode bez rezultata), a sada rade po selima. Za svu tu zamašnu akciju Italijani sada imaju u Sloveniji 90.000 vojnika! Teror je užasan, u nekim pogledima premašio i Nemce. U koncentracioni logor odveli od racija preko 7000 muškaraca (žena vrlo malo), među njima mnogo vidnih kult. radnika i političara (prof. Kidrič³, Juš i Ferdo Kozak,

¹ Original, na srpskohrvatskom jeziku, nalazi se u arhivi Istoriskog odeljenja CK KPJ.

² Tito

³ Ivan-Matija Maček

⁴ U originalu stoji na ovom mestu znak umetanja, a sa strane je dopisano mastilom: „Sada smo to popravili, idu svi sa dokumentima". Da bi novi borci mogli izaći iz grada, koji je bio zatvoren žičanim preprekama. Centralna tehnika (sekcija za izradu dokumenata) napravila je falsifikovana dokumenta.

⁵ Misli se na osnovne organizacije.

⁰ France Kidrič, profesor Univerziteta u Ljubljani

Marušič⁷ — negdašnji ban itd.). Sela gore dan za danom oko Ljubljane i u unutrašnjosti. Italijani pale sve što je postrani drumova, kako bi oduzeli partizanima hranu i stan. Streljaju stalno. U ovih 15 dana u Ljublj. streljan od prekog suda 21 čovek a po selima dnevno streljaju, bez presude, pljačkaju, ubijaju žene itd. Naše ljude, koje hapse, često užasno muče, naročito su loše prošli Gašp⁸. sa drugovima... Svi su se junački držali. Otpremili su ih u Nemačku, bili su u Begunjama, na Bledu, Celju, Mariboru. U Mariboru Mih⁹ osuđen na smrt, ali ga nisu streljali, nego ga zajedno sa ostalom trojicom pre 3 nedelje vratili Italijanima. Miha je nemački državljanin, ostali italijanski. Za oba muškarca je položaj skoro bezizgledan. Žene će se možda izvući robijom ili konfinacijom. Mogućnost spasavanja silom — skoro nikakva. Zatvor pretvorili u tvrđavu: betonski bunker, mitralj. gnezda i usred grada. Pokušavamo sa parama da postignemo da ih osude samo na večitu robiju, a ni to nije sigurno da li ćemo uspeti¹⁰. U poslednje dane su bile neke nove provale: palo nekih 7—8 aktivista Partije i „Varnostne službe“. Na sreću usprkos mučenja, u Ljubljani vlada takova masovna atmosfera, da su izdajice retke, čak i među običnim aktivistima OF. Pre nekoliko dana uhapšena je i Zdenka Kidrič na ulici (sve hapšenja na ulici!). Naše je kretanje zato po gradu teško. Sa stanom inače nije loše, bar za sada. No, Italijani su i usred Ljubljane počeli da pale kuće, u kojima drže da nešto ima. Ipak je kudikamo bolje nego u Zag[re]b[u]. Sada su Italijani zabranili od 1 aprila i upotrebu bicikla pod pretnjom streljanja na mestu. Time hoće Ital. da spreče likvidacije, koje su organi „Varnostne službe OF“ nad izdajnicima vršili najčešće pomoću bicikla. Svakako će i to malo otežati kretanje naših ovde, iako su već i mobilizirali druga sredstva. Sećaš se tvog „Mikija“?¹¹ Ovde imaju samo za svoje upotrebe 3—4 takva. Uopšte — pogospodili se. — Što se mene tiče, ja sam ovde uglavnom svoj posao svršio i vratiću se natrag čim dobijem potrebne stvari za put. Nadam se da će to biti skoro i da će mi to dole omogućiti dosta sigurno kretanje. Iz dole izloženih stvari ćeš videti da je bilo pametno da sam otišao ovamo — i zbog njih i zbog nas. —

2.) Prema ovdašnjim poverljivim informacijama vlada u londonskoj vladi veliko nejedinstvo, a naročito posle promena u Engle-

⁷ Drago Marušič, član ministarske grupe u OF i Vrhovnog ple-
numa OF

⁸ Tone Tomšič (vidi dok. br. 103).

⁹ Miha Marinko

¹⁰ Rukovodstvo Narodnooslobodilačkog pokreta i CK pokušavali su svim sredstvima da oslobode zatvorene drugove (vidi dok. br. 103). Pokušali su takođe da pomoću novca utiču na pojedine okupatorske kolebljivije činovnike, koji su sarađivali u pripremi procesa, da stvore pogodniji položaj za zatvorene drugove.

¹¹ Automobil kojim se Tito služio pre rata u Zagrebu.

skoj u vezi sa Cripsom. Jedan najreakc. deo počeo se povezivati sa Italijom i to preko Vatikana. Najodlučniji su, razume se, Slovenci iz lond. vlade, koji vide kako su sve izgubili u Sloveniji. Neki popovski funkcionar iz Vatikana, Slovenac, koji je ovamo došao u posete, a inače je prijatelj OF, izvestio je sledeće: preko vatikanske radio-stanice imaju ovdašnji reakcionari stalnu najtešnju vezu sa Londonom. Posle promena u Engleskoj sa Cripsom i pčbeda Crvene armije, Vatikan je počeo žestoku zakulisnu kampanju kako bi pridobio Engleze za nacrt takozvane „Katoličke Srednje Evrope“, u koju bi ušle kao „autonomne“ jedinice Austrija, Slovenija, Hrvatska, Mađarska, a pod protektoratom Italije. Vatikan radi za taj nacrt u samoj Italiji (dinastija, pa i faš. stranka), a istovremeno baca ogromne sume u Englesku, ~~jer~~ računa da će samo na taj način sprečiti „boljševizaciju Evrope“. Te informacije potpuno potvrđuju ovdašnje stanje. Prošle nedelje je Kuhar¹² prvi put otvoreno napao OF i partizane kao zločinačke bande, koje su krive za ital. krvoprolića. Zatim je nabrajao neprijatelje slovenačkog naroda: OF, Nemci, Mađžari — a Italijane nije uopšte spomenuo. Jugoslaviju slabo pominje, a oseća se žestok separatistički vetar. Izgleda da mu je jedino još ta katoličko-separatistička linija i preostala. Istovremeno je došlo i do promena ovde. Ljubljanski biskup proglasio je dva studenta — denuncijanta i italijanska agenta koji su bili ovih dana likvidirani od Varnostne službe OF — za hrišćanske mučenike, i sada se vodi žestoka njihova kampanja protiv OF i KP, sasvim ruku pod ruku sa žestokim talasom italijanskog terora, koji sada prolazi kroz čitavu „Ljubljansku pokrajinu“. Popovi sa crkvenih govornica proklinju OF, pozivaju nad nju „božju osvetu“, mole boga da skine „mrenu sa oka“ slovenačkog ljudstva koje je „zaslepljeno“ demagogijom OF i pozivaju narod da učini kraj „teroru samozvanih sakrivenih sudija“. Bela garda (to su udruženi vrhovi JRZ i JNS — tako ih je narod prozvao i tako sada izgleda u Sloveniji politička podela: OF i Bela grada) naoružava se italijanskim oružjem i italijanskim parama, fotografiše i denuncira po ulicama aktiviste OF i KP, izmišlja razne mere terora i savetuje Italijane, a istovremeno baca ilegalne letke, u kojima napada OF, SSSR, te Hitlera i Mađžare, a hvali Engleze, Dražu Mihailovića i poziva na lojalnost Italijanima. Italijani, nesposobni da slome sami otpor naroda, sve više uvlače u aparat Belu gardu. Idu tako daleko, da su italijanski uniformirani fašisti držali počasnu stražu pored leševa ubijenih belogardističkih denuncijanata, uvijenih u slovenačku zastavu, koja je inače zabranjena pod pretnjom robije. Daju koncesije Beloj gardi, koja stalno proriče separatni englesko-italijanski mir, „oslobođenje“ Štajerske

¹⁵ Dr Alojz Kuhar, bivši urednik klerikalnog lista „Slovenec“, opunomoćeni ministar i član državnog propagandnog odbora londonske emigrantske vlade.

i Gorervjske pomoću Itaiijana i stvaranje ujedinjene Slovenije u „prijateljstvu“ sa Italijanima. Jasno je, prema tome, da se radi o sve većem povezivanju, „Londonaca“ (a takva je sva Bela garda — i klerikalna i JNS-ovska!) sa Italijanima (ne sa Nemcima, prema kojima se drže veoma neprijateljski u svojim publikacijama).

Prekjučer je bila tu neka vojna konferencija Itaiijana, Hrvata 1 Nemaca. Kolodvor bio sav blokiran, te u nem. i hrv. zastavama. Došao je: Dankelman iz Beograda, Kvaternik, Rainer iz Kranja i Robotti iz Ljubljane (II it. armija) i neki nemački general von Spee (odakle došao, ne znamo).¹³ O sadržini danas još ne znam ali ću pouzdano saznati. Govori se da se radi o dogovoru o zajedničkoj akciji i pripremama za rat protiv Turske. Inače u Ljublj. došlo nešto nemačke vojske i stalno prolazi u pravcu Karlovca. Isto tako se osećaju veliki pokreti ital. vojske. Tu se otvoreno govori u vojnim krugovima: a) da se sprema napad na Tursku i b) da su rešeni pošto poto uništiti partizane u svim zemljama Jugoslavije. Ljubljanski aerodrom užurbano Nemci i Italijani proširuju Ha kapacitet 500 bombardera.

3.) Inače u Italiji vlada formalna glad. Pouzdano znamo da su u Veneciji bile nedavno velike demonstracije gladnih, koje su trajale dva dana uzastopce. Prvi dan su delili među žene — da ih smire — kukuruz i neke ribe, a drugi dan su ih počeli silom rastervirati i mnoge su uhapsili. I Mak.¹⁴ nam javlja da se oseća preokret, čak i da je Partiji (italijanskoj!) uspelo unekoliko mase osloboditi anglofilije (koja je naprosto zahvatila čitavu Italiju!) i početi ih okupljati oko Partije. Ovdašnji naš čača¹⁵ je sa Mak. u stalnoj vezi. Pošto se tužio da nema ljudi, naši su mu predložili da skine nekoliko ljudi sa fabrika i da ih prebaci na profesionalni revoluc. rad, s time da će ih oni izdržavati. On je to uradio i tražio 30.000 lira mesečno,

" Italijanski; nemački i ustaški visoki vojni rukovodioci održali su 2 i 14 marta 1942 god., u Opatiji, konferenciju u cilju pripremanja Treće neprijateljske ofanzive protiv narodnooslobodilačkih partizanskih jedinica na Balkanu. Odlučili su da ofanziva počne 15 aprila.

Treći sastanak održan je u Ljubljani 28 marta 1942 godine. Prisustvovali su: armiski general Roatta, komandant ital. Druge armije; artiljeriski general Bader, komandant nemačkih snaga u Srbiji i komandant borbene grupe „Bader“; ustaški generallajtnant Laxa, načelnik štaba hrvatskih oružanih snaga; potpukovnik Pfafferota, načelnik štaba borbene grupe „Bader“; oficir za vezu pri ital. Drugoj armiji pukovnik Rohrbach; predstavnik nemačkog generala u Zagrebu Gleise von Horstenau-a potpukovnik grof Spee; ital. korpusni general Robotti; načelnik štaba ital. Druge armije generalmajor de Biasio i potpukovnik Pederzani.

Na sastanku nije se raspravljalo o odnosima sa Turskom (podaci: Wisshaupt, str. 124).

¹⁴ Umberto Massola (u Sloveniji poznat pod imenom Quinto), tadašnji privremeni sekretar rukovodstva KP Italije. Do kraja 1941 god. imao je svoje sedište u Ljubljani, a posle se, uz pomoć CK KPS, preselio u severnu Italiju.

¹⁵ CK KP Slovenije

što mu sada naši i daju (sad su mu opet isplatili za 2 meseca 60.000 lira). Pošto su to dosta krupne pare (osim toga izdržavaju njegov aparat, kurirku, putovanja itd.), mislim da bi trebalo uspostaviti i neku kontrolu šta on radi i kako troši. Ovi ovde o tome ne znaju mnogo, a na poziv da šalje dedi¹⁶ konkretne podatke, dao je samo kratke opšte formulacije. Oni znaju samo to da stvarno nešto jeste povezano i čak da izdaje i nešto literature. Zagrebački Mak.¹⁷ primio je 30 godina robije. Očuvao je bar glavu. Zenu su naši poslali u Italiju. Sretno je tamo stigla i povezala se sa Mak. br. 2 (Ljubljanskim)...

4.) Raspoloženje masa i opšti odnos polit, snaga ovde stvarno su takvi, da ti se srce podiže od zadovoljstva. Mislim da nigde u Jugoslaviji nije tako ugodno stanje kao ovde, osim u Crnoj Gori. a po formama borbe uopšte ne znam sličnog primera. Ono što sam ti [iz] Zgr.¹⁸ javio, ne samo da nije preterano, nego tek bleđa slika stvarnog stanja. Iskreno govoreći, nikada u životu nisam mislio da će Slovenci biti u stanju tako da se bore. OF je stvarna vlast, a ne samo u propagandističkom smislu, i to vlast u samoj Ljubljani. Moguće je to postalo zbog neverovatne jednodušnosti naroda, koja je sada — usprkos Bele garde — veća nego ikada, a i zbog stvarno pravilne polit, linije ovdašnjih drugova. Kritika, koju smo mi njima — dok sam ja još bio kod vas — poslali, bila je potrebna samo u nekim manjim pitanjima. Stvarno su dobro gurali. Stari jug. policijski aparat raspao se. Njihova pomoć je stvarno bila veoma efektivna. Sada su ih Italijani sve razoružali, sve polic. oficire konfinirali, a za njima izgleda i sve policajce i agente. Najzanimljivije kod toga je, da su se policajci svi orijentisali u okviru OF na KP, a ne za neku drugu grupu. Inače se spremaju da idu u partizane, čim počnu Italijani da ih otpuštaju i hapse. OF izdaje dekrete o raznim pitanjima, kojih se mase pridržavaju. Napr.: porez OF je dao 300.000—700.000 mesečno dohotka OF u Ljubljanskoj provinciji, bez Štajerske i Gorenjske; zahvaljujući tim dohocima partizani su relativno dobro opremljeni. OF je zabranila seču šume u korist Italije ili prodaju kuća, zemlje itd. Italijanima. Rezultat: Italijani nisu mogli da seku, jer nisu smeli od naroda. Jučer je napr. upravitelj veleposeda grofa Auersperga ponudio OF 100.000 lira otplate, ako mu IOOF dozvoli da seče deo svoje šume. A neki drugi veleDOsednik hoće da „korumpira“ OF sa 10.000 lira, ako mu dozvoli da proda kuću Italijanima. Za sela popaljena od Italijana IOOF je izdao dekret: da će se sva šteta nadoknaditi posle oslobođenja, i seljaci su

" KomLitemi

" Quarto, član CK KP Italije. 1941 god. došao iz Sovjetskog Saveza za rukovodioca KP Italije, umesto Umberta Massole-Quinta. Ali, krajem 1941 god., prilikom prolaza iz Hrvatske za Sloveniju, uhapsili su ga, u blizini Novog Mesta, Italijani, zajedno sa A. Veluškom-Matevžem koji ga je pratio (podatak Edvarda Kardelja).

¹⁸ Zagreba

taj dekret primili sa oduševljenjem i potpuno ozbiljno, toliko je njihova vera u OF čvrsta. Osim [toga] IOOF raspisao u narodu zajam u korist popaljenih i drugih. U štampi su bonovi za taj zajam od 100, 1000 i 10.000 lira, u tri boje sa vodenim tiskom, koji će u neku ruku poslužiti i kao „novac“ OF.¹⁹ U upravnom odboru zajma su trgovci i veletrgovci, 2 industrijalca, od banaka itd., a osim tega naši ljudi. Sav novac se prenosi u otpravu IOOF, koji će da ga i raspodeljuje. Računa se da će i zajam da da nekoliko miliona lira. Otštarypali su i pozive, u kojima će biti za pojedine trgovce, kapitaliste, banke itd. obavezno koliko moraju da daju zajma. U kapit krugovima vlada veliki strah od OF, naročito posle streljanja Praprotnika, najvećeg slov. kapitaliste.²⁰ Jučer smo primili još jedan dekret o konfiskaciji veleposeda koji su u rukama okupatora ili petokolonaša. Možda ti se čini smešno, a ustvari je sasvim realna stvar. Dekret sadrži: konfiskaciju, koja će se sada delimično, a posle oslobođenja do kraja izvršiti, i zemlja raspodeliti seljacima. Obrazuju se odbori od seljaka pod kontrolom OF, koji će: šeci šume u korist popaljenih, zapleniti stoku za gladne, inventar za siromašne itd, sve to pomoću Narodne zaštite i partizana. Iz dva razloga smo to učinili: 1.) kao represalije za popaljena sela i 2.) da vežemo seljake za OF i ekonomskim pitanjima, što je sada, kada su mobilizirali popove i crkve za divljačku hajku protiv nas, vanredno važno. Malo kasnije ćemo izdati još dekret o moratoriju seljačkih i radničkih dugova i zabraniti novčanim zavodima i zelenašima da naplaćuju dugove. U koliko meri je OF vlast, vidi se i po sledećim činjenicama: Italijani nisu do sada uspeli da uspostave, uprkos pokušajima, nijedne svoje faš. organizacije: ni sindikata, ni sportske organizacije, ni omlad. ni studentske — ništa. Kad traže ljude za funkcije, dobijaju odgovor: bojimo se da će OF da nas ubije, ne smemo. Odbori radničkog jedinstva (tj. radn. odbori OF) po fabrikama takođe već nastupaju ponekad kao vlast. U ljubljanskim fabrikama su, nasuprot naterali fabrikante da povise nadnice usprkos fašističke zabrane. Fabrikanti se više boje OF nego ital. vlasti. Iz konsulte su izašli najpre Natlačen²¹ i Pucelj,²² a posle i social, dem. Krušec.²³ Kao ljubljanski župan je demisionirao Adlešić.²⁴ Sve iz straha pred OF i masama, iako su svi organizatori Bele garde. No, sve to bi bilo nerazumljivo bez takozvane „Varnostne in obveščevalne službe OF“\ te Narodne zaštite. Pre svega je „Varnostna služba OF“. Ustvari se 'Čitav aparat sastoji iz članova Partije i to naši ne daju nikome iz ruku, niti

¹⁹ Vidi prilog na kraju knjige

²⁰ August Praprotnik, krupni kapitalista i pretседnik Saveza industrijalaca, koji je odmah stupio u vezu sa okupatorom kao predstavnik liberalne stranke.

²¹ Dr Marko Natlačen

Ivan Pucelj

²³ Rudolf Krušec

²⁴ Dr Jure Adlešić

ikome kontrolu. Izgrađena je iz dva dela: obaveštajna služba i eksekutivni aparat. Rukovodstvo je jedinstveno i sastoji se: od sekretara obaju delova i rukovodioca čitavog tog rada, koji je direktno vezan za CK. Obaveštajni ured je masovan odoido i dnevno dolazi na rejonske punktove obavešt. službe mnogo svakakvih prijava. Imaju čitavu uređenu kartoteku za ljude koje imaju pod nadzorom, prate ih itd. Isto tako imaju svoje „provokatore“ u belogardističkim organizacijama itd. Zahvaljujući tom zaista dobrom aparatu odlično su o svemu obavješteni i sprečili su čitav niz pokušaja da se ubace provokatori u KP ili OF. Taj aparat sigurno danas daleko bolje funkcioniše od Ovre ili Gestapoa u Ljubljani. Dobili su već i dragocene vojne podatke (it. i nem. aerodromi, munic. skladišta, utvrđeni punktovi) ali sa njima je pao Gaš., što ga i najviše tereti. — Egzekucijski aparat sastoji se iz 50 momaka, naoružanih revolverima i bombama, koji su se dobro izvežbali. Sada su počeli njihov broj podizati obzirom na sve žešći italijanski teror i akciju Bele garde. Ti momci rade svakakve stvari. Nekoliko primera: skoro dnevno padaju denuncijanti, okupatorske sluge itd. Nikakova policiska zaštita ne spasava one koje su vosovci (tako ih ovde zovu) uzeli „na muhu“. Vosovci ulaze u restauracije sa revolverima, zamole prisutne da dignu ruke, da se legitimiraju, ako traže nekoga, hapse na ulicama, odvođe i preslušavaju (zvati Italijane u pomoć uhapšeni se ne usude, jer je OF izdala dekret da se svako na mestu strelja čim se obrati za pomoć okupatorskim vlastima), prave pretrese u kućama belogardista, piene i pale belogardistički materijal, ponekog gestapovca preslušavaju i preko noći jako temeljito (usred Ljubljane) itd. Tako su napr. provalili u ilegalnu štampariju Dražinih ljudi, zaplenili štampariju i slova, na kojima se sada štampaju OF-ovske stvari, te 130 kg hartije.²⁵ Preslušavali su 3 „štampara“ koji su sve priznali, zapalili sve što je bilo otštampano. zatim materijal metnuli na auto i odvezli se. Tako su uhvatili i neke belogardističke kurire sa lecima protiv nas, zaplenili i kurire dobro izmlatili. Slične stvari pravi Narodna zaštita, ma da samo vojne prirode. Tako su napr. došli u ital. uniformama sa kamionom pred finansisku direkciju u centru mesta, ušli u zgradu, postavili straže, legitimirali se nekim ceduljama i pokupili 45 pušaka, mnogo municije, gasmaske, uniforme itd. pa se onda odvezli kamionom.²⁶ Na sličan način su kamionom odvezli iz gradskog fizikata preko 100 čebadi itd.²⁷ Jednom rečju, Ljubljana se ponekad drži za trbuh od smeha nad sličnim akcijama, i što je još važnije: „Varnostne službe“ se boje svi kao đavola, a upravo to je — pored „Nar. zašt.“ i partizana — OF dalo karakter istinske vlasti. Nije zato ništa naročitoga da su napr. ljubljanski trgovci sasvim ozbiljno

» Vidi dok. br. 11.

» Vidi dok. hr. 21.

" Vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 219.

shvatili opomenu OF da ne prodaju papira za razmnožavanje ni-kome, jer je potreban OF. Italijani će danas teže dobiti taj papir nego OF. Ili napr.: ovih dana je OF zabranila svako fotografiranje na ljubljanskim ulicama, jer to rade Italijani i belogardisti u policijske svrhe. Sigurno je da će aparati iščeznuti... A najzanimljivije je: Slovenci su valjda jedini narod u Evropi koji ima svoju belu emigraciju još dok ima ona sama vlast. Iz Ljubljane, naime, sve više beže u Italiju belogardisti, izdajnici itd. i to usprkos toga da su ih tu pratila čitava jata talijanskih agenata za zaštitu. „Varnostna služba“ je došla, naime, na takav dobar glas, da onaj koga je uzela „na muhu“ ne može da se spasi. Zato beže, zato ih je uhvatila prava panika. Čak ljublj. biskup se zatvorio i ne usudi se da izlazi, a u njegovoj palati ima grupa belogardista, koji svakoga pretraže, kogod ide biskupu. A italijanska policija bila je do sada prilično bespomorna, jer vosovci uvek uživaju najveću pomoć naroda, a izdajice se boje otvoreno da se pokažu kao takvi.

5.) Tako sada stoji sa OF, no to ne znači da je pobeda već tu. Nasuprot, baš je sada OF došla u najteže vreme. Donekle, naime, polet OF treba objasniti i time, da Italijani ipak nisu — bar u samoj Ljubljani — prišli krajnjim formama terora: masovnim streljanjima talaca. Mi to objašnjavamo spoljopolitičkim razlozima (koketiraju sa Engleskom). No sada je stvar došla tako daleko, OF ima takvu snagu, da će morati doći do krajnjih mera. Sada se radi o tome: ili će OF (Partija) uspeti podići svenarodni ustanak ili će Italijani najkrvavijim terorom likvidirati OF kao vlast (razume se — ne kao polit, pokret). Već su tu znakovi. Italijani navodno pripremaju sada: pregradanje Ljubljane žicom u 6 rejona. Iz jednog rejona u drugi moći će se prolaziti samo na određenom mestu i sa posebnom dozvolom.¹⁸ A drugo: konfinaciju sviiju muškaraca od 18—35 g., te sviiju policajaca, žandara, rezervnih oficira i studenata. Mi smo rešili da se za taj slučaj uzme kurs na oružani otpor u samoj Ljubljani, tj. mesto da idu u konfinaciju, da muškarci sa oružjem nastupe protiv Itaiijana i da se zatim probiju iz Ljubljane u okolne šume. To bi doduše izazvalo velike žrtve, ali drugog izlaza nema. Pošto se sada van Ljubljane partiz. pokret dobro razvija, mogla bi biti takva akcija čak veoma uspešna. Raspoloženje u Ljubljani svakako sve više sazreva za takav oružani otpor, utoliko više jer u' konfinaciji ljudi umiru od gladi. Italijani se nečemu takvome i nadaju, jer su sada užurbano počeli da se spremaju za ulične borbe utvrđuju kasarne, grade na pojedinim tačkama u samom gradu barikade, žičane pregrade, mitraljeska gnezda itd. a hvata ih velika panika. U takvoj panici prave glupost za glupošću. Popalili su sela, divljački strpali stanovništvo (ukoliko nije pobeglo) u logore, a sada su ih najedanput naterali natrag, na zgarišta, dovezli

¹⁸ Te mere nisu primenjene.

i nešto hrane i isti vojnici im sada pomažu dizati kuće. Luda kuća! Ili sa radioaparatom! Citava Ljubljana se smeje. Naši imaju u samom gradu jednu malu emisionu stanicu koja se uglavnom čuje u Ljubljani. (Neki tvrde da su je čuli u Zagrebu, pa čak i u Beogradu.) Već 5 meseci daje 3 puta nedeljno po 15 minuta propagandističke emisije. Italijani su dali u poteru čitavu vojsku. Nemci su poslali posebnu gestapovsku ekipu da traži — uzalud. Nisu je našli. Sada su pokupili sve radio prijemne aparate i tako po italijanski stvar rešili. Za nas je stvar još ugodnija... •

6.) Tako stoji sa OF uglavnom u Ljubljanskoj provinciji. U nekoliko drukčiji je položaj u nemačkim delovima Slovenije. Raspoloženje naroda je, razume se, i tu u ogromnoj većini za OF. Osim toga se tu i Bela garda ne usuđuje nigde pojavljivati u nekoj opasnijoj formi. Simpatije za SSSR i KP prevladaju. No u organizacionom pogledu stoji OF tu daleko slabije, dosta je bilo i provala po toj liniji, izdajstva i provokacije, tako da je za akciju ovde OF mnogo manje sposobna. To je i sasvim razumljivo, jer i sa Partijom stoji tu dosta slabo, naročito u Štajerskoj. Gestapo je uspeo naneti vrlo teške udarce rukovodećem kadru, osim toga se Novak Leo, kandidat u članove CK KP Slov., pokazao kao izdajnik velikog stila (ipak je streljan). Novi PK za Štaj. sastoji se od 2 čoveka (Skala,²⁹ koga ti znaš, i onaj mladić, koji se gore u sektoru Š.³⁰ zvao Mladen³¹). Rade prilično aktivno pod zaista gadnim uslovima kretanja i uspostavili su organizaciju po svim važnijim centrima. Uspeli su i OF prilično oživeti. Naši se nadaju da će se sada na proleće jako podići pokret. Teško je to što je tamo ogromno denuncijanata i provokatora (nemškutari,³² kukavice itd.) a naš aparat preslab da bi ih čistio (kao u Ljub. provinciji). Mnogo bolje je stajalo do sada u Gorenjskoj. OF je skoro slično kao u Ljubljani. provinciji držala mase u rukama. Kranj, Jesenice itd. sprovodali su skoro isto takve masovne akcije kao Ljubljana. Dva momenta su tu uticala negativno: 1.) Neuspeli narodni ustanak u decembru-januaru.³³ Naši su faktički podigli u borbu čitavu Gorenjsku južno od Save. Citavi odredi seljaka su se priključivali partizanima. Vodile su se teške borbe u Poljanskoj dolini (gde je ubijeno 1086 Nemaca — prema njihovim sopstvenim podacima) i u Bohinju, na obadva mesta uspešno. Svega je nastradalo u tim borbama sigurno 1500 Nemaca. No, nesnalaženje part. rukovodstva i gorenjskog- štaba je prouzrokovalo da pobunjeni seljaci nisu bili pravovremeno uključeni u odrede i naoružani, pa su ih Nemci nenaoružane razbili i

²⁹ Sergej Kraigher. Pseudonim „Skala“ imao je pre rata.

³⁰ Lenjinska škola u Moskvi pre rata

³¹ Tone Znidaršič-Stefan, španski borac. Poginuo je nesrećnim slučajem prilikom isprobavanja jednog novog oružja, zajedno sa narodnim herojem Francom Rozmanom, 7 novembra 1944 godine.

³² Germanofili

³³ Vidi dok. br. 69.

streljaji, a zatim na stotine siali u Nemačku na prisilni rad. Isto tako naši nisu znali iskoristiti pobune Luksemburžana,³⁴ nisu se pravovremeno povezali s njima, zato su ih Nemci [morali] pravovremeno skinuti i strpati u nekakav koncentracijski logor kod Litije (a nisu prešli partizanima — kako je bilo preuranjeno javljeno), a odatle su ih pojedinačno otpremili na Istočni front. Usprkos velikih nemačkih gubitaka i usprkos veoma uspehlih taktičkih poteza Gorenjskog štaba, koji je zadao Nemcima tolike gubitke sa skoro nikakvim vlastitim gubicima (za odrede koji su bili pod njegovim vodstvom), ipak je nastupila izvesna demoralizacija među stanovništvom koje je išlo u borbu sa verom da će Gorenjsku očistiti od Nemaca. Partizani su se inače borili herojski, naročito skijaška odeljenja, koja su iznenada dojurila po strminama nad Nemce, ispalila nekoliko rafala iz automata i opet iščezla. Nemački komandant je sam posle te borbe rekao da se partizanskog vođu ne bi smelo streljati, nego ga podići u generala i poslati na Istočni front. Taj komandant je inače Joža Gregorčič, Španjolac, koga ti znaš, metalski radnik iz Jesenica. Mi smo ga sada podigli u komandanta gorenjsko-koruške grupe odreda. 2) Drugi negativni momenat je bio u tome, da je odmah posle tog neuspelog ustanka počela velika paitiska provala, u kojoj se nekoliko ljudi drži izdajnički. Provala je povukla za sobom preko 200 ljudi (KP i OF) u Kranju itd. Među njima je pao i jedan član CK KP Slov. — onaj mladi metalski radnik, raniji sekr. OK Ljubljana, koga i ti znaš i koji je bio na part. kursu u Zgb. Njega je CK KP Slov. poslao gore na rad, pošto se u Ljubljani nije mogao više da drži.³⁵ Tu je provala znatno smanjila partisku delatnost, tako da su se posledice još teže osećale. Denuncijanti, koje su prošle godine vrlo odlučno čistili i prigušili ih, sada su ponovo digli glave. Mi smo izvršili izvesnu reorganizaciju tamo u pogledu gorenjskog PK, poslali ga na partizanski teren. Sada su tamo takve prilike, da Nemci partizana ni u kom slučaju ne mogu da unište ili poteraju, tako da će PK svejedno moći biti u kontaktu sa organizacijama na neoslobođenom terenu. Raspoloženje se inače popravlja! Gorenjska pored Ljublj. pokrajine ostaje centar naše oružane akcije. S njom imamo za idući mesec važne planove, o kojima ću dole govoriti. U Primorju (italijanskom) ima Partija oko 40 članova, te PK, prvi — provizorni — je u Trstu provaljen (Muha³⁶). Procesu još nisu imali. Sada smo poslali novi (Tomo,³⁷ koji se u Gorenjskoj dobro pokazao i sada jedva izmakao Gestapou, onaj veliki uča, dosadašnji politkom Gorenjskog štaba, koji tamo

" U sastavu nemačkih jedinica bilo je i Luksemburžana. Prilikom jednog nemačkog napada u toku trodnevnog boja za Dražgoše, oni nisu hteli da izvrše naređenja svojih starešina. Nemačka komanda prebacila ih je u Litiju a zatim, prema nekim podacima, na Istočni front.

³⁵ Tone Dolinšek

³⁶ Oskar Kovačič

³⁷ Tomo Brejc, sekretar PK za Slovensko Primorje

ide kao vojni referent i organizator,³⁸ te 2 domaća Primorca). Postoji već nešto preko 50 odbora OF. U pogledu partizanske akcije još je u početku. Postoji tek 1 četa sa oko 25 partizana, no uspjeli su provesti nekoliko uspelih akcija na prugama. Zbog važnosti tog terena za nas (tu su anglofilske tendencije najjače i mogućnost kasnije intervencionističke akcije!) rešili smo poslati tamo nove trupe, mobilizirati meštane i stvoriti jak odred. Sa Mak. br. 2³⁹ su pregovarali o Prifnorju i Trstu, ali je počeo da se buni. Mislim da je to velika glupost i potpuno neshvaćanje novih prilika, zato sam mu napisao pismo, koje ti šaljem u prilogu. Dobro bi bilo da i Deda nešto o tome kaže. Praktički je diskusija, naravski, bez sadržine, jer Mak. nema tu ništa, a naši sve. Javi nam tvoje mišljenje. U Koruškoj Austrijanci slabi. Naši poslali iz Štajerske tamo čoveka, ali se u Celovcu provalio. Kako je sada tamo, ne znamo. U Ljubljani je od Korušaca stvorena prva partiz. četnica (20 ljudi) koja će skoro otići u Korušku."⁴⁰

7.) Sa partizanskom organizacijom vrlo različito stoji. U samom gradu i okolini Ljubljane preko 400 članova, u čitavoj Ljubljanskoj pokrajini oko 650—700, u Primorju oko 40, za Gorenjsku i Štajersku ne mogu da kažem brojke, jer ih provale stalno menjaju. Ipak postoje OK svuda, kako i ranije, samo sa mnogo smanjenim brojem članstva. Dobra im je tehnika i nema dokumenta koji oni ne bi izgradili, i to odlično i dosta brzo. Imaju svoju cinkografiju, nekoliko štamparija, koje dosta brzo rade. Prednost je i u tome da je većina tih stvari u bunkerima, dobro sakrivena i samo direktno izdajstvo može da otkrije. I veze sa provincijom su dosta dobre (osim sa Štajerskom). No slaba im je strana konspiracija. Samo njihova -masovnost ih pokriva. Ako bi Italijaniima uspjelo u mase uneti demoralizaciju, to bi se sigurno vrlo teško odrazilo u njihovom aparatu. Druga veoma opasna slabost je u tome, da su u buri političke borbe zaboravili na unutrašnju izgradnju Partije i kadrova- Imaju veliki broj novih članova, neizgrađenih i partiski slabih, koji će slabo izvršiti svoju dužnost ako ih ne budemo vaspitavali. Iz tih razloga odredili smo B.⁴¹ samo za te zadaće.

8.) Ugled Partije je tu ogroman i njena rukovodeća uloga potpuna. Zanimljivo je da su se glavni saveznici (hr. i sok.) odrekli da stvaraju svoje partije, jer priznaju rukovodeću ulogu KP, a oni tvore samo „skupine“. Naravski, i kod njih ima drukčijih tendencija, ali uglavnom je saradnja vrlo tesna i iskrena. Mislim da su to ljudi koji će uglavnom postati naši. A što se masa tiče, značajno je to da mase svojim ulaskom u OF stvarno prilaze KP. Značajno je da se napr. saveznici nisu omasovili, čak ni hrišć. soc. Mi smo

³⁸ Narodni heroj Stane Zagar

³⁹ Umberto Massola-Quinto

⁴⁰ Ova četa nije otišla u Korušku.

⁴¹ Boris Kraigher

računali da će jučerašnje klerikalne mase preći k njima, a ustvari nema ni govora o tome. Klerikalni seljaci su kod nas u ogromnoj većini odlučno za KP. Tako je OF ustvari likvidirala sve buržoaske partije u Sioveniji. A što je otvoreno protiv KP to je stvarno tako razbijeno, — iako sve njih mase trpaju pod naziv „Bela garda“, — da mogu da rade samo još kao denuncijanti i provokatori. Naši rukovodeći ljudi su vanredno popularni. Na kraju još o vojnom položaju ovde. O Italijanima tu neću govoriti, pošto ćeš dobiti zvanični izveštaj Glavnog štaba. Dodirnuću samo nekoliko najvažnijih pitanja. Mislim da je kod njih⁴² ta strana, usprkos nesumnjivih krupnih uspeha, do sada bila njihova najslabija strana.

Dve su osnovne slabosti: 1) faktičko vojno neznanje, koje se u prvom redu odražava u tome da ne znaju metode operacija prilagođavati rastu njihovih sopstvenih snaga. Usprkos toga da se broj partizana faktički popeo već u nekoliko hiljada, ostali su kod metoda koje su karakteristične za malene četice u početku. Primer smo imali ovih dana. Dva jaka naša bataljona (ukupno blizu 400 boraca) su u neposrednoj blizini potpuno razbila Italijane i zadala im teške udarce,⁴³ a posle toga, mesto da naprave zasede i postepeno se povlače ako bi Italijani ponovo napali, oni su se iznenada pokupili i odmarširali daleko negde na drugu stranu Dolenjske (gde su se, izgleda, povezali sa Hrvatima sa Gorskog Kotara). Još uvek nisu pristupili čišćenju terena i ne znaju još dobro iskorištavati zasede. Samo u Dolenjskoj je partizana sada najmanje 700—800, a broj članova Nar. zašt., koji takode učestvuju u oružanim akcijama, ide na hiljade, ma da ih takode ne znaju na terenu dobro iskoristiti. Slično je bilo i u Gorenjskoj u vreme ustanka (dee.—januar). Sitničarstvo razbija naše trupe i dozvoljava da ih Nemci odvojeno tuku. To se odražava i u organizaciji. Glavni štab kao takav nije funkcionirao. Uzeli su ovaj princip: ići odozdo gore, da se ne prave forme bez sadržine. Za početak je bilo to pravilno, a kada je broj izolovanih četica tako narastao, da je bilo nemoguće svima direktno rukovoditi, kada se s njima već moglo početi sprovodati veće akcije, onda je to postalo pogrešno. Nije više bilo jedinstva u organizaciji. Imaš danas ovde bataljone od 250—300 ljudi, čete od 160 ljudi, a istovremeno čete od 10—20 ljudi itd. Mi smo sada to reorganizirali na isti način, kao dole kod vas. Organizirali [smo] odrede, u odredima malene bataljone, zbog brzog priliva partizana od 100—200 ljudi, male čete od 40—60 ljudi, a osim toga smo za pojedine pokrajine, gde je teško direktno rukovoditi formirali 3 grupe odreda s grupnim štabovima (u Ljubljanskoj provinciji 1 grupu, u Gorenjskoj

⁴² Misli se: kod partizanskih jedinica u Sloveniji.

⁴³ Drugi štajerski partizanski bataljon razbio je 23 marta 1942 god. kod Lipoglava napad od oko 2000 Itaiijana, a Treći partizanski bataljon „Ljubo Serčer“ uspešno je odbio napad od oko 1000 Itaiijana 18 marta 1942 god. na Mokrecu (vidi dok. br. 32 i 37).

1 i u Štajerskoj 2 grupe).⁴⁴ S komandantima je dosta teško, ipak mislim da će bar zasad ispuniti dužnost. Dva su radnika, Španjolca, sa dobrim preporukama, treći je bivši aktivni jugosl. oficir (kandidat Partije). U partizanima je već od prvih dana i skroz se pokazao odan i hrabar, pa i vojnički dosta sposoban.

2.) Druga slabost je u neistovremenosti razvitka partizanske akcije. Kada je Gorenjska bila sva u ustanku, Ljubljanska pokrajina je bila pasivna. A sada je Ljublj. pokrajina sva u vatri i partizanske jedinice se prosto udvostručuju, ali Gorenjska i Štajerska još se nisu dovoljno razvile. Sada je napr. u Gorenjskoj pod oružjem svega 600 ljudi, a ostalo se raštrkalo po selima. U Štajerskoj je međutim najgore. Naši ne znaju ni koliko ima tamo partizana. Postoji niz malih četica, više ili manje među sobom nepovezanih. Teško da je ukupni broj partizana mnogo iznad 150 ili 200. — Sada je osnovna zadaća: povezati sve to, mobilizirati, provoditi akcije pod jedinstvenim planom. Partizani su tako popularni, da svuda, gde dolaze, podižu čitava sela. Nar. zaštita često po belom danu po glavnim drumovima patrolira sa puškama i čak sa strojnicama. Organizuju se sela protiv paljevine. Stvarno se oseća već da će se u najkraće vreme zatalasati čitav narod. Mi smo zbog toga, na bazi tvog plana iz prošle godine, malo proširenog s obzirom na nove prilike, izgradili nacrt sa ciljem podići čitav narod i očistiti bar Gorenjsku od Nemaca i teren oko rudarskih revira (koji se uostalom, ovog puta vrlo slabo drže, gore od železničara, koji su kod nas začudo veoma aktivni i borbeni i to svi odreda!). Računamo da će pripreme biti gotove do maja meseca, a dotle imaju svi odredi zadatac sprovoditi sitne akcije sa glavnim ciljem: skupljati oružje i mobilizirati što više. Takvih akcija je sada bezbroj. Okupatori imaju mnogo muke i teške žrtve (ital. oficiri [pričaju] da je u borbama ovih dana nastradalo preko 500 Itaiijana, sve u neposrednoj blizini Ljubljane). Raspoloženje je za oružani otpor u Ljubljani, u slučaju da bi hteli Italijani pokupiti muškarce — odlično. Nar. zaštita u Ljubljani ima oko 1500 boraca u samom gradu, a u okolini još više. U noći sve oko Ljubljane gospodare patrole Narodne zaštite. U gradu su ljudi počeli spontano učvršćavati kuće za ulične borbe; Nar. zašt. raspoređuje ljude po blokovima itd. U pogledu opreme stoje međutim ovdašnji partizani prilično dobro. Gl. štab je samo iz Ljubljane poslao 1500 teških brdskih gojzerica, skoro svi su toplo obučeni sa kratkim kaputima, rukavicama, toplim vešom, nose ruk-sake sa čebetom itd. Skoro sve čete (osim najnovijih) imaju šatorska krila. Što se ishrane tiče, ovako je: Kruha skoro uopšte nemaju a ostala hrana je dovoljno jaka, tako da izgledaju dosta dobro i ne tuže se da su gladni. Postepeno ih nekako uniformiraju: kaputi kao što su bili naši, a pantalone dugačke kao u austrijskoj vojsci, koje

" Vidi dok. br. 42 i 43.

se dole kratkom gamašom pričvrste oko cipela. Moral je prilično dobar, negde i odličan. Najbolji im je „Savinjski odred“, sastavljen uglavnom iz ljubljanskih radnika i Štajeraca, koji je sada na ital. strani, a ima prema našem planu preći Savu i tamo odigrati najvažniju ulogu. Imaju za sobom krasne akcije i Italijani i Nemci ih se boje. Ovih dana su protiv njih operisali i Nemci i Italijani. Ovi su ih potukli, nekoliko desetaka ubili a sami izgubili 2 mrtva. Nose sobom telefon i komandant je uvek povezan sa svim četama (komandant: radnik Stane Rozman). Naši imaju nameru: taj odred uzeti kao jezgro udarne proleterske brigade. Sada broji oko 300 momaka, ali za 14 dana će imati verovatno 400—500. Stari odredi se bore vrlo hrabro. Kod Kureščka je 6 partizana sa jednom strojnicom i sata držalo čitavu četu Itaiijana, dok nisu dobili pojačanje, te su posle najurili Italijane u panično begstvo sa 10 mrtvih i mnogo ranjenih. Reorganizirali smo i Gl. štab. Lojz⁴⁵ je ostao komandant... a za politkomesara smo dali Angela,⁴⁶ koji je već ušao u posao i mislim da će ići. Sada se svi sele van iz grada, jer je rukovodstvo usred žičane ograde postalo nemoguće. Sve u svemu, ovako bih formulisao svoje mišljenje o vojnom položaju ovde: postigli su prilične rezultate, vode se borbe već krupnijeg stila, privlače znatne nemačke i italijanske snage (sada oko 90.000 Itaiijana i oko 30.000 Nemaca, od toga gotovo polovina gestapovske vojske). Prilično za Sloveniju!... Opšti broj partizana u Sloveniji, ako uzmemo u obzir i sve naoružane borb. grupe Nar(odne) zaštite — sada iznosi oko 5000. Mislim, da će se taj broj za kratko vreme najmanje udvostručiti.

9.) Ljubljanska pokrajina radikalizira čitavu Italiju. Ljudi, koji dolaze odozdo,⁴⁷ pričaju da se tamo pričaju fantastične vesti 0 položaju u Ljubljanskoj pokrajini. Mak. br. 2 je izdao nekoliko letaka o položaju u Sloveniji, jer kaže, to silno koristi u agitaciji KP. Pošto su sada partizani u Primorju, neposredno je osetio njih 1 Trst. Zato su sada ital. agenti izdali letak, u kome kažu da su slovenački komunisti dobili od KP Italije i KP Nemačke zadaću da zapale revoluciju u Srednjoj Evropi. Donekle imaju i pravo, jer slično odjekuju ovdašnje borbe i u Austriji. Zato su Nemci bacili toliku snagu na Sloveniju i zaista se pentraju za partizanima i po šumama i po brdima usprkos velikih gubitaka. To je pak objektivni momenat, koji takode treba imati pred očima kada se prosuđuje vojni položaj ovde.

10.) Da bi pomogli u mobilizaciji Hrvatima iz Zgr., naši su poslali prema žumberačkim brdima 1 veću četu, koja će podupirati Hrvate s ove strane i omogućiti da ljudi peške, preko Samobora i slovenačkog teritorija (Gorjanci) pređu na određeno mesto ili se

⁴⁵ Franc Leskošek-Luka

⁴⁹ Ivan Maček-Matija

⁴¹ Misli se: iz sev. Italije

u žumber. gorama formiraju prosto kao odred što bi bilo još najbolje. Slično će se učiniti i kod Kozjaka i u Halozama, da se povežu sa Ivanić planinom⁴⁸ i Zagorjem. U Gorskom Kotaru izgleda da je kontakt već uspostavljen, što znači da ćemo se možda uskoro moći direktno povezati s vama, što bi bilo najbolje, jer je mogućnost drugih prelaza svaki dan manja.

11.) U rukovodstvo smo, pored Lojza i Petra,⁴⁹ kooptirali još Angela i B."° Mislim da će moći dobro raditi.

12.) Na kraju još jedno pitanje: radio. Ovi tu su izgradili nekoliko aparata jačine 30—40 vata, tako da će sva tri grupna štaba biti u vezi sa Gl. štabom, a manje aparate će imati i važniji odredi. 2 štaba već imaju, ali Gl. štab još nije instalirao svoj. Izgleda da će to uskoro biti uređeno. U tom slučaju je moguća direktna veza sa vama. O načinu će usmeno reći kurir u Zgr., a vi otuda tražite. Ukoliko je vama potreban materijal, on se može nabaviti iz Italije. Čim dobijemo izveštaj našeg štaba sa hrv. granice, nastojaćemo uspostaviti kontakt sa Gl. štabom Hrv. i tamo dostaviti sav materijal za vas. A vi tražite materijal i vezu od njih.

Javiću se skoro opet, a i Lojz sa svojim izveštajem. Svi te srdačno i drugarski pozdravljamo sa željom da ti se ništa ne desi. I moja drugarica i ostali drugovi mole iznutra⁵¹ da ti predamo njihov pozdrav i svima ostalima. Pozdravi sve okolo tebe.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

B /²

P. S. Pismo sam završio tek 5. IV, jer ga pre nije bilo moguće poslati. Odatle i neke razlike u početku i na kraju. Međutim je pobjegla iz bolnice Zdenka Kidričeva.⁵³ Spasla su je 3 čoveka, koji su provalili sa revolverima, ubili 1 karabinjera i uspešno se svi spasli. — U Italiji su sve veći nemiri. Kad bi tamo bila Partija! Mak. nam javlja da je stvorio rukovodstvo. Kakvo — još ne znam-

⁴⁸ Ivanščicom

⁴¹ Boris Kidrič-Peter

⁵⁰ Boris Kraigher

⁵¹ Tj. iz zatvora u Ljubljani, gde je — pored Tona Tomšiča, Mihe Marinka. Vide Tomšič — bila zatvorena i Pepca Kardeljeva (vidi dok. br. 103).

" Beve (ilegalno ime Edvarda Kardelja, pod kojim je bio poznat u drugim krajevima Jugoslavije).

" Oslobođenje Zdenke Kidrič izvršili su članovi VOS OF.

**ZAPOVEST ŠTABA DRUGOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG
BATALJONA KRAJEM MARTA 1942 GOD. O REORGANIZACIJI
BATALJONA U PRVU ŠTAJERSKU BRIGADU¹**

POKRAJINSKI STAB ŠTAJERSKIH PART. ODREDA'
Štab I Brigade³

DNEVNA ZAPOVEST BR. 2

1. Pokrajinski štab štajerskih partizanskih odreda osniva sa današnjim danom I štajersku partizansku brigadu.

2. U štab brigade ulaze komandant brigade drug Stane⁴, polit, komesar brigade drug Tomai⁵, zamenik komandanta brigade drug Skala⁶, brigadni lekar drug Vlado⁷ i privremeni kurr brigade drug Bob⁸.

Pod direktnu komandu štaba brigade spada R. T. V.^u

3. U sastav I štajerske brigade ulaze: 1 štajerski bataljon, sastavljen iz Trbovljanske, Savinjske i Pohorske čete i 2 i 3 bataljon organizovan u Dolenjskoj.

4. Sa današnjim danom se 2 bataljon deli na dva bataljona, tj. na 2 i 3 bataljon.

5. U sastav 2 bat. ulaze li, 4 i 5 četa, 1 mitr. vod i 1 konjički vod.

6. U sastav 3 bat. ulaze 2, 3 i 6 četa i 2 mitr. vod.

¹ Dokument se nalazi u knjizi zapovesti i naredaba Drugog štajerskog partizanskog bataljona u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani. Prema podacima iz dok. "br. 69 (Izveštaj Glavnog štaba Vrhovnom štabu narodnooslobodilačkih odreda Jugoslavije), Druga grupa partizanskih odreda (Prva štajerska brigada) formirana je 29 marta 1942 godine. Svečani zbor brigade, prema podacima mnogih preživelih boraca, održan je 5 aprila 1942 godine.

¹ Prema izjavi Dušana Kvedera, Pokrajinski štab za Štajersku sačinjavali su Franc Rozman-Stane i Dušan Kveder.

» U svom pismu od 12 marta 1942 god. (vidi dok. br. 25) Glavni štab naređuje štabu Drugog štajerskog partizanskog bataljona da pripremi reorganizaciju jedinica. Štab bataljona je reorganizovao bataljon u brigadu pre nego je dobio pismo Glavnog štaba o reorganizaciji partizanskih jedinica u odrede i grupe odreda (vidi dok. br. 42). U dokumentu br. 51 Glavni štab zahteva da se ta greška ispravi

⁴ Franc Rozman-Stane, narodni heroj

• Dušan Kveder-Tomaž, narodni heroj

⁸ Petar Stante-Skala, narodni heroj

⁷ Vlado Kravos

⁸ Miro Rodič-Bob, poginuo na Dobrovljama 1942 godine.

• Radiotelefonski vod

BR. 36

NAREDBA ŠTABA PRVE ŠTAJERSKE BRIGADE O POSTAVLJENJU ŠTABOVA BATALJONA I TETA U NOVOOSNOVANIM JEDINICAMA BRIGADE¹

NAREDBA BR. 1 ŠTABA I BRIGADE

Štab I brigade imenuje komandira čete druga Maroka- za komandanta bataljona.

Komandant bataljona drug Marok preuzima komandu 2 bataljona I brigade.

Imenuje: bat. intendanta druga Toneta⁵ za političkog komesara bat. Polit, komesar drug Tone preuzima dužnosti polit, komesara 1 bataljona.

Imenuje: komandira čete druga Ristu⁴ za komandanta bataljona. Komandant bataljona drug Risto preuzima komandu 3 bataljona.

Imenuje: komesara čete druga Vojteha⁵ za polit, komesara 3 bat. Polit, komesar drug Vojteh preuzima dužnosti polit, komesara 3 bat.

Imenuje: komandira voda druga Oskara^{*} za komandira čete Kom. čete drug Oskar preuzima komandu 4 četa.

Imenuje: komandira voda druga Zvoneta⁷ za polit. kom. čete. Polit. kom. čete drug Zvone preuzima dužnosti polit, komesara 3 čete.

Imenuje: komandira voda druga Miloša⁸ za komandira čete. Komandir čete drug Miloš preuzima komandu 6 čete.

K. B.^A

P. K. B.¹⁰

¹ Iz knjige zapovesti i naredaba Drugog štajerskog partizanskog bataljona, koja se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani. Naredba nije datirana. Verovatno je napisana oko 29 marta 1942 godine (vidi primedbu 1 uz dok. br. 35).

¹ Alojz Kolman-Marok

⁵ Jože Nose — Tone Span

⁴ Franc Mazovec-Risto

⁵ Jože Babič-Vojteh

^{*} Jože Strah-Oskar

⁷ Adolf Kolar-Zvone, predao se Nemcima i postao izdajnik.

⁸ Hinko Zakšek-Miloš, predao se Nemcima krajem 1942 god., koji su ga odmah streljali.

⁹ Komandant brigade Franc Rozman-Stane

¹⁰ Politkomesar brigade Dušan Kveder-Tomaž

NAREDBA KOMANDANTA TREĆEG PARTIZANSKOG BATALJONA „LJUBO ŠERCER“ OD 29 MARTA 1942 GOD. O OSNIVANJU MINERSKE CETE I ORGANIZACIJI ŽIVOTA U LOGORU¹

NAREDBA BR. 1

komandanta bataljona „Ljubo Serčer“² od 29 III 1942 godine

1. U bataljonu „Ljubo Šerčer“ osniva se minerska četa. Za komandanta te čete postavljen je drug Luka.³ Minerski materijal će dobiti od štaba bataljona. Ta četa će se nalaziti kod Prve čete.

2. Dnevni red u logorima je sledeći:

- a) ustajanje u 7 h;
- b) razvijanje zastave u 7.30 h (samo u stalnim logorima);
- c) gimnastika od 7.45 do 8 h;
- č) doručak u 8 h;
- d) rad u logoru od 8.30 do 9.30 h;
- e) politička nastava od 9.30 — 12 h;
- f) ručak u 12 h;
- g) odmor od 12—15 h;
- h) vojnička nastava od 15—18 h;
- i) skidanje zastave u 18,15 h (samo u stalnim logorima);
- j) večera u 18.30 h;
- k) razgovori pore dvatre od 19 h dalje;
- l) spavanje u 21 h.

¹ Dokumentat je uzet iz knjige naredaba Trećeg partizanskog bataljona „Ljubo Serčer“, koja se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Posle borbi na sektoru Kožljek—Padež, jedan deo Trećeg partizanskog bataljona „Ljubo Serčer“ odlazi u kuću čuvara lova Lenića na Mokrecu (vidi dok. br. 19). U ovom novom logoru izabrali su štab polubataljona (komandant Bojan Polak-Stjenka i komesar Ante Novak) i počeli sa izvođenjem intenzivnog vojno-političkog rada. Seljaci okolnih sela donosili su hranu u blizinu logora. Obezbeđenje logora vršeno je stalnim patrolama i osmatračnicama. Italijani su za logor saznali preko ubačenog svog agenta koji je došao u logor kao da hoće da se priključi Partizanima a posle pobećao. Na osnovu tih podataka, Italijani su sa jakim snagama napali logor, 18 marta 1942 god., s namerom da ga opkole. Prvo su stupile u borbu partizanske patrole koje su bile na obezbeđenju. Iskoristivši momenat kad su se Italijani pregrupisavali, polubataljon se, preko Kozlovih stena na Mokrecu, povukao iz borbe i prebacio u pravcu Zale. Posle manevrisanja u cilju da izbegne italijansko opkoljavanje, prebacili su se na Travnu Goru, gde su se oko 20 marta, spojili sa ostalim delovima bataljona, koji su posle borbi u prvoj polovini februara otišli u Poljane (podaci: Ante Novak).

³ Tone Vidmar-Luka. narodni heroj

3. Radi boljeg vršenja službe, komandiri četa moraju svakog dana odrediti starijeg i mlađeg dežurnog u četi, po rednoj listi. Isto tako komandir čete mora svakog dana odrediti komandira straže i potrebni broj straže za bezbednost logora.

4. Radi veće sigurnosti logora, komandiri četa moraju u blizini svakog logora postaviti osmatračnice sa što većim pregledom okolnog terena. Osmatrači moraju i danju i noću biti na svojim mestima.

5. Stariji dežurni podnosi komandiru čete raport svakog jutra, pre razvijanja zastave, o stanju čete, odn. logora. Ako se u dotičnom logoru nalaze članovi štaba ili komandant bataljona, komandir čete podnosi raport njima, odnosno njemu.

6. Radi jedinstvenosti pozdravljanja, partizani se među sobom pozdravljaju: a) kad su bez oružja, stegnutom pesnicom uz ivicu kape, bez ikakvog uzvika;

b) pod oružjem, tako što se leva pesnica stavi na desnu stranu prsa, bez ikakvog uzvika;

c) uzvikom „Smrt fašizmu“ pretpostavljeni drug pozdravlja svoju desetinu, vod, itd., našto mu partizani odgovaraju: „Sloboda narodu“;

č) stražari moraju sve koji dolaze u logor pozdravljati vojnički.

7. Svaki partizan mora kod svakog, pa i najkraćeg, odlaska iz logora poneti sa sobom svu svoju spremu. Spremu zatim može gde u blizini logora, ali na sigurnom mestu, sakriti i na povratku u logor opet uzeti. I stražar uzima svoju spremu kad odlazi na stražarsko mesto. Ova se tačka objašnjava time da u slučaju iznenadnog napada na logor ne bi propala sprema drugova koji su u trenutku napada odsutni.

8. Drugove partizane pozivamo da se ubuduće ne zovu samo po imenu, već da ispred svakog imena dodaju i reč »drug«, napr.: drug iztok. Pretpostavljeni drugovi se u službenom razgovoru oslovljavaju sa: družo desetaru, vodniče, itd., a izvan službe kao i ostali drugovi.

9. Svaki komandir mora voditi knjigu naredbi i knjigu kažnjelih. U knjigu naredbi komandir mora upisati vršenje službe za sledeći dan, program za sledeći dan u pogledu vojničkih vežbi, političke nastave i takođe predviđenih akcija.

10. Svake subote treba svaka četa da pošalje u štab bataljona izveštaj o broju ljudstva i stanju i broju oružja u četi, kao i izveštaj o obavljenom radu tokom prošle nedelje. Takođe treba izveštavati o prihodima i izdacima čete. Intendantura čete se mora organizovati tako da u slučaju neočekivanog povlačenja čete iz logora ne bi imovina čete pala u ruke neprijatelja. Odmah treba organizovati skrivališta u kojima će se nalaziti sva suvišna sprema čete, što važi i za svu onu hranu koja nije potrebna za idući dan. Spremu i namirnice treba sakriti na takvim mestima na kojima se ne može pokvariti.

11. Sprema svakog partizana je sledeća:
 - a) oružje i municija, za minere usto i minerski materijal;
 - b) ranac;**
 - c) par čistog rublja;
 - č) par čarapa;
 - d) gvozdена rezerva;
 - e) cebe;
 - f) zavoj za prvu pomoć;
 - g) baterija sa rezervnim uloškom;
 - h) pribor za umivanje i brijanje;
 - i) mast za cipele;
 - j) porcija i pribor za jelo.

Svu ostalu spremu treba bezuslovno predati u magazin čete. To se opravdava time što suvišna sprema ometa partizana u njegovoj okretnosti i brzini.
12. Zakletva novih partizana se mora položiti najkasnije za nedelju dana po dolasku u četu.
13. Pre početka vojničke nastave mora se svakog dana obaviti raport.

Na raportu:

 - a) dežurni predaje dužnost;
 - b) raspravlja se o greškama, molbama i žalbama pojedinaca.
14. U stalnim logorima se svakog jutra u 7.30 h mora vršiti razvijanje zastave. Razvijanje zastave se vrši na sledeći način: Dok komandir straže razvija zastavu, moraju članovi logora biti postrojeni sa oružjem, na daljini približno 10—15 m od zastave; komandir čete, odn. komandant logora mora komandovati pozdrav zastavi koja se razvija. Istovremeno nekoliko dobrih pevača, koji su ranije određeni i postrojeni na desnom krilu, pevaju prvu i poslednju strofu „Partizanke“, i tek posle svršene pesme komandir, odnosno komandant logora komanduje „Mirno“. Isti obred se vrši uveče u 18.15 h kod skidanja zastave. Zastavu čuva komandir straže. Čete koje još nemaju zastave moraju je u najskorije vreme nabaviti.
15. Pre nekoliko dana je dvočlana patrola, koju su sastavljali drugovi Daki⁴ i Luka, naoružani samo puškom, revolverom i sa tri bombe, napala na Mokrecu italijansku patrolu i naterala je u bekstvo. Prilikom povlačenja Treće i Četvrte, čete iz Mokreca, 18 III, te dve čete su ostavile ranjenog druga Sašu⁵ brizi drugova Matička⁶ i Lada⁷, više Kozlovih Stena.⁸ Ta dva druga su dobili zadatak da ra-

⁴ Stanko Semič-Daki, narodni heroj

⁵ Jovan Ljubo-Saša

⁶ Ivan Kamnikar-Matiček

⁷ Stane Kamnikar-Lado

⁸ Ranjenika su oba pomenuta druga pratila do pilane kod sela Iška, a oдавde ga je na biciklu prebacio neki seljak iz ovog kraja do sela Rudnik. Uz pomoć organizacije OF prebacio se do Stepanje Vasi, -gde se lečio pod kontrolom lekara u Polju. Do proleća 1942 god., partizan-

njenog druga snesu u dolinu. Svoju dužnost su odlično izvršili, uprkos italijanskog bombardovanja i potpune blokade Mokreca. Posle izvršenog zadatka su se 29 III vratili u svoju četu.

Gore pomenuti drugovi: Daki, Luka, Matiček i Lado su za svoju hrabrost i poštvovanje pohvaljeni od bataljonske komande i svim drugovima stavljeni za primer.

Komandant i zamenik političkog komesara bataljona „Ljubo Serčer“

Florjan⁹

Mirko¹⁰

DODATAK NAREDBI BR. 1

komandanta bataljona „Ljubo Serčer“ od 29 III 1942 godine

Dopuna uz tačku 10. Izveštaj o broju ljudstva i stanju i broju oružja komand'ri četa moraju slati šifrirano. Kuriri iz logora u logor moraju ići uvek u pratnji patrola. Za kurire uvek uzimati najpouzdanije partizane iz čete. Šifre će komandirima četa poslati komanda bataljona.

Komandant i zamenik političkog komesara bataljona „Ljubo Serčer“

Florjan

Mirko

ske jedinice su svoje ranjenike predavale terenskim organizacijama, koje su, uz predanu pomoć lekara, članova OF, uspešno organizovale lečenje i čuvanje ranjenih partizana. Pojedini svesni lekari lečili su partizane i u javnim bolnicama. Organizacija partizanskih sanitetskih stanica i bolnica izvedena je tek u junu 1942 godine.

• Zamenik političkog komesara Cvetko Močnik-Florjan, poginuo kao komesar Soškog odreda u proleće 1943 god. u Primorju. Komesar bataljona je bio Janez Hribar — Tone Pogačnik.

¹⁰ Komandant Mirko Bračić — Miran Bradač, narodni heroj, poginuo kao komandant Četrnaeste divizije decembra 1943 god., prilikom napada na Kočevje.

NAREDBA ŠTABA PRVE ŠTAJERSKE PARTIZANSKE BRIGADE
OD 30 MARTA 1942 GOD. O KONCENTRACIJI ŠTAJERSKIH
PARTIZANSKIH GRUPA I PONOVNOM FORMIRANJU PRVOG
ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG BATALJONA¹

VISI STAB²
ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG BATALJONA
STAB PRVE BRIGADE

30 III 1942 godine

VIŠI ŠTAB ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG BATALJONA

n a r e đ u j e :

1) Sve postojeće partizanske grupe u Štajerskoj, ! to: Trbovljanska, Savinjska i Pohorska četa, kao i sve eventualno novoobrazovane grupe, izvršiće neodložnu koncentraciju, tj. one moraju odmah napustiti svoja boravišta u kojima su se nalazile za vreme zime i otići u brda. Zabranjeno je svako stanovanje po kućama duže od dva dana. Komandanti i komesari odgovorni su za izvršenje ove zapovesti.

2) Sve grupe koje se danas nalaze u Štajerskoj formiraće Prvi štajerski partizanski bataljon. Pristupiti odmah izvršenju koncentracije na mestu koje je usmeno označeno. Tamo će biti i štab bataljona. Formiranje će izvršiti, u svojstvu privremenog komandanta Prvog bataljona, drug Rud³ iz Pohorske grupe; u slučaju da se ovaj ne bude mogao naći, njega će zastupati sadašnji komandant Pohorske grupe (čete) drug Toledo.⁴

Drug Bor⁵ iz Prve čete Drugog štajerskog bataljona postavljen je za privremenog političkog komesara jedinice.

3) Pristupiti odmah mobilizaciji regruta, brojno stanje bataljona mora se udvostručiti. Najveću pažnju posvetiti nabavci oružja i municije, a naročito automatskog oružja. Oružje podeliti ravnomerno.

4) Akciju početi odmah po završenom formiranju. Neprijateljske patrola napadati iz zasade i bezobzirno ih uništavati. Sa zaplenjenim oružjem treba partizane odmah naoružavati. Treba dalje razarati

¹ Original nije sačuvan već samo nemački prevod (vidi primedbu 1 uz dok. br. 33).

* U originalu: Das Oberkommando.

> Martin Greif-Rudi, uskoro zatim otišao u Primorje po nalogu CK KPS i Glavnog štaba gde je postao komandir Pivčanske čete i rukovodio borbom na Nanosu.

⁴ Miha Pinter-Toledo

⁵ Boris Čizmek-Bor, nalazio se preko zime u Drugom štajerskom partizanskom bataljonu u Ljubljanskoj pokrajini.

železničke pruge, minirati lokomotive, paliti teretne vagone, a robu rekvirirati Sve denuncijante treba pobiti. Industrijska postrojenja treba uništavati, telefonske žice presecati, a automobile onesposobiti.

Cim Drug' i Treći bataljon stupe u akciju, Prvi bataljon će krenuti na prostoriju koja je usmeno označena, sa zadatkom da razara saobraćajne arterije, tj. da diže u vazduh sve vojne transporte, autokolone, mostove, železničke pruge i drumove.

5) Treba odmah otpočeti formiranje i naoružavanje odreda Narodne zaštite, koje treba obučiti i vaspitati za saradnju sa partizanskim jedinicama.

6) Objaviti nemilosrdnu borbu oportunistima, širenju panike i tendencije cepanja u male grupe! Uvesti gvozdenu disciplinu, bezuslovno potčinjavanje i apsolutnu poslušnost! Svako neizvršenje ili sabotiranje treba kažnjavati po partizanskom zakonu.

Ova zapovest mora se bezuslovno izvršiti!

Komandant brigade:
Stane

Politički komesar brigade:
Tomaž

Br. 39

IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG
BATALJONA OD 30 MARTA 1942 GOD. O IZVRŠENIM DIVER-
ZIJAMA NA ŽELEZNIČKE I TELEFONSKE LINIJE U VREMENU
OD 20 DO 29 MARTA 1942 GODINE¹

RATNI IZVEŠTAJ BR. 9 OD 30 III 1942 GODINE

Štab 2 partizanskog bataljona javlja:

1) 20 III je minersko odeljenje 1 Pete porušilo prugu Ljubljana — Kočevje između stanica Račna — Cušperk.²

26 III u 3,45 h su minerska odeljenja 2 i 4 čete porušila 20 m pruge Ljubljana — Novo Mesto između stanica Zalna — Mlačevo.³

28 III je minersko odeljenje 1 čete porušilo prugu Ljubljana — Novo Mesto između stanica Vel. Loka — Št. Lovrenc.⁴

¹ „Slovenski poročevalec“ br. 14, od 6 aprila 1942 godine. Izveštaj je objavljen zajedno s dokumentima br. 31 i 32.

² U „Pregledu sabotaža“ Ljubljanske direkcije železnica navodi se da je 20 marta 1942 god., kod km 10.700, u blizini stanice Cušperk, eksplodirala paklena mašina, koja je raznela jednu šinu i oštetila prugu.

³ Između stanica Višnja Gora i Mlačevo, kod km 128,8, eksplodirala je mina i oštetila kolosek u dužini 18 m („Pregled sabotaža“).

⁴ 29 marta 1942 god., između stanica Velika Loka i Radohova Vas, kod km 102,8, oštećen je kolosek na dužini od 18 m. Mina je eksplodirala pod vozom i lakše oštetila jedan vagon. Saobraćaj je bio prekinut 6 časova.

2) 18 III je patrola 1 čete demontirala telefonsku žicu između tri stuba i srušila stubove vojne telef. veze Krka—Dobropolje.

29 III je patrola 3 i 5 čete demontirala telef. žicu između dva stuba na pruzi Ljubljana — Kočevje među stanicama Cušperk — Dobropolje.

3) 18 III je patrola 1 čete likvidirala u Zdenskoj Vasi (Dobropolje) denuncijanta i dezertera Slavka Kunca, koji je zloupotrebjavao ime OF.

26 III je patrola 2 i 4 čete likvidirala denuncijanta i iznuđivača Ciganina Raka Rajmonda iz Razdrtog kod Šmarje-Sap.

4) 27 III se patrola 2 i 4 čete sukobila sa italijanskom patrolom na Ilovoj Gori više Račne. Ubijena su tri Italijana. Na našoj strani nije bilo žrtava.

Komandant: Stane

Polit, komesar: Tomaž

BR. 40

ODLUKA IZVRŠNOG ODBORA OSVOBODILNE FRONTE SLOVENAČKOG NARODA OD 3 APRILA 1942 GOD. O RAZVLAŠĆENJU TUĐIH VELEPOSEDA RADI NAKNADE ŠTETE KOJU JE PROUZROKOVAO OKUPATOR¹

ODLUKA O RAZVLAŠĆENJU TUĐIH VELEPOSEDA RADI NAKNADE ZA ŠTETU KOJU SU NANELI OKUPATORI

Clan 1

Kao naknada za štetu koju su okupatori naneli Slovencima, razvlašćuju se bez otštete, zajedno sa svim inventarom, veleposedi koji su vlasništvo pripadnika okupatorskih nacija i onih slovenačkih vlasnika veleposeda koji su pružali ili pružaju pomoć okupatorima u uništavanju slovenačkog naroda.-

Clan 2

Ovlašćuju se terenski odbori da odmah nadoknade od okupatora prouzrokovanu štetu oduzimanjem potrebnih predmeta, kao građevinskog materijala, stoke i životnih namirnica, setve itd., sa obližnjih veleposeda, uz pomoć Narodne zaštite i partizanskih jedinica.

Clan 3

Nadležni terenski odbori OF podnose predlog za zaplenu određenih veleposeda redovnim putem Izvršnom odboru OF, koji odlučuje o razvlašćenju i zapleni.

¹ „Slovenski poročevalec“ br. 14, od 6 aprila 1942 godine

¹ Vidi pismo druga Edvarda Kardelja, dok. br. 90.

Clan 4

Odluke Izvršnog odbora OF sprovode nadležni terenski odbori.

3 aprila 1942 godine

IZVRSNI ODBOR
OSVOBODILNE FRONTE
SLOVENACKOG NARODA

BR. 41

**OBJAŠNJENJE ZAPOVESTI GLAVNOG ŠTABA SLOVENACKIH
PARTIZANSKIH ODREDA OD 3 APRILA 1942 GOD. ZA PRET-
STOJECU PROLECNU PARTIZANSKU OFANZIVU¹**

**OBJAŠNJENJE UZ DNEVNU ZAPOVEST GLAVNOG
ŠTABA BR. I²**

Radi boljeg razumevanja zapovesti br. 1 Glavnog štaba slov. partizanskih odreda. Pokrajinski štab³ daje ova objašnjenja:

Pod 1.) Cete treba da organizuju i šalju na sve strane agitacione patrole, koje će vršiti političko- vaspitni rad po selima, sa naročitim ciljem organizovanja Narodne zaštite i regrutacije partizana; dok je patrola u selu, moraju na zgodnim mestima izvan sela biti raspoređene straže.

Pod 3.) Gde se mogu dobiti veće količine hrane nego što ih četa redovno potrebuje treba trošiti onu hranu koja se teže održava duže vremena (krompir, meso) i sakrivati trajnije namirnice (pasulj, pirinač, makaroni); a gde se mogu nabaviti veće količine kvarljive hrane, napr. krompira ili mesa od „Emone“⁴, treba i to delimično

¹ Kopija originala u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Vidi dok. br. 29.

³ Pokrajinski štab partizanskih jedinica u Ljubljanskoj pokrajini (Aleš Bebler, politkomesar, Ivan Jakič-Jerin, komandant). Pokrajinski štab je, posle borbe na Mokrecu, krenuo prema Kočevskoj sa jednom grupom oko 19 boraca. Nalazio se većinom na Fridrihštajnu, južno od Kočevja, odakle je rukovodio borbom i sistematski razvijao partizanske odrede u Notranjskoj, Dolenjskoj i Kočevskoj oblasti. Jedinicama koje su nastale u Notranjskoj poslužio je kao jezgro bataljon „Ljubo Serčer“. Jedinice u Dolenjskoj organizovale su se u Peti partizanski bataljon (vidi primedbu 2 uz dok. br. 60), dok je jedinicama, koje su se stvarale u Kočevskoj, bila kao osnova grupa boraca koju je Pokrajinski štab doveo sobom na ovaj sektor.

⁴ Italijansko društvo za eksploataciju koje je otkupilo imanja kočevskih Nemaca koji su se iselili iz rejona oko Kočevja i naselili na ispražnjenom prostoru u krško-brežičkom predelu. Društvo je eksploatisalo bogatstva tog rejona, prodavalo zemlju doseljenicima a, pre svega, snabdevalo italijansku vojsku namirnicama.

skrivati; krompir se probere, osuši i na suhom mestu zakopa (jama se sa strane i na dnu obloži smrekovim granjem ili slamom, krompir se isto tako pokrije i zatim zaspe tankim slojem zemlje); meso se usoli i osuši ili bar usoli i zakopa u sneg, na mestima gde će se sneg najduže održati (kraške jame, itd.); pa i među stanovništvom treba agitovati za sakrivanje hrane izvan sela.

Pod 6.) Treba izbegavati „napade radi napada“ i sabotaže (sem ako ih Pokrajinski štab, zbog izvanredne važnosti, izričito dozvoli); naprotiv, treba organizovati brojne manje zasede za italijanske patrole, u cilju zaplene oružja, i premetačine u kućama Bele garde, gde će se verovatno naći nešto oružja ili vojn čke opreme.

Pod 7.) Najbolja priprema za hitnu koncentraciju četa jesu dobre međusobne veze između četa i Pokrajinskog štaba; stoga neka se služba za veze organizuje pomoću patrola koje posećuju susednu četvrt dvaput nedeljno; preko tih patrola neka se četi, gde se nalazi Pokrajinski štab, šalju stalni izveštaji.

Pod 8.) Za uznemirivanje neprijatelja po odlasku glavnih snaga na područje koncentracije, neka se već sada u svakoj jačoj četi organizuje „leteća skupina“, sastavljena iz dobrih boraca, koji odlično poznaju teren, gde će po odlasku čete, samostalno operisati; „leteća skupina“ treba da ima barem 1 mitraljez.

Pod 9.) Prebivalište (logor) čete mora ostati što je moguće tajnije; zato treba izbegavati sve akcije u blizini logora; akcije — ukoliko su dopuštene — vršiti što dalje od logora; neka ih vrše patrole koje se udalje iz logora za više dana; agitacione patrole i uopšte partizani koji dolaze u dodir sa stanovništvom ne smeju ni sa približnim podacima spominjati gde se nalazi četa; za slučaj pokreta, o pravcu mogu znati samo oni koji to moraju znati; u slučajnim susretima sa meštanima na putu, namerno davati krive podatke.

Pod 10.) Izveštaji na području Ljubljanske pokrajine šalju se Pokrajinskom štabu; u izveštajima treba navesti izvršene akcije, brojno stanje čete, njeno naoružanje, podaci o njenom moralu; u izveštajima neka se bezuslovno navedu veće količine životnih namirnica, koje je četa prisvojila, te oprema koja je od terenskih organizacija došla u četvrt ili koju je četa zaplenila neprifateliu; neka se takođe navede stanje blagajne; podaci o brojnom stanju i o naoružanju neka se šifriraju; nove izveštaje treba slati svakom prilikom, a najmanje jedanput nedeljno.

V Z.⁵, 3 aprila 1942 g.

Za Pokrajinski štab;

Komandant:

Komesar:

⁵ Verovatno: V Zdihovem (u Zdihovu)

BR. 42

NAREDBA GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 4 APRILA 1942 GOD. O REORGANIZACIJI SLOVENACKIH PARTIZANSKIH JEDINICA U ODREDE I GRUPE ODREDA¹

GLAVNI STAB
SLOVENACKIH PARTIZANSKIH
ODREDA

Položaj, ... mart² 1942
Br. 1/I

Svim štabovima odreda i bataljona
slovenačkih partizanskih jedinica

S obzirom na nove zadatke³ koji se postavljaju pred slovenačke oslobodilačke partizanske jed'nice i Narodnu zaštitu, a u prvom redu s obzirom na potrebe veće povezanosti pojedinih odreda i bataljona, da bi se mogle izvršiti planske i jedinstvene akcije, izdaje Glavni štab slovenačkih' partizanskih odreda sledeću

Naredbu:

1.) Iz dosadašnjih samostalnih ili nepovezanih četa i bataljona slovenačkih nar. oslob. partiz. odreda, koji dejstvuju na teritoriji Slovenije, treba, gde god to dozvoljavaju mogućnosti, u najkraćem roku formirati veće jedinice pod nazivom „odred“, na čelu sa štabom odreda.

2.) Formirati treba postepeno, paralelno sa porastom partizanskih četa, sledeće odrede: Gorenjski, Kokrški, Savinjski, Pohorski, Dravski, Ptujski, Haloški, Korjanski,⁴ Koruški, Dolenjski, Belokranjski, Notranjski i Primorski.

3.) U cilju usklađivanja akcije pojedinih odreda, treba iz novoformiranih odreda formirati veće partizanske jedinice pod nazivom „grupa odreda“, na čelu sa štabom grupe.

4.) Naređuje se da se na teritoriji Slovenije formiraju 4 grupe odreda: **Prva**, koja uključuje Gorenjski, Kokrški i Koruški odred, **Druga**, koja uključuje Savinjski, Pohorski i Dravski odred, **Treća**, koja uključuje Dolenjski, Belokranjski, Notranjski i do idućeg na-

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² U originalu je reč „mart“ precrtao Franc Leskošek i stavio datum „4 april“.

³ Misli se na pretstojeće borbe partizanskih odreda s proleća 1942 godine.

⁴ Očigledno omaška; treba: Kozjanski (vidi dok. br. 75).

GLAVNO POVIŠANJE
SLOVENSKEGA PARTIZANSKEGA
ČETA

Ljubljana, 4. aprila
1942.

Štev. 1./I.

Vsem štabom odredov in bataljonov
slovenskih partizanskih čet.

Glede na nove naloge, ki se postavljajo pred slovenske osvobodilne partizanske čete in narodno zaščito, a v prvi vrsti glede na potrebe večje povezanosti posameznih odredov in bataljonov, da bi se mogla izvršiti načrtna in enotna akcija, izdaja Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet naslednjo

N a r e d b o :

- 1.) Iz dosedanjih samostojnih ali nepovezanih čet in bataljonov slovenskih nar. osv. partiz. čet, ki delujejo na teritoriju Slovenije se imajo, kjer koli dopuščajo možnosti, v najkrajšem roku formirati večje enote pod imenom "odred" z odrednim štabom na čelu.
- 2.) Formirajo naj se postopno, vzporedno z rastjo partizanskih čet naslednji odredi: Gorenjski, Koroški, Savinjski, Pohorski, Dravski, Ptujski, Haložanski, Krjanski, Koroski, Dolenjski, Belokranjski, Notranjski in Primorski.
- 3.) V cilju usklajenja akcije posameznih odredov se imajo iz novoformiranih odredov formirati večje partizanske enote pod imenom "grupa odredov" in z grupnim štabom na čelu.
- 4.) Odrója se, da se na teritoriju Slovenije formira 4 grupe odredov: Prva, ki vključuje Gorenjski, Koroški in Koroski odred. Druga, ki vključuje Savinjski, Pohorski in Dravski odred. Tretja, ki vključuje Ptujski, Haložanski in Krjanski odred. Četrta, ki vključuje Dolenjski, Belokranjski in Notranjski odred.
- 5.) Organizacije odredov imajo v najkrajšem času izvesti skupni grupni štabi po posebnih instrukcijah glavnega štaba.
- 6.) Grupni štabi imajo v najkrajšem roku predložiti Glavnemu štabu predloge za imenovanje odrednih štabov.
- 7.) Grupni štabi imajo redno obveščati Glavni štab o svojih ukrepih v svrhu izvršitve te naredbe.

ZA:

Komandant:

Ala Ruzar

Politkomisar:

Janič Povanec

ređenja još i Primorski odred, i Četvrta,⁵ koja uključuje Ptujski, Haloški i Korjanski odred.

5.) Organizaciju odreda treba u najkraćem roku da izvedu štabovi grupa prema posebnim instrukcijama Glavnog štaba.

6.) Štabovi grupa treba u najkraćem roku da podnesu Glavnom štabu predloge za imenovanje štabova odreda.

7.) Štabovi grupa moraju redovno obavještavati Glavni štab o svojim merama u cilju izvršavanja ove naredbe.

za:
(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar⁰

Politkomesar:
Jernej Posavec⁷

BR. 43

NAREDBA GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 4 APRILA 1942 GOD. O POSTAVLJENJU ŠTABOVA GRUPA ODREDA¹

GLAVNI STAB
SLOVENACKIH PARTIZANSKIH
ODREDA

Položaj, 4 aprila 1942
Br. 2/1

NAREDBA

U vezi sa formiranjem grupa partizanskih odreda, postavlja se:

1. a) za komandanta Prve grupe odreda dosadašnji komandant odreda drug Jože Gorenje⁴, za njegovog zamenika drug Viktor Ločan³, komandir čete;

b) za političkog komesara Prve grupe odreda drug Gregorij Požar,⁴ dosadašnji politkomesar odreda;

⁵ Četvrta grupa nije nikada bila formirana.

⁶ Franc Leskošek-Luka, narodni heroj

⁷ Ivan Maček-Matija, narodni heroj

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

³ Jože Gregorčič — Jože Gorenje, španski borac i narodni heroj; poginuo 9 septembra 1942 god. na Mošenjskoj Planini, gde je bio opkoljen od strane Nemaca s 26 partizana koji su svi izginuli.

⁰ Ovo postavljenje nije izvršeno i tada Prva grupa odreda nije imala zamenika komandanta.

⁴ Lojze Kebe-Stefan (u dokumentu: Gregorij Požar), narodni heroj; ranjen 16 oktobra 1942. umro 20 oktobra 1942 u selu Jamniku, u Gorenjskoj. Bio je član PK za Gorenjsku i jedan od organizatora ustanka u Gorenjskoj.

2. a) za komandanta Druge grupe odreda sadašnji komandant odreda drug Stane Mlinar,⁵ za njegovog zamenika drug Ivan Skalar«;

b) za političkog komesara Druge grupe odreda dosadašnji politkomesar odreda drug Tomaž Poljanec;⁷

3. a) za komandanta Treće grupe odreda dosadašnji komandant bataljona drug Miran Bradač,⁸ za njegovog zamenika dosadašnji komandant odreda drug Stefan Koren";

b) za političkog komesara Treće grupe odreda dosadašnji politkomesar odreda drug Anton Hartman¹⁰.

4. Formiranje štaba Četvrte grupe odreda poverava se štabu Treće grupe odreda u sporazumu sa političkim rukovodstvom OF na terenu i u skladu sa razvojem partizanskih jedinica na tom području.

5. Svi štabovi grupa moraju u najkraćem roku poslati izveštaj o izvršenju ove naredbe.

za:
(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar¹¹

Pol'tkomesar:
Jernej Posavec¹²

⁵ Franc Rozman — Stane Mlinar, španski borac i narodni heroj; poginuo 7 novembra 1944 god. kao generallajtnant i komandant NOV i PO Slovenije.

⁶ Petar Stante-Skala (u dokumentu: Ivan Skalar), narodni heroj

⁷ Dušan Kveder — Tomaž Poljanec, španski borac i narodni heroj

⁸ Mirko Bračić — Miran Bradač, narodni heroj; poginuo 11 decembra 1943 god. u Kočevju kao komandant divizije.

* Ivan Jakič-Jerin

¹⁰ Aleš Bebler-Primož

¹¹ Franc Leskošek-Luka, narodni heroj

¹² Ivan Maček-Matija, narodni heroj

GLAVNO POVEŠANSTVO
SLOVENSKEH PARTIZANSKIH
ČET

Pelošaj *4. aprila*
..... marec 1942.

Štev. 2./I.

Naredba

V zvezi s formiranjem partizanskih skupnih odredov se po-
stavlja:

1. a) za komandanta 1. grupe odredov dosedanjega komandanta
odreda tovariša J. Leta Gorenjca, za njegovega namest-
nika tovariša Viktorja Lohana komandanta čete.
b) za političnega komisarja 1. grupe odredov tovariša
Gregorija Poljarja, dosedanjega polit. kom. odreda.
2. a) za komandanta 2. grupe odredov sedanjega komandanta
odreda tovariša Staneta Mlinarja, za njegovega namest-
nika tovariša Ivana Skalerja.
b) za političnega komisarja 2. grupe odredov dosedanjega
političnega odreda tovariša Tomaža Poljanca.
3. a) za komandanta 3. grupe odredov dosedanjega bataljon-
skega komandanta tovariša Mirana Bradaca, za njegove-
ga namestnika dosedanjega komandanta odreda tovari-
ša Stefana Korena.
b) za političnega komisarja 3. grupe odredov dosedanjega
političnega odreda tovariša Antona Hartmana.
4. Formiranje štaba 4. grupe odredov se poverja štabu 3.
grupe odredov, v skladu s političnim vodstvom O.P.
na terenu in skladno z razvojem partizanskih čet na
tem področju.
5. Vsi grupni štabi inajo v najkrajšem roku poslati po-
ročilo o izvršitvi te naredbe.

za:

Komandant:

Ante Krnjac

Polit. kom:

Jozef Poljanec

BR. 44

**NAREDBA GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLO-
VENIJE OD 4 APRILA 1942 GOD. ŠTABU DRUGE GRUPE OD-
REDA O ORGANIZACIJI I ZADACIMA GRUPE¹**

**GLAVNI STAB
SLOVENACKIH PARTIZANSKIH
ODREDA**

Položaj, 4 aprila 1942
Br. 3/1

ŠTABU DRUGE GRUPE ODREDA

Položaj

U vezi s reorganizacijom postojećeg sastava slovenačkih parti-
zanskih odreda (vidi naredbu Gl. štaba od ... marta 1942²) i imeno-
vanjem druga Stana, dosadašnjeg komandanta bataljona, za ko-
mandanta 2 grupe odreda, druga Skale za njegovog zamenika i druga
Tomaža za politkomesara,³ postavljamo pred gornji štab grupe sle-
deće zadatke:

- 1.) Da gore pomenuti drugovi formiraju štab grupe, primè
svoje dužnosti i u najkraćem roku o teme izveste Glavni štab.
- 2.) Da štab grupe odmah pristupi pripremama za formiranje
sledećih odreda:
 - a) **Savinjskog**, koji će se bazirati na dosadašnjem Drugom bata-
ljonu⁴ i novomobilisanim borcima toga područja. Njegovo akciono
područje neka bude teritorija na desnoj obali Savinje, do sadašnje
štajersko-kranjske granice,⁵ gde će biti u dodiru sa Koruškim
odredom.
 - b) **Pohorskog**, koji će se bazirati na postojećim manjim odre-
dima, delimično mobilisanim u Savinjskoj Dolini, i novomobilisanim
borcima sa tog područja. Akciono područje tog odreda obuhvata
svu teritoriju između Savinje i Drave.
 - c) **Dravskog**, koji će se uslovno formirati na području s one
strane Drave (Kozjak) ukol'ko bi se pokazala mogućnost ili potreba
novomobilisanih boraca toga područja, ili na taj način što će se —
ukoliko bi to dozvoljavalo brojno stanje — tamo poslati 1 odeljenje
Pohorskog odreda, koje bi oko sebe prikupilo nove borce sa toga

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² U originalu nema datuma (vidi naredbu I/I, dok. br. 42).

³ Vidi dok. br. 43.

⁴ Misli se na Drugi štajerski partizanski bataljon (vidi dok. br. 17).

⁵ Granica između Gorenjske i Štajerske

područja. Štab Pohorskog odreda treba da se formira tek kad na tom području budu već stvarno dejstvovali partizanski odredi.

U tom pogledu dobićete svaku pomoć i od Glavnog štaba. U pogledu razgraničenja i akcionog područja odreda, ukoliko bi to bilo sporno, Glavni štab će poslati naknadne instrukcije.

3.) Da štab grupe neodložno pristupi reorganizaciji odreda u sledećem duhu:

a) Bataljoni neka broje 100—200 boraca. Glavni štab se odlučio za manje bataljone zbog toga što se vrši stalna i brza regrutacija, usled čega će se bataljoni brojno brzo povećati, a sem toga je to važno i zbog što bržeg podizanja i vaspitanja komandnog i političkog kadra. Tokom same borbe, kad se naše jedinice budu brojno brzo povećale, zadavaće organizacija novih bataljona veće teškoće. Ukoliko je, dakle, Savinjski odred dostigao 200 boraca, odmah ga podel'ite na dva bataljona.

b) Iz istih razloga i bataljone reorganizujte tako da čete broje 40—60 boraca. Cete ravnomerno popunjavajte novomobilisanim.

4.) Odmah nam dostavite vaše predloge za imenovanje štabova odreda i bataljona, kao i za upotpunjavanje štaba grupe, ukoliko to smatrate potrebnim. Naprimera, nužno bi bilo što pre imenovati i zamenike politkomesara i intendante u svim jedinicama.

5.) Akciono područje Druge grupe odreda obuhvata svu teritoriju između linije Maribor—Celje, nekadašnje austriske granice i sadašnje štijsko-kranjske.

Glavni štab će vam u najkraćem roku poslati detaljnije pismene instrukcije u pogledu vaših akcionih zadataka u izvršavanju opšteg plana. Za sada vas samo upozoravamo na sledeće zadatke: a) Brinite se za najtešnju vezu između odreda i pojedinih odeljenja tih odreda, b) Izveštavajte redovno Glavni štab o stanju grupe odreda, c) Treba požuriti s mobilizacijom. Očekujemo da će se Savinjski odred što pre povećati na 3 bataljona i da će uskoro biti formiran Pohorski odred bar u veličini bataljona. d) Skupljajte rezervno oružje. Vršite takve manje akcije koje će vam donositi neprijateljsko oružje, e) Pojačajte politički rad u partizanskim odredima i agit.-propagandističku delatnost u masama.

Radi popularizacije partizanskog komandnog i političkog kadra, odredili smo vam nova imena, koja ćete upotrebljavati na svim zvaničnim publikacijama i dokumentima. Stana smo nazvali..., Petra ..., Tomaža...⁶. Dogovorite se u istom smislu i sa ostalim komandantima, komandirima i politkomesarima.

Konačno napominjemo da će vam po vašem dolasku na novo područje, u vezi sa lokalnim faktorima OF i KP Slovenije, biti po-

⁶ Na originalu ova mesta nisu ispunjena (vidi naredbu o imenovanju štabova grupa odreda, dok. br. 43).

veren i zadatak formiranja 4 grupe odreda na području istočne Štajerske, i to na bazi manjih jedinica koje već postoje na tom području. U tom pogledu će vam se dati i posebne instrukcije.

S drugarskim pozdravom

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar

Politkomesar:
Jernej Posavec

BR. 45

NAREDBA ŠTABA BATALJONA „LJUBO ŠERCER“ OD 6 APRILA
1942 GOD. O LOGORSKOM REDU I UPUTSTVA ZA BORBENA
DEJSTVA U RAZLIČITIM SITUACIJAMA¹

NAREDBA BR. 3

komandanta bataljona „Ljubo Serčer“® od 6-IV-1942 godine

A

1) Ukida se tačka 1 iz Naredbe br. 1 od 29 marta 1942 godine.³

2) Za komandira I čete postavlja se drug Luka⁴.

3) Još jednom se upozoravaju svi komandiri i vodnici da svoje dužnosti vrše sa najvećom pažnjom. Naročitu pažnju treba da posvete izboru komandira straža, koje treba da biraju između najboljih i najsavesnijih partizana. Komandiri straža se moraju bezuslovno držati uputstva koja im daju komandiri četa. Svaku nemarnost u izvršavanju stražarske službe treba najstrože kazniti!

¹ Iz knjige naredaba bataljona „Ljubo Serčer“ (arhiva Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani).

² Do početka aprila 1942 god. bataljon „Ljubo Serčer“ nalazio se na Travnoj Gori (vidi dok. br. 37 i primedbe uz dokumenat). Krajem marta, zamenik komandanta Glavnog štaba Aleš Bebler izdvojio je iz tog bataljona grupu od 19 boraca, koja je otišla u okolinu Kočevja i nastanila se na Flidrihstajnu; tu je ostala do početka aprila 1942 godine. Grupa je sačinjavala jezgro Južnodolenjskog bataljona, koji je posle formiranja Notranjskog odreda dobio ime Drugi bataljon Notranjskog odreda ili „Kočevski bataljon“.

³ Naredbe br. 1 i 2 ne objavljuju se zbog sličnog sadržaja sa već objavljenim dokumentima.

⁴ Tone Vidmar-Luka

4) Drugovi komandiri treba da krojače, obučare, berbere, itd. oslobode čitav dan svih ostalih dužnosti u logoru u dane kad vrše svoj zanatski posao u korist čitavog kolektiva.

B

Logorski red

Da bi se u bataljonu uvelo jednako postupanje u stroju i logorskom životu, dajemo sledeća uputstva:

1) a) Komandant logora je uvek komandir one čete koja je starija po svome postanku. Naprimer, ako se u logoru nalaze 2 i 3 četa, onda je komandir 2 čete automatski komandant logora. To isto važi i za političke komesare.

b) I u slučaju da u logor dođu novoformirane čete, komandir čete koja se nalazi u dotičnom logoru automatski je i komandant logora.

2) Komandant logora i pol. komesar imaju iste dužnosti, koje smo naveli u Naredbi br. 1, od 29 marta 1942, tačka 3, s tim izuzetkom što komandant logora određuje — za sve čete koje se u logoru trenutno nalaze — jednog starijeg i jednog mlađeg dežurnog, komandira straže i potrebni broj stražarskih mesta i neophodno potrebne osmatračnice.

Dodatak tački 5 Naredbe br. 1 od 29 III 1942.

U takvom slučaju stariji dežurni podnosi raport komandantu logora. Komandant logora se službeno oslovljava sa „druže komandante logora“, a neslužbeno kao i ostali drugovi.

3) Pored gore navedenih dužnosti, komandant logora se mora brinuti da se u logoru izvršava dnevni red propisan od komande bataljona. U takvom slučaju, polaganjem zakletve rukovodi politički komesar čete iz koje je komandant logora.

4) Komandant logora određuje dežurne i tom prilikom im izdaje uputstva za idući dan, kako je to navedeno u Naredbi br. 1, tač. 13 od 29 marta 1942.

5) Komandant logora po svojoj uvidavnosti i potrebi šalje patrole, koje moraju kontrolisati sve straže i stražare, kao i osmatračnice. Po povratku u logor vođa patrole se javlja komandiru straže i obaveštava ga o primećenim ili od stražara poručenim novostima.

6) Raport po četama se vrši onako kako predviđa Naredba br. 1, tačka 13, sa tom razlikom što tačka „a“ otpada.

7) Dužnost starijeg dežurnog u logoru jeste:

a) da u određeno vreme postroji stražu, pregleda da li je u propisnoj spremi i po potrebi joj izda potrebna uputstva za vreme vršenja njihove stražarske službe.

Dužnost starijeg dežurnog je da prema komandirovim uputstvima ili dnevnom redu logora postroji četu, sastavi brojno stanje čete i kod dolaska komandira čete komanduje „mirno“ i komandiru podnese raport o brojnom stanju čete. Svako ko odlazi iz logora ili dolazi u logor mora se bezuslovno javiti starijem dežurnom. Tom prilikom dežurni mora upitati svakog druga koji odlazi da li je uzeo sa sobom svoju spremu, i ako nije to učinio, zašto nije. Starijem dežurnom se moraju takođe svakodnevno javiti i svi bolesnici.

8) Dopane: Naredba br. 1, tačka 14, od 29 III 1942.

a) zastavu kad nije razvijena čuva komandi* straže;

b) kod razvijanja zastave straža je postrojena prema stroju iza zastave (vidi priloženu skicu br. 1). Sav ostali postupak ostaje isti kao u tački 14.

Skica br. 1:

Legenda:

U U U	b	straža
(UD)	Fir=n	zastava i kom. straže
	^	komandant logora
A	oj	politički komesar
o o o o o o o m	o o o o	
o o o o o o o	o o O o	stroj

9) Kad se u jednom logoru nalazi ceo bataljon, onda je komandant logora komandant bataljona, zajedno sa bataljonskim polit, komesarom.

II. Stroj čete

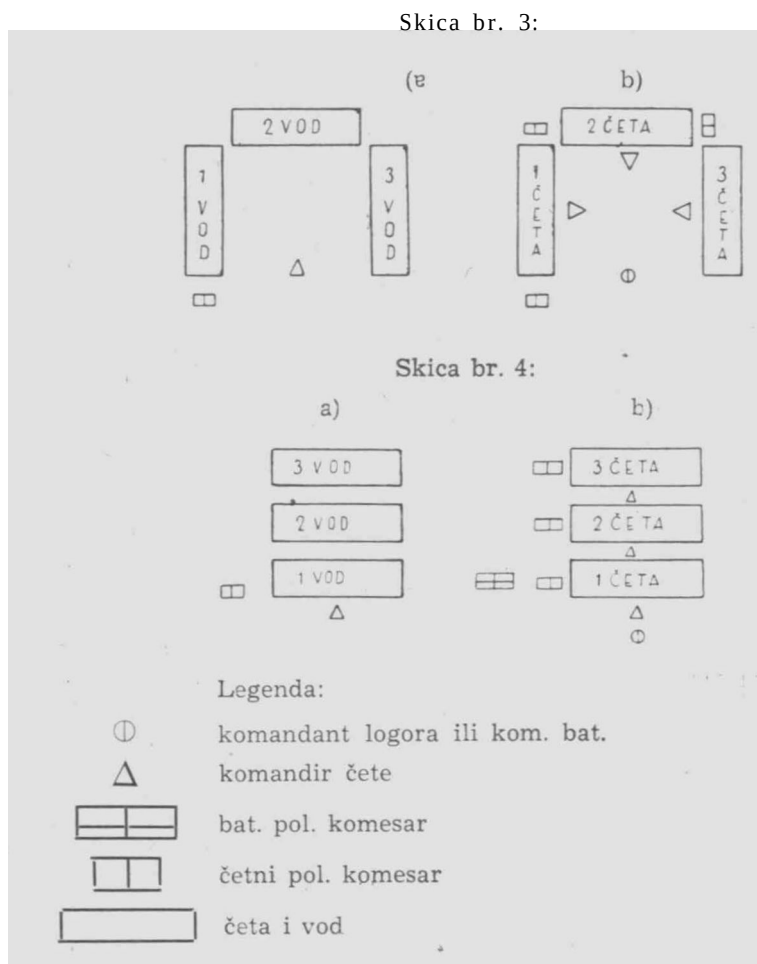
1) Osnovni stroj čete je osnovno razvijeni front. Taj je front takav da se partizani postroje u dva reda. Rastojanje između redova jedan korak. Mesto vodnika ili desetara je na desnom krilu njegovog voda ili desetine u prednjem redu. Vod od voda je udaljen za korak. Komandir čete stoji pred sredinom čete. Pol. komesar stoji na desnom krilu čete, za korak udaljen od prvog vodnika.

2) Ako se u istom logoru nalaze dve čete ili ceo bataljon, onda je osnovno razvijeni front sledeći:

a) Prva četa je na desnom krilu, pored nje druga četa na rastojanju četiri koraka od levog krila prve čete, itd. Mesto komandira četa je pred sredinom čete. Mesto komandanta logora ili kom. bat. je ispred sredine obe čete ili bataljona, tako da stoji u sredini pred komandirima četa. Komandiri četa su okrenuti prema komandantu logora odnosno komand. bataljona, dok je ovaj okrenut prema stroju (vidi skicu br. 2).

- b) Ako na zbornom mestu nema dovoljno prostora za osnovno razvijeni front, mogu se vodovi ili čete razvrstati u karo prema sledećoj skici br. 3: a — za četvu, b — za bataijon,
- c) ili, pak, vod za vodom u vodnu kolonu, a ako je četa za četom, u četnu kolonu. Vidi skicu 4 a, b.

3) Komande u našem bataljonu su sledeće:

a) Kad se četi ili bataljonu komanduje „zbor“, četa, odn. bataljon, razvije se u osnovno razvijeni front.

b) Kad se komanduje „u kare zbor“, čete se, odn. bat., rasporede u kare (prema skici br. 3, a i b).

c) Kad se komanduje „u vodni zbor“ ili „u četnu kolonu zbor“, četa se postroji po skici 4 a, a bataljon po skici 4 b.

4) Kad je na okupu ceo bataljon, ili dve i više četa bataljona, bataljonu komanduje komandant bataljona, odnosno kom. logora, naglasnu komandu, a komandiri četa, kad kom. bat., odnosno logora, izreče komandu, okrenu se četi i istovremeno komanduju komandu, izrečenu od kom. bat., odnosno logora, svojim četama. Na prim^r, kom. bat. komanduje: „Bataljon mirno!“. Njegovu komandu partizani ne izvršuju, već se komandiri četa okrenu svojim četama i komanduju im „mimo“.

5) Ako je komandir čete komandir logora u kome se nalazi više od jedne čete, onda komandira čete u stroju zamenjuje vodnik prvog voda.

III. Nekoliko uputstava za borbu

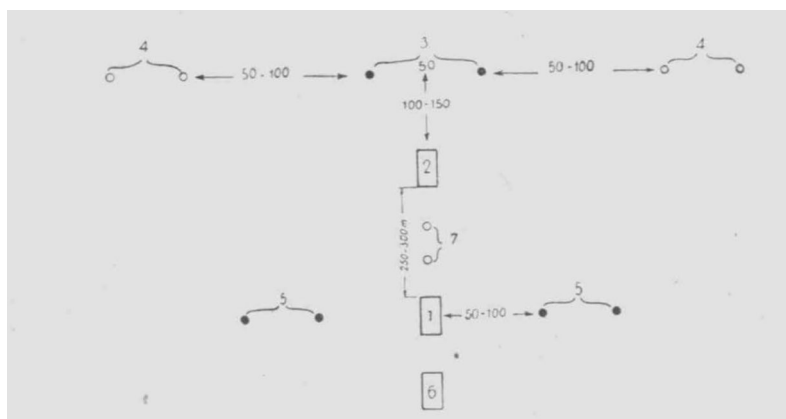
Na maršu se četa ili bat. kreće na sledeći način: Ispred čete ili bataljona uvek mora ići „prethodnica“. Prethodnica je od glavnine udaljena 200—300 metara, a može biti i manje i više od toga. Sve zavisi od preglednosti terena i vremena kretanja. Naprim^r: noću ili u šumi i na nepreglednom terenu udaljenost prethodnice od glavnine je mnogo manja. Za održavanje veze između prethodnice i glavnine komandir prethodnice odredi potreban broj partizana. Ispred prethodnice pošalje komandir prethodnice patrolu od dva ili tri člana koje se kreću približno na 50 metara ispred prethodnice, ali uvek na tolikom otstojanju da se patrola i prethodnica međusobno mogu videti.

Sem toga, komandir prethodnice mora odrediti levokrilne i desnokrilne bočne patrolu koje se kreću levo i desno od prethodnice i to na 50—100 metara, s obzirom na teren. Njihov je cilj da otkriju neprijateljske zasede i da na taj način osiguraju glavninu od iznenadnog napada. Broj partizana u prethodnici zavisi od snage same glavnine. Što je glavnina brojnija tim je prethodnica jača. Ako patrola prethodnice u svom kretanju stigne u selo ili iz šume na drum, ili do kakve druge slične i važne tačke, ukoliko je dovoljno jaka izvida i pregleda sama teren, a ako nije, zaustavi kolonu, obavesti o tome komandanta, obezbedi pojačanje i izvrši pregled terena. Tek kad je teren ili objekat pregledan, četa nastavlja marš. Ako je glavnina dovoljno jaka, komandant glavnine može poslati desno i levo od glavnine bočne patrolu čija brojna snaga iznosi dva do tri partizana i kreću se 50—100 m desno i levo od glavnine.

Komandir čete, odn. kom. glavnine, isto tako određuje potreban broj za zaštitnicu, koja se kreće za glavninom na takvom otstojanju da se međusobno mogu videti. Dužnost zaštitnice je da glavninu zaštititi od iznenadnog napada sa leđa i da u svoju brigu i zaštitu preuzme sve eventualno zaostale drugove. Mesto komandira četa i pol. komesara i kom. bataljona i bat. pol. komesara je uvek onde gde su najviše potrebni. Njihova je dužnost da i za vreme pokreta više puta obidu kolonu svoje čete, što isto važi i za vodnike.

Raspored u nastupnom maršu

Skica br. 5:

Legenda uz skicu br. 5

1. Glavnina
2. Prethodnica
3. Patrola prethodnice
4. Levokrilna i desnokrilna patrola prethodnice
5. Bočne patrole
6. Zaštitnica
7. Održavaoci veze

IV. Prelaz iz nastupnog marša u borbu

Ako patrole prethodnice dođu u kontakt sa slabijim neprijateljem, unište ga same ne zaustavljajući glavninu. Kod jačeg neprijatelja patrole prethodnice zauzmu što podesnije položaje za borbu, obaveste komandira prethodnice, a ovaj komandanta glavnine. Komandir prethodnice isto tako razvije strelce na položaje gde se nalaze patrole prethodnice. Prethodnica mora zadržati neprijatelja toliko

vremena dok se glavnina spremi za borbu. Prema uviđavnosti kom. glavnine borba se može primiti na liniji patrole prethodnice ili na mestu gđf se nalazi glavnina, što sve zavisi od trenutnog položaja terena i ostalih činjenica. Ako se borba primi na položajima patrola prethodnice, čak prethodnica prelazi u sastav glavnine u trenutku kad se glavnina rasporedi na njenom položaju. Nužno treba ispred tih položaja postaviti bojne patrole, naročito na krilima. Bojne patrole su obično dvočlane i toliko su udaljene od borbene linije da mogu posmatrati svako kretanje i sve namere neprijatelja. Same bojne patrole moraju ostati neopažene od neprijatelja. O primećenim napredovanjima, povlačenjima ili opkoljavajućim pokušajima neprijatelja, moraju odmah obavestiti komandanta, kao što takode moraju obavestiti komandanta čim utvrde gde se nalaze mitraljezi ili drugo automatsko oružje neprijatelja. Mesto komandira čete je uvek nešto malo iza borbene linije, odakle ima što veći i bolji pregled delovanja cele čete. Mesto vodnika je slično mestu komandira, samo s tom razlikom što se nalazi u pozadini voda. Vodnik je uvek onde gde je situacija najkritičnija. Vodnikova je dužnost takode da pravilno rasporedi automatsko oružje svoga voda. Komandir mora imati po jednog partizana od svakog voda koji će odnositi njegova naređenja svome vodu, a od ovog donositi izveštaje o položaju voda. Zaštitnica se razvija iza položaja glavnine i dužnost joj je da pazi da ne bi neprijatelj iznenada napao glavninu iza leđa. Udaljenost zaštitnice od glavnine zavisi od terena.

Ako pak glavnina primi borbu na prostoru gde se ona nalazi, prethodnica mora ostati na svome položaju sve dok se glavnina ne spremi za borbu. Kad je glavnina spremna za borbu, prethodnica se povuče ka glavnini. Sve ostalo ostaje kao što je gore navedeno.

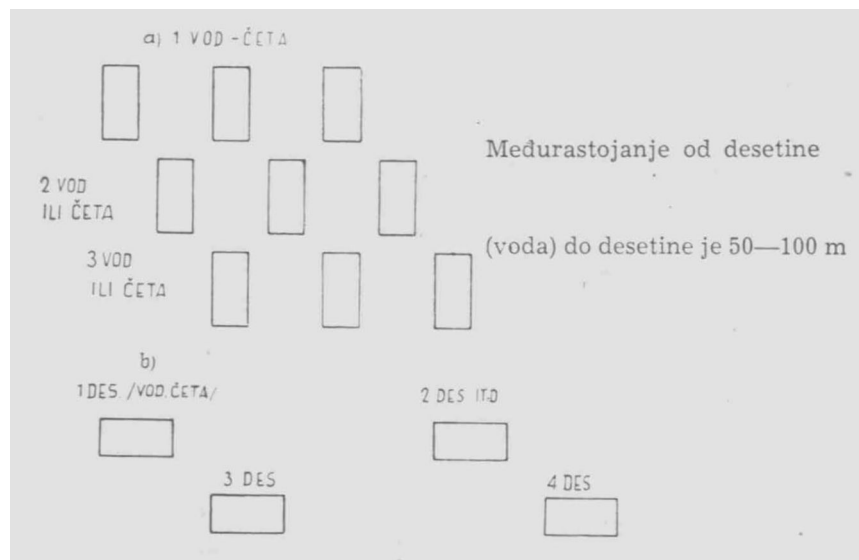
V. Prelaz iz borbe u otstupni marš

Ako je položaj takav da se ispred neprijatelja moramo povući u kojem bilo pravcu, komandant određuje zaštitnicu. Zaštitnica vodi borbu dalje i ostaje na svome položaju sve dok se glavnina ne spremi za odlazak. Zaštitnica se mora po svaku cenu održati na položaju, makar se žrtvovala do poslednjeg čoveka. Njena dužnost je da spase glavninu i tu dužnost ona mora i izvršiti. Sve se pripreme za otstupni marš moraju izvesti tako vešto da ih neprijatelj ne opazi. Zaštitnica nastupnog marša postaje kod povlačenja prethodnicom sa svima dužnostima i zadacima koji su gore opisani. Kad zaštitnica vidi da se glavnina već dovoljno udaljila od bojišta, počne se povlačiti s položaja na položaj za glavninom.

VI. Oblici stroja kod približavanja neprijatelju

U nastupnom i otstupnom maršu se glavnina može kretati u raznim oblicima stroja. Najjednostavniji oblici su: kolona po jedan ili kolona po dva; u takvim oblicima ćemo se uvek kretati kad ne očekujemo skor^ji kontakt s neprijateljem. Ali kad se približimo neprijatelju na tako malo rastojanje da svaki trenutak možemo očekivati kontakt sa neprijateljem, glavnina se može kretati na sledeće načine: a) u streljačkom stroju (u strelcima), b) u šahmatskoj podeli. Komanda za to glasi: „u šahmatsku podelu desno" ili, „u šahmatsku podelu levo". Sahmatska podela se može izvršiti po desetinama, vodovima ili četama. Komanda za to glasi: „Po desetinama (vodovima, četama) u šahmatsku podelu desno" ili „levo". Taj raspored je moguć u kolonama po jedan, po dva. pa i kod fronta, što zav's' od trenutnog položaja i terena. Takav raspored je naročito podesan kad nas tuče neprijateljska artiljerija. Vidi skicu br. 6, a i b.

Skica br. 6: Sahmatska podela desno

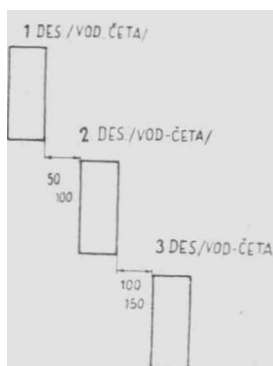
b) Stepeničasta podela.

Komanda je: desetina (vod, četa) u stepeničastu podelu. Taj oblik rasporeda desetine (voda, čete) je takođe preporučljiv kad nas tuče neprijateljska artiljerija, a vrlo je upotrebljiv i u drugim slučajevima kad nema artiljerije, zbog toga što smo delimično već u borbenom rasporedu i što smo kod tog rasporeda delimično zaštićeni od

neprijateljskog iznenadnog napada. Isto to važi i za šahmatsku podelu.

Strelci u streljačkom stroju su obično raspoređeni u izlomljenoj liniji, udaljeni jedan od drugog tri do pet koraka. Svi strelci, a naročito puškomitraljezi i teški mitraljezi, moraju biti što bolje skriveni (maskirani). Mitraljezi i puškomitraljezi moraju imati najbolje sektore, kojih ih delimično štite od neprijateljske tanadi. Mitraljesci

Skica br. 7: Stepeničasta podela

VII. O streljačkom stroju

i puškomitraljeski moraju imati naročito dobar pregled okolnog terena. Pjebacivanje strelaca napred ili nazad se nikad ne vrši duž cele streljačke vrste istovremeno, već na raznim tačkama i pojedinačno. To je potrebno zbog toga da neprijatelj ne bi sasredio svoju vatru na pojedine sektore linije i tako sprečio svako napredovanje ili povlačenje. Ostali koji ne napadaju ili se ne povlače, štite vatrom svog druga koji se prebacuje. Skokovi napred ili nazad moraju uvek biti dobro promišljeni i pripremljeni. Neprijatelj nikako ne sme opaziti pripreme pokreta, a to naročito važi za mitraljeze i puškomitraljeze. Svaki strelac, mitraljezac ili puškomitraljezac mora već pre početka svoga pokreta potražiti tačku do koje će se prebaciti. Čim stigne na novo mesto, mora odmah osuti vatru ne čekajući kakvu bilo komandu. Svaki vodnik ili komandir čete mora naročito paziti na sigurnost krila voda ili čete i, ako se koje od krila ne dodiruje sa našim susednim odeljenjima, mora vodnik ili komandir za zaštitu svoga voda ili čete postaviti desnokrilne, odnosno levokrilne, bojne patrole. Te patrole će vodnik postaviti i u slučaju da mu to niko ne naredi.

U streljačkom stroju disciplina mora biti na najvećoj visini svakog trenutka, i onda kad je položaj makar kako težak. Ma-

kar kako ubitačna bila neprijateljska vatra, moramo biti svesni toga da samo velikom disciplinom i tačnim izvođenjem gore pomenutih uputstava možemo izaći iz borbe sa što manje gubitaka. U suprotnom slučaju, ako bojište napustimo u paničnom bekstvu, naše će žrtve biti ogromne ili ćemo biti čak i sasvim uništeni. Svaki strelac je dužan da puca samo u ciljeve koje vidi i samo dotle dokle ih vidi, a nikako da puca na slepo. Mitraljesci mogu ispaliti samo rafale sa toliko metaka koliko je neophodno potrebno ali se nikad ne smeju bez uspeha i bez potrebe isprazniti celi okviri. Naročito moraju paziti strelci, koji se prebacuju napred ili nazad, da se prebacuju tako da i dalje omoguće pucanje drugovima koji su ostali pozadi.

Gore navedena uputstva su izdata u cilju da se omogući upoznavanje najosnovnijih principa borbe. Tih uputstava se ne treba striktno držati, jer su ona samo skelet na kome će drugovi komandiri i vodnici dalje graditi. Nije moguće za svaki položaj izdati potrebna uputstva, jer razvoj borbe najčešće zavisi od terena, od toga da li napadamo ili smo napadnuti i mnogih drugih okolnosti. U bliskoj budućnosti ćemo napisati i uputstva za napade na patrole, transpote, kuće itd.

Drugove komandire, vodnike, desetare i partizane pozivamo da što aktivnije sudeluju u izradi naših naredaba time što će svoje predloge dostavljati preko komandira četa u štab bataljona.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant i zamenik političkog
komesara bataljona „Ljubo Serčer“

Florjan⁵ „

Mirko¹⁵

⁵ Cveto Močnik-Florjan, politkomesar
• Mirko Bračić, komandant

BR. 46

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 7 APRILA 1942 GOD. ŠTABU TREĆE GRUPE ODREDA O ZADACIMA GRUPE U PLANU JAČANJA USTANKA¹

GLAVNI STAB
SLOVENACKIH PARTIZANSKIH
ODREDA

Položaj, 7 aprila 1942 godine
Br. 4/1

ŠTABU 3 GRUPE SLOVENACKIH PARTIZANSKIH ODREDA

Na položaju

Primili smo vaš izveštaj od 1 aprila 1942 godine.² Bilo bi dobro da ubuduće svu svoju prepisku označavate rednim brojem i da sačuvate kopiju bar od najvažnijih pisama. Arhivu, koja će vam se na taj način nagomilati, na zgodnim mestima dobro spremite (zakopajte). Ne treba posebice naglasiti kakvu dragocenost pretstavlja ta arhiva, koja će da bude verna slika slavnih i junačkih dana oslobodilačke borbe slovenačkog naroda.

Druga primedba odnosi se na vaše šifrovanje. Skoro sve je bilo pogrešno šifrovano, i dešifrovali smo posle truda od više časova. Ubuduće prekontrolišite kad svršite šifrovanje.

Prema vašim pitanjima koja nam u pismu postavljate zaključujemo da ste pogrešno shvatili naša poslednja naređenja, delimično i zbog toga što smo mi sami bili nejasni jer nismo hteli da iz otvorenog pisma otkriju naše planove. Mi nikako nismo mislili da visoravan uzmemo kao ishodište ili središte akcije za osvajanje teritorije, niti pomenuto istočno mesto za vezu s hrvatskim partizanima. Prvo se t č naših priprema za akciju većih razmera (1)³, a koja se ne može

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Izveštaj nije sačuvan.

³ Vidi šifre na kraju dokumenta. Iako se šifra nije mogla rešiti, jer se učesnici ne mogu više setiti načina šifrovanja, donosimo značenje šifre rekonstruisano i provereno sa učesnicima i na osnovu ostalih dokumenata. Značenje bilo bi ovo:

- (1): Na "Gorenjskem (u Gorenjskoj)
- (2): Polhov Gradec
- (3): Maribora
- (4): Zagreba
- (5): (Ovaj broj nije dešifrovan.)
- (6): Gorjanskih hribov (Gorjanskih brda)
- (7): Zumberka
- (8): Bele Krajine
- (9): Gorjanci

vršiti bez potpore vaše grupe. Potrebno je prebaciti (1) najmanje 300 boraca iz vaše grupe, i to pola za direktno pojačanje, a pola za zasede na teritoriji (2), da se tu ne bi ponovilo ono što se već jednom dogodilo.⁴ Napominjemo da ćemo u tu akciju baciti takođe ceo Savinjski odred, i to u zasede na cestama koje vode iz (3). Istražaćemo u toj akciji, pošto smatramo da je ta akcija za nas politički i vojnički najvažnija u tom delu Slovenije i da postoje svi izgledi da završi oslobođenjem velike teritorije, koju bi mogli najlakše držati. Vašu koncentraciju na visoravni zamislili smo samo kao pripremu za prelaz na drugu stranu. Računali smo sa vašim tadašnjim brojem. Sada je, pojmljivo, položaj izmenjen. A drugo naređenje je u vezi s našim sporazumom sa Hrvatima, da im olakšamo mobilizaciju iz (4), pošto nemaju drugi izlaz zbog mera koje su preduzele ustaše. S obzirom na sve te činjenice, dakle, dajemo vam sledeće zadatke:

1) U najkraćem roku formirajte 2 bataljona (ukupno oko 300 boraca) naoružana srazmerno s oružjem koje imate. Ta dva bataljona treba da budu pripremljena da izvrše zadatke u smislu gornjeg plana. Ali slažemo se s vama da ta dva bataljona privremeno ostanu tamo gde je vama najzgodnije, ali ipak na takvom položaju da bi mogli hitno preći na teritoriju (2). Do daljega možete oba bataljona upotrebiti u vašim akcijama, ali samo toliko ukoliko ih to ne uplete u veće borbe sa neprijateljem.

2) Deo Dolenjskog odreda (1—2 čete) treba da se utvrdi u (9). Po našim podacima tu se nalazi (4) boraca Dolenjskog odreda. Zadatak tog odeljenja je: a) preko (6) doći u vezu sa Hrvatima, koji će preko (7) slati dobrovoljce iz (4) i predati ih vama, a vi ih predajte štabu hrvatskih partizana u vašoj blizini. A ukoliko hrvatski štab misli da na teritoriji (6) održava svoje jedinice, tada bi naša jedinica trebala da uskladi naše akcije s njihovim; b) mobilisati na terenu (9) i (8) što više boraca i obrazovati odred Bele Krajine, koji će isto tako biti podređen vašoj komandi.

3) Smatramo da bi bilo najzgodnije da uzmete jedan bataljon iz Dolenjskog i jedan bataljon iz Notranjskog odreda. Inače u tom pogledu prepuštamo odluku vama.

4) Slažemo se s vama u pogledu proširenja mobilizacione mreže. U tom slučaju, za operacije na vašem terenu, uprkos odlasku dvaju bataljona, ostalo bi vam na raspoloženju dovoljno snaga, bez obzira na to što bi se pomenuti bataljoni po izvršenju svog zadatka i mobilizacije novih snaga (1) vratili pod vašu komandu. Smatramo da bi sa mobilizacijom trebali poželeti. Pokrenite sve što vam je moguće da dobijete što više oružja. Od novomobilisanih boraca nemojte obrazovati nove čete, nego ih šaljte za dopunu već postojećih četa

⁴ U decembarskom ustanku u Gorenjskoj Nemci su se 27. XII 1941. god. preko Crnog Vrha, prebacivši se preko italijanske okupacione zone, pojavili iza leđa Cankarevog bataljona.

i ove zatim, kad postanu prevelike, podelite (zbog iskustva starijih boraca).

5) S obzirom na nagli priliv novih boraca, ovim revidiramo naša uputstva u pogledu privremenog ograničavanja akcija utoliko da to važi za 2 bataljona koja od vas tražimo (1). A sa svim ostalim trupama vršite akcije na osnovu utvrđenog plana operacija koji vam prilažemo⁵.

6) Povc?žite se smesta sa Dolenjskim odredom.⁶ Dalje ne možemo da trpimo da odgovorni štab nema veze sa svojim jedinicama. Uбудuće će Glavni štab protiv takvih propusta energičnije postupiti, naročito još kad veze n:je teško nać' putem lokalnih političkih faktora. Izveštavamo vas, prema već zastarelim podacima, da Dolenjski odred ima toliko ljudstva kao i Notranjski, ali svakog dana raste. Bilo bi dobro da neko od vas otputuje u štab Dolenjskog odreda da lićno izvrši reorganizaciju u smislu naređenja Glavnog štaba.

7) Po ćelom terenu koji je određen da ga kontrolišete organizujte solidnu kurirsku službu, koja će vas direktno, a ne preko političkih organizacija OF ili KP, vezati sa svim podređenim štabovima. Neophodno je potrebno da se vi kao štab grupe, posle organizacije štaba Notranjskog odreda, koji će od sada da vrši posao koji vi sada vršite, smestite na takvom mestu odakle ćete moći da jednovremeno vodite operacije sa tri odreda vaše grupe.

8) S obzirom na nove prilike i potrebe, smatramo potrebnim da se dopusti stupanje u partizanske ćete i poštenim i politićki svesnim ženama, koje će tamo vršiti sanitetsku, kurirsku ili kakvu drugu službu. Takođe ne treba odbijati svesne žene koje hoće da se bore s puškom u ruci. Ali je dužnost štaba da u klici uguši svaku pojavu nemoralnih odnosa.

9) Odobravamo vaše mere za pojaćanje Primorske ćete⁷ i naglašavamo da i ubuduće poduzmete te mere ukoliko budu dopuštale vaše snage. Naš hitan zadatak je da što pre tamo uspostavimo jak samostalan odred. Do daljega odrećujemo da za to vi preuzmete staranje, da se tamo stvori bar osnova za formiranje tog odreda. I onako mislimo da uskoro pošaljemo tamo naše poverenike sa posebnim zadacima.

10) Obradovalo, nas je što ste uspostavili kontakt sa Hrvatima. Smesta pitajte da li tamošnji štab ima vezu s hrvatskim Glavnim štabom. Ako ima, smesta nam javite, i pripremite 2 do 3 naoružana kurira koji će s našom poštom otići u hrvatski Glavni štab, a, po

⁵ Vidi dok. br. 47.

⁶ Sa Petim partizanskim bataljonom

⁷ Vidi dok. br. 69, primedbu 2[^]—27, i dok. 106.

mogućstvu, zatim dalje u Vrhovni štab, te uspostaviti stalnu kurirsku vezu na tom putu. Požurite da izvršite ovaj zadatak.

Svima šaljemo drugarske pozdrave!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:
(M. P.)

Komandant
Peter Strugar⁸

Politkomesar:
Jernej Posavec⁹

P. t.¹⁰ Glavni štab odobrava pohvale bataljona.

35,03

- 1.) 73, 05, 26, 31, 07, 35, 40, 91, 54, 56, 99, 37,
- 2.) 60, 50, 07, 47, 19, 72, 02, 21, 23 61, 45,
- 3.) 85, 66, 40, 74, 42, 03, 66, 34,
- 4.) 97, 50, 33, 40. 70, 39, 96, v
- 5.) 33, 78, 00, 67, 85, 45, 43, 35, 56,
- 6.) 87, 68, 64, 42, 08, 50, 09, 96, 43, 71, 39, 65, 24, 04, 73, 39,
- 7.) 02, 47, 68, 09, 95, 39, 94, 81,
- 8.) 36, 38, 60, 45, 75, 30, 27, 55, 55, 45, 92,
- 9.) 51, 80, 98, 55, 46, 54, 98. 84.

Oduzimajte : sabirajte kao vi, ali pravilno.¹¹

⁶ Franc Leskošek-Luka

[•] Ivan Maček-Matija

¹⁰ Pod tekstom

¹¹ Misli se: Oduzimajte i sabirajte kako ste do sada radili, ali pravilno.

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA OD 7 APRILA 1942 GOD. ŠTABU TREĆE GRUPE ODREDA O ZADACIMA U CILJU STVARANJA SLOBODNE TERITORIJE¹

GLAVNI STAB
SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH
ODREDA

Položaj, 7 aprila 1942 g.
Br. 5/1

ŠTABU 3 GRUPE SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA

U osnovi odobravamo operativni plan Notranjskog odreda, koji ste nam predložili u svom izveštaju od 1 aprila. U dopunu i proširenje tog plana dajemo vam sledeće zadatke, koje u najkraćem vremenu pokušajte realizovati².

1) Na terenu gde su raspoređene čete Notranjskog odreda, a koji predlažete za polazni položaj akcije, počinite smesta sa čišćenjem (likvidacijom svih žandarmerijskih stanica, naoružanih neprijateljskih odreda i svih organa njihovih vlasti). Ofanzivno proširujte teren prema severu i istoku.

2) Koncentrišite odgovarajuće delove Dolenjskog odreda s kojim odmah uspostavite vezu jugoistočno od (a)³ i 'stočno od linije (a) i (b), koji neka isto tako smesta počnu sa čišćenjem tog¹ terena proširujući ga prema liniji (a) i (b) i prema istoku. Na ostalom terenu treba da diverzantske grupe vrše demonstrativne akcije.

3) Cilj svih tih mera mora biti stiskanje linije (a—b) u klešta, koja će se u zgodnom trenutku stisnuti severno od (b). Bez tih pret hodnih akcija i bez oslobođenja pomenutog terena osvajanje (a) nije moguće, odnosno ne bi donelo nikakvih ozbiljnih rezultata.

4) Na oslobođenoj teritoriji razvijajte maksimalnu kampanju za mobilizaciju u partizane, uspostavljajte vlast OF i Narodne zaštite za obezbeđenje reda i mira u pozadini.

5) U vezi sa našim planovima o uspostavljanju zaseda po cestama i prugama, napominjemo: neophodno je potrebno da od zaseda sa diverzantskim ciljevima predete na zasede sa ciljem osvajanja teritorije. Te zasede pomerajte što dalje od središta vaše akcije, na

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Vidi dok. br. 46.

³ Vidi šifru na kraju dokumenta. Verovatni tekst šifre jeste:

a — Kočevje

b — Rudnica

svim mogućim prilazima. Postavljajte ih u dubinu tj. po 2—3 ili više jednu za drugom. Rušite ceste dubokim i širokim jarcima i postavljajte prepreke. Za diverzantske akcije potpuno su dovoljne manje grupe, koje se po svršenom poslu vraćaju u svoju bazu. Po našem mišljenju, osnovni nedostatak vaših akcija u posledije vreme sastoji se u tome što ste u suštini zadržali taktiku diverzantskih akcija manjih jedinica, dok vaše oružane snage već nužno traže pristupanje drugoj taktici: oslobodavanju celih rejona i njihovom učvršćivanju. A da bi se postigao taj cilj, nije potrebno početi sa osvajanjem (a), nego završiti sa njim posle, kad je već oslobođen i učvršćen ceo teren oko njega. Inače će se akcija nužno završiti sa novim drobljenjem u slučaju da bi (a) uspeli osvojiti za kratko vreme.

6) Ukoliko se budete prošir'li do Hrvata, izradite s njima zajednički plan operacija u skladu sa ovim uputstvima.

69, 09

- i
- a) 05, 13, 69, 31, 17, 34, 3Q.
b) 81, 15, 64, 70, 47, 77, 61.

S drugarskim pozdravima!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:
(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar

Politkomesar
Jernej Posavec

BR. 48

NAREDBA ŠTABA BATALJONA „LJUBO ŠERCER" OD 9 APRILA
1942 GOD. O OSNIVANJU SEVERNE POGRANIČNE CETE¹

NAREDBA BR. 4
komandanta bataljona „Ljubo Šercer" od 9 IV 1942 godine

I.

Po naređenju Pokrajinskog štaba osniva se Severna pogranična četa² na području Vrhnika—Rovte—Horjul. Za komandira Severne

¹ Original u knjizi naredaba bataljona „Ljubo Šercer" (arhiva Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani).

² U proleće 1942 god. je bataljon „Ljubo Šercer" razvio živu aktivnost. Svakodnevno su stizali novi borci. U cilju što bržeg razvijanja narodnog ustanka u Notranjskoj i Kočevskoj, iz bataljona su se izdva-

pogranične čete³ postavlja se drug Milan⁴, a za polit, komesara drug Janoš⁵". Odmah po dolasku na svoje novo mesto komandir mora uspostaviti vezu sa Horjulskom četom".

Zadaci pogranične čete su sledeći:

1. Regrutacija partizana u okolini Vrhnika—Rovte.
2. Skupljanje, oružja i naoružavanje novih dobrovoljaca. Oružje se dobija:

a) od Narodne zaštite i drugih svesnih Slovenaca koji ustupaju suvišno oružje. Narodna zaštita mora ustupiti četama partizana sve automatsko oružje i ručne bombe;

b) od Bele garde, čija slagališta treba pronaći ili silom uzeti;

c) razoružavanjem Italijana.

3. Napadi na italijanske patrole i automobile, naročito u cilju dobijanja oružja. Patrole i automobile napadati iz zaseda uz saobraćajne drumove. Posle uspelog napada na automobile treba uzeti i benzin (za flaše molotovke"). Po mogućnosti, u takvim prilikama treba zarobiti oficire, koje treba čuvati pod jakom stražom i odmah javiti štabu njihova imena, čin, a dalje korake će zatim propisati štab.

4. Ometati i, po mogućnosti, prekinuti saobraćaj na drumu Ljubljana—Vrhnika—Logatec—Planina (rušiti objekte, potporne zidove). Tim drumom Italijani odvoze hiljade slovenačkih konfiniraca iz Ljubljanske pokrajine, zato će se četi uspešno zaustavljanje auto-

jale grupe partizana koje su postale jezgro novih bataljona i odreda. U mesecu martu je prva grupa otišla u predeo oko Kočevja, gde je postala jezgro Južnodolenjskog bataljona, kasnije Drugog bataljona Notranjskog odreda, oformljenog 16 aprila; a 23 aprila odvojila se Treća četa i obrazovala Treći bataljon „Miloš Zidanšek". Posle izdvajanja Proleterske čete, bataljon „Ljubo Serčer" je dobio ime Prvi bataljon Notranjskog odreda „Ljubo Serčer". U dokumentu pomenute zadatke dobila je jedna od četa bataljona „Ljubo Serčer"; međutim, oni zbog izmenjene situacije nisu potpuno izvršeni.

³ Severna pogranična četa ostala je na sektoru Blohe—Logatec.

⁴ Jože Meriak-Milan

⁵ Jože Gradišnik-Janoš

⁶ Početkom februara 1942 god. oformljena je, na inicijativu Okružnog komiteta KPS Vrhnika, prva partizanska grupa na sektoru Polhograjskih Dolomita, sastavljena većinom od meštana iz okoline Vrhnike. Sakupili su se, u jačini od oko 10 boraca, u blizini Stare Vrhnike (sev. zap. od Vrhnike). Sve organizacije Partije i OF u okružju jačale su ovu grupu novim borcima. Tako je grupa u aprilu 1942 god. prerasla u četvu, prozvanu Horjulska četa. Komandir čete bio je Rado Pehaček. Prva akcija čete bio je napad na italijansku vojnu kolonu na drumu Rovte—Logatec. U mesecu maju, posle borbe na Ključu, 7 maja 1942 god., broj boraca naglo se povećava. Formirane su dve čete, koje prerastaju u bataljon, a početkom juna osnovan je Dolomitski odred. Horjulska četa uključena je u Prvi bataljon Notranjskog odreda pod imenom 4 četa (vidi dok. br. 124), a bataljon u Notranjski odred kao 4 bataljon NO (podaci: Stane Kavčič).

⁷ Flaše sa benzinom za zapaljivanje automobila i tenkova

mobila sa konfiniranimi i njihovo oslobađanje ubrajati kao naročita zasluga.

Brojno stanje čete biće u početku 20 ljudi sa jednim puškomitraljezom, a dalji broj treba regrutovati na licu mesta. Ceta mora održavati vezu sa karaulama br. 1 i 2. Ceta će pripadati Gorenjskom pokrajinskom štabu i u najkraće vreme mora stupiti u kontakt s njim preko Horjulske čete.

II.

Drug Sinko iz 1 čete bataljona „Ljubo Sercer” je 9 IV, pri vršenju svoje stražarske službe, zaspao na stražarskom mestu. Patrola koja je imala zadatak da kontroliše stražarska mesta, našla ga je gde spava pokriven ćebetom. Drug Sinko nije ništa primetio na optužbu pred celim zborom i time je potvrdio svoju krivicu. Pošto je u Prvoj četi ponovo bilo objavljeno da će se stražar koji zaspri na straži kazniti smrću, i pošto se takav slučaj ponovio, štab bataljona je bio prinuđen da druga Sinka osudi na smrt. Presuda je bila izvršena.

Svima komandirima četa javljamo da ponovo pouče svoje ljudstvo o važnosti i značaju stražarske službe i o posledicama nemarnog izvršavanja te službe. Svaki slučaj nemarnog izvršavanja stražarske službe biće isto tako kažnjen smrću.

Komandiri četa moraju svojim patrolama izdati uputstva da sve one stražare koje zateknu da spavaju na stražarskom mestu odmah uhapsu, razoružaju i sprovedu u logor, a na njihovo mesto odmah pošalju druge stražare. Komandir straže lično odgovara za uhapšenog.

Komandant i politkomesar bataljona „Ljubo Sercer”

Tone^s

Mirko^j

Dodatak Naredbi br. 1, tačka 14,

komandanta bataljona „Ljubo Sercer” od 29 III 1942 god.

Mesto pesme „Partizanka” treba prilikom razvijanja zastave pevati „Naprej zastave slave...”, I deo.

Komandant i polit, komesar bataljona „Ljubo Sercer”.

Tone

Mirko

^s Janez Hribar-Tone, politkomesar

* Mirko Bračić, komandant

**PISMO DRUGA EDVARDA KARDELJA IVI RIBARU-LOLI
OD 11 APRILA 1942 GODINE¹**

FISCHERU!²

Dragi Fsh! —

11 IV 1942

Šaljem Ti, evo, izveštaj za Starog.³ Pročitaj, da he ponavljam istih stvari. Ja još uvek nemam dokumenata za povratak. Po jednoj strani me ljuti, po drugoj pak bi i onako tu ostao još nedelju dana zbog neke stvari, koja je u toku i o kojoj ću Ti kasnije reći. Svakako se nadam, da ću brzo dogurati do kraja. — Držim se tu za sada dobro. Stanova koliko hoćeš. Pomoć naroda zaista velika i naši rukovodeći kadrovi upravo su okruženi ljubavlju i brigom masa. Teror Italijana gadan. Ljubljana još uvek blokirana i to čak oštrije nego pre. Stalno odvođe u konfinacije. — Javi kako je s Tobom i sa stanjem kod vas. Ja se pre nisam mogao javiti jer je bila granica zatvorena. Pošalji nekoliko propusnica sa uputom za ispunjenje (bar jednu, pa ćemo sami otšampati) da možemo nelegalno preko granice. Odgovori konkretno na sledeća pitanja: 1. Kako stoji sa pitanjem mobilizacije partizana iz Zgr.⁴? U saglasnosti sa našim dogovorom poslao je slov.fenački] Gl.favni] št.[ab] 80 ljudi u blizini Samobora. Cim vi javite ono potrebno (gde treba da budu javke, kontakti itd.) oni će doći na određeno mesto. Ta četa ima vezu sa Notranjskim odredom, a taj sa štabom u Gorskom Kotaru. Za par dana može se iz Samobora ljude prebacivati u Gorski Kotar. Mislim da to ne bi ni bilo potrebno, i da je najbolje oko Samobora stvoriti jak hrvatsko-slovenački odred, koji će se kretati s obe strane granice, protiv ustaša, Italijana i Nemaca. Mogućnosti mobilizacije na slovenačkoj strani su vrlo velike. — 2. Da li ima hrv.[atski] Gl. št. direktnu vezu sa V. Š.⁵? Veza Ljublj.fane] sa Zagr.[ebom] postaće skoro nemoguća, osim preko partizana. Pošto sé sada slov. oslobođen: teritorij (zapadno od Kočevja) povezao sa Gors.[kim] Kotarom, mogli bi se slati direktni slov.[ertački] kuriri Vr.[hovnom] št.[abu] preko hrv.[atskog] Gl.[avnog] št.[aba], ako taj ima veze. — 3. Pošto ovde ima aparata za vazduh", javi, da li još postoji mogućnost veze sa

¹ Original, na srpskohrvatskom jeziku, nalazi se u arhivi Istoriškog odeljenja CK KPJ (16—594).

² Ivo Ribar-Lola, narodni heroj, sekretar CK SKOJ i član CK KPJ

³ Tito

⁴ Zagreba

⁵ Vrhovnim štabom

• Aparata za radio-vezu

vama sa V. Š. Ako ima, onda pošalji odmah uslove: šifru, sat, dozivne znakove itd. Odavde ćeš onda dobiti prvim kurirom sve ostalo (talase). Ako nećeš imati vremena, mi ćemo Ti slati sve, a Ti samo javi da li ima mogućnosti. — 4. Pošto ovde ima mogućnosti uspostaviti Vald. vezu,⁷ javi da li je to još potrebno i pod kakvim uslovima. — 5. Pošto ja nisam siguran, da li ću se moći prebaciti redovnim putem, javi mi da li je moguće, da me štab Gorskog Kotara otpremi za Zgr., jer bi se ja mogao prebaciti u Gor. Kotar preko našeg Notranjskog odreda. — 6. Javi mi, kako je sa mojom prijavom na polic.⁸, koja je obavljena malo pre mog odlaska (reći će Ti K.). Ako je naime dobro uspeo, onda ću na to ime doći tamo. — 7. Ako imaš za izradu neke dokumente, šalji, tu će Ti sve krasno izraditi i najteže stvari. Pazi, međutim, kako ćeš slati, jer čovek koji putuje od Metlike do Ljubljane prođe ponekada i 3 detaljna lična pretresa. — Pošto ne mogu — u sadašnjem momentu — da napišem dopunsko pismo za Starog, molim Te, da mu javiš sledeće: a) Brojke o partizanima su danas sve već daleko premalene, jer neverovatno raste priliv masa. U poslednjim borbama imali su Italijani preko 100 mrtvih i mnogo ranjenih. [Brojno stanje:] Italijana 3000—4000, naših 300—400. Naši gubici mali. b) Ojačao je partiz. pokret u Štajerskoj. Mase su spremne na opšti ustanak u vezi sa partizanskim akcijama na sektoru, koji je još lani odredio Stari. Ako će Partija ispuniti dužnost, biće tu za kratko vreme sve u borbi.— 8. Akcija ovde ima ogroman uticaj na Italiju i Austriju, pošto Nemci svim sredstvima guše. Nadamo se da ćemo skoro imati austrijske partizane. Naša Koruška četa je već formirana. —

Odgovori što pre. Naš kurir će se odmah vratiti. Pozdrav svima!

B»

⁷ Radio-veza sa Komintemom

*

⁸ Kad je Edvard Kardelj na putu iz Istočne Bosne za Hrvatsku i Sloveniju, krajem januara 1942 god., boravio u Zagrebu, prijavio se pod drugim imenom u jednom stanu. U slučaju da policija nije još otkrila pomenutu prijavu pod tim imenom, mogao se pri ponovnom dolasku nastaniti u Zagrebu pod istim imenom (podatak Edvarda Kardelja).

» Edvard Kardelj-Bevc

BR. 50

UPUTSTVO GLAVNOG ŠTABA NARODNOOSLOBODILACKIH
PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE ŠTABU PRVE GRUPE
ODREDA OD 12 APRILA 1942 GOD. ZA REORGANIZACIJU
ODREDA¹

GLAVNI STAB
SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH
ODREDA

Položaj, 12 aprila 1942 godine
B. 5/1

ŠTABU PRVE GRUPE SLOV. PARTIZANSKIH ODREDA

Položaj

U vezi s reorganizacijom postojećeg sastava slovenačkih partizanskih odreda (vidi Naredbu Gl. štaba od 4 aprila 1942) i imenovanjem druga Joža Gorenjca, dosadašnjeg komandanta odreda, za komandanta 1 grupe odreda, druga Viktora Ločana za njegovog zamenika i druga Gregorija Požara², dosadašnjeg politkomesara odreda, za politkomesara grupe, — postavljamo gornjem štabu grupe sledeće zadatke:

1) Da se gore pomenuti drugovi formiraju u štab grupe, prime svoje dužnosti i u najkraćem roku izveste o tome Glavni štab.

2) Da štab grupe odmah pristupi pripremama za formiranje sledećih odreda:

a. Gorenjskog, koji će se bazirati na dosadašnjim partizanskim jedinicama u Gorenjskoj³ i novomobilisanim borcima. Akciono

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Vidi primedbu 4 uz dok. br. 43.

• U aprilu 1942 god., u Poljanskoj i Selskoj Dolini već su se nalazile Selska, Poljanska i Skofjeloška četa od kojih je formiran Drugi bataljon Prve grupe odreda, nazivan i Poljanskim bataljonom, s operativnim područjem: St. Vid—Sava—ogranci Jelovice—italijanska granica.

Još pre dražgoške bitke, na Pokljuki nalazila se Poključka četa bataljona „Ivan Cankar“ i operisala na području između Save Bohinjke i Save Dolinke. Od nje i novodošle Jeseničke čete u proleće 1942 god. formirao se Prvi bataljon Prve grupe odreda, koji se krajem juna razvio u Gorenjski odred sa dva bataljona (vidi dok. br. 16, primedbu br. 4).

Pomoću skupine od 12 boraca koju je poslao bataljon „Ivan Cankar“ na sektor Kamnika i putem mobilizacije na terenu, ponovo se formirao, na levoj obali Save, u proleće 1942 god., Kamnički bataljon, a oko Tržiča i Kokre Tržičko-kokrški bataljon. Oba bataljona su se u junu spojila u Kokrški odred; komandant odreda bio je Matevž Kovač a politkomesar Ivan Bertoncelj—Johan Jereb (podaci prema iskazima Ivana Bertoncelja i Maksa Krmelja).

područje tog odreda će biti sva teritorija Gorenjske na desnoj obali Save.

b. Kokršskog,⁴ koji će se formirati tako da se na to područje što pre pošalje veća ili manja jedinica Gorenjskog odreda koja će oko sebe okupiti novomobilisane borce. Akciono područje tog odreda je sva teritorija na levoj obali Save do Tržiča i Kamnika i do sadašnje štajersko-koruške granice, gde će biti u kontaktu sa Savinjskim odredom.

c. Korušskog," koji će se u najkraće vreme tamo formirati prema instrukcijama Glavnog štaba na bazi Koruške čete, koja se... Glavni štab i... bilo područje on... Glavni štab što pre... Štab grupe odmah pristupi reorganizaciji odreda u sledećem duhu: Bataljoni neka broje 100—200 boraca. Glavni štab se odlučio za manje bataljone zbog toga, što se vrši stalna i brza regrutacija i bataljoni će se brzo brojno povećati, a sem toga je to važno i radi što bržeg podizanja i vaspitavanja komandnog i političkog kadra. Tokom same borbe, kad se budu naše jedinice brojno naglo povećale, zadavaće organizacija novih bataljona veće teškoće. Ukoliko bude... odred dostigao 300—400 boraca treba ga podeliti na... bataljone...

3) Iz istih razloga reorganizovati i bataljone tako da budu čete brojile po 40—60 boraca. Čete srazmerno dopunjavajte novomobilisanim borcima.

4) Odmah nam dostavite vaše predloge za imenovanje štabova odreda i bataljona. kao : za upotpunjavanje štaba grupe, ukoliko to smatrate potrebnim. Napr. nužno bi bilo što pre imenovati i zamenike politkomesara u svim jedinicama i intendante.

5) Akciono područje I grupe odreda obuhvata svu teritoriju između Juliskih Alpi i dosadašnje štajersko-kranjske i slovenačko-koruške granice koja se nalazi na onoj strani Karavanki¹.

6) Glavni štab će vam u najkraćem roku poslati detaljnije pismene instrukcije u pogledu vaših akcionih zadataka u izvršavanju opšteg plana. Za sada vas upozoravamo na sledeće zadatke: a) Brijunite se za najtešnju vezu između odreda i pojedinih delova tih odreda. b) Izveštavajte redovno Glavni štab o stanju grupe odreda c) Treba požuriti sa mobilizacijom. Očekujemo da će se Gorenjski odred što pre povećati na 4 bataljona i da će pored toga biti formiran i Kokrški odred bar sa dva manja bataljona. d) Skupljajte rezervno oružje. Vršite takve manje akcije koje će vam dati neprijateljsko oružje, e) Pojačajte politički rad u partizanskim odredima i narodnim masama.

⁴ Kokrški odred je formiran tek juna 1942 godine.

⁵ U Koruškoj se krajem 1942 god. formiraju Zapadno-koruška i Istočno-koruška četa, dok je Koruški odred formiran u jesen 1943 godine.

¹ Misli se na etničku granicu.

7) Stab Koruškog odreda zasad ne treba osnivati, dok vam Glavni štab ne pošalje Korušku čet⁷ kao osnovu za razvoj takvog odreda.

8) Radi popularizacije partizanskog komandnog i političkog kadra, odredili smo vam nova imena koja upotrebljavajte na svim zvaničnim dokumentima i publikacijama. Jož⁸ smo nazvali: Jože Gorenjec, Peč... smo nazvali: Viktor Ločan, Lojza" smo nazvali: Gregorij Požar.

S drugarskim pozdravom!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:
(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar¹⁰

Politkomesar:
Jernej Posavec¹¹

BR. 51

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA
SLOVENIJE OD 20 APRILA 1942 GOD. ŠTABU DRUGE GRUPE
ODREDA O REORGANIZACIJI JEDINICA NA PODRUČJU GRUPE
I PRIPREMAMA ZA PREBACIVANJE U ŠTAJERSKU¹

GLAVNI STAB
SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH
ODREDA

Položaj, 20-4-42
Br. 9 I

ŠTABU DRUGE GRUPE ODREDA

Položaj

Potvrđujemo prijem Vašeg izveštaja od 16 aprila 1942 o operacijama Treće čete Drugog bataljona². Smatramo da je poraz koji je doživela ta četa bio nepotreban, ali moglo bi biti još gore ako partizani ne bi bili dovoljno odlučni. Uбудuće ako se šalje četa u akciju,

⁷ Četa nije otišla u Korušku.

⁸ Jože Gregorčič (vidi dok. br. 43).

⁹ Lojze Kebe

¹⁰ Franc Leskošek-Luka

¹¹ Ivan Maček-Matija

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

¹ Misli se na borbu na Blatnom Klancu (vidi dok. br. 52).

treba je više poučiti, a naročito komandanta i politkomesara. Partizane treba takođe poučiti o tome da moraju svuda i u svakom slučaju postavljati straže. Četa u pokretu ne sme da bude bez izviđačke i zaštitne patrole, a još manje bez straže — ako je gdegod na odmoru ili na spavanju. Za poraz nije odgovoran samo komandir čete i komesar, nego i štab odreda: slabići se ne postavljaju za komesare! A odgovorni su i sam; partizani — pošto nisu tražili od komandira i komesara da postave straže, što su dozvolili da na osmatračnici stoji pijan čovek, što nisu pijanog na licu mesta kaznili. Četa koja je takvu grešku komandira čete dozvolila — ne zaslužuje pohvalu, već ukor. Gde su bili komandiri vodova, zašto oni nisu postavili stražu? Ako se slučaj ponovi, Glavni štab će izreći oštru kaznu.

Glavni štab je gornjem štabu poslao 2 naredbe i 1 pismo. Kako smo informisani kurir je sa svim ostalim muškarcima uhapšen u vozu. Zatim je Pokrajinski komitet KP³ poslao naslovu kopije ili prepiše tih naredaba i pisama. U toj naredbi Glavni štab je dao uputstva o reorganizaciji partizanske vojske od četa do bataljona, od bataljona do odreda, od odreda do grupe odreda, i tim grupama odredio i akcioni teren i u štabove grupa imenovao komandanta, zamc-nika i politkomesara, zahtevajući da ti štabovi predlože komandante i politkomesare za odrede i bataljone da bi ih Glavni štab naredbom imenovao⁴. Glavni štab je i članove štabova grupa nazvao imenima kojima bi se oni morali u svim svojim zvaničnim aktima i publikacijama potpisivati da bi se njihova funkcija u javnosti popularisala pod tim imenima.

Vi ste samovoljno, bez prethodnog obaveštenja i dozvole Gl. štaba, vašu sve veću vojsku reorganizovali u brigadu, uprkos tome što vam je poznato da partizanski pokret u svojoj terminologiji nema imena brigade. Vi imate dobre veze sa Gl. štabom⁵ i mogli biste se informisati pre nego napravite korak o kome niste uvereni da će biti odobren. Mogli biste staviti svoj predlog za potrebnu reorganizaciju o kojoj je baš ovih dana raspravljao i odlučivao Gl. štab. Tim se aktom vi niste pokazali na dosta visokom stepnu discipline uprkos vašem priznatom velikom uspehu na političkom, kulturnom i vojnostručnom radu i odista dobrom vaspitanju poverenih vam partizana.

Iz vašeg izveštaja od 16 t. m. vidi se da još niste pristupili reorganizaciji grupe odreda po naredbi Gl. štaba, jer vi ni pisma ne adresirate niti se potpisujete kao štab grupe sa imenima kojim ste bili nazvani. Glavni štab to smatra tvrdoglavošću i samovoljom, pa vam naređuje:

- , 1) da odmah pristupite reorganizaciji štaba grupe odreda;

³ Pokrajinski komitet KPS za Štajersku (sekretar Sergej Kraigher)

⁴ O tome vidi dok. br. 43 i 44.

⁵ U to vreme štab Druge grupe nalazio se na sektoru Podlipoglav — Polica—Višnja Gora, dok je Glavni štab još bio u Ljubljani.

2) da odmah pošaljete predloge za imenovanje komandanata i politkomesara odreda i bataljona i njihovih zamenika, da ih Gl. štab imenuje;

J) da odmah pošaljete izveštaj o izvršenju ovog zadatka.

Gl. štab odobrava vaš kulturno-politički : vojnostručni rad u grupi odreda, ka⁹ i vaše akcije u pogledu mobilisanja novih boraca i njihovog naoružanja i akcije o kojima ste javljali, izuzevši onu kod Trebnjeg⁶, i izražava vam priznanje.

Na vašoj pr⁷dašnjoj teritoriji (Kurja⁷) mobiliše se nov' bataljon. Gl. štab će taj bataljon priključiti vašem odredu na dispoziciju. Bataljon će se formirati u toku jedne nedelje. U tom cilju pošaljite u dotični rejon⁵ kurira na dogovor, da ga rejon poveže s bataljonom koji će ga otpraviti u vaš odred. Vaš izveštaj o tzv. „kočevarima" primili smo znanju. Mi smo sad za III grupu odreda, Dolenjski odred i dva bataljona odredili komandante i politkomesare iz Ljubljane, koji su vašem komandantu poznati ljudi.

Oni će biti poslani u utorak 'li sredu i javiće se vašem odredu da vide kod vas pravu organizaciju vojske i da im vi pokažete svoja iskustva u organizovanju vojske, a naročito neka :m vaš komesar pruži punu pomoć po pitanju političkog rada, — i da kod vas vide disciplinu, red i pravi partizanski život, što će im mnogo koristiti u njihovom radu na svome mestu. O dolasku tih drugova u III grupu odreda obavestili smo i štab III grupe odreda, kod koga će se javiti. Od vas tražimo samo to da tim drugovima idete na ruku i da im na sva njihova pitanja date temeljita objašnjenja. Gl. štab je za taj Dolenjski odred odred.o kao politkomesara vašeg politkomesara druga [Nose]⁹, kojeg ćete priključiti toj grupi. Vi ćete se verovatno ljutiti zbog tog premeštaja, ali budite ponosni, kao što je i Gl. štab, zato što ima odred iz kog može crpsti dobre snage za pomoć slabijim odredima.

O vašem odlasku na određeni teren¹⁰, danas vas još ne možemo obavestiti, jer u Gorenjskoj još nemamo sve organizovano. Svojim dolaskom na teren pre vremena, vi biste izazvali pažnju Nemaca suviše rano i to bi samo štetilo našem planu. Obavestićemo vas blagovremeno i daćemo vam tačne direktive. Nadamo se da ste izvršiii pripreme za vaš dolazak na novo mesto i da ste na toj teritoriji mobilisali sve što će pripomoći uspehu akcije. Do tada radite tako

Borba kod Blatnog Klanca (Vidi dok. br. 52)

• Partizanski logor, koji se formirao početkom aprila pod Policom 5 km severno od Grosuplja, dobio je šaljivi nadimak „Kurja farma" (Kokošinja farma). Logor je neko vreme služio kao prihvatni centar za partizane-regrute.

^B Rejonski odbor OF Podlipoglav

⁹ Jože Nose—Tone Sian, španski borac

¹⁰ U Štajersku

da maksimalno mobilišete i izvodite takve akcije da bi dobili oružje. Veće sukobe, koji bi izazvali sudare ili razbijanja, izbegavajte do vašeg odlaska, što opet ne znači da treba kukavički bežati.

Ako bi došlo do veće borbe, treba je hrabro prihvatiti i neprijatelja unstiti.

Zaplenjenu legitimaciju nam pošaljite.

Primate drugarske pozdrave

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:
(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar¹¹

Politkomesar:
Jernej Posavec¹²

BR. 52

IZVEŠTAJ GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 21 APRILA 1942 GOD. O BORBI KOD BLATNOG KLANCA KOD TREBNJEG, NAPADU NA ŽUŽEMBERK I REZULTATIMA RADA DRUGOG BATALJONA DRUGE GRUPE ODREDA¹

IZVEŠTAJI SA SLOVENAČKIH BOJIŠTA

Glavni štab slovenačkih partizanskih odreda objavljuje sledeće izveštaje štaba II grupe odreda:

Nekoliko hiljada pripadnika fašističke milicije i vojske iz Novog Mesta, Trebnjeg, Št. Vida i Mokronoga² napalo je **11-4 u 6 časova** 3 četu II bataljona II grupe odreda kod Blatnog Klanca kod Trebnjeg³. Na opkoljene partizane se **osuo pljusak tanadi iz nekih 10**

¹¹ Franc Leskošek-Luka

¹¹ Ivan Maček-Matija

¹ „Slovenski poročevalec“ br. 16, od 21 aprila 1942 godine

¹ Italijanski izveštaj br. 2/143 od 11 aprila 1942 god. navodi da su izvršile ovaj napad jedinice 98 legije crnih košulja i još neke jedinice divizije „Isonzo“.

¹ Treća četa Trećeg bataljona Druge grupe odreda nameravala je da uhvati izdajnika Bana, trgovca drvetom, iz Trebnjeg. Čekala je celu noć u blizini Trebnjeg. Ujutro je otišla preko železničke pruge između stanica Trebnje i Ponikve. Preko dana održan je miting u jednom selu ispod Blatnog Klanca, a posle podne prebacila se u blizinu logora Druge čete Petog partizanskog bataljona kod Blatnog Klanca. Iako je ovaj predeo bio kontrolisan od Italijana, nastanili su se u zgradi i po-

italijanskih mitraljeza, više stotina pušaka i minobacača. Posle polučasovne ljute borbe prsa u prsa, četa je na potpuno otvorenom i tučenom prostoru iznudila povlačenje. U našu četvu nije se vratilo 12 boraca. Italijani imaju 16 mrtvih i ranjenih, a među njima i faš. kapetana iz Mokronoga.

U toj borbi su se hrabrošću i požrtvovanošću naročito istakli sledeći drugovi:

Drug Stane⁴, koji je 10 minuta sa mitraljezom štitio povlačenje. Pred smrt je doviknuo svojem drugu: „Spasi mitraljez!“. Pao je kao pravi partizan.

Komandir voda drug Vare⁵, inicijativan i hrabar

Komandir voda drug Mastek⁶, hrabar, spasao za vreme vatre dve puške, puškomitraljez, ranac svojeg druga, četiri šatorska krila, i ranjenog druga odveo na sigurno mesto.

Drug Gato, koji je ubio dva fašista i zatim se, teško ranjen u desnu ruku, sudario na nož sa fašistom i levom ga rukom ubo nožem i ubio.

Drug Zmago, koji je posle Stanove smrti preuzeo mitraljez, dalje štitio povlačenje drugova, poslednji ostavio bojno polje i spasao mitraljez i pištolj druga.

Drug Job⁷, koji je tokom cele borbe tukao Italijane mitraljezom i zatim, ranjen u glavu i desnu ruku, spasao mitraljez i šaržere.

Drug Stare⁸, koji je mitraljezom pucao na fašiste, a kad mu je mitraljez otkazao, oborio puškom najbližeg fašističkog mitraljesca koji je najžešće tukao partizane; u povlačenju je spasao mitraljez.

Štab II grupe odreda izriče pohvalu 3 četi II bataljona za hrabro držanje, jer se zajedno s oružjem spasla iz beznadežne opsade i zadala neprijatelju teške udarce.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:

štab II grupe odreda

Komandant: **Stane Mlinar¹⁰**

Politkomesar: **Tomaž Poljane¹¹**

stavili slabo osiguranje. Ujutro, četvu su napali Italijani, zaklali strážara i mitraljezima počeli tući partizane, koji su spavali. Počela je borba na nož. Četa se probila jurišem. Bliže o tome vidi dok. br. 59 (podaci: Dušan Kveder, Jože Mekinda, Tone Zgonc).

⁴ Stane Zajc

⁵ Ivan Varšek

⁶ Ivan Mastek

⁷ Viktor Avgustinčič

⁸ Ivan Lekše-Job

» Ivan Stare

¹⁰ Franc Rozman-Stane

¹¹ Dušan Kveder-Tomaž

Od osnivanja II bataljona II grupe odreda, od 15 XII 1941 do 2 IV 1942, bataljon je izvršio sledeća dela:

U 8 sukoba sa Italijanima ubijeno je ukupno 82 Italijana i preko 100 ranjeno.

U jednom sukobu s Nemcima ubijeno je 40 Nemaca i veći broj ranjen.

Ukupno mrtvih okupatora 122, među njima 1 ital. major, 2 poručnika i više drugih oficira.

Likvidirano je 16 denuncijanata i izdajnika.

Tri puta je minirana železn. pruga, dve lokomotive teško oštećene, jedan vojni privatni automobil uništen.

II bataljon je imao 12 mrtvih i 5 ranjenih koji su svi spaseni.

U tom periodu je za izgrađivanje partizana bilo:

137 političkih časova,

67 vežbi u pevanju i recitacijama,

ukupno ... 204 političko-kulturna časa;

34 časa o upotrebi puške,

39 „ „ „ puškomitraljeza,

22 „ „ „ nvtraljeza,

44 „ taktike i službe,

4 „ za minere,

18 „ za bolničare,

10 „ za komandire i komesare,

ukupno... 233¹² časa vojne instrukcije, tj. u celini 437^u časova vojno-političkog vaspitavanja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:

štab II grupe odreda

Komandant: Stane Mlinar

Politkomesar: Tomaž Poljane

SA RAZNIH BOJIŠTA

16 III streljan je denuncijant Mihič iz Podturna;

17 III četa Dolenjskog odreda napala je 'znad Zužemberka karabinjerski autobus, ubila marešala i ranila 4 karabinjera; ranjen je i neki slovenački denuncijant koga su Italijani vozili po okolini da bi izdavao;

24 III partizani su justificirali Valtera Vänini-a, činovnika „Emone" i člana Gill-a¹⁴, Giovan-a Bera, karabinjera u civilu; kao ita-

¹⁸ Pogrešno. Treba da stoji: 231.

• ¹⁵ Pogrešno. Treba da stoji: 435.

¹⁴ Gioventù italiana del Littorio di Lubiana (Italijanska liktorska omladina Ljubljane)

- lijanski špijuni uhodili su partizane;
- 26 III četa Dolenjskog odreda napala je Zužemberk¹⁵ i osvojila ga; posle borbe od IV2 sata povukla se bez gubitaka; italijanske žrtve nisu poznate;
- 1 IV partizani Daki i Luka, iz Treće grupe odreda, napali su 400 Italijana i pucanjem ih naterali u bekstvo¹⁶. Vodnik Igor¹⁷ susreo je u selu Ravnik ital. patrolu, ubio 1 narednika i 1 vojnika; pri tome je i sam poginuo. Igor je bio najbolji vodnik i hrabar partizan.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:

Glavni štab slovenačkih partizanskih odreda

Komandant: **Peter Strugar**

Politkomesar: **Jernej Posavec**

BR. 53

IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGE GRUPE SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA OD 22 APRILA 1942 GOD. O BORBI KOD BOJANSKOG BORŠTA¹

RATNI IZVEŠTAJ BR. 2 ŠTABA I PARTIZANSKE BRIGADE² OD 22 IV 42

Iz operacionog područja brigade:

1. Usled izdajstva dezertera Fatura Joža³ iz Vira, kod Stične, italijanska komanda je koncentrisala veći broj trupa iz Stične, St. Vida, Trebnja, Višnje Gore i Ljubljane i 18 IV t. g. pripremila napad na logor u Bojanskom Borštu, kod Stične, gde se odmaralo nekoliko četa naše brigade. Da bi sprečila koncentraciju nepr'ja-

¹⁵ Napad na Zužemberk je izvršio Peti partizanski bataljon — nazvan i Dolenjski bataljon (vidi primedbu 2 uz dok. br. 60).

¹⁶ Napad je izvršen na Mokrcu, iznenada, bombama i jednom puškom; Italijani su se odmah dali u bekstvo prema Krvavoj Peči, ispraznili najbliže kuće i utvrdili se u njima (prema usmenim podacima Tona Vidmara-Luke).

¹⁷ Igor je bio vodič. Vodio je partizane-regrute iz Ljubljane na Krim i Travnu Goru.

¹ Kopija, bez potpisa, nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani. Izveštaj je, u izvodu, objavljen u „Slovenskom poročevalcu“ br. 17, od 28 aprila 1942 godine.

² Vidi dok. br. 35.

³ Dopis XIV minobacačkog bataljona divizije „Isonzo“ br. 542, od 1 maja 1942 god., potvrđuje da je imenovan bio konfident. (Original u Muzeju narodnog oslobođenja u Ljubljani.)

teljskih trupa, Prva četa Drugog bataljona je pripremila zasedu na glavnom drumu Ljubljana—Novo Mesto, na Medvedjeku u blizini Trebnja. U 10,23 časa je u zasedu upalo pet kamiona fašističkih milicionera iz Trebnja [koji su se spremali za] napad na logor... milicionera koji su se nalazili u prvom velikom kamionu je... [pokošeno] i poubijano intenzivnom unakrsnom vatrom niših puškomitraljeza i pušaka iz daljine 10—20 m kao klasje pod srpom. Oko 45 milicionera je ubijeno na licu mesta, a među njima i 2 oficira. Kamion je potpuno izrešetan. I na ostale kamione, koji su vozili na 200 m rastojanja jedan od drugoga, otvorili smo vatru. Mnogo Italijana je bilo ranjeno. Italijani sami priznaju 52 ranjenika. Iz ostalih kamiona su Italijani odmah osuli vatru na Prvu čet. Junački je poginuo drug Kovačič Stanko iz Vira kod Stične. Imali smo dva ranjenika, drugove Coka⁴ i Hajnča⁵, koji su podlegli ranama.

2. U 14,30 časova iz Stične je krenula prva kolona od oko 150 milicionera. Naša izviđačka patrola od 4 borca napala je tu kolonu kod železničke stanice u Stični. Puškomitraljezac drug Bobek⁶ je obor'o 2 fašista, koji su ostali na drumu. Ostali su se posakrivali.

3. Kad je u 16.00 časova izdajnik Fatur doveo Italijane pred logor, bile su već preduzete sve mere za dostojan doček Italijana. Pre nego su Italijani to očekivali, osula se na njih organizovana vatra sa položaja Prve čete 3 bataljona. Na bojištu je ostalo 12 mrtvih Italijana, među kojima jedan major i jedan poručnik. Ostali su, u paničnom bekstvu, strugnuli natrag u Stičnu. Sa drugim kolonama nije došlo do sukoba. Zatim su se naše jedinice u najlepšem redu povukle „bez traga". U ta dva sukoba nismo imali nijednog poginulog ili ranjenog, jer neprijatelj uopšte nije imao vremena doći sebi otvoriti vatru⁷.

4. Da bi otkrili pravac našeg povlačenja, Italijani su poslali u šumu jednog špijuna, preobučenog u nezaposlenog radnika sa falsifikovanim dokumentima. Naša ga je patrola uhapsila. Zbog njegove tvrdoglavosti, nismo mogli utvrditi njegov identitet. Pretstavio se kao bivši dobrovoljac iz republikanske Spanije, što, razume se, ne odgovara istini. Govorio je primorskim dijalektom i, uprkos prvobitnom zatajivanju, italijanski. Bio je kažnjen.

* Ivan Dovč-Cok. Teško ranjenog Coka su njegovi drugovi odneli na sigurnije mesto i privremeno ga ostavili. Italijani su slučajno naišli na mesto gde je bio sakriven i, iako je bio teško ranjen, unakazili ga i ubili.

⁵ Hinko Sotlar-Hajnč

⁶ Franc Gorjanc, poginuo 1944 god. u Štajerskoj.

⁷ Italijani priznaju u telegramu komande Jedanaestog armiskog korpusa br. 2/2973 od 18 aprila 1942 god., da su u ovim borbama imali 6 poginulih i 13 ranjenih.

Dve ispravke

Doznajemo iz italijanskih izvora da nije tačno da je u borbi na Pogledu kod Lipoglava poginulo 40 Italijana, kako je javljeno u ratnom izveštaju br. 8 štaba 2 bataljona,⁸ nego je tačno da je u toj borbi poginulo 47 Italijana.

Takođe konstataujemo da nije tačno da je u borbi kod Blatnog Klanca kod Trebnjeg poginulo 12 naših drugova, kako je javljeno u izveštaju br. 1 štaba I brigade⁹, već je istina da ih je nestalo samo 10. Naime, dva od izgubljenih su se naknadno vratili u svoju četu.

Komandant brigade: ' Politkomesar brigade?

BR. 54

NAREĐENJE ŠTABA TREĆE GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA
SLOVENIJE OD 22 APRILA 1942 GOD. KOMANDANTU JUŽNO-
DOLENJSKOG BATALJONA ZA PREFORMIRANJE ČETVRTE
CETE I RUŠENJE CESTE KOČEVJE — BROD NA KUPI¹

Na položaju, 22 IV 1942 god.

KOMANDANTU JUŽNODOLENJSKOG²

drugu Stjenki³

U vez' sa pooštrenjem situacije u opštini Fara i planovima o saradnji sa hrvatskim jedinicama⁴ učini sledeće:

⁸ Vidi dok. br. 32.

⁹ Vidi dok. br. 52.

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

- Iz grupe, koju je Pokrajinski štab doveo sobom, prilikom pokreta sa Mokreca (18 marta 1942 god.) prema Kočevskoj, razvio se na teritoriji južne Kočevske bataljon koji je dobio naziv „Južnodolenjski bataljon“. Bataljon je formiran 16 aprila. Tri čete su se nalazile na sektoru između Goteničkog Snežnika i linije Kočevje—Mozelj—Kupa, dok je jedna četa bila na sektoru Kočevskog Roga.

Južnodolenjski bataljon je oko 17 aprila prvi put dobio vezu sa hrvatskim jedinicama Primorsko-goranskog odreda, koje su se nalazile s desne strane Kupe (podaci: Ante Novak, Jože Klanjšek).

³ Bojan Polak-Stjenka

⁴ 19 aprila 1942 god. održan je iznad Grbajela na desnoj obali Kupe sastanak slovenačkih i hrvatskih partizanskih rukovodilaca. Od strane Slovenaca prisustvovali su Aleš Bebler, tada na dužnosti politkomesara Treće grupe slovenačkih partizanskih odreda, Ivan Jakič-Jerin, zamenik komandanta Treće grupe i Ante Novak, politkomesar Južnodolenjskog bataljona. Na sastanku, koji je trajao oko dva dana, razmotrena su dotadašnja iskustva hrvatskih i slovenačkih partizanskih jedinica u borbi protiv okupatora, naročito pitanje stvaranja oslobođene teritorije,

1) Reduciraj 4 četu na njen pionirski vod; privremeni komandir četice neka bude komandir pionirskog voda drug Johon¹; komesar ostaje drug Lado⁶; drug Vasja⁷ neka ostane na raspoloženju bataljonskom štabu⁸, znači trenutno kod 1 čete.

2) Akcija na drumu, zbog koje je 3 četa⁹ došla u glavni logor, ni pod kakvim uslovom ne može se više odlagati; ako ona ne bi mogla da se izvede danas noću ili najkasnije sutra danju, treba da se napusti¹⁰.

3) Sva posada koja se nalazi u sadašnjem glavnom logoru treba da odmah krene u logor 3 čete (Stružnica) sa jednim izuzetkom reducirane 4 čete koja treba da krene u Belu Krajinu.

Ostala uputstva će usmeno saopštiti komesar bat. drug Ante."

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za štab III grupe:

Primož¹²

Jerin^u

i donesen plan sadejstva slovenačkih partizanskih jedinica sa hrvatskim partizanskim jedinicama, koje su se nalazile na desnoj obali Kupe. Ugovorena je veza preko reke Kupe signalnim znacima. Na osnovu ovih dogovora Južnodolenjski bataljon napravio je plan postepenog stvaranja oslobođene teritorije (podaci: Ante Novak).

⁵ Stanko Zakotnik-Johan

• Janez Maselj-Lado, poginuo krajem 1943 godine.

⁷ Jože Klanjšek-Vasja, narodni heroj

⁸ Štab bataljona se nalazio u s. Preža.

⁹ Roška četa

¹⁰ Misli se: akcija na cesti Kočevje—Brod, koju je trebalo potpuno srušiti. O planu za stvaranje slobodne teritorije na sektoru Brod—Kočevje, vidi primedbu 2 uz dok. br. 85.

¹¹ Ante Novak

" Aleš Bebler-Primož

" Ivan Jakič-Jerin

BR. 55

NAREDBA BATALJONA „MILOŠ ZIDANŠEK" OD 22 APRILA
1942 GOD. O ORGANIZACIJI BATALJONA I LOGORSKOM REDU¹

NOVI, IZ 3 ČETE
FORMIRANI, BATALJON²

Položaj, 22 IV 1942
Br. 2

NAREDBA BR. 1

Tač. 1: Usled nastale situacije formira se novi bataljon iz 3 čete bataljona „Ljubo Serčer". Komandu bataljona privremeno preuzima drug Smeli³. Pol. kom. je drug Rafael⁴. Pomoćnik kom. bataljona je drug Martin^{1m}.

Tač. 2: Bataljon se deli na 4 čete i leteću grupu. Kom. 1 čete je drug Mihaⁿ, 2 čete Cene⁷, 3 čete Kotnik⁸ i 4 čete drug Pero a leteće grupe drug Lisjak⁰.

Pol. kom 1 čete je drug Branko¹⁰, 2 čete drug Črtomir¹¹, 3 čete drug Borivoj, 4 čete drug Done¹² i leteće grupe drug Borut¹³.

Tač. 3: Intendant bataljona je drug Janko, frizer bataljona drug Rudi¹⁴, batalj. sanitet, drug Samo¹⁵. Pomoćnik intendanta je drug Boris¹⁶ iz 2 čete.

Tač. 4: Kuvare određuju kom. četa.

Tač. 5: Logorski red je sledeći: Ustajanje u 7 časova i svu spremu treba odmah urediti za eventualni pokret.

¹ Iz knjige naredaba štaba bataljona „Miloš Zidanšek". (Knjiga, formata obične školske sveske, nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.)

² Bataljon se formirao od Treće čete bataljona „Ljubo Serčer" (vidi primedbu br. 2 uz dok. br. 48 i dok. br. 67). Operisao je na sektoru južne, Kočevske: Loški Potok—Prezid—Čabar—leva obala r. Cabranke.

³ Stanko Kovač-Smeli, poginuo 1 avgusta 1942 god. u Slovenačkom Primorju u jednoj kraškoj jami kod s. Jurešče, kao komandant Prvog primorskog bataljona.

⁴ Rafael Kovačič

⁵ Dušan Zorc-Martin, poginuo prilikom jedne nesreće maja 1942 godine.

⁶ Ivan Mohorič-Miha, poginuo u Dolomitima oktobra 1942 godine.

⁷ Anton Bavec-Cene

⁸ Zdravko Turk-Kotnik

⁸ Ivan Slabe-Lisjak, poginuo 1944 god. kod s. Sv. Tri Kralja.

¹⁰ Anton Kovač-Branko

¹¹ Andrej Arko-Crtomir

¹¹ Albin Logar-Done

¹³ Franc Mekina-Borut

¹⁴ Franc Kandrič-Rudi

¹⁵ Herman Hančič-Samo

¹⁶ Slavko Bombač-Boris

Gimnastika je od 7,15 do 7,25.
Razvijanje zastave u 7,30.
Doručak u 7,45.
Rad u logoru od 8 do 9,30.
Politička nastava od 9,30 do 12.
Ručak u 12,15 h.
Odmor do 15 h.
Vojna nastava od 15 do 18 h.
Skidanje zastave u 18,30 h.
Večera u 19 h.
Posle večere razgovori uz vatru.
Povečerje u 21 sat.
Ovog reda se moraju sve čete držati.

Tač. 6: S obzirom na to što se u našem bataljonu nalaze i drugovi iz Hrvatske, uvek će se kod razvijanja zastave pevati hrvatska i slovenačka narodna himna. •

Tač. 7: Logorska služba će se vršiti na sledeći način:

Komandant ili njegov pomoćnik će svakog dana odrediti dežurnog komandira, koga smenjuje komesar čete. Kod smene dežurstva oba komandira će se javljati komandantu koji će im dati znake raspoznavanja. Dežurni komandir će odrediti komandira straže i razvodnika straže iz redova najboljih partizana i onoliki broj straža, koliko ih bude potrebno, što će već usmeno odrediti komandant. Pored toga, svaka četa mora svakog dana imati po jednog dežurnog.

Tač. 8: Svakodnevni dež. u četi, kojeg određuje kom. čete, mora paziti na red u četi, za koji je i lično odgovoran i odrediti vodonoše i po 3 druga za drva u kuhinji.

Za Pol. kom. batalj.
Rafael

Za Kom. batalj.
Smeli

BR. 56

PISMO DRUGA EDVARDA KARDELJA DRUGU TITU OD 23
APRILA 1942 GODINE'

Dragi Stari!²

23 IV 1942

Evo tek danas sam došao u položaj da Ti šaljem stari izveštaj. Takav je položaj kod nas ovde. Đavolje teško je kretanje! Ostao je samo još partizanski put. Zato ponovo predlažem, ako imate vezu sa hrv. Gl. štabom, da stvorite redovnu kurirsku vezu, pa bi dru-

¹ Original, na srpskohrvatskom jeziku, nalazi se u arhivi Istoriskog Odeljenja CK KPJ (16—607).

* Tito

govi ovde mogli svoje partizanske kurire poslati **direktno** u vaš štab, pošto je partizanska veza sa Gor.[skim] Kot.[arom] uspostavljena. Malo dugo bi kuriri putovali, ali ipak **bi** to bilo najkraće. — Za to vreme, kod nas se desilo mnogo novoga. Izneću samo ukratko: 1. Partizanski pokret je postao masovan i zahvatio čitav narod. Više nema „akcija“, nego se po čitavoj Sloveniji vode manje i veće, pa i krupne bitke. U **-Ljublj.[anskoj] pokrajini**: oslobođen rejon između Kupe — Kočevje — Ribnica — Lož — Snežnik i naniže. Tu [se vode] krupne borbe sve do predgrađa Kočevja, koje partizani sve više opokoljavaju. Italijani slali ovamo — 30 tenkova. O rezultatima još se ne zna. Te borbe vodi Notranjski odred. Dolenjski odred je uzeo i izgubio Zužemberk, a potukao Italijane kod Soteske (Dol. Toplice). Savinjski odred, koji sada operiše između Litije i Stične, u raznim borbama je ubio u poslednje vreme (2 meseca) preko 120 Italijana i imao mnogo drugih uspeha. To je najbolji slov. odred i kandidat za prolet.[ersku] brigadu (80% radnika), broji oko 350—400 ljudi. Primorski odred je brojčano dosta slab (oko 100), ali neverovatno brzo raste, tako da možda gornja brojka uopće ne odgovara. U njemu je 75% italij.[anskih] dezertera — Slovenaca. Baš sada se vode tamo — izgleda — dosta teške borbe oko Nanosa u Primorju³, gde ih Italijani pokušavaju opkoliti. O brojčanom stanju je teško uopće govoriti jer se svaki dan menja. U starom izveštaju navedene brojke uopće više ne važe. **Gorenjska**: Borbe su ponovno otpočele i priliv u partizane raste. Nemci menjali taktiku: uvukli u aparat „Belu gardu“ (JRZ i JNS)⁴ i donekle ublažili teror prema **masama** (a ne prema KP ili OF), ali im ne pomaže. Po planu Gl. štaba imaju idući mesec tu otpočeti **glavne** borbe⁵. Pošto su svi slov. odredi pokretni i mešani (svi zapravo — brigade sa većinom radnika i sitnih seljaka, a sve se smatra za komuniste), otići će tamo i neki bataljon **iz** Lj.fubljanske] pokrajine i čitav Savinjski odred, koji će, kad se ujedini sa svojim trupama s one strane, brojiti oko 1000—1200 boraca, skoro samih radnika! To je udarni odred! — **Štajerska**: Posle prošlogodišnjih i zimskih udaraca, koji su donekle demoralizirali, sada se brzo podiže. Partizanske čete su se svuda skoro spontano podigle, no nisu tako čvrsto ujedinjene i povezane kao u ostaloj Sloveniji. To je sada glavna zadaća. Naročito oštre bitke su ovih dana bile između Radeča i Sevnice. **Koruška**: stvorena i otposlata je prva četica od Korušaca, koja će operisati s one strane Karavanki sa glavnom zadaćom, za sada, da mobilizira što više domaćih i pre-

³ O borbi na Nanosu vidi dok. br. 63.

⁴ Nemci su posle decembarskog ustanka u Gorenjskoj unekoliko menjali taktiku: počeli su koristiti u borbi protiv Narodnooslobodilačkog pokreta protivnarodne elemente iz rukovodstava bivših stranaka JRZ (Jugoslovenska radikalna zajednica) i JNS (Jugoslovenska nacionalna stranka).

⁵ Vidi dok. br. 64, 65 i 66.

tvori se u odred. — 2. Okupatori se divljački obračunavaju, i pošto je Slovenija na samoj njihovoj granici (a o njoj se govori po čitavoj Italiji i Austriji) revolucionira i Italijane i Austrijance, bacaju okupatori dosta velike snage na partizane, tako da se za duže vremena ni na kojem terenu ne mogu učvrstiti. Okupatori stalno Navaljuju bez obzira na žrtve. Teror je najveći po gradovima, a naročito u Ljubljani, koja se naprosto čitava pretvorila u koncentrac.-Jioni] logor, iz koga je vrlo teško izaći. Inače „VOS“ funkcionira odlično. U samom gradu se sada broj ubijenih denuncijanata popeo na preko 40 od početka aprila. U toku jednog dana ih ponekada padne do 6. Sutra će izaći italijanski dekret o streljanju talaca za ubijene denuncijante i Italij.[ane]^u. Biće svakako veće teškoće i postreljaće nam sve što je u zatvoru (G.~ i njegovi su još tamo. Imamo malo nade da ćemo još uspeti — ako dekret o taocima neće biti brži). Prestati, razume se, nećemo, nego će OF izdati aekret o represalijama¹. To će ići jer je raspoloženje borbeno. U samoj Ljublj.[ani] broji napr. Nar. zaštita oko 1200 ljudi, od toga su većina nekako naoružani. U vezi sa rastućim terorom [iz] Lj.[ubijane] će se evakuirati postepeno svi za borbu sposobni, pa i većina part.[iskog] aktiva. — 3. Culi smo Dražin proglas. Tu govore da ste Vi sa njima u sporazumu. — Mi — dok nema od Vas druge poruke — guramo dalje, da [mogu postojati] samo partizani i OF sa Vrh.lovnim] št.[abom]. Sve drugo se nas ne tiče. Ako [je] Draža za jed.[instvo] onda utoliko bolje za njega. Prikazujemo taj manevar kao pokušaj, da pakupe protivnarodne snage rukovodstvo masa". Tu — uostalom — nema Draža skoro nikoga, osim oficira, koji su skoro svi u konc. logorima, i Bele garde, koja ga [je] do sada štitila, ali je sada razočarana posle njegovog proglasa. Velika korist za nas. Sta je sa proglasom V. S.^{U1}? Ništa se ne čuje. — 4. Iz Zgr. dobio konačno poštu jučer i F.^u pismo od 30 III. Istovremeno poručuju da ne dolazim tamo, jer da ne valja. Ne znam o čemu se radi. Držim ovako: ukoliko ću uhvatiti vezu sa hrv. Gl. štabom i CK KPH po part. vezi, ostaću privremeno negde tu (samo ću odmah izaći iz Ljublj. jer mi se može inače desiti da uopšte neću moći iz nje) i tako biti vezan i sa KPH i KP Sl. a preko KPH sa Beogr. i vama. Ako to neće uspeti, onda ću se nekako dovući do Zgr. — 5. U Italiji počinje raspad u pravom smislu reči. — Svakodnevne masovne demonstracije, vojničke pobune itd... Musolini gubi tlo pod nogama. Umberto postao komandant južnih i srednjih armija, Musoliniju ostala dakle samo

^e Vidi dok. br. 192.

⁷ Tone Tomšič-Gašper, narodni heroj

^s Vidi dok. br. 74.

• Misli se: ... pokušaj da se protivnarodne snage dočepaju rukovođenja masama.

¹⁰ Vrhovnog štaba

¹¹ Ivo Ribar-Lola (Fišer)

još severna. Vojska svuda dobija na snazi. Već i italij. polic.[iski] agenti pričaju ovde da će u Italiji najmanje za 3 meseca izbiti revoluc. — Mak.¹ se još nije javio, a čekamo svaki dan. Sastavio je rukovodstvo, ne znam kako. Stvarno, opet naglašavam, uloga slov.-[enačkih] partizana vanredno je važna za Ital.[iju] i Austriju i to što se u Ital. dešava (a polazi od Trsta prema Veneciji, Milanu itd. prema jugu) u velikoj meri odjek borbi u Slov.[eniji] i Jugosl.[aviji]. — 6. Tu većih provala nema, a svakodnevno hapse ljude i strašno ih muče! Naročito sa ženama prave strašne svinjarije... Naprosto strašne stvari i — razume se — nikakva kampanja nište ne pomaže. Sada su 4 devojke tamo od 18—20 god. Rade sa njima takve stvari, da ne možeš zamisliti. A drže se sve 4 tako herojski, da je divota, iako su kod njih našli mnogo materijala (falsif. štambilje itd.). Uprkos svega raspoloženje naroda odlično. — Javite nam se što brže.

Drugarske pozdrave svima

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

B ¹³

BR. 57

NAREDBA GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 23 APRILA 1942 GOD. O TUMAČENJU PRAVILNIKA NARODNE ZAŠTITE¹

GLAVNI STAB
SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH
ODREDA

Položaj, 23 IV 1942 godine

S obzirom na nove potrebe slovenačke oslobodilačke borbe protiv okupatora, koja zahteva i novu organ'zaciju Narodne zaštite, Glavni štab slovenačkih partizanskih odreda izdaje sledeću

NAREDBU

kao tumačenje Pravilnika Narodne zaštite od 24 januara 1942² o organizaciji i zadacima jedinica Narodne zaštite. Ovom naredbom se članovi 2, 3, 7 : 8 Pravilnika menjaju, a ostali članovi se dopunjavaju.

Sve jedinice Narodne zaštite, kao i svi štabovi partizanskih odreda dužni su ovu naredbu uzeti na znanje i istu izvršiti.

Umberto Massola-Quinto
¹³ Edvard Kardelj-Bevc

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Vidi dok. br. 12.

Čl. 1. Svrha organizovanja Narodne zaštite jeste da se u tom obliku izvrši svenarodna mobilizacija svih snaga koje su na koji bi'lo način sposobne naneti vojničke udarce okupatorskoj vojnoj sili i njegovom aparatu vlasti u našoj zemlji. Slično „svenarodnom opolčenju“³ u Sovjetskom Savezu, Narodna zaštita treba da podigne i osposobi slovenačke narodne mase za oružani otpor okupatorskim razbojnicima, koji uništavaju slovenački narod i pljačkaju njegovu zemlju. Narodna zaštita mora iz svake slovenačke varoši i od svakog sela napraviti tvrđavu protiv okupatora. Nar. zašt. mora iz slovenačkih varoši i sela istrebiti izdaju i sve ono na što se okupator oslanja u svom razbojničkom nasrtaju protiv slovenačkog naroda. Nar. zaštita mora svakog slovenačkog čoveka uključiti¹ u svenarodni front oružanog otpora protiv okupatora. Nar. zaštita mora biti nepresušan izvor najboljih kadrova za naše partizanske odrede.

Čl. 2. S obzirom na tu svrhu, član NZ može biti svako lice — muškog ili ženskog pola — koje je spremno da se uključi u front oružane borbe protiv okupatora. Štabovi NZ moraju težiti tome da u NZ mobilišu sve muškarce i žene po selima i varoškim rejonima, koji su sposobni za kakav bilo oblik oružane borbe protiv okupatora.

Čl. 3. Svi odredi NZ stoje pod komandom Glavnog štaba slov. part. odreda i prema tome su dužni ispunjavali sva njegova naređenja. Ako je na određenom području prisutan štab grupe partizanskih odreda, tada su sve jedinice NZ sa tog područja podređene tom štabu grupe. U protivnom, odredi NZ primaju naređenja direktno od Glavnog štaba.

Čl. 4. NZ nek se organizira u vodove, čete, bataljone i odrede, i to po selima i varoškim blokovima i ulicama, a više jedinice (bataljoni i odredi) po varoškim rejonima i srezovima i okruzima. Vodovi nek broje do 40, čete do 120, a bataljoni do 400 boraca.

Čl. 5. Jedinice NZ se sastoje iz: 1) oružanih borbenih odeljenja i 2) iz nenaoružanih, odnosno slabije naoružanih pomoćnih odeljenja, i to tako da takva podela počne već od voda naviše.

Čl. 6. U oružana borbena odeljenja treba primati najbolje borce NZ. Komandni kadar mora težiti tome da te jedinice postanu što brojnije i iznutra što čvršće.

Čl. 7. Zadaci oružanih borbenih odeljenja Narodne zaštite jesu: a) Moraju na svakom koraku zadavati neprijatelju udarce vojničkog karaktera: akcije, diverzije, sabotaže, uništavanje žive sile neprijatelja, itd.

b) Štititi narodne mase od neprijateljskog nasilja: organizovati oružani otpor sela i varoši protiv paljenja, ubijanja stanovništva, iseljavanja i privrednog iscrpljavanja, uništavati i istrebljivati okupatorske dželate i pomagače, itd. Ta zaštita nek se vrši pod geslom: „Svi za jednoga, jedan za sve!“

³ Opolčenje — poluvojnička organizacija u SSSR

c) Pružati najaktivniju pomoć partizanskim jedinicama u njihovim akcijama i njihovom kretanju, u sukobima s okupatorom, zaštitu prilikom prebacivanja, itd.

d) Borbena naoružana odeljenja NZ moraju postati izvor najboljih partizana: moraju stalno davati deo svojih boraca u partizanske odrede, pa i sami moraju uvek biti spremni da, ako ustreba, u celini pređu u partizane.

e) Sistematski moraju težiti da osvoje što više oružja i da tim oružjem, prvo, naoružaju nove borce za borbena odeljenja NZ i, drugo, da oružjem pomažu partizanske odrede.

f) Moraju organizovati sistem patroliranja po selima i drumovima i stazama, tako da neprijatelj u bude onemogućeno kretanje po takvim područjima u manjim jedinicama. Naročito treba osigurati sve puteve i drumove noću, tako da neprijatelju bude sasvim onemogućeno noćno kretanje po našoj teritoriji. „Policiski čas“, koji je neprijatelj odredio za slovenački narod, moraju patrole NZ pretvoriti u „policiski čas“ za okupatora. Patrole NZ moraju osigurati slobodno noćno kretanje samo onima koji pokazuju ispravne dokumente partizanskih vojnih vlasti i Narodne zaštite.

Čl. 8. Zadaci pomoćnih jedinica NZ su raznovrsni, i dobar komandant će moći, shodno tome, mobilisati i poslednog nenaoružanog borca. Neki od tih zadataka bi bili:

a) Organizacija kurirske službe između jedinica NZ, kao i između partizanskih odreda. Za tu su službu naročito podesne žene, starci, pa čak i deca, kad su u pitanju manje važne stvari. Po potrebi, nek komandant odgovarajuće jedinice NZ daje kuriru i oružanu pratnju.

b) Organizacija opšteg saobraćaja u službi oslobodilačke borbe: prenos raznovrsnog materijala (od oružja do hrane i propagandnog materijala), organizovanje putovanja ljudi koji su po potrebi dužni putovati na određeni cilj, mobilizacija seljačkih kola i konja za slične potrebe, organizacija raznih punktova preko kojih se takav saobraćaj organizuje, itd.

c) Organizacija obaveštajne službe: izrada spiskova neprijateljskih agenata po našim selima i varošima, nadziranje tih elemenata, organizacija brze pošte o kretanju neprijatelja, skupljanje opštih podataka o snazi i kretanju neprijatelja, likvidacija neprijateljskih agenata i uopšte izdajnika, potpuno čišćenje naših varoši i sela od belogardističkih i petokolonskih elemenata.

d) Organizacija pomoćne patrolne službe, bilo u vezi sa naoružanim patrolama, bilo odvojeno, kontrola kretanja stranaca po selima i putevima, razoružavanje pojedinaca ili manjih grupa (žandarmerijske patrole, itd.) neprijatelja i svih koji ne mogu dokazati da su u službi oslobodilačke borbe slovenačkog naroda.

e) Organizacija sanitetske službe: vaspitavanje pomoćnih sanitetskih kadrova za partizanske odrede i NZ, nabavljanje sanitet-

skog materijala, organizacija ambulantskih punktova za partizane i NZ, raspored ranjenika po domovima, veze između lekarskih punktova i odreda, itd.

f) Organizacija pionirskih odeljenja i izvođenje svih pionirskih radova u akcijama: rušenje drumova, mostova, železnica, postavljanje prepreka (jarci, barikade, žičane i druge prepreke), radovi na utvrđivanju po selima i na položajima (mitraljeska gnezda, rovovi, razna utvrđenja, itd.).

g) Organizacija brze ekonomske i moralne pomoći civilnom stanovništvu u vezi sa nasiljima okupatora: ishrana, kolektivni poljski rad, kolektivna pomoć kod podizanja novih privremenih stanova, raspoređivanje po selima i kućama, itd.

h) Organizacija skupljanja oružja: raspitivanje o sakrivenom oružju, razoružavanje pojedinaca i manjih patrola neprijatelja, skupljanje eksploziva, itd.

i) Organizacija izrade oružja i pomoćnog oružja: ručnih bombi, zapaljivih bombi, benzinskih boca za uništavanje tenkova i oklopnih automobila, noževa, hemiskih sredstava, „ubijača“, itd. U tom pogledu može inicijativa odozdo postići najveće uspehe.

j) Organizacija kurseva za vojnostručno izgrađivanje članova NZ; upotreba oružja, taktička pitanja, oblici borbe partizanskih i zaštitnih odreda, sredstva za te borbe. Kursevi za komandire, komandante, politkomesare, kursevi za specijalne grane (pioniri, obaveštajci, kuriri, sanitet, patrola, itd.).

k) Organizacija ishrane za partizane i jedinice NZ. stvaranje odgovarajućih rezervi (hrane, odelja, itd.).

Cl. 9. Jedinice NZ su dužne pomagati drugim odredima NZ kad su ovi slabije naoružani oružjem i drugim sredstvima. Isto tako su jedinice NZ dužne predati jedan deo oružja partizanskim odredima kad to zahteva pretpostavljena komanda NZ ili partizanski štab.

Čl. 10. Borebni i pomoćni delovi NZ su jedinstveno organizovani, tj. po istom komandom. Naprimer: komanda voda, koji ima napr. ukupno 40 članova, izdvojiće iz njih najborbenije članove i naoružać ih raspoloživim oružjem (napr. 10—20 članova). Sve ostale će rasporediti za izvršavanje gore pomenutih zadataka, koji ne zahtevaju naoružane snage. Radi bolje organizacije toga rada, može komanda voda pojačati jedan deo voda, podeliti ga na više grupa, po 3, 5 ili 10 boraca, koji će se specijalizovati na pojedinim sektorima koji proizlaze iz gornjih zadataka. Potom u istom smislu deluje i četa, bataljon, itd. U slučaju nužne potrebe, komanda čete ili viših jedinica ima takođe pravo da u jedinstvenu četvu ili bataljon udruži više specijalnih grupa vodova za izvršavanje većih zadataka (napr. pionirskih).

Cl. 11. Svaki član NZ mora biti aktivan u jednom od tih odeljenja. NZ nisu potrebni članovi koji su to samo formalno. Komanda mora težiti za tim da što više raširi broj boraca NZ uvera-

vajući slovenačke ljude i žene da će jedino odlučna oružana borba svakog slovenačkog čoveka dovesti slovenački narod što bržem oslobođenju i konačnoj pobedi nad neprijateljem.

Čl. 12. Svi članovi NZ se moraju zakleti. Dezertiranje ili izdajstvo se kažnjava smrću. Disciplina mora biti takva kakvu zahteva ratno vreme i vjerna organizacija. Članovi se moraju pokoriti svim naređenjima štaba.

Čl. 13. Komanda voda i čete sastoji se iz: 1) komandira, 2) zamenika komandira, 3) politkomesara i 4) zamenika politkomesara.

Čl. 14. Komanda bataljona i odreda sastoji se iz: 1) komandanta, 2) zamenika komandanta, 3) politkomesara, i 4) zamenika politkomesara.

Čl. 15. Komande organizuju sav svoj pomoćni aparat: kurirska služba, intendantura, sanitet, itd.

Čl. 16. Komandira voda i njegovog zamenika biraju sami članovi voda, ali pretpostavljeni štab ima pravo da bez prethodnog pitanja smeni i jednog i drugog, ako ne odgovaraju svojim dužnostima i zadacima, i da postavi drugog.

Čl. 17. Komandire četa i sve komandante i njihove zamenike postavlja Glavni štab partizanskih odreda ili, prema njegovom naređenju, odgovarajući viši štabovi NZ.

Čl. 18. Sve politkomesare postavlja Gl. štab na predlog i u sporazumu sa odgovornim odborima OF.

Čl. 19. Kad se na području neke jedinice NZ nalaze partizanski odredi i vrše vojne akcije, tada je ta jedinica podređena odgovarajućem štabu partizanske jedinice i mora izvršavati sva njegova naređenja. No u takvom slučaju je potrebno između štaba partizanske jedinice i komande odgovarajuće jedinice NZ stvori najtešnju saradnju i u pogledu operacionog plana.

Čl. 20. NZ je samo deo slovenačke narodnooslobodilačke vojske, kao što su njen deo i partizanski odredi. Ukoliko oštija i odlučnija bude borba slov. naroda sa okupatorima, utoliko će se sve jače jedinice NZ ujedinjavati sa partizanskim odredima u celinu, sve dok i jedni i drugi ne budu sačinjavali jedinstvene odrede slovenačke narodnooslobodilačke vojske. Sve komande NZ i svi štabovi partizanskih odreda moraju tu činjenicu imati jasno pred očima. Zato treba uvek težiti' za tim da što više članova NZ što pre pređe u partizanske odrede. Svako zadržavanje toga procesa pretstavljalo bi najveću štetu oslobodilačkoj stvari slov. naroda. Komande moraju naročito težiti za tim da se osobito borbene skupine NZ što više izjednače sa partizanskim odredima.

Čl. 21. Dužnost politkomesara je da što više razvijaju rad na političkom učvršćivanju i organizaciji u jedinicama NZ, kao i agitaciono-propagandni rad jedinica NZ u najširim masama.

Čl. 22. Organizaciju NZ treba u duhu ove naredbe i instrukcija Glav. štaba izvršiti u najkraćem roku i to po sledećem po ... nek

se svi članovi NZ koji su voljni raditi na bazi ... naredbe i koji se još nisu zakleli; b) svi vodovi nek neodložno ... svoje komande; c) dosadašnji vojni referent: treba da u sporazumu i uz potvrdu lokalnih odbora OF odmah pošalju predloge za štabove jedinica; d) dosadašnji vojni referenti kod okr. odbora OF treba da u sporazumu sa tim odborima odmah pošalju predloge za imenovanje komandi bataljona NZ; e) komande četa treba da pošalju preko dosadašnjih vojnih referenata, odn. bataljonskih štabova, ukoliko su već osnovani, u najkraćem roku Glav. štabu u najmanju ruku sledeće podatke: 1) broj članova NZ, i to: posebno broj članova borbениh skupina i broj članova pomoćnih skupina, kao i odnos između broja muškaraca i žena; 2) na kojem području deluje četa (selo, rejon, itd.); 3) kakvo oružje poseduje (detaljan broj mitraljeza, pušaka, municije, bombi, itd.); 4) stanje morala i borbene sposobnosti u četi; 5) opis organizacije čete i njenog delovanja; 6) mogućnost regrutacije za partizanske odrede f) svi ti podaci treba da budu potvrđeni potpisom komandira i politkomesara čete. Radi zaštite od okupatorskog nasilja, nek se obojica potpišu pseudonimom.

CL. 23. Na kraju dodajemo da se ova naredba može uspešno oživotvoriti pod sledećim uslovima: a) uz najtešnje sudelovanje svih političkih odbora OF, b) uz najširu masovnu propagandističko-agitacionu kampanju, c) uz brzo, odlučno i bezobzirno čišćenje naših sela od svih denuncijanata, izdajica i drugih elemenata koji služe okupatorima. Sto čistija budu naša sela, tim čvršća i nepobedljivija će biti NZ; d) uz najbrižljivije biranje vodećih kadrova NZ. Samo ako komande NZ budu na visini i b^es^eP^rekorne, moći će čete NZ zbilja izvršiti svoje veliko delo. U tom je od najodlučnije važnosti poštenje i karakternost tih kadrova i njihova potpuna predanost, oslobodilačkoj stvari slovenačkog naroda, njihova gotovost da za nju polože i svoje živote.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:

Glavni štab
slovenačkih partizanskih odreda

Komandant:
Feter Strugar

Politkomesar:
Jernej Posavec

**PISMO POLITKOMESARA PRVE GRUPE ODREDA ŠTABU
DRUGOG BATALJONA PRVE GRUPE ODREDA OD 24 APRILA
1942 GOD. O IMENOVANJU ČETNIH KOMANDI I ŠTABA
BATALJONA¹**

24-1 V-1942 g.

Drugovi Jože — Maks!

S obzirom na to da se situacija menja, bila je potrebna i promena u komandi, i vama šaljem promene u vašim jedinicama i funkcijama.

U štabu II bataljona su: komandant Krajc Jože², polkom. Kr. Maks³, treći je imenovan Jaka⁴ (to je onaj koji je s nama došao preko granice i sada dejstvuje sa Vinkom⁵), u štabu ima značaj privredne funkcije. Bataljon se sastoji iz tri čete od 50—60 ljudi. Četa ima dva voda — vod ima dve desetine.

Komandir I čete je Biček⁶, polkom. Ručigaj⁷.

„ I voda je Polde Ravnihar, polkom. Nartnik*.

„ II voda je Golob⁸, polkom. Jože (rodnom je iz Stražišča).

Komandir II čete Janušek¹⁰, polkom. Justin¹¹.

„ I Voda Jaka Bož¹², polkom. Fr. Kavč¹³.

„ II voda Štular Fr¹⁴, polkom. Gašper¹⁵.

Komandir III čete Pavle Peter¹⁶, polkom. Vinko Obi¹⁷.

¹ Original, u rukopisu, nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Jože Krajc-Zakelj, komandant Drugog bataljona, kasnije otišao u Slovenačko Primorje. Poginuo u Slovenačkom Primorju 1944 godine.

³ Maks Krmelj, politkomesar Drugog bataljona, pređašnji sekretar Rejonskog komiteta za Skofju Loku.

⁴ Jaka Flego, postavljen za intendanta, a docnije streljan kao izdajnik.

⁵ Vinko Oblak

⁶ Franc Biček

⁷ Boris Ručigaj, poginuo 13 avgusta 1942 godine.

⁸ Anton Nartnik

⁹ Jože Golob, poginuo u Besnici 1943 godine.

¹⁰ Stane Stare, koji je kao komandir čete imao ilegalno ime Janušek.

¹¹ Justin Dolinar

¹² Jakob Božič

¹³ Franc Kavčič

¹⁴ Franc Stular

¹⁵ Gašper Dolinar

¹⁶ Pavle Peternelj, poginuo u borbi sa Nemcima kod Gaberca maja 1942 godine.

¹⁷ Vinko Oblak

Komandire i političke delegate u vodovima III čete odredite vas dvojica. I i II četu smo uredili sa Jožom¹⁸, samo uspostavite veze, kontroliš'te i dajte uputstva četama. Vršite akcije planski sa celim bataljonom. Postarajte se da se čete upotpune novim regrutovanjem i onima koji će da pređu „preko“¹⁹. Disciplina mora biti stroga i ne nasedajte pojedincima koji zamišljaju disciplinu na svoj način. Naročito kod straža ne popuštati — niti kad je ljudstvo umorno. Kolektiv neka se uvede onako kao što je u II četi. Ako neko od partizana želi da novac dade u kolektiv kao narodni zaiam, to mu udovoljite — a štab neka ima broj RM²⁰, koju je dao kao potvrdu. Jednom prilikom, neka se brojevi predadu putem veze do štaba za Gorenjsku.

Veze treba održavati tačnije nego li ove nedelje kad nikoga niste poslali na vezu. Vi snosite odgovornost za sve čete — šta rade i šta treba da rade. Stoga su potrebni više puta i lični dodiri sa jedinicama. Potrebe koje jedinice imaju javljajte uvek štabu za Gorenjsku. Štabu javljajte uvek tačno stanje bataljona: broj ljudstva, oružja, municije; akcije — tačna imena i mesto ubijenih izdajnika, broj poginulih i ranjenih Nemaca, akcije za snabdevanje td., moral partizana i stanovništva.

Ovde ima nekoliko ljudi koji će poći u Kamnič: bataljon. Toj skupini predajte jedan puškomitraljez i 2000 metaka. Ostale ljude koji će „preko“ doći porazdelite po jedinicama u bataljonu. Ako budu jedinice došle s uputstvom ili ako vam mi pošaljemo uputstvo gde treba da krenu, pošaljite ih na određeno mesto. Ostala uputstva za akcije su neizmenjena do daljega — samo malo oštrije radite. Šta radite tamo gore — ne znamo, pošto nemamo nikakvih izveštaja. Ako imate nešto cipela ili druge opreme, javite to štabu. Pošaljite radio-izveštaje jedinicama — ako ih imate. Uzmite sobom puškara da bi pregledao rezervno oružje. Pošaljite Pukmajstra koji je kod Nartnika preko granice, pošto je zaboravljen. Kad budete primili literaturu, podelite je, i izvestite ako je ima dovoljno!

S pozdravom

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Stefan-¹

¹⁸ Jože Gorenje, komandant Prve grupe odreda

¹⁹ „Preko“ — tj. preko italijansko-nemačke granice (iz Ljubljanske pokrajine u Gorenjsku). Prema direktivama Glavnog štaba, novi borci su se skupljali na sektoru Polhograjskih Dolomita, tu se vežbali, pa onda jedni odlazili preko granice u Gorenjsku, u Prvu grupu odreda, a drugi u bataljon „Ljubo Serčer“.

²⁰ RM — rajhsmarka

⁵¹ Lojze Kebe-Stefan, narodni heroj, politkomesar Prve grupe odreda

IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGE GRUPE ODREDA GLAVNOM ŠTABU
PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 24 APRILA 1942 GOD.
O RAZLOZIMA FORMIRANJA PRVE ŠTAJERSKE BRIGADE¹

II GRUPA
PARTIZANSKIH ODREDA
STAB GRUPE

Br. 3/1

Položaj, 24-IV-1942

RAPORT BR. 1 GLAVNOM ŠTABU

Danas smo, sa velikim iznenađenjem primili naredbu br. 9/1 od 20 aprila². Došlo je do nesporazuma koji proizlaze iz toga što ste smatrali umesnim izreći sud o stvarima o kojima mi nismo još imali prilike dati vam informacije. Vrlo nam je žao što je pri tome došlo do oštrog tona i još oštrije osude, koju mi zaista nismo zaslužili. Zato vas molimo da radi objašnjenja uzmete na znanje sledeće činjenice:

1. Vaše dve naredbe i pismo, odnosno kopije ili prepise, uopšte nismo dobili. Zato ništa ne znamo o nekoj reorganizaciji, podeli teritorije, imenovanjima, dodeljenim imenima, itd. Zato, prirodno, nismo ništa ni preduzeli za izvršenje tih naredaba. Zato smatramo prenagljenim to što nas optužujete zbog tvrdoglavosti i samovolje. Uvek smo pokazivali i uvek ćemo pokazivati još veću tvrdoglavost kad je u pitanju uništavanje neprijatelja ili uklanjanje vlastitih nedostataka. Ali nikad nismo, niti ćemo pokazivati tvrdoglavost u odnosima prema Glavnom štabu. Iz današnje naredbe vidimo da se radi o reorganizaciji. No ipak nam to nije dovoljno da bismo stvorili sebi sliku o tome kako vi to zamišljate. Zato ne možemo ni pristupiti izvođenju te reorganizacije dok od vas ne dobijemo prepise predašnjih naredaba. Čim ih dobijemo, odmah ćemo pristupiti radu.

2. U naredbi pominjete da imamo dobre veze sa Glavnim štabom. Otkad smo napustili Kurju³, uopšte nismo imali direktne veze s vama, sem poseta politkomesara Matije⁴, jer nemamo kurira. Sve izveštaje smo morali slati zaobilazno, preko slučajnih terenskih veza. Mi to smatramo veoma slabim vezama sa štabom. Zato još jedanput postavljamo pitanje dva stalna kurira ili kurirke.

¹ Kopija originala u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Vidi dok. br. 51.

³ Logor kod Podlipoglava

⁴ Ivan Maček-Matija

iz svih dosadašnjih veza sa štabom mi smo crpli samo najopštije direktive. U svom radu se nismo mogli oslanjati samo na praksu drugih jedinica, jer se ta praksa pokazala nepotpunom. Zato smo bili prinuđeni samoinicijativno i odvažno stvarati nove oblike rada na polju vaspitavanja masa i kadrova, organizacije službi, taktike i političkog rada na terenu. Time smo u partizanski pokret uveli mnoge novosti, koje su se pokazale korisne. U tome smo se oslanjali na naša iskustva iz Spanije. Komplikovani uslovi naše borbe nas primoravaju da svakodnevno i bez oklevanja odgovaramo na nj'h. Kod ovako slabih veza, apsolutno bi bilo nemoguće o svim tim pitanjima prvo raspravljati s vama, čekati vaše odgovore i tek tada preduzimati korake. Jasno je da tako nikuda ne bi stigli. Partizanski pokret koji bi se ograničio isključivo samo na izvršavanje naredaba Glavnog štaba i odrekao se samoinicijativnog stvaranja novih oblika borbe i organizacije — zatvorio bi time put svoga razvoja. Zato smatramo da je prenagljeno takvu samoinicijativnost osuditi kao „samovolju“ i prebacivat: nam „da se nismo pokazali na dosta visokom stepenu discipline“.

U našoj samoinicijativnosti se oslanjamo i na izjavu druga Luke⁶ koji je lično komandantu drugu Stanu⁰ izjavio da nam ostavlja „slobodne ruke“ i da mi, kao pokrajinski štab štajerskih jedinica, možemo sami izgraditi našu vojsku po svojoj uvidavnosti.

3. Zašto smo organizovali brigadu? Pred odlazak iz Kurje dobili smo od druga Luke nalog da u najkraćem roku odemo preko⁷. Imali smo u planu da to izvršimo za nedelju dana. Preko smo imali jedan bataljon⁸, a ovdašnji⁹ je imao ljudstva već za dva. Da bismo mogli funkcionisati kao pokrajinski štab, morali smo se neizbežno formirati u štab brigade ili odreda. Kao štab bataljona to formalno (kako bi štab jednog bataljona mogao biti podređen štabu drugog bataljona?!) i stvarno (podela teritorije među bataljone oslobađanje pokrajinskog štaba od bataljonskih funkcija) ne bismo mogli izvršavati.. Bili smo uvereni da ćete i taj korak, kao mnoge predašnje, takođe odobriti.

4. Vi ste svojom odlukom da se mi formiramo u štab grupe odreda— stvarno izvršil' to isto. (Jed'no to ne razumemo šta znači ubačena jedinica „odred“. Imamo tri bataljona, to bi bio odred, ali nemamo više odreda da bismo mogli biti „grupa odreda“). Tu, dakle, nema ni „samovolje“, ni „nediscipline“, nego samo činjenica da smo istovremeno došli do konstatovanja ist'h potreba i istih mera. Jedino smo u nazivu imali različite ukuse. Mi smo uzeli španske

- Franc Leskošek-Luka
- Franc Rozman-Stane
- ' Preko granice — u Štajersku
- O Prvom štajerskom bataljonu vidi dok. br. 33. Bataljon se u aprilu opet prikućio i počeo vršiti zajedničke akcije. Vidi dnevnik bataljona, dok. br. 123.
- Drugi štajerski bataljon

izraze, a vi ste uveli nove. Ti različiti nazivi, razumljivo, sadržaj naših mera nimalo ne menjaju. Mi se takođe „tvrdoglavo“ ne kapriciramo za naziv „brigada“ i drage volje ćemo uzeti nov naziv. Mi nastojimo samo na tome da stvarno organizujemo tri bataljona i jedan štab odreda ili brigade.

5. Na vašu kritiku „Blatnog Klanca“¹⁰ primećujemo da greška nije bila u tome što su komandir, komesar i partizani bili nedovoljno poučeni o izboru prenočišta i stražarskoj službi, već je greška isključivo samo u samovoljnom kršenju naredaba od strane komandira i nesposobnost komesara da se suprotstavi takvom radu. Jasno je da su u ovom i sličnim slučajevima („Blatni Klanec“, ili pak nesreća¹¹ sa Dolenjskim odredom) krivi oni koji su takvo rukovodstvo postavili.

6. Naša Druga četa Drugog bataljona odmah je posle „Blatnog Klanca“ bila poslata u te krajeve. Tamo je likvidirala denuncijantinju koja je Italijanima prokazala naš logor (izveštaj za „Poročevalca“ sledi) U logoru Dolenjskog odreda do tada Italijana uopšte nije bilo, niti je bilo „Kočevara“¹². Naši su naknadno zaplenili iz ostavštine „Kočevara“ dva kazana, 1 radio-prijemnik, 1 telefonski aparat, 1 kolut telefonske žice, 1 šatorsko krilo itd. Terenci su popupili tamo 40 šatorskih krila, ćebad, 45 kg masti itd.

7. Po vašoj naredbi politkomesara druga Nosea¹³ poslaćemo u Dolenjski. odred... Svi naši kadrovi su novi, stvoreni ovde i zasad su dobri samo pod direktnim voćstvom. Kako će se pak pokazati na samostalnom radu, to će tek praksa pokazati. Sad nam je glavna briga da razvijemo njihovu samostalnost.

Novoimenovani za Dolenjski odred još nisu došli kod nas u svrhu instrukcija. Daćemo im sve što budemo mogli u pogledu iskustva.

8. Baš kad smo završavali ovaj raport, prispela je četa novih boraca iz Kurje (44 nova i 5 izgubljenih iz bataljona)...

9. Upravo smo primili br. 15 i 16 „Poročevalca“, gde tek vidimo kakva ste nam imena dali.

¹⁰ O borbi kod Blatnog Klanca vidi dok. br. 52.

¹¹ Kod Blatnog Klanca logorovala je Druga četa Petog partizanskog bataljona, kojom je komandovao komandir Jože Prijatelj-Slobodan. poginuo u Beloj Krajini u proleće 1943 godine. Prilikom italijanskog napada na četu Trećeg bataljona Druge grupe ova jedinica nije stupila u akciju da pomogne napadnutoj četi.

¹² Partizani Drugog štajerskog partizanskog bataljona nazivali su partizane Petog partizanskog bataljona imenom „Kočevari“, jer su većinom logorovali na sektoru koji je već deo Kočevske i pošto su sa njima bili u dodiru preko njihovih patrola koje su dolazile iz pravca Kočevske.

" Jože Nose—Tone Span

10. Ako budemo još neko. vreme ostali u ovim krajevima, nužno bi b'lo da nam pošaljete pomoć u hrani. Pošaljite kamion na jednu od naših javki..

v v * . . ' « ' « . .

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant;

—

Politkomesar:

BR. 60

NAREDBA ŠTABA TREĆE GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 24 APRILA 1942 GOD. O FORMIRANJU DOLENJSKOG I NOTRANJSKOG ODREDA I PROLETERSKE UDARNE PATROLE I O NEKIM MERAMA ZA POOŠTRENJE BORBE PROTIV OKUPATORA¹

NAREDBA BR. 5

ŠTABA 3 GRUPE SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA OD 24 APRILA 1942

1. Za privremenog zamenika političkog komesara štaba 3 grupe postavljen je drug Jože Sokol.

2. Formira se: a) Dolenjski odred², koji sačinjavaju dva bata-

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

¹ Posle mobilizacije svih dolenjskih partizana za borbu protiv iseljavanja slovenačkog stanovništva u brežičko-krškom predelu (novembar 1941 god.) u Dolenjskoj nije bilo partizanskih jedinica. Novomeštanska četa uključila se u Mokronošku četu i sa njom u Drugi štajerski partizanski bataljon, dok je Belokranjska četa bila uništena. Okružni komitet KPS za Novo Mesto i Okružni odbor OF (sekretar Rudi Avbelj, odgovoran za obaveštajnu službu Niko Silih, za vojnu liniju Zan More) su zbog toga organizovali sakupljanje novih partizana. Prva mobilizacija počela je 6 januara 1942 sa zbornim mestom u Brezovici kod Novog Mesta. Mobilizacija je trajala sve do 11 marta 1942 god., kad su u logoru na Gornjoj Toploj Rebri formirali Peti slovenački partizanski bataljon. Partizanski dobrovoljci većinom su dolazili preko prihvatnice u Frati. Dolenjski partizani, uz neprekidno brojčano pojačavanje imali su svoje logore na sledećim mestima: Frata kod Brezove Rebre, Kulova Sela (9 partizana), Mali Vrh (u ovom logoru postavljena je prva komanda: Dušan Svava-Dule, komandir, Drago Florjančič, zam. komandira, Franc Prhne—Pavel Gorjanc, politički komesar, kojeg je zamenio posle kratkog vremena Jože Prijatelj-Slobodan), Brezova Reber (oko 25 januara sa 40 partizana), Jelenica kod Kočevja i Gornja Topla Reber.

U Gornjoj Toploj Rebri formiran je Peti slovenački partizanski bataljon, nazvan i „Dolenjski bataljon“ sa tri čete. Prva i Druga četa odlaze na Rdeči Kamen, a Treća na Ostri Vrh. Ovom četom rukovodi komandir Dušan Svava-Dule i politkomesar Jože Slak-Silvo. Sredinom marta, član Okružnog komiteta KPS i vojni referent Okružnog odbora

ljona, i to: 1 bataljon u koji ulaze dolenjske čete koje trenutno logoruju severno od Krke, a to su: bivše 1, 3 i 4 četa bivšeg Dolenjskog bataljona — i 2 bataljon u koji ulaze čete koje trenutno logoruju južno od Krke, a to su bivše 2 i 5 četa bivšeg Dolenjskog bataljona i 2 (Roška) četa bivšeg Južnodolenjskog bataljona³.

b) Formira se Notranjski odred, koji sačinjavaju dva bataljona, i to: 1 bataljon sastavljaju čete bivšeg bataljona „Ljubo **Sercer**“, koji će i dalje nositi ime narodnog heroja **Sercera** (1 četa, Rakeška četa⁴, Severna pogranična i Primorska četa), i 2 bataljon, koji sačinjavaju 1, 3 i 4 četa bivšeg Južnodolenjskog bataljona.

3. Za privremenog komandanta 1 bataljona Dolenjskog odreda postavljen je drug Dule Težak⁸, a za privremenog politkomesara drug Niko **Student**⁷; za privremenog komandanta 2 bataljona Dolenjskog odreda postavljen je drug **Cort**⁷, a za privremenog politkomesara drug Slak⁸.

Za komandanta 1 bataljona Notranjskog odreda postavljen je drug Luka Suhadolc®, za njegovog Zamenika drug Martin **Cerne**, za politkomesara drug Tone Debevč¹⁰; za komandanta 2 bataljona

OF za okružje Novo Mesto, Zan More-Rome, preuzeo je dužnost komandanta bataljona, dok je Dušan Pirjevec-Ahac primio dužnost političkog komesara.

23 marta iz čete na Ostrom Vrhju odlazi patrola od 11 ljudi, pod komandom Ivana Strojina, na Gorjance sa zadatkom da skuplja oružje. Na Gorjancima joj se priključilo još nekoliko novih boraca. 28 marta, bez formalnog povezivanja sa štabom bataljona, izabrali su Ivana Strojina za komandira, a za komesara Tina Bajca-Gregu, člana Rejonskog odbora OF za Kostanjevieu.

Bataljon je noću 25/26 marta pošao s Rdečeg Kamena, 26 marta izvršio napad na Zužemberk, pa se onda razdelio. Druga četa, pod komandom Franca Pirkoviča-Corta, otišla je na Gorjance, gde je u svoj sastav uključila Strojinovu grupu; Prva četa je krenula na sektor Sv. Križ—Catež, dok je Treća četa ošla na sektor Smarjete i Skocjana.

Početkom maja, na Blatnom Klancu je održan sastanak komandanata, politkomesara i pretstavnika terenskih organizacija i zaključeno je da se, s obzirom na veliki priliv novih partizana i partizansku ofanzivu, bataljon formira u odred (vidi dok. br. 78). Prema tome, formiranje odreda nije izvršeno u ootpunosti na način naveden u gornjoj naredbi zbog toga što štab nije raspolagao tačnim podacima (podaci: Ivo Pirkovič, Dušan Svava-Dule, Ivo Majnik-Džems, Zan More).

» Vidi dok. br. 54.

⁴ Rakešku četju (slov.: Rakovška četa) sačinjavali su meštani iz Rakeka. Partiska organizacija u Rakeku organizovala je zajednički odlazak boraca iz Rakeka 19 marta 1942 god., autobusom. Četa neko vreme nije imala veze sa ostalim partizanskim jedinicama, ali se polovinom aprila već uključila u bataljon „Ljubo Sercer“.

⁵ Dušan Svava—Dule Mornar

⁶ Niko Silih-Nikič

⁷ Franc Pirkovič-Cort

* Jože Slak-Silvo, narodni heroj. Politkomesarom toga bataljona nije postao on, nego Anton Sušteršič-Tine Zeleznik.

• Tone Vidmar-Luka

¹⁰ Anton Kovač

Notranjskog odreda postavljen je drug Stjenka Knap¹¹, za njegovog zamenika drug Vasja Ižanc¹² i za politkomesara drug Ante Novak¹³.

4. Štabovi oba odreda će biti postavljeni naknadno.

5. Zbog osobite hrabrosti i požrtvovanja, dosadašnjoj „Letećoj patroli“ druga Dakija¹⁴ daje se naziv „Proleterska udarna patrola“¹⁵. Ona je podređena neposredno štabu 3 grupe odreda. „Proleterskoj udarnoj patroli“ dozvoljava se da na kapi, kao znak, nosi proletersku crvenu zvezdu sa izvezenim srpom i čekićem žute boje mesto opšteuvedene partizanske značke.

6. U cilju postepenog uniformisanja partizana uvodi se partizanska kapa „triglavka“. Uzorak će svim bataljonima dostaviti štab 3 grupe odreda.

7. Zbog opšteg pooštrenja oslobodilačke borbe potrebne su od strane naših četa oštrije mere protiv onih Slovenaca koji direktno ili indirektno pomažu okupatorima. Moramo ostvariti gesla OF, koja glase. „Ni mrvica našeg narodnog imanja okupatoru!“ i „Zub za zub, glavu za glavu!“ Zato štab 3 grupe odreda naređuje:

a) Svaka seča drveta u slovenačkim šumama je do oslobođenja zabranjena. Svim partizanskim snagama se stavlja u dužnost da seču spreče. Koga bi god partizani uhvatili u seči ili preradi drveta (pravljenje čumura itd.), moraju ga proterati iz šume i upozoriti da će mu u slučaju ponovnog gaženja zabrane seče zapleniti alat. Posle 10 maja o. g. seča se bezuslovno zabranjuje. Od toga dana dalje, zaplenice se alat svakom drvaru ili ugljaru bez prethodnog upozorenja, a nasečeno drvo ili gotov čumur će se uništiti. Seoskom stanovništvu se dozvoljava seča drveta za domaću upotrebu i to samo na ivici šuma u blizini sela.

b) Svemu železničkom saobraćajnom osoblju se zabranjuje sudelovanje u pljačkanju naše zemlje tim što bi prevozilo železnicom kod nas napljačkano narodno bogatstvo. Partizanskim snagama 3 grupe odreda se stavlja u dužnost da počev od 10 maja ov. g. pucaju na teretne vozove. Neka pucaju na mašinovođu, ložaća, sluzbena kola i na kočničare.

c) Svima na smrt osuđenim denuncijantima treba otsad zaplenjivati celokupno imanje i njihove zgrade zapaliti. Pri tome treba da partizani i članovi Nar. zaštite sprečavaju širenje požara na susedne zgrade.

¹¹ Narodni heroj Bojan Polak-Stjenka

¹² Narodni heroj Jože Klanjšek—Vasja Ižanc

¹³ Anton Novak-Ante

¹⁴ Stanko Semič-Daki, narodni heroj

¹⁵ početkom aprila je Stanko Semič-Daki dobio zadatak da s nekoliko drugova pođe na sektor Mokrec—Barie 1 da tamo uznemirava Italijane. Naredbom od 29 aprila 1942 god. „Leteća patrola“ je promenila naziv u „Proletersku udarnu četvu“ (vidi dok. br. 67), a naredbom od 16 maja 1942 god. postavljen je njen štab (vidi dok. br. 86).

č) Partizanskim snagama se otsad dozvoljava da zaplene predmete koji su im nužno potrebni i čije oduzimanje ne ugrožava životni opstanak vlasnika predmeta. Naprimer, četa u pokretu ostane bez hrane. U tom slučaju ima pravo zapleniti nužno potrebnu količinu hrane — po mogućnosti kod bogatijih ljudi. Ali pošto su takve konfiskacije vrlo škakljive, to će komandiri i politkomesari za svako, pa i najmanje, preterivanje, zloupotrebu ili surovost, biti pozvani na odgovornost. Bez oklevanja se konfiskuju predmeti koji su zajednička narodna svojina, napr. partizanima potrebna sprema vatrogasnih, sportskih i sličnih društava i ustanova.

8. Osnovna slabost slovenačkih partizanskih odreda jeste pasivna i defanzivna taktika. O tome je bezbroj puta govoreno u raznim dokumentima Glavnog štaba slov. partizansk'h odreda od samog početka. Ipak tu bolest još dosad nismo preboleli. Naše jedinice, izuzev justifikacija, veoma retko vrše prave vojničke akcije, očigledno misleći da svaka vojnička partizanska akcija mora biti široko-potezna i da zahteva dugotrajne pripreme. Međutim je jasno — za to nam daju dobar primer srpski i hrvatski drugovi — da su akcije pravi svakidašnji život partizanske jedinice. Partizanski logor u kojem nisu bar dve patrole stalno u rashodu na akcijama — predstavlja logor parazita. Akcije treba vršiti svakog dana i po više na dan, kako danju tako i noću; akcije treba da budu raznovrsnije i takve da se mogu trenutno zamisliti i odmah izvesti. Na primer:

a) zaustavljanje poštanskih i saobraćajnih automobila, njihovo pregledanje, legitimisanje šofera i putnika i zaplenjivanje prevoženog neprijateljskog materijala ili dokumenata;

b) postavljanje malih zaseda, takođe sa malobrojnim patrolama i danju, po svim drumovima po kojima se kreće neprijatelj; patrola neka u prisustvu neprijatelja odluči šta da radi: da slabog neprijatelja napadne i razoruža ili da nadmoćnijeg propusti i da ga s leđa, iz većeg rastojanja, tuče.

c) vršenje neprestanih manjih sabotaza, naročito na železnicama, pa i bez minerskih sprava (odvijanje šina, uništavanje signalnih naprava, itd.);

č) veliki izbor nude diverzantske akcije, tj. napadi bez izgleda na uništenje i razoružanje neprijatelja; one su u sadašnjoj fazi borbe od velikog značaja, jer nagone neprijatelja na stalnu defanzivu; primeri takvih akcija su pucanja na teretne vozove, stražarnice pored pruga i kasarne; na kasarne većih garnizona se puca iz veće daljine, pa i sa malim patrolama koje ispale samo nekoliko metaka.

U izboru akcija se mora prekinuti sa preteranom obazrivošću prema domaćem stanovništvu, zbog toga što će, tobože, selo trpeti ako se u njegovoj blizini izvrši akcija. Ovaj argumenat danas važi samo našom krivicom, jer je premalo akcija. Kad bi se akcije Svo-dile svakodnevno i u blizini bezbrojnih slovenačkih sela, odmah bi se okupatorski metod represalija pokazao besmislenim i bezu-

spešnim. A dok okupator još spaljuje sela, sveta je dužnost partizana da se pojave tamo gde besne okupatori i da nastupaju protiv njih, iako njihove snage nemaju izgleda na potpuni uspeh.

U duhu gornjih tačaka, štab 3 grupe odreda određuje da se, počev s prvomajskim akcijama, na celom području Ljubljanske i Tršćanske pokrajine počne vrlo jaka aktivnost, koja više ne sme prestati do konačne pobeđe. Izuzetke će jedino određivati, naročitim uputstvima, štab 3 grupe.

9. Zbog lakšeg kretanja partizana i sprečavanja nepotrebnih gubitka, treba odmah ograničiti količinu municije koju partizani nose sa sobom, i to: svaki strelac ima po 50 metaka, a puškomitraljesi zajedno s pomoćnikom 250 metaka. Svu ostalu municiju odmah pokupiti i predati u slagalište. Slagališta treba organizovati najmanje 300—400 m od logora, na suvom i dobro skrivenom kraju.

10. S obzirom na nove prilike i potrebe dozvoljava se pristup poštenih žena i devojaka u partizanske redove. One će u četama vršiti bolničarsku, kurirsku, kuvarsku ili kakvu sličnu službu. Odvažne i hrabre žene treba puštati i u redove boraca. Inače je dužnost komandnog sastava da u klici uguši svaku pojavu nemoraln'h odnosa.

11. Da bi se istrebili ostaci početničke partizanske romantike zabranjuje se razna indijanska i druga neozbiljna imena, kao na primer, Vinetu, Tarzan, Bivol i si.; pseudonimi se dozvoljavaju na izričitu želju novih boraca; starim partizanima, koji nose lepa simbolična imena, dozvoljava se i dalje nošenje tih imena kao privilegija starih boraca; sve druge borce treba nazivati pravim imenom.

12. Antifašistički radnički praznik, Prvi maj, jeste praznik i naših partizanskih četa; uoči toga dana nek čete svuda na uzvišenim mestima zapale kresove; na sam dan Prvog maja nek manje patrole vrše što više akcija na celom području, i od toga dana dalje naša opšta ofanzivnost ne sme više prestajati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
Miran Bradač

Polit, komesar:
Andrej Tratnik

Dostavljeno: 1 i 2 bataljonu Dolenjskog odreda,
1 i 2 bataljonu Notranjskog odreda,
na uvid Glavnom štabu slov. part. odreda.

BR. 61

POHVALA GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 25 APRILA 1942 GOD. DRUGOJ GRUPI SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA ZA POSTIGNUTE USPEHE¹

**GLAVNI ŠTAB
SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH
ODREDA**

Na položaju, 25 aprila 42.
Br. 12/1

ŠTABU II GRUPE SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA

Na položaju

U vezi sa hrabrim držanjem i velikim napretkom II grupe odreda, Glavni štab slovenačkih partizanskih odreda izdaje sledeću

NAREDBU

1) Glavni štab slov. partizanskih odredaⁱ odlikuje sa naročitim priznanjem i pohvalom komandanta II grupe odreda druga Stana Mlinara² i politkomesara druga Tomaža Poljanca³ za njihov požrtvovani rad u organizaciji i izgrađivanju II grupe odreda.

2) Sve komandire i politkomesare II grupe odreda sa punim priznanjem i pohvalom za pomoć u organizaciji II grupe odreda i za vernu službu u borbi slovenačkog naroda.

3) S posebnim priznanjem i pohvalom sve partizane II grupe odreda za njihovu hrabrost i junaštvo dokazano u nebrojenim borbama, a posebice one neimenovane junake koji su u poslednjim borbama herojski nastupili protiv neprijatelja.

4) Sve pale junake iz II grupe odreda koji su dali svoje živote za slobodu slovenačkog naroda, s tim da njihova imena budu uklesana u istoriju borbe slovenačkog naroda. Slava im!

5) Ta naredba neka se pročita svim četama u stroju na dan 1 maja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
Peter Strugar

Politkomesar:
Jernej Posavec

¹ Prepis naredbe u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Franc Rozman-Stane, narodni heroj
• Dušan Kveder-Tomaž, narodni heroj

IZVEŠTAJ ŠTABA PRVOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG
BATALJONA DRUGE GRUPE ODREDA OD 28 APRILA 1942 GOD.
O NAPADU NA RUDNIČKA POSTROJENJA U TRBOVLJU¹

IZVEŠTAJ

Prvog štajerskog partizanskog bataljona Druge grupe odreda o izvršenoj akciji sabotaže na T. P. D.² na dan (datum nedostaje)³.

Više jedinica dobilo je zadatak da napadnu razne objekte rudnika sa ciljem da ih onesposobe za dalji rad. Sve jedinice izvršile su zadatke manje ili više zadovoljavajuće. Razni delovi objekata izgoreli su. Na komandu rudničke straže pali su meci. Jedan rudnički stražar nije se na poziv predao i ubijen je. Zaplenil" smo 1 pušku, 1 časovnik i municiju.

Postavili smo zasede na raznim drumskim raskrsnicama, koje vode za Trbovlje. Na zasedama nije došlo do borbe. U Trbovlju bačene su mine u kuću predsednika opštine i državne tajne policije, koje su eksplodirale.

Stub električnog dalekovoda bačen je u vazduh. Na Sv. Planini došlo je do borbe između nas i Nemaca. U borbi je ubijen jedan vojnik, a šest ih je ranjeno. Nemci su očajno tražili pomoć raketama. Zbog odmaklog vremena morali smo se povući.

Šteta na rudničkim postrojenjima ceni se na više miliona rajhsmaraka.

Sama akcija bila je dobro organizovana i pripremljena. Ali ona nije imala uspeha u celini, pošto su razni rudnički objekti od drveta bili impregnirani nesagorivom masom.

¹ Očuvan samo u nemačkom prevodu („Bericht über die slowenisch-kommunistische Bandentätigkeit in der Untersteiermark"). Izveštaj nema datuma. Redakcija je stavila dan posle izvršenja akcije kao datum dokumenta.

⁵ Prvi štajerski partizanski bataljon je ovu akciju na postrojenja Trbovljanskog ugljenokopnog društva (Trboveljska premogokopna družba) izvršio 27 aprila 1942 godine.

³ Primedba dopisana na nemačkom prevodu.

IZVEŠTAJ „SLOVENSKOG POROČEVALCA" OD 28 APRILA
1942 GOD. O BORBI NA NANOSU U SLOVENACKOM PRIMORJU
I BORBI KOD SEVNICE¹

SA OSTALIH BOJIŠTA

U Primorju je na Nanasu² vođena borba sa italijanskim vojnicima. Poginulo je 20 Italijana, među njima 1 oficir. Partizani bez žrtava.

U Bordageri, na francuskoj granici, bio je streljan denuncijant — Slovenac, koji je iz Slovenije pobegao od straha pred justifikacijom. Uprkos toga dostigao ga je partizanski metak.

Između Rateča i Sevnice došlo je do sukoba između partizana i Nemaca. 8 Nemaca mrtvih, 3 partizana nestala.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:

Glavni štab slovenačkih partizanskih odreda

⁴
Komandant: **Peter Strugar** Polit, komesar: **Jernej Posavec**

¹ „Slovenski poročevalec" br. 17, od 28 aprila 1942 godine

² Godine 1941 postojala je u Slovenačkom Primorju Pivčanska četa (vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 63). Krajem marta 1942 god., po naređenju Glavnog štaba, otišla je iz bataljona „Ljubo Serčer" u Slovenačko Primorje četa pod komandom komandira Mila Spacapan-Igora i komesara Jake Platiše-Franca. Brojila je 25 naoružanih boraca. Imala je i rezervu oružja i municije.

18 aprila 1942 god. neprijatelj je sa nadmoćnim snagama opkolio planinu Nanos u Slovenačkom Primorju i napao Pivčansku i Spacapanovu četu koje su tamo logorovale. Posle borbe, koja je ceo dan trajala, partizani su se, po grupama, probili kroz neprijateljske položaje (vidi dok. br. 159). Ofanziva je trajala do 21 aprila 1942 godine.

Posle borbe na Nanosu probila se Pivčanska četa na Pivku, gde se reorganizovala u Brkinsku čet (komandir Karlo Maslo, komesar Prešeren-Aleš). Ta četa se uključila, kao Peta četa, u Treći bataljon Notranjskog odreda „Miloš Zidanšek". Njeno operativno područje bilo je između stare jugoslovensko-italijanske granice (Snežnik) i železničke linije Pivka (St. Peter na Krasu) — Rijeka. Jedan deo Brkinske čete otišao je s drugom Ivanom Brozinom-Slovenkom u hrvatsku Istru. Oko ovog dela se formirala hrvatska četa u Istri, docnije Peta četa Drugog bataliona „Vladimir Gortan" Pete operativne zone.

Od boraca Spacapanove čete i boraca Pivčanske čete, koji su ostali u Vipavskoj Dolini, organizovana je posle borbe na Nanosu Prva vipavska četa s komandrom Martinom Greifom-Rudijem i komesarom Jožetom Lamutom-Sašom (prema podacima dr Iva Juvančiča).

BR. 64

**NAREDBA GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA
SLOVENIJE OD 29 APRILA 1942 GOD. STABU PRVE GRUPE
ODREDA O ZADACIMA GRUPE U PLANU GLAVNOG ŠTABA
ZA OJACANJE USTANKA U GORENJSKOJ¹**

**GLAVNI STAB
SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH
ODREDA**

Položaj, 29 aprila 1942
Br. 12/1

ŠTABU I GRUPE SLOV. PARTIZ. ODREDA

Položaj

U vez: sa opštim operativnim planom o kome smo vas već prethodno obavestili, postavljamo vām za najbliži termin sledeće zadatke:

1.) Na prelazima Jezersko i Ljubelj postaviti jake zasede (od 50—70 ljudi) na svaki drum u cilju sprečavanja dolaska neprijateljskih trupa u Gorenjsku.

2.) Postaviti jaku zasedu na najpodesnijem mestu za sprečavanje neprijateljskog saobraćaja železnicom Podroščica — Jesenice i drumom Kranjska Gora — Jesenice.

3.) Sa svim ostalim trupama, pak, neposredno početi čišćenje terena od sadašnje italijansko-nemačke granice prema Koruškoj i Štajerskoj.

4.) Sve te pripreme za početak akcije moraju biti gotove u roku 15 dana.

Radi objašnjenja gornjih zadataka dodajemo sledeće:

Pod 1) Zasede na prelazima imaju zadatak da onemoguće prilaz neprijateljske oružane sile u Gorenjsku, da bi se što uspešnije mogli izvesti zadaci pod tačkom 3. Zasede nek budu stalne, a u cilju svoje zaštite nek se kreću gore i dole duž drumova. Zasede moraju biti u dubini, tj. zasede postavljene tako da dobiju neprijatelja u svoju sredinu i da ga na taj način mogu zasuti vatrom sa svih strana. Za olakšanje svoga zadatka treba da na drum postavljaju podesne prepreke (obaranje drveća na drumove, raskopavanje drumova, barijade od kamenja). Zasede treba obezbediti stražama i bočnim patro-

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani. Dokumentat je veoma oštećen u srednjem delu prve strane, uz desnu i levu ivicu i na donjim rubovima. Tekst je upotpunjen na osnovu dok. br. 69 koji citira ovaj dokumentat doslovno.

lama. Zasede treba da teže ka potpunom uništenju neprijatelja. Zasede treba da su međusobno u najtešnjoj vezi i komande obeju zaseda treba da nastoje da mobilizacijom ondašnjeg stanovništva jto više brojno ojačaju. Komande obeju zaseda treba da budu u stalnoj vezi kako sa štabom I grupe odreda, znači vlastite grupe, tako sa štabom H grupe odreda, koji će voditi operacije na štajerskoj strani kombinovano s **vama**. **Stab** I grupe odreda staraće se da uporedo sa razvojem operacija, razvojem neprijateljskog pritiska, prilivom novih boraca pojača zasede.

Pod 2) Zaseda treba da drži istovremeno drum i železnice. Zbog važnosti ove zasede, treba štab da odredi maksimum raspoloživih snaga. Preporučujemo da štab, prema mogućnosti, odredi za ove zadatke ceo bataljon, koji pored ovih, vrši i druge zadatke opšteg diverzantskog demonstrativnog karaktera da bi rasplinio snage neprijatelja. Taj bataljon dakle treba da ruši drum i železnicu, onemogućava sav saobraćaj, a pored toga treba da manjim direktnim napadima uništava živu silu neprijatelja, kontroliše sav teren u pozadini i vrši što bržu mobilizaciju celokupnog tamošnjeg stanovništva.

Pod 3) Pod tačkom 1 i 2 označeni zadaci su samo pomoć glavnom zadatku²:

a) Čišćenje teritorije na desnoj obali Save kao prva etapa. To čišćenje bi trebalo izvršiti pomoću: 1) zaseda po svim drumovima i prilazima, koji vode iz savske doline u unutrašnjost terena na desnoj obali Save. 2) Iza tih zaseda čistiti patrolama, manjim partizanskim odredima i Narodnom zaštitom, ukoliko postoji ili se bude organizovala tokom borbe, sav teren od neprijateljske oružane sile, drž. aparata, denuncijanata, izdajnika i petokolonaša. Zasede treba postepeno, ukoliko je zaleđe očišćeno i osigurano, pomicati napred. Na oslobođenom terenu treba mobilizirati sve za oružje sposobne borbe.

b) Opkoljavanje i zauzimanje varoši **Skofje** Loke, Kranja, Jesenica, Radovljice, kao druga etapa te borbe koja će se izvršiti kombinovanom akcijom I i II grupe odreda³, koja je već dobila svoje operativne zadatke i počće sa operacijama istovremeno. Između ostalog, cilj je operacija II grupe odreda sprečavanje svega saobraćaja na komunikacijama između Štajerske i Gorenjske i time onemogućiti pomoć koju bi neprijatelj poslao svojim trupama u Gorenjskoj. U tom cilju su i postavljene zasede II grupe odreda na svim mogućim prelazima.

² Glavni Stab je predviđao dizanje masovnog ustanka u Gorenjskoj, čime bi se, pored postojećih partizanskih snaga, stvorile nove snažne jedinice, sposobne za izvršenje postavljenih zadataka.

³ Da bi pomogla u dizanju ustanka Druga grupa je, po naređenju Glavnog štaba, otišla u Gorenjsku i to tek krajem juna, pošto nije uspela preći Savu kod Litije sredinom maja (vidi dok. br. 108).

c) **Ukoliko** zasede na koruškoj granici mobilišu nove partizane odnosno **ukoliko** štab I grupe bude u stanju da na teren tih zaseda pošalje **veći broj** svojih trupa (tj. ukoliko mu uspe osnovati Kokrški odred), onda te grupe treba da preduzmu ofanzivne akcije **u** pravcu Tržiča i Kamn'ka, na isti način kao i pod 3 a.

Pod 4) Rok koji smo vam postavili, krajnji je rok, jer je vezan sa operacijama II i III grupe odreda. Zato se toga roka, bez naših prethodnih ponovnih upozorenja, držite.

Glavni štab vam za te operacije ne može staviti na raspoloženje veći broj trupa sa drugog područja.

Ali ćete dobiti sledeću pomoć:

1) Istovremena akcija II grupe odreda koja će sprečiti dolazak Nemaca iz Štajerske.

2) Istovremena akcija III grupe odreda, koja će štititi vaš bok od italijanske strane u predelu Polhov Gradec—Ziri. Tako bi .ovog puta bio onemogućen ponovni napad Nemaca ili Italijana s bočne strane, kako se to dogodUo prošle zime.

3) U najkraćem roku ćemo vam poslati još 150—200 novomobilisanih, prilično oružanih, ljudi.

4) U toku same akcije ćemo vam, ako ustreba, eventualno poslati još jedan bataljon iz III grupe odreda, kompletno naoružan, koji će u početku akcije sa Narodnom zaštitom držati sve prelaze u Polhovgradskom području.

Smatramo da sa snagama kojima vi sami raspolazete, s mobilizacijom novih boraca u toku same akcije i uz pomoć koju vam daje Glavni štab možete izvršiti date zadatke. Blagovremeno se postarajte za hranu, a naročito za one trupe na zasedama koje se neće smeti mnogo kretati po selima.

Pozivamo vas da odmah po prijemu ove naredbe pošaljete kurire koji će odvesti trupe označene pod tačkom 3. O izvršenju ove naredbe i o vašim potrebama odmah nas izvestite.

Uspostavite kurirsku vezu tako da veza sa vama bude što češća.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:

(M. P.)

⁴ Original je oštećen na donjem delu.

BR. 65

**NAREDBA GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLO-
VENIJE OD 29 APRILA 1942 GOD. ŠTABU DRUGE GRUPE
ODREDA O ZADACIMA GRUPE U PLANU OFANZIVE
U GORENJSKOJ¹**

GLAVNI STAB
SLOV. PARTIZANSKIH ODREDA

Položaj, 29 aprila 42
Br. 14/1

ŠTABU II GRUPE SLOV. PARTIZANSKIH ODREDA

Položaj

U vezi sa opštim planom operacija, o kome smo vas obavestili, postavljamo vam ove operativne zadatke²:

1) Sa celim odredom preći na levu obalu Save i zauzeti položaje koji su određeni u ranijim uputstvima, tj. sve prelaze koji vežu Gorenjsku sa Štajerskom.

2) Na prelazima postaviti jake zasede i sprečiti prelazak neprijatelja u Gorenjsku i uništavati sav saobraćaj koji bi se razvio tim drumovima.

3) Sa ostalim jedinicama čistiti teren u pravcu rudarskih revira i Savinjske Doline s jedne i u pravcu Kamnika i Moravča s druge strane.

4) Svi ovi zadaci moraju se izvršiti u roku od 15 dana.

Za konkretizaciju gore pomenutih zadataka dodajemo:

Pod 1) Prelaz, po mogućnosti, izvršiti u najvećoj tišini. Pomenute prelaze zaposednuti odmah po prelasku preko Save i to takođe u najvećoj tišini, ako je moguće.

Pod 2) Zasede postaviti u dubinu, na takav način da upuste neprijatelja u svoju sredinu i da ga zatim unište vatrom sa svih strana. Zasede neka budu međusobno u najtešnjoj vezi, sa svim potrebnim bočnim osiguranjima. U cilju što veće efikasnosti, potrebno je da se zasede posluže svim mogućim preprekama na prelazima (raskopavanje drumova, obaranje drveća, podizanje kamenih barikada).

Pod 3) Štab grupe neka teži za tim:

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

* Vidi dok. br. 44.

- 1) da poveže pojedina partizanska odeljenja, koja već dejstvuju na tom terenu, pod svojim rukovodstvom i da im odredi zadatke;

2) da mobiliše što više novih boraca i da svim svojim vojnim i političkim delovanjem podigne opšti ustanak stanovništva protiv okupatora.

Najveću pažnju posvetiti mobilisanju iz rudarskih revira. Sa svim tim snagama treba da počne sistematski čistiti sav okolni teren pomoću zaseda koje će postepeno pomerati unapred. Iza tih zaseda treba uništiti svu neprijateljsku oružanu silu, državni aparat, izdajnike i petokolonaše, i na terenu razviti političk' rad.

Ukoliko se te operacije budu pozitivno razvijale, treba u vezi s I grupom preći na čišćenje celog terena Gorenjske, zajedno sa varošima. U vezi s tim, informišemo vas da I grupa odreda (Gorenjska) počinje operacije istovremeno s vama, i to: 1) postavlja zasede na svim prelazima iz Koruške u Gorenjsku; 2) ofanzivno čišćenje terena do desne obale Save u prvoj etapi; 3) zauzimanje varoši na levoj obali Save u kombinaciji sa vašom grupom odreda u drugoj etapi borbe. U pomoć će vam doći bataljon Dolenjskog odreda³, koji će, u slučaju težih borbi u Štajerskoj, napadati na sektor Litije na nemačkoj strani i, u slučaju povoljnog razvoja borbi na terenu leve obale Save, zauzeti nemački teren na desnoj obali Save od Litije do Radeča. S tim bataljonom uspostavite dobre veze.

Pod 4) Nužno je potrebno da se strktno držite roka koji smo vam postavili, jer je taj rok vezan za operacije I i III grupe odreda u Gorenjskoj i u Ljubljanskoj pokrajini. O izvršenju tih zadataka i o vašim potrebama neodložno nas obavestite.

Smatramo da ćete sa raspoloživim snagama i novomobilisanim borcima svoj zadatak lako 'zvršiti.

Na kraju vas-obaveštavamo da smo vam u poslednjem pismu javili o teškom prekršaju discipline od strane komandira čete Štanga iz K. farme, koji je sada kod vas. Danas vam dostavljam zapisnik o istrazi. Istražite taj slučaj i komandira saslušajte. Ako je stvar takva, kao što stoji u zapisniku, kaznite ga smrću.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:
(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar

Politkomesar:
Jernej Posavec

• Dolenjski odred se u tim danima nalazio u fazi formiranja (vidi dok. br. 78).

Glavno poveljstvo
slov. partizanov
čet.
Na položaju 29. aprila 42.
Štev. 14/I

Štabu II. grupe odredov slov.
partizanov čet.

Na položaju

V zvezi s splošnim operativnim načrtom o katerem smo vam že obvestili vam stav-
ljamo te operativne naloge:

- 1./S celim odredom prestopiti na levi breg Save in zasedeti položaje, ki so določeni
v prejšnjih navodilih t.j., vse prehode, ki vijejo Goranjsko s Štajersko.
- 2./Na prehodih postaviti močne zasede in preprečiti prehod sovražnika na Goranjsko
in uničiti vsa preostala, ki so na teh vestah razvijajo.
- 3./Z ostalimi četami čistiti teren proti rudarskim revirjem in Savinski dolini na
sever, proti Karavankam na jugu in proti Mariboru na drugi strani.
- 4./Vse te naloge morajo biti izvršene v roku 15 dni.

Za konkretizacijo zgornjih navodil dodajamo:

- ad 1./Prehod naj se izvrši po možnosti v popolni tišini. Navodeni prehodi naj se zasa-
dajo takoj po prihodu preko Save in to tudi po možnosti v največji tišini.
- ad 2./Zasede postaviti v globino na tak način, da spuste sovražnika v svojo sredino in
ga potem uničijo s ognjem od vseh strani. Medseboj naj bodo zasede v najtežnji
zvezi s vsaki potrebni bojni opremljenosti. V svrhu čim večje učinkovitosti je po-
trebno, da se zasede poslužujejo vseh mogočih ovir na prehodih, razkopavanje cest,
podiranje dreves, postavljanje kamenitih barikad.

ad 3./Grupni štab naj stremi za to:

- 1./da poveča posamezne partizanske oddelke, ki se že udeležujejo na tem terenu pod
svojo vodstvom in jim odredi naloge,
- 2./da mobilizira čim več novih borcev, da s vsem svojim vojsnim in političnim udele-
stvom na tem terenu dvigne splošni upor prebivalstva proti okupatorjem.
Največje pozornosti naj namenijo mobilizaciji iz rudarskih revirjev, s vsemi temi ni-
kami naj prične s sistematičnim čiščenjem vsakega okoliškega terena s pomočjo za-
sedaj, ki se naj postopoma pomikajo naprej. Za temi zasedami je treba uničiti vse
sovražnikovo oboroženo silo, državni aparat ter demontirati, izdajalce in petko-
lenke, razviti na terenu politično delo.

Kolikor ne bodo te operacije pozitivno razvijale je treba preiti v zvezi s
I. grupo odredov k čiščenju celotnega Goranjskega terena s mest v vseh. V tej
zvezi vam informiramo, da I. grupa odredov/Goranjska/ pričenja operacije istočas-
no s vami in sicer: 1./Postavi zasede na vseh prelazih, ki vodijo iz Koroške na
Goranjsko, 2./Ofenzivno čiščenje terena do desnega brega Save v prvi stopnji, 3./
Zavzemanje mest na levem bregu Save kombinirano s vašo grupo odredov, v drugi o-
stapi borbe.

Kot pomoč vam bo bataljon dolanjskega odreda, ki bo v službi hudih bojev na Ste-
jerškem napadal na sektor Litije na nemški strani in v ugodnem razvijanju bojev
na terenu levega brega Save zasedel nemški teren na desnem bregu Save od Litije
do Radeš. S tem bataljonom imajte dobre svase.

ad 4./Vojna potreba je, da se striktno držite roka, ki smo ga vam postavili, ker je ta
rok vezan na operacije II. in III. grupe odredov na Goranjskem in Ljubljanski pro-
vinci. O izvršitvi teh nalog in o vaših potrebah nam nemudoma javite.

Gostimo, da boste s silami, ki ste vam na razpolago in na mobiliziranih svojo na-
logo lahko izvršili.

Na koncu vam obveščamo, da smo vam v zadnjem pismu javili o hudem prostopku discipli-
ne komandanta čete iz K. Farne Stangala, ki je sedaj pri vas. Danes vam prilagamo rapo-
rt priiskave. Preberite vi ta službo in ga poanalizirajte, če je stvar taka, kakor je v ra-
pportu, potem ga kaznujte s smrtjo.

Štab II. grupe odredov slov.

Štab

Komandant:

Božo Hrgovc

Polkomisar:

Janez Plesnik

BK. 66

NAREDBA GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 29 APRILA 1942 GOD. ŠTABU TREĆE GRUPE ODREDA O ZADACIMA GRUPE U ODNOSU NA AKCIJE PRVE I DRUGE GRUPE U GORENJSKOJ I O ZADACIMA GRUPE U OFANZIVI U LJUBLJANSKOJ POKRAJINI¹

GLAVNI STAB
SLOV. PARTIZANSKIH
ODREDA

Položaj, 29 aprila 1942
Br. 13/1

ŠTABU III GRUPE SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA¹

Položaj

U vezi sa opštim planom operacija, o kome smo vas već obavestili, i naknadnim uputstvima koja smo vam poslali, postavljamo vam ove operative zadatke:

1) Jedan bataljon Notranjskog odreda postavite na sektor Polhov Gradec.

2) Jedan bataljon Dolenjskog odreda postavite na sektor Mokronog — Litija.

3) Sa svim ostalim trupama odlučno nastavite izvršavati operative zadatke za koje ste već dobili uputstva.

4) Ovi zadaci moraju se izvršiti u roku 15 dana.

Za konkretizaciju gore navedenih zadataka dodajemo:

Pod 1) Zadatak je bataljona na sektoru Polhov Gradec da štiti bok partizanskim jedinicama u Gorenjskoj, u njihovoj ofanzivnoj borbi protiv okupatorskih trupa. U tom cilju, bataljon treba da postavi zasede na svim prelazima u pravcu sadašnje nemačko-italijanske granice. U tome se bataljon ima služiti i jedinicama Narodne zaštite, koja je na tom terenu jako dobro organizovana i dobro naoružana. U svom vojnom i političkom radu štab bataljona mora težiti za tim da digne na opšti ustanak sve stanovništvo na tom području, jer su za to objektivne prilike vrlo pogodne. Prema potrebi, jedan deo tog bataljona, zajedno s novomobilisanima, vršiće eventualno i neke operacije na nemačkoj teritoriji, da bi pomogao gorenjskim partizanima. Bataljon treba da u najvećoj tišini krene na novo mesto. Dalja detaljna uputstva će štab bataljona dobiti, odmah po

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

^s Vidi dok. br. 46 i 47.

dolasku na nove položaje, od Glavnog štaba, kome se mora odmah po dolasku javiti.

Pod 2) Zadatak bataljona na sektoru Mokronog — Litija jeste:

1) Pružiti pomoć II grupi odreda koja će voditi borbe sa Nemcima na levoj obali Save.

Ta će se pomoć sastojati u direktnim napadima na sektor Litija i po potrebi na Lit'ju samu. Na sektoru Litija postoji mogućnost znatnog mobilisanja i naoružavanja, što će olakšati bataljonu dalje operacije. Za te operacije štab bataljona treba da uključi u borbu i Narodnu zaštitu, koja je i na tom terenu takođe dobro organizovana.

2) U slučaju da operacije na levoj obali Save zauzmu veći opseg, dužnost je bataljona da očisti i zauzme pomoću novomobilisanih sav nemački teren na desnoj obali Save od Litije prema Radečama.

3) U svom vojno-političkom delovanju štab bataljona treba da teži za tim da podigne na ustanak stanovništvo na italijanskom delu, toga sektora. Ukoliko ko priliv novih partizana u bataljon bude dosta jak, bataljon će morati pristupiti čišćenju terena između Litije i Mokronoga. To čišćenje neka se izvodi tako što će se na svim prelazima u unutrašnjost tog područja postaviti zasede koje će se stalno pomerati napred. Iza tih zaseda treba očistiti teren od neprijateljskih oružanih snaga, državnog aparata, denuncijanata, izdajnika i petokolonaša. Detaljna uputstva će bataljon dobiti po dolasku na određeno mesto neposredno od Glavnog štaba, kome se odmah po dolasku mora javiti.

Pod 3) Smatramo kao preku potrebu da se najodlučnije realizuje lokalni operativni plan koji ste nam sami predložili i koji smo vam odobrili. Shodno tom planu rasporedite ostale trupe Notranjskog i Dolenjskog odreda i nanovo formiranih belokranjskih jedinica. Ukoliko budu vaše snage dozvoljavale, ne slabeći vaše osnovno operaciono područje, pojačaćete trupe koje se nalaze na sektoru Gorjanci, u cilju ofanzivnih operacija prema nemačkoj teritoriji. Cilj tih operacija bi bio rasterećenje partizanskih odreda koji će se boriti u Štajerskoj.

Pod 4) Nužno je potrebno da se striktno držite postavljenog roka, jer je taj rok vezan za operacije I i II grupe odreda u Gorenjskoj i Štajerskoj. O izvršenju ovih zadataka i o vašim potrebama odmah nas obavestite.

Ne možemo shvatiti zašto nam dosad niste poslali nikakvih izveštaja, dok nam je 1 bataljon Notranjskog odreda već dva puta poslao izveštaj. O stanju odreda vaše grupe ništa ne znamo.

Ponovo vas upozoravamo da ubuduće takvo zanemarivanje vaših **dužnosti i discipline nećemo ostaviti nekažnjenim**, jer takvi **propusti imaju najteže posledice za svu oružanu borbu slovenačkog naroda.**

Prema našim podacima, neki odredi vaše grupe još uvek se pozivaju na direktivu da akcije treba obustaviti³. Nužno je potrebno još mnogo odlučnije nastaviti akcije u cilju da se stanovništvo Ljubljanske pokrajine digne protiv okupatora.

Odmah nam javite dokie ste već stigli u uspostavljanju veze sa hrvatskim Glavnim štabom⁴.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:

GLAVNI STAB
SLOVENACKIH PARTIZANSKIH
ODREDA

Komandant:
Peter Strugar

Politkomesar:
Jernej Posavec

P. S. Poslali smo vam original ovog dopisa, ali kako kurir nije mogao dobiti vezu s vama, pismo je spalio, zato vam šaljem kopiju dopisa. Morate s tom stvari požuriti, jer se već mnogo odocnilo.

Još jednom vas opominjemo na vašu dužnost da nam odmah pošaljete izveštaj, i to iscrpan, o stanju grupe odreda, o izvršenju naloženih vam zadataka, broju ljudi, itd.

Štab grupe neka uredi tako da izabere teren negde u sredini svog delokruga, da bi imao stalnu vezu sa svojim odredima i da bi Glavni štab mogao svakog trenutka doći s njim u vezu.

Peter Strugar

³ Vidi zapovest Glavnog štaba br. i, dok. br. 29, tačku 6.

* O tome vidi primedbu uz dok. br. 84.

BR. 67

NAREDBA ŠTABA TREĆE GRUPE SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA OD 29 APRILA 1942 GOD. O FORMIRANJU TREĆEG BATALJONA NOTRANJSKOG ODREDA „MILOŠ ZIDANŠEK" I PROLETERSKE UDARNE ČETE¹

NAREDBA BR. 6

ŠTABA 3 GRUPE SLOVENACKIH PARTIZANSKIH ODREDA
OD 29 APRILA 1942

1. Imenuje se privremeni štab Notranjskog odreda i to: za komandanta drug Stjenka Knap², komandant Drugog bat. NO³, za političkog komesara drug Tone Pogačnik⁴, komesar bat. NO „Lj. Šerčer", za operativnog oficira drug Martin Cerne⁵, zamenik komandanta Treće čete bat. NO „Ljubo Šerčer".

2. Iz bivše Treće čete bat. „Lj. Šerčer" formira se novi bataljon pod imenom Treći bataljon Notranjskog odreda. Bataljonu se dozvoljava nositi naziv: bataljon „Miloš Zidanšek", prema imenu poginulog komandanta bataljona".

3. Za komandanta Trećeg bat. postavlja se drug Slavko Smeli⁷, za političkog komesara, privremeno, drug Rafael Zag⁸, za operativnog oficira drug Dolenc⁹.

4. Za političkog komesara Prvog bat. NO postavlja se drug Fric Novak¹⁰. Operativni oficir Prvog bat. NO postaviće se naknadno.

5. Mesto funkcije zamenika komandanta uvodi se funkcija operativnog oficira u štabovima odreda, bataljona i četa. Operativni oficir ima savetodavni glas u rukovodstvu čete. Dužnost mu je da priprema akcije skupljanjem podataka preko obaveštajne službe i izviđanjem i da sudeluje u važnijim akcijama.

6. U vezi sa naglim prilivom u partizanske redove, upozoravamo na naredbu Glavnog štaba slovenačkih partizanskih odreda br. 3/1 od 4 IV 1942¹¹, kojom se određuje da čete broje od 40 do 60 ljudi.

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Bojan Polak—Stjenka Knap

³ Notranjskog odreda

⁴ Janez Hribar—Tone Pogačnik

⁵ Dužan Zorc-Martin

⁶ Vidi dok. br. 55.

⁷ Stanko Kovač-Smeli

⁸ Rafael Kovačič

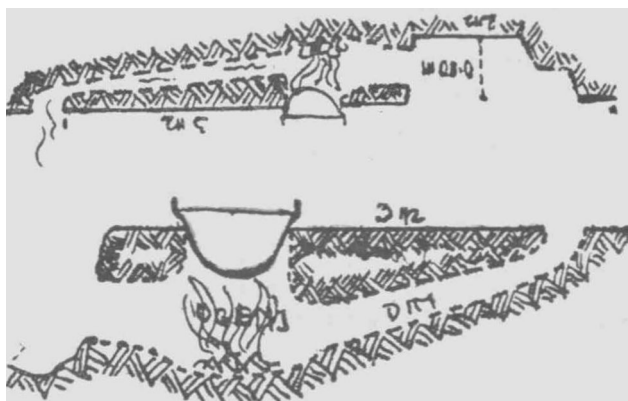
⁹ Rudolf Zibert-Dolenc

¹⁰ Fric Novak, poginuo 1943 god. prilikom povlačenja Prešernove brigade iz Gorenjske u Ljubljansku pokrajinu.

¹¹ Vidi dok. br. 44.

Kad bataljon dostigne četiri čete po 60 ljudi, tj. 240 ljudi, mora o tome odmah obavestiti štab odreda kome pripada da ovaj formira novi bataljon.

7. Usled izmenjenog položaja na slovenačkim bojištima, postali su verovatni češći artiljerisk' i vazdušni napadi na naše položaje. Zato je nužno potrebno da naši logori budu neprimetni za neprijateljsko vazdušno i zemaljsko osmatranje. Naročito šatore i kolibe treba postavljati pod drveće ili na kakvo drugo mesto, gde će biti nevidljivi iz vazduha, inače ih treba kamuflirati stavljanjem granja na šatore i krovove koliba i isto odmah obnavljati čim se počne sušiti. Da ni dim iz naših kuhinja ne bi bio vidljiv, moraju se otsada kuhinje ukopati u zemlju i dimnjaci izvesti pod površinom zemlje (kao što je na skici). Gde ovo nije moguće, treba vatre ložiti samo noću i to na mestu odakle se neće videti plamen. U tom slučaju treba da doručak izjutra i večera u mraku budu izdašniji.

8. U vezi sa našom ojačanom ofanzivnošću upozoravamo na to da patrola poslata u akciju nije samo dužna da izvrši dati zadatak, nego : sve druge akcije za koje joj se usput ukaže prilika. Isto tako je izvršavanje manjih akcija dužnost svih patrola za vezu, kurirskih patrola, itd. Manje akcije, koje i najslabija patrola može uzgredno izvršiti, jesu: kidanje telegrafskih i telefonskih linija, 'spaljivanje nekoliko metaka na stražarnice i kasarne, uništavanje raznih objekata koji služe okupatoru, crtanje antifašističkih simbola po zidovima, izazivanje kratkih spojeva na dalekovodima time što se preko žica prebaci lanac ili na oba kraja opterećena žica, zasede pored drumova kad se ukaže prilika, itd. itd.

9. Glavni oblik pljačkanja naše domovine jeste danas scča ' pre-rada-drвета. Da bi naredba štaba Treće grupe o zabrani iskorišćavanja naših šuma došla do pune važnosti, naređuje se da jedinice

spreče rad svih pilana i drugih drvarskih preduzeća. U tim preduzećima treba uništiti mašine, a gde to ne bi bilo, iz ma kakvih razloga, moguće, treba ta preduzeća zapaliti. Isto tako treba zapaliti i stovarišta drveta, itd.

10. U sastavu 3 grupe odreda formira se „Proleterska udarna četa¹². U svim četama 3 grupe odreda treba pred zborom objaviti formiranje ove čete, koja će dobiti najteže operacione zadatke, i pozvati ljudstvo da se prijavljuje dobrovoljno. Od prijavljenih će komandanti i komesari izdvojiti nepouzidane i slabe borce, a spisak ostalih će dostaviti pretpostavljenom štabu. U spisku moraju biti ovi podaci: ime i prezime, event. partizansko ime, starost, zanimanje, zanimanje roditelja, imovinsko stanje porodice, karakteristika borca (sposobnost za funkcije, hrabrost, itd.).

11. U vezi sa novim prilivom, štab 3 grupe upozorava sve podređene štabove da budno paze da se u naše čete ne uvuče rasulo koje bi u njih uneli anarhistički ili petokolonaški elementi. Zato je potrebno nove borce budno nadzirati. Naročito treba paziti na bivše aktivne oficire, i slično. Na odgovorna mesta treba dizati ispred svih drugih, pa i najkvalifikovanijih, stare isprobane partizanske borce.

12. Naredbe 3 grupe odreda se ne smeju čitati pred zborovima partizana. Na osnovu tih odredaba neka štabovi bataljona, odnosno odreda, sastavljaju svoja naređenja, koja će iz naredaba štaba grupe uzimati samo to što se tiče njihovog odreda odnosno bataljona.

13. Odredi koji sastavljaju 3 grupu i samostalni bataljoni na području 3 grupe treba da štabu 3 grupe dostavljaju izveštaje svakog petka. U tim izveštajima treba da budu sledeći podaci:

a) izvršene akcije (broj poginulih, neprijatelja, vlastite žrtve, količine zaplenjenog oružja, materijala, itd.);

b) brojno stanje i naoružanje jedinica;

c) pristigla sprema od terenskih organizacija;

č) stanje blagajne : prihodi i rashodi.

Jedinice ni u kojem slučaju ne smeju davati vojne izveštaje terenskim organizacijama, već isključivo pretpostavljenim štabovima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

STAB 3 GRUPE
SLOVENACKIH PARTIZANSKIH ODREDA

Komandant:
Miran Bradač¹³

Polit, komesar:
Andiej Tratnik¹⁴

" Vidi dok. br. 60 i 86.

" Mirko Bračić

¹⁴ Aleš Bebler-Primož

IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGE GRUPE ODREDA OD 30 APRILA
1942 GOD. GLAVNOM STABU SLOVENACKIH PARTIZANSKIH
ODREDA O PROBLEMIMA U VEZI SA REORGANIZACIJOM
POTCLNJENIH JEDINICA¹

II GRUPA
PARTIZANSKIH ODREDA
STAB GRUPE

br. 5/1

Položaj, 30-IV-1942

RAPORT BR. 3 GLAVNOM STABU

1. Kad smo odmah hteli izvesti reorganizaciju, uvideli smo da nam nije moguće definitivno imenovati štabove odreda i bataljona sve dok: a) nemamo informacija o kadrovima koji se sad nalaze u bataljonu preko², i b) dok ne dobijemo poslednje podatke o kadrovima onih jedinica koje su sada na maršu. Zato moramo odmah doći u kontakt sa Sergejom³, kojega odmah pošaljite k nama, a ako to nije moguće moramo odmah poslati nekoga od nas preko, da na licu mesta utvrdi koliko su tamošnji kadrovi zreli da ih uvrstimo u listu, novoimenovanih štabova. Moramo sačekati i povratak dve naše čete, u kojima imamo nešto kadrova, koji pak nisu još dovoljno isprobani i koje ćemo temeljitije upoznati tek posle povratka. Zato zasad možemo dati samo privremene provizorne predloge. Za imenovanje štabova osećamo toliko odgovornosti, da ne smemo pre nagliti, već štabove želimo sastaviti tek na osnovu temeljitog razmišljanja. Za sada imamo u vidu sledeće predloge:

Savinjski odred: Komandant Maroko⁴, koji je nesumnjivo vojnički najsposobniji oficir, politkomesar Bor⁵, o kome pre imenovanja moramo na svaki način imati tačne podatke o dosadašnjem radu kao politkomesara preko: imamo utisak da se tamo dobro pokazao.

Prvi bataljon: komandant Silas⁶, o kome takođe nemamo podataka od preko; politkomesar Vojteh⁷, ovdašnji komesar Trećeg bataljona.

¹ Kopija originala nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² U Štajerskoj (Prvi štajerski bataljon)

³ Sergej Kraigher

⁴ Alojz Kolman-Marok

⁵ Boris Cižmek-Bor

⁶ Rudi Knez-Silas, u 1944 god. zapao je u nepopravljive greške i bio iste godine osuđen na smrt od strane vojnog suda.

⁷ Jože Babič-Vojteh

Drugi bataljon: komandant Risto⁸ (Mazovec), ovdašnji komandant Trećeg bat., politkomesar Rajko" (Menih Jože iz Hrastnika), koji pokazuje ponajviše sposobnosti, ma da ni o njemu nemamo poslednjih podataka.

Pohorski odred: Komandant Zdravko¹⁰, sadašnji komandir Treće čete Trećeg bat., koji je od svih komandira četa pokazao najviše sposobnosti: politkomesar Zvone¹¹, sadašnji komesar Treće čete Trećeg bat.

Predlažemo vam da ove predloge još ne objavite kao imenovanja i da nam date vremena da skupimo potrebne informacije.

2. Sad imamo 300 ljudi ovde i 50 ljudi preko. S obzirom na zadatke koje nam postavljate, izgleda nam najpametnije za početak formirati sledeće jedinice: Savinjski odred sa dva bataljona, u svakom nešto preko 100 ljudi; Pohorski odred sa samo jednim bataljonom. Svaki bataljon će imati po tri čete, jedan vod teških mitraljeza i jedan vod konjice.

Sadašnju Trbovljansku četvrtu ćemo razdeliti u Savinjski odred, kao poznavaoce terena, a sadašnju Savinjsku četvrtu¹² u Pohorski odred. Pošto sad imamo samo šest četa, dva voda teških mitraljeza i dva voda konjice, moraćemo ovih dana osnovati još tri čete i, po mogućnosti, po 1 vod mitraljeza i konjice. To su teški zadaci. O Dravskom odredu zasad ne možemo misliti, jer za njega nemamo ni ljudi ni oružja. Savinjski odred će operisati na području koje ste odredili. A Pohorski će se, sve dok se bude sastojao iz jednog bataljona, držati u zapadnoj polovini područja koje ste za njega odredili. Ukoliko se ustanovi i drugi bat., proširiće se i na istočni deo.

3. U naredbi br. 2/1 objavljenoj i u „Poročevalcu" kažete da se formiranje štaba Četvrte grupe odreda poverava štabu Treće grupe, a u naredbi br. 3/1 pišete da se poverava nama. Verovatno je u naredbi br. 2/1 štamparska greška, jer je geografski verovatnije drugo.

4. Čudimo se što ste Drugoj grupi odreda odredili daleko teže organizacione zadatke nego drugim grupama. Na našem području moramo organizovati šest odreda, dok Prva grupa u Gorenjskoj organizuje samo dva odreda. Računajte i sa tim da je na našem području teren mnogo slabije organizovan, tako da ćemo se uglavnom morati uzdati samo u sebe. A s druge strane, čini nam se da su mobilizacione sposobnosti Gorenjske daleko veće nego što su potrebne za organizaciju dva odreda.

5. U naredbi I/I pominjete Korjanski odred. Ne znamo po kom ste mestu nazvali taj odred. Možda je štamparska greška. Možda je

⁸ Franc Mazovec-Risto

• Jože Menih-Rajko, pao na čelu Pohorskoga bataljona 8 januara 1943. god. na Pohorju.

¹⁰ Zvonko Trpin — Zdravko Pohorc

¹¹ Adolf Kolar-Zvone, oredao se Nemcima i postao izdajnik

¹² Trbovljanska i Savinjska četa pripadale su Prvom štajerskom bataljonu.

Kozjanski, u okolini Kozjeg iznad Brežica. Možda, pak, Gorjanski, **na** Gorjancima. Objasnite nam to.

6. U naredbi 3/1 kažete da Savinjski odred mora doći u kontakt **sa** Koruškim. To je nemoguće, ali će biti u kontaktu Pohorski. Možda **je** to štamparska greška i mislite reći: da bude u kontaktu sa Kokrškim.

7. Prema podeli teritorije, Litijski okrug bi ispao iz našeg područja. Opreделите tačno da li spada u oblast Druge ili Treće grupe. Mi smo u tom okrug u već dosta radili i ne bismo želeli napustiti plodove toga rada. Želimo bar oružje i regrute koji su za nas pripremljeni.

8. Vaš novi plan organizacije odreda u Štajerskoj odgovara geografskim, strateškim i mobilizacijskim uslovima. Ali s obzirom na raniji plan neodložne akcije na ugovorenim tačkama, uvedene su osnovne izmene. Moramo što pre znati da li je predašnji plan sasvim ukinut ili samo odložen.

9. M: smo uvek bili svesni toga da je naš marš u Štajersku nužan iz političkih razloga. Zato odobravamo odluku da krenemo tamo pre svršetka priprema za opšti plan. Ipak moramo organizovati odrede, nove bataljone i nove čete još ovde gde imamo mogućnost koncentracije svih snaga. Tamo to u početku neće biti moguće. Ali je potrebno da se prethodno dogovorimo sa Sergejem o štajerskim kadrovima ili da sami pođemo tamo. Zato nam je potrebno još najmanje 10 dana pošto dobijemo vaš odgovor da li će Sergej doći ili neće. U krajnjem slučaju, ako bi se jako žurilo, sastavili bismo štabove samo iz ovdašnjih snaga. Ali bi kod toga bilo nepravilno zanemariti dosadašnje štajerske komandante i komesare.

10. Kompletne imena predloženih:

Savinjski odred: komandant drug Viktor Marok (kom. bat.), politkom. drug Vojtek Smrekar (politkom. bat.).

Prvi bataljon: komandant drug Jovo Silas (kom. bat.), politkom. drug Milan Bor (politkom. bat.).

Drugi bataljon: komandant drug Risto Magister (kom. bat.), politkom. drug Rajko Gaber (partizan).

Pohorski odred: komandant drug Zdravko Pohorc (kom. čete), politkom. drug Zvone Kovač (politkom. čete).

11. Za upotpunjavanje štabova predlažemo: zamenika politkomesara koji uglavnom obavlja funkcije part. sekretara. Bez part. sekretara, oslobođenog svih drugih funkcija, ne može se zamisliti delovanje bataljona. U svakom štabu mora biti šef obaveštajne službe, što se kod nas vrlo dobro pokazalo. On ima sledeće zadatke: organizovati mrežu obaveštajnih organa na terenu, povezati ih u kanale koji vode u logor, prikupljati sav materijal o snagama i kretanju neprijatelja, organizovati osmatračke patrole, skupljati podatke o oružju i spremi na terenu, skupljati podatke o denuncijantima i organizovati nadzor nad njima. Praktično je to najživlja veza sa

terenom, tako da istovremeno obavlja političke funkcije na terenu: priprema mitinge, skuplja hranu i pruža političku pomoć TO¹¹. Sa našim šefom obaveštajne službe, drugom Bregarom¹⁴, imamo najbolja iskustva. Sav teren oko nas je isprepleten mrežom obaveštajnih organa. Najmanji pokreti Italijana se obaveštajnim kanalima i iz najudaljenijih krajeva u okrugu odmah dostavljaju u štab. Svaki štab bataljona i viših jedinica mora imati svog šefa obaveštajne službe koji se posvećuje isključivo samo tom poslu. — Funkcija intendanta, po našim iskustvima, čini nam se potrebnom samo u onoj jedinici koja zajednički logoruje. Kad, dakle, bataljon nije zajedno, onda bataljonski intendant nema nikakve funkcije. Kad bataljon logoruje zajedno, jedan od intendantata čete preuzima funkciju bataljonskog intendanta. Intendant u odredu čini nam se nepotreban, jer svaka jedinica rešava pitanje snabdevanja sama za sebe. Ali svaka četa mora imati svog intendanta koji je samo u izvesnim prilikama oslobođen ostalih partizanskih poslova.

12. Izrazili ste želju da na ovoj strani izvršimo još jednu veću akciju koja odgovara našoj snazi. Najveće teškoće predviđamo u Štajerskoj u pogledu municije. Dobro znamo da se tamo municija ne može dobiti na terenu kao ovde. Zato ćemo sa sobom poneti što veću rezervu municije. Ako bi municiju potrošili za veću akciju ovde, onda bi tamo oskudevali u njoj.

13. S Notranjcima nemamo nikakvog kontakta, zato im ne možemo ni poslati Prvomajsku zapovest.

14. Današnjim raportom vam javljamo da smo se — od vas imenovani drugovi — formirali u štab grupe i primili svoje dužnosti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NABODU!

Komandant:

Politkomesar:

u Terenskim odborima OF

¹¹ Tone Mprinček-Bregar

BR. 69

IZVEŠTAJ GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE VRHOVNOM ŠTABU NARODNOOSLOBODILACKIH PARTIZANSKIH ODREDA JUGOSLAVIJE OD 1 MAJA 1942 GOD. O NARODNOOSLOBODILACKOJ BORBI NA PODRUČJU SLOVENIJE OD 25 DECEMBRA 1941 DO 11 MAJA 1942 GODINE¹

**GLAVNI ŠTAB
SLOVENACKIH PARTIZANSKIH
ODREDA**

Položaj, 1 maja 1942
Br. 15/1

Prepls pisma koje smo poslali preko Zagreba-

VRHOVNOM ŠTABU NARODNOOSLOBODILACKIH PARTIZANSKIH ODREDA JUGOSLAVIJE

Položaj

Saopštavamo da do danas nismo mogli poslati izveštaj jer nismo imali sigurne kurirske veze. Prvo, dajemo vam do znanja sve akcije od 25 dee. 1941 do 1 maja 1942 ukoliko su nam ih naši podređeni odredi poslali. Akcije I grupe odreda:

Između 24 i 25 decembra partizanske čete u Gorenjskoj uništile su 6 mostova® u cilju da onemoguće prolaz Nemcima. 25 ujutro postavili su uz glavni drum kod Poljana više zaseda, gadali vatrom nemačke položaje blizu Poljana i napadali sav saobraćaj na drumu. Nemci su odgovarali vatrom teških mitraljeza sa oklopnih automobila, topova i tromblonskim granatama. Partizani su Nemcima uništili nekoliko oklopnih automobila. Broj nemačkih žrtava i ranjenika nije utvrđen. Istog dana Nemci su napali sa Crnog Vrha. Tom prilikom partizani su imali sledeće gubitke: jedan mrtav i 4 ranjena. Nemački gubici tog dana iznose 62 mrtva i ranjena. 26 decembra vladalo je zatišje. 27 decembra Nemci su ponovo napali i pokušavali sa 5 strana opkoliti partizanske položaje. Ogorčena bitka je trajala 4 sata. Četvoro partizana je pala, dvojica su bila ranjena. Poginulo je 40 Nemaca. Partizani su zaplenili veću količinu oružja.

¹ Original u arhivi Istoriskog edeljenja CK KPJ (br. 2843). Dokumentat je napisan 1 maja 1942 god. i posle dopunjen sa podacima o događajima do 11 maja 1942 godine.

² Dopisano mastilom

³ O ovim akcijama i ustanku u Gorenjskoj u mesecu decembru 1941 god. vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 78 i 79.

4. januara bila je postavljena zaseda protiv nemačke patrola ispred Bodovškog mosta⁴. Nemci su imali 7 mrtvih, naši nijednog. Na nemačkom imanju partizani su zaplenili 2 konja i 3 krave.

Od 9. januara nemačke čete napadale su pešadijom i artiljerijom selo Dražgoše⁵. Nemačke snage su brojale 2—3000 ljudi, borba je trajala 5 sati. Nemci su bili na svim sektorima odbijeni sa strašnim žrtvama. Zaplenili smo 1 puškomitraljez, nekoliko pištolja, skije i bele snežne mantile. U toj borbi naši nisu imali gubitaka. Izgorele su dve kuće i 2 staja usled zapaljivih granata. Nemci su po selima vršili premetačine, pljačkali i ubijali, streljali cele grupe dece.

11. januara Nemci su opet počeli vršiti koncentrični napad artiljerijom, pešadijom i velikim snagama. Pucali su od 8.30 časova dalje sa 12 sm. torpedo-granatama. U 12 sati uspelo je Nemcima probiti levi bok što je krivica nekog partizana koji je samovoljno dao komandu za povlačenje levog boka. Nemci su zauzeli važan položaj i selo Jelenšče. Naši su zauzeli nov odbranbeni položaj koji je branio sredinu i desni bok. Svi pokušaji Nemaca da napreduju u sredinu bili su odbijeni sa velikim gubicima na strani Nemaca. Zatim su Nemci produžili sa čišćenjem zauzetog brda, počeli su paljenjem kuća i streljanjem meštana. U 16 sati Nemci su opet počeli gađati artiljerijom i mitraljezima. Naši su držali položaje do 21 sat, zatim su se, usled nadmoćnosti [neprijatelja], povukli na planinu Kališnik i Mošenjsku Planinu, 12. januara 1942. U toj trodnevnoj bici prva dva dana nije bilo nikakvih gubitaka, a treći dan poginulo je 7 partizana. Prema svojoj statistici, Nemci su imali 203 mrtvih i 400 ranjenih. Usled neurednog povlačenja naši nisu mogli da iskoriste uspeh ove borbe jer su mogli lako da zaplene veće količine oružja i ostalog materijala. 13. januara, u 14 časova, patrola od 50 Nemaca izvršila je napad na 2 naša voda koji su se nalazili na Mošenjskoj Planini⁶. Za napad je kriva naša zaseda koja je pobegla u šumu a da prije toga nije obavestila naše u kući na Planini. Prilikom ovog napada naši su pretrpeli [gubitke] od 12 mrtvih i 5 ranjenih.

Od svih gore imenovanih poginulo je u Dražgošama 11. januara:

1. Zajc Ivan, čl. part.
2. Krmelj Maks
3. Dolinar Maks
4. Božić Gregor, kandidat part.
5. Zakelj Vinko
6. Kovačić Janez
7. Režen Maks

⁴ Akcija patrola Cankarevog bataljona koja je bila poslata iz Dražgoša (vidi dok. br. 128).

⁵ O borbi Cankarevog bataljona u Dražgošama vidi dok. br. 13.

⁶ Vidi primedbu br. 4 uz dok. br. 16.

Na Mošenjskoj Planini 13. januara 1942:

1. Biček Henrik
2. Radovan Danko
3. Mlakar Karei, čl. part.
4. Fister Miha, čl. part.
5. Tomin Edvard
6. Zelja Ciril
7. Kovačič Janez
8. Gračan Jurij
9. Jereb Jaka
10. Oman Stanko
11. Kokalj Jernej
- " 12. Šubic Mirko.

U toj borbi su se istakli:

1. Jože Gorenje (Gregorčič), komandant Prve grupe odreda^{*}
2. Bernard Jaka, komandir čete, kasnije poginuo
3. Biček Henrik, mitraljezac
4. Mlakar Stanko
5. Mlakar Karei
6. Mlakar Janko
7. Demšar Donat
8. Slapar Jernej
9. Perko Janez
10. Šinkar Lunja
11. Preželj Tončka

Pored drugih akcija, partizani u Gorenjskoj, po ljutoj zimi i velikom snegu (do 2 m), jer nisu mogli vršiti drugih akcija uništavali su denuncijante i konfidente (oko 45), vršili konfiskacije stoke i namirnica na imanjima koja su zaplenili Nemci, a u fabrikama štofove za odela i rublje.

U poslednje vreme u Gorenjskoj vršili su se napadi o kojima međutim još nemamo tačnih izveštaja. U Poljanskoj Dolini bilo je likvidirano 6 denuncijanata, bačen u vazduh železnički most na otseku pruge Podnart—Radovljica⁷. Kokrški odred uništio je jedan automobil (ubijena 3 Nemca i 3 Slovenca — Wehrmannschaft — 1 nemački oficir i 1 konfident). U Lukovici zaplenjena glavna zaliha duvana. U St. Vidu zaplenjena zaliha sira. U Tuhinjskoj Dolini likvidirana 3 konfidenta. U Krašnji likvidirana 'opštinska kuća'⁸. Likvidirane su žandarmerijska stanica Sv. Ožbalt⁸ i Šmartno u Tu-

⁷ Akcija Poključke čete Cankarevog bataljona

⁸ Tekst između zvezdica dopisan je mastilom.

• O ovoj akciji Kamničkog bataljona vidi dok. br. 155.

hinjskoj Dolini. U Brdu blizu Lukovice rekvirirani su u nemačkom dečjem domu svi pokrivači i čaršavi.

Kako smo čuli (tačnijeg izveštaja nemamo još), b'o je napadnut poslednjih dana štab Prve grupe odreda; od ljudstva pri štabu, kako se govori, ima 17 mrtvih i ranjenih, među njima politkomesar štaba učitelj Zagar^{*10}.

Akcije Druge grupe odreda:

12 marta u blizini stanice Zalna b'o je napadnut voz. Vojna lokomotiva i poštanski vagon bili su izrešetani i teško oštećeni. Ubijenih je bilo 10 Italijana.

12 marta pao je u blizini Višnje Gore u zasedu jedan italijanski automobil, bila su ubijena 2 ital. oficira. Automobil je potpuno uništen i zaplenjeno 2 puške, 3 revolvera.

18 marta napad na teretni voz. Lokomotiva vrlo oštećena. Voz prokontrolisan i neke stvari zaplenjene.

21 marta ubijena ital., fašistička patrola, zaplenjeno 2 puške, 2 revolvera, 5 bombi.

Nekoliko hiljada vojnika fašističke milicije i vojske iz Novog Mesta, Trebnjeg, Št. Vida i Mokronoga, napalo je, **11 aprila u 6 časova, Treću četu Drugog bataljona Druge grupe odreda kod Blatnog Klanca blizu Trebnjeg¹¹**. Na opkoljene partizane **sasula se kiša zrna iz nekih 10 italijanskih mitraljeza i oko 100 pušaka i minobacača**. Posle polučasovne žestoke borbe, prsa u prsa, **četa je, na potpuno otvorenom prostoru koji je bio pod vatrom, iznudila povlačenje**. U našu četu se nije vratilo 10 boraca. Italijani imaju 16 mrtvih i ranjenih, među njima fašističkog kapetana iz Mokronoga.

U toj bici su se naročito odlikovali hrabrašću i požrtvovanošću sledeći drugov :

Drug Stane koji je 10 minuta mitraljezom osiguravao povlačenje; pre smrti rekao je svome drugu: „spasi mitraljez“.

Drug Zmago koji je posle Stanove smrti preuzeo mitraljez, osiguravao dalje povlačenje drugova, poslednji je ostavio bojno polje i spasio mitraljez i pištolj druga.

Komandir voda drug Vare, inicijativan i hrabar.

Komandir voda drug Mastek, hrabar, spasio pod vatrom 2 puške, puškomitraljez, ranac jednog druga, 4 šatorska krila i odveo ranjenog druga na sigurno mesto.

Drug Gato, koji je ubio 2 fašista i zatim, iako teško ranjen u desnu ruku, sukobio se na nož sa jednim fašistom i levom rukom udario ga nožem i ubio.

¹⁰ Stane Zagar, narodni heroj, poginuo 27 marta 1942 godine (vidi dok. br. 152, primedbu br. 2). O toj borbi daje podatak i dokumenat komandanta žandarmerije Kranj od 24 III 1943 god., t. 4. str. 3: „Borba na Mladom Provtu 27 III 1942 — Rez. pol. bat. 181 i pol. skijaško odeljenje.“

¹¹ O borbi kod Blatnog Klanca vidi dok. br. 52.

Drug Job koji je celo vreme borbe gađao mitraljezom Italijane i zatim, ranjen u levu i desnu ruku, spasio mitraljez i šaržere.

Drug Stare koji je mitraljezom pucao na fašiste Kad mu je mitraljez otkazao, puškom je uništio najbližeg fašističkog mitraljesca koji je najoštrije gađao partizane. Pri povlačenju spasio je mitraljez.

Zbog izdajstva dezertera Fatura Joža iz Vira kod Stične Italijani su skoncentrisali veći broj jedinica i pripremili 18 aprila ove godine napad¹². Koncentraciju Italijana sprečila je Prva četa Drugog bataljona i pripremila zasedu. U 10.30 časova palo je u zasedu 5 kamiona fašističkih milicionera. Kamion je potpuno izrešetan. I na ostale kamione, koji su vozili u rastojanju 200 m, otvorili su vatru. Mnogo Italijana bilo je ranjeno. Među partizanima poginuo je junakom smrću samo jedan. Dva ranjena kasnije podlegla su panama.

U 14.30 časova počela se kretati iz Stične prva kolona od 150 milicionera. Kod stanice naša je patrola od 4 borca ovu kolonu napala i ubila 2 milicionera. Ostali su pobegli i sakrili se.

Kad je u 16 sati izdajnik Fatur doveo Italijane pred Ičgor, oni su bili dostojno dočekani. Prije nego što su Italijani to i mogli da naslute sasula se vatra [na njih] sa položaja Prve čete Trećeg bataljona. Na bojištu jè ostalo ubijenih 12 Italijana, među njima 1 major i 1 poručnik. Ostali su strgnuli brzo u Stičnu.

Da bi nam Italijani uhvatili trag, poslali su špijuna. Naša patrola ga je uhapsila. Priznao je sve. Bio je streljan.

Patrola Prve čete Trećeg bataljona je u bliz ni Novog Mesta streljala italijanskog agenta Dalmatinca Šimuna Stipa, torbara iz Livna. Špijunirao je kod seljaka i tražio one koji podupiru partizane.

Drugo grupi odreda bio je kao osnova Drugi bataljon slovenačkih četa koji je bio osnovan 15 decembra 1941 i postojao je do formiranja Druge grupe odreda, do 29 marta.¹³

U 8 sukoba sa Italijanima bilo je ubijenih ukupno 82 Italijana i nešto iznad 100 ranjenih.

U jednom sukobu sa Nemcima bilo je ubijeno 40 Nemaca i veći broj ranjenih.

Ukupno je mrtvih 122 okupatora, među njima jedan italijanski major, 2 poručnika i više drugih oficira.

Likvidirano je 16 denuncijanata i izdajnika.

Tri puta bila je minirana železnička linija, dve lokomotive bile su teško oštećene, 2 vojna automobila (osobna) uništena.

Drugi bataljon izgubio je 12 mrtvih i 5 ranjenih koji su bili svi spaseni.

U tom periodu, za izgradnju partizana, bilo je:

¹² O toj akciji vidi dok. br. 53.

¹³ O formiranju Druge grupe odreda vidi dok. br. 35, 36 i 42.

	137	političkih časova
	67	pevačkih i recitatorskih vežbi
Ukupno	204	političko-kulturnih časova
	34	časa o upq^rebi puške
	99	„ „ „ puškomitraljeza
	22	„ „ » mitraljeza
	44	„ iz taktike i službe
	4	„ za minere
	18	„ za bolničare
	10	„ za komandire i komesare
Ukupno	233 ¹⁴	časa vojnog instruktaza, što je u svemu 437 ¹⁵ časova vojno-političke izgradnje.

U borbama Druge grupe sa Nemcima i Italijanima javljeno nam je da su poginuli sledeći drugovi:

Mahne Milan h. Pungarta
 Gogala Lojze u Ježice
 Majer Vili iz St. Vida
 Janežić Ludvik iz Tržiča
 Selca Miha iz Dobrunja
 Grum Andrej iz Bizovika
 Ostalih imena nemamo.

Akcije Treće grupe odreda:

Iz poslednjeg izveštaja koji je poslao drug Miloš Zidanšek, član CK KPS *koji je poginuo*¹⁰

Glavnom štabu

„1 ov. m. u 10.15 časova izvršil smo napad na stanicu Verd sa namerom da ostvarimo stari plan... Kvalitet ljudi nije bio najbolji jer su neki zbog teške prehlade kašljali, tako da su nas Italijani prevremeno zapazili... Italijani su u zgradi imali odličnu odbranu, lake i teške mitraljeze, tromblone, bombe itd. Uprkos tome osvojili smo stanicu, uništili prometnu kancelariju, minirali deo pruge... Gađali smo na transport cisterni i uništili oko 50 tona petroleja... Kod Padeža napravili smo zasedu... Borba je trajala 1 sat. Bilans borbe... Italijani su na Verdu izgubili 15 mrtvih, 3 zarobljena koje smo kasnije pustili na slobodu kad smo ih politički poučili. U Pa-

¹⁴ Pogrešno u originalu. Treba: 231.

¹⁵ Pogrešno u originalu. Treba: 435.

¹⁶ Tekst između zvezdica dopisan mastilom. O smrti Miloša Zidanšeka vidi dok. br. 20.

dežu poginulo je 30 Italijana, ranjeno je bilo 50. Naši gubici: na Verdu 1 mrtav, 3 lakše ranjena, u blizini Padeža 1 ranjen".

17 marta četa Dolenjskog odreda izvršila je napad iznad Žemberka na 1 karabinjerski autobus, ubila maresal\$ i ranila 4 karabinjera, takođe je bio ranjen neki slovenački denuncijant kojeg su Italijani vozili okolo da bi im izdavao [ljude] po okolini.

24 marta partizani su justifikirali Valtera Vaninija, činovnika „Emorie"¹⁷, člana Gilla, Giovannea Bera, karabinjera u civilu; uhodili su partizane kao italijanski špijuni.

26 marta četa Dolenjskog odreda izvršila je napad na Zužemferk i zauzela ga, a posle 1 i Vi časa borbe povukla se bez gubitaka. Italijanski gubici nisu poznati¹⁸.

1 aprila su partizani Daki¹⁹ i Luka²⁰ iz Treće grupe odreda napali 400 Italijana i naterali ih u bekstvo pucanjem¹.

5 aprila patrola 1 čete od 10 ljudi imala je sukob sa fašistima kod Ortneka²². Poginulo je 14 fašista, među njima 1 oficir. Naši bez žrtava.

13 aprila vod Treće čete od 14 ljudi na liniji Postojna—Rakek minirao je prugu. Eksplozija je bila suviše kasna, tako da su dignuta u vazduh samo poslednja dva vagona. Pruga je jako oštećena. Postavljen je privremeni kolosek. Naši bez gubitaka.

16 aprila zaseda Treće čete zaustavila¹ je italijanski motocikl sa prikolicom. Dva karabinjera ubijena, motor zaplenjen i sakriven, ali su ga Italijani opet pronašli.

19 aprila postavio je jedan vod Treće čete od 20 ljudi zasedu na Majeru kod Prezida²³. U 4 časa posle podne došla su 4 kamiona Italijana, fašista i karabinjera. Pognulo je 134 Italijana. Zaplenjeno je bilo 4 „Fiat" puškomitraljeza, 11 šatorskih krila, 1 pištolj i 2500 metaka. Moglo bi se zapleniti više oružja ali je bilo samo 9 partizana koji su već bili u borbi, dok je 11 bilo novih²⁴... Naši nisu imali mrtvih i ranjenih.

Justifikirali su takođe 7 izdajnika.

Akcije Savinjskog odreda Druge grupe u Štajerskoj:

između Radeča i Sevnice bio je sukob Nemaca i partizana.

8 Nemaca mrtvih, tri partizana nestala.

Ubili su 4 denuncijanta, uništili uređaje u rudniku boksita kod

¹⁷ Italijansko društvo koje je eksploatisalo imovinu iseljenih Kočevara nemačke narodnosti.

¹⁸ Vidi dok. br. 52. Akciju je izvršio Peti partizanski bataljon.

¹⁹ Stanko Semič-Daki

Tone Vidmar-Luka

²¹ Vidi dok. br. 52.

« Vidi dok. br. 72.

²⁵ O ovoj akciji vidi dok. br. 72.

²⁴ Partizanska zaseda bila je postavljena na odličnim položajima koji su omogućavali potpuno uništenje italijanske kolone.

Velenja koji je ponovo otvoren. Napali su žandar, stanicu, zaplenili 3 puške, podosta municije, uništili motocikl. Bacili su u vazduh železničku prugu između Save i Zagorja na jednom koloseku u dužini od 10 m, na drugom od 9 m. Saobraćaj nije radio 9 sati.

U Primorju do poslednjeg vremena nismo imali partizana: prošle godine poslali smo tamo 15 ljudi kao jezgro da organizuju partizanske jedinice²⁵. Od ovih nešto je dezertiralo, nešto je morao komandant streljati jer su postali pljačkaši. Ostaloj trojici poslali smo opet 25 boraca iz Notranjskog odreda; ovi su počeli sa akcijama.

Na Nanosu bila je bitka sa italijanskim vojnicima²⁰. Poginulo je 20 Italijana, među njima 1 oficir. Partizani bez žrtava.

Likvidirali su takođe više karabinjerskih stanica, zaplenili prilično oružja i municije. Poginuo je tom prilikom sekretar SKOJ-a iz Ljubljane, drug Ervin²⁷, koji je bio poslat u Primorje. Uhapšert je bio u Gorici takođe Tone, muž Urške od „Vazduha“²⁸.

Gubici neprijatelja u vremenu od 25 decembra 1941 do danas ne mogu se tačno utvrditi. — Nemci svoje mrtve nekako priznaju i imaće oko 1600 mrtvih i ranjenih. A Italijani sakrivaju svoje brojke, ali procenjujemo da ih ima takođe preko 1500 mrtvih i ranjenih. Naši gubici, pak, iznose oko 120 mrtvih i 30 ranjenih.

Zahvaljujući prihodima naši su partizani većinom dobro snabdeveni obućom, odećom i rubljem.

Ishrana je za sada još dosta dobra i jaka, hleba naši partizani nemaju. Duvana dovoljno.

Moral, borbenost različita. U jedinicama koje su bile preko zime²⁹ je dobra. Kod novomobilisanih iz grada Ljubljane bilo je do sada dosta lumpenproletarijata, ali se to stalno popravlja... Kod Druge grupe odreda (komandant — Stane Mlinar³⁰, Španac,* politkom. Kveder Španac*³¹ je moral i disciplina u celom odiedu odlična.

Kod Treće grupe odreda (komandant Miran Bradač³², aktivni narednik, partizan od početka, član Partije, politkom. Anton Hartman Be³³), u Notranjskom odredu, moral i disciplina odlični; ovi partizani bili su preko zime. U Dolenjskom odredu koji se sada formira stanje je takvo da moramo da čistimo.

" Vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, primedbu 3 uz dok. br. 63

" O borbi na Nanosu vidi dok. br. 63.

¹⁷ Misli se na Ervina Dolgana. Vest o njegovoj pogibiji nije bila istinita.

" Nadimak radio-stanice za vezu sa Komintemom

" Misli se: za razliku od onih koje su se formirale s proleća.

Franc Rozman-Stane

« Dušan Kveder-Tomaž

" Mirko Bračič

⁵³ Aleš Bebler-Primož

Kod Prve grupe odreda (komandant Jože Gorenje, Španac³¹), •politkom. Stefan (Kebe)*³⁵, moral i disciplina su takođe dobri. Zimus posle žestokih borbi su doduše popustili, bilo je dosta bežanije, a sada se dosta popravilo.

Politički rad u grupama vidi se iz već gorenavedenog. To je zavisno od politkomesara, koji su doduše svi dobri, odani i poštteni komunisti, ali većinom politički slabo izgrađeni. Kao materijal za učenje služi im „Poročevalec“, „Osvobodilna fronta“, „Delo“ i kratak kurs VKP(b). Sada smo izradili kratak „Partizanski kurs“³⁶ za borbu i oružje. Izradićemo takođe kratak kurs za politkomesare. Gore sam vam opfsao političku izgradnju u najboljoj grupi.

Snaga neprijatelja u Sloveniji bila je sledeća: u Ljubljanskoj pokrajini 30—40000,* prema novim još neproverenim podacima sada je u Ljubljanskoj pokrajini 150000 Italijana*, vojnika, fašista i karabinjera.

U Gorenjskoj 3000 vojnika, žandara i Gestapo. U Štajerskoj 4000 vojnika, žandara i Gestapo, oko 2000 Slovenaca u Wehrmannschaft-u, oko 1000 naoružanih Kočevara³⁷. U Prekomurju, koje su okupirali Mađari, nije nam poznato. Ljubljana je postala prava italijanska tvrđava. Oko nje bunker, žice, mitraljeska gneada. Po gradu patrole, puške na „gotovs“, bombe, na Gradu artiljerija. Svaku noć a i danju pucanje po gradu. Pucaju od straha.

Glavni štab izvršio je reorganizaciju četa i bataljona i povezoao jedinice u grupe odreda, odrede i bataljone i to³⁸:

Prva grupa odreda: Gorenjski, Kokrški i Koruški odred, koja broji 480 ljudi, dobro naoružanih, ima rezervno oružje i koja će se ojačati u kratkom vremenu na 800—1000 boraca.

Druga grupa odreda, čiji je jedan deo na nemačkoj a drugi na italijanskoj okupiranoj teritoriji, sada će se ujediniti i uključuje: Savinjski, Pohorski i Dravski odred, broji 500 dobro naoružanih boraca i ima mogućnost, kad dođe preko, da mobiliše u rudarskim revirima.

Treća grupa odreda, koja uključuje Dolenjski, Belokranjski i Notranjski odred i broji 600 ljudi, ima veliku mogućnost da mobiliše među seljacima.

Četvrta grupa odreda, koja uključuje Ptujski, Haložanski i Kozjanski odred, a koja se još nije formirala zbog rasturenih i malo-

" Jože Gregorčič-Gorenjc

³⁵ Lojze Kebe-**Stefan**

" Misli se „Kratak tečaj za partizanske komandante“ (vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 81). „Kratak tečaj“ bio je napisan krajem 1941 godine a izrađen u tehničkom pogledu u aprilu 1942 godine.

⁸⁷ Nemci koji su bili preseljeni iz okoline Kočevja u krško-brezički predgo. Bili su delimično i naoružani.

³⁸ O reorganizaciji partizanskih jedinica u grupe odreda vidi dok. br. 42 i 43.

brojnih četica koje su potrebne za razne diverzantske akcije i terensku mobilizaciju. *Ali formiraćemo.*

Formiraćemo takođe Primorsku grupu odreda. Tamo je sada već oko 100 partizana koji se regrutuju od italijanskih vojnika — Slovenaca, koji dolaze kući na odsustvo i dezertiraju a kojih je sada već nešto iznad 70. * + naši koje smo poslali = 100.*

Smatramo i ubeđeni smo da ćemo broj partizana u kratko vreme povećati za tri puta od ljudstva Narodne zaštite koje još nije prešlo u partizane.

Kao plan akcija odredili smo zadatke koje smo ocrnali već prošle godine i koje ste nam vi takođe dali.

Prvoj grupi odreda poslali smo sledeće zadatke koje Vam šaljem u prepisu:

39

Drugo grupi odreda poslali smo sledeće zadatke koje vam šaljem u prepisu:

40

Trećoj grupi odreda poslali smo sledeće zadatke koje vam šaljem u prepisu:

li

Ovaj plan je kombinacija borbe svih grupa odreda. Broj boraca utrostručiće se u samoj akciji i još više. Ubeđeni smo da se taj plan sa ovim brojem jedinica može početi da izvodi jer je kombinovan na takav način da maksimalno razbija snagu neprijatelja i daje mogućnost najefikasnije aktivnosti naših jedinica, jer je to politički najbolje obrađen teren na kojem će naše čete moći najviše da iskoriste pomoć Narodne zaštite i stanovništva.

Služba obaveštavanja i bezbednosti⁴²

Sa organizacijom službe obaveštavanja i bezbednosti počeli smo krajem leta 1941. Najprije smo odredili kolegij od 3 člana i među njima rasporedili rad i to:

1. vojna obaveštajna, 2. civilna obaveštajna i 3. egzekutivna.

Civilnu obaveštajnu [službu] podelili smo na dva dela: a) masovnu i b) specijalnu. Masovnu smo organizovali tako da su sve partiske i OF organizacije dobile zadatak da osmatraju svoju okolinu i organizovano saopštavaju dalje: rad Bele garde, denuncijata, Ovre i Gestapoa itd. Za specijalnu postavili smo posebni

" U produženju dokumenat donosi u prepisu naređenje Glavnog štaba br. 12/1 od 29 aprila 1942 godine. Pošto je ovaj dokumenat u celini objavljen pod br. 64, ponovo se ne donosi na ovom mestu.

⁴⁰ U produženju dokumenat donosi u prepisu naređenje Glavnog štaba br. 14/1 od 29 aprila 1942 godine (vidi dok. br. 65).

⁴¹ U produženju dokumenat donosi u prepisu naređenje Glavnog štaba br. 13/1 od 29 aprila 1942 godine (vidi dok. br. 66).

^u O tome vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, primedbu 2 uz dok. br. 12.

aparatus. Ova ima zadatak da istražuje i prati slučajeve koje saopštava masovna. Posle svršene istrage stvar se izručuje egzekutivi. Specijalna obaveštajna je pored toga uspostavila veze sa svim važnim javnim uredima i takođe sa okupatorskim. Zadatak civilne je pratiti Belu gardu, posmatrati manje sigurne saveznike, Gestapo, Ovrhu i kriminalne tipove koji u ime OF krađu i iznuđavaju novac.

Za vojnu obaveštajnu najprije smo hteli da postavimo poseban aparat ali je iskustvo pokazalo da je najbolje organizovati vojnu na isti način kao masovnu civilnu. Sada sve partiske i OF organizacije posmatraju i saopštavaju sve stvari koje su važne za Glavni štab.

Najveća teškoća bila je sa organizacijom egzekutive. Za taj rad smo od samog početka upotrebljavali najbolje članove Partije.

Do sada je bilo izvršenih 65 likvidacija u Ljubljani, od ovih je egzekutiva izvršila 48, a ostale Narodna zaštita. U celoj Sloveniji bilo je likvidirano 250. Važne likvidacije bile su: petokolonaš već za vreme bivše Jugoslavije general Rupnik (streljan i poludeo)⁴³, upravnik Ljubljanske policije li tesni saradnik okupatora dr Hacin ranjen (sada invalid), policijski komesar i gestapovac Polak Ivan, tesni saradnik okupatora i vođa Bele garde kapitalista Avgust Praprotnik i, Zupec i Kikelj, aktivisti akademskih organizacija Bele garde i najbliži-saradnici sa okupatorskim vlastima, Vinko Vrankar, prijatelj metalaca⁴⁴, organizator fašističkih sindikata. Ostali su većinom domaći denuncijanti, gestapovci i razni kriminalni elementi koji su se bavili sa različitim mračnim poslovima u ime OF. Ovo poslednje, uspeći smo skoro u početku da suzbijemo. Pored likvidacije, egzekutiva je izvršila zaplenu štamparije Bele garde zajedno sa velikom količinom papira i već štampane literature⁴⁵. Dve premetačine po stanovima zbog sumnje da je tamo postojala štamparija Bele garde i oslobođenje više uhapšenika iz bolnice, kojom prilikom je ubijen jedan karabinjer.

Celokupna obaveštajna služba i egzekutiva je u partiskim rukama. Kadar se sastoji iz partijaca, kandidata, skojevaca i simpatizera. Organizacija je uspostavljena u Ljubljanskom i Novomeštan-

⁴³ Leo Rupnik, general bivše jugoslovenske vojske, bio je tada samo ranjen. Narodni sud ga je osudio jer je bio italijanski konfident i što je u dogovoru sa Italijanima sakupljao oko sebe bivše aktivne oficire, ubeđivao ih u pobedu fašističkih država i odbijao ih od Narodnooslobodilačke borbe. Juna 1942 god. postao je okupatorski pretsednik opštine u Ljubljani.

⁴⁴ Vinko Vrankar bio je već pre rata kao desni socijaldemokrat razbijač radničkog jedinstva. Tu je ulogu vršio najviše među metal-skim radnicima.

⁴⁵ VOS' je 25 januara 1942 god. na dvorištu Oražmovog doma u Volfovoj ulici u Ljubljani zaplenila belogardističko-mihailovičevsku štampariju „Zarja svobode“.

skom okružju, a u ostalim još nije, li pak je još u početku. Ipak likvidacija denuncijanata itd. u ostalim okružjima ne zaostaje jer ovaj rad vrše Narodna zaštita i partizani. Naoružanje egzekutive je pištolj i bombe. Oslobodili su takođe Zdenku iz bolnice⁴⁰. Akcija za oslobodenje T. P. M. V.⁴⁷ je u toku. Što se tiče direktne veze sa Vrhovnim štabom preko Glavnog štaba Hrvatske, radimo na tome da dobijemo direktnu partizansku vezu. Nadamo se, da je kontakt koji je bio uspostavljen preko Gorskog Kotara već učvršćen, a nemamo još nikakvih novih izveštaja o tome. Bilo bi takođe dobro da i Glavni štab Hrvatske pokušava učvrstiti vezu, kako bismo mogli poslati materijal. U Ljubljani se govori da su partizani zauzeli grad Kočevje, potvrdu za ovo još nemamo. Isto tako, saznali smo da se vode na više mesta žestoke borbe, o kojima još nemamo tačnih izveštaja.

. Na kraju vam javljamo da su komesar Ljubljanske provincije i armijski general Roboti izdali naredbu o streljanju talaca⁴⁸. Pre dva dana partizani su u Radohovoj Vasi napali Italijane. Povodom ovog bilo je streljano 6 talaca čija imena nisu objavili, ali su većinom funkcioneri OF...

Primate drugarske pozdrave
SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:

Komandant:

Politkomesar:

•Dodatak od 11 maja 1942*

P. S. Poslali smo vam veći izveštaj preko Zagreba ali, pošto ne znamo da li ćete ga primiti, ovaj vam izveštaj sa dodatkom šaljemo ovim putem jer nam je štab Treće grupe saopštio da je ovaj put moguć. Patroli, koja će doći do vas sa ovim izveštajem, dajte instrukcije i upoznajte ih sa vašim načinom borbe da oni to čuju i donesu vaša iskustva u svoju grupu⁴⁹.

Naknadno smo primili izveštaj Treće grupe odreda; neke akcije smo vam već gore napomenuli, a ovo su zvanične potvrde koje se većinom slažu sa raznim usmenim izjavama ljudi iz onih krajeva.

18 marta bitka na Mokrcu⁵⁰, o kojoj smo već izvestili, naknadno

⁴⁸ Vidi primedbu br. 2 uz dok. br. 103.

⁴⁷ Tone Tomšič, Pepca Kardelj, Miha Marinko, Vida Tomšič (vidi dok. br. 102 i 103).

⁴⁹ Vidi dok. br. 163.

⁴⁹ O prvoj kurirskoj vezi Glavnog štaba sa Vrhovnim štabom Narodnooslobodilačkih odreda Jugoslavije vidi dok. br. 89.

⁵⁰ Vidi dok. br. 37 i 149. Prilikom napada na Leničevu kuću na Mokrcu, gde su logorovale Treća i Četvrta četa Trećeg partizanskog bataljona „Ljubo Serčer“, Italijani su, misleći da su partizani, pucali jedni u druge, dok su se partizani veštim manevrom povukli.

saznajemo da je poginulo 107 Italijana pošto su toliko leševa proneli kroz jedno od susednih sela.

30 marta bio je justifikiran denuncijant Franc Mirt, iz okoline Šmarjete.

1. aprila patrola od 10 članova u blizini Ortneka naišla je na jak odred fašista. Partizani su pozvali fašiste da dižu ruke. Fašistički oficir je zaista ruke dignuo i viknuo na slovenačkom jeziku „ne pucati!“ Naši su ga ubili jer su ostali fašisti zauzimali zaklon : otvorili vatru. Naši su prihvatili borbu i u borbi je palo oko 40 fašista, Italijani su u toku borbe, koja je trajala 1 sat, dobili pojačanje iz Velikih Lašča i naši su bili opkoljeni sa svih strana. Ipak je partizanskoj patroli uspelo probiti se iz obruča i preći prugu. Partizani nisu imali gubitaka.

8 aprila je italijanska patrola na železničkoj liniji kod Mirne u Dolenjskoj pobjegla pred partizanskom patrolom, tako da je naši meci nisu pogodili.

10 aprila naša patrola na Gorjancima susrela se sa italijanskom patrolom i uništili 5 Italijana.

10 aprila partizanska patrola od 11 boraca pošla je u pomoć kočevljanskoj organizaciji OF da spasi važan tehnički materijal. U šumi iznad Mahovnika iznad Kočevja gde je patrola čekala saopštenje i uputstva za svoj nastup, bila je zapažena od strane šumara Laknera. Italijani, koje je izdajnik obavestio i doveo na mesto, opkolili su i napali našu patrolu⁵¹ sa velikim snagama od preko 400 ljudi, naoružanih tromblonima. Naši su primili borbu. Tokom borbe je poginulo 57 Italijana među kojima i njihov komandant kapetan. Naši su izgubili 3 druga i to: Ernest Sitar, učitelj muzike iz Ljubljane, Vilko Primožič, mesarski pomoćnik iz Žužemberka, i poznati Kogej (bivši omladinski opozicionar, svojevremeno isključen iz Partije). Jedan naš drug bio je teže ranjen a dvoje lakše ranjeni. Spašeni su svi. Naša patrola je izgubila 2 mitraljeza. Jedan je pao u provaliju razbio se, drugog je mitraljezac ostavio na mestu (bio je kažnjen oduzimanjem oružja). Komandant patrole drug Vasja Ižanc⁵² odlično se pokazao.

11 aprila naša patrola uhapsila je i odvela sobom 2 izdajnika iz Babnog Polja. Bili su dovedeni u logor i saslušani. Priznali su svoje zločine i bili streljani.

13 aprila naša minerska patrola minirala je železničku liniju u Soteski između Rakeka i Postojne. Šteta je prilična, opravke će trajati mesec dana pre nego što bude uspostavljen saobraćaj u normalnom obimu. Saobraćaj po jednom koloseku i to laganom vožnjom

⁵¹ Patrola je pripadala grupi partizana koju je poveo Pokrajinski štab u Kočevsku.

⁵² Jože Klanjšek-Vasja

bio je uspostavljen sledećeg dana. (Desio senaime takav slučaj da je umesto očekivanog redovnog voza došla prugom velikom brz nom lokomotiva sa 3 vagona).

17 aprila partizanska patrola izvršila je rekviziciju na imanju hitlerovca Berdajsa iz Litije u Cretežu kod Mokronoga.

17 aprila naša patrola od 3 borca zapazila je da Italijani imaju nameru uhapsiti nekoliko momaka u selu Kuželič blizu Fare na Kupi, i da se momci pokušavaju spasiti bekstvom. Naša patrola otvorila je vatru na Italijane od kojih su 2 bila ubijena, 4 ranjena. Jednom od gonjenih meštana dejstvo patrole omogućilo je bekstvo. Zatim je patrola sama bila opkoljena, ali se izvukla bez gubitaka. Sledećeg dana Italijani su zapalili selo Kuželič⁵³.

17 aprila italijanski automobilski transport pao je u našu zasedu na drumu između Prezida i Starog Trga⁵⁴. Zaseda je bila postavljena da bi se spasilo 6 uhapšenika koje su Italijani trebali dovesti ovim drumom. Ubijeno je oko 40 Italijana. Naša zaseda, koja je brojala 8 ljudi, povukla se bez gubitaka iako je bila praćena u stopu.

18 aprila bio je ranjen denuncijant Rataj iz Št. Petra kod Mokronoga⁵⁵.

21 aprila partizanska patrola ubila je denuncijanta Zabukoveca iz Sv. Gregora blizu Ribnice. Kod njega je nađeno još neodaslato pismo adresirano karabinjerima u Velikim Laščami u kojem denuncira listu svesnih Slovenaca koji sarađuju u OF.

11 aprila ubijeni su denuncijanti iz Babnog Polja: Anton Mestnik, Mihajlo Ivašević, bivši žandarmerijski kaplar i jedan italijanski detektiv.

16 aprila naša četa postavila je zasedu na Majeru kod Prezida. Uхватила je 2 italijanska karabinjera i zaplenila motocikl.

24 aprila uhapsili su partizani i odveli sobom denuncijantkinju, učiteljicu narodne škole pri Fari. Bila je ljubavnica italijanskog komesara opštine. Demolirali su ured fašističkog komesara i zaplenili skupocen materijal (Fara na Kupi).

25 aprila došlo je do sukoba između naše patrole i Italijana kod sela Rake na Kupi.

Italijani su zapalili selo Rake. Rezultat borbe još nije poznat.

26 aprila partizani su zapalili u Gotenici pilanu, koja je svojina Ljubljanačanina Rusa, jer je obrađivao drvo za izvoz u Italiju. Istog dana partizani su demolirali mašine na pilani Auersperga u Glažuti jer je obrađivao i kuvao drvo za kundake od puške. Pogon pilane je zaustavljen.

⁵³ Italijani su imali 1 mrtvog i 1 ranjenog. v

⁵⁴ Vidi dok. br. 72.

⁵⁵ Rataj je bio organizator Bele garde u St. Petru blizu Novog Mesta. Posle oslobođenja osuđen na smrt vešanjem.

27 aprila bilo je u blizini Prezida uhapšeno 4 meštana. Rakeška četa, koja se nalazila u blizini, napravila je plan za njihovo oslobođenje. Poslala je zasedu na drum. Tamo je sačekala karabinjerskog kurira na motociklu, njega i njegovog pratioca je zarobila (oboje su se predali). Naši su ih svukli, preobukli se u karabinjere, seli na motocikl i jurnuli, za patrolom koja je vodila uhapšene mestane prema Prezidu. Nažalost, došli su do žičanih prepreka oko Prezida za nekoliko minuta kasnije.

27 aprila zapaljena je u Goriči Vasi kod Ribnice velika parna pilana, svojina Lovšina i **Cesareka**.

Blizu italijansko-nemačke granice imali smo mobilizacijski logor za Gorenjsku. Tamo se nalazilo 102 partizana koji bi trebali ići dalje kroz dva dana. Italijani su ih primetili. 6 maja u 6 časova ujutro logor je napalo oko 600 Italijana⁵⁶. Narodna zaštita, koja stalno patrolira po selima, blagovremeno je naše obavestila. Postavili su Italijanima zasedu i uništili 70 Italijana. Italijani su se razvili u front, a naši su se borbom do 5 časova uveče povlačili na bolje položaje, zatim izvršili napad i naterali Italijane u panično bekstvo sa uzvisina na drum gde su imali 12 kamiona. U međuvremenu mobilizirala je Narodna zaštita sve članove Narodne zaštite koji su se nalazili kod kuća i napravila zasedu Italijanima koji su se vraćali. Italijani su u tom svom paničnom bekstvu upali u zasedu. Četiri kamiona krcata vojnicima, jedan luksuzni automobil sa višim oficirima potpuno su uništeni. Ostali Italijani su u paničnom bekstvu, bez vojničkog stroja, bežali: u Ljubljani. Iz čitave okoline mesta borbe, Narodna zaštita priključila se partizanskim jedinicama. Drugi dan je došlo 3500 Italijana. Opkolili su sva brda i tukli artiljerijom i iz aviona. Naš bataljon, ojačan sa Narodnom zaštitom vodeći borbu povukao se u Gorenjsku kuda je trebalo da ide prema već ranije datoj direktivi Glavnog štaba. U svim tim borbama neprijatelj je izgubio 300 mrtvih i ranjenih, uništeno je 4 kamiona i 1 luksuzni automobil, zaplenjeno dosta oružja i bombi. Italijani sada u svom besu hapse sve muškarce koji nisu išli ili nisu mogli da idu u partizane, streljaju ih i pale sela. U ovom momentu, kad vam to pišemo, čuje se artiljerijska i mitraljeska paljba iz tog pravca. Sa 15 majem počinjemo našu prolećnu ofanzivu, kombinovanu kao što smo vam već gore javili.

Dalje saopštava štab Treće grupe odreda da se položaj u Notranjskoj iznenada okrenuo na bolje. Najednom je iz okoline Prezida došlo u partizane 107 ljudi; sigurno je ovo početak masovnog priliva u partizane. Sa terena Notranjske saopštavaju da čekaju po selima grupe 20—10 mladića na partizanske patrole da ih odvedu u logore.

" O borbi na Hribu vidi dok. br. 171. --

U vez s tim napominje da je raspoloženje stanovništva uopšte dobro. Primer: štab Treće grupe bio je 24 časa u zabačenom selu koje je bilo prije sve JRZ³⁷. Seljaci su ih primili i pogostili ih odlično, nazivaju ih „našima“. Gazda je izjavio: „Italijani su nas doveli do propasti i ako pobeđe poginućemo u Africi; kroz 20 godina : niko neće'znati ko su bili Slovenci. Još malo pa ćemo doći svi k vama“. Osamdeset godina stara žena je obećala da će se moliti majci božjoj da bar jedan mesec bude lepo vreme za partizane.

Drugi primer: Treći bataljon je prošle sedmice tri dana vladao slovenačkom kočevskom opštinom Pleska. Pošto je bio to prvi takav slučaj, raduje nas što je bataljon vršio vlast vrlo uspešno. Njegove mere su bile: 1) od predsednika opštine zatražio je da podeli svu aprovizaciju među stanovništvo za više meseci unapred, jer i tako su Italijani u stanju da oduzmu još i ono što su dovukli sobom, naročito za one koje će proganjati a to će biti skoro svi. Otvorili su manu-faktorne dućane i podelili među stanovništvo zalihe robe italijanskog društva „Emona“. 2) Naredili su stanovništvu da obradi svu zemlju bez obzira na pravo svojine. (U pitanju je zapuštena zemlja Kočevara kojom upravlja italijansko društvo „Emona“). Stanovni*štvo je sve ove mere odobravalo. O represalijama u ovim krajevima ne čuje se jer stanovnici jedan drugog ne optužuju.

Borbe se svakodnevno zaoštravaju. Štabovi grupa morali su izdati stroga naređenja na svojim terenima. (Priiažemo naredbu štaba III grupe odreda³⁶).

Uspelo nam je dobiti terensku vezu sa hrvatskim partizanima. Dva člana štaba III grupe odreda³⁸ bila su u logoru bataljona na Goranima (Treći bataljon Primorsko-goranskog odreda)⁸⁰. Dobili smo tamo bogata iskustva. Mi ćemo vam od sada slati redovne izveštaje u Glavni štab Hrvatske ili direktno u Vrhovni štab.

Politički odjek posete slovenačke patrole hrvatskim selima i logorima i hrvatskih patrola našim selima i logorima je ogroman. U pograničnom hrvatskom selu, gde su se naše patrolle srele* došlo je do prave seljačke manifestacije hrvatsko-slovenačkog bratstva. Kod prelaza preko Kupe sarađivalo je celo selo. Gore, u prvom delu, saopštili smo vam broj partizana. Imamo obaveštenja od šta-

⁵⁷ Jugoslovenska radikalna zajednica. U Sloveniji, pred početak Drugog svetskog rata u JRZ bili su uključeni Slovenci klerikalnih političkih pogleda.

⁴⁸ Misli se verovatno na dok. br. 80.

⁵⁹ Aleš Bebler-Primož, politički komesar i Ivan Jakič-Jerin, zamenik komandanta

⁶⁰ O sastanku sa hrvatskim partizanskim rukovodiocima vidi dok. br. 84, primedbu br. 2.

bova da se u poslednjim borbama broj partizana udvostručio. U Štajerskoj formirane su nove čete. Na tom terenu će se moć. **for-jairati** Četvrta grupa odreda.

Sa drugarskim pozdravima

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:
(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar (Lojze)⁸¹

Politkomesar:
Jernej Posavec (Angelo)⁶²

BR. 70

„REVOLUCIONARNI RAZVOJ SLOVENACKOG NARODNO-OSLOBODILACKOG POKRETA" — ČLANAK DRUGA EORISA KIDRICA U „DELU" OD MAJA 1942 GODINE¹

REVOLUCIONARNI RAZVOJ SLOVENACKOG NARODNOOSLOBODILACKOG POKRETA

Posle godinu dana masovne, u političkom i akcionom pogledu jako žive oružane borbe slovenačkih narodnih masa za oslobođenje, ujedinjenje i samoopredeljenje našeg naroda, više nema nikakve sumnje da se oslobodilački rat slovenačkog naroda spaja i povezuje sa elementima demokratskog revolucionarnog razvoja.

Sta sve daje slovenačkoj narodnooslobodilačkoj borbi obeležje revolucionarnog razvoja?

U prvom redu činjenica što se slovenački narodnooslobodilački pokret bori za — **oslobođenje, ujedinjenje i samoopredeljenje slovenačkog naroda**. Ta je borba neposredno uperena protiv okupatora, ali njen cilj — naime, oslobođenje, ujedinjenje i samoopredeljenje slovenačkog naroda — nikako ne bi bio dostižan kakvim bilo povratkom stanja pre okupacije — recimo **versajske** Jugoslavije — ili uspostavljanjem kakvog bilo drugog **imperijalističkog državnog** sistema koji bi u svoje granice okovao slovenački narod. Postići oslobođenje, ujedinjenje i samoopredeljenje slovenačkog naroda — to znači **revolucionarno** slomiti postojeći sistem nacionalnog ugnjetavanja slovenačkog naroda i **revolucionarno** sprečiti uspostavljanje kakvog bilo i kojeg bilo starog ili novog **sistema imperijalističkog**

" Franc Leskošek-Luka

" Ivan Maček-Matija

¹ Objavljeno u „Delu" br. 2, maj 1942 godine.

jarma nad Slovencima. **Prema tome je program oslobođenja, ujedinjenja i samoopredeljenja slovenačkog naroda izrazito revolucionarni program.** To je program koji je uzalud zahtevao svoju jasnu formulaciju i ostvarenje već revolucionarnih godina 1848 i 1918, a za **koji** se još i danas bore slovenačke narodne mase i njihovo voćstvo sa svom neposrednošću — sa masovnom, oružanom vojničkom akcijom protiv okupatora.

Prema tome su revolucionarni program oslobođenja, ujedinjenja i samoopredeljenje slovenačkog naroda i neposredna oružana borba za ostvarenje toga programa temelji, dokaz i osnovna garancija da se već i sadašnji stepen slovenačkog narodnooslobodilačkog pokreta spaja sa izrazitim elementima revolucionarnog demokratskog razvoja.

Između administrativne i vojne organizacije i oružane snage **stare** Jugoslavije s jedne i sadašnje oslobodilačke borbe slovenačkog i ostalih jugoslovenskih naroda s druge strane nema uopšte nikakvog stvarnog kontinuiteta. Aprila 1941 god. se državopolitička i vojna zgrada stare Jugoslavije sramno srušila za 12 dana. Što se, dakle, tiče te vrste sredstava za odbranu nacionalnog opstanka, slovenački narod se pred činjenicom okupacije našao — **goloruk**. Za produženje, odnosno — još tačnije — za početak, za organizaciono i akciono ricanje i razmah oružane borbe protiv okupatora morale su nastupiti **sasvim nove snage**.

Osnovna snaga, koja je omogućila i razvila borbeno jedinstvo slovenačkog naroda, bila je i ostala je — sa svojim avangardističkim karakterom, isprobanim i prekaljenim kadrom i snažnim nelegalnim aparatom — Komunistička partija Slovenije kao sastavni deo Komunističke partije Jugoslavije. A ta snaga je još za vreme Jugoslavije bila duboko nelegalna; delovala je u nepomirljivoj suprotnosti i u zagriženoj borbi sa svim vladajućim krugovima.

A to znači da je sadašnji slovenački oslobodilački pokret kvalitativno mnogo više nego puko nastavljanje aprilske odbrane. Morale su, naime, nastupiti nove, **revolucionarne** snage da bi se borba mogla nastaviti, odnosno — **uopšte** početi. Ukoliko je današnja borba i raz istog narodnog i nacionalnog htenja koje se marta i aprila oduprlo osvajačkoj pohlepi fašističkih napadača, utoliko je, svakako, najlegitimniji, jedini opravdani naslednik aprilske odbrane. Ali ukoliko je posle aprilskog sloma za odbranu narodnog opstanka bio ružno potreban nastup novih, revolucionarnih vodećih snaga, utoliko, razumljivo, imamo posla sa bitnom, revolucionarnom promenom u voćstvu i organizaciji narodnooslobodilačkog rata.

U tom je drugi znak da se slovenački narodnooslobodilački pokret razvija u revolucionarnom demokratskom pravcu.

Shodno toj dubokoj promeni u voćstvu i organizaciji oslobodilačkog rata protiv fašističkih osvajača izvršila se najdublja promena u društvenom voćstvu slovenačkog naroda. Ako su sve do razmaha

slovenačke oslobodilačke borbe bile na krmilu slovenačke narodne sudbine ekonomski vladajuće klase, naime veleposed i kapital, onda je današnji politički hegemon slovenačkog naroda — svakako još **uvek** u prilakama najžešćeg okupacijskog terora — **proletarijat Slovenije**. Iako su nekadašnja politička rukovodstva dovela slovenački narod u najstrašnije ropstvo koje su Slovenci ikada doživeli, tada pod vođstvom proletarijata Slovenije slovenačkoj narodnoj oslobodilačkoj borbi sviće zora potpunog : trajnog oslobođenja slovenačkog naroda.

Ne može biti nikakve sumnje da promena u društvenom vođstvu slovenačkog naroda daje slovenačkom oslobodilačkom pokretu izrazito revolucionarno obeležje.

Među glavne uzroke naglog sloma Jugoslavije spada činjenica, što su njeni protivnarodni režimi dosledno odbijali njeno naslanjanje na SSSR. Za slovenačku oslobodilačku borbu je pak karakteristično to što se Osvobodilna fronta slovenačkog naroda kao ovaploćenje borbenog jedinstva slovenačkih narodnih masa izjasnila za isključivo oslanjanje na stub protivfašističke i protivimperijalističke torbe — na Sovjetski Savez.

U tom je garancija da je već prva faza slovenačke narodne revolucije pošla dosledno protivimperijalističkim pravcem koji je bitni uslov oslobođenja, ujedinjenja i samoopredeljenja malog naroda.

Ali time još nisu iscrpeni znaci razvijanja slovenačkog oslobodilačkog pokreta u revolucionarno-demokratskom pravcu.

Naime, Osvobodilna fronta slovenačkog naroda je već danas, pod okupacijom, dobila karakter vlasti. Takve vrste vlasti kakvu pretstavlja OF, još **nije bilo** u Sloveniji. Nikla je pod najžešćim terorom okupatora, u oštroj borbi sa nekadašnjim slovenačkim vlastodržcima, današnjim — petokolonašima. Izrasla je iz borbenog poleta slovenačkih narodnih masa. Njeno rađanje iz širokog razmaha narodne inicijative je najubedljiviji dokaz njenog revolucionarnog karaktera. Bez razmaha revolucionarne narodne inicijative OF danas ne bi pretstavljala elemente vlasti, makar njeno rukovodstvo izdalo još toliko dekreta. A što se tiče samih odluka OF, one su, svakako, crvena nit slovenačke narodne revolucije — baš zato što su ujedno pobuda i odraz revolucionarne inicijative slovenačkog naroda.

Karakter slovenačke demokratske revolucije, koja se rađa i razvija, jeste protivimperijalistički, epštenarodni, opštedemokratski. Njen je cilj **oslobođenje, ujedinjenje i samoopredeljenje slovenačkog naroda; demokratske slobode slovenačkog naroda; sve one ekonomske Reforme koje spadaju u okvir dosledne demokratske revolucije.**

A iz beskompromisne borbe za ostvarenje toga cilja rađaće se, razumljivo, i uslovi za prerastanje demokratske slovenačke revolucije u socijalno oslobođenje radnog naroda Slovenije.

Temeljnu silu revolucionarnog demokratskog razvoja slovenačke narodnooslobodilačke borbe čine proletarijat sa svojom avangardom KPS i slovenačke narodne mase. Organizacioni i politički izraz revolucionarnog narodnog oslobodilačkog pokreta je **Osvobodilna fronta**, koja je u masovnom pogledu svenarodna oslobodilačka organizacija slovenačkog naroda, a u političkom pogledu takođe izražava savezništvo između KPS i poštenih i rodoljubivih slovenačkih grupa, prvenstveno Sokola i katolika u OF.

Bitna karakteristika oslobodilačkog rata slovenačkog naroda je to što se razvija pod hegemonijom proletarijata. Od pitanja da li će proletarijat tu hegemoniju održati ili ne — zavisi pitanje pobeđe ili poraza Osvobodilne fronte, a sa tim i pitanje oslobođenja ili neoslobođenja slovenačkog naroda. Protivimperijalističku i demokratsku slovenačku narodnu revoluciju nisu izazvale „anacionalne klasne pobune“ proletarijata ili KPS kao njene avangarde, što bi joj hteli podmetnuti petokolonaši. **Slovenačka narodna revolucija se razvija po logici i potrebi dosadašnje borbe za oslobođenje, ujedinjenje i samoopredeljenje slovenačkog naroda.** A da u unutrašnjoj društvenoj logici takve borbe odlučnu ulogu igraju baš klasni momenti, neborivo je dokazala slovenačka peta kolona iz oba tradicionalna tabora, koja je iz reakcionarnih klasnih razloga pošla na put izdajstva vlastitog naroda, iako je Osvobodilna fronta **svenarodni** oslobodilački pokret.

Zatvarati oči pred činjenicom te klasne logike — značilo bi neoprostivo grešiti prema **ćelom** narodu i suziti borbu protiv **pete** kolone koja danas pretstavlja temeljnu unutrašnju opasnost za slovenački narod i uspeh njegove oslobodilačke borbe.

Naime, otkrivanje i tučenje Pete kolone na svakom njenom koraku — jeste zadatak koji će pratiti sav tok slovenačke oslobodilačke borbe isto kao što će biti potrebno za sve vreme njenog razvoja neprestano buditi revolucionarnu inicijativu slovenačkih narodnih masa i zamenjivati oportuniste koji nepopravljivo zaostaju za novim borcima iz neposrednih narodnih dubina.

Neumoljiva borba protiv Pete kolone je naročito važna danas kad sve narodne sile moramo usmeriti u neposrednu vojničku akciju. Ova je svakako postala centralni zadatak oslobodilačke borbe. Činjenica što se OF u svakom pogledu razvila do „države u državi“, pretstavlja ujedno vrhunac dosadašnjeg razvoja slovenačkog narodnooslobodilačkog pokreta. „Država u državi“ ne može zadugo opstati, jer vlast može biti samo jedna ili će doživeti ozbiljne poraze.

BR. 71

IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGE GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA
SLOVENIJE OD 5 MAJA 1942 GOD. GLAVNOM ŠTABU O PRI-
PREMAMA ZA ODLAZAK U ŠTAJERSKU¹

**II GRUPA
PARTIZANSKIH ODREDA
STAB GRUPE**

Br. 8/1

položaj, 5 V 1942 god.

RAPORT BR. 4 GLAVNOM ŠTABU PARTIZANSKIH ODREDA
»

1. Primili smo vašu naredbu od 29 IV 1942. Zbog brzine vam odgovaramo ukratko. Opširniji raport sledi, kao i ratni izveštaj.

2. Naša patrola je danas ovamo dovela 33 novaka iz mobilizacionog logora². Neugodno je što je skoro polovina došla bez oružja, a svi ostali s neznatnom količinom municije i slabom spremom. Mesto da prikupljamo rezervno oružje za preko, gde ga nedostaje, moramo ga tražiti za njih na terenu koji je već prilično iscrpljen.

3. U smislu raporta br. 3, ovih dana smo formirali tri kompletna bataljona³. Velike teškoće nam prststavljaju politički kadrovi. Većina naših politkomesara se počela baviti političkim pitanjima tek kod nas u partizanima. Pošaljite nam nešto političkih kadrova, kako ste nam to već davno obećali.

4. Najnužnije što trebamo jeste hrana, i to: pirinač, makaroni, mast, šećer, saharin, kava. Ovaj teren smo tako iscrpli, da otsad više nećemo moći držati sve naše snage koncentrisane u ovom okrugu. Moraćemo pojedine bataljone poslati u druga mesta. "To će razumljivo jako štetiti političkoj i vojničkoj instrukciji koja je najvažnije pitanje pred odlazak usled velikog priliva neobučenih regruta. Zato nam nužno pošaljite bar 500 (pet stotina) pirinča, isto makarona i ostalo. Adresu vam donosi kurir posebno.

5. Nužno su nam potrebne električne kapisle za paljenje mina. Sve akcije na železnicu nam se izjalove jer nemamo tog materijala.

6. U naš odred su prispeli: Mate⁴, namenjen za politkomesara

¹ Kopija originala nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Mobilizacioni logor se tada nalazio kod Podlipoglava.

³ Savinjski odred sa dva i Pohorski sa jednim bataljonom (vidi dok. br. 68). Pohorski odred je uključivao bivši Prvi štajerski bataljon.

⁴ Dušan Bravničar-Mate

bat., Tine⁵ iz Mosta za istu funkciju i 'Hlebš' za komandira minerske čete. Jesu li ovi drugovi namenjeni za Dolenjski odred?

8. Pošaljite nam nekoliko rajhsmaraka. Pošaljite i rezervnu anodnu bateriju. Sta je sa radio-materijalom?

9. Ovih dana pokušaćemo da se povežemo sa komandantom i komesarom III grupe radi izmene iskustava i dogovora za operacije⁷ u Litiji.

10. Novaci su doneli vest da kod Rudnika čeka 50 regruta, prvobitno namenjenih za III grupu, a koji sad čekaju na odlazak k nama. Da li su oni za nas ili za III grupu?

11. Kad će stići štambilji?

12. Stigao je lekar*. Hoće li doći i ostali lekari i bolničarke? Kad će stići kurirke?

J.3. Najvažnije: hoćemo li dobiti kontakt za Sergejem⁹ ili ne! Od toga zavisi izbor naših kadrova.

15. Neka vaš kurir svakog ponedeljka i četvrtka izjutra bude u dogovorenom selu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:

Politkomesar:

BR. 72

IZVEŠTAJ BATALJONA „LJUBO ŠERCER" OD 5 MAJA 1942 GOD.
O SUKOBU KOD ORTNEKA I NAPADU NA VOJNE KAMIONE
KOD PREZIDA¹

IZVEŠTAJ SA SLOVENAČKIH BOJIŠTA

Glavni štab slovenačkih narodnooslobodilačkih partizanskih četa objavljuje:

I Z V E Š T A J

BATALJONA „LJUBO SERCER" IZ III GRUPE ODREDA

5 IV 1942 god. patrola I čete imala je kod Ortneka sukob sa skupinom fašista. Na mestu su poginula 4 fašista, među njima 1 ofl-

⁵ Anton Sušteršič — Tine Zeleznik

⁷ Ciril Hlebš — Ciro Zasavec, poginuo septembra 1942 god. kao komandant Tomšičeve brigade.

⁸ Vidi dok. br. 65 i 66.

⁹ Dr Dušan Mravljak-Mrož, poginuo prilikom uništenja Pohorskog bataljona 8 januara 1943 godine.

* Sergej Kraigher, sekretar Pokrajinskog komiteta KPS za Štajersku

¹ „Slovenski poročevalec" br. 18, od 5 maja 1942 godine

cir. 10 ih je bilo teško ranjenih i svi su podlegli dobivenim ranama. Naši su bili bez žrtava².

13 IV 1942 god. patrola, koju su sačinjavali 4 druga iz I čete, 4 druga iz III čete, bataljonski komandant³ i zamenik bataljonskog politkomesara, na pruzi između Postojne i Rakeka, izvršila je na italijanskoj strani akciju sabotaže⁴. Minirali smo oba koloseka. Pošto nismo mogli utvrditi dokle je već voz stigao u stenovitom prošek, prekasno smo bacili u vazduh oba koloseka, tako da je bio oštećen samo poslednji vagon voza. Pruga je bila jako oštećena i trebaće je popravljati ceo mesec dana. Položen je provizoran kolosek. Gubitaka nismo imali.

16 IV 1942 god. zaseda koju su drugovi iz III čete postavili na Majeru kod Prezida zaustavila je ital. motocikl sa prikolicom. Karabinjer je bio ubijen, motor zaplenjen.

19 IV 1942 god. drugovi iz III čete postavili su na Majeru⁵ zasedu, pod vođstvom druga Martina⁶. U 4 časa posle podne napali su 4 vojnička kamiona, u kojima je bilo po 40 fašista, karabinjera i vojnika. Kamioni su bili uništeni. Poginulo je 134 okupatora, pobešlo ih je samo 26. Bila je zaplenjena veća količina običnog i automatskog oružja i municije. Naši nisu imali gubitaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za komandanta bataljona:
(Potpis nečitljiv)

^t
Politkomesar bataljona:
Pogačnik Tone"

Partizanska četa u Savinjskoj Dolini u poslednje vreme justificirala je 4 denuncijanta i uništila radnička postrojenja novootvorenog rudnika boksita kod Velenja.

² 1 aprila 1942 god. Italijani su hteli da opkole deo Prve čete u selu Maršiči više Ortneka. Partizani su izbegli opkoljavanje i zatim udarili Italijane s leđa. Prema izveštaju komande karabinjera br. 3/13 od 10 avgusta 1942 god. ubijena su 4 fašista a 6 ranjeno.

³ Mirko Bračič

⁴ „Pregled sabotaža" Direkcije železnica u Ljubljani navodi da je 13 aprila 1942 god., kod 88 km na pruzi između Rakeka i Postojne, eksplozirala mina. Okupatori nisu mogli da se koriste prugom na oba koloseka.

⁵ Izveštaj karabinjera Druge armije br. 61/4 od 24 aprila 1942 god. navodi Dodatke o sukobu kod Gorača (k. 901 Gorači) i kaže da su Italijani imali 25 mrtvih i 28 ranjenih (original dokumenta u Muzeju narodnog oslobođenja u Ljubljani). Za ovaj napad Italijani su se osvetili selu Novi Kot: selo su zapalili a stanovništvo postreljali. Navodi gornjeg izveštaja da se akcija vršila kod Majera (okuka druma severozapadno od Cabra) poklapa se sa italijanskim podatkom o k. 901. Akciju je izvršila Rakovška četa (komandir Stanko Kovač-Smeli, komesar Anton Bavec-Cene).

⁶ Dušan Zorc-Martin, poginuo usled nesreće, maja 1942 godine.

⁷ Janez Hribar — Tone Pogačnik

6 IV 1942 izvršili su revirski partizani napad na žandarmerijsku stanicu u Št. Ožbaltu pod Trojanama⁸. Zaplenili su 3 puške, dosta municije, 4 uniforme, 4 ranca, 4 kišna plašta, pisaću mašinu i uništili motocikl.

GLAVNI STAB SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH CETA:

Komandant:
Peter Strugar

Politkomesar:
Jernej Posavec

BR. 73

DNEVNA ZAPOVEST OD 6 MAJA 1942 GOD. ŠTABA DRUGE
GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE PRVOM ŠTAJERSKOG
PARTIZANSKOM BATALJONU O ZADACIMA
BATALJONA¹

II GRUPA
PARTIZANSKIH ODREDA
STAB GRUPE

Br. 9/1
%

Položaj, 6 V 1942 god.

DNEVNA ZAPOVEST BR. 2 I ŠTAJERSKOG BATALJONA

1. Saglasno naredbama Glavnog štaba br. 1, 2, 3 i 14 na teritoriji Štajerske se organizuju tri odreda koji sačinjavaju II grupu partizanskih odreda. Kao jezgro tih odreda organizovali smo 3 kompletna bataljona sa kompletnim oružjem i municijom. Dalekosežne akcije, u skladu sa jedinstvenim planom svih odreda na teritoriji Slovenije, počće oko 15 t. m. Za to vreme morate pripremiti sve potrebno za dolazak tri bataljona na vašu stranu. Šaljemo vam komandira druga Iliju² kome je naređeno da organizuje naš dolazak.

2. Vaše čete koje se nalaze u zapadnoj Štajerskoj, kao poznavaoce terena i da bi se uskladio sistem organizacije i duh naših jedinica, ravnomerno ćemo raspodeliti po našim bataljonima. Tako će iz Trbovljanske čete nastati Trbovljanski bataljon, itd. To ćemo izvršiti na licu mesta po dolasku naših bataljona.

3. Ako imate direktnu vezu sa PK, neka nam obratnom poštom, preko druga Ilije, pošalje pismeni izveštaj o držanju tamošnjih kadrova — od komandira vodova do komandanta i komesara bata-

⁸ Akcija Prvog štajerskog bataljona Druge grupe odreda

¹ Kopija originala u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

⁸ Janko Rode-Ilija, poginuo kao načelnik štaba brigade „Matija Gubec“ u jesen 1944 godine.

ljona. To nam je potrebno u cilju uključenja istih u komandni sastav naših bataljona.

4. Svu svoju delatnost usredsredite na sledeće rejone: Sveta planina nad Savom, Trojane, Motnik, Gornji Grad. Pre svega tamo treba koncentrisati veću količinu hrane da bar nedelju dana ne moramo brinuti o njoj. Tamo ćete koncentrisati i sve rezervno oružje, a u prvom redu municiju. Protivavionski mitraljez sa svom municijom odmah prenesite u rejon Trojane. U tim rejonima skoncentrišite konjsku piču za našu konjicu. Zatim: benzin za protivtenkovsku odbranu³, sanitetski materijal. Sav raspoloživi eksploziv, a prvenstveno električne kapsele, koncentrišite u rejonu Sveta Planina. Sav novac uložite u kupovinu hrane. Mi ćemo novac doneti sa sobom. Napravite više manjih magazina, a ne malo velikih.

5. Okrug Litija ne spada u naše operativno područje. Tu će, kao pomoć nama, operisati jedan odred III grupe. Imamo dozvolu da otuda prenesemo na naše područje sve raspoloživo oružje i naročito municiju i da sebi priključimo sve regrute. Tai zadatak odmah izvršite. Zatim će svi aktivisti, koji u tom okrugu rade za našu grupu (u prvom redu drug Lojze⁴), odmah preći na 4 određena rejona.

6. Do našeg dolaska napustite sve dalje akcije, izuzev zadatka koje vam u ovoj zapovesti postavljamo. Ili eventualno takve koje bi izvan ta 4 rejona mogle doneti oružje ili municiju.

7. Ta 4 rejona treba dobro politički obraditi. Ako u jednom ili u drugom okrugu nemate veza, bez oklevanja ih treba uspostaviti, jer mi moramo u tim rejonima izvršiti operativne zadatke saglasno sa opštim planom. A to bi bilo otežano ako ne bi imali organizovanu pozadinu. U te rejone treba poslati sve raspoložive političke partizanske aktiviste i radnike OF i KP. Do našeg dolaska neka se politički rad vrši strogo konspirativno, a posle našeg dolaska počecemo sa masovnim radom. Treba raditi na opštoj mobilizaciji i držati kurs za opšti ustanak. Treba organizovati Narodnu zaštitu, sposobnu da se priključi našim akcijama. Nije nužno da sva odeljenja NZ budu naoružana. Potrebni su nam i pionirski odredi NZ, za raskopavanje drumova i mostova, podizanje barikada, itd.

8. Političko vaspitanje jedinica treba vršiti u duhu prelaženja od manjih akcija na odlučne sukobe sa neprijateljem i docnije na opšti ustanak, zauzimanje teritorije i preuzimanje vlasti u naše ruke. Treba blagovremeno raskrinkavati Belu gardu, londonsku vladu Mihailovića, itd. Godina 1942 biće godina pobede. U prvom redu treba raditi sa regrutima. Uprkos masovnom prilivu, u kome skoro tonu stari borci, treba bezuslovno održati stari duh, disciplinu i moral. Na političkim časovima odbaciti svako teoretisanje i ograničiti se samo na dve stvari: a) problem borbe slovenačkog naroda i celog sveta za uništenje hitlerizma, i b) politički problemi koji na-

³ Benzin se koristio za izradu zapaljivih flaša za uništavanje tenkova.

⁴ Lojze Hohkraut, sekretar OK KPS Litija

staju kod organizovanja jedinica (disciplina, prava i dužnosti, odnos između komandira i partizana, drugarstvo, odstranjivanje grubosti i psovki, kolektiv, čuvanje sprema, podela piana, krađe, pijanstvo, odnos prema stanovništvu, odnos prema neprijatelju, „ne daj se živ zarobiti!“, odlike, hrabrost, napredovanje, konspiracija, cenzura, itd.).

9. Vojničko vaspitanje mora biti u skladu sa zadacima. Svako se, a naročito regruti, mora vežbati u oružju (puškomitraljez, puška, bomba). U prvom redu treba vršiti praktične vežbe u borbenoj obuci (strelce, iskorišćavanje terena, maskiranje, gonjenje, juriš, itd.). Naročito treba vežbati postavljanje zašeda koje zatim pregledaju kontrolne komisije.

10. Naređujemo da se u svim sukobima uvede krajnja štednja municije. Dozvoljeno je pucati samo na vidljiv cilj i ne na suviše veliku daljinu. Svaki partizan mora misliti na svaki pojedini metak. Za svako suvišno trošenje municije treba pozvati na odgovornost.

11. Treba organizovati dobru obaveštajnu službu. U 4 rejona treba po najvažnijim selima i varošima postaviti poverenike obaveštajne službe. Ti [poverenici] OS će se kanalima povezati sa našim logorima. Zasad treba sastaviti spisak svih nemačkih snaga u tim rejonima, približan broj i centre po Štajerskoj, kretanje i brojnost patrola. U vojsci i „Wehrmannschaft“-u⁵ treba naći poverenike. Treba sastaviti što potpuniji spisak izdajnika.

12. Da li ste što doznali o ruskom logoru⁶ kod Maribora?

13. Sa Ilijom pošaljite 3 vodiča, po mogućnosti partizana. Neka poznaju put od granice do prvog rejona. U prvom redu rešite pitanje prelaska preko Save. Zeleti je da tamo dođemo konspirativno, a ne silom.

14. Pošaljite nam poslednje brojno stanje svih četa. I njihovo naoružanje.

15. Da li ste već našli Toleda" i Rudija?⁸

16. Pošaljite pismeni izveštaj o unutrašnjem radu u bataljonu i opširni izveštaj o akcijama. Pomenite drugove koji su se naročito istakli i kako su se istakli.

17. U prilogu šaljemo sledeće kopije: Prvomajsku dnevnu zapovest Glavnog štaba, Prvomajsku dnevnu zapovest Štaba II grupe odreda, Naredbu br. 12 Gl. štaba i ratne izveštaje II grupe odreda.

⁵ Oružane formacije „Štajerskog domovinskog saveza" (Steirischer Heimatbund), političke organizacije koju su Nemci stvorili u cilju germanizacije i fašizacije Štajerske.

⁶ Kod Maribora je postojao zarobljenički logor sa ruskim zarobljenicima. Druga grupa odreda imala je u planu da ih oslobodi i zbog toga je ove podatke tražila.

⁷ Miha Pinter-Toledo

⁸ Martin Greif-Rudi

18. Za izvršenje tih zadataka Ostaje vam malo vremena. Valjda to nije naša krivica, jer smo tekjuće primili detdlnu naredbu Glavnog štaba. Zato treba raditi najvećom brzinom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant: •

Politkomesar:

3ft ft * " • *
BR. 74

PROGLAS GLAVNOG ŠTABA NARODNOOSLOBODILACKIH
PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 7 MAJA 1942 GOD.
O MERAMA PROTIV ITALIJANSKOG SISTEMA TERORA NAD
SLOVENAČKIM NARODOM¹

I Z J A V A

GLAVNOG ŠTABA SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA

U vezi sa dekretom italijanskih okupatora o taocima² izjavljujemo sledeće:

1) Za svakog ubijenog slovenačkog taoča partizanske vlasti će streljati jednak broj ljudi na koje se italijanske okupatorske vlasti oslanjaju (vojna sila, žandarmerija, policija, činovništvo i domaći izdajnici).

2) Ako italijanske okupatorske vlasti budu progonile ili čak streljale kao taoce žene ili članove porodica slovenačkih oslobodilačkih boraca partizanske vlasti uvešće jednake postupke protiv žena i porodica okupatorskih pandura. Izjavljujemo da ćemo ih potražiti ako bude potrebno i u samoj Italiji.

3) Svi podređeni štabovi dobili su nalog da hapse i žive zadrže kao taoce izvesne pripadnike italijanske okupatorske vlasti, koji će biti streljani po pravilu: „glavu za glavu" ako okupatori budu stregali slovenačke taoce.

4) Po istom postupku postupiće i partizanske vlasti na slovenačkoj teritoriji okupiranoj od strane nemačkih fašističkih bandi.

¹ Objavljeno u „Slovenskom poročevalcu" br. 19, od 12 maja 1942 godine i rašireno, u obliku letka, u svim delovima Ljubljanske pokrajine.

² Vidi dok. br. 163. Italijanske vojne vlasti počele su, po uzoru na nemačke vlasti, da streljaju taoce s namerom da terorom zaplaše slovenačko stanovništvo i prinude ga da ne daje potporu partizanskim jedinicama. Proglas Glavnog štaba osujetio je tu okupatorovu odluku, a narodnooslobodilački partizanski odredi su svojom pojačanom akcijom protiv okupatora onemogućili sprovođenje italijanske odluke o streljanju talaca. Italijani od sredine maja 1942 god. dalje streljaju taoce samo povremeno, dok uopšte ne streljaju taoce u cilju represalija na pojedine napade partizana.

5) S obzirom na to da petokolonaški elementi svojim denuncijantskim i provokatorskim delovanjem neposredno dovode okupatorskim krvnicima slovenačke taoce, partizanske vlasti upotrebljavaće mere koje određuje ova naredba takođe prema takvim petokolonaškim elementima.

6) Ova izjava stavlja se na znanje svim štabovima slovenačkih partizanskih odreda sa nalogom da smesta pristupe njenom izvođenju.

Na položaju, 7 maja 1942 godine.

Za:

GLAVNI STAB SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA

Komandant:
Peter Strugar³

Politkomesar:
Jernej Posavec⁴

BR. 75

UPUTSTVO GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 8 MAJA 1942 GOD. ŠTABU DRUGE GRUPE ODREDA ZA REORGANIZACIJU JEDINICA¹

GLAVNI STAB
SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH
ODREDA

Položaj, 8 maja 1942
Br. 19/1

ŠTABU II GRUPE ODREDA

Položaj

Potvrđujemo prijem Vaših dopisa od 24 IV² i 30 IV³, koje smo pr'mili tek 7 V zbog nesporazuma na ovdašnjem terenu. Raport br. 4⁴ i Vašu dnevnu zapovest za 1 maj, rezoluciju KPS i SKOJ-a primili smo danas, 8 V. Zato Vam tek danas odgovaramo na sva ta pisma. Kako se vidi iz Vaših pisama, verovatno ste primili sva naša pisma i naredbe, iako samo u prepisima i kopijama ,ali Vam uprkos toga

³ Franc Leskošek

⁴ Ivan Maček

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

• Vidi dok. br. 59.

» Vidi dok. br. 68.

⁴ Vidi dok. br. 71.

jaljemo naknadno sva pisma i naredbe koje su bile adresirane na Vaš štab. Na raport br. 3 od 24 IV odgovaramo sledeće:

1. Još jedanput moramo konstatovati da ste Vi imali dobre veze sa Gl. štabom, jer smo redovno dobijali Vašu poštu, dok, naprotiv, mi nismo imali s Vama dobrih veza. Usled toga niste redovno dobijali našu poštu iako smo svu poštu ekspedovali na javke koje ste Vi odredili.

2. Odobravamo Vašu samoinicijativnost u daljem razvijanju od bataljona do brigade. Gl. štab će Vas u tome takođe pomagati i sa drugom Lukom⁵ je bilo dogovoreno da po svojoj uvidavnosti izgrade samostalnu štajersku vojsku, jer dotada Gl. štab još nije pristupio reorganizaciji partizanske vojske. Vi nas o organizaciji brigade niste obavestili; pre naše reorganizacije svakako bi bila potvrđena. U međuvremenu je naša reorganizacija izvršena i mi smo Vas obavestili. Ali pošto Vam naša pošta nije stigla, reorganizaciju niste izvršili. U međuvremenu smo dobili vašu poštu sa potpisom štaba brigade. Glavni štab nosi odgovornost pred narodom i tu odgovornost i oseća. I pošto je Vaša grupa jedna od najboljih, najdisciplinovanijih, najaktivnijih, koja u tom pogledu uživa ugled, naročito njen komandant i politkomesar (nekoliko Vaših akcija je objavljeno u „Poročevalcu“ sa potpisima, sve govori o Mlinaru, Poljancu i njihovom radu), opravdano smo smatrali neizvršavanje naših naredaba tvrdoglavošću i samovoljnošću, jer smo bili uvereni da ste pisma i naredbu dobili.

3. Reorganizacija i imena grupe odreda, odreda i bataljona je zapovest Vrhovnog štaba Jugoslavije⁰, koja potpuno odgovara principu partizanskog ratovanja. Gl. štab dobro zna da sa tih 350 ljudi ne možete organizovati odrede, **Koji** bi tome i brojno odgovarali, tj. svaki po 2—3 bataljona, svaki bataljon po 2—3 čete. Reorganizaciju treba sada i izvršiti, postaviti te štabove, jer je već vreme; kad počne borba, nije moguće organizovati vojsku u grupu odreda, u odrede, bataljone i čete, već ih je moguće mobilizacijom novih regruta samo još pojačati.

Kako ćete to praktično izvesti:

a) Štab grupe ste već formirali.

b) Formirajte zasad Savinjski i Pohorski odred.

c) Za formiranje Dravskog odreda pošaljite jednu četetu Pohorskog odreda na teren Dravskog odreda sa dobrim komandantom i politkomesarom, da na tom terenu vrši akcije, uz zadatak da mobiliše i razvija se u odred.

Za akciju i izvršenje plana operacija koje su vam određene, možete upotrebiti odrede, bez obzira na koji su teren za docnije određeni. A na terene koji su za te odrede određeni, zasada pošaljite jezgra koja će tamo operisati, mobilisati i angažovati neprijatelja u

⁵ Franc Leskošek-Luka

^{*} Naredba nije sačuvana.

borbe, da ovaj bude razdrobljen i da ne može poslati tako veliku snagu na teren glavnih operacija.

Na raport br. 4 od 30 IV odgovaramo sledeće:

1. Slažemo se s vama da treba dobro promisliti koga treba postaviti gde za komandanta i politkoma. jer koga ne poznajemo, mi ne imenujemo za komandanta i politkoma; zato nalazemo vama da ih predlažete sami. Na svaki način ih treba imenovati i objavit' pre odlaska u Štajersku.

2. Već smo vam na raport br. 3 odgovorili kako treba organizovati odrede:

a) Savinjski odred, koji treba da ima 1 vod konjice, 1 vod teškog mitraljeza, dva bataljona, svaki po tri čete, po trideset ljudi, tj.:

1 štab odreda	.3 čoveka
2 štaba bataljona	.6 ljudi
6 štabova četa	.18 ljudi
6 četa po 30 ljudi	.180 ljudi
1 vod tešk. mitraljeza	.12 ljudi
1 vod konjice	.oko 12 ljudi
potrebni ordonansi i kuriri	.oko 14 ljudi
	245 ljudi

b) Tako organizovati i Pohorski odred.

To približno iznosi 500 ljudi. Sada imate 350 ljudi, a u Štajerskoj je 90 ljudi, to je 440 ljudi. Nešto ljudi ćete još ovde mobilisati a u međuvremenu će vam se na putu preko Litije priključiti sigurno takođe nekoliko ljudi, tako da stigavši na mesto možete računati sa 500 ljudi. Ove pak treba podeliti približno onako kako smo vam gore naznačili. Kad još više ojačate, organizujte kod svakog odreda i treći bataljon.

3. Svaka grupa organizuje po tri odreda. Zadatak da organizujete Četvrtu grupu odreda dali smo vam zbog toga što se ta grupa nalazi takođe u Štajerskoj i što ju je s vašeg terena lakše organizovati negoli sa terena Treće grupe, i što će biti sa svojim operacijama u tesnoj vezi s vama. Odred za koji vi pitate zove se Kozjanski⁷. Na tom terenu se nalazi već 25 partizana. Savinjski odred nek ima vezu sa Kokrškim odredom.

4. Ljubiški okrug politički spada u delokrug Štajerske, a vojnički u delokrug Treće grupe odreda. Zato ćemo i tamo poslati nešto jedinici koje će s te strane operisati, a vi morate imati s njima dobre veze radi kombinovanih akcija. A plodove vaše političke pripreme iskoristite u to da mobilišete što više ljudi i prikupite što više oružja.

⁷ Kozjanski odred se u 1942 god. nije formirao.

5. U pogledu akcija i planova, držite se uputstava iz pisma od 29 aprila 1942*. Pošto još nemamo podataka o pripravnosti Prve i Druge grupe odreda, ne možemo vam javiti termin. Držite se tačno termina, kako vam je naloženo. Čim stignete na svoj teren, odmah postavite zasede, kako je naređeno, i uništavajte sve što'prođe. Istovremeno čistite teren bez obzira na akcije u Gorenjskoj.

6. Slažemo še s tim da postavite zamenike politkomesara, koji uglavnom obavljaju partsekr.[etarsku] funkciju i koji su ujedno članovi štabova. Obaveštajnu službu i intendanturu organizujte kako ste predlagali.

7. Zaista smo izrazili želju da izvršite snažnu akciju pre odlaska, i to takvu koja bi vam donela naoružanje. No, ipak, nećemo na tome nastojati ako vi smatrate da bi bilo bolje da je ne izvodite i ako bi to možda ometalo vaš odlazak.

Na raport br. 4 od 5 maja odgovaramo sledeće:

1. Ta 33 regruta je Gl. štab poslao k vama. I onih 50 ljudi, koji čekaju kod Rudnika, primite u vašu grupu i pošaljite patrolu za njih. Tim lakše ćete formirati 2 odreda po 2 bataljona, a ne kako vi javljate, da ste formirali 3 bataljona. Inače to vi sami uredite u smislu naredbe.

2. Političkih kadrova vam skoro ne možemo poslati. Druge grupe i odredi u tom pogledu još slab je stoje. Pokušaćemo.

3. Sav traženi materijal ćemo vam u najkraćem roku dostaviti. Isto tako i lekare, ukoliko ih još dobijemo, i bolničarke. Poslaćemo vam i radiomontera da vidi šta treba napraviti.

4. Štambilje smo dali da vam se izrade i nadamo se da ćete ih dobiti još pre odlaska.

5. Drugovi koji su iz Lj.[ubijane] došli k vama. namenjeni su III grupi u Dolenjski odred. Pošto se upoznaju sa vašim prilikama, pošaljite ih u pratnji patrolu u Dolenjski odred.

Sergej⁹ je došao k vama; dogovorite se i uredite sa njim sve potrebno za vaš prolaz. On odmah mora napred i za pratnju mu dajte jaku patrolu. Mi smo se sa njim tačno dogovorili, tako da vam i on može usmeno protumačiti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:
(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar

Politkomesar:
Jernej Posavec

PS.: Naša adresa nije više Luka i Mat'ja, već: Ljubljana II¹⁰. Takođe više ne šaljite one jugoslovenske kuverte, jer to ide kroz mnogo ruku i ne treba da se vidi da je to vojnički materijal.

⁸ Vidi dok. br. 65.

⁹ Sergej Kraigher

¹⁰ Javka za Glavni štab

BR. 76

SAOPŠTENJE GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA
SLOVENIJE OD 9 MAJA 1942 GOD. ŠTABU PRVE GRUPE
ODREDA O SPREMNOSTI DRUGE GRUPE ZA AKCIJU¹

GLAVNI STAB
SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH
ODREDA

Položaj, 9 maja 1942
Br. 20/1

ŠTABU I GRUPE ODREDA

Položaj

U vezi sa instrukcijama i uputstvima u dopisu br. 12/1 od 29 aprila², javljamo vam o toku priprema za početak ofanzivne akcije i sledeće:

1. II grupa odreda je obaveštena i određenog termina će biti spremna na terenu, tako da može početi sa ofanzivom kako vam je naređeno — tačno u određeno vreme.

2. Poslali smo vam oko 120 ljudi; nešto naoružanih a nešto bez oružja.

3. Poslali smo vam i lekara i bolničara.

4. III grupa odreda je obaveštena o svom zadatku u ovoj ofanzivi, ali još nemamo potvrde o izvršenju tog zadatka. Zbog III grupe vi svejedno možete u dogovoreno vreme početi s akcijom, jer ona svoju pripremu može odmah izvršiti i prema potrebi doći u pomoć.

5. Od, vas odlučno zahtevamo da organizujete dobru službu i vezu sa nama za vreme operacija, da bismo bar svaki drugi dan bili obavešteni o situaciji i vašim potrebama, da vam možemo pružiti svu pomoć i podršku drugih jedinica.

Vi nas još niste obavestili o vašim pripremama za ofanzivu, kao ni o tome da li ste se reorganizovali u štab grupe i izvršili reorganizaciju odreda. Upozoravamo vas da ubuduće takva zanemarivanja vaših dužnosti i discipline nećemo trpeti, jer takvi propusti mogu imati najteže posledice za svu oružanu borbu slovenačkog naroda.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:
(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar

Politkomesar:
Jernej Posavec

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.
» Vidi dok. br. 64.

DODATAK:

[Dostavljamo vam prepis dopisa, jer ne znamo da li ste ga primili- Vaš kurir se da[nas javio, ali] nije doneo nikakvog izveštaja i ispričao je samo ono što je znao. Iz ispričanog ne] možemo stvoriti nikakve slike. Ne znamo da li ste dobili naše pi[sme] od 29 IV³, u kome vam dajemo zadatak o kom je već naš predstavnik razgovarao s drugom Lojzom⁴ kad je bio u Ljubljani. Vaš kurir je znao samo to gde se približno nalaze čete, pričao je o neuspeloj borbi 13 ljudi Kokršskog odreda u nekoj rupi⁵ gde je od 13 partizana poginulo 12 i samo se jedan spasao. Ne razumemo kako to da još niste uspeli ljude uveriti da se borba ne vodi tako lakomisleno i bezglavo. Toliko puta smo vam već objašnjavali taktiku partizanske borbe i način kretanja, stanovanja, itd. A ta grupa je otišla pola sata dalje od mesta akcije u nekakvu rupu i nije postavila straže. Sigurno su bili primećeni od denuncijanata i izdati.

³ Vidi dok. br. 64.

⁴ Lojze Kebe-Stefan (Gregor Požar). Vidi dok. br. 43.

⁵ Trinaest boraca Kokrške čete sklonilo se posle nemačke akcije čišćenja 16 aprila 1942 god. u prirodnu kamenu jamu u blizini s. Okroglo, gde su ih Nemci napali. Vanrednim junaštvom grupa je odbijala sve napade i pozive na predaju. Napad je trajao dva dana, 21 i 22 aprila 1942 godine. Nemci su pokušali svim sredstvima uništiti otpor boraca koji su se, iako su bili u bezizlaznoj situaciji, odlučili za borbu do poslednjeg daha. Neprijatelj je bezuspešno upotrebio prvo mitraljesku vatru, zatim bombe, vatru iz protivtenkovskog topa, oklopnog voza i tenka. Pokušao je, dalje, da ih pomoću veće količine slame, spuštene u jamu i zapaljene, uguši dimom, da kompresorom za lomljenje kamena proširi ulaz i posle minira, i da spusti u jamu vojnika sa bombama. Tek kad je drugim miniranjem otvorio kod ulaza jedan novi otvor, uspeo je neprijatelj da zagušnjivim gasom ošamuti borce i slomi njihov otpor.

U jami su dali svoje živote: Stane Zagar, član PK SKOJ-a za Sloveniju i poverenik SKOJ-a za Gorenjsku, Jakob Rabič, Lojze Hrovat, Ivan Župane, Anton Poznik, Slavko Smuk, Ivan Stroj i Stanko Pavlin, od kojih su dva poginula tokom borbe a šest izvršilo samoubistvo jer nisu hteli živi pasti u ruke neprijatelja. Zive, ali već otrovane zagušnjivim gasom, odyeli su u Begunje i tamo ubili Danila Rejca, Lada Smuka, Tončeka Župana, a Stana Mlakara Gestapo je pustio na slobodu u cilju izdavanja, ali je on, posle dolaska u četu, sve prijavio drugovima Poginuo je kao partizan, septembra 1942 god., u nekoj borbi u Udinom Borštu, u Gorenjskoj.

Trinaesti borac, koji je u trenutku napada slučajno otišao do Save, bio je celo vreme borbe u vodi do kolena, pod nekim kamenom, dok je nad njim bilo nemačko mitraljesko gnezdo.

Komandant nemačkih policiskih i oružanih snaga u Gorenjskoj i Štajerskoj generallajtnant Rösener dolazio je dvaput i lično davao uputstva (podaci: Vinko Hafner — na osnovu ispitivanja meštana i korišćenja drugih izvora).

Obaveštavamo vas da je II grupa već prekoračila štajersku teritoriju⁶, pošla na već pomenute zasede i počela s akcijama. I vi odmah pristupite realizaciji vašeg zadatka.

O takozvanom „kamničkom“ bataljonu, o kome kurir pita kuda spada, ne treba vam valjda objašnjavati, jer ste ga vi poslali tamo na položaj. Spada u Kokrški odred i prema tome u I grupu odreda. Pohitajte sa realizacijom plana! Sve druge grupe su već u najoštrijim borbama s okupatorima. III grupa odreda je već oslobodila veliki deo teritorije u Ljub. provinciji od Kupe do Loža. Moramo prekinuti sa taktikom da samo jedna grupa vodi borbu sa neprijateljem, jer su nas gorenjska iskustva⁷ mnogo koštala. Neprijatelj može sve sile koncentrisati na to mesto. A ako se borba vodi na više mesta, neprijateljske snage su razbijene.

U prilogu vam šaljemo isprobana uputstva o držanju oslobođene teritorije⁸.

Primate drugarske pozdrave

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Peter Strugar

Jernej Posavec

BR. 77

UPUTSTVO GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 9 MAJA 1942 GOD. ZA OSLOBOĐENJE I ODBRANU OSLOBOĐENE TERITORIJE¹

Strogo poverljivo!

OPŠTA UPUTSTVA ZA OSLOBOĐENJE TERITORIJE²

Osnovni strategijski cilj slovenačkih partizanskih odreda, u vreme koje je nastupilo, jeste postepeno oslobođenje slovenačke zemlje od jarma okupatora. Zbog pomanjkanja sopstvenih iskustava o obli-

« Vidi dok. br. 108.

⁷ Misli se na borbe gorenjskih partizana decembra 1941 i januara 1942 godine. Aluzija na neistovremenost ustanka u decembru 1941 god. u raznim krajevima Gorenjske i odsutnost partizanske akcije u Štajerskoj, Kamniškom srezu i Polhograjskim Dolomitima (vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 78, 79, 204 i dok. br. 69 ove knjige).

⁸ Vidi dok. br. 77.

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Uputstvo je sastavljeno na osnovu „Uputstva kako se drži—brani oslobođena teritorija“, koje je poslao Vrhovni štab Narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Jugoslavije, i zaključaka Glavnog štaba, koji je, pre primanja prolećnog plana, prodiskutovao pitanje oslobodavanja teritorije. Napisano je u bunkeru, u Smartnom na Savi, gde se izvesno vreme nalazio centar Glavnog štaba (prema podacima Ivana Mačeka-Matije).

Strogo zaprta!

Slovena navodila za osvoboditev ozemlja

Osnovni strateški cilj slovenskih partizanskih čet v razdobju, ki je nastopilo, je postopna osvoboditev slovenskega ozemlja za izpod okupatorskega jarma. Spriso pomankanja lastnih izkušenj o oblikah boja za dosego tega cilja podajamo v naslednjem bistvenih rezultatih izkušenj naših brvnarskih tovarišev, ki so osvobodili in uspešno branijo tisoče kvadratnih kilometrov svojega narodnega ozemlja.

1. Osvobajanje ozemlja.

Bistvena in najbolj značilna poteza vseh bojov, tako za osvobajanje kakor za obrambo osvobajenega ozemlja, je neprestana partizanska ofensiva, to se pravi, tolikšna napadalnost partizanskih čet, da prisili okupatorje v defenzivo.

Neposredna priprava za okupacijo ozemlja pa so napadi na slabotnejše postojanke okupatorske vojske s ciljem polastitve orožja in likvidacije posadke. S takimi napadi ne pridobimo le orožja, marveč kar je za naše cilje glavno - prisilimo okupatorje, da te postojanke za stalno umakne in koncentrirajo svoje sile v varnejše garnizije. Prvi uspehi so v tem pogledu na Delenjakem že doseženi.

1. Garнизije se obdajajo z žičnimi ovirami, bunkerji, itd., moštva doživlja ob vseh naši praski morale rušene "ustune" itd. - okupator prehaja v defenzivo.

2. Okupatorji uklinjajo manjše karabinarske in konfinarske/graničarske postaje. Okupator nam sam očista teren!

Ostaja le še zadnji korak: skupina vasi, občina ali okraj, kjer sovražnikovih posadk ni, ali pa so te neznatne in je kraj za obrambo ugođen/vanji vodijo ceste, varujejo ga težje prehodni strni grebeni ali gozdni predeli itd., se naseda. To se izvrši s tem, da se sopro dohodi v ta kraj/porušenje ali zatiranje cest - partizanske čete pa se pojavijo odkrito v vaseh znotraj obroča zaprtih cest.

2. Obramba svobodnega ozemlja.

Glede obrambe svobodnega ozemlja je treba najprej razumeti, da bi bilo v protislovju s partizansko taktiko, da bi vsako svobodno ozemlje hoteli pod vsako ceno braniti. To je važno razumeti že pri izbiri kraja, ki se osvobodi. Vredno je osvoboditi tudi manjše skupine vasi, občine itd., za katere se v naprej vojna jih ne bodo mogli držati, če bo okupator uporabil vse sile, da nas iz njih pregnano. Tudi iz kraja, ki čez nekaj časa naravno oblašč v neke kraje je valde važno, da se pospešitev narodno-revolucijskega upora slovenskega ljudstva/masovna reka čustev, agitacijsko in propagandno delo.

Če iz navedenega sledi, da se partizanske čete v osvobojenem ozemlju ne smejo ga dne pripravljajo na zapeten prehod k prejšnjim oblikam boja. V svetovih svobodnega ozemlja stikajo barake za taborišča, pripravljajo rezervno budo na svobodnem kraju izven vasi itd.

Za obrambo osvobojenega ozemlja uporabljamo dve metodi: paralelno.

1. Prvo in glavno sredstvo obrambe svobodnega ozemlja, je skrajna napadalnost partizanskih čet izven svobodnega ozemlja, ki cilji okupatorske posadke, katere naloga bi bila ofensiva proti osvobojenemu ozemlju v - defenzivo. Te posadke morajo biti tako čisto vanemirane s obstrledivanjem in akcijami v njihovi bližini, da stalno pričakujejo partizanske napade zase. Tu nam znatno pomagajo pretirane okupatorjeve predstave o naših silah, če kljub temu okupator preide v ofensivo proti osvobojenemu ozemlju, se mora te vrste diverzantaka napadalnost stopjevati do skrajne možnosti.

2. Drugo sredstvo je neposredna obramba svobodnega ozemlja. Ta mora biti dosledno partizanska; nikakih zavzemaj stalnih položajev! Čete, ki leže v stalnih položajih, so mrtvi kapital! Četo so tudi stalne nasade ob cestah dohoda le slabo in poleg tega redko uporabno sredstvo. Na periferiji svobodnega ozemlja sovražnik take nasade prikaže in ne gre v to preveč preproste pasti, temveč napade ev. nasade s boka. Četo je uspešnejše improvizirati operacije proti okupatorjevim četam, ki bi popravljale porušene poti ~~xxx~~ ali prodirale v notranjost osvobojenega ozemlja. Četo morajo partizanske čete, ki so znotraj tega ozemlja imeti vsaj eno observacijsko/opazovalno službo in obveščevalno službo izven ozemlja. Poleg tega morajo posiljati stalne patrole v vse predele, skozi katere bi okupator mogel prodrati v svobodno ozemlje, čim se pojavijo okupatorske čete, ki popravljajo ceste ali prodirajo v notranjost, jih je treba napasti s boka ali s hrbita.

Spriso rosnega in dobro pripravljenega napada sovražnika na svobodno ozemlje, ki se ga s omejenimi sredstvi ne moremo ubraniti, preidejo čete, ki so bile v notranjosti svobodnega ozemlja za hrbet sovražnikovih napadajočih trup, ga od tam napadajo, zadnje naše rezerve pa se umaknejo v gosdove znotraj prej osvobojenega ozemlja in nadaljujejo borbo s prejšnjo taktiko. V takem primeru morajo potegniti s seboj v gosdove ogroženo prebivalstvo in čim več njegovega premičnega imetja.

9.5.42.

cima borbe za postignuće toga cilja dajemo u sledećem bitne rezultate iskustava naših hrvatskih drugova, koji su oslobodili i sa uspehom brane hiljade kvadratnih kilometara svoje nacionalne teritorije.

A. OSLOBOĐAVANJE TERITORIJE

Bitna i najkarakterističnija crta svih borbi, bilo za oslobođenje ili za odbranu oslobođene teritorije, jeste neprestana partizanska ofanziva, to znači — tolika agresivnost partizanskih jedinica, da okupatora prisiljava u defanzivu.

Neposredna priprema za zauzimanje teritorije jesu napadi na slabija utvrđenja okupatorske vojske sa ciljem da se prisvoji oružje i likvidira ljudstvo. S takvim napadima ne dobivamo samo oružje, već, što je za naše ciljeve glavno, prisiljavamo okupatora da te manje garnizone zauvek povuče i da koncentriše svoje snage u veće garnizone. Prvi uspesi u tom pogledu u Dolenjskoj već su postignuti:

1) Garnizoni se ograđuju žičanim preprekama, bunkerima, itd., a prilikom svake naše pucnjave ljudstvo doživljava „uzbune“ koje ruše moral, itd. — okupator prelazi u defanzivu.

2) Okupatori ukidaju manje karabinjerske i graničarske stanice. Okupator nam sam čisti teren!

Preostaje još samo poslednji korak: skupina sela, opština ili srezova gde nema neprijateljskih garnizona ili su oni neznatni, a mesto je za odbranu zgodno (u nj vode ceste, štite ga strmi grebeni koji se teško prelaze ili šumoviti predeli, itd.), osvaja se. To se vrši tako da se zatvore prilazi u taj kraj (rušenje ili zatrpavanje drumova), a partizanske čete pojavljuju se otvoreno u selima unutar obruča zatvorenih drumova.

B. ODBRANA OSLOBOĐENE TERITORIJE

Što se tiče odbrane oslobođene teritorije, pre svega treba shvatiti da bi bilo u protivrečju sa partizanskom taktikom kad bi svaku slobodnu teritoriju hteli po svaku cenu braniti. To je važno da se shvati već pri izboru kraja koji se oslobađa. Vredno je osloboditi i manje skupine sela, opština itd., za koje se unapred zna da ih nećemo moći držati ako okupator bude upotrebio veće snage da nas iz njih protera. Pa i ona narodna vlast koja b: u nekom kraju kraće vreme trajala od velike je važnosti za ubrzanje narodno-revolucionarnog ustanka slovenačkog naroda (masovna regrutacija, agitacija i propagandni rad).

Već iz navedenog sledi da se partizanske jedinice na oslobođenoj teritoriji već od prvog dana pripremaju na ponovni prelaz k ranijim oblicima borbe. U šumama oslobođene teritorije podižu barake za logore, spremaju rezervnu hranu na sigurna mesta izvan sela itd.

Za odbranu oslobođene teritorije primenjujemo uporedo dva metoda.

1) Prvo i glavno sredstvo odbrane oslobođene teritorije je krajnja agresivnost partizanskih jedinica izvan slobodne teritorije, koja prisiljava okupatorske trupe, čiji bi zadatak bio ofanziva protiv oslobođene teritorije, da budu u — defanzivi. Te jedinice moraju biti tako često uznemirivane obasipanjem vatrom i akcijama u svojoj blizini, da stalno očekuju partizanski napad. Tu nam mnogo pomažu preterane pretstave okupatora o našim snagama. Ako pri svemu tom okupator pređe u ofanzivu protiv oslobođene teritorije, ta vrsta diverzantske agresivnosti mora se pojačavati do krajnjih granica.

2) Drugo sredstvo je neposredna odbrana slobodne teritorije. Ona mora da bude dosledno partizanska: nikakvih zauzimanja stalnih položaja! Čete koje leže na stalnim položajima predstavljaju mrtav kapital! Zbog toga su stalne zasede uz prilazne ceste slabo sredstvo koje se, pored toga, retko može upotrebiti. Na periferiji slobodne teritorije neprijatelj, takve zasede očekuje i ne pada u takve suviše proste zamke, nego eventualne zasede napada s boka. Stoga je uspešnije improvizovati operacije protiv okupatorskih trupa koje popravljaju porušene puteve ili prodiru u unutrašnjost oslobođene teritorije. Stoga, partizanske jedinice koje su u unutrašnjosti te teritorije moraju imati uzornu osmatračku službu i obaveštajnu službu izvan teritorije. Sem toga, moraju slati stalne patrole u sve krajeve kroz koje okupator može prodreti u slobodnu teritoriju. Cim se pojave okupatorske jedinice koje popravljaju ceste ili prodiru u unutrašnjost, treba ih napasti s boka ili iza leđa.

Prilikom ozbiljnog i dobro pripremljenog napada neprijatelja na slobodnu teritoriju, od kojeg se pomenutm sredstvima ne možemo odbraniti, jedinice koje su bile u unutrašnjosti slobodne teritorije prelaze iza leđa nastupajućih neprijateljskih trupa, otuda ih napadaju, a poslednje naše rezerve povlače se u šume u unutrašnjosti ranije oslobođene teritorije i produžuju borbu s ranijom taktikom. U takvom slučaju moraju sobom povući u šumu ugroženo stanovništvo i što više njegove pokretne imovine.

BR. 7§

**NAREDBA ŠTABA TREĆE GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA
SLOVENIJE OD 9 MAJA 1942 GOD. O IMENOVANJU ŠTABOVA
BATALJONA DOLENJSKOG ODREDA¹**

N A R E D B A B R. 7

štaba Treće grupe slovenačkih partizanskih odreda od 9 maja 1942²

1. Prema naredbi br. 8/1 Glavnog štaba slovenačkih partizanskih odreda od 20 aprila 1942³, imenovan je štab Dolenjskog odreda:

komandant: drug Urban Ve'likonja⁴

komesar: drug Tone Špan⁵

op. oficir: drug Andrej Ježovnik⁸.

2. Za privremenog pomoćnika komesara Dolenjskog odreda postavlja se drug Jože Zark.

3. Za specijalne zadatke se štabu Dolenjskog odreda stavljaju na raspoloženje drug Ciro Zasavec" i drug Marko Belin⁸.

4. U okviru Dolenjskog odreda osnivaju se 4 bataljona, i to:

I bataljon iz četa na položaju u trebanjskom rejonu, II bataljon iz četa na položaju u mokronoškom rejonu, III bataljon iz četa na položaju u topličkom rejonu, : IV bataljon iz četa na području Gorjanaca i Bele Krajine⁹.

5. Za pomenuta četiri bataljona štab Treće grupe slovenačkih partizanskih odreda postavlja štabove, i to:

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Naredba je napisana na Blatnom Klancu, istog dana kad je završena konferencija partiskih i vojnih rukovodilaca. Vidi prim. 2 uz dok. br. 60 (podatak: Zan More).

³ Ova naredba Glavnog štaba nije sačuvana.

⁴ Dr Marjan Dermastia-Urban

⁵ Jože Nose—Tone Špan

⁸ Franc Bukovec—Andrej Ježovnik, narodni heroj, poginuo septembra 1942 god. kao komandant Dolomitskog odreda.

⁹ Ciril Hlebš-Ciro

" Anton Pirjevec—Marko Belin, poginuo aprila 1943 god. na pL Golobar u okolini Boveca u Slovenačkom Primorju, vršeći dužnost obaveštajca za potrebe Glavnog štaba Slovenije.

• O razvitku jedinica Dolenjskog odreda vidi dok. br. 60.

Belokranjski bataljon, koji je nastao početkom juna, razvio se iz Belokranjske čete koja je formirana uz pomoć Četvrtog bataljona Dolenjskog odreda. Iz tog bataljona otišli su krajem maja Anton Sušteršič-Tine, Ivo Majnik-Džems, Dušan Pirjevec-Ahac sa grupom izabranih partizana, ukupno 22 borca, u Belu Krajinu, gde su našli 8 partizana, kojima je komandovao Alojz Grčar-Mitja. Ovi borci sastavljaju Belokrajinsku četvu, koja ubrzo prerasta u bataljon. (Podaci: Anton Sušteršič, Ivo Majnik)

I bataijon: komandant drug Črtomir Mrak¹⁰; komesar **drug** Boris Nikič¹¹; zam. komesara drug Silvo Slak¹²; op. oficir drug Du!e I Mornar¹³.

II bataijon: komandant drug Zan Rome¹⁴; komesar drug Taras Tržan¹⁵; zam. komesara drug Velko Kočev¹⁶; op. oficir drug Janez Rudar¹⁷.

III bataijon: komandant drug Martin Šmarčon¹⁸; komesar drug V Lado Krčan¹⁹; op. oficir drug Boštjan Hostnik.

IV bataijon: komandant drug Ccrt Gorjanc²⁰; komesar drug T!ne Zeleznik²¹; zam. komesara drug Andrej Ge²²; op. oficir drug Ivan Vodnik²³.

6. Štabu IV bataljona Dolenjskog odreda se postavlja nužan **za-**datak da preuzme osnivanje novog Belokranjskog bataljona. U **tu** svrhu mu se stavljaju na raspoloženje drug Alojz Brodar²⁴, drug j Košta Kositer²⁵ i drug Jože Sokol.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
Milan Bradač

Politkomesar: I
Andrej Tratnik—Primož

¹⁰ Janez Marn—Črtomir Mrak. Belogardističko sveštenstvo je Mraka ubacilo u partizanske redove pod maskom hrišćanskog socijaliste. Njegovom pomoću hteli su da razbiju Prvi bataijon Dolenjskog odreda. Povezan sa Gestapoom postao je jedan od organizatora „Crne roke” (Crna ruka), terorističke organizacije belogardističkih koljača koja je metodom terora i strašnog načina ubijanja slovenačkih ljudi pokušala da koči Narodnooslobodilačku borbu.

" Niko Silih—Boris Nikič

¹⁸ Jože Slak-Silvo, poginuo 26 februara 1943 godine.

¹³ Dušan Sv¹⁴ara—Dule Mornar

¹⁴ Zan More—Zan Rome

¹⁵ Nace Majcen—Taras Tržan

" Dušan Bravničar—Velko Kočev¹⁶

¹⁷ Janez Lenič-Rudar

¹⁹ Martin Kos—Martin Smarčon (poznat i kao Martinov)

" Franc Peronšek—Lado Krčan

²⁰ Franc Pirkovič-Ccrt

⁸¹ Anton Sušteršič—Tine Zeleznik

" Jože Grbec—Andrej Ge, poginuo s proleća 1943 godine.

⁵⁵ Ivan Stroj²¹in—Ivan Vodnik

²¹ Dušan Pirjevec—Alojz Brodar, ranije zvani Ahac

^{fs} Stanko Kociper—Košta Kositer

BR. 79

NAREDBA GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 12 MAJA 1942 GOD. O PREDAJI VOJNE OPREME I ORUŽJA¹

SVIM ŠTABOVIMA NARODNE ZAŠTITE I SLOVENACKOM NARODU

Na osnovu pravilnika Narodne zaštite od 22 januara 1942 god. i Naredbe od 23 aprila 1942 god., čl. 9-, Glavni štab slovenačkih partizanskih odreda

N A R E Đ U J E :

1) Mobilizaciju sve vojničke opreme koju je odbacila bivša jugoslov. armija³.

a) Svaki koji poseduje oružje i municiju (puškomitraljeze, pištolje, puške, bombe, šatorska krila, telefonske aparate, rančeve, šlemove, eksplozive, kapisle) mora predati te stvari komandi čete Narodne zaštite.

b) Četne komande Narodne zaštite moraju o svem sakupljenom i kod četa sabranom oružju, municiji i drugoj opremi napraviti spisak i odmah ga poslati svojoj bataljicpskoj komandi, ako pak ova nije još organizovana, onda direktno Glavnom štabu partizanskih odreda.

c) Termin za predaju svih predmeta je do 25 maja. Ko do tog roka gore imenovane predmete ne bi predao, i Narodnoj zaštiti te predmete nije izručio, biće kažnjen po zakonu OF.

2) Predaju oružja, municije i opreme partizanskim četama.

a) Svaka četa Narodne zaštite neka zadrži toliko oružja i municije koliko potrebuje za akcije (dobivanje oružja od okupatora i Bele garde, noćne patrole, pratnja kurira i transporata).

b) Sve ostalo oružje i opremu mora predati part. jedinicama na raspoloženje.

* ¹ „Slovenski ooročevalec“ br. 19, od 12 maja 1942 godine

⁵ Vidi dok. br. 12 i 57

³ Do masovnog ustanka, širom Notranjske i Dolenjske, kod seljaka nalazilo se još dosta oružja, koje je odbacila bivša jugoslovanska kra-
f ljevska vojska i koje su seljaci spontano sakrivali. Uprkos toga što su
u 1941 god. Italijani izdali bezbroj naredbi da se ovo oružje preda, sta-
[novništvo to nije činilo, već ga je zadržavalo i držalo na skrivenim
I mestima.

c) Za izvršenje ove naredbe odgovorni su komandant i komesar čete i bataljona, i moraju o izvršenju ove naredbe izvestiti Glavni štab.

Za:

GLAVNI STAB SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA

Komandant:
Peter Strugar s. r.

Politkomesar:
Jernej Posavec s. r

BR. 80

UPOZORENJE ŠTABA TRECE GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA
SLOVENIJE OD 12 MAJA 1942 GOD. O ZABRANI SEČE I PRE-
VOZENJA DRVETA U KORIST OKUPATORA¹

U P O Z O R E N J E

Zbog opšteg zaoštrenja slov. oslobodilačke borbe i sve zverskijih metoda fašističkih bandita prema našem narodu, bio je štab III grupe slov. partizanskih odreda prinuđen da odgovori sa pooštrenim odlukama protiv okupatorskih vlasti i takođe protiv onih Slovenaca koji, posredno ili neposredno, služe fašističkim nasilnicima².

Zato upozoravamo šumske i drvarske radnike, kao i radnike na drumovima i železnicama, da je taj rad u korist okupatora. Štab III grupe izdao je svim četama zapovest da rasteraju sve u šumama, na drumovima i železnicama zaposlene radnike sa njihovih radnih mesta i da im zaplene radni alat.

Sve železničare i železničko osoblje upozoravamo da je štab III grupe slovenačkih partizanskih odreda zabranio da od dana 10 maja 1942 god. prevoze ili sudeluju pri prevozu sirovina ili materijala koji danas služi okupatoru. Partizanske čete dobile su naredbu da od toga dana pucaju na teretne vozove. Isto važi za automobile koji prevoze sirovine ili drugi materijal koji služi okupatoru.

One, pak, koji u ovim presudnim danima podmuklo rade protiv svog naroda, narodne izdajnike, upozoravamo da će naše partizanske čete nastupiti protiv njih istim sredstvima koje upotrebljava italijanska vojska protiv poštenih Slovenaca. Naše jedinice neće ih samo

¹ „Slovenski poročevalec“ br. 19, od 12 maja 1942 godine

- Na osnovu ove naredbe prestale su raditi sve eksploatacije šuma u Ljubljanskoj pokrajini. Italijani su mogli, da eksploatišu šume samo na onim radnim mestima, koje su obezbeđivali vojnom snagom. U tom vremenu su takođe počeli Italijani na svim vozovima postavljati jake pratnje, što je osetno iscrpljivalo okupatorske snage.

uništavati, već će i zapleniti njihov imetak i spaljivati njihove domove.

Zub za zub i glavu za glavu!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

STAB III GRUPE
SLOVENAČKIH NARODNOOSLOBODILACKIH
PARTIZANSKIH ODREDA

BR. 81

NAREDBA ŠTABA TREĆEG BATALJONA NOTRANJSKOG
ODREDA „MILOŠ ZIDANŠEK" OD 13 MAJA 1942 GOD. POVODOM
OSLOBOĐENJA STAROG TRGA KOD LOŽA¹

STAB
BATALJONA „MILOŠ ZIDANŠEK"

Na oslobođenoj teritoriji, 13 maja 1942 god.

NAREDBA BR. 2

Cl. 1. — Štab bataljona „Miloš Zidanšek" preuzima privremenu vlast na oslobođenoj teritoriji².

Cl. 2 — Ukidaju se naredbe, proglasi, zakoni i policijske zabrane italijanske fašističke vlasti.

Cl. 3. — U slučaju neprijateljskih napada iz vazduha, komanda bataljona na oslobođenoj teritoriji naređuje sledeće:

a) Cim se približe neprijateljski avioni, stanovništvo mora odmah napustiti kuće i skloniti se u blizini njih ili među žbunjem. U slučaju da u blizini kuće nema drveća ili kakvih drugih prirodnih ili veštačkih skloništa (stena, jarkova, pećina itd.) stanovništvo mora ostati u mestu.

b) Ako neprijatelj baci zapaljive bombe i pogodi i zapali neku zgradu, vatrogasna četa — koju terenski odbori odmah treba da organizuju u svakom selu — mora odmah ugasiti požar zemljom ili peskom, a nikako vodom. Ako preti opasnost obližnjim kućama, one se moraju polivati mlazevima vode.

¹ Naredba je sačuvana samo u italijanskom prevodu. Nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Usled pritiska partizanskih jedinica, karabinjeri su 12 maja napustili Stari Trg kod Loža (Cerknica). Idućeg dana je bataljon „Miloš Zidanšek" zaposeo celu Lošku Dolinu, i tako je oslobođenu teritoriju oko Krma povezao sa oslobođenom teritorijom u okolini Cabra. (O oslobođenoj teritoriji vidi primedbu uz dok. br. 88 i 102.)

c) U slučaju mitraljiranja iz aviona, važe uputstva iz člana 3a.
č) Vatrogasna četa mora imati u svakom selu po jednog stalnog posmatrača; on mora biti uvek u pripravnosti i mora prilikom dolaska neprijateljskih aviona dati ugovoreni znak. Znak za uzbunu davaće se zvonjenjem.

d) Sav zapaljivi materijal mora se ukloniti s tavana i iz blizine stanova.

Cl. 4. — Svi Slovenci koji su sposobni za oružje i koji žele učestvovati u borbi za oslobođenje slovenačkog naroda, a koji nemaju oružja, moraju se odmah javiti starešinama radnih četa³. Sa sobom moraju poneti sledeći alat: sekiru, testeru ili pijuk itd.

a) Radi što bržeg kretanja, starešinama radnih četa i jedinicama potrebni su bicikli ih druga transportna sredstva, brža od pešaka.

b) Aktivisti terenske Osvobodilne fronte moraju u svakom selu odrediti po jednog ili dva poverljiva kurira koji će biti dodeljeni štabu bataljona. Ovi kuriri moraju što hitnije dostavljati naređenja štaba bataljona starešinama radnih četa i jedinicama.

Cl. 5. — Terenski odbori Osvobodilne fronte moraju odmah pripremiti sigurna skladišta za rezerve životnih namirnica.

a) Skladišta se moraju nalaziti u šumama i moraju biti izgrađena tako da se u njima ne mogu pokvariti sklonjene namirnice.

b) Skladišta takođe moraju biti dobro maskirana. Ova tačka je od velikog značaja; potrebno je na svaki način onemogućiti fašističkim banditima da pljačkaju rezervne namirnice našeg naroda u slučaju da se oslobodilačke grupe slovenačkih partizana moraju povući pred nadmoćnim neprijateljskim snagama.

Čl. C. — Oni koji na oslobođenoj teritoriji raspolazu oružjem ili pak drugim vojnim materijalom (puške, puškomitraljezi, teški mitraljezi, revolveri, signalni pištolji, sastavni delovi mina, municija svih vrsta, eksploziv, bombe, šatori, dvogledi itd.), a koji usled bolesti ili starosti ne mogu aktivno učestvovati u odlučnoj borbi slovenačkog naroda, moraju gore navedeni materijal predati, u roku od 12 časova, partizanskim patrolama ili jedinicama Narodne zaštite slovenačke Osvobodilne fronte. Onaj koji u propisanom roku ne bude predao oružje, biće osuđen na smrt. Ova tačka je važna, jer nijedna puška ili metak ne smeju ostati neiskorišćeni u velikoj borbi koju vodi slovenački narod.

Komandant:
Slavko Smeli⁴

Politički komesar:
Florjan Notranjc⁵

³ Usled masovnog priliva novih boraca u partizanske redove, pitanje naoružanja postalo je vrlo aktuelno. Zbog toga su nenaoružane nove borbe uključivali u takozvane radne čete i bataljone.

⁴ Stanko Kovač-Smeli

⁵ Cveto Močnik-Florjan, poginuo aprila 1943 na planini Golobar iznad Bovca u Slovenačkom Primorju.

BR. 82

PROGLAS ŠTABA TREĆEG BATALJONA NOTRANJSKOG
ODREDA „MILOŠ ZIDANŠEK“ OD 14 MAJA 1942 GOD. STANOV-
NIŠTVU OSLOBOĐENOG STAROG TRGA O PREUZIMANJU
VLASTI OD STRANE TERENSKIH ODBORA OF¹

STAB
BATALJONA „MILOŠ ZIDANŠEK“

Na oslobođenoj teritoriji, 14 maja 1942 godine

NAREDBA BR. 3

Cl. 1. — Slovenci! Prve trenutke oslobođenja jednog malog dela slovenačkog naroda od fašističkog jarma ne smemo bezbrižno da traćimo. Moramo odmah da sagradimo osnovu za jedan bolji život, koji treba da se zasniva na pravdi, na poštenom i zadovoljnom radu. Stoga, svi poštteni i savesni Slovenci koji su u prvim trenucima slobode zaboravili na svoje dužnosti i na svoj rad — treba da se odmah vrate svojim zanimanj'ma i da nastave svoj posao sa više poleta nego dosad.

Dužnost je svih poštenih Slovenaca da ne misle samo na sebe, r.a svoje porodice, na polja i livade, već i na porodice onih drugova koji su napustili dom i rad smatrajući da je danas jed na i prva dužnost svakog Slovenca sposobnog za borbu da uzme oružje i da se njime bori za slobodu, za srećniju i bolju budućnost svog naroda. Oni, pak, koji u ovim trenucima nisu svesni svojih obaveza prema zajednici i ne žele da rade, biće uhapšeni od naših patrola i predani partizanskom narodnom sudu².

Cl. 2. — Do novog naređenja zabranjeno je prekomerno toćenje alkoholnih pića. Krčmarima i privatnim licima koji nesvesnim ljudima budu prodavali ili poklanjali toliko alkohola da se opiju — raše će patrola sekvestrirati i uništiti sve zalihe pića.

Cl. 3. — Smrtnom kaznom se kažnjava:

a) Svako nasilje, pljačka, krađa ili pretnja nad bilo kojim stanovnikom oslobođene teritorije.

b) Ista će se kazna primeniti i na one koji budu zloupotrebljavali sakupljanje novca, hrane ili drugog materijala za partizane. Ovo radi toga — da ne bi protivpartizanski ili belogardistički elementi tvrdili da su oružane part.zanske snage Osvobodilne fronte nejedinstvene, nepravedne i nedisciplinovane.

¹ Proglas je sačuvan samo u italijanskom prevodu.

² U svakoj većoj jedinici postojao je partizanski sud (još uvek na osnovu „Partizanskog zakona“ iz 1941 god.) koji je mogao da sudi i civilnim licima.

Cl. 4. — Upravnu vlast na oslobođenoj teritoriji preuzimaju terenski odbori Osvobodilne fronte.

Cl. 5. — Razne molbe, žalbe i obaveštenja stanovnici oslobođene teritorije predavače komandi bataljona „Miloš Zidanšek" preko terenskih odbora Osvobodilne fronte.

Cl. 6. — Narodna zaštita i terenski odbori odmah će obrazovati stalnu i pouzdanu kurirsku službu radi održavanja neprekidne veze sa štabom bataljona.

Komandant:
Slavko Smeli³

Politički komesar:
Florjan Notranjc⁴

BR. 83

IZJAVA GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 15 MAJA 1942 GOD. O PITANJU ČETNIČKOG POKRETA U SLOVENIJI¹

IZJAVA
GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE

S obzirom na izmišljene krupne laži koje šire agenti Bele garde: da su se slovenački ili bilo koji partizani u Jugoslaviji udružili s „vojskom" Draže Mihailovića i da uspehe poslednjih borbi u Sloveniji treba pripisati učešću Dražinih oficira, izjavljujemo²:

1) Prema obaveštenju koje je primio Glavni štab slovenačkih partizanskih odreda od Vrhovnog štaba narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Jugoslavije, nigde, ni u jednom delu Jugoslavije, nije došlo ni do kakvog „sporazuma" s Dražom Mihailovićem, iz sledećih razloga:

a) „Vojske" Draže Mihailovića nema. Njeni ostaci su se u Srbiji udružili s Nedićevom vojskom, protiv koje partizani vode najoštriju borbu, iz Bosne su ostaci pljačkaških horda Jezdimira Dangića delom prešli Drinu i spojili se s Nedićevom vojskom, a delom se

¹ Stane Kovač-Smeli

⁴ Cveto Močnik-Florjan

¹ Objavljeno u posebnom izdanju „Slovenskog poročevalca" krajem maja 1942 godine.

¹ Početkom maja, belogardističko voćstvo u Ljubljani pokušavalo je da po raznim krajevima Slovenije formira belogardističke jedinice za borbu protiv partizana. Ti su pokušaji propali. Tek u junu uspele su da, pod maskom da su partizani, formiraju zloglasni „Štajerski bataljon" — prvo jezgro slovenačkog belogardizma (Franček Saje „Belogardizem", str. 315—359).

U prvoj polovini maja, ujedinjena reakcija širila je propagandu da su u Ljubljanskoj pokrajini jake četničke formacije. Čak su govorili i to da je Draža Mihailović u Sloveniji. Gornji dokumenat je demanti ovih belogardističkih laži (vidi dok. br. 110).

bore zajedno sa Italijanima protiv partizana na liniji Goražde — Pljevlja, a u Crnoj Gori su krilaške horde posle napada na partizane kod Nikšića razbijene i uništene. Drugde u Jugoslaviji „vojske” Draže Mihailovića nikad nije bilo.

b) Iz gornjeg izlazi da je Draža Mihailović postao direktan i otvoren saveznik okupatora, te bi dakle svaki „sporazum” s njim pod takvim uslovima značio izdajstvo nacionalnih interesa naroda Jugoslavije.

2) U Sloveniji nije bilo i nema u borbi s okupatorom ni Dražinih odreda ni Dražinih oficira. Sve borbe poslednjih dana vodili su isključivo znatno ojačani partizanski odredi pod rukovodstvom svojih komandanata — očvrslih i prekaljenih u teškim akcijama prošle zime.

3) Ponavljamo da će partizanske vlasti, na osnovu odluke IOOF, bezuslovno uništiti svakoga za kojeg se dokaže da stvori kakve bilo oružane odrede izvan partizanskih, koji su podređeni Glavnom štabu slovenačkih partizanskih odreda.

Na položaju, 15 maja 1942 godine.

Za
GLAVNI STAB
SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA

Komandant
Peter Strugar

Politkomesar:
Jernej Posavec

BR. 84

SAOPŠTENJE GLAVNOG ŠTABA NARODNOOSLOBODILACKIH
PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE I IZVRŠNOG ODBORA
OSVOBODILNE FRONTE OD 15 MAJA 1942 GOD. POVODOM
USPOSTAVLJANJA KONTAKTA SLOVENAČKIH I HRVATSKIH
NARODNOOSLOBODILACKIH PARTIZANSKIH ODREDA¹

O B A V E Š T E N J E

Slovenački narodnooslobodilački partizanski odredi uspostavili su vezu s hrvatskim partizanskim odredima². Na Kupu su se razvile

¹ „Slovenski poročevalec” br. 20, od 19 maja 1942 godine

* Prvi pokušaj da se uspostavi veza između slovenačkih i hrvatskih partizanskih jedinica zabeležen je krajem septembra 1941 godine. Tada je Glavni štab poslao iz Ljubljane u Gorski Kotar, preko Kočevja, Franca Primožiča, sa još jednim drugom, da potraži hrvatske partizane i organizuje s njima trajnu vezu. Oba druga su prešla Kupu i posle šestodnevog traženja pronašla partizanski štab. Ipak do trajne veze nije došlo, jer nisu imali dovoljno dokaza da ih je poslao Glavni štab (vidi Zbornik, tom V, knj. 1, str. 201).

manifestacije slovenačko-hrvatskog bratstva i zajedničke borbe protiv okupatora : njihovih slugu — „hrvatskih" paveličevaca i „slovenačke" Bele garde.

15 maja 1942 godine.

IZVRJNI ODBOR
OSVOBODILNE FRONTE
SLOVENACKOG NARODA

GLAVNI STAB
NARODNOOSLOBODILACKIH
PARTIZANSKIH ODREDA
SLOVENIJE

Glavni štab je inače, po drugim linijama, imao kurirske veze s Glavnim štabom Hrvatske i Vrhovnim štabom Narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Jugoslavije, ali su te veze bile u stalnoj opasnosti da ih okupator otkrije.

Aleš Bebler je, posle dolaska u Kočevsku (vidi dok. br. 45), ponovo uspostavio vezu s hrvatskim jedinicama u Gorskom Kotaru. Prvi dodir slovenačkih partizana sa hrvatskim bio je 17 aprila 1942 god. kod Južnodolenjskog bataljona. 19 aprila, kod Grbajela na Kupi, održan je prvi sastanak hrvatskih i slovenačkih vojnih rukovodilaca. U izveštaju Operativnog partiskog rukovodstva Centralnog komiteta KPH od 5 maja 1942 god. Centralnom komitetu KPJ o tom sastanku kaže se: ...19 pr. mj. održao se sastanak na terenu jedne goranske čete, koja operiše duž Kupe, sa slovenačkim partizanima. Na taj sastanak došlo je 11 partizana. Od strane Slovenaca bio je prisutan komesar Treće grupe slovenskih partizanskih odreda drug Prlmož Tratnik (Kobal) [Aleš Bebler], špan. dobrov., zamenik komandanta iste grupe drug Jože Jerin [Ivan Jakič] i politkom Dolenjskog bataljona drug Ante Novak [polit, komesar Južnodolenjskog bataljona]. Uspostavljena je stalna veza, šta više i azbuka (s lampama) za sporazumijevanje preko Kupe. Cim dobijemo konkretne podatke o tom sastanku odmah ćemo vas obavijestiti. Za sada tek toliko, da se pristupilo organizaciji zajedničkih akcija. Drugovi iz Primorsko-goranskog štaba izjavljuju da je disciplina i borbenost kod slovenskih partizana odlična..."

Na osnovu odluka donesenih na tom sas'anju i na osnovu direktiva koje je Glavni štab dao Trećoj grupi odreda, Južnodolenjski bataljon, koji je kasnije preimenovan u Drugi bataljon Notranjskog odreda, napravio je plan za ofanzivu; cilj je bio: uspostavljanje slobodne teritorije. Prvog maja 1942 god. oslobođen je Brod na Kupi, a zatim su hrvatske i slovenačke jedinice prvi put izvele nekoliko zajedničkih akcija (vidi dok. br. 85 i 86 i primedbe uz dok. br. 88).

Četvrti bataljon Dolenjskog odreda je krajem maja 1942 godine uspostavio kontakt i sa Zumberačko-pokupskim odredom, koji se nalazio na hrvatskoj strani Gorjanaca.

**IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGOG BATALJONA NOTRANJSKOG
ODREDA OD 15 MAJA 1942 GOD. O ZAUZIMANJU BRODA
NA KUPI I STVARANJU OSLOBOĐENE TERITORIJE KOD
KUPE¹**

**IZ IZVEŠTAJA ŠTABA II BATALJONA NOTRANJSKOG
ODREDA**

U noći između 24 i 25 aprila, u selu Fara, upala je partizanska patrola² u ured fašističkog komesara, izvela kod njega kućnu preme-

¹ Objavljeno u glasniku štaba Treće grupe odreda „Glas partizanov” br. 1, od 15 maja 1942 godine. Treća grupa i njene jedinice su maja 1942 god. izdavale niz svojih glasnika, među kojima su bili „Glas partizanov”, „Krim” (Prvi bataljon Notranjskog odreda), „Partizanski vestnik” (Drugi bataljon Notranjskog odreda), „Pogorišča” (Peti bataljon Notranjskog odreda), „Dolenjski partizan” (Dolenjski odred), dok je Druga¹ grupa odreda izdavala glasnik „Naša pest”.

Posle povratka sa sastanka sa hrvatskim partizanima kod Grbajela na Kupi. Aleš Bebler, politkomesar Treće grupe odreda, otišao je u pravcu Dolenjske i Suhe Krajine, dok je štab Drugog bataljona Notranjskog odreda prema dogovoru sa njim izradio plan pripremnih diverzantskih akcija za oslobodenje Kočevske. Plan štaba je predviđao, prvo, kidanje svih telefonskih veza, drugo, prekid komunikacija (mostovi i ceste) i, konačno, napade na pojedine neprijateljske posade, što je trebalo završiti u roku od 5 dana. Taj zadatak je dobilo pet partizanskih borbenih patrola koje su svoje zadatke imale izvršiti uz saradnju Narodne zaštite i meštana. Vrhunac celokupne akcije trebalo je da bude prepad na 11 manjih garnizona 1 maja i paljenje kresova na svim okolnim brdima 30 aprila uveče.

Iako je zbog napada Italijana na Stružnicu, 25 aprila, prekinuta veza između borbenih patrola i Štaba bataljona, one su izvršile svoje zadatke. Italijani su stekli uverenje da se radi o velikim partizanskim snagama, jer, dok su sa jedne strane vodili borbu sa glavninom bataljona na Stružnici, imali su na drugim mestima pune ruke posla sa borbenim patrolama, sa kojima je saradivao narod.

Plan je bio izvršen po sledećem redu:

25-og prekinute su telefonske linije;

26-og porušeno je nekoliko mostova;

27-og izvršeno je nekoliko diverzantskih napada na posade;

28-og počelo je rušenje cesta.

Između hrvatskih i slovenačkih partizana bio je na više mesta uspostavljen kontakt putem signala sa vatrama i lampama. Italijani su preduzeli, 25 aprila 1942 god., napad na Stružnicu u cilju da razbiju ovu vezu.

Italijanske snage dovezene su na oko 50 kamiona iz Kočevja. Pošto je partizanska izvidnica uveče javila da se kamioni vraćaju za Kočevje, partizane je italijanski napad iznenadio, jer nisu očekivali da će Italijani vratiti u Kočevje prazne kamione, kako bi stvorili utisak da su svoje jedinice vratili natrag.

Štab bataljona se sa svojim jedinicama, posle ogorčenih borbi na Stružnici, izvukao iz obruča i prebacio na Medvedjek kod Goteniškog

tačinu i zaplenila razne predmete. Ujedno je izvršila premetačinu u prostorijama „Dopolavora“³ i opštine. U tim lokalima partizani su imovinu delom uništili, delom zaplenili. Među zaplenjenim predmetima jesu: 2 puške, 4 radio-prijemnika, kancelariski materijal, preko 400 lira gotovine (blagajna „Dopolavora“), 25 fašističkih zastava (!) itd.

25 aprila italijanske oružane snage (preko 1000 ljudi) sa svih strana pokušale su da napadnu partizanski položaj na Stružnici. Partizanske zasede obasule su ih paljbom. Palo je 50 Italijana, među njima 1 oficir. Partizanski gubici: 1 poginuo, 1 ranjen, 1 zarobljen. Italijani nisu zauzeli partizanski položaj.

30 aprila partizanska patrola, pod rukovodstvom druga Lojka⁴, energičnim napadom, uz sudelovanje Narodne zaštite, zauzela je Brod na Kupi i posle kratke borbe zarobila i razoružala 15 ljudi⁵ (žandarmi, domobrani i finansi). Posle zauzeća, drug Lojko je Brod na Kupi ustupio hrvatskim partizanima koji su hitno pristigli sa svojih baza čim su saznali o zauzeću Broda. Patrole našeg bataljona, raspoređene u okolini, odmah su privukle članove okolnih narodnih zaštita i preuzele vlast na levoj obali Kupe — od Kranjskog Kuželja do Fare i dalje do Banje Loke i Stalcarja.

Snežnika, između s. Trava i s. Gotenica. Italijani, osetivši da je počeo narodni ustanak, počeli su se brzo povlačiti na osnovu svog već prije stvorenog plana „Primavera“ (vidi dok. br. 139).

Prvog maja krenula je glavnina bataljona sa zastavama iz Medvedjeka do sela Petrinje a zatim u Brod na Kuoi, gde je sarađivala sa hrvatskim štabom u daljim akcijama. Posle nekoliko dana, štab bataljona je formirao svoju bazu u špilji iznad s. Belice, kod Osilnice. Prvog maja dižu se sva sela Južne Kočevske na masovni ustanak. U sledećim danima oslobođena teritorija brzo se razvija i učvršćuje, (podaci: Ante Novak i Jože Klanjšek-Vasja).

³ „Dopolavoro“ je fašistička organizacija pomoću koje su italijanske vlasti pokušavale pridobiti radnike.

⁴ Franc Avbelj-Lojko, narodni heroj

⁵ Borbene patrole, iako su izgubile vezu sa štabom bataljona, imajući ooodne uslove, prešle su na samostalne akcije. Jedna od tih patrola, pod komandom Franca Avbelja-Lojka, iskoristila je situaciju u Brodu na Kupi, pošto su tamo ostale samo finansijska straža i žandarmerija, i oslobodila ga. Fingirajući da raspolaže sa većim partizanskim snagama, Lojko je pozvao posadu, koja je bila utvrđena u zamku, na predaju. Posle odugovlačenja predgovora od dva časa, neprijatelj je popustio pod uslovom da se fingira jednočasovna borba, navodno, zbog eventualnih represalija koje bi usledile ako bi posada ponovo pala u ruke ustaša. Iza ovoga ustvari se krila promišljena taktika neprijatelja da ispita jačinu partizanskih snaga.

Lojkova patrola odmah je mobilisala stanovništvo, čak i decu, i, razdelivši sve raspoloživo oružje, čak i lovačke puške, organizovala napad vatrom iz oružja (deca su sarađivala u akciji prangijama), što je kod neprijatelja izazvalo utisak da se radi o prisustvu jakih partizanskih snaga. Garnizon se posle toga predao bez ikakvog otpora. Tako su tri partizana uz pomoć naroda razoružali posadu u Brodu na Kupi.

1 maja partizani su svečano preuzeli vlast na oslobođenoj teritoriji- Stanovnici su ih pozdravili s neopisivim veseljem i oduševljenjem, koje su izražavali usklikima i gošćenjem.

Na oslobođenoj teritoriji razvija;u čete našeg bataljona grozničavu delatnost. Na neporušenim drumovima, saobraćaj se razvija autobusima i kolima, a na porušenim i zatrpanim — motociklima i biciklima.

1 maja smo, sa razdaljine od 400 m, gađali kasarne (štab) i fabriku kundaka u Kočevju. Italijani su imali znatne gubitke. Odgovarali su vatrom, ali bez uspeha.

3 maja prekinuli smo veze između Kočevske Reke i severa.

5 maja italijanski avion napao je naše položaje između Kranjskog Kuželja i Bosijive Loke bez ikakvog uspeha. Istog dana uputili su Italijani nešto snaga u pravcu Broda, ali su bili kod Marije Trošt odbijeni. Išli su kroz šume. Interesantna promena: ranije — oni motorizovani i na putevima, a mi po šumama i brdima; sada — mi na drumovima i automobilima, a oni se vuku po šumama. Narodna zaštita dobro dejstvuje, naročito uspeva u stražarskoj i patrolnoj službi.

Istog dana naša patrola, prilikom zasede između Rajndola i Spodnjeg Loga, ubila je 9 fašista, a 1 ranila⁸.

7 maja pokušala je italijanska kolona od 35 kamiona, 3 tenka i 40 motociklista da prodre iz Bosljive Loke prema Kranjskom Kuželju. III četa našeg bataljona odbila je njihov pokušaj". Kamioni su se vraćali celim putem natraške. Istog dana bio je odbijen pokušaj Italijana da opkole, sa oko 400 pešaka, malobrojnu partizansku zasedu. Imali su najmanje 20 mrtvih i prilično ranjenih. Naši nisu imali nikakvih gubitaka (sem ako računamo štetu u municiji, jer fašisti zapravo ne vrede ni koliko jedan metak).

8 maja napali smo jakom vatrom Kočevje i Staru Cerkev. Efekat naše vatre još nije poznat.

9 maja je bojna patrola druga Lojka na drumu prema Kočevskoj Reki zaplenila 9 grla stoke i 1600 lira u gotovom, oboje svojina fašističkog društva „Emona“.

10 maja pronela se vest da naše jedinice nameravaju da napadnu karabinjersku stanicu u Kočevskoj Reki. Stanici je došla u pomoć,

⁸ Zaseda je bila postavljena u tesnacu Pekel kod Rajndola, naoružana sa 1 puškomitraljezom i 5 pušaka i pod komandom Marincelj Antona-Janka (poginuo januara 1943 god. kao komandant bataljona u udarnoj brigadi „Tone Tomšič“). Kao represaliju, Italijani su zapalili sela: Knežja Lipa, Remergrund. Ramsrigel i Turn (podaci: Ciril Dekval i Alojz Zalar).

⁷ Jedna borbena patrola, utvrdivši se na odličnim položajima iznad drumu Bosljiva Loka—Kranjski Kuželj, prisilila je italijansku kolonu svojom vatrom da se povuče. Kamioni su se zbog uske ceste morali vraćati natraške.

pobočnim putevima (glavne ceste su u čvrstim rukama partizana) jača četa vojnika. Za nepuni sat i po karabinjeri su se povukli iz Kočevske Reke bez boja i strgnuli skrivenim putevima prema Kočc-vju. Partizani su sa svojim bataljonskim i odrednim štabom ušli u Kočevsku Reku⁵. Tamo su našli još oko 50 fašističkih zastava, nešto preko 1000 lira gotovine, kancelariski materijal (mašinu za umnožavanje) — sve to svojina fašističkih organizacija. Na pošti zaplenili smo 2733 lire gotovine. Društvu „Emona“ smo zaplenili (pored već navedenog) na celom području do Kočevja još preko 150 grla goveda, priličan broj konja, 7 pokrivača, 27 kotura sira itd.

10 maja izvršena je u Banjoj Loki svečana sahrana obojice u zadnjim bojevima palih partizana, druga Cirila i druga Očke (posednik Ivan Maršič, bivši komandant NZ u Handlerjima i intendant našeg bataljona). Ljubljenoga Oiku ispratili su na poslednjem putu svi domaći stanovnici i odeljenje partizana II čete našeg bataljona. Pogreb je vršen po verskim obredima. Na grob je položeno 5 venaca; pošle besede komandira druga Husa⁹ ispalili su partizani počasni plotun. Istog dana održan je miting u Hrvatskom Kuželju. U ime slovenačkih partizana prisustvovao je odeljak III čete.

11 maja priredili smo u Kočevskoj Reki uspeo miting.

10 maja uspelo je fašistima da sa hrvatske strane uđu u Brod na Kupu i zatim u Petrinju. Ali je njihov položaj neizdržljiv. Istog dana jaki italijanski odredi opkolili su selo Crni Potok kod Štalcerja. Mitraljeski vod druga Nedeljka i bojna patrola druga Loika napali su ih, našto su se ovi povukli sa znatnim gubicima (najmanje 20 mrtvih). Naši nisu imali nikakvih gubitaka; fašističko prodiranje je zaustavljeno.

BR. 86

NAREDBA ŠTABA TREĆE GRUPE SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA OD 16 MAJA 1942 GOD. O POHVALI DRUGOG BATALJONA NOTRANJSKOG ODREDA I IMENOVANJU KOMANDE PROLETERSKE UDARNE ČETE¹

N A R E D B A B R . 8
ŠTABA III GRUPE SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA
OD 16 MAJA 1942 GOD.

1) Rukovodstvu partizanskih četa i partizanima Drugog bataljona Notranjskog odreda, koji su prvi oslobodili deo naše lepe domovine, izražavamo pohvalu [štaba] Grupe. Posebnu pohvalu zaslu-

⁸ Ovom prilikom bila je zaplenjena prva okupatorska arhiva (podaci: Ante Novak).

⁹ Gaberc Bogomil-Huso

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani

»uju drugovi koji su se istakli u neposrednom voćstvu i izvođenju uspešnih oslobodilačkih operacija. To su:

Komandant Notranjskog odreda drug Stjenka Knap²,
komandant Drugog bataljona NO drug Vasja Ižanc³,
polit, komesar Drugog bat. drug Ante Novak⁴,
komandir bojne patrole drug Lojko, koji je pri zauzimanju Broda na Kupi⁵, sa vanrednom smelošću i snalažljivošću, sa dva partizana razoružao 15 ljudi ustaškog utvrđenja,

komandir zasede na Stružnici drug Janko⁶, koji je u borbi sam ubio 30 Italijana i među njima, iz udaljenosti od 6 metara, italijanskog majora.

2) Za rukovodstvo Proleterske udarne čete" imenuje se četni štab:

komandir drug Luka Suhadolc⁸, dosad komandant bataljona „Ljubo Šercer“,
politički komesar drug Jože Zidar⁹,
operativni oficir drug Daki Španec¹⁰, dosad komandir Proleterske udarne patrole.

Štabu Proleterske udarne čete naređuje se da smesta pristupi prikupljanju dobrovoljaca iz svih bataljona III grupe.

3) Obrazuje se karaula br. 4 za vezu između Notranjskog i Dolenjskog odreda. Za komandira karaule imenovan je drug Jovo Trbovc, za komesara drug Metod Cestnik¹¹.

4) U smislu naših „Uputstava za oslobođenje i odbranu slobodne teritorije" naređujemo svim četama da sarađuju u odbrani slobodne teritorije u južnoj Kočevskoj, s time da pojačaju agresivnost na svojim sopstvenim sektorima. Rušenje ili zatrpavanje cesta i pruga,

² Bojan Polak-Stjenka, narodni heroj

³ Jože Klanjšek-Vasja, narodni heroj

⁴ Anton Novak

⁵ Vidi dok. br. 85.

⁶ Anton Marincelj-Janko, poginuo januara 1943 god. kao komandant bataljona brigade „Tone Tomšič“.

⁷ Vidi dok. br. 60. Proleterska udarna četa tada se nalazila na sektoru Gole—Skrilje. Otuda je napala karabinjersku stanicu na Igu i sadejstvovala sa Prvim bataljonom Notranjskog odreda na uspostavljanju slobodne teritorije (vidi dok. br. 101 i primedbe uz dok. br. 88).

⁸ Tone Vidmar-Luka, narodni heroj, tada nije postao komandir čete, već Stanko Semič-Daki.

⁹ Jože Mirtič—Jože Zidar, poginuo oko 5 novembra 1944 god. kao načelnik štaba Prve divizije VDV (Vojska državne varnosti — Vojska državne bezbednosti), u Bistrici kod Dobliške Gore. Njegov su leš Nemci i Rupnikovi domobranci strašno unakazili.

¹⁰ Stanko Semič-Daki

¹¹ Ciril Keržič—Metod Cestnik, umro na Rogu krajem 1944 god. kao politkomesar Trideset prve divizije Devetog korpusa NOV i POS.

zasede, napadi na manja utvrđnja okupatora, gađanje većih garnizona. pucanje na vozove, i druge akcije — otsad moraju biti stalno na dnevnom redu. Lakši između tih oblika borbe — pucanje na garnizone i vozove — treba da budu stalno na dnevnom redu. Ako broj partizana nije dovoljan za snažniju vatru, garnizone i vozove neka gađaju patrole od dva do tri čoveka.

5) Što se tiče rušenja i zatrpavanja cesta — ističemo da to svakim danom postaje strategiski važnije na celoj teritoriji III grupe. Ali, ipak, upozoravamo da pri kombinovanju rušenja sa zasedama treba biti krajnje oprezan. I okupator je u borbi s nama štošta naučio. Čete okupatora kreću se sve češće po šumama i na sumnjivim mestima traže naše zasede i pokušavaju ih opkoliti. Stoga zasede treba postavljati neočekivano i ne na mestu gde je cesta pokvarena. Zasede treba postavljati za one okupatorske čete koje traže i opkoljavaju naslućene partizanske zasede.

6) Promene u situaciji na slovenačkim bojištima nalažu nam da ostavimo visoke vrhove i napustimo logore slične gnezdima jastrebova. Spuštanjem bliže dolini (ali ne u selo) moramo izgublenu prednost — odličan položaj u stenama — nadoknaditi većom pokretljivošću logora. Menjati treba mesto logora (bar jednom nedeljno), brzinu pokreta prilikom kretanja uvećati upotrebom konja ili mazgi, odreći se dizanja koliba, po lepom vremenu šatore ne podizati. Ujedno treba pojačati bezbednost novih logora slanjem patrola na konjima u širu okolinu logora, uopšte proširiti upotrebu konja, što se pokazalo uspešnim u Prvom i Drugom bataljonu Dolenjskog cdreda, težiti ka organizaciji konjičkih vodova i, najzad, konjičkih četa i bataljona.

7) Vrlo nagao i jak priliv novaka u redove partizana nalaže nam veću brigu za nove borce. Za njihovo raspoloženje i ponašanje odlučni su prvi utisci koje dobiju u logorima. Stoga ih mora odmah po dolasku zahvatiti partizanska atmosfera i povući ih sobom. Sa novim borcima već prvog dana bezuslovno mora opširnije razgovarati politički komesar (primiti ih nekako kao „domaćin“) i uvesti ih drugarskim objašnjenjima u partizanske običaje. Već prvoga aana moraju dobiti osnovnu vojničku obuku (upoznavanje puškomitraljeza i pravila stražarske službe). Ni pod kojim uslovom novi borci ne smeju biti predmetom ismevanja što su došli „tako dockan“ ili što ništa ne znaju. Mi, stari partizani, kao bivši politički radnici r.a terenu, nosimo suodgovornost za političku nezrelost jednog dela slovenačkog naroda.

8) Na terenu III grupe u poslednje vreme na raznim mestima pojavljuju se manje skupine četnika. To nam nalaže uvećanu pažnju

u tom pravcu. Treba marljivo prikupljati podatke o tim banditima, te podatke kontrolisati i — ako se tačno utvrdi boravište četničke jete — napasti je i bezobzirno likvidirati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

ZA STAB III GRUPE
SLOVENACKOJ TERITORIJI

Zamenik komandanta:
Stefan Koren¹²

Politički komesar:
Andrej Tratnik¹³

BR. 87

**POZDRAVNO PISMO IZVRŠNOG ODBORA OSVOBODILNE
FRONTE SLOVENAČKOG NARODA VRHOVNOM ŠTABU NA-
RODNOOSLOBODILACKIH PARTIZANSKIH ODREDA JUGO-
SLAVIJE OD 16 MAJA 1942 GOD. PRILIKOM USPOSTAVLJANJA
VEZE S HRVATSKIM NARODNOOSLOBODILAČKIM -PARTI-
ZANSKIM ODREDIMA**¹

IZVRSNI ODBOR
OSVOBODILNE FRONTE
SLOVENAČKOG NARODA

16 maja 1942 godine

VRHOVNOM ŠTABU
NARODNOOSLOBODILACKIH PARTIZANSKIH ODREDA
JUGOSLAVIJE

Dragi drugovi!

Obradovani činjenicom da su slovenački narodnooslobodilački partizanski odredi uspostavili vezu s oslobođenom hrvatskom teritorijom², koju brane junački hrvatski partizani, i da hrvatska slobodna teritorija takođe ima vezu sa slobodnim slovenačkim i crnogorskim oblastima³, šaljem Vam ovo s^u pismo po partizanskoj patroli.

Izveštavamo vas da je u Sloveniji došao trenutak kad je Osvo-
bodilna fronta slovenačkog naroda, kao slovenačka narodna vlast,

¹¹ Ivan Jakič-Jerin

" Aleš Bebler-Primož (Andrej Tratnik)

¹ „Slovenski poročevalec" br. 20, od 19 maja -1942 godine

* O razvoju povezivanja slovenačkih i hrvatskih partizanskih je-
dinica, vidi primedbu uz dok. br. 84.

¹ IOOF nije bio tačno obavešten o situaciji u Crnoj Gori, gde se
glavnina partizanskih jedinica već povukla prema Istočnoj Bosni.

uspostavljena u prilikama najveće ilegalnosti i teške borbe E okupatorima i domaćim petokolonašima, izdala poziv: Svi u partizane, sve za naš partizanski front! Slovenačke narodne mase odzivaju se s izvanredno borbenim elanom.

Ovim putem Vam ponovo tumačimo volju slovenačkog naroda za nepokolebljivu slogu i jedinstvo naroda Jugoslavije u borbi protiv fašističkih okupatora. Svim srcem želimo i uvereni smo da će **junačke** borbe i pobjedonosni uspjesi Narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Jugoslavije, ove naše jedinstvene i organizovane narodne vojske Slovenaca, Hrvata, Srba i Crnogoraca, kojom komanduje njen kroz vatru oružane borbe prekaljeni Vrhovni štab, položiti takođe **Gsnovu** za budući bratski zajednički život naroda Jugoslavije i **svih** južnoslovenskih naroda na temelju narodne ravnopravnosti i **prava** svakog pojedinog naroda na samoopredjeljenje.

Molimo Vas da saopštite svim partizanskim jedinicama i bratskim srpskim i hrvatskim i crnogorskim narodnim masama naše plamene borbene pozdrave i čvrstu odlučnost slovenačkog naroda da se bori, ne obazirući se na žrtve i krv, rame uz rame sa jugoslovenskim narodima, sa bratskim velikim ruskim narodom, Sovjetskim Savezom i svim saveznicima, za potpuno oslobođenje naše izmučene zemlje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

IZVRŠNI ODBOR
OSVOBODILNE FRONTE SLOVENACKOG NARODA

BR. 88

ODLUKA IZVRŠNOG ODBORA OF SLOVENACKOG NARODA
OD 17 MAJA 1942 GOD. O POSTAVLJANJU NARODNE VLASTI
NA OSLOBOĐENOJ SLOVENACKOJ TERITORIJI¹

O D L U K A
O USPOSTAVLJANJU NARODNE VLASTI NA OSLOBOĐENOJ
SLOVENACKOJ TERITORIJI

Čl. I. Na slovenačkoj teritoriji koju oslobode slovenački narodnooslobodilački partizanski odredi vlast preuzima Osvobodilna fronta slovenačkog naroda (OF)².

Čl. II. Za organe civilne vlasti, za prvo vreme, postavljaju se terenski odbori OF na njihovom dosadašnjem području, a ostaju u

¹ „Slovenski poročevalec“ br. 20, od 19 maja 1942 godine

* Prolećna ofanzivnost partizanskih jedinica dovela je do najvećih stvarnih rezultata na području Treće grupe odreda, gde nastaje prva oslobođena teritorija zauzimanjem Broda na Kupi (vidi dok. br. 109).

tom svojstvu takođe odgovorno pod-ređeni dosadašnjim višim organima OF.

Cl. III- Terenski odbori OF kao organi vlasti, primenjuju uputstva Izvršnog odbora OF, i odlučuju samostalno u svim slučajevima koji traže neposredno regulisanje, u skladu sa ciljevima i demokratskim načelima OF. i sa uputstvima Izvršnog odbora OF.

Cl. IV. Odmah čim su dati uslovi, terenski odbor, kao organ vlasti, sprovede izbore za redovni organ vlasti, koji se sastoji, prema potrebama kraja, od 5 do 15 članova bez razlike na pol. Taj odbor naziva se narodnooslobodilački odbor.

Cl. V. Aktivno i pasivno pravo glasa ima svako lice koje je navršilo 18 godina, bez razlike na pol, a stanuje u okolini dotičnog terena. Izbori se vrše na narodnom zboru, po demokratskom načelu većine.

17 maja 1942 godine.

IZVRSNI ODBOR
OSVOBODILNE FRONTE SLOVENAČKOG NARODA

Posle zauzimanja Broda na Kupi, partizanske jedinice Treće grupe odreda, oslonjene na veliku oslobođenu teritoriju u Hrvatskoj, šire oslobođenu teritoriju u pravcu Kočevja (Kočevski ili Drugi bataljon Notranjskog odreda). Istovremeno je Dolenjski odred počeo oslobodavati teritoriju u okolini Novog Mesta, dok je Treći bataljon Notranjskog odreda "Miloš Zidanšek" oslobodio Ložku Dolinu (13 maja 1942). 17 maja 1942 god. Prvi bataljon Notranjskog odreda „Ljubo Serčer“, zajedno s Proleterskom udarnom četom, oslobodio je sva sela u podnožju Krma i prodiru sa svojim prethodnicama do predgrađa Ljubljane (škola na Barju, t.zv. Pokriti Most preko Iščice, gde se s druge strane rečice nalazio utvrđeni italijanski blok za ulazak u Ljubljano). Istovremeno je Četvrti bataljon Notranjskog odreda (docnije Dolomitski odred) očistio velike oblasti u Polhograjskim Dolomitima, između drumu Ljubljana—Brezovica, Log—Vrhnika—Logatec, italijansko-nemačke i bivše jugoslovensko-italijanske granice. Druga grupa odreda oslobodila je teritoriju na sektoru Višnja Gora—Stična—Muljava i širi je prema Suhoj Krajini.

Tačne i stalne granice oslobođene teritorije ne mogu se dati, jer se u ivičnim predelima situacija neprestano menjala. Tako je, napr., oslobođena teritorija kod Iga trajala 3 dana, dok su Kostanjevicu partizani držali u potpunoj blokadi mesec dana. Svoju posadu Italijani su morali snabdevati pomoću aviona. Ipak može se reći da se oslobođena teritorija, u svom najvećem teritorijalnom proširenju, protezala od Kupe do ivičnih brda Ljubljanskog Polja i Barja i od italijansko-nemačke do bivše jugoslovensko-italijanske granice, izuzev komunikacija pored kojih su se nalazili veći italijanski garnizoni.

Oslobođena teritorija stvara se 1 maja 1942 godine i ona je po prostranstvu najveća tokom juna 1942 godine.

**PISMO DRUGA EDVARDA KARDELJA DRUGU TITU OD 18
MAJA 1942 GOD. O POLITIČKOJ I VOJNOJ SITUACIJI U SLO-
VENIJI¹**

18-5-42

Dragi Tito!

Pošto su ostali drugovi dali izveštaje, ja ću ovoga puta biti vrlo kratak. Utoliko više, jer je ovaj put ipak tek „na pokus“. Nadam se da ćete, kuriri slov.[enačkog] Gl.[avnog] štaba ako stignu do vas, biti veseli². Ipak je to već samo po sebi dokaz krupnih uspeha oslobođenja naroda Jugoslavije.

1. Opšti položaj u Sloveniji nije se od mog poslednjeg izveštaja bitno promenio, osim što se je u svakom pogledu zaoštrio: okupatorski teror sve veći, polit, odnosi sa Belom gardom sve oštrij, partizanski rat sve zamašniji. Italijani streljaju gotovo svaki dan taoce, pale, uništavaju... Nemci slično, samo što su Italijani sada gori od njih. Ljubljana je postala nemoguća, i morali smo se povući iz nje. Nemoguće je iz nje održavati veze. Sada svi skupa prelazimo ka nekom prolaznom mestu³, a posle, izgleda, da ćemo krenuti na partizanski teren. Jučer su suđeni Tomšič i drugovi⁴. Dobili su: Tomšič Tone — smrt, Marinko Miha — 30 godina, Tomšič Vida — 25 godina, Kardelj Pepca — 18 godina. Tone još nije streljan. Možda će se ga moći spasiti u poslednji momenat, ali nade je malo. Uostalom, nismo ni za ostale sigurni da ih neće streljati kao taoce.

2. U Štajerskoj i Gorenjskoj sada pokret zaostaje za Ljubljanskom pokrajinom, pa čak i za Primorskom. Sada se prebacuju tamo veći partizanski odredi, kako bi se i tamo počelo odlučnijim akci-

¹ Original, na srpskohrvatskom jeziku, nalazi se u arhivi Istoriskog odeljenja CK KPJ (16—601).

* Glavni štab je prvu kurirsku patrolu za Vrhovni štab poslao 8 juna 1942 iz Tisovca (zap. od Ambrusa), gde se nalazio posle dolaska na oslobođenu teritoriju. Patrolu je sačinjavalo 5 drugova pod rukovodstvom Damjana (pravo ime nije utvrđeno — poginuo u NO ratu) i Jovana Ljube-Saše. Patrola je putovala do Vrhovnog štaba oko mesec dana i to putem: Tisovec—Gorski Kotar—Risnjak — pored Velebita — preko Bos. Krajine—Lapac—padina planine Dinare—Solakova Kula iznad Prozora, gde su naišli na druga Tita. Patrola je prilikom putovanja održala veliki broj mitinga. Kod Vrhovnog štaba primljena je srdačno. Drug Tito zadržao se u razgovoru sa članovima patrole celo posle podne, interesujući se za svaku pojedinost iz Slovenije. Patrola je ostala kod Vrhovnog štaba 24 dana i vratila se u Sloveniju zajedno sa slovenačke četom koja je formirana 1941 god. u Srbiji (vidi tom VI, knj. 1, dok. br. 55, primedbu 2). Podaci: Jovan Ljubo-Saša.

² Misli se na postepen prelaz većine članova CK i IOOF iz Ljubljane u ljubljansku okolinu (Polje) i zatim na oslobođenu teritoriju. Iz Ljubljane su otišli 18 maja i već 22 maja stigli do Druge grupe odreda.

• Vidi dok. br. 103.

l'ama i mobilizacijom stanovništva. Partiska organizacija je tu prevrela užasne udarce i veoma se smanjila. Simpatije masa su 95% za OF, ali zbog slabosti Partije nije se u stanju te mase življe, brže krenuti u akcije. Zato je bilo i potrebno prebaciti iz Ljubljanske [Pokrajine partizanske trupe, uz rizik da ČQ zbog toga donekle oslabiti razmah akcije u Ljublj. pokrajini.

I 3. Ljubljana je usprkos žice i potpune zatvorenosti još uvek žarište političke akcije protiv okupatora. Za ilustraciju samo podaci [za april o stanju OF u Ljubljani: u 390 odbora OF obuhvaćeno ccà 600 članova, bez ženskog antifaš. i omladinskog pokreta u okviru OF. Ti su ljudi u aprilu prikupili blizu 300.000 lira bez zajma OF, koji iznosi mnogo više. Moraš k tome imati na umu, da su van žice skoro sva predgrađa sa 50% ranije ljubljanske partiske organizacije, što u gornjim brojkama nije uračunato. Jasno je da kod takve usidrenosti OF u masama, Bela garda može još samo da — denuncira. Po selima pak je i onako sve seljaštvo za OF i partizane, r Straha od paljevina nema, iako svaki dan gore sela. Na bazi odluke Izv. Odb. OF o konfiskaciji veleposeda⁵ (okupatorskih i petokolonskih), partizani i seljaci su već konfiskovali nekoliko imanja: konje » i što im treba uzeli su partizani, svu pokretnu imovinu podelili su seljacima, a što se zemlje i šume tiče, stvaraju se posebni seljački i odbori, koji su uzeli šumu u zajedničko iskorišćavanje, a na zemlji na partizanskom teritoriju kolektivno ovu i obrađuju, a pitanje podele odložili su za kasnije. Iz drveta velepos^dničkih šuma postavljaju barake za seljake iz popaljenih sela. Oduševljenje za partizane je upravo neopisivo. Uvek sam mislio, da će kod slovenačkih seljaka paljevina sela teže uticati nego n. pr. u Sandžaku ili Bosni. A u stvari je baš nasuprot! Čak i iz sela koja još nisu zapaljena, seljaci sami evakušu u brda i šume i spremaju se na paljevinu i odlazak u partizane. Sada, kada već postoji oslobođeni teritorij, seljaci su još odlučnije za nas. Niko više tih seljaka — neće moći da dobije.

4. Što se partizanstva tiče, javlja Ti štab o položaju. Ja bih samo potcrtao nekoliko najvažnijih činjenica kod toga:

a) Partizani su uspeli osloboditi dosta velik teritorij. Držim, da ga neće moći u celini držati tako dugo, kao što je to bilo u Srbiji itd. ali je to ipak krupan uspeh. Sada su partizani pred Ljubljanom i jučer su bili n. pr. na Igu (pod Krimom) 6 km od Ljubljane⁶. Bili su u njem nekoliko sati i razoružali karabinjere. A od tu do Kupe — jedinstvena partizanska teritorija, a sa druge strane Kupe — hrv. oslobođena teritorija. Držim, da će taj sektor borbe postati veoma važan i dobro bi bilo da mu i vi posvetite više pažnje.

b) Partizanske akcijg se povezuju sa narodnim ustankom. Odi' - čan primer su borbe prošle nedelje u Polhov Gradcu, ccà 10 km iz

⁵ Vidi dok. br. 40.

⁶ Prvi bataljon Notranjskog odreda „Ljubo Serčer“ zauzeo je Ig kod Ljubljane (vidi dok. br. 101).

Ljubljane u pravcu Ziri. Italijani su napali malu partizansku jedinicu, koja ih je dobro tukla, pa se posle povukla u Nemačku. Međutim, posle toga su se digli naoružani seljaci iz 6 sela i sami 4 dana vodili borbu sa nekoliko hiljada Italijana, koji su nadirali sa topovima i avijacijom (bombardirali i mitraljirali). U tim borbama su imali Italijani 300 mrtvih i ranjenih". Više od 200 seljaka je posle toga prešlo u partizane. Čak i žene i deca su se tukli.

c) Pruga Ljubljana — Trst sada je već pod partizanskom vatom i partizanske minerske jedinice sada sve više koče saobraćaj. Po nekim vestima borbe se vode već uz samu prugu. Jučer j> bio napr. bačen u vazduh čitav jedan transport i tek danas u podne saobraćaj je bio ponovo uspostavljen. Istovremeno je saobraćaj na pruzi Ljubljana—Kočevje skoro onemogućen, jer partizani zaustavljaju vlakove, legitimiraju itd., a pruga Ljubljana—Novo Mesto isto tako je stalno napadana. To znači, da položaj Italijana u samoj Ljubljani postaje sve teži i zaista vlada među njima neverovatna panika. Šef štaba divizije ljutito je rekao pre neki dan u razgovoru: kod nas vlada takva panika, da bi evakuisali Ljubljanu... kad bi jedan naoružani partizanski odred pokušao da je napadne. Naravski [to je] preterano, ali Italijani su u stvarnom strahu, da bi bili otsečeni od ... mržnji stanovništva... se obistinili naše nade u pogleda partizanske akcije u Gorenjskoj... Štajerskoj, onda će još pogotovo položaj Italijana u Ljubljani biti zaista veoma težak. Mislim, da bi pod takvim uslovima bilo nužno prići izradi zajedničkog ope-ac. [ionog] plana Hrv. i Slov., kako bi se mogao postići maksimalni uspeh. Držim, da taj sektor koji je sada, ujedinjavanjem slov. [enačke] i hrv.fatske] oslob.[ođene] feritorije, postao dosta velik, dobija vrlo velik značaj — baš zbog svoje blizine Italiji i Trstu. Javi što pre vaše mišljenje, a mi ćemo našem grupnom štabu narediti da uđe u lične razgovore sa predstavnicima h.v. Gl. štaba o zajedničkim operacijama na tom ujedinjenom sektoru. Uzgred: kada su se prvi put srele slov. i hrv. partizanske patrole na Kupi, razvile su se spontane manifestacije bratstva slov. i hrv. naroda, a posle i mitinzi itd. Javi o tim stvarima i Dedi⁸. Već i zbog pariranja p~o-pagande za Mihailovića je nužno potrebno da Moskva što više govori o borbama u Hrvatskoj i Sloveniji. A osim toga borbe u Sloveniji sada ne zaostaju za onima u Srbiji itd. Italijani upotrebljavaju tenkove (oko 30 nekog starog tipa), artiljeriju i avijaciju.

5. Nužno potrebno je uspostaviti radio vezu sa vama. Kad sam otišao od vas izgubio sam ugovorenu parolu i uslove. Zato molim

⁷ Reč je o borbi na Hribu. Podaci o gubicima neprijatelja uzeti su prema prvim, još neproverenim, izveštajima. Gubici nisu bili tako veliki. Podrobnije o toj borbi vidi dok. br. 204.

⁹ Kominterni

ja kuririma date pismene upute i uslove veze.* Dajte talasnu dužinu i sve što je potrebno za šifru*⁸. Sa Dedom ćemo ući u kontakt.

6. U pogledu mene, ja sam ovog mišljenja: ići u Zagreb nema stvarno nikakvog smisla, jer bi tamo bio više otsečen nego ma gde. Ostaću — ako vi ne rešite to drukčije — u Sloveniji a preko partizanske veze u stalnom kontaktu sa CK KPH i Glav. št. Hrv. Uostalom, nadam se da ću skoro poći na oslobođeni teren, pa ću se moći onda i lično naći sa Hrvatima negde na slov.-hrv. oslob. teritoriji! Svakako ću odatle s njima biti u boljoj vezi nego iz Zagreba.

7. Dražinovci u Sloveniji takođe pokušavaju svoju sreću i to ; — švercovanjem u partizane¹⁰. Na jednom su mestu uspeli (nekih 10), pa su ih brzo otkrili i postreljali. Tu naime postoji dekret OF, da se streljaju svi koji pokušavaju pored partizana stvarati oružane formacije¹¹. Mislim da se tu neće ponoviti Crna Gora. Inače — sada je i London nešto „preokrenuo“ i nama pomogao. Bela garda je posle Krekovih poziva na oružanu borbu sasvim dezorijentirana, a , mase vide u tom pozivu da je OF imala pravo. I zato Krek tom I- demagogijom ne samo da ništa nije dobio, nego sve izgubio.

8. Šaljem ti nešto materijala. Upozoravam te na tehničku izradu! Mogu ti sasvim bez preterivanja reći, da takve tehnike, l kakvu ima sada KP Slov., nikada nijedna nelegalna partija nije [imala. Ne samo listovi i brošure, nego i najkompliciraniji dokumenti se prave sada u našoj tehnici. Sve što šaljemo, izradila je partiska f tehnika i partiska štamparija.

9. Živimo u stanovima, kakve smo sa Fisherom¹² u Zgr. tako I uzalud želeli¹³. Ima ih u Ljubljani i oko nje oko 25—30 i u svakom [može [živeti] po nekoliko ljudi (2—5, pa i 15). To nas spasava svakodnevni racija. Ne mogu oprostiti Hrvatima, da nisu u Zgr, ni na L jednom mestu pokušavali da to naprave! Uštedeli bi mnogo kadrova. Tome se može ovde zahvaliti [za] nesmetani rad tehnike i pored svega italijanskog terora.

10. Od vas sam primio: 2 pisma Fish., jedno iz Zgr., drugo, od 10 aprila, iz vašeg „glavnog grada“. Ja sam poslao: jedan opširan izveštaj, jedan dopunski izveštaj, izveštaj Gl. št. slov. part. — sve

⁹ Od * do * u originalu precrtano mastilom.

¹⁰ Vidi dok. br. 97.

A ¹¹ Taj dekret IOOF, objavljen u „Slov. poročevalcu“ br. 5, od 31 januara 1942 god., proširuje pravo kažnjavanja smrtnom kaznom, koju predviđa „Odluka SNOO o zaštiti naroda“ (vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 40), na svakog koji radi na organizaciji oružanih jedinica za borbu protiv NOPO i NZ.

¹² Ivo Ribar

¹³ Misli se na tzv. „bunkere“, vešto maskirane, tajne podzemne prostorije za štampanje propagandnog materijala Narodnooslobodilačkog pokreta i za stanovanje aktivista-ilegalaca.

preko Zgr. Vaše zadnje pismo me razveselilo i pomoglo nam je s* podacima, da smo s njima malo parirali dražinovce, za koje je ovde glavni adut: da je u Srbiji i Bosni sporazum između partiz. i Draže. < Inače kažu za nas da smo trockisti, koji smo iz Moskve pobjegli **oi** Staljina, i da ćemo biti streljani kada ovamo dođe RKKA¹⁴. Uzgred, danas je to čak doneo „Slovenec"! Možeš zamisliti ital. slabost, kada su spali na to, da „štite" „poštene komuniste" od nas „trockista"! U pitanju londonske vlade ja se slažem s vama. Mi smo tu azeli vrlo oštar kurs, što možete videti iz priložene izjave IOOF. Izjavili smo, ukoliko se tiče slov. naroda, da može samo ona vlada predstavljati Slovence, u kojoj će biti predstavnici OF....

Interes oslob. borbe traži — slom i uništenje te petokolonaške bande (koja se kod nas zove Bela garda — pomalo klasno obojadosano doduše, ali mase su ga same pronašle i sada ti je podela tu: Bela garda s jedne, a OF s druge strane).

11. Ne znam šta da radim sa Mak.¹⁵ i sa ženom onoga koji je pao. Ne mogu naći drugog imena: to je sve skupa najobičnija intrigantska malograđanska ništarija! Zamisli: dajemo im preko 30.000 lira mesečno, pomažemo ih kadrovima i sve što hoće. A nj'hova glavna briga: kleveta protiv KPJ, protiv CK. protiv tebe, p'otiv CK KPH i CK KP Slov. i to u najodvratnijim formama. Pokušavali su obraditi kurira protiv naše Partije, kako bi pristao da odnese Valdesu¹⁶ neko pismo i telegrame protiv KPJ za Dedu, a da **to** sakrije pred nama! Kada je kurir to odbio, odbili su da dadu ma kakve podatke za Dedu o svem radu jer — nemaju poverenja u KPJ! Razbesnilo me je utoliko više, jer znam da skoro ništa ne rade, osim što su izdali neke letke, ali koje, najverovatnije, i samo oni čitaju. Javi šta da radimo. Ja sam sklon mišljenju da im više ne dajemo pare. Ipak ćemo slati, dok od tebe ne dobijemo rešenje. Dižim, da bi trebalo to javiti u celosti Dedi. Traži mandat za sebe, da možeš da kontrolišeš ili rasteraš tu malograđanštinu. U pitanju Primorja se naravski on ne slaže. Ali šta, mi sada tamo imama PK KP Slov. ... jako brojne odbore OF, partizanski odred od oko 100 ljudi (većinom Slovenaca — ital. dezertera). U poslednje vreme smo obnovili snažne veze u samom Trstu. Neka on priča — mi ćemo raditi. Javi to svakako Dedi.

Javi se što brže, da vidimo kako ova naša partizanska veza valja. Bilo bi dobro, ako napišete kratak izveštaj i za IOOF (neka se F. lati). Dob-o je iz formalnih razloga. Ili bar kratak odgovor na njihov pozdrav. Svi ovdašnji drugovi sve vas, a naročito tebe, srdačno

¹⁴ Radničko seljačka crvena armija

¹⁵ Umberto Massola Quinto

'> Radio-veza sa Kominternom

pozdravljaju. Gašper¹⁷ me je još u poslednjem pismu molio da ti
"predam njegov pozdrav! Užasno mi je teško za njega"

I Primi srdačne drugarske pozdrave od

Bevca¹³

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

BR. 90

**NAREDBA ŠTABA PRVOG BATALJONA „LJUBO ŠERCER“
OD 18 MAJA 1942 GOD. KOMANDI TREĆE CETE ZA ODBRANU
RAKITNICKOG SEKTORA OSLOBOĐENE TERITORIJE¹**

**STAB PRVOG BATALJONA NO
„LJUBO ŠERCER“**

Br. 26

Položaj, 18 maja 1942

KOMANDI TREĆE CETE BATALJONA „LJUBO ŠERCER“

Položaj

Ceta treba da ostane u sadašnjem sastavu kako je naređeno ranijom naredbom ovog štaba. Što pre likvidirati ljudstvo koje nosi hranu na 411133243325457315², istog dana kad to učini Druga četa na svome sektoru. Za tu akciju treba odrediti isti dan. Ako je ljudstvo dovoljno, treba jedan vod organizovati u okolini 2122 22735414³ sa zadatkom da stalno uznemirava obližnje garnizone u 723311154573-» 7273⁴ 53111494552255⁵ 2425551533⁶.

Od komande se zahteva što veća aktivnost u akcijama i na terenu. Posadu u 245511552245737273⁷ treba stalno gađati i uznemiravati. 11141573414555⁸ treba po svaku cenu držati i dobro osigurati iz 24255515 i 7333111545737233⁹. Podatke za štab slati preko Druge čete.

Ceta treba stalno da napada prugu — onemogućuje saobraćaj i tuče vozove. Upadati preko pruge u pravcu 61119445731533¹⁰. Sve

¹⁷ Tone Tomšič

¹⁹ Edvard Kardelj

¹ Kopija originala u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

¹ Trebelnik. Na Trebelniku (k. 814) Italijani su imali protivavionsku zaštitu za odbranu mosta u Borovici.

¹ Sv. Vida

⁴ Cerknici

⁵ Grahovu

* Blokama

⁷ Borovnici

⁸ Rakitna

• Bloka i Cerknice

¹⁰ Vrhnike

određene drumove dobro zaseći i zaseke obnavljati. Postavljati zasede, vršiti zamračenje, kidati telefonske i telegrafske veze i po oslobođenim selima obesnažiti sve okupatorske naredbe. Odmah organizovati kres na 22734583335 22119451ⁿ.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:

Polit, komesar:

BR. 91

NAREDBA ŠTABA PRVOG BATALJONA NOTRANJSKOG ODREDA „LJUBO ŠERCER“ OD 18 MAJA 1942 GOD. KOMANDI ČETVRTE CETE ZA IZVOĐENJE AKCIJA U REJONU RAKEK, LAZE, LOGATEC¹

ŠTAB PRVOG BATALJONA NO
„LJUBO ŠERCER“

Br. 27

Položaj, 18 maja 1942

KOMANDI 4 CETE BATALJONA „LJUBO ŠERCER“

Položaj

Neka se četa po mogućnosti pojača i zauzme položaj u blizini 5455247214ⁿ. Informacije treba uzeti od meštana iz 651423334214³ iz kojeg će se uzeti u sastav čete i nekoliko meštana koji će služiti za vodiče. Četa treba da se nastani u lovačkoj kući.

Sa akcijama odmah početi sa svom aktivnošću. Rejon akcija: 1152153315 25147133 25555352413334⁴. Sprečiti saobraćaj prugom i na oba drumova koji vode iz 25555391417291⁵ u pravcu 119115331552⁶. Na tim drumovima praviti zaseke i zasede i stalno uznemirivati neprijatelja. Eksploziv dobiti od Zana.

Ako je ishrana iz obližnjih sela nedovoljna (24335312458333 623332552225839193 545S633334)⁷ treba stupiti u vezu sa komandom Treće čete.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:

—

Polit, komesar.

¹¹ Vinjem Vrh

¹ Kopija originala u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Dobca

³ Padeža

⁴ Rakek, Laze, Logatec

⁵ Logatca

⁶ Rakeka

⁷ Begunje, Bezovljak» Dobec

IZVEŠTAJ KOMANDE DRUGE CETE DRUGOG BATALJONA
PRVE GRUPE ODREDA OD 18 MAJA 1942 GOD. ŠTABU GO-
RENJSKOG ODREDA O STANJU CETE I O IZVRŠENIM
AKCIJAMA¹

18 V 1942 g.

Druže Maks!²

Stanje čete: 35 partizana, 3 su u rashodu, 1 puškar i 2 kurira koji su otišli u Italiju; jednoga (Lostana) izgleda da su Nemci uhvatili. Bio je bez oružja, uhvatili su ga u nekoj kući u selu njegovom krivicom, pošto je ušao u tuđu kuću.

Oružje: 4 mitr., 45 pušaka (10 rezer.)

Municija: Mitraljesci po 700, strelci po 150.

Moral: na zadovoljavajućoj visini.

Akcije: 1) U noći 13/14 V okupirano selo Brode, gde se vršila politička propaganda i ishrana ljudstva.

2) Na dan 14 V u 12 č. napadnut je auto Gestapoa između sela Brode—Šefert. 1 gestapovac ubijen, 3 ranjena.

3) U noći 14/15 V okupirano selo Pevno, gde se vršila politička propaganda i ishrana ljudstva.

4) U noći 15/16 V rekvirirana hrana kod Nemcima naklonjenog seljaka Babnika iz Crngroba.

5) U noći 16/17 V leci propagandnog sadržaja nalepljeni na vežbalištu Vermanšaftsbunda³ u Škofjoj Loki.

Iz Italije nemamo nikakvih vesti.

Druže Maks, javi kad možemo doći po mitraljeze. Ovom prilikom bih Te molio — ako imate nešto suviše ručnih bombi, mi ih imamo samo 14 kom. Dalje, ako imate municiju za pištolj „Štajer” 8 mm, jer mi imamo pištolj, a municije nimalo.

Prilažem Ti izveštaj druga Stefana⁴.

Kamničane još nisam otpremio, pošto do sada još nije bilo kurira za vezu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Janušik⁵

Tu se sada nalazi takođe Johan i Mirko⁸ lekar.

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Maks Krmelj, politkomesar Drugog bataljona Prve grupe odreda

³ Wehrmannschaftsbund (poluvojnička nemačka organizacija, koju su Nemci počeli da organizuju i u Gorenjskoj)

⁴ Lojze Kebe-Stefan, politkomesar Prve grupe slovenačkih partizanskih odreda

⁵ Stane Stare

⁸ Ivan Bertoncelj-Johan i dr Janez Kmet-Mirko. Ivana Bertoncelja je pozvao štab Prve grupe odreda u Poljansku Dolinu, gde se štab tada

**IZVEŠTAJ „PARTIZANSKOG VESTNIKA“ OD 13 MAJA 1942
GOD. O JEDNOMESEČNIM REZULTATIMA RADA DRUGOG
BATALJONA NOTRANJSKOG ODREDA¹**

**PRVI MESEC RADA DRUGOG BATALJONA NOTRANJSKOG
ODREDA**

16 maja je proslavljen partizanski praznik Drugog bataljona. Tog dana se, naime, napunio mesec dana od formiranja bataljona. Tom prilikom je štab bataljona izdao dnevnu zapovest iz koje uzimamo:

Prolećni partizanski • ofanzivni talas zahvatio je i naš bataljon. U međuvremenu je broj ljudstva skočio za više od 100%. U tom vremenu u naše odrede došle su i prve partizanke, koje su se odmah pokazale veoma korisne u našim redovima baš u onim poslovima za koje muškarci nisu najspretniji. Raduje nas što su sve one odlučne i što žele s puškom u ruci boriti se za našu svetu stvar. U tom mesecu se naše naoružanje povećalo za 50%, što nas može razveseliti, ali nas ne može zadovoljiti. Naročito se moramo potsetiti da smo u tom mesecu oduzeli malo oružja neprijatelju (12 pušaka i nešto bombi). To treba popraviti.

Borbeni duh obuzeo je sve naše jedinice. Svi mi želimo borbe, jer smo baš zato otišli u partizane da donesemo smrt fašizmu. U ovom mesecu je štab bataljona s velikom radošću napisao 23 ratna izveštaja o 35 akcija. Na svojem području smo neprijatelju uništili sve telefonske veze i sve drumove onesposobili za automobilski saobraćaj. Neprijatelju smo napravili štetu od više miliona, a u korist partizanske vojske zaplenili smo pokretnog fašističkog imanja u vrednosti milion lira. Takođe smo i živu neprijateljsku snagu osetno pogodili. Prema našim podacima u ovom mesecu uništili smo 255 vojnika i 8 oficira. Ali moramo imati u vidu da su fašističke žrtve sigurno veće nego što smo ih mi mogli utvrditi i da je broj ranjenih, verovatno, isto toliki koliki i broj mrtvih. To znači da smo fašistima izbacili iz borbenog stroja sigurno više od 500 ljudi. Zarobili smo 17 neprijatelja.

nalazio, i dao mu zadatak da organizuje Kokrški odred. Bio je imenovan za komesara Kokrškog odreda. Iz grupe 120 partizana, koje je Glavni štab poslao Prvoj grupi odreda kao pojačanje, a doveo preko granice kurir Cveto Novak-Iztok, dodeljeno mu je 30 boraca, naoružanih puškama i sa 2 laka i 1 teškim mitraljezom.

Ovo jezgro Kokrškog odreda otišlo je krajem maja Dreko Save, gde je u početku juna formiran Kokrški odred sa dva bataljona (podaci: Ivan Bertonec).

¹ „Partizanski vestnik“ br. 1, od 18 maja 1942 godine

Za vreme borbi ovog meseca izgubili smo 3 druga. Slava tim poginulim našim ratnim drugovima i nek bude naša čvrsta odluka da ih još krvavije osvetimo! Za svakog poginulog partizana najmanje 100 fašista! Lakše ranjena bila su 2 naša druga, koji će se uskoro vratiti zdravi u naše borbene redove.

Fašisti su pooštrili teror nad civilnim stanovništvom. Nekoliko puta uspelo nam je sprečiti haranje njihovih banditskih rulja. Oslobođili smo priličan deo svoje lepe slovenačke domovine i na njemu branimo živote domaćeg stanovništva. Danas već beže ugrožene porodice na našu teritoriju, što od nas zahteva nove obaveze i napore. Na našoj teritoriji razvijamo saobraćaj sa svim raspoloživim sredstvima i organizujemo civilno stanovništvo za odbranu, bezbednost i rad.

Prošlog meseca sa hrvatskim partizanima postigli smo stalnu i redovnu vezu : drugarsku borbenu saradnju. Živim primerom smo pokazali šta je i kakva je sloga naroda Jugoslavije.

Ma da smo u pitanju denuncijanata i izdajnika bili suviše popustljivi (što u buduće neće biti), ipak smo 5 tih nitkova likvidirali i tako sprečili mnoge nesreće.

Slične i pokatkad još bolje uspehe su pokazali i drugi partizanski bataljoni. Ali naš rad idućeg meseca mora biti još bolji!

**POZDRAV GLAVNOG ŠTABA NARODNOOSLOBODILACKIH
PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE GLAVNOM ŠTABU
HRVATSKIH NARODNOOSLOBODILACKIH PARTIZANSKIH
ODREDA OD 19 MAJA 1942 GODINE¹**

**GLAVNI STAB
SLOVENACKIH PARTIZANSKIH
ODREDA**

Položaj 19 V 1942

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKIH PARTIZANSKIH ODREDA

Položaj

Dragi drugovi!

Kako Vam je poznato, slovenačke narodnooslobodilačke partizanske jedinice uspostavile su vezu sa hrvatskom slobodnom teritorijom koju brane hrabri hrvatski partizani².

Mi se, drugovi, ponosimo Vašom herojskom borbom i vašim velikim uspesima koje ste izvojevali u borbi s okupatorima i izdajničkom Pavelićevom ustaškom bandom. Vaši uspesi su snažno odjeknuli širom Slovenije.

Sav slovenački narod s velikim simpatijama prati vašu herojsku borbu. Osobito se vama oduševljavaju slovenački partizani koji u vama gledaju primer kako se treba boriti i pobeđivati nadmoćnijeg neprijatelja.

Vaši herojski partizani i uspesi koje ste postigli protiv okupatora i domaćih izdajnika, Pavelićeve bande, dokazuju celom svetu da je izdajnik Pavelić najveći lažov kad trubi da je sav hrvatski narod za njega i njegovu izdajničku politiku.

Mi vas, drugovi, uveravamo da ćemo mi, slovenački partizani, uložiti sve svoje moći da što više doprinesemo zajedničkoj pobedi slovenačkog, hrvatskog, srpskog, crnogorskog i drugih naroda Jugoslavije i da ćemo, bez obzira na krv i žrtve, boriti se rame uz rame s jugoslovenskim narodima, s bratskim velikim ruskim narodom, njegovom herojskom i nepobedivom Crvenom armijom koja svakog dana zadaje sve teže udarce nemačkom fašizmu, do potpunog oslobođenja naše napaćene zemlje. Najodlučnije ćemo se boriti protiv svakoga ko bi nas pokušao odvojiti od bratskih naroda Jugoslavije.

Mi smatramo i želimo da što pre dođe do koord.nacije vašeg i našeg operativnog plana, što bi i nama i vama omogućilo veće pobeđe nad okupatorima. Na taj način bi se razvilo još veće bratstvo

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

¹ Vidi dok. br. 84.

Glavno poveljstvo
slovenskih partizanskih
čet

Na položaju, 19. maja 1942.

M H O. G H P. J.
OSTRO KOTRINSKI, ZOBANČEVSKI PLES
So. Pe. 12
61 0

Glavnom poveljstvu hrvaških partizanskih čet

Na položaju

Dragi tovariši!

Takor vam je znano, da vupostavila slovenske narodno-osvobodilne partizanske čete stik s hrvaškimi osvobodilnimi teritorijami, ki ga branijo junaki hrvaški partizani. Tovariši, mi smo pomislili na vašo herojsko borbo in vaše velike uspehe, katere ste izvajali v borbi s okupatorji in izdajalci Paveliševimi ustaške bande. Velik je od nas slovenski o vaših uspehih.

Vas slovenski narod z velikimi simpatijami spremlja vašo herojsko borbo. Posebno so na vas navdušeni slovenski partizani, ki imajo v vas primer, kako se je treba boriti in uspevati nadmočnega sovražnika.

Vaši herojski partizani izvajajo, katere ste izvajali proti okupatorjem in izdajalcem Paveliševim bandam, pokažite vsemu svetu, da je izdajalec Paveliš najhujši izdajalec, ker trobi, da je vas hrvaški narod sanj in na njegovo izdajalstvo palitilo.

Tovariši, mi vas nagovarjamo, da bomo slovenski partizani vložili vse svoje sile, da čim več doprinesejo k skupni stvari slovenskega, hrvaškega, srbskega, dravarskega in drugih narodov Jugoslavije. Da se bomo borili na glade na črno, ker, samo ob nam s jugoslovanskimi narodi, s hrvaškimi velikimi ruski narodi, s hrvaškimi junaki in nepremagljivo vašo armado, ki čaka vaš dan velike udarce nacističnem fašizmu, do popolne osvoboditve naše izmučene zemlje. Da se bomo najučelneje borili proti vahanju, ki nas bo poskušal odvojiti od bratah naših narodov Jugoslavije.

Mi verujemo in naša želja je, da čim prej pride do koordinacije v vašem in našim operativnim delom, kar bi nam in vas omogočilo večje uspehe nad okupatorji. Ne bo nam in se naravnost se vaše hrvaške in slovenske in hrvaške narode, kar bi tudi dvignilo borbeno moralo obeh narodov.

Tovariši, mi smo prepričani, da bodo tudi v bodoče vaše herojske čete se s področja no borbo in uspešnostjo napredale in uničevale okupatorje in domače izdajalce, kakor tudi vse tiste, ki poskušajo ali bodo poskušali ovirati osvobodilno borbo hrvaškega naroda /rasi Mihalovič/.

Pošiljamo pozdrave hrvaškim partizanom in partizankam Hrvaške. Želimo jim še večjih uspehov in slavnih podvigov, ki bodo v zgodovini osvobodilne borbe hrvaškega naroda in narodov Jugoslavije zapisani s slavnimi črkami.

Sprejmite tovariške pozdrave

Spart fašizmu - svoboda narodu!

Est

Komandant:

Peter Stingelj

Političkomisar:

Jernej Bonarac

među slovenačkim i hrvatskim narodom, što će takode podići borbeni moral oba naroda.

Drugovi, mi smo uvereni da će i ubuduće vaše herojske jedinice udvostručenom snagom i jo švećom smelošću napadati i uništavati okupatora i domaće izdajnike, kao i sve one koji pokušavaju ili budu pokušavali ometati oslobodilačku borbu hrvatskog naroda (razni Mihailovići).

Šaljemo pozdrave hrabrim partizanima i partizankama Hrvatske. Želimo im još većih pobjeda i slavnih podviga koji će u istoriji I oslobodilačke borbe hrvatskog naroda i naroda Jugoslavije biti zapisani zlatnim slovima³.

Polit, komesar:
Vlado Katić*

Komesar:
Ivo Vladić""

Primate drugarske pozdrave
SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:
(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar

Politkomesar:
Jernej Posavec

» Odgovor Glavnog štaba hrvatskih partizanskih odreda objavljen je u organu Glavnog štaba Hrvatske, „Partizanu“ br. 1, od 1 jula 1942 godine. Odgovor glasi:

„Dragi drugovi,

, Primili smo vaš drugarski pozdrav od 19 V 1942, što su nam ga predali vaši drugovi kuriri.

Culi smo za vaše velike uspjehe u borbi protiv razbojničkih okupatora naše zemlje i divimo im se.

Pokazali ste da ste pravi sinovi svoga naroda, koji svojom krvlju pišete najslavnije stranice u povijesti Slovenije. Uvjereni smo da će vam patnje vašeg naroda, vaš patriotizam i ljubav prema slobodi još čvršće utisnuti pušku u vašu junačku desnicu, te da ćete — oslanjajući se na pobjede herojske i nepobjedive Crvene armije i slobodoljubivih naroda svijeta — istjerati okupatora iz svoje zemlje.

Vaš će nam primjer, drugovi, dati potstreka, da i mi još čvršćom rukom nastavimo borbu protiv istog neprijatelja i njegovog sluga Pavelića. Trudit ćemo se da im zadamo što teže udarce, a nemilosrdno ćemo se obračunavati sa svim domaćim izdajicama, koji pokušavaju da nas odvoje od bratskih nam naroda Jugoslavije, od naroda Sovjetskog Saveza, od ostalih Slavena i slobodoljubivih naroda svijeta.

I naša je želja da produbimo saradnju naših partizana, koja je već spontano nikla, te da ujedinjeni uzmognemo jačim snagama tući razbojničkog neprijatelja.

Izručite naše bratske pozdrave svim slovenskim partizanima i partizankama, kojima želimo mnogo uspjeha u borbi.

S drugarskim {»zdravom

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

* Vladimir Bakarić

** Ivo Rukavina

BR. 95

**UPUTSTVO GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLO-
VENIJE OD 19 MAJA 1942 GOD. ŠTABU TREĆE GRUPE ODREDA
O TAKTICI BORBE PROTIV NEPRIJATELJA¹**

**GLAVNI STAB
SLOVENACKIH PARTIZANSKIH
ODREDA**

Položaj, 19. maja 1942
Br. 2/III

STABU III GRUPE SLOVENACKIH PARTIZANSKIH ODREDA

Položaj

Potvrđujemo prijem vašeg dopisa od 15. maja, kopije dopisa štabu Notranjskog odreda i br. 1 „Glasa partizanov“-a. Dopis smo primili na znanje i primećujemo sledeće:

1) Obradovalo nas je to što ste u svojoj borbi imali tako velike uspehe i što ste već pristupili realizaciji svoga plana, oslobođenju teritorije. Iz „Glasa partizanov“ smo videli herojske podvige Drugog bataljona Notranjskog odreda³.

2) Moramo vas upozoriti na sledeće činjenice koje smo primetili u „Glasu partizanov“:

a) Italijani se kreću po šumama tajnim stazama, odakle dolaze i odlaze, dok vi verovatno na tim prilazima ibernate postavljenih zaseda ili bar straža. (Slučaj Kočevske Reke, gde su vam Italijani pobjegli.)

b) Treba paziti da se tako bezbrižno ne vozite automobilima po drumovima, dok se Italijani bezbrižno šetaju po šumama. Moglo bi se lako dogoditi da Italijani preuzmu našu taktiku i na oslobođenoj teritoriji idu u partizane i da na taj način vode borbu protiv nas. Isterati Italijane sa raznih utvrđenja i drumova nije bilo baš teško, ali isterati napr. „alpince“ iz šuma odakle bi postavljali zasede i napadali nas, bila bi neuporedivo teža stvar. Sprečavaće ovladavanje oslobođenom teritorijom. Ne treba se zavaravati time da se Italijani ne usuđuju u šumu, već morate postaviti: Italijani ne smeju u šumu.

c) Naša taktika mora biti: postavljanje po svim putevima, drumovima i stazama zaseda, straža i kružnih patrola. U oblasti tih zaseda čistiti teren od neprijatelja i tako stalno pomicati zasede

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² „Glas partizanov“, časopis štaba Treće grupe odreda

³ Vidi dok. br. 93.

na pr'ed, "širiti teren i potiskivati neprijatelja na njegove utvrđene noložaje. Nijedan prelaz, nijednu stazu ne ostaviti bez nadzora.

P .. j) Oslobođavanje teritorije treba preneti i na teritoriju 'drugih odreda vaše grupe, iako novooslobođena oblast ne bi bila odmah povezana sa sada oslobođenom teritorijom. Treba računati sa tim da će Italijani pokušati jednu veću ofanzivu na sada oslobođenu teritoriju. Zato je potrebno odmah početi ofanzivu i drugde, da Vi se pritisak Italijana tja, oslobođenu teritoriju smanjio. A s druge strane i zbog toga: da proteramo Italiane sa svih slabijih tačaka u njihove utvrđene varoši. Spojimo oslobođene teritorije i držimo Italiane u kleštima, pa predimo u napad na utvrđene varoši. Taktika oslobođavanja teritorije na većim sektorima ČB biti takođe lakša nego kad bismo sada -tu oslobođenu teritoriju širili preko utvrđenih I varoši. Zato neka svaki odred osvaja i čisti zemljište na svojoj teritoriji.

Sto se tiče sprovođenja i organizacije političke vlasti, upozoravamo vas da ne postupate tako sektaški, kako ste to pokazali uputstvima štabu Notranjskog odreda. Tj mesfite odboie treba birati I i saveznike koji dosad možda nisu pripadali nijednoj stranci ili grupi. Organizujte svuda mesne i sreske odbore. Za sprovođenje f vlasti treba izabrati ili postaviti Izvršni odbor za oslobođenu teritoriju, u kome treba da bude i pretstavnik vojne vlasti III grupe odreda i koji će stajati pod direktnim rukovodstvom centralnog Izvršnog odbora OF. Prepis vašeg dopisa štabu Notranjskog odreda poslali smo Izvršnom odboru OF, da vidi kakve ste korake već preduzeli i da i sa svoje strane preduzme potrebne mere i pruži vara u tome pomoć. Ono sektaško mesto u pismu smo, naravno, precrtali. Poslali smo vam priloženih 85.000 (osamdeset pet hiljada) lira za prvu nuždu i dva bona OF⁴ po 10.000 (deset hiljada) lira, koje smo dobili na uvid. Naknadno vam šaljemo veću svotu novaca. Od Izvršnog odbora ćemo takođe isposlovati bonove, ukoliko ne bude dovoljno novaca na raspoloženju. Ali napominjemo da treba voditi knjigu o prihodima i izdacima, jer će se sve morati obračunati. I . O vašim se zahtevima vodi računa i dobićete sve, koliko to p bude u našoj moći.

...

Došli su vam članovi Glavnog štaba, drugovi Jernej Posavec⁵ i Vitez⁶. S njima se dogovorite o ostalim pitanjima i zadacima koje vam budu predložili. U pogledu organizacije kurirske patrola za

* Bonovi koje je IOOF izdao na osnovu svoje odluke o zajmu (vidi I Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 41).

⁵ Ivan Maček-Matija

⁶ Franc Ravbar-Vitez, narodni heroj, poginuo 14 januara 1943 godine kao komesar Alpske zone NOV i POS. Godine 1941 Vitez je bio član kolegija VOS OF i do proleća 1942 komandant službe bezbednostr VOS OE u Ljubljani.

Vrhovni štab, dajemo vam sledeće instrukcije: vrlo je važno: 1) <ja kuriri idu direktno u Vrhovni štab preko Glavnog štaba Hrvatske-2) da budu dobro snabdeveni sa svima znacima itd.; 3) da čuvaju pisma; 4) da tamo propisno raportiraju; 5) ako se ne bude moglo direktno u Vrhovni štab, neka ostave pisma i materijal u hrv. Gl. štabu; 6) ako dođu u Vrhovni štab, da uzmu sa sobom i hrvatsku pratnju i da se u putu dogovore sa svima štabovima o uspostavljanju što trajnije kurirske službe od punkta do punkta; 7) kuriri treba da budu dobri, takvi da mogu izdržati dugo putovrnje; 8) ako ih hrvatski Glavni štab savetuje da ne idu direktno u Vrh. štab, nek odmah ne popuste, ali ipak ne treba ići glavom kroz zid, da nam ne bi u putu propali.

Kuririma smo izdali putnu legitimaciju u kojoj ćete vi upisati samo imena patrole.

Poštu ćete sortirati vi i kuririma tačno objasniti šta je za Gl. štab Hrvatske, a šta za Vrh. štab.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:

(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar

Politkomesar:
Jernej Posavec

PS.: Naša obaveštajna služba nas naknadno izveštava da se navodno divizija „Lombardia“ pomiče iz Delnica prema Kočevju u cilju da očisti kočevske šume. — I Grazioli je govorio o jednoj diviziji.⁷

Isto tako izveštava Obav. da se uz granicu kod Mokronoga skupljaju Nemci. Po našem mišljenju, to je samo zbog zaštite granice. Pošaljite patrolu da izvidi.

Obaveš. dalje javlja da partizani u Rogu neekonomično postupaju sa hranom, tobože zato što će kroz 2 meseca biti već kraj. Da naročito mnogo troše masti, Kontrolišite i izdajte naređenje o čuvanju hrane.

¹ Od 3—18 juna 1942 god. stigla je po ešelonima u kočevski predeo italijanska divizija „Macerata“, dok „Lombardija“ nije bila u Sloveniji.

**IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGE GRUPE ODREDA OD 19 MAJA
1942 GOD. O DIVERZIJI NA ZELEZNICKOJ PRUZI GROSUPLJE—
ZALNA, NAPADU NA MANASTIR U STIČNI I AKCIJI NA BELO-
GARDISTIČKU GRUPU MILANA KRANJCA¹ "**

**II 'GRUPA
PARTIZANSKIH ODREDA
STAB GRUPE**

Br. 11/1

Položaj, 19 V 1942

RATNI IZVEŠTAJ BR. 3 ŠTABA II GRUPE ODREDA

1) Dana 12 IV minirana je pruga između stanica Grosuplje—Zalna. Saobraćaj bio je prekinut celu noć.

2) 20 IV, 23 IV i 27 IV izvršeni su noćni napadi na vojničke transportne vozove među stanicama Stična—Radohova Vas. Ukupno ubijeno 7 italijanskih vojnika i preko 10 ranjeno. Istovremeno je minirana pruga. Vlasti su zatim ukinule noćne vojničke transporte. s

3) 8 V je patrola drumske kontrole prilikom svog redovnog pregleda autobusa Stična—Zužemberk ubila karabinjera Navetti Francesca iz Napulja. Zaplenjeno oružje i sprema.

4) 13 V izvršen je noćni napad na manastir u Stični gde se nalazi sedište karabinjerske posade i stičanske Bele garde.

5) 14 V mitraljeskom smo vatrom napali crkveni toranj u St. Vidu kod Stične, gde su Italijani smestili jako utvrđeno mitraljesko gnezdo. Uništen je reflektor, više Italijana ranjeno. U panici su ispućali svu municiju i sve bombe izbacali u prazno.

6) 16 V ubijena su 2 italijanska vojnika kod s. Ponikve, kraj Dobrog Polja, koji su iznudaćali i krali jaja seljacima. Oružje i sprema zaplenjeni.

7) 18 V je obaveštajna služba javila našem štabu da se u šumama u blizni Dobrunja mobiliše belogardističko-četnička banda. Odmah smo na lice mesta poslali partizanski odred koji je ovu bandu opkolio i pohvatao. Priznali su da su se okupili da se naoružaju u odrede koji imaju zadatak da se bore protiv slovenačkih narodno-oslobodilačkih odreda i da izbegavaju svaki sukob sa Italijanima.

¹ Kopija originala u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

U smislu dekreta Izvršnog odbora OF od osuđeni su na smrt i streljani sledeći belogardisti:

Jakoš Franc, Dobrunje
Jakoš Franc mlađi, moler, Dobrunje
Cankar Maks, đak, Dobrunje
Pavčič Janez, student, Bizovik, i
Jakoš Franc, moler, Bizovik³.

Za to vreme je ukupno likvidirano 34 narodna izdajnika
U celom tom periodu nismo imali nijednog mrtvog ni ranjenog.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:

Politkomesar

BR. 97

IZVEŠTAJ ŠTABA DRUGE GRUPE ODREDA OD 19 MAJA 1942 GOD. GLAVNOM ŠTABU PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE O IZVRŠENIM PRIPREMAMA ZA PRELAZ U ŠTAJERSKU¹

DRUGA GRUPA
PARTIZANSKIH ODREDA
STAB GRUPE
Br. 12/1

Na položaju, 19 maja 1942 godine

RAPORT BR. 5 ŠTABA DRUGE GRUPE ODREDA

1) Odlazak smo mogli pripremiti tek za danas. Koncentracija se izvršila dan docnije, pošto bataljoni nisu u jednom danu mogli

³ Odluka o zaštiti slovenačkog naroda i njegovog pokreta za oslobođenje i ujedinjenje (vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 40).

⁵ Početkom maja 1942 god. belogardističko rukovodstvo u Ljubljani počelo je organizovati belogardističke oružane grupe za borbu protiv partizana. U okolini Dobrunja, u selima između Sv. Urha i Polja, delovala je grupa „Slovenske legije“, belogardističke vojničke organizacije, pod vođstvom Joška Jakoša i župnika Ketea. U ovaj predeo došla je iz Ljubljane prva grupa od 11 četničkih izdajnika pod vođstvom bivšeg aktivnog jugoslovenskog poručnika Milana Kranjca, kojima se priključilo još 5 članova „Katoličke akcije“ i „Slovenske legije“ iz sela oko Sv. Urha. Krenuli su prema Dolenjskoj, sa partizanskim znacima na šajkačama, da se ne otkriju. Pomenuta akcija Druge grupe odreda doduše nije uspela uništiti gninu Milana Kranjca ali je uništila njihovu terensku organizaciju, koju su ovi ostavili za sobom. Grupa je dan ranije već išla dalje i Franček Saje: „Belogardizem“, poglavlje „Neuspeh prvih belih grupa“, str. 319--324).

¹ Kopija dokumenta nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

izvršiti marš i pošto smo s Trećim bataljonom tražili kontakt dva dana, jer je bio u pohodu. Tu smo se opet zadržali pošto smo izvršili likvidaciju četničke bande³. Pri tome nismo smeli čekati niti jedan dan, inače bi pobjegla prema Gorjancima. Šteta što je Narodna zaštita suviše upadljivo kontrolisala tu bandu, tako da su oni to opazili i mi ih nismo sve pohvatali niti ih našli sa oružjem. Gde imaju oružje — nismo mogli saznati. U prilogu vam šaljem **tapi**-snik o saslušanju. Tu stvar treba još ispitati. Saznali smo, da Bela garda vrši represalije u dolini⁴. Zamolili su nas za pomoć⁵. Morali smo odbiti pošto danas moramo preko⁶. Narodna zašt'la neka zaštiti sela pred Belom gardom.

2) Odlazimo sa efekt'vom 513 ljudi. Mobilizacijske mogućnosti su još ogromne.

•3) Prilažemo kopiju podataka koje smo ostavili Trećoj **gTupi** odreda za naše ranije područje. Mnoge stvari koje smo uređivali poslednjih dana, treba tek urediti.

4) Obrazovali smo još jedan bataljon sa 4 čete. Ceo taj bataljon dejstvovaće po drumovima, zajedno sa Drugim bataljonom.

5) Imamo dosta ljudi bez oružja. Ali ubeđeni smo da ćemo ih uskoro naoružati oružjem okupatora.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:

Politikdmèsar:

³ Treći bataljon je stigao na zbornu mesto 19 maja ujutro. Istog dana formiran je i Peti bataljon, koji bi trebao da vrši Ulogu rezerve **štaba** grupe kod prelaza u Štajersku.

⁵ Vidi dok. br. 96.

⁴ Misli se na dolinu Besnice i dolinu prema Gro^uplju.

⁵ Druga grupa odreda, koja se nalazila na sektoru Pogled—Lipo, glav primila je nekoliko molbi koje su poslali seTjaci okolnih sela tražeći da grupa ostane na dosadašnjem terenu.

⁶ Istog dana grupa je **uveče** izvršila pokret preko italijafsko-nemačke demarkacione linije s namerom da pređe Savu i da-se-prebaci u Štajersku. Prelaz preko Save nije usoeo, jer su kod Janča nastale žestoke borbe s Nemcima (vidi dok. br. 108).

**PROGLAS ŠTABA PRVOG BATALJONA NOTRANJSKOG OD.
REDA „LJUBO ŠERCER“ OD 19 MAJA 1942 GOD. STANOVNI.
STVU OSLOBOĐENOG IGA KOD LJUBLJANE¹**

**STAB PRVOG BATALJONA NO
„LJUBO ŠERCER“**

P R O G L A S

Narodnooslobodilačke partizanske čete oslobodile su vaš kraj².
Jedinu vlast u kraju otsad pretstavlja Osvobodilna fronta, tj.
terenski odbor OF i partizanska komanda.

Ukidaju se sve uredbe, odredbe, naredbe i svi zakoni fašističkih okupatora, policiski čas, uredbe o predaji životnih namirnica i stoke, o klanju svinja, razne policiske odredbe, zabrana vožnje biciklima itd. itd.

Pošto otpor okupatora još nije slomljen, štab bataljona određuje sledeće:

1. Partizanskoj vojsci treba predati odmah sve oružje, municiju i sav ostali vojnički i sanitetski materijal.

2. Za slučaj okupatorskog napada ili kakve druge opasnosti bezuslovno treba slušati uputstva partizanske komande, odnosno partizanskih jedinica.

3. Zbog opasnosti vazdušnih napada okupatora, sva oslobođena pokrajina mora biti od mraka do zore strogo zamračena.

4. Svako lice koje bi širilo alarmantne vesti koje ruše moral stanovništva na oslobođenoj teritoriji treba odmah uhvatiti i privesti, odnosno prijaviti najbližoj partizanskoj jedinici.

5. Zbog opasnosti špijunaže zabranjen je izlaz iz oslobođene teritorije i kretanje civilnog stanovništva iz kraja u kraj. U iznimnim slučajevima dozvole izdaje štab bataljona ili njegovi poverenici.

6. Mobilizacija u partizansku vojsku je dobrovoljna. U partizansku vojsku primaju se i žene, koje će se zaposliti kao kurirke, kuvarice, bolničarke i slično. Hrabre i odlučne žene, po želji, primiće se takođe među borce.

7. Iz oslobođene teritorije zabranjen je bilo kakav izvoz životnih namirnica, stoke i ostalih proizvoda tih sirovina. Uvoz je poželjan.

8. Ukoliko to zahteva Osvobodilna fronta i njena vojnička akcija, partizanska komanda izvršiće rekviziciju životnih namirnica, stoke, rezervnih sredstava itd. Kod rekvizicije dolaze u obzir u prvom redu imućniji slojevi stanovništva. Za rekvirirani predmet

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

* Vidi dok. br. 101.

jzdaće se revers, na osnovu kojeg će se vlasniku rekvirirani predmet, odnosno roba vratiti (za slučaj upotrebe — uz otštetu).

9. U svrhu pravedne podele životnih namirnica i ishrane stanovništva, organi OF zapleniće sve prekomerne zalihe.

10. Svi činovnici do daljega moraju ostati na svojim mestima.

11. Školska nastava, do daljega, ukida se.

12. Crkva se odvaja od državne vlasti i uvodi se sloboda veroispovesti. Vređanje verskih osećanja kažnjavaće se.

13. Otsad su žene u svakom pogledu ravnopravne s muškim stanovnicima.

14. Partizani se bore za oslobođenje : ujedinjenje i lepšu budućnost slovenačkog naroda. Stoga je i civilno stanovništvo dužno da pomaže partizanima na svakom koraku.

15. Opštinske blagajne uzimaju se pod kontrolu partizanske komande i terenskih odbora OF. Iz te blagajne opštinski službenici primiće tromesečnu platu.

16. Iz opštinskih aprovizacija deli se građanstvu hrana za tri nieseća. Siromasi primaju obroke po sniženoj ceni, odnosno besplatno. Ostatak se zaplenjuje za ishranu partizanske vojske.

17. Strancima, narodnim izdajnicima i petokolonašima zaplenjuje se sva imovina.

18. Svaka krađa i pljačka kazniće se smrću.

19. Drvo spada među glavno bogatstvo naše zemlje. Da se spreči besmislena seča i uništavanje naših šuma, za seču izdavaće se posebne dozvole.

Dužnost je lokalnih organa OF da u tu svrhu obrazuju posebne komisije ili da odrede stručnjake.

20. Stanovnici neka uvek na licu mesta sastave komisiju koja treba da oceni i popiše štetu počinjenu od okupatora.

Sve gornje odredbe služe zaštiti osnovnih interesa i najnovijih tekovina slovenačkog naroda. Prekršaji kazniće se na osnovu odluke SNOO o zaštiti slovenačkog naroda i njegovog pokreta za oslobođenje i ujedinjenje, po partizanskom zakonu i po posebnom postupku, koji će se odrediti od slučaja do slučaja. •

Za štab bataljona „Ljubo Serčer"

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
Luka Suhadolc³

Polit, komesar:
Fric Novak

' Tone Vidmar-Luka

**NAREĐENJE ZAMENIKA KOMANDANTA GLAVNOG ŠTABA
PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE KOMANDIRU PROLE-
" TERSKE UDARNE PATROLE. ZA FORMIRANJE PETOG BATA-
LJONA NOTRANJSKOG ODREDA¹**

KOMANDIRU PROLETERSKE UDARNE PATROLE I PRIVRE-
MENOM KOMANDANTU ŠERCEROVOG BATALJONA N. O.
i. * : , i .rl

Drugu Dakiju Špancu

Dragi druže Daki!

S obzirom na položaj rila sektoru Bloke—Barje o kojem nam saopštava štab Prvog bataljona NO i kurir, naređujemo ti:

1) Da preuzmeš rukovodstvo jedinica koje su niknule na Blokama i organizuješ ih u čvrsto povezan bataljon — Peti bataljon N. O².

2) Da taj bataljon štiti leđa Prvom bataljonu, koji se nalazi na severoistočnom rubu rakitničke visoravni (Zelimplje—Iška). Ovaj zadatak ćeš izvršiti:

a) rušeftijem i zatrpavanjem drumova na području Bloka u svim pravcima i na mnogim mestima, naročito onima koja bi dozvoljavala okupatorskom garnizonu u Blokama ili Ribnici da dođe Prvom bataljonu za leđa;

b) po mogućnosti, likvidacijom okupatorskog garnizona u Blokama.

U vezi s poslednjom tačkom, napominjemo da treba posadu likvidirati na partizanski način. Znači, nikakvih juriša na kasarne! Likvidaciju treba postići zatvaranjem svih prilaznih drumova ka Blokama, rušenjem ; zasedama, tako da se garnizon u Blokama izoluje od susednih italijanskih posada, a zatim demoralizuje vatrenim prepadima. Na kraju, pozvati posadu na kapitulaciju (odlazak drumom u koloni po jedan, bez oružja). ... Upozoravamo da u novonastaloj situaciji postoji opasnost da nam italijanske posadi suviše rano odmagle u Ljubljanu i ponesu sobom oružje, koje bismo mi mogli da dobijemo.

3) Da preuzmeš u svoj bataljon 80 nenaoružanih momaka koji logoruju kod Ponikava (kuriri daće ti vezu sa njima). Ovi momci

¹ Dokumentat je očuvan samo u rukopisu, kao koncept, u radnoj svesci druga Aleša Beblera, koji je 20 maja predao dužnost politkomesara Treće grupe odreda Anti Novaku. Radna sveska, formata obične školske sveske, nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani. Dokumentat je, verovatno, napisan oko 20 maja 1942 -godine.

Notranjski odred

treba da se kod kuće i putem do tebe snabdeju pionirskim alatom (pilama, sekirama, pijucima, asovima). Njih ćeš, ovako opremljene, porazdeliti po svojim četama kao pionirske vodove.

4) Da pošalješ jaku četvu (50 do 100 ljudi) na područje između kočevske i novomeštanske železničke linije (jugozapadno od Grosuplje). Iz ove čete treba stvoriti nov bataljon regrutovan;em u rejonima Višnja Gora, Muljava, Krka, Radohova Vas, Šumberk. Zadaci čete i kasnije bataljona jesu: rušenje i zatrpavanje drumova i železničke linije Grosuplje—Novo Mesto i likvidacija italijanskih garnizona uz ovaj drum i železničku liniju prema gore opisanoj taktici.

BR. 100

NAREĐENJE ZAMENIKA KOMANDANTA GLAVNOG ŠTABA
SLOVENACKIH PARTIZANSKIH ODREDA ŠTABU DOLENJ-
SKOG ODREDA ZA PROŠIRENJE SLOBODNE TERITORIJE
U DOLENJSKOJ¹

ŠTABU D. O.²

U vezi sa munjevitim razvitkom događaja na sektoru Notranjske³ morali smo pozvati jednu četvu vašeg Trećeg bataljona na sektor Smuka — Polom — Stari Log. Za sve ostale vaše snage sada je važno da iskoriste paniku Italijana i počnu sa posedanjem teritorije na svojim sektorima.

Zbog toga naređujemo:

1. Neka Četvrti bataljon zatvori (rušenjem, zatrpavanjem i zasjedama) drumove koji vode iz Novog Mesta u donju dolinu Krke negde kod Št. Petra — Rateža (na obe obale Krke), a zatim neka taj bataljon ovlada tako zatvorenim predelom. Upozorite štab bataljona da se slobodna teritorija brani:

- a) rušenjem i zatrpavanjem drumova;
- b) patroliranjem na ivici i u unutrašnjosti slobodne teritorije;
- c) napadima na posade izvan slobodne teritorije.

Za Četvrti je bataljon, dakle, važno da obasipanjem vatre uzne-
miruje garnizon u Novom Mestu.

Što se tiče manjih posada, upozorite štab Četvrtog bataljona da je u novoj situaciji stvorena nova opasnost: da se ove posade suviše naglo same odstrane i odnesu oružje koje bi mi mogli sa lako-

¹ Iz radne sveske zamenika komandanta Glavnog štaba Aleša Beblera (vidi primedbu 1 uz dok. br. 99). Gornji dokumenat verovatno je napisan oko 20 maja 1942 godine.

² Dolenjskog odreda

• Vidi dok. br. 88.

ćom dobiti. Zbog toga je potrebno, ujedno sa zatvaranjem drumova, okružiti male posade i prinuditi ih (bez juriša) na predaju, s tim da izruče oružje...

2. Sličan zadatak neka dobije i Drugi bataljon. Ovaj neka zatvori drum i železnicu između Trebnja i Mirne i ovlada rejonom Mokronog — Št. Janž.

3. Eventualno novostvorenim četama odredite sami slične zadatke.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

BR. 101

ODLOMCI IZ DNEVNIKA NARODNOG HEROJA TONA VIDMAR-LUKE OD 17 DO 22 MAJA 1942 GODINE¹

MAJ 1942

17 V. Prva četa zauzima Ig i sela: Iška Vas, Strahomer, Tomišelj, Podkraj, Crna Vas, Vrbljenje, Jezero, Staje, Kot, Brest, Matena, Iška Loka i sva sela od Iga do Zelimlja, preko Roba do Mačkoveca, pa čak i Rakitničku Planotu koju su zaposele Druga i Treća četa². Formirana je 5 četa. Komandir Abi³, politkomesar drug Zvone. Zaštita iz Zelimlja zaposeda Pijavu Goricu.

18 V. Istraga u zaposednutoj opštini Tomišelj. Pretsednik opštine i sekretar pobjegli. Popodne miting, učestvuje preko 200 ljudi. Utvrđujemo se po celoj teritoriji. Miniranje mosta preko Iške na glavnom drumu i mosta na drumu Skofljica—Zelimlje. Priključuje nam se Zelimejska četa, koja zahteva hitnu pomoć. Italijani dobijaju pojačanje u Skofljici. Uveče proleeterska četa ide na položaje u Pijavu Goricu kao pojačanje Zelimejske čete. Prva četa se iz Iške Vasi prebacuje prema Podpeči na novi položaj. Prvoj četi se priključuju seoske zaštite iz Tomišelja, Crne Vasi i Podkraja, ukupno oko

¹ Narodni heroj Tone Vidmar-Luka počeo je pisati dnevnik 27 aprila 1942 god., kad je bio imenovan za komandanta Prvog bataljona Notranjskog odreda. Sa malim prekidima, pisao je ovaj dnevnik sve do 8 decembra 1945 godine. Redakcija je iz toga dnevnika, iz odeljka koji se vremenski slaže s ovom knjigom Zbornika, uzela samo opis oslobođene teritorije na Igu, jer se odlučila da objavi operacioni dnevnik Prvog bataljona Notranjskog odreda „Ljubo Serčer”. Oba se dnevnika, u odnosu na vreme koje obuhvata ova knjiga, uglavnom slažu, jer je Tone Vidmar-Luka u to vreme bio komandant Prvog bataljona Notranjskog odreda.

² Vidi dok. br. 90.

³ Zdravko Prebil-Abi

50 naoružanih ljudi. Raspoložu s 4 motora i 10 bicikla, te sa 8 konja, ito je bilo zaplenjeno u oslobodilačke svrhe.

19 V. Rano izjutra u 6.30 Italijani napadaju Ig s pet tenkova i 5 oklopnih automobila. Udarne čete, pod vođstvom druga Artija⁴, postavljaju se u odbranu. Italijani su uspeli prodreti tenkovima, drumom Škofljica—Ig, do mosta blizu Iga, koji je bio miniran i prošle noći bačen u vazduh. Peta četa i Udarne čete napadaju tenkove sa 500 m daljine. Posle dvočasovne borbe, tenkovi i automobili povlače se put Škofljice, dok topovi i mitraljezi strahovito biju. U 13 časova po podne iznenada počinju s artiljerijom. Bombe padaju na sve strane po Igu i prema Zelimlju. U Igu je oštećeno 6 kuća. Predveče se italijanska sila povlači s Barja prema Ljubljani. Neprijatelj ima 13 mrtvih, a mi smo bez gubitaka, čak niko nije ni ranjen. Uveče Udarne čete izvodi napad na Škofljicu. Bili su odbijeni, jedan lakše ranjen. Sve muškarce mobilizujemo za utvrđivanje. Ruše se mostovi, prekopavaju drumovi i postavljaju protivtenkovske prepreke po celoj teritoriji. Prva četa napada Podpeč.

20 V. Prva četa se sukobljava s neprijateljem na ižanskom drumu, kod mosta preko Iške. Sadejstvuje i Udarne čete. 1 mrtav, 1 nestao, 3 ranjena.

21 V. Patrola Prve čete nagoni u bekstvo italijansku patrolu kod Podpeči. Na drugim položajima ništa novo.

22 V. U 6 časova izjutra ižanskim drumom prodire 13 tenkova, a preko Barja, sa svake strane, par hiljada pešaka. Prva četa zauzima položaje Iška Loka—Brest—Podkraj, da bi zadržala eventualni napad iz Podpeči, a Peta i Udarne čete položaje ispred Iga i prema Zelimlju. Tenkovi su se iznenada pojavili pred Iškom Lokom i prodirali poljem pravo prema Iškoj Vasi. Prva četa se prikriva po jarcima i propušta tenkove, a kad naiđe pešadija upušta se u borbu, dok joj 2 voda iz Podkraja udaraju u bok u pravcu Crne Vasi. Artiljerija tuče Ig i šumu od Zelimlja do Iške Vasi. Artiljerija je postavljena na Škofljici, na Barju i na Ljubljanskom Gradu. Pet časova smo odbijali napad, pa smo se, usled nadmoćnosti neprijatelja i nestašice municije, povukli na nove položaje. Prepustili smo Ig, ali smo ih isterali iz Iške Vasi i zauzeli nove položaje. Peta četa i Udarne čete su se povukle u pravcu Mokrica, a Zelimejska četa je za vreme napada napala Škofljicu. Borba je trajala 5 časova. Italijanski gubici najmanje 200 mrtvih, a naši: 2 mrtva, 1 nestao, 3 ranjena.

⁴ Kamnikar Jože-Arti, poginuo 18 septembra 1942 god. u jednoj borbi kod Begunja.

BR. 102

**IZVEŠTAJ EDVARDA KARDELJA CENTRALNOM KOMITETU
KOMUNISTIČKE PARTIJE JUGOSLAVIJE OD 22 MAJA 1941
GOD. O PRERASTANJU PARTIZANSKIH AKCIJA U SLOVENIJI
OKUPIRANOJ OD ITALIJANA, U OPŠTI NARODNI USTANAK
O BORBAMA U SLOVENIJI I POJAVLJIVANJU BELOCARDI-
STICKIH ORUŽANIH GRUPA¹**

CENTRALNOM KOMITETU KOMUNISTIČKE PARTIJE
JUGOSLAVIJE — DRUGU TITU!

22 maja 1942

Dragi Tito!

Pošto su se u poslednjim danima kod nas odigrale vanredno važne stvari, dodajem svome prvom izveštaju još ovaj dodatak.¹ Poslednje partizanske akcije prerasle su faktički u „Ljubljanskoj pokrajini“, tj. u čitavom italijanskom delu Slovenije, u opšti narodni ustanak. Brzina toga razvitka je bila takva, da je iznenadila okupatore, a bogme, treba da se prizna, donekle i nas same. Sve se to zbilo u toku nepune nedelje dana. Talijanski dekret o streljanju talaca² je bio onaj neposredni povod, da su se narodne mase, politički već pripremljene, zatalasale i digle se sa oružjem protiv Italijana. Prvi izraz toga raspoloženja je bio već ustanak na području Polhov Gradeca, o čemu sam pisao u ranijem izveštaju³. Tu su se seljaci nekoliko sela listom bacili na italijansku kolonu, koja je došla da napadne jednu četu partizana koja se tu nalazila, i uukli-⁴ sii je nekoliko dana sa ogromnim gubicima za Italijane, a zatim se većina njih povukla u partizane, a ostali se deo povukao posle bitke natrag kući, ali i sada još pod čvrstom vojničkom disciplinom Narodne zaštite. Seljaci sami imaju organizovane patrole i obaveštajnu službu i odmah odlaze sa puškama u šume čim se približuju Italijani i dočekuju ih vatrom (kao pozadinske čete u Sandžaku, samo što je NZ mnogo tešnje, i vojnički i politički, povezana sa partizanima). Zatim je jedan bataljon Notranjskog odreda⁴ očistio nekih 25 sela zapadno od Kočevja, sve do Kupe, a odatle se zatalasalo po čitavoj Dolenjskoj i Notranjskoj. Radnici i seljaci počeli su u stotinama da se priključuju partizanskim odredima. Vaskrsle su mnoge puške i mitraljezi, koje su seljaci sve do sada ljubomorno

¹ Original, pisan na srpskohrvatskom jeziku, nalazi se u arhivi Istoriskog odeljenja CK KPJ (16—592).

² Vidi dok. br. 163.

³ Borba na Hribu i ustanak NZ u Dolomitima. Vidi dok. br. 89, 171 i 175.

⁴ Drugi bataljon Notranjskog odreda

juvali i sakrivali pred partizanima. No i pored toga je taj talas daleko veći nego što se ima oružja. Italijani su bili iznenađeni, posle prvih većih borbi kod Polhov Gradeca i kod Kočevja, Prezida itd., su se panički povlačili u veće gradove i utvrđene tačke i za par dana su partizanske trupe stigle sve do ljubljanskih predgrađa. Jučer su se vodile već borbe 5 minuta od ljubljanskog dolenskog kolodvora, a partizanski meci su padali sve do Opekarske ceste (Prulska škola). Italijani su kao ljudi čitavo posle podne tukli topovima sa Ljubljanskog grada. Možeš li misliti kakvo je raspoloženje stvorila topovska grmljavina i mitraljeska i puščana vatra partizana, koja je trajala nekoliko sati, čitavo posle podne, neposredno u ljubljanskim predgrađima. Oduševljenje je ogromno i svi naponi bele garde su se time preko noći sasvim onemogućili. Sve u svemu, današnje stanje u Ljubljanskoj provinciji je sada približno ovakvo (vidi kartu Slovenije!):

1. Čvrsto u rukama partizana sa zasedama, razrušenim cestama itd. je sada teren između Kupe na jugu (hrv.-slov. granica), selo Fara, Banja Loka itd. pa sve do ceste Kočevje—Knežja Lipa—Predgrad, koja je još u talijanskim rukama bila pre 5 dana (danas možda više nije), pa zatim brda zapadno iznad Kočevja, Ribnice, Velikih Lašča, što još drže Italijani ali u stalnim borbama sve do predgrađa Kočevja, zatim železnička pruga Velike Lašče — Grosuplje — Ljubljana koja je stalno pod vatrom partizana, ali još u veoma smanjenom obimu radi, dalje ljubljanska ravnica, tako da su sela Pijava Gorica, Ig-Studenec, Tomišelj, Podpeč, Preserje, Kamnik već 6 dana u rukama partizana i sa NOO; dalje ide linija uzduž pruge Ljubljana—Borovnica—Logatec—Rakek, koja je stalno pod vatrom partizana (ali bez sela na samoj pruzi, koja još drže Italijani), pa zatim iznad Cerknice, tako da je u našim rukama Grahovo, Lož, Stari Trg, pa sve dole do Kupe. Na čitavom tom terenu je ostala samo potpuno opkoljena italijanska posada na Blokama. približno u sredini toga terena, koja ima i topove i prilično oružja, pa je razumljivo da sada našim partizanima rastu zazubice i za jednim i drugim. Nadamo se da će ta posada biti za kratko vreme likvidirana. Napominjem da su slovenački partizani prešli i slov.-hrv. granicu te zauzeli hrvatski Brod na Kupi, razoružali ustaše i žandare, a zatim pozvali hrvatske partizane, koji su preuzeli vlast u Brodu. Međutim, ustaše su njima Brod ponovo uzele. Opet su ih zatim napali slov. partizani, ponovo ih uništili i razoružali te predali hrv. partizanima, tako da je sada u njihovim rukama.

2. Snažno je kontrolisan po partizanima teren jugoistočno i istočno od Kočevja pa sve do Krke (Žužemberk je bio jednom već u rukama partizana), a na zapadnoj strani do železničke pruge Kočevje — Ribnica — Vel. Lašče. Taj se teren sada u prvom redu učvršćuje, kako bi se Italijane izoliralo u dolini Kočevje — Ribnica, zatim im se prekinula veza sa Grosupljem i u toj dolini ih se likvidi-

rala Tu radi veoma snažan Dolenjski odred i verujem da će za par dana taj zadatak u velikoj meri biti realiziran.

3. Isto tako je pod čvrstom kontrolom partizana sav teren između Krke i pruge Ljubljana — Novo Mesto, koja je stalno pod vatrom partizana, i sa druge strane, severoistočno od pruge, na čitavoj liniji od Novog Mesta — Mokronoga do Litije te ljubljanske ravnice, tako da napr. partizani upola drže sela u blizini Ljubljane, napr. sela Hrušica, Bizovik, Sostro, Zadvor itd. Kad kažem „upola“, mislim time reći da tamo svakodnevno dolaze partizani po belom danu, hapse belogardiste, mobiliziraju ljude i hranu te materijal, a istovremeno dolaze — ali mnogo manje — i veće italijanske patrola. Zapravo — ničija zemlja, na 2—3 km od Ljubljane.

4. Čvrsto pod kontrolom partizana je područje Gorjanci, tako da bi se moglo njih povezati sa hrvatskim partizanima u žumberačkim gorama nad Samoborom, ukoliko **bi** njih tamo bilo. Ja sam to u Zgr. predložio (i zbog evakuacije ljudi iz Zagreba), ali do sada nema još znakova... Ukoliko bi u žumberačkim gorama bili Hrvati, bilo bi im lakše, a u slučaju prevelikog pritiska mogli bi se povući na slovenačku teritoriju, gde bi imali potpuno osigurana leđa. To isto sam javio i u Zagreb, a **ne** bi bilo loše, ako im i Ti na to skreneš pažnju. **Cini** mi se to vanredno važno — zbog blizine Zagreba.

Kada govorim o „kontrolisanom“ terenu, mislim... na onaj teren sa koga su Italijani povukli sve svoje karabinjerske i druge posade i činovnike, odnosno da su ih likvidirali partizanski odredi, ali da taj teren ipak nije dovoljno učvršćen da bi bil... skim odredima potpuno sprečeno da dolaze na taj teren, na kome se vrše stalne veće ili manje čarke. No, radi se na tome, da se tu zasede učvrste, što će se moći naročito realizirati čim padne linija Kočevje — Ribnica. Inače su na tom kontrolisanom terenu partizani apsolutne gazde... Niti strahovito ubijanje žena, dece itd. niti paljevine bezbrojnih sela, ništa ih [stanovništvo] ne može odvratiti od najveće potpore, koju daju partizanima. U poslednje vreme počinju da se pojavljuju već i na terenu — dražinovci⁵. Doduše u malim grupama po par ljudi, drže se po manastirima i kod popova — ali ipak! Naši ih progone, gde god ih nanjuše... Sada tragaju za jednom grupom od oko 50 njih, najveća grupa koja se dosada pokazala na terenu. U stanovništvu nemaju nikakve potpore, ali mogli bi postati ipak opasni, ukoliko će pokupiti sve one elemente koji se kupe oko bele garde i Italijana.

Ne možemo još dati podataka o talijanskim gubicima u svim tim borbama, ali bili su dosta veliki...

Inače sada obećavaju — kontraofanzivu. Koliko smo saznali, doći će u Ljubljanu dve divizije i još nešto avijacije (u sadašnjim operacijama sudjelovali su 3 aviona i oko 30 tenkova). Prije nego

⁵ Vidi dok. br. 96.

jto misle početi sa ofanzivom imaju nameru sa te dve divizije popmpiti i oterati na prisilni rad sve muškarce u Ljubljani koji su i sposobni za vojsku. Strahovito se boje Ljubljanu — i Nemci i italijani. I stvarno ja držim da nema takvog primera kao što je Ljubljana u odnosu prema okupatorima. Talijanski karabinjeri govore **da** je gore nego u :— Abesiniji, gde im je bilo najgore. A panika je • ogromna! Čak hapsiti se boje. Tona Tomšiča su osudili na smrt **pre** nedelju dana, a još ga nisu streljali, iako je rok svega 48 sati. I to od straha.

Iz sviju tih razloga mi smo sada težište preneli na prugu Ljubljana — Trst i na izolaciju Ljubljanu same od provincije. Partizani su sada po svim brdima oko Ljubljanu.

A Ti znaš koliko tih brda ima. Prugu i cestu L.[jubljana] — T.[rst] moramo da uništimo, da ne dovedu one dve divizije i da sprečimo odvoz muškaraca iz Ljubljanu u Italiju. A ukoliko bi se to sprečilo, bogme, kakva je sada panika Italijana u Ljubljani, čak ni sam grad Ljubljana ne bi daleko bio ,od oslobođenja. Ustanka **su** se Italijani tako uplašili, da su prestali sa streljanjem talaca. I to taman u vreme, kada su bili po čitavoj Ljubljani i Sloveniji plakati [tirani veliki proglasi Glavnog štaba slov. partizana, da će se za svakog taoca streljati protivtaoci — Italijani i belogardisti®. Čitave se grupe ljudi gomilaju pred tim proglasima, koji već nekoliko dana vise tamo, jer Italijani još nisu otkrili šta na njima piše. Za stanje ovde u Ljubljani neka Ti bude najbolja ilustracija, da je na zvaničnoj razglasnoj dasci na ljubljanskom sudu, u kome se nalazi i — vojni preki sud, taj veliki plakat visio 3 **dana**, a da se niko nije našao koji bi Italijanima objasnio šta na njemu piše!

No, ta akcija u Ljubljanskoj provinciji nikako ne sme ostati usamljena, jer će je inače moći skršiti. Zato smo mi svim silama ft forsirali razmah partizanstva i narodnog ustanka i u Štajerskoj, i Gorenjskoj i Primorskoj.

1. U Primorskoj postoji još dosta malen Primorski odred, koji ima sada verovatno tek oko 150 ljudi, možda nešto više. No po akcijama je odred, koji se leđima naslanja na naš Notranjski odred p i na sadašnji oslobođeni teritorij, bio dosta živ i okretan i vodio je vrlo oštre borbe sa Italijanima oko Nanosa i iznad Vipave. U tim borbama imali su Italijani nekoliko desetaka mrtvih i mnogo ranjenih. Mi smatramo da taj kurs u pravcu Trsta treba ojačati, kako bi se rasteretilo Ljubljanu i prenosilo vatru partizanskog rata sve dublje u Italiju. Pruga Ljublj. — Trst moći će se zaista onesposobiti samo ako ćemo je moći napadati u čitavoj dužini. Mi držimo da je ta pruga tako važna i za Ital. i za Nemce, da će oni baciti na nju vrlo velike snage. Zato je pravac partizanskog nadiranja prema Trstu za nas od tolike važnosti.

• Vidi dok. **br. 74.**

(Uzگرد: u političkom pogledu snažno se u Primorskoj nap dovalo i sada postoji i dosta čvrsta pozicija u samom Trstu.) J

2. U Štajersku se ovih dana prebacio čitav jedan odred od nekoliko stotina ljudi⁷, koji će se, po našim planovima, za vrlo kratko vreme podići na 1000 ljudi, jer ih i sada nema mnogo manje. Nemamo još podataka, no držimo da se njegovo kretanje razvija uglavnom prema ugovorenom planu. Danas su se pronele po Ljubljani vesti da je pala Litija i da se biju jake borbe kod Trojana. Ne znamo koliko je to tačno, no moglo bi biti verovatno iz sledećih razloga: jučer i danas vozili su se iz Kranja prema Litiji oko 30 kamiona sa Nemcima, što bi značilo da nisu mogli proći sa druge strane Save zbog zaseda. No i sa ove strane došli su samo do ital.-nemačke granice daleko iznad Litije i bili su prisiljeni da se vrate.

Jučer se čula iz italijanskog pravca snažna artiljeriska vatra. Ljudi govore o velikoj partizanskoj pobedi tamo. Pošto su Nemci tamo imali svega oko 250—300 vojnika, nije zaista isključeno da su ih naši već usput namlatili. Sa druge strane se već nalazio u borbi sa Nemcima jedan bataljon⁸, uglavnom trbovljanskih rudara. Držim da će nam operacije doneti tamo priličnih rezultata, jer je stanovništvo spremno za ustanak i jer Nemci ne samo što nemaju sada mnogo vojske, nego su čak mobilisali protiv partizana i naoružali slovenačke momke („Wehrmannschaft", koji ... ruku predavati ili bacati oružje. Tu su Nemci dobro zabrljali i samo ne ... u stanju napraviti takvu glupost. I još su ih k tome naoružali sa — ... jeni — taman šta treba partizanima.

3. U Gorenjskoj se vode uglavnom čarke manjeg obima. Stari njihov odred broji nekoliko stotina partizana. Sada je sa ove strane dobio pojačanje i još će ih dobiti, tako da će od tih čarki preći ka većim operacijama, u skladu sa operacijama štajerske grupe odreda. Poslednjih dana i od tamo dolaze glasovi o življoj akciji.

Naš se plan dakle prilično ostvaruje, osim što u Gorenjskoj ide mnogo sporije nego što smo očekivali, a u Ljubljanskoj provinciji — brže nego što smo očekivali. No najteže je svuda za nama i mi držimo da će se moći držati istovremenost razvitka bar u glavnim crtama u svim delovima Slovenije. Postoje doduše kod nekih naših ljudi, naročito kod nekih komandanata i politkomesara Dolenj-

⁷ 19 maja 1942 god., Druga grupa partizanskih odreda krenula je, prema planu Glavnog štaba, u Štajersku. Međutim, Nemci su o tome bili obavešteni 20 maja u 4 časa. Dovukli su preko Ljubljane i Litije jake snage. Ogorčene borbe su se vodile 21 i 22 maja na sektoru Janča. Druga grupa, uprkos uspešne borbe sa Nemcima i velikih neprijateljskih gubitaka, morala se vratiti natrag (vidi dok. br. 106, 108, 185 i 186). Kako se vidi i iz nemačkih dokumenata, borba se završila pobedom partizana. U vreme kad je pismo pisano, Glavni štab još nije bio o tome obavešten.

⁸ Prvi bataljon Pohorskog odreda Druge grupe odreda

w>-notranjske grupe odreda, tendencije da se ne forsira Štajerska • gorenjska, kako bi se sve koncentriralo protiv Italijana u Ljubljanskoj provinciji. No, mi odlučno suzbijamo te tendencije. Istina I 4« da je forsiranje Štajerske i Gorenjske povezano sa izvesnim oslabljeniem dolensko-notranjskog sektora. No, prvo, tu su još **velike** mogućnosti za mobilizaciju, a drugo, izolirana akcija samo u Ljubljanskoj provinciji mogla bi nas dovesti u položaj da Nemci „pomognu“ Italijanima, tj. da se eventualno dočepaju Ljubljane, što bi za nas bilo vrlo težak udarac u političkom pogledu. I **konačno**, istinsko opkoljavanje Ljubljane, ili bolje, njezina izolacija od provincije, moguća je samo sa istovremenom akcijom u Štajerskoj i Gorenjskoj.

Nemci su u teškom položaju i donekle su promenili taktiku. Nema više masovnog progonjenja, u Gorenjskoj su uveli dvojezične natpise i čak nešto slovenačkog jezika u škole, a što je glavno, počeli su i oni da se oslanjaju na slovenačku belu gardu, koju su u početku **zatvarali**, pa čak i streljali. U gestapovskim kancelarijama se štampaju, sa potpisom te bele garde, slovenački leci, u kojima se agitira za pasivnost, udara po SSSR i Kompartiji, a hvali Draža Mihailović i londonska vlada. Dakle — istorija Srbije i Bosne se i tu ponavlja. Mislimo da će se uskoro ponoviti i u pogledu dražinovaca. Iz italijanskog štaba dobili smo obaveštenje da su Italijani rešili privremeno prepuštiti izvestan deo teritorija partizanima sa ciljem „... da se sami među sobom pokolju“⁹. Istovremeno su seljaci javili partizanskim patrolama da su primetili kretanje oko 50 „četnika“ u jugoslovenskim uniformama u pravcu Gorjanaca¹⁰. Pored toga su neki uhapšeni belogardisti¹¹ — koji su preslušani i posle streljani — izjavili da su dobili upute da budu spremni da se formiraju i da idu u brda, sa time, da se sa Italijanima ne upuštaju ni u kakve sukobe, ali da svuda napadnu partizane, gde god ih sretnu. Mi smo uputili sada na teren neke kadrove (Kos i Angelo¹²), a osim toga se formiraju posebne radničke čete, koje će biti na raspoloženju šefu „Varnostne in obveščevalne službe“¹³, da se odmah uguši i likvidira i svaki najmanji pokušaj da bi se radilo bilo šta protiv

⁹ Komanda italijanskog Jedanaestog armiskog korpusa dozvolila je; u to vreme slovenačkoj belogardističkoj organizaciji slobodu akcije u pogledu formiranja oružanih odreda — da bi ih iskoristila za borbu protiv partizana. Izraz „partizani“ u gornjoj rečenici, odnosi se na belogardiste.

¹⁰ Misli se na formiranje belogardističkog „Štajerskog bataljona“. (Franček Saje: „Belogardizam“, str. 359—417).

¹¹ Jataci skupine poručnika bivše jugoslovenske vojske Milana Kranjca, koja je iz Ljubljane došla u okolinu Dobrunja i noću 17 maja krenula prema Dolenjskoj u cilju organizacije belogardističkih odreda (vidi dok. br. 96).

¹² Boris Kidrič-Peter i Ivan Maček-Matija. Kos i Angelo su ilegalni nadimci, poznati drugu Titu.

¹³ VOS OF (Služba obaveštavanja i bezbednosti OF)

partizana i OF. I partizani i Narodna zaštita i Varnostna služba imaju za zadaću da svuda čiste belu gardu i mihailovićevštinu vdM sada, dok još nema oružja u rukama. I naši partizani zaista marljivo čiste sela i gradiće, te upadaju i hapse belu gardu i tamo gđđđđ se još drže Italijani.

Kako vidiš, stupili su bojevi u Sloveniji zaista u jednu sasvim novu fazu, koji ni u čemu više ne zaostaju za ostalima pokrajinama Jugoslavije. Sada valja očuvati direktnu partizansku vezu sa vama kako bi se operacije paralelno odvijale. Bilo bi vrlo dobro, ako bi nam vi poslali vaše mišljenje, predloge i naredbe. Štab je sada skoro sav na oslobođenoj teritoriji i pola CK KP Slov. te čitav Izvršni odbor Osi. fronte. Lojz¹⁴ i ja ostali smo privremeno tu¹⁵ sa nekim posebnim zadacima, o kojima ću Te kasnije obavestiti. a posle toga ćemo se i mi prebaciti k partizanima. Ovde je zaista postalo gadno vruće i ljudi nam padaju svakodnevno. Samo u poslednjoj nedelji pao nam je muž one male koja je po Tebe došla u Tursku, koji je sada bio član operativnog CK i pretstavlja nenadoknativ gubitak¹⁴, zatim jedan rukovodilac jednog vanredno važnog sektora (Ti ga lično znaš), 2 rajonska sekretara i još nekoliko dobrih drugova. No, pošto uslovi stanovanja ipak nisu loši, nasuprot, za ove prilike upravo idealni, držimo da ćemo se moći održati još jedno par nedelja ovde. Sa Hrvatima (CK i Gl. št.) smo sada u vezi i očekujemo njihovo pismo. Držim da će saradnja hrv. i slov. partizana moći dovesti do vrlo lepih rezultata i naš i njihov tamošnji štab već su u razgovorima za izrađivanje jednog jedinstvenog operacijskog plana.

U pogledu političkog položaja uopšte ovde nismo saznali nekih novosti, osim sasvim utvrđene i sigurne činjenice da su izvesni talijanski krugovi sa dinastijom na čelu, ali i sa jednim delom fašističkih rukovodilaca, u vrlo živim pregovorima sa Englezima za separatan mir, odnosno za nekakav izlaz za Italiju posle Hitlerovog sloma. Očito je, čak ako i ne dođe do separatnog mira, da se radi o tome da italijanska nefašistička buržoazija i plemstvo postane engleska baza u ovom delu Evrope, i da se sa takvom ulogom kupi izvesno englesko popuštanje prema njihovim imperijalističkim interesima...

Lojz, Angelo i Peter srdačno pozdravljaju Tebe i sve drugove. Javite nam se što pre.

Tebe i sve drugove mnogo pozdravlja

Beve¹⁷

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

¹⁴ Franc Leskošek-Luka

" U Ljubljani

" Boris Kraigher

¹⁷ Edvard Kardelj

BR. 103

**caOPSTENJE GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA
SLOVENIJE OD 22 MAJA 1942 GOD. O SMRTI ORGANIZACIONOG
SEKRETARA CK KPS TONA TOMŠIČA¹**

**GLAVNI STAB
SLOVENACKIH PARTIZANSKIH
ODREDA**

**Položaj, 22 maja 1942
Br. 24/1**

SVIM GRUPAMA SLOVENACKIH PARTIZANSKIH ODREDA

Na položaju

Glavni štab slovenačkih partizanskih odreda izdaje sledeću

DNEVNU ZAPOVEST

Mučen i na smrt osuđen, streljan je rano ujutru, 21 maja, u Ljubljani, naš drug Tone Tomšič².

Tone Tomšič je, još kao đak, postao član Komunističke partije 1928 godine. Kao borca za prava radnog naroda, progonile su ga sve protivnarodne vlade Jugoslavije, i odležao je 3 i po godine robiju u Sremskoj Mitrovici. Po povratku iz Mitrovice izabran je u Centralni komitet Komunističke partije Slovenije, a docnije i u Folitbiro CK KP Slovenije, što je ostao sve do svoje smrti. Na V konferenciji Komunističke partije Jugoslavije 1940 god. izabran za kandidata za člana Centralnog komiteta KP Jugoslavije. Tone Tomšič je bio uzor

¹ Dokument u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani. Prilikom smrti Tona Tomšiča izdali su svoj kominike i CK KPS i IOOF.

* Početkom decembra 1941 okupator je uspeo da otkrije i uhapsi u Ljubljani sekretara CK KPS T. Tomšiča, politkomesara Glavnog štaba Miha Marinka, Vidu Tomšič i još pet vodećih partiskih funkcionera. 16 maja ratni vojni sud italijanske Druge armije u Ljubljani, među ostalima, osudio je Tona Tomšiča na smrt.

Presuda nad T. Tomšičem bila je izvršena u Gramoznoj Jami, u ljubljanskom predgrađu Bežigrad. VOS OF (Služba bezbednosti i obaveštavanja OF) pokušala je da drugove oslobodi iz zatvora, ali uprkos više pokušaja u tome nije uspela.

Novi politkomesar Glavnog štaba postavljen je tek u aprilu, kada je iz Vrhovnog štaba narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Jugoslavije, gde se dotada nalazio, stigao u Ljubljanu Ivan Maček-Matija (Jernej Posavec).

borbenog druga, discipline, hrabrosti i nesalomljive, bezgranične odanosti stvari oslobođenja slovenačkog naroda, i stvari za koju je žrtvovao svoj dragoceni život. Posle hapšenja okupatorski su dželati 11 puta fizički mučili Tona Tomšiča do besvesti, ali on ni za trenutak nije klonuo pred fašističkim psima. Iz njegovih usta okupatorski dželati nisu mogli iznuditi odgovor ni na jedno od svojih pitanja. Svoju smrtnu presudu saslušao je ponosito uzdignute glave kao što je uzdignute glave i S preziranjem smrti gledao u smrtonosne cevi svojih ubica. Tone Tomšič je svetao primer kako umire junački borac koji se nikad nije plašio dati svoj život za oslobođenje slovenačkog naroda i radnih masa. Kako se Tone Tomšič borio za slobodu slovenačkog naroda i kako mu je u smrtnom času poslednja misao poletela partizanima, živi je dokaz njegovo poslednje pismo koje je, dan pre svoje smrti, pisao u svoje ime i u ime svih svojih drugova iz tamnice:

„Našim hrabrim partizanima!

Takođe i do nas, koji se nalazimo ovde iza rešetaka okupatorskih tamnica, dopro je glas o vašim veličanstvenim pobedama. Nesalomljiva vera naših drugova i drugarica u veliku stvar oslobođenja slovenačkog naroda još više se okrepila zbog tih vesti, — i naši momci, čije živote zahtevaju okupatori, gledaju s osmehom i prezirom smrti u oči, svesni toga da će i te njihove žrtve položiti temelj slobodnoj budućnosti slovenačkog naroda i radnih masa. Drugovi partizani! Nećemo vam govoriti ohrabrujuće reči! Znamo da vam ne manjka hrabrosti! Samo ovo: drugovi partizani, naš duh vas prati svuda, u svim vašim borbama smo s vama, sa vama patimo, sa vama bijemo boj sa neprijateljem, pa će vas još i naši grobovi podržavati u velikoj borbi koju vodite i koja se ne može svršiti drukčije nego potpunom pobedom!

Primite, drugovi partizani, plamene pozdrave, svih nas zatvorenika iza rešetaka okupatorskih tamnica!..."

Ovo pismo je Tone Tomšič napisao 20 maja. Dan docnije, 21 maja, u jutarnjim časovima, između pešćanih zidova Gramozne Jame³ iza Sv. Križa, zaorili su se njegovi poslednji borbeni uzvici posvećeni slobodi slovenačkog naroda i radnih masa, i zamrli pod neprijateljskim pucnjima fašističkih dželata. Pao je, kao i bezbrojni slovenački junaci pre njega, u borbi sa okupatorom, jedan od najvećih i najodanijih sinova slovenačkog naroda. Stoga Tonu Tomšiču, i junacima kakav je bio Tone Tomšič, imaće da zahvali slovenački narod za svoju slobodu i svoju srećniju budućnost.

" Italijani su streljali Tona Tomšiča u napuštenoj šljunčari.

Partizani! Komandiri i komandanti!

Glavni štab slovenačkih partizanskih odreda vas poziva da sa **jog većom** odlučnošću tučete okupatorske pse. Osvetite smrt Tona **Tomšiča**, osvetite smrt tolikih naših drugova, osvetite prolivene suze, **popaljena** sela, vaše obeščašćene žene i sestre, uništavajte zverske **bande** Musolinijà, Robotija i Graciolija! Istrebite okupatore sa **slovenačkog** tla!

Glavni štab slovenačkih partizanskih odreda naređuje da vaša **borba** i kampanja tokom idućih nedelja protiv fašističkih bandita **nosi** ime **Tona Tomšiča**.

Neka Tone Tomšič, oličen u svakom partizanu, rukama hiljada partizana osveti sebe i svoje mrtve drugove, kao i svu prolivenu slovenačku krv!

S l a v a T o n u T o m š i č u !

Osvetimo Tona Tomšiča!

Osvetimo svoje mrtve drugove!

Osvetimo prolivenu slovenačku krv!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:
(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar

Zamen. politkomesarar

NAREĐENJE ZAMENIKA KOMANDANTA GLAVNOG ŠTABA
PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE ŠTABU NOTRANJSKOG
ODREDA ZA PROŠIRIVANJE OSLOBOĐENE TERITORIJE I
VEZI SA NAGLIM ŠIRENJEM NARODNOG USTANKA¹

ŠTABU NOTRANJSKOG ODREDA

Primili smo vaš izveštaj od 19-V-1942 godine² i saopštavamo:

1) Odgađa se, **do daljeg, izvršenje** našeg naređenja **da se vaš Prvi bataljon (Ljubo Šercer) prebaci na severnu granicu Ljubljanske pokrajine.**

2) Šaljemo vam na pregled prepíše naših dopisa komandiru Proleterske udarne patrole koja operiše na području vašeg odreda i štabu vašeg Prvog bataljona; direktive koje ta pisma sadrže obavezne su i za vas.

3) Nagli razvitak narodnog ustanka i partizanskih operacija traži od vaših bataljona nove zadatke i to:

a) Prvi bataljon bezuslovno treba da poruši na više mesta Kočevsku prugu i sve drumove koji vode iz doline Ribnice u Ljubljansku kotlinu.

b) Treći bataljon treba da potiskuje u pravcu Sodražica — Ribnica. Posada u Sodražici, koja broji jedva oko 60 ljudi, treba da se potpuno neočekivano okruži, izoluje od Ribnice, Loža — Starog Trga i Bloka i prinudi na kapitulaciju.

c) Drugi bataljon (koji se u poslednjoj sedmici suviše ograničio samo na organizaciju unutrašnje odbrane i upravljanje slobodnom (teritorijom) treba da prebaci bar jednu četu na sektor Grčarice — Gotenica. Kad tamo postavi logor, treba da nas preko direktnog kurira (ne preko vašeg štaba odreda) obavesti da je stigao na mesto. Zadatak je ove čete, do naših sledećih direktnih naređenja, da vatrenim prepadima uznemiruje garnizon u Ribnici.

d) Drugom bataljonu dati zadatak da likvidira italijansku kaulu na Fridrihštajnu, ako ona još postoji, s tim da je opkoli i prinudi na kapitulaciju.

e) Drugi bataljon treba, do daljeg, da potpuno prestane sa obasipanjem vatrom garnizona u samom Kočevju (vrlo važno!).

4) Priloženi primerak prvog broja „Partizanskog vestnika“ — izvrstan je. Pošaljite bar još 5 primeraka tog prvog broja, a svih sledećih po 10 primeraka.

5) Suviše je rano zamenjivati lire za bonove.

¹ Iz radne sveske Aleša Beblera (vidi primedbu 1 uz dok. br. 99). Dokumentat je, verovatno, napisan oko 23 maja 1942 godine.

* Izveštaj nije sačuvan.

6) Zamenik komandanta III grupe drug Jerin⁸ otišao je do jedinica na Blokama i na Barju, a do četa koje su se, kako kažu, spontano formirale na sektoru Velika Gora — Loški Potok, otišao je komandant III grupe drug Mirko⁴. Nužno bi bilo da se takođe vaš štab prilagodi novoj situaciji, čiji je značaj u tome što se težište operacija prebacilo prema severu, i da se i sam prebaci tamo i dođe u dodir sa članovima našeg štaba.

BR. 105

NAREDBA ŠTABA PRVE GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 24 MAJA 1942 GOD. ŠTABU DRUGOG BATALJONA PRVE GRUPE O ZADACIMA BATALJONA U VEZI PRETSTOJEĆE PARTIZANSKE OFANZIVE U GORENJSKOJ¹

9 V 1942 god.²

KOMANDI II BATALJONA

U vezi s planom koji smo vam već prethodno obrazložili, za najbliži termin dajemo vam sledeće zadatke.

1) Upotpuniti bataljon novim regrutovanjima i ljudstvom koje će vam poslati Glavni štab.

2) Jedinicu koja će da dođe kroz par dana, biće 120—140 ljudi, podelite tako da Johan³ uzme 80—100 ljudi, ostalo podelite vi. Johanovu jedinicu treba naoružati sa 4 laka mitraljeza i dva teška, a sve ljudstvo sa puškama; municije neka uzmu 100—150 kom. za pušku, 800 kom. za laki mitraljez, oko 2000 kom. za teški mitraljez.

3) Akcije neka se vrše prvenstveno za pridobijanje oružja kod civilnog stanovništva i pojedinih nemačkih patrola ili skladišta. Pazite da akcijama pre vremena ne zaoštrite položaj i ne zatvorite sebi put prema granici, Ratečama i Medvodama. Dakle, akcije koje ćete vršiti, neka budu takve da ne pobude sumnju da je to izvršila velika naša snaga⁴ (takođe kod ishrane važi isto).

⁸ Ivan Jakič-Jerin

⁴ Mirko Bračić, narodni heroj

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

⁵ Štab je naredbu poslao tek 24 maja 1942 godine — kako se vidi iz dopisane primedbe na kraju dokumenta.

³ Ivan Bertonec-Johan, politkomesar Kokrškog odreda (vidi primedbu br. 6 uz dok. br. 92). Glavni štab je iz Ljubljanske pokrajine poslao 120 boraca kao pojačanje. Partizane su podelili po jedinicama grupe odreda.

⁴ Ovo upozorenje je štab Prve grupe izdao zbog toga što se u tom vremenu grupa reorganizovala i pošto se očekivao dolazak pomenute

4) Čišćenje teritorije koje je predviđeno na vašem terenu izvršilo bi se pomoću:

1) zaseda na svim cestama i prilazima koji vode iz Savske Doline na vaš teren.

2) Iza tih zaseda čistiti sa patrolama, manjim partizanskim odeljenjima i Narodnom zaštitom, ukoliko postoji ili će se u **borbi** organizovati, ceo teren od neprijateljskih oružanih snaga, drž. aparata, denuncijanata, izdajnika i petokolonaša. Zasede treba, ukoliko je zaleđe očišćeno, pomerati prema vani. Na oslobođenom terenu treba mobilisati sve za oružje sposobne borce.

5) Sve ove pripreme za početak akcije moraju biti gotove u roku od 8 dana⁵.

Stab vam ne može staviti na raspoloženje druge jedinice stoga je potrebno da se postarate za što veću mobilizaciju na vašem terenu već pre akcija i za vreme akcija.

Ali dobićete sledeću pomoć:

1) Istovremene akcije na drugim sektorima.

2) Zaštita boka sa italijanske strane, u predelu Polhov Gradec — Ziri.

3) U toku same akcije dobićete eventualno, po potrebi, još 1 bataljon, kompletno naoružan, iz grupe koja će čuvati vaš bok. Postarajte se pravovremeno za ishranu, naročito za one trupe koje će biti na zasedama i koje se neće moći kretati po selima.

Pregledajte teren, ljudstvo i napravite plan.

Pozivamo vas da odmah po primitku ovog naređenja pošaljete kurira sa izveštajima o vašim dosadašnjim akcijama, broju ljudstva i oružja, o položaju i moralu partizana i vojnika i o eventualnim vašim potrebama.

Uspostavite dobre veze između četa i štaba.

Kuriri neka ne idu na vezu bez izveštaja!

Ako onih 6 drugova ne bi otputovalo u Kamnik pre nego stigne kurir sa ovim naređenjem, onda neka pričekaju i priključe se Johanovoj jedinici.

Plan držite u tajnosti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

ZA STAB I GRUPE SLOV. PARTIZANSKIH ODREDA

24 V 1942 g.

Polkom. Stefan⁶

Sve važi sa današnjim datumom.

grupe boraca preko italijansko-nemačke granice. Grupa od 30 portizana, na čelu sa Ivanom Bertonseljem, imala je nameru ići preko Save u dolinu Kokre sa planom pokreta: Reteče—Smlednik—Voglje—Cerklje—Stefanja Gora. Ovaj plan pokreta je uspeo, (podaci: Ivan Bertonselj).

⁵ Plan je izveden tek krajem juna.

® Lojze Kebe-Stefan

IZVEŠTAJ GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLO-
VENIJE VRHOVNOM ŠTABU NARODNOOSLOBODILAČKIH
PARTIZANSKIH ODREDA JUGOSLAVIJE O REZULTATIMA
ORUŽANE BORBE SLOVENAČKOG NARODA¹

GLAVNI STAB
SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH
ODREDA

VRHOVNOM ŠTABU PARTIZANSKIH ODREDA JUGOSLAVIJE

U vezi sa najnovijim izveštajima i dokumentima koje smo naknadno priložili, smatramo potrebnim da potcrtamo glavne probleme slovenačkog partizanskog pokreta na današnjem stepenu njegovog razvitka. Unapred moramo upozoriti na činjenicu da je razvitak našeg partizanskog pokreta različit u svakoj od slovenačkih pokrajina i zbog toga su pitanja kod svake grupe odreda posebna.

I grupa (Gorenjska) uspešnim borbama prošle godine široko je popularisala partizanski pokret i povelu mase u početku januara ove godine do delimičnog narodnog ustanka u zapadnom delu Gorenjske, ali se ustanak nije učvrstio u obliku zaposedanja teritorije. U proleće bio je zapažen nov polet nacionalno-revolucionarnog pokreta na tom području. U poslednja dva meseca taj polet ipak je imao zastoj. Naši drugovi iz prve grupe doživeli su nekoliko težih udaraca (uništena im je jedna četa, što je za njihove prilike veliki gubitak). Čini nam se takođe da su ovom zastoju uzrok nedostaci u rukovodstvu grupe (nedostatak jasne vojno-političke linije, uski prakticizam). Poslali smo im u pomoć jedan bataljon iz Ljubljanske pokrajine.

II grupa (Štajerska) ima na vlastitom području samo skromne sile i to jedino u krajnjem južnom predelu. Primili smo od njih izveštaje da su izvršili nešto uspešnih akcija. U poslednje vreme okupatori su uspeli razbiti jednu četu. Na području Ljubljanske pokrajine regrutovali smo i naoružali 5 bataljona da pomognemo pokret u Štajerskoj. Imamo, pak, ogromne teškoće sa prebacivanjem tih bataljona na područje II grupe (Sava!). Prvi pokušaj prebacivanja nije uspeo. Bataljoni koji su trebali preći granicu i Savu pokazali su visoku partizansku borbenost i taktičku spremnost.

III grupa pokazala je najveće uspehe. Dejstvovala je na terenu (Ljubljanska pokrajina) gde je okupator imao najmanje podrške

¹ Koncept ovog izveštaja sačuvan je u rukopisu, u radnoj svesci 72. menika komandanta Glavnog štaba slovenačkih partizanskih odreda Alesa Beblera (vidi dok. br. 69). Dokumentat je napisan oko 25. maja 1942. godine.

kod stanovništva i gde je u početku okupatorski teror bio najmanji. Taj teren bio je najbolje obrađen od KP i OF i osnovna je masa stanovništva već zbog toga rada bila izričito naklonjena partizanskog pokretu. Štab III grupe znao je ove okolnosti iskoristiti na taj način što je razgranao široku regrutacionu mrežu (mali logori i agitacijske patrole), a zatim za 1 maj proglasio partizansku „ofanzivu“. Ova ofanziva sastojala se u tome što su jedinice i patrole na celom području grupe počele 1 maja sa bezbrojnim malim napadima, sabotažnim akcijama, vatrenim prepadima na garnizone i vozove i otvorenim (demonstrativnim) patroliranjem po selima. U italijanskoj vojsci nastala je zbunjenost, a stanovništvu i partizanima dizao se moral. Priliv novih partizana bio je iz dana u dan veći. Štab grupe povećao ga je još i zabranom sečenja drveta i rada drvne industrije. Zbog uticaja OF i partizanskog autoriteta, sečenje drveta i rad pilana skoro potpuno su prestali. Radništvo zaposleno u toj glavnoj industriji na području III grupe u velikom broju prišlo je partizanskim jedinicama. Na taj način jedinice su rasle u skokovima i dostigle brojnu jačinu preko 1000 ljudi već posle 10 dana „ofanzive“. Ovaj polet omogućio je oslobođenje teritorije koja se počela stvarati kod Kupe (Brod), proširivala se prema severu i dovela do ustanka na Ljubljanskom Barju. Danas možemo tvrditi da je cela „Ljubljanska pokrajina“, osim glavnih saobraćajnih arterija, slobodna, iako partizani svu ne kontrolišu jer im nedostaje snaga. Zasedama zatvoreno je više od polovine ove pokrajine.

Broj partizana narastao je na približno 2.500 ljudi. U njihovim akcijama sarađuje Narodna zaštita i takođe civilno stanovništvo u sve većoj meri. Okupatori pokušavaju prodirati u slobodnu teritoriju na dva načina: po drumovima kamionima i tenkovima, i po šumama (partizanski) opkoljavanjem naših zaseda i postavljanjem svojih. Do sada su doživeli isključivo samo poraze. Partizani su se utvrdili i privikli ratovanju protiv tehnički mnogo bolje snabdevenog neprijatelja (avioni, artiljerija, bacači, trombloni, tenkovi itd.). Polet partizanskog pokreta na tom području u poslednjoj sedmici ne raste više toliko naglo i toliko očigledno, jer je ograničen neposrednim mogućnostima naoružavanja; posakrivano oružje uglavnom je već u rukama partizana. Jedinice moraju vraćati mase novih boraca jer ih ne mogu naoružati.

Primorje zaostaje za ostalim pokrajinama najočitije. Jedinice koje je III grupa slala tamo da bi stvarala jezgru nove grupe, onde su životarile, i mesto da su rasle i uhvatile korena, one su se smanjivale i gubile oružje.

Dakle, pitanja kojima se sada bavimo su sledeća:

I grupa: Pomoć iz Ljubljanske pokrajine i bolje iskorišćavanje vlastitih mogućnosti (revolucionarno raspoloženje stanovništva, prekaljivanje partizanskih jedinica).

II grupa: Prebacivanje bataljona ove grupe iz Ljubljanske pokrajine u Štajersku, regrutovanje na celom području II grupe.

III grupa: Nove mogućnosti naoružavanja (napadi na italijanske garnizone, oružje Bele garde itd.).

Primorje: Upad većih jedinica iz Ljubljanske pokrajine u Gorišku-.

Bilo bi za nas od velike vrednosti ako bi nam saopštili svoje primedbe na ovaj pregled naše situacije i naših planova.

Šaljemo vam nekoliko paketa jugoslovenskih vojnih topografskih karata za teritorije izvan Slovenije. Učinili biste nam veliku uslugu ako biste nam mogli poslati jednake vojne karte za Sloveniju, naročito 1:100.000.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

BR. 107

ODLUKA ŠTABA DRUGE GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA
SLOVENIJE OD 25 MAJA 1942 GOD. O PRIVREMENOJ MOBILIZACIJI RADNE SNAGE I ORUĐA NA PODRUČJU STIČNE, KRKE I ZUZEMBERKA¹

II GRUPA
PARTIZANSKIH ODREDA
STAB GRUPE

Položaj, 25-V-1942
Br. 15/1

O D L U K A

O PRIVREMENOJ MOBILIZACIJI RADNE SNAGE I RADNOG ALATA:

1. Radi pooštrenja oslobodilačke borbe slovenačkog naroda protiv okupatora, mobilišu se na području Stične, Krke i Zužemberka svi muškarci od 16 do 50 godina, sposobni za rad, zajedno s* svim njihovim radnim alatom (krampovi, lopate, pile, sekire)². Privre-

¹ Zamisao da se u Primorje probije veća partizanska jedinica ostvarena je, posle jednog neuspelog pokušaja u julu 1942 god., tek posle velike italijanske ofanzive, u oktobru 1942 godine.

² Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

³ Radi što uspešnijeg odbijanja napada okupatora na oslobođenu teritoriju, komande partizanskih jedinica, pored Narodne zaštite, mobilisale su i sve muško stanovništvo, koje je radilo na zatvaranju komunikacija i prilaza koji vode na slobodnu teritoriju (vidi dok. br. 57).

meno mobilisani se moraju pod komandom Narodne zaštite okupiti u mestima Muljava, Gradiček i Reber, danas u 8 časova uveče. Privremena mobilizacija traje samo noćas. Svi pripadnici Narodne zaštite koji imaju oružje moraju ga doneti sa sobom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
Stane

Politkomesar:
Tomaž

BR. 108

NAREDBA GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 26 MAJA 1942 GOD. ŠTABU DRUGE GRUPE ODREDA ZA ODLAZAK U ŠTAJERSKU I ZA IZVOĐENJE AKCIJA NA TRŠČANSKOJ ZELEZNICKOJ PRUZI¹

GLAVNI STAB
SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH
ODREDA

Položaj, 26 maja 1942
Br. 27/1

ŠTABU II GRUPE SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA

Položaj

Doznali smo da se vaša grupa nije mogla probiti preko Save u Štajersku². Zašto nam to odmah niste javili da vam odredimo drugi zadatak?

Obavešteni smo da Italijani nameravaju u Ljubljansku pokrajinu poslati 2 divizije fašista i 2 divizije alpinaca sa zadatkom da očiste šume od partizana i pakupe sve muškarce od 17—50 god Ova

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Druga grupa odreda, u jačini pet bataljona, ukupno 513 boraca naoružanih sa 28 puškomitraljeza i 2 teška mitraljeza, pokušala je da pređe preko Save na sektoru Litije, s ciljem da se prebaci na svoj teren u Štajersku — kako joj je bilo određeno u operacionom planu Glavnog štaba.

Pokret je počeo 19 maja uveče sa zbornog mesta, koje se nalazilo u šumi iznad Police, pravcem M. i V. Trebeljevo—Raščica. Prilikom pokreta zapazila ih je neka žena-gestapovski agent koja je prijavila prisustvo partizana nemačkoj komandi u Litiji (vidi dok. br. 186). Danju 20 maja, Nemci su počeli da prikupljaju jake snage iz Štajerske i Gorenjske. Dovukli su takođe rezerve iz područja Austrije. Oko 13 sati krenula je partizanska kolona dalje u pravcu s. Dolgo Brdo—Koške Poljane i zatim do linije Tuji Grm—Mala Stanga u cilju da zauzme uzvisine.

Glavno poveljstvo
slovenskih partizanskih
čet

Na položaju, 26. maja 1942
Štev. 27/1

Štabu II. grupe odredov slovenskih partizanskih čet

Na položaju-

3. vedeli smo, da se vada grupa ni mogla prebiti preko Save na
Štajersko. Takaj nam to takoj niste javili, da bi vam odredili drugo nalogo.
Obveščeni smo, da mislijo Italijani poslati v Ljubljansko provinco
2 divizije fašistov in 2 divizije alpincev, ki bi imeli nalogo odnesti gospodov
od partizanov in pobrati vse moške od 17-50 let. Ta vest nicer ni potrebna, toda
svedeti se moramo, da Italjani ne bodo s lepo dopustili, da bi partizani izpolnili
svoj teren in bodo vse pokusili, da uničijo partizane/oficirji govore po Ljubljani
da upajo da bodo uničili partizane ker jim bo smajkala municija/. Mi moramo pre-
prejiti Italjanom ta namen in jih uničevati še na poti v ljubljansko provinco.

Glavno poveljstvo odreja, ja takoj:

1. Četa II. grupe odredov vaj krene takoj na nove položaje in alcer na
Belensiško progo med Postojno in Rakovcem s sledenimi nalogami:
a/ uničiti progo popolnoma na več mestih, da se Italjani ne bodo mogli ro-
ti svojih trup
b/ uničevati živo silo ob poti
c/ držati progo v svoji oblasti, dokler ne pride samara od III. grupe
odredov
3/ postaviti na cesto Postojna Rakovci nacete, da bi Italjani vabili svoje
trupe po cestah in tam uničijo živo silo sovražnika in dvignite ustelo
na onstran proge.

2. Če bi na III. grupi še poslali svoje čete na to progo poprej, ali pa da vam
pride samarji poteci:

a/ krenite takoj preko Belenice po italjanske cestni ju nad Vrhniko in na
Rakovca gradom na Čereškem, dvignite narod k upor in uničite živo
silo Nemcev.

b/ krenite preko Save na Štajersko, na svoje namenjane postojanje in vrnite
tam vrnite se dugo nalogo.

Vas očitno more biti na vseh naših Štajerskih, Obveščeni smo da po v
Trbovljah in Hrastniku uničili partizani v rudniku glavne šachte in je delo ustavilo
no. Vrnite se mobilizacija, ni pa nobenega videnja.

Sprejmite tovarniške pozdrave in javite kaj niste mogli
po tej poti na Štajersko

Črni fašizmi - Svoboda narodni

Na:

Komandant:

Peter Hrgovc

Namestnik politkomisarja:

Lojze Knez

vest doduše nije potvrđena, ali moramo biti svesni toga da Italijani neće tako lako dozvoliti da partizani imaju svoj teren i da će sve pokušati da unište partizane (oficiri po Ljubljani govore da se nadaju da će uništiti partizane, jer će im nestati municija). Mi moramo sprečiti tu nameru Italijana i uništavati ih još na putu u Ljubljansku pokrajinu.

Glavni štab naređuje da odmah izvršite sledeće:

1. Cela II grupa odreda neka odmah pođe na nove položaje, i to na železničku prugu Postojna—Rakek, sa sledećim zadacima:

a) na više mesta potpuno uništiti prugu da ne bi Italijani mogli dovoziti svoje trupe;

b) uništavati živu silu uz prugu;

c) držati prugu u svojoj vlasti dok ne stigne zamena od III grupe odreda;

¹ Preko celog dana Nemcima su stizale nove snage. U toku večeri već su se sukobile prve nemačke obaveštajne patrole, koje su sakupljale podatke za napad, sa partizanskim pretstražama. Grupa je pokušavala na svaki način da tokom noći 20/21 pređe Savu. Ali je kolona, krećući se prema Savi po pogrešnom putu, izgubila traženjem pravog puta dragoceno vreme. Došla je do Save tek rano ujutro, tako da nije bio više moguć iznenadni prelaz preko reke. Štab grupe se odlučio da se prelaz reke Save ne izvrši i povukao se na položaj između s. Janče i Velika Stanga. Položaji su bili ugodni po partizane. Prilikom sukoba 21 maja sa jednom nemačkom patrolom od 30 vojnika i 1 oficira, nađen je kod ubijenog oficira nemački plan napada, što je olakšalo borbu grupe. Nemci su prvi put napali oko podne. Borba u kojoj su Nemci upotrebljavali minobacače, zapaljive bombe, jedna oklopna kola, veštačku maglu i izvršili više od sedam juriša na partizanske položaje, trajala je do kasno u noć. U toku noći, koristeći se podacima iz zaplenjenog dokumenta, grupa se prebacila mimo nemačkih zaseda i došla 22 maja u dolinu Gostince i preko Poznetovog imanja, gde je razbila nemačku zasedu do drumu Ljubljana—Besnica—Litija. Na drumu su postavili zasede. Zasede na drumu su uništile 2 nemačka motocikla i 3 automobila, a ostali bataljoni su proterali zasede koje su postavili Italijani na granici između italijanske i nemačke okupacione zone. Grupa je zatim krenula natrag u Ljubljansku pokrajinu pravcem Zagarski Vrh (k. 627)—Ipavec—Selo—Troščine do ranijeg zbornog mesta kod Police.

Grupa je u ovoj vrlo uspešnoj borbi zaplenila mnogo oružja i sprema. Poginulo je 11 partizana dok se nemačke žrtve cene na 400 vojnika.

Nemci su za ovu borbu zajedno sa ljudstvom koje je obezbedilo levu obalu Save, upotrebili oko 2000 vojnika policiskih bataljona i oko 6000 vojnika redovne vojske. Napad su vršile policiske jedinice, (podaci: Jože Mekinda-Franci, „Borba II grupe odredov na Jančama“, „Ljudska pravica“, 1952, br. 24, 25 i 26).

Posle povratka grupe u Ljubljansku pokrajinu donesena je odluka da se grupa prebaci u Štajersku zaobilaznim putem preko Gorenjske. Pošto je obavcštajna služba u Ljubljani doznala da se već priprema Treća neprijateljska ofanziya, Druga grupa dobila je i nove zadatke, pomenute u dokumentu, koje je trebala izvršiti prilikom pokreta prema Gorenjskoj.

č) postaviti na drumu Postojna—Rakek zasede ako bi Italijani svoje trupe vozili drumovima i tamo uništavati živu silu neprijatelja i dizati ustanak s one strane pruge.

2. Ako'bi III grupa već pre poslala svoje čete na tu prugu, ili ako bi vas smenila, onda:

a) odmah krenite preko železnice italijanskom teritorijom iznad Vrhlike i Polhov Gradca u Gorenjsku, dižite narod na ustanak i uništavajte živu silu Nemaca;

b) krenite preko Save u Štajersku, na vama namenjene položaje, i tamo vršite već date vam zadatke.

Na svaki način, vaš cilj mora biti Štajerska. Izvešteni smo da su u Trbovlju i Hrastniku partizani uništili glavne šahtove u rudniku i da je rad obustavljen³. Vršiti se mobilizacija, ali nema nikakvog rukovodstva.

Primiti drugarske pozdrave i javite zašto niste mogli tim putem u Štajersku.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:
(M. P.)

Komandant:
Peter Strugar

Zamenik politkomesara:
Lojze Knez

**i/VEŠTAJ ŠTABA TREĆE GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA
SLOVENIJE OD 26 MAJA 1942 GOD. O OSLOBODENJU TERI-
TORIJE NA KUPI¹**

**GLAVNI STAB SLOVENACKIH PARTIZANSKIH ODREDA
OBJAVLJUJE SLEDECE IZVEŠTAJE ŠTABOVA:**

DEO SLOVENACKE ZEMLJE — OSLOBODEN!

II bataljon Notranjskog odreda podario je slovenačkom narodu za prvi maj najlepši dar — oslobođenje prostrane teritorije na Kupi². Junački bataljon do danas sa sjajnim uspehom brani slobodnu zemlju i proširuje vlast Osvobodilne fronte uvek u nove krajeve. Partizanska zastava se vije u oslobođenim selima: Fara, Banja Loka, Petrine, Kranjski Kuželj, Nova Sela, Stružnica, Rake, Vrh, Srebotnik, Drežnik, Podstene, Ajbelj, Morava³, Novi Lazi, Štalcerji, Dolnja i Gornja Briga, Preža, Ajbik, Borovec, Ravne, Pleše, Kočevska Reka, Handlerji, Mlaka, Koče.

Vest o tome do danas najvećem uspehu slovenačke partizanske vojske ispunjava ponosom sve Slovence, a sve partizanske borce žarkom željom da odlučno podupru i u junaštvu podražavaju junake II bataljona Notranjskog odreda.

⁴

STAB III GRUPE ODREDA

¹ „Slovenski poročevalec“ br. 21, od 26 maja 1942 godine

² Vidi dok. br. 85 i 88.

³ Podatak nije tačan. U Moravi bila je celo vreme italijanska posada (podatak: Ivan Zalar).

⁴ U produženju „Slovenski poročevalec“ objavio je izveštaj o borbama Drugog bataljona Notranjskog odreda (vidi dok. br. 85).

SAOPSTENJE GLAVNOG ŠTABA PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 27 MAJA 1942 GOD. POVODOM POKUŠAJA ORGANIZOVANJA I NAORUŽAVANJA BELOGARDISTIČKIH BANDI ZA BORBU PROTIV NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE¹

I Z J A V A

GLAVNOG ŠTABA SLOVENACKIH PARTIZANSKIH ODREDA

Glavni štab slovenačkih partizanskih odreda je dobio pouzdane podatke² da neki mihailovičevsko-belogardistički elementi vode pregovore sa Italijanima u cilju da italijanskom pomoći i italijanskim oružjem organizuju i naoružaju svoje bande. Njihova je namera **da** te bande prokrijumčare na oslobođenu slovenačku teritoriju koja je pod demokratskom vlašću Osvobodilne fronte, da udare u leđa partizanskim jedinicama i da zapale bratoubilački rat u korist okupatora. S obzirom na sve te izdajničke pripreme i u interesu čuvanja jedinstva slovenačkog naroda i velikih tekovina dosadašnje oslobodilačke borbe slovenačkog naroda koja je dovela do oslobođenja polovine područja tzv. „Ljubljanske pokrajine“, Glavni štab u pooštrenom obliku i

poslednji put opominje:

1. da će biti streljan svako ko bi vršio pripreme za formiranje kakvih bilo oružanih trupa izvan partizanskih, odnosno podređenih Glavnom štabu slovenačkih partizanskih odreda;

2. da će biti streljan svako ko bi ma kakvim svojim delovanjem pripremao bratoubilački rat i time, dakle, koristio okupatorima;

3. svim partizanskim vlastima na oslobođenoj teritoriji izdata su naređenja da na licu mesta streljaju svakoga ko bi na tom području ma kako štetio jedinstvu slovenačke narodne vojske koja stoji pod komandom Glavnog štaba slovenačkih partizanskih odreda.

¹ „Slovenski poročevalec“ br. 22, od 2 juna 1942 godine

² Vidi dok, br. 96.

Kod Dobrunja, sredinom maja 1942, Druga grupa odreda je zarobila grupu belogardista. Iz saslušanja se doznalo da je 17 četnika otišlo na teren da se bore protiv partizana, jer tobože, „u brdima nema mesta za dve vojske“.

Istovremeno, u Suhoj Krajini, klerofašisti i dražinovci pokušali su organizovati drugi naoružani odred da bi razbili partizanske jedinice i stvorili u Suhoj Krajini bazu za oružane belogardističke formacije. Ali su partizani sprečili belogardiste u njihovim namerama: organizatore su otkrili i izveli na sud. Suha Krajina ostala je, sve do italijanske ofanzive, centralnim predelom oslobođene partizanske teritorije.

Sve ove mere je, na osnovu odluka IOOF, Glavni štab slovenačkih partizanskih odreda poduzeo potpuno svestan toga da će¹¹ mo najveća odlučnost i nepopustljivost prema tim elementima, **koi bog** svojih klikaških interesa izazivaju građanski rat, sprečiti da ne bi sutra, — kad bi tim elementima pošlo za rukom da pri-
«reme^{sv0} i krvavi Judin posao, onako kako je to bilo u ostalim **delovima** Jugoslavije, — slovenački narod morao to izdajstvo plaćati stotinama života svojih najboljih sinova i kćeri.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Položaj, 27 V 1942 god.

za:
GLAVNI STAB
SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH
ODREDA

Komandant:
Peter Strugar, s. r.

Polit, komesar:
Jernej Posavec, s. r.

BR. 111

ODLUKA ŠTABA DRUGE GRUPE ODREDA OD 27 MAJA 1942
GOD. O ZABRANI POPRAVLJANJA UREĐAJA KOJE SU PORUŠILI
PARTIZANSKI ODREDI¹

DRUGA GRUPA
PARTIZANSKIH ODREDA
STAB GRUPE

Br. 16/1

Slobodna teritorija, 27-V-1942 godine

O D L U K A
O ZABRANI POPRAVLJANJA UREĐAJA KOJE SU PORUŠILE
PARTIZANSKE CETE

Oslobodilačka borba slovenačkog naroda je stupii? u svoj odlučujući period. Deo naše domovine je već oslobođen od tuđinskog nasilja. Slovenački narod mora sprečiti da okupator upotrebljava naše saobraćajne uređaje u svoje svrhe. Zato slovenačka partizanska vojska ruši sve uređaje koji bi mogli poslužiti okupatoru u borbi protiv nas. Prema tome svako popravljjanje porušenih uređaja predstavlja pomoć okupatorima, a time i narodnu izdaju

¹ Kopija dokumenta nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

Zato štab Druge grupe odreda određuje za sve oslobođeno i ne-oslobođeno područje koje kontrolišu naše čete sledeće:

1) Popravljanje uređaja (železnica, železničkih stanica, drumova, mostova, zgrada, fabrika, telegrafskih i telefonskih uređaja, električnih dalekovoda, itd.) koje su porušile partizanske čete — zabranjeno je.

2) Naše čete imaju nalog da pucaju na sve radnike i namešt*-nike kod popravljanja porušenih uređaja.

3) Radnici, nameštenici i železničari koji bi zbog toga ostali nezaposleni, nek traže zaposlenje u partizanskim redovima kao dobrovoljci.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
Stane Mlinar, s. r.²

Politkomesar:
Tomaž Poljanec, s. r.²

BR. 112

IZVESTAJ ŠTABA DOLENJSKOG ODREDA TRECE GRUPE
PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 27 MAJA 1942 GOD.
O AKCIJAMA OD 2 DO 13 MAJA¹

IZ IZVEŠTAJA ŠTABA DOLENJSKOG ODREDA

Dana 2 maja III bataljon proterao je iz šuma na našoj teritoriji ostatak radnika koji su obarali drva za Italijane. Tim danom je rad u našim šumama potpuno prekinut. Dana 3 maja patrola istog bataljona pucala je na ital. utvrđenja u Straži, Toplicama i Soteskl. Između 3 i 6 maja isti bataljon proterao je preostale Kočevare iz Poljana, Občina i Stare Zage. Ti Kočevari još uvek su vršili petokolonaštvo i izdavali nas. Kupovali su i injanja za iseljene Kočevare koji bi se želeli vratiti. — Dana 7 maja patrola istog bataljona ustavila je poviše Srednje Vasi aUto u kome se vozio šef „Emone“, prof. Nana, poznati fašista. Hteo se braniti revolverom, ali ga je patrola razoružala i zaplenila mu važna dokumenta. Dana 8, 9 i 10 maja vršili su se stalni manji napadi na Italijane u selima Podturn, Poljane, Podhosta, Sela i Meniška Vas. U jednom između ovih napada dva naša partizana (vodnik drug Groga i drug Kostja) sami su pro-

• Na kopiji potpis Franca Rozmana nije svojeručan, već je napisan pisaćom mašinom.

³ Potpis Dušana Kvedera-Tomaža nije svojeručan, već je napisan pisaćom mašinom.

¹ Objavljeno u glasniku Treće grupe odreda — „Glas partizanov“ br. 3, od 27 maja 1942 godine.

terali odred od 40 Italijana. Ubili su 10 i ranili 15 Italijana; ostali su pobjegli.

Dana 12. maja, oko ponoći, odeljenje Druge čete Drugog bataljona zaustavilo je teretni voz u blizini Mirne Peči² i razbio lokomotivu. Tom prilikom, poginulo je 5 fašista, a nekoliko ranjeno," među njima mašinovođa i ložač.

Dana 13. maja odeljenje Treće čete Drugog bataljona, pod vođstvom politkom. druga Lazara³, ustavilo je voz kod Mirne Peči i pokvarilo 3 lokomotive⁴. 16. maja bio je uhapšen u Vrhpolju, ispod pl. Gorjanci, italijanski agent Santo Superma, iz Rijeke, kod kojeg smo zaplenili važna dokumenta. Bio je streljan.

BR. 113

IZVEŠTAJ ŠTABA TREĆE GRUPE ODREDA OD 27. MAJA 1942 GOD. O BORBAMA NA PODRUČJU GRUPE¹

IZVEŠTAJI SA SLOVENAČKOG FRONTA

Dolenjski odred: Prvi bataljon oslobodio je i sa uspehom brani široku dolenjsku teritoriju — svu Suhu Krajinu, Struge, Dobropolje. Svakodnevno ruši ceste i železničku prugu Ljubljana — Kočevje. Poslednjih dana on napada italijansku posadu na žel. stanici u Dobropolju, opkoljava posadu kod Sv. Antona. U toku poslednjih dana ponovno je odbio pomoć koja je opkoljenima dolazila železnicom iz Kočevja i Ljubljane. Junački je odbio ispad šest tenkova, koji su pod zaštitom artiljerije pokušali probiti naše redove koji kod Sv. Antona drže u šahu opkoljene Italijane. Uprkos paklenoj vatri iz svih rodova oružja sa kojim raspolažu opkoljeni, naši hrabri partizani održali su položaj i tenkovi su se morali povući. Borbe još traju i situacija se za nas povoljno razvija. Drugi bataljoni tog odreda stalno napadaju italijanske posade u Kočevju, Ribnici. Žemberku, Sentjerneju, Novom Mestu, itd.

Notranjski odred: Prvi bataljon još uvek vodi oštre borbe kod Iga. Do sada je odbio većinu napada neprijatelja, koji je pokušao da se približi pomoću tenkova i oklopnih automobila. Porušio je most

¹ Prema „Pregledu sabotaža“ Ljubljanske direkcije železnica. kod km 84 na sektoru Novo Mesto—Mirna Peč, 12. maja 1942. god. projektilima uništena je jedna lokomotiva.

³ Stane Potočar-Lazar. Komandir te čete bio je Karei Suhi-Liko.
⁴ „Pregled sabotaža“ Ljubljanske direkcije železnica navodi za ovu akciju datum 14. maja.

¹ „Glas partizanov“ br. 3. od 27. maja 1942. godine

na Ižanskoj cesti. Drugi bataljon stalno napada Brod na Kupi Osilnicu, Ribnicu, žel. prugu Kočevje — Ljubljana, Prezid, Bloke; na svim stranama italijanski okupatori imali su oko 300 mrtvih i mnogo ranjenih. Od naših su poginula 2 druga. Čete II grupe vodile su teške borbe na desnoj strani Save. Nemci su imali preko 200 mrtvih i mnogo ranjenih. Naši su zaplenili mnogo automatskog oružja i važna dokumenta. Poginula su četiri partizana, a deset je ranjeno.

BR. 114

IZVEŠTAJ KONTROLNOG ORGANA ŠTABA DOLENJSKOG
ODREDA TREĆE GRUPE OD 27 MAJA 1942 GOD. ŠTABU ODREDA
O POLOŽAJIMA JEDINICA ODREDA¹

ŠTABU DOLENJSKOG ODREDA III GRUPE ODREDA

Posle izvršenog pregleda položaja Četvrte čete Prvog bataljona DO i Prve i Treće čete Trećeg bataljona DO, izveštavam štab sledeće:

Četvrta četa Prvog bataljona logoruje južno od Struge (Kurji Grič), na severnoj strani kote 825. Jačina čete je 20 strelaca, 1 mitraljez (maksim) i 10 bez oružja — za rad na drumovima (prepreke). Četa je ovladala svim prelazima od Sv. Ane (kota 939) do Crnog Vrha (k.955). Svi prelazi na drumovima su zatrpani drvećem i branjeni zasedama. Glavna zaseda je na drumu Ribnica—Podtabor, istočno od kote 722. Svi drumovi na tom području, sami po sebi, pristupačni su samo za pešadiju.

Političkom komesaru je dat zadatak da na području sev. od Ribnice organizuje obaveštajnu službu. Pošto je četa novoformirana, dao sam komandiru čete uglavnom uputstva za obezbeđeni? (zasede, osmatračka mesta, straže, patrole) i o najvažnijim vojnim vežbanjima (teoriskim i praktičkim). Četa će svakodnevno uznemiravati Ribnicu i rušiti prugu severno od Ribnice.

Treća četa Trećeg bataljona nalazi se severno od Male Gore. Četa ima 50 strelaca, 1 puškomitraljez i oko 20 vojnika bez oružja. Drum je južno od s. Mala Gora do raskrsnice puteva prema Gorenju i Brunvirtu dobro zatrpan drvećem, a u toku današnjeg dana prekopće se na 2 mesta. Prepreku na glavnom drumu čuva 20 strelaca i 1 puškomitraljez, a prema Gorenju 10 strelaca. Kolski put Klinja Vas—Grintovec zasut je drvećem i pod stražom. U celom rejonu stalno patrolišu 2 patrole.

¹ Original, u rukopisu, nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

Prva četa Trećeg bataljona DO nalazi se južno od s. Lašče; **sastavljena je** iz 40 strelaca, 1 puškomitraljeza i 23 vojnika bez oružja. Ceta drži zasedu ispod serpentina na drumu Lašče—Dvor. Zaseda na drumu i njegovoj okolini sastavljena je iz 20 strelaca i 1 puškomitraljeza. Logor čete je u blizini i tako je moguća pomoć zasedi u najkraćem vremenu. Glavni drum je prekopan na 1 mestu i na više mesta zatrpan drvećem. Svi sporedni putevi su zatvoreni i pod stalnom stražom.

Pored toga je drum od Male Gore do Starog Loga jako zatrpan drvećem i na 2/3 dužine neprolazan za svaku motorizaciju.

Stab Trećeg bataljona se nalazi jugoistočno od Poloma.

Polom, 27 maja 42.

Ciro Zasavec²

BR. 115

POZIV ŠTABA DRUGE GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD 28 MAJA 1942 GOD. ITALIJANSKOJ POSADI U STICNI NA PREDAJU¹

DRUGA GRUPA
PARTIZANSKIH ODREDA
STAB GRUPE

Br. 18/1

Slobodna teritorija, 28-V-1942

GOSPODINU PORUČNIKU FACCHETTI-U KOMANDANTU
POSADE KRALJEVSKE VOJSKE U SOKOLSKOM DOMU

Stična²

Konačni rezultat rata u Sloveniji i u svetu danas je već siguran. Vama preči neizbežna propast. Strašna će biti osveta našeg naroda nad vama.

Mi koji nosimo odgovornost u ovom ratu svesni smo da cilj naše borbe nije istrebljenje italijanskog naroda, nego oslobođenje slovenačkog naroda ispod tuđinske čizme, kao i oslobođenje Italije i čitavog sveta ispod fašističkog jarma bespravljaja, terora, bede : rata, za bratstvo i mir među narodima.

¹ Ciril Hlebš-Ciro

¹ Kopija originala u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

¹ Italijanskom komandantu u Stični Druga grupa je poslala poziv i na francuskom jeziku. Kopija na francuskom jeziku sačuvana je u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani. Italijanski komandant nije prihvatio ovaj poziv, već ga je poslao komandi Jedanaestog armiskog korpusa.

Zato italijanskim vojnicima i oficirima dajemo priliku da, dok ne bude prekasno, pređu na stranu Pravde i tako spasu svoje živote. Doznali smo da spadate među one ljude sa kojima se može razgovarati. Ovim vas pozivamo na razgovore o sledećim mogućnostima:

ili 1. da pređete k nama svi, ili jedan deo, sa svim oružjem i spremom, u cilju zajedničke borbe protiv fašističkih ugnjetača italijanskog i slovenačkog naroda.

ili 2. da predate oružje, spremu i uniforme, našto ćemo vas mi snabdeti civilnim odelima i poslati u Italiju.

ili 3. da ostanete kao neborci u našoj oslobođenoj pozadini.

Vama i vašoj momčadi garantujemo život i dobro postupanje. Odmah nam pismeno odgovorite -na naše predloge i izjavite da li ste spremni lično doći na pregovore.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

BR. 116

RAPORT ŠTABA DRUGE GRUPE OD 28 MAJA 1942 GOD.
GLAVNOM ŠTABU PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE O
AKTIVNOSTI GRUPE¹

DRUGA GRUPA
PARTIZANSKIH ODREDA
STAB GRUPE

Br. 17/1

Položaj, 28 V 1942.
I

RAPORT BR. 6 GLAVNOM ŠTABU

1. Cim smo stigli na ovo područje, preduzeli smo sve potrebno za pomoć oslobođenoj teritoriji. Organizovali smo prvu liniju odbrane na tom krilu.

Noću između 25 i 26 t. m. Prvi bataljon Savinjskog odreda porušio je drum Grosuplje—Krka. Izvršili smo mobilizaciju muškog stanovništva, zajedno s radnim oruđem, i pod komandom komandanta Seoske zaštite i pod zaštitom naših četa zaposlili na radu na drumovima². Na tom drumu je radilo 160 radnika. Drum je raskopan i zatrpan drvećem.

Istovremeno je porušen drurn Stična—Krka. Zaposleno 200 radnika. Potpuno su srušena oba mosta kod Gofenje Vasi. Drum je prekopan i zatrpan.

¹ Kopija u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

¹ Vidi dok. br. 107.

Na drumovima Grosuplje—Krka, Stična—Krka i Krka—Zden-
KLJ Vas su stalne zasede.

2. Treći bataljon SO³ opkolio je Zužemberk. Porušeni su dru-
! movi u blizini Zužemberka prema Zagradecu, Trebnju, Novom Me-
stu i Kočevju. Na daleko su pokidane sve telefonske veze. Kod ispada
t jz varoši došlo je do borbi. Tačni rezultati još nisu poznati.

3. Drugi bataljon SO progonio je kolone Italijana koje su se
[infiltrirale u našu teritoriju. Došlo je do sukoba.

4. Prvi bataljon Pohorskog odreda, zajedno sa rezervnim bata-
Ijonom, noću između 26 i 27 maja, srušio je prugu na dva mesta, i
to kod Radohove Vasi i Velike Loke⁴. Kod Radohove Vasi je bilo
zaposleno oko 450 radnika, 27 „štosova" je demontirano, pruga
• **raskopana**, 50 debala oboreno. Slično je učinjeno i kod Velike Loke.
Istovremeno je zatrpan glavni drum Ljubljana—Novo Mesto.
Na drumu i železnici su stalne zasede. Došlo je do sukoba.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za komandanta:
Ivan Skalar⁵

Politkomesar:
Tomaž Poljanec⁶

^a Savinjskog odreda

⁴ „Pregled sabotaža" Ljubljanske direkcije železnica navodi da je
26 maja, kod km 108, na otseku Velika Loka—Radohova Vas, razorena
pruga u dužini 100 m, a da je drugih 100 m zabarikadirano posećenim
drvećem.

⁵ Peter Stante-Skala

⁶ Dušan Kveder-Tomaž

**NAREDBA ŠTABA DOLENJSKOG ODREDA TREĆE GRUPE OD
REDA OD 28 MAJA 1942 GOD. O KAŽNJAVANJU BELOGARDI
STICKIH IZDAJNIKA I NJIHOVIH POMAGAČA¹**

NAREDBA ŠTABA DOLENJSKOG ODREDA ZA 28 MAJ 1942 GOD.

S obzirom na činjenicu da se na području Dolenjskog odreda pojavila mala naoružana rulja belogardističkih bandita² koji rade i špijuniraju za italijansku vojsku, šire među stanovništvom **strah**, vrše nasilja prema civilnom stanovništvu pod maskom da su partizani, prisiljavaju ljude na mobilizaciju, štab Dolenjskog odreda naređuje svim partizanima, članovima Narodne zaštite i poštenom stanovništvu:

da odmah unište ovu rulju gde god je nađu, a civilno stanovništvo neka odmah o pojavljivanju ove rulje obavesti komandire Narodne zaštite i najbližu partizansku jedinicu.

Svako

1) ko je član ove naoružane rulje,

2) ko joj učini bilo kakvu uslugu, sakupi i preda hranu, ko bude njen kurir, ko je prikrije ili njeno pojavljivanje zataji partizanskim jedinicama ili komandirima straža bezbednosti i

3) za koga bude dokazano da je član belogardističke organizacije — biće streljan po kratkom postupku.

Imanja osuđenika zapleniće se u korist žrtava okupatorskog ili belogardističkog terora.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
Urban Velikonja³

Politički komesar:
Tone Špan⁴

¹ Original nije očuvan. Očuvan je samo prepis. koji je bio objavljen u belogardističkom biltenu „Poročila“, od 9 oktobra 1942 god., koji je izdavao belogardistički organizator, kapelan Nande Babnik.

² Misli se na belogardističku grupu poručnika bivše jugoslovenske vojske Milana Kranjca (vidi primedbu uz dok. br. 97) koja se sakupila kod Sv. Urha više Dobrnja i zatim krenula prema Dolenjskoj.

³® Marjan Dermastia-Urban

⁴ Jože Nose—Tone Span

BR. 118

**NAREDBA ŠTABA DRUGE GRUPE ODREDA OD 30 MAJA
1942 GOD. SVIM ŠTABOVIMA BATALJONA ZA PRIPREMU
ZA ODLAZAK U ŠTAJERSKU¹**

**DRUGA GRUPA
PARTIZANSKIH ODREDA
STAB GRUPE**

Br. 20/1

Slobodna teritorija, 30-V-42 godine

SVIMA ŠTABOVIMA BATALJONA

N A R E D B A

Upravo smo dobili naredbu Glavnog štaba. Kroz par dana se predviđa odlazak. U tom cilju treba izvršiti reorganizaciju bataljona zbog priliva* novih boraca.

1) Do sutra ujutru treba bezuslovno poslati tačno brojno stanje ljudstva, oružja i municije po četama.

2) U toku sutrašnjeg dana pregledajte sve ljudstvo po četama. Načinite spisak onih drugova koji su telesno oslabili, bolesni, ne pokazuju dovoljno oduševljenja i hrabrosti. Kad vam pošaljemo nove borce, odaberite između njih najbolje u telesnom i moralno-političkom pogledu i naoružajte ih oružjem onih koji su nesposobni. Kad stignu novi borci postupajte ovako: pitajte na zboru sve ko je spreman za udarničke akcije. Od najhrabrijih odaberite najsnažnije i uključite ih u četu. Uzmite u obzir i karakteristike koje vam dostavljamo.

3) Od ostalih uzmite po 6—8 na četu koji će biti priključeni četama po vodovima i nenaoružani. Uzmite takođe i nenaoružane za nošenje raznog materijala (sanitetskog, itd.). Iz svih ostalih stvorite pionirsku čet. Potražite na terenu oruđe, prvenstveno vlasništvo bivše jug. vojske, kao i diugo (krampove, lopate, pile, sekire, „francuze”², itd). Za komandire i komesare tih pionirskih četa postavite one telesno nesposobne koji su u moralno-političkom pogledu najbolje razvijeni.

4) Rano izjutra, po mogućnosti odmah po dobijanju naredbe, pošaljite 5 ljudi u Znojile da ponesu konzerve i rublje za vaše bataljone. Odmah podelite po četama.

5) Odmah sav štamparski materijal i literaturu koju imate na čuvanju sakupite u štab grupe.

¹ Dokumentat se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Ključevi za otšrafljivanje

6) Čim pođemo na put zabranjuje se pismeno i usmeno upotrebljavanje naziva Druga grupa odreda. Za vreme putovanja ćemo se nazivati Leteća grupa. To je zbog konspiracije.

7) Komesari i komandiri su dužni da u tim danima razviju maksimalni politički i vojnovaspitni rad sa novim borcima.

8) Pokušajte dobiti na terenu što više novog oružja i municije.

9) Treći bataljon SO³ neka svoje čete na zasedama povuče u zasede koje treba da budu postavljene tako da su što bliže štabu bataljona.

10) Javite da li trebate novac.

11) Prvi bataljon PO⁴ neka odmah izjutra pošalje sve nove borce bez oružja u štab grupe u cilju rasporeda.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:

Politkoir.esar:
Tomaž Poljanec³

BR. 119

NAREBDA ŠTABA TREĆE GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA
SLOVENIJE OD 30 MAJA 1942 GOD. ZA ORGANIZACIJU ADMINISTRACIJE U JEDINICAMA GRUPE¹

NAREDBA BR. 10

ŠTABA III GRUPE SLOVENACKIH PARTIZANSKIH ODREDA
od 30-V-1942

Partizanski pokret se razvio, partizanske jedinice su sve jače i njihova povezanost sve tešnja, tako da se radi uspešnog upravljanja samim jedinicama i njihove saradnje pokazala potreba jedinstvenog i savesnog knjigovodstva, koje takođe ima svoj istoriski značaj kao arhiv partizanskog pokreta. Zato se štab 3 grupe slovenačkih partizanskih odreda odlučio da izda specijalnu naredbu o knjigovodstvu koje odmah treba uvesti, i to:

1) U zasebnu mapu treba stavljati na čuvanje sve naredbe i dnevne zapovesti koje izdaju pretpostavljene jedinice. U svojim naredbama i dnevnim zapovestima treba da se drže oblika naredaba grupe i dnevnih zapovesti.

2) Sva pošta koju primaju ili šalju odredi i bataljoni mara se čuvati u posbnoj arhivi.

¹ Savinjskog odreda

¹ Pohorskog odreda

⁵ Dušan Kveder-Tomaž

¹ Kopija originala u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

a) inhibit² primljene pošte. Svaki se dopis mora snabdeti tekućim brojem i uvesti u knjigu inhibita prema uzorku:

Tek.	Tek. br. pošiljaoca	Datum pisma	Datum prijema	Od koga	Sadržaj	Primedbe

b) ekshibit³. U mapu treba staviti sve prepise poslatih dopisa snabdevenih zaglavljem, tek. br., datumom i potpisom (prema uzoru dopisa grupe); levo od naslova, ispod zaglavlja, predmet dopisa.

Ekshibitnu knjigu treba urediti prema uzorku:

Tek. br.	Datum dopisa	Datum pošiljaoca	Kome	Sadržaj	Primedbe

Prostor rubrika kod obe knjige treba što racionalnije rasporediti kako je to učinjeno na uzorcima nacrtanim u naredbi (upotrebljavajte kvadrirane sveske!).

3) Za blagajničku knjigu treba po svim jedinicama koje imaju blagajnu upotrebljavati obične blagajničke knjižice malog formata. Na levoj strani se upišu prihodi, na desnoj izdaci; a kad je jedna od strana ispunjena, list se okrene i na levoj novoj strani se uvede prenos prihoda, a na desnoj prenos izdataka. Za izdatke treba, po mogućnosti, čuvati potvrde.

4) Inventar. U knjigu treba upisati sve podatke o inventaru jedinice — od oružja do životnih namirnica. Opširnije vidi u naredbi o intendanturi koja će doći.

5) Sve jedinice treba da vode dnevnik u koji će upisivati sve akcije i druge važne i zanimljive stvari koje doživi jedinica. U tom dnevniku treba da budu bar suhi podaci o svemu tome.

6) Sve (!) partizanske jedinice nužno moraju voditi tačnu kontrolu brojnog stanja svakog logora odn. položaja. U tu svrhu moraju upotrebljavati formulare koje je izdao štab grupe. Ukoliko bi im ti formulari nestali, neka traže nove ili ih sami umnože, — ali ni pod kojim uslovom ne smeju u tu svrhu trošiti matrice! — Formulari o brojnom stanju neka se ispunjavaju prilikom svake promene. Sve zsstarele formulare treba ostaviti u arhivu. Na poledini neka dežurni obrazloži sve promene poimenično.

7) Radi svestrane kontrole kretanja naoružanih i nenaoružanih ljudi nužno je uvesti naročite propusnice. Zasad se za njih upotrebljavaju formulari koje je izdao štab Treće grupe, a kad ovi nestanu, važi isto što i za formulare pod 6. — Propusnice su dvojake: za pojedince i za grupe.

* Prijemni delovodnik

³ Delovodnik posiate pošte

a) Propusnica za partizane se ispunjava prema priloženom primeru. U primedbama se zapiše vreme odlaska i razna uputstv» kao: stavite drugu na raspoloženje vodiča, dajte drugu podatke ó tom i tom itd. — Iste se propusnice privremeno izdaju i za civile koji se kreću po izuzetnoj dozvoli partizanskih štabova.

b) Propusnice za grupe partizana se ispune na isti način, samo što se poimenično navedu komandir odn. komandant i politkomesar odn. politdelegat. Za partizane se navede samo broj. Vidi priloženi primer. Sve partizanske grupe i jedinice treba pri susretima legitimisati i pregledati im propusnice. Ko se nađe bez propusnice treba ga uhapsiti i privesti štabu.

8) Razne potvrde, pisma, itd. koje izdaju jedinice treba da budu snabdevene zaglavljem (oznaka jedinice, br., datum) i po mogućnosti treba da ih potpišu komandir i politkomesar. Iz teksta mora biti neobaveštenom jasno o čemu se radi.

9) Svo knjigovodstvo treba voditi tačno i savesno, treba da ga vode politkomesari ili za to određeni funkcioneri pod nadzorom politkomesara. Pretpostavljeni organi treba da s vremena na vreme pregledaju knjigovodstvo, našto treba jedinica da pregleda arhivu i neaktuelne akte itd. ostavi na sigurno mesto za koje će znati tri sasvim pouzdana funkcionera ili partizana.

10) Ni pod kojim uslovom knjigovodstvo odn. arhiva ne sme da padne u ruke neprijatelju. Za to lično odgovaraju politkomesari i komandanti. U slučaju da je drug koji nosi arhivu u opasnosti, treba poduzeti sve da se spase, a ako pogine, — da se spase arhiva.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

ZA STAB TREĆE GRUPE SLOVENACKIH PARTIZANSKIH ODREDA

komandant

politkomesar

Na uvid Glavnom štabu.

Svima odredima i preko njih bataljonima.

**NAREDBA ŠTABA TRECE GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA
SLOVENIJE OD 30 MAJA 1942 GOD. O REORGANIZACIJI VEZE¹**

NAREDBA BR. 11

**ŠTABA III GRUPE SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA
OD 30 V 1942**

O VEZI

Slovenački partizanski pokret je prošao kroz više faza koje bi se uglavnom mogle podeliti u tri faze: a) početak partizanskog pokreta, do učvršćivanja osnovnih partizanskih jedinica; b) predprolećna priprema; c) prolećni razmah sa oslobodenjem nekih predela. Ove tri faze se ogledaju u svima pitanjima partizanskog života — od taktike do veze. Faza u kojoj sada živimo zahteva snažnu taktičku, organizatorsku, informativnu i političku povezanost koja u prvoj fazi nije bila toliko nužna. Sada su sve partizanske jedinice uključene u jedinstveni taktički sistem, jedinstvenu čvrstu i vojnički organizovanu partizansku armiju sa velikim vojnim i političkim zadacima. Da bi svoje zadatke uspešno izvršili nužna je organizacija međusobne veze. Zato se štab Treće grupe odlučio da za organizaciju veze odredi glavne smernice kojih se moraju pridržavati sve podređene jedinice. Te su smernice sledeće:

1) Komanda čete mora održavati više puta na dan vezu sa pojedinim g-upama svoje čete. Čete s bataljonima jedanput svakog dana, bataljoni sa odredom svakog drugog dana, a odredi sa grupom dvaput nedeljno.

2) Ta se veza održava ili pomoću kurira, kurirske štafete, ili pomoću telefona, radio-veze i signalizacije.

3) Veza pomoću kurira se može najuspešnije održavati tako da se jedinicama unapred odredi vreme i mesto susreta kurira (pretpostavljene i podređene jedinice, što je i iz konspirativnih razloga bolje od direktnog dolaženja kurira u logor). Kuriri treba da svaki put (!!) izmene međusobna pismena obaveštenja. Tako se kurir nikada ne vraća u svoju jedinicu praznih ruku. Što i moralno dobro deluje, a sem toga se i onaj koji mora pisati tako uvek seti raznih stvari, koje inače ne bi javio kad ne bi morao pisati.

4) Kurirska štafeta (releji) mora se organizovati na većim rastojanjima (ili gde je nužno potrebna stalna veza) ili preko više partizanskih jedinica ili preko za štafetu raspoređenih straža. Poznajemo i štafetu po sredstvima koja upotrebljava isti kurir (konji,

¹ Kopija originala u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

motocikli, bicikli). Sredstva za kurirske štafete treba da budu **svuda** pripremljena. Za odgovorniju poštu treba organizovati štafetu po[^] sredstvima.

5) Signalizacija. Signale sa vatrama ne treba upotrebljavati za dolazak neprijatelja (koji bi event. prodro nekoliko km a po celoj Sloveniji bi zaplamtele vatre). Udar zvonima se upotrebljava kad je stražar na zvoniku i odatle zaista vidi neprijatelja. Zvono se mora upotrebljavati prema specijalnom ključu udaraca za signale i to pod uslovom da se ti znaci pismeno zabeleže i češće puta menjaju. Udar zvona za seljake se mora jako razlikovati od tih signala za partizane. ^ Signale mecima iz puške treba upotrebljavati samo u izuzetnim prilikama. Signale s raketama treba forsirati, naročito sa strane pretpostavljenih jedinica. — Mogu se upotrebljavati i razni zvučni signali (trube, rogovi, doboši, pištaljke, itd.) na rastojanjima. Treba što više upotrebljavati signale sa zastavicama i svetiljkama.

6) Prilikom svakog kurirskog sastanka treba izmenjati pisma sa saopštenjima. Da bi se posao olakšao, treba da čete koje imaju pisane mašine napišu te izveštaje u 4 izvoda i tri izvoda dostave bataljonu. Bataljoni će dva izvoda svojih izveštaja dostaviti odreda s priloženim izveštajima četa. Odredi treba da pošalju štabu grupe svoje izveštaje sa prilogom bataljonskih i važnijih četnih izveštaja. Ti izveštaji moraju biti iscrpni — četni svake nedelje, bataljonski i odredski svake dve nedelje. Pod iscrpnim izveštajima se podrazumeva: izveštaj o brojnom stanju, naoružanju, municiji, blagajni, inventaru, ishrani, kvalitetu ljudstva, vojnom i političkom radu, itd., a u vanrednim izveštajima se izveštava o akcijama, rasporedu naših i neprijateljskih snaga, važnijim promenama, itd. Svi funkcioneri treba da budu svesni da su iscrpni, pregledni i česti izveštaji najbolji oslonac rukovodstva, najbolji motor dobrih taktičkih uputstava i ubrzavanje i olakšavanje izvršenja naših zadataka.

7) Štabovi odreda treba da ovu naredbu prilagode svojim jedinicama s pozivom na štab grupe i da konkretizuju veze sa štabom grupe i bataljonima, a ovi da konkretizuju naredbu na svome području. Komandama dodeljene signale i veze treba javiti... uvek neposredno pretpostavljenom štabu.

8) Oba štaba odreda treba da organizuju za sebe primeran stalan položaj koji centralno leži u njihovoj teritoriji, pri čemu upotrebljavati što pogodnije veze sa štabom grupe. Štabovi odreda tieba da organizuju... do štaba grupe štafetu po sredstvima... o-ganizovao zadnji kraj puta do sebe. Prvi kuriri neka dođu još bez te grupne veze do položaja 5 čete 1 bataljona DO².

9) Svima jedinicama najhitnije preporučujemo da savesno i tačno izvrše ovu naredbu preko najpouzdanijih partizana i da se

⁵ U to vreme se štab Treće grupe odreda nalazio na sektoru H-sovec (Suha Krajina), a Prvi bataljon Dolenjskog odreda brani prilaze u dolinu Struge.

brinu za što veću ekspeditivnost i za što veću brzinu prenošenja izveštaja. Za našu je borbu svaki minut dragocen, jer svaki minut znači dobitak u vremenu u borbi za konačno oslobođenje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

ZA ŠTAB TREĆE CU*UPE
SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA

komandant

politkomesar

Dostavljeno na uvid Glavnom štabu,
dostavljeno štabovima odreda koji će priložene kopije dostaviti svima bataljonima.

BR. 121

NAREDBA ŠTABA TREĆE GRUPE PARTIZANSKIH ODREDA
SLOVENIJE OD 30 MAJA 1942 GOD. ZA POBOLJŠANJE KON-
SPIRACIJE¹

NAREDBA BR. 12

ŠTABA III GRUPE SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA
OD 30 V 1942

Pošto je zbog novih uslova rada prilikom oslobođenja nekih delova Slovenije i zbog snažnog priliva novih partizana konspiracija jedinica 3 grupe jako popustila, štab 3 grupe smatra za potrebno da sve štabove odreda i bataljona ponovo upozori na nužnost konspiracije i da im zbog novonastalog položaja dade nekoliko konspirativnih uputstava. Produblјivanje i izmena konspiracije su zbog oslobođene teritorije postali još nužniji iz više razloga.

1) Fašistički protivnici još lakše upotreblјavaju isprobanu špijunsku službu zbog izvesne javnosti naših štabova i zbog civilnog saobraćaja i jačeg kontakta sa stanovništvom, a zbog jake partizanske mobilizacije mogu tim lakše ugurati svoje špijune.

2) Zbog pooštrenog pojavljivanja unutrašnjih protivnika, naročito Bele garde koja se usled vlastitog neuspeha neposredno povezala s fašistima².

¹ Kopija originala u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Belogardistički elementi dostavljali su Italijanima podatke o partizanskim jedinicama i štabovima. Na osnovu podataka o mestu gde se nalaze partizanske jedinice, naročito štabovi, bombardovali su iz aviona partizanske položaje.

I) Potrebno je u svim jedinicama održati predavanja i instrukcije o partizanskoj konspiraciji, pri čemu će politkomesari uzeti u obzir sva dosadašnja iskustva.

II) Treba uvesti tačnu kontrolu o kretanju partizana (legitimisanje, hapšenje svih koji nemaju propusnice, itd.). Partizani se motaju kretati: tako da ne od^a mesto polaska, pravac i cilj svoga kretanja. Svuda, a naročito ako spavaju po selima, partizani moraju postavljati dobru stražu i na oslobođenim područjima pa makar bili samo dvojica. Da je taj zahtev opravdan, to dokazuje ovaj primer koji treba da navedete svojim partizanima: 28 maja je italijanska patrola iznenadila 5 partizana na spavanju u staji, negde blizu Kočevja, od kojih su 4 ubijena, a peti ranjen, pao u ruke neprijatelja i navodno sada izdaje. Takođe potsetite na stara konspirativna pravila partizanskog pokreta, koja su svim starim partizanima poznata.

III) Treba zabraniti uživanje alkoholnih pića. Svakog pijanog partizana uhapsiti i odmah streljati bez ikakvog prethodnog obaveštenja. Drugovi koji su rukovodstvu poznati kao ljubitelji alkohola treba da nekoliko dana ostanu u logoru gde će im politkomesari predložiti opasnost uživanja alkoholnih pića i daleko^a sežnost ove naredbe. To je nužno potrebno da ne bi inače uzalud izgubili dragocene drugove. I kod civilnog stanovništva treba kontrolisati uživanje alkoholnih pića. Pijanice treba progoniti.

IV) Stanovnike koji primete partizansku zasedu treba odmah uljudno i uz objašnjenje uhapsiti i gde bilo izolirati za celo vreme trajanja zasede. To važi i za žene, decu i starce. Izuzimaju se komandiru ili politkomesaru dobro poznati funkcioneri OF, NZ i NOO, kao i terenski radnici koji pokazuju specijalna ovlašćenja Izvršnog odbora OF u vezi sa propusnicom štaba grupe.

V) Treba sve drugove upozoriti da nikome ne daju informacije o partizanskim podacima, naročito o položajima, broju i naoružanju. Funkcionere koji bi o tome i sličnom govorili s partizanima treba pozvati na odgovornost.

VI) Razna skrivališta treba dobro organizovati i to uz sudelovanje najpouzdanijih partizana.

VII) Sve izveštaje raditi prema priloženom ključu³, što važi za štabove odreda i bataljona. Navodi se samo tekući broj i pripadajući podatak. Ukoliko je taj izražen brojevima, treba za brojeve upotrebiti priloženu šifru. Šifru za tekstove dostavićemo usmeno, a poslaćemo i lenjire za šifriranje. Sve to treba čuvati tako da ovo niko (pa ni partizani) ne dobiju u ruke. Po istom kalupu će štabovi bataljona voditi šifriranje sa svojim četama, samo neka upotrebe drugi ključ.

^a Naredbi je priložen ključ za izveštavanje: napr.: X znači broj ljudstva, 2 broj starih partizana, itd.

vili) Svi štabovi naročito moraju pooštriti konspiraciju. Danas I vj štabovi na oslobođenoj teritoriji postali više-masnje javna tela ^neka svi funkcioneri takođe nastupaju javno u svojim svojstvima. Aji se mora oštro zakonspirisati kretanje tih funkcionera, dolazak a javna mesta i položaj štabova.

a) Na oslobođenoj teritoriji, koju sada čvrsto držimo u svojim ama, možemo urediti i svoje javne kancelarije sa javnim jadnim vremenom. Razume se da su te kancelarije namenjene samo javnosti i da se po njima ne sme nalaziti konspirativni terijal partizanskih jedinica i da štab tada mora imati na loženju dovoljan broj straža i ordonansa. Ne sme se pak znati otkud dolaze funkcioneri u tu javnu štabsku kancelariju. Zvanične urede prilikom oslobođenja novih krajeva urediti prema potrebi i to što manje. Isto važi za oslobođeno područje: ako su na f raspoloženju činovničke snage, neka one rešavaju štabске poslove po direktivama štaba. Izuzetno neka ih rešavaju štabovi kad dođu u štabске kancelarije u neočekivano vreme. Na teritoriji gde je civilna vlast već uređena i ima uređenu administraciju, neka štab javne i poslove vrši preko kancelarije NOO gde po potrebi ima svoga v Činovnika.

b) Svi štabovi treba, po mogućnosti, da organizuju zajedničke E punktove sa odgovarajućim političkim telima (štab odreda sa OK). Ovi punktovi moraju biti strogo zakonspirisani⁴. Pristup do njih se ne sme dozvoliti nikome, izuzev pretpostavljenim štabovima, pa čak ni kuririma. Put do punkta treba da vodi preko kakve postojeće partizanske jedinice ili preko štabске karaule (što je mnogo bolje), koja oficijelno nosi ime čete bataljona na čijoj se teritoriji nalazi i ime svoga komandira i politkomesara čete. Sve potvrde neka izdaju njih dvojica.

c) Cim su karaule iz tačke 8 b organizovane, sva pisma štabovima treba adresirati na te čete.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za štab III grupe ,
komandant politkomesar

Na uvid Glavnom štabu.

Štabovima odreda koji će priložene kopije dostaviti svim r bataljonima.

⁴ Zakonspirisane punktove ili „baze“ upotrebljavale su samo one institucije koje su, zbog potrebe stalnog i nesmetanog rada, morale biti zaštićene od eventualnih otkrivanja od strane okupatora ili izdajnika.

BR. 122

NAREDBA GLAVNOG ŠTABA NARODNOOSLOBODILACKIH
PARTIZANSKIH ODREDA SLOVENIJE OD KRAJA MAJA
1942 GOD. ZA OSNIVANJE PRVOG SLOVENAČKOG PROLET-
ERSKOG UDARNOG BATALJONA „TONE TOMŠIČ“¹

GLAVNI STAB SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA
IZDAO JE SLEDEĆU

NAREDBU

1. Smesta će se pristupiti osnivanju „Prvog slovenačkog prole-
terskog udarnog bataljona“, koji će nositi ime **Tona Tomšića**².

2. Proleterski udarni bataljon neka se dopunjuje **najhrabrijim
borcima** u dosadašnjoj borbi protiv okupatora, prvenstveno **iz re-
dova** radnika.

3. Osnivanje Prvog slovenačkog proleterskog udarnog bataljona
poverava se štabu III grupe odreda.

Izvršenju ove naredbe treba pristupiti odmah.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za:

GLAVNI STAB SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA

Komandant
Peter Strugar

politkomesar.
Jernej Posavec

¹ Vanredno izdanje „Slovenskog poročevalca“, krajem maja 1942
godine

² Prvi proleterski udarni bataljon „Tone Tomšič“ činio je jezgro
Prve slovenačke proleterske brigade „Tone Tomšič“. Formiran je 14 juna
1942 god. kod Ambrusa u Suhoj Krajini.

**IZVEŠTAJ ŠTABA PRVOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG
BATALJONA O IZVRŠENIM AKCIJAMA U PERIODU OD 23
APRILA DO 3 JUNA 1942 GODINE¹**

**IZVEŠTAJ ŠTABA PRVOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG BA-
TALJONA OD 23-IV—3...**

27-IV-42. Akcija za uništenje T. P. D.², izvršena sa celim Prvim bataljonom. Izveštaj je već dostavljen.

2-V-42. Neuspeli prepad u Grižama u cilju rekvizicije. Vod je napadnut od jake nemačke patrole. Jedan nem. žandarm i jedan naš drug ranjeni su.

3-V-42. Prepad u Libojama u cilju rekvizicije.

4-V-42. Borba sa Nemcima; 1 vojnik (Wehrmann) ubijen.

8-V-42. Rušenje eksplozivom železničke pruge između Zagorja i Brega. Saobraćaj je bio prekinut 5 časova.

8-V-42. Prepadi, u cilju rekvizicije, na jednog nemačkog posednika u Savskoj dolini.

9-V-42. Miniranje dizalice u rudniku u Zagorju. Pogon je bio prekinut više časova. Jednovremeno vođena je borba sa jednom nem. patrolom.

9-V-42. Borba naše patrole sa Nemcima; nije bilo gubitaka.

14-V-42. Borba sa nem. patrolonj. U kratkoj borbi jedan Nemač je ubijen a 2 su teško ranjena.

16-V-42. Akcija u cilju rekvizicije.

19-V-42. Napad na varošicu Marija Ljubno³. Likvidacija žandarmerijske stanice i prepad na jednu nemačku trgovačku radnju u cilju rekvizicije. Iz zasede je jedan žandarm ubijen a 1 ranjen. Sa ubijenog je skinuto odelo i uzeto oružje. U žandarmerijskoj stanici rekvirirano je: 17 jugoslovenskih i 8 austriskih pušaka, jedan rašinski pištolj sa 6 šaržera municije, 3 pištolja, 150 metaka austriske municije, 1085 metaka jugoslovenske municije, 60 komada raketa, 1 signalni pištolj; dalje: džepne lampe, odela i cipele. Uništena su dva motocikla i sav benzin. Jedan žandarm, koji se nije hteo predati, izgoreo je sa celom porodicom.

¹ Original nije sačuvan. Redakcija raspolaže samo prevodom na nemačkom jeziku (Bericht über die slowenisch-kommunistische Eandentätigkeit in der Untersteier mark). Dokument je bez datuma, a napisan je, verovatno, posle 3 juna 1942 godine.

² „Trboveljska premogokopna družba" (Trbovliansko ugljenokopno društvo). O akciji na postrojenja rudnika u Trbovlju vidi dok. br. 169.

³ Mesto se naziva sada Ljubno.

20-V-42. Justifikacija nem. Špijuna Trupaja Leopolda iz Celja.
20-V-42. Borba sa Nemcima, koji su na mestu borbe ostavili
2 mrtva.

2Ü-V-42. Akcija sabotaže kod Trojana na stubove električ. visokog napona Štajerska — Ljubljana.

21-V-42. Okruženje sela Gaberje. Politička propaganda u toku celog dana.

25-V-42. Borba sa „Wehrmannschaft-om" iz Kolovrata, koji su imali 2 mrtva i 5 ranjenih. Zarobljeno je: 1 puška sa 10 metaka, jedan mašin. pištolj (Mauzer), 2 ručne bombe i 42 rajhsmarke.

25-V-42. Okruženje sela Borje; politič. propaganda.

26-V-42. Justifikacija dvojice izdajnika u Blagovici: Janeša Janeza i njegove žene Mar je.

26-V-42. Prepad u cilju rekvizicije.

27-V-42 i 28-V-42. Uhvaćena veza sa drugovima iz Gorenjske⁴. Nemci su izvršili napad i mi smo se povukli.

29-V-42. Okruženje jednog sela; politič. propaganda.

30-V-42. Justifikacija denuncijanta „Sturmfihrer-a" Stefančiča Johana iz Loga. Njegova imovina rekvirirana je.

31-V-42. Nemačkom baronu Abfalternu Leopoldu oduzeta su dva teleta.

1-VI-42. Miniranje stubova visokog napona Štajerska — Ljubljana. Došlo je do borbe, čiji je ishod još nepoznat.

⁴ Kamnički bataljon Kokrškog odreda koji se tih dana formirao.

BR. 124

OPERACISKI DNEVNIK PRVOG BATALJONA NOTRANJSKOG
ODREDA „LJUBO ŠERCER“ OD 3 MAJA DO 13 JUNA
1942 GODINE¹

OPERACISKI DNEVNIK PRVOG BATALJONA „LJUBO ŠERCER“²

1 četa

13 V 42: Prekinute sve telefonske i telegrafske veze sa Igom. Zaplenjena dva konja Ciganima.

14 V 42: Srušen transformator kod Iga.

15 V 42: U Zelimlju zarobili 8 karabinjera iz Iga. Zaplenjeno oružje, municija i sprema. U 4 h po podne napad na karabinjersku stanicu na Igu. Ubijeno 8 karabinjera. 1 partizan mrtav. Pošto je pristigla pomoć sa tenkovima i automobilima u Ig, naši su se povukli.

16 V 42: Ubijeno 8 ital. **finansa** u Zelimlju. Ostali su pobjegli. **Karabinjeri napustili Ig. Partizani zaposeli sva sela na Barju.**

17 V 42: Šišanje devojaka koje su išle s Italijanima u Igu. Organi OF preuzeli vlast... Mobilisanje ddbrovoljaca i Seoske zaštite.

18 V 42: Formiranje V čete druga Abija³. Rekviriranje oružja belogardistima. Porušeni svi mostovi na Barju i prekopani svi drumovi.

19 V 42: Utvrđivanje zauzete teritorije⁴ — politički mitinzi. Proglasi stanovništvu. Rekviriranje hrane od bogatih stanovnika i zamka kod Iga.

20 V 42: Gađanje Podpeči vatrom. Akcija nije uspela, jer se nije mogla preći Ljubljana. Zauzimanje novih položaja i ukopavanje.

21 V 42: Učestvovanje čete u borbi na Pokritom mostu kod -trošarnice. 1 drug ubijen (Lado³). Stražar kod Podpeči naterao u bekstvo celu ital. desetu.

22 V 42: Opšti napad Ital. na sektor Pijava Gorica—Podpeč. Zbog velike nadmoćnosti u ljudstvu (oko 5000 Ital.) i tehničkim

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

* Operaciski dnevnik bataljona „Ljubo Serčer“ obuhvata vreme oslobođenja predela oko Krima i Mokrc (vidi dok. br. 88, 90, 91 i 101).

» Zdravko Prebil-Abi

³ Oslobođena teritorija obuhvatala je sektor Krima—Mokrc sa selima na padinama istih do Ljubljanskog Barja i celu visoravan osim garnizona Rakitna.

⁵ Lado Nevljan

sredstvima (13 tenkova, avioni, teške haubice, bacači), četa se morala povući u šumu. U borbi ranjeno 2 partizana. Okupator pljačka

23 V 42: Koncentracija četa u Iškoj i Gornjem Igu.

24 V 42: Patrole u Škrilje—Podgozd—Iška Vas. Uveče napad na Ig. Neprijatelj se vatrom nije odazvao. Isto napad na zamak.

25 V 42: Patroliranje po okolnim selima. Italijana nigde.

27 V 42: Jaka patrola tukla zamak kod Iga. Neprijatelj odgovorio mitraljezima i topovima. Italijani tukli Išku Vas.

28 V 42: Patrola u Sv. Vid (27). Belogardisti su napali **patrolu**. Istragom se nije moglo utvrditi ko je bio.

30 V 42: Gađanje grada. Italijani otvorili vatru iz topova i mitraljeza.

I VI 42: Jedan vod sarađivao u istrazi u Sv. Vidu.

4 VI 42: Patrola pokupila vojni telefon koji su Italijani postavili kod svojih položaja kod Iga.

5 VI 42: U 8 časova izjutra patrola opazila 100 Italijana koji su se u strelcima kretali prema Vrbljenju. Patrola je otvorila vatru, našto su se Italijani u panici povukli prema Igu. Dalje operacije je sp-ečila zaprečna vatra ital. artiljerije. Poginula 3 Italijana, među njima 1 oficir. Zaplenjeno nekoliko bombi i noževa.

8 VI 42: Patrola tukla voj. barake u Rudniku. Italijani su **bili** iznenađeni i nisu odgovorili vatrom.

II VI 42: Protivtenkovsko odeljenje miniralo drum Ljubljana — Ig ital. avionskim bombama. U vazduh je dignut kamion sa 27 vojnika: 7 ih je izgorelo, 18 je pokosila mitraljeska paljba, a 2 je ubila vatra italijanskih tenkova koji su stigli u pomoć vojnicima.

II četa

11 V 42: U Kamniku su se dva partizana sukobila sa 20 Italijana.

12 V 42: Likvidacija denuncijanta Ulera u Podpeči. Imenovani je primao 1500 lira plate od Italijana.

15 V 42: Napad na voz između Bojovnice i Preserja. Razbijene 4 cisterne za naftu, oštećena lokomotiva i poštanski vagon.

16 V 42: Gađanje stanice u Preserju, posade i kasarne u Podpeči i karabinjerske stanice. Vojnici i karabinjeri su se posakrivali.

17 V 42: Zauzimanje Preserja—Kamnika i Prevalja. Zaplenjena pošta u Preserju.

18 V 42: Zaseci na drumovima u Rakitnu i prekidanje telef. voda između Preserja—Rakitne i Begunja.

19 V 42: Napad na transportni voz pod Zalostnom Gorom. Transport se iskrcao i prihvatio borbu. Mnogo Ital. mrtvih. Pri pokušaju streljanja 3 devojke, vodnik drug Gašpar^s je sam ubio 17 Ital. i spasao devojke. U borbi je palo preko 40 Italijana.

^s Filip Tekavec-Gašpar

21 V 42: 1 vod napao patrolu od 20 ljudi koja je nosila hranu na planinu. Pobijeni svi Italijani i zaplenjeno sve oružje, između ostalog ; i puškomitraljez.

24 V 42: Uređivanje logora za evakuisano stanovništvo.

28 V 42: Elektrotehničko odeljenje uvelo visoki napon u glavne telefonske i telegrafske veze između Ljubljane i Postojne. Uništeno je više centrala i popravljjanje je trajalo 3 dana. Patrola napala želez. stražu između Preserja i Borovnice.

1 VI 42: Deo čete sarađivao u istrazi na Sv. Vidu.

2 VI 42: Četa vodila ceo dan borbu kod Preserja sa 1000 ljudi ital. vojske. Pred jurišem su se Italijani u paničnom bekstvu povukli i raspršili po Barju. Poginulo je preko 80 Italijana, mnogo ih je ranjeno, a jedan oficir poludeo. Ubijene 3 jnazge. Poginuo komandir Bolte¹ i drug Franc Novak. Zaplenjeno: 2 mazge s tovarom, 1 puška, preko 4000 metaka, 152 bombe, 8 šinjela.

5 VI 42: Vod pod komandom druga Krašovca napao brzi voz u kome su se vozili ital. oficiri. Opažena je velika panika. Žrtve nisu poznate.

9 VI 42: Patrola napala jaku ital. patrolu koja je došla u Kamnik i gađala seljake na poljskim radovima. Ital. su se u bekstvu povukli.

III četa

10 V 42: Uništenje telefonske i telegrafske veze više Bistre. Žica zaplenjena. Gađanje Verda.

11 V 42: ...

Miniranje pruge Logatec—Planina. Uništena lokomotiva. Saobraćaj prekinut za 6 časova.

13 V 42: Zapaljena velika parna pilana belogardiste Hrena na Verdu. Zasecanje drumova Verd—Pokojišće i Logatec—Verd. Miniranje pruge Verd—Borovnica. Transportni voz izbačen iz šina. Uništene 2 lokomotive i 4 vagona.

14 V 42: Zaplena (3 grla) goveda [namenjenih] za Italijane. Likvidacija špijuna Kosira iz Mojstrane.

15 V 42: Gađanje posade u Cerknici. Italijani su celog dana pucali topovima i mitraljezima u Slivnicu. Srušen transformator u •Begunjama.

16 V 42: Međunarodni ekspres izbačen iz šina između Logateca i Planine.

17 V 42: Gađanje vojničkih baraka u Dolu i Borovnici. Ubijeno više Italijana. 1 partizan nestao (komesar). Gađanje posade u Bregu

18 V 42: Zaplena i rekvizicija u Begunjama.

20 V 42: Sukob sa kolonom 24 transp. automobila i 4 tenka u Topolu. Oko 20 Italijana mrtvih. 1 part. mrtav.

¹ Pavle Mikuš-Bolte

23 V 42: 1 vod se odvojio na položaj kod Otava.

26 V 42u Rekviriranje hrane u Laščama i Padežu — dva vola. Ponovno zasjecanje vojnog puta Pokojišće—Verd, jer su predažnie raščistili. Gađanje Zavrha.

27 V 42: Miting u Otavama. Ponovno gađanje posade u Zavrhu.

1 VI 42: Pokojiščanska grupa zaplenila alat, uzdu i dizgine po! sedniku Levcu iz Verda zato što je došao u šumu. Izvedena akcija protiv belogardista kod Sv. Vida. Opkoljavanje logora nije pošlo za rukom, jer su belogardisti pobjegli. Zaplena hrane, stoke, itd. belogardistima. Kapelan kolovođa pobjegao.

2 VI 42: ... Vod iz Padeža je napao italijansku patrolu od oko 30 ljudi. Izgleda da je poginulo 6 Italijana. Isti vod je zaplenio dva konja posednika Rusa sa Vrhlike, zato što je došao u šumu po debila iz prošeka.

3 VI 42: U Dolu kod Borovnice napad na radnike i Italijane koji čiste teren oko željeznice. Ubili 1 konja i 1 vola. Ubijen je i Suhadolnik Anton iz Dola — saradnik Italijana. Kod Sv. Vida pohapšeni članovi porodice koji su sakrivali belogardiste.

6 VI 42: Patrola minirala prugu u Dolu kod Borovnice. Teretni voz izbačen iz šina i jako oštećena lokomotiva. Likvidacija Košir Mira iz Bezuljaka.

8 VI 42: Udarci vod tukao teretni voz u blizini Verda, zasekao¹ prugu i pokidao sve telefonske veze.

10 VI 42: Patrola likvidirala izdajnika Jožu Mulca iz Cerknice. Udarci vod pod voćstvom op. of. druga Marka napravio zasedu više Kraljeve Doline kod Borovnice i čekao ital. snabdevačku kolonu koja nosi hranu u Pokojišće. Poginulo 8 voj., 2 ranjena. Plen: 5 pušaka, 1 pištolj, 700 metaka i nešto hrane. Tu je poginuo op. of. Marko.

13 VI 42: U 11 časova noću je patrola od 12 članova, sa dva mitraljeza, iz daljine 250 ni tukla vojničke barake u Cerknici. Posada u Cerknici i u Rakeku je odgovorila pucanjem i bacanjem tromblona preko cele noći. — Patrola od 5 članova je u neposrednoj blizini Logatca oko 10 i po časova tukla teretni voz. Italijani iz Logatca su odgovorili vatrom koja je trajala 2 sata.

IV četa⁸

3 V 42: Ubijeno 6 finansia na putu Vrhlike—Horjul. Pred pojačanjem se patrola povukla.

16 V 42: Gađanje žel. stanice Verd. Ital. artiljerija razbila magazin (vojni) u Verdu.

⁸ Horjulska četa iz koje se razvio Horjulski bataljon i Dolomitski odred.

20 V 42: Četa pošla na nove položaje u pravcu Horjula.

; 23 V 42: Likvidacija grofa Lichtenberga⁹, njegove žene i dve kćeri.

26 V 42: Patrola odnela telefonsku žicu na 700 m na liniji **Ljubljana—Trst.**

27 V 42: Patrola zaplenila 1 vola Italijanima.

28 V 42: Presečen telefon Vrhnika—Horjul.

31 V 42: 1 vod napadnut od 4 bataljona Italijana. Posle kriče borbe se povukli. Italijani su zarobili druga Povše Jožu kojega su posle mučenja ubili. Drug Otrin Matevž je izvršio samoubistvo, jer nije hteo pasti živ u ruke Italijanima. Italijani imaju dva mrtva.

3 VI 42: Četa napala nemačku posadu u Polhov Gradecu, borba trajala tri četvrti sata. Nemci imaju 4 mrtva i 5 ranjenih.

5 VI 42: Četa se odvojila od bataljona u samostalni IV bataljon.

V četa

18 V 42: Formiranje čete. Gađanje posade u Skofljici.

19 V 42: Rušenje mostova i patroliranje u pravcu Ljubljane. Prekopavanje i miniranje drumova.

20 V 42: Napad ital. tenkova (5) i 6 oklop, automobila. Napad odbijen i Ital. su se morali [povući] posle 6-časovne borbe uprkos bombardovanju haubicama od 150 mm i tenkovskim topovima. Italijani su imali 6 mrtvih i ranjenih. Mi nikakvih gubitaka. Novi vojnici pobjegli u pravcu Mokrca.

21 V 42: Patrola napala Ital. na Pokritom mostu i naterala [ih] u bekstvo. Kad su Ital. dobili pojačanje, pokušali su oterati naše vodove, ali su oni izdržali borbu do noći uprkos jake artilj. vatre sa Ljubljanskog grada. Četa je imala 3 teško ranjena.

22 V 42: Napad ital. vojske sa 15 tenkova, oklopnim automobilima, haubičkom artiljerijom 150 mm, bacačima i avionima na položaje čete. Četa je branila Ig i sve glavne drumove koji vode iz Ljubljane i Škofljice. Posle jake artiljerijske pripreme tenkovi su krenuli u napad. Posle 6-časovne borbe četa je morala napustiti položaje i povući se u šume Mokrca. Neprijatelj pretrpeo teške gubitke. Stacionništvo evakuisano.

• Ribarska familija Lichtenberg, potomci osiromašenog grofa, je prilikom italijanske istrage posle napada na most kod Preserja (vidi dok. br. 26) iz ličnih pobuda i mržnje prema zemljacima u selu sa kojima je bila u svađi, Italijanima prijavila svoje zemljake da su sarađivali u napadu na most. Italijani su stavili pred sud 69 potpuno nevinih lica, od kojih su 16 streljali.

23 V 42: Po naređenju grupe Abijeva 5 četa prekomandovana je u 5 bataljon.

24 V 42: Formira se nova 5 četa iz srezova Tomišelj, **Brest**, VYbljenje, Podkraj i Jezero.

25 V 42: **Ceta zauzela položaje i uredila logor na PlaninicLa**

26 V 42: Rekvizicija kod belogardiste Vida Mazija iz Jezera.

27 V 42: Izjutra gađanje Podpeči. Posada je bila baš kod doručka. 8—10 okupatora ranjeno. Mitraljez je otkazao, inače bi imali još više žrtava. Naši bez gubitaka.

28 V 42: Pionirski vod napravio dve zaseke na drumu Podpeč—S Tomišelj kod Podkraja. Srušen most na drumu Brest—Tomišelj.

30 V 42: Likvidacija denuncijanta Cuš Alojza — penzlonisanog žandarma iz Podpeči. — U 10 časova pre podne obasipali vatrom Italijane, koji su prali rublje u Podpeči. Ubijeno 7 Italijana i oko 10 konja. Naši bez gubitaka.

2 VI 42: Ceta napadnuta u logoru, i posle kraće borbe se povukla. Italijani imaju 5 mrtvih.

5 VI 42: Ceta se preimenuje u IV četetu.

II

**DOKUMENTA ITALIJANSKIH
I NEMAČKIH OKUPATORA**

BR. 125

OBJAVA NEMAČKOG GENERALLAJTNANTA RÖSENER-a OD
3 JANUARA 1942 GOD. O STRELJANJU TRIDESET I ŠEST TALACA,
PRIPADNIKA NARODNOOSLOBODILAČKOG POKRETA¹

O B J A V A

3 I 1942 streljana su dole navedena lica zbog toga što su, kao članovi bandi, učestvovala u mnogobrojnim ubistvima i razbojnictvima, odnosno što su potpomagala bande dostavljanjem vesti, davanjem namirnica itd.

Hrobath Stanislav	rođen	11- 5-1916
Hojka Josef	»	22- 2-1899
Menzinger Franz	M	3- 7-1905
Sajovič Fridolin	ti	19- 2-1897
Stračar Johann	»	15- 2-1924
Vidič Johann	M	7- 5-1915
Novak Vinzez	II	19- 7-1906
Pirš Anton	il	27- 5-1910
Kobler Bernhard	li	15- 5-1911
Komelj Anton	II	19- 2-1914
Kralijc Izidor	II	7- 1-1919
Mastnak Johann	II	22-12-1909

¹ Original, na nemačkom i slovenačkom jeziku, nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani. Zbog brojnosti dokumenata o streljanju talaca ne postoje mogućnosti da se u ovoj knjizi štampaju sve objave o streljanju talaca, već se objavljuju samo najvažnije. Iz ostalih dosad evidentiranih dokumenata objavljujemo u primedbama samo imena i prezimena streljanih.

21 januara 1942 god. od strane okupatora u Gorenjskoj streljana su kao taoci još sledeća lica: Teodor Bombač, Ciril Benkovič, Rudolf Papeč, Marija Okrojšnik, Marija Župan, Karei Kozjek, Jožef Zalokar, Bogomil Ropret, Stanko Rožič, Stanislav Balanč, Stanislav Lah (Lach), Mirko Dimč, Viktor Gregorač, Tugomir Vidmar i Zofija Traven.

U svim objavljenim dokumentima o streljanju talaca držali smo se teksta na nemačkom jeziku. Imena talaca objavljena su onako, kako su ih pisali okupatori. Geografska imena prevedena su na slovenački.

Mikuš Vinzenz	roden	1- 4-1924
Valjavec Johann	•i	8- 6-1922
Župan Johann		14- 9-1918
Faifar Alois	»	1- 4-1920
Fornetzi Franz	>i	13- 6-1905
Oreschek Franz	ti	28-11-1911
Pire Lenard	»	10- 9-1910
Jagodič Johann	»	8- 6-1895
Mrak Franz	tt	19-11-1907
Bergant Vinko	ti	5-10-1912
Benedičič Johann	ti	12- 4-1923
Košir Franz	ti	4- 6-1905
Košir Johann	ti	23-10-1903
Potočnik Jakob	ti	30- 4-1902
Plestenjak Jernej	ti	24- 4-1926
Potočnik Martin	u	6-11-1900
Plestenjak Jernej	tt	23- 8-1889
Peternelj Friedrich	tt	7-10-1923
Tschelik Method	ti	15- 9-1899
Kokalj Albin	. ti	3- 4-1910
Peternelj Paul	ti	22- 1-1933
Grošelj Franz	n	2-10-1912
Dermota Anton	ti	5- 6-1913
Kepič Johann	ti	2- 8-1900

Viši SS — i policiski komandant
u XVIII vojnoj oblasti, potpisao
Rösener,

SS — grupenfirer i generallajtnant
policije

BR. 126

**IZVEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKE DIVIZIJE „ISONZO“ OD
5 JANUARA 1942 GOD. O PARTIZANSKOM NAPADU KOD
KAMNOG POTOKA¹**

Telegram

5-1-42, sati 23.50

Od Komande pešadijske divizije „Isonzo“

KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA

02/132 Op. IZVEŠTAJ O OPERACIJAMA ZA 5 JANUAR

OPERATIVNA AKTIVNOST

1. — Jedinica garnizona Št. Jernej (IH-CO) izvršila je čišćenje zone na levoj strani reke Krke, između Dobrave (XV-CS) i Zameška (KI-CS).
2. — Jedinica garnizona Kostanjevica (LI-CQ) izvršila je izviđanje u zoni Oštre — Dolšče (1H-CQ).
3. — Jedinica garnizona Straža izvršila je čišćenje zone Toplice (ZA-CK).
4. — Jedinica garnizona Stopiče (XP-CM) postavila je, sa negativnim ishodom, zasedu u zoni Pogance (XN-CM).
5. — Noću, uoči 5-og o. m., artiljerija garnizona Trebnje (ZR-CU) tukla je put Račje Selo (ZR-CU) — Hudenje (ZR-CU), gde je primećeno kretanje komunističke bande.
6. — Ostali garnizoni vršili su izviđanja manjih razmera.

NAPADI NA SAOBRAĆAJNE PUTEVE

7. — U vezi s izveštajem o operacijama za 2 ov. m., tačka 7. U 17 sati, pod zaštitom naših jedinica, opravljena je železnička pruga.
8. — Noću, uoči 5 ov. m., patrola za zaštitu pruge, pri obilasku naišla je u blizini 100/6 km na otšrafljene šine, čime se pokušalo prekinuti prugu. Odmah je obavestila železničke vlasti. Zatim je napadnuta iz zasede u šumi Kamni Potok (ZP-CU) od jakih komunističkih grupa², koje je energičnim protivdejstvom nagnala u bekstvo. Intervenisala je artiljerija garnizona Trebnje (ZR-CU). Na našoj strani nema gubitaka.

General MACCARIO

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta (ital. odeljenje, 32 A, fase. 6).

• Drugi štajerski bataljon

OBJAVA NEMAČKOG ŠEFA CIVILNE UPRAVE U DONJOJ
ŠTAJERSKOJ OD 6 JANUARA 1942 GOD. O STRELJANJU
DESET TALACA U MARIBORU¹

O B J A V A

5 I 1942 komunističke bande ubile su jednog policiskog činovnika kad je vršio svoju službu.

6 I 1942 streljani su u Mariboru, zbog potpomaganja naoružanih komunističkih bandi, sledeći komunistički razbojnici:

Max Zukala, rođ. 2 II 1914, trgovac, Ojstriška Vas 9, opština Pondor,

Jakob Roinik, rođ. 16 VII 1903, poljoprivrednik, Poljče 8,

Gottfried Tarkusch, rođ. 22 IV 1923, obučarski pomoćnik, Maribor, Sodna cesta 2,

Cyrill Spegel, rođ. 2 VII 1919, elektromonter, Pesje 3, opština Velenje,

Josef Stergarschek, rođ. 9 V 1901, rudarski radnik, Dobovec kod Trbovlja,

Anton Remitz, rođ. 9 V 1907, poljoprivrednik, Creta 3, opština Braslovče,

Karl Glischewitz, rođ. 6 II 1918, šef saobraćajne službe, Trbovlje — Retje 39,

Franz Ropas, rođ. 1 IV 1902, poljoprivrednik, Creta 4, opština Braslovče,

Karl Kastelitz, rođ. 14 IV 1910, trgovački nameštenik, Trbovlje — Loke 83,

Franz Swet, rođ. 4 XI 1917, poljoprivredni radnik, Creta 26, opština Braslovče.

Sem toga streljano je još sedam razbojnika, koji su davali otpor oružjem.

Maribor, 6 januara 1942

Šef civilne uprave

¹ Original, na nemačkom i slovenačkom jeziku, nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

U Štajerskoj Nemci su 18 februara 1942 god. streljali još sledećih 10 lica: Pavel Narat (Narath), zubni tehničar, Julij Marion, student medicine, Feliks Puc (Putz), student medicine, Anton Bostič (Bostitsch) i student, Franc Kukovec (Kukowetz), nameštenik, Avgust Raspotnik, rudar, Mihael Brodenčar (Brodentschar), rudar, Konrad Maconi (Maz-zoni), obučarski pomoćnik, Ernest Spendi (Spendi), mašinsko-bravarski pomoćnik i Jožef Penzl, rudnički radnik.

BR. 128

IZVEŠTAJ ŽANDARMERISKE STANICE U RADOVLJICI OD
6. «JANUARA 1942 GOD. KOMANDANTU 'ANGAŽOVANIH SNAGA
JUŽNE KORUŠKE O NAPADU NA VODNEMACKIH VOJNIKA
KOD RIBNA¹

ŽANDARMERISKA STANICA U RADOVLJICI,

okrug Radovljica, Južna Koruška

Dnevnik br. 21

Radovljica, 6 januara 1942

KOMANDANTU ANGAŽOVANIH SNAGA JUŽNE KORUŠKE

na Bledu

I. Predmet: Komunistička nasilja.

I Veza:

5 januara 1942 godine oko 17.30 časova, jednu vojnu patrolu zemaljskog zaštitnog bataljona² 1/510 iz Prve čete u Radovljici, ja-
I čine 11 vojnika, napala je na oko 100 koraka ispred drumskog
mosta preko Save, kod mesta Skale, opštine Ribno, iz jednog obli-
žnjeg bunkera, komunistička banda³ jakom mitraljeskom vatrom i
ručnim bombama, pri čemu su 3 vojnika ranjena puščanim zrnima.
Jedan od njih teško ranjen u trbuh. Patrola se povukla u zaklon
i čekala na pojačanje. Kada je stiglo prvo pojačanje, pokušala je
da napreduje k mostu, ali, usled jake vatre koju je komunistička
grupa odmah otvorila, u tome nije uspela. Tek po dolasku drugog
pojačanja, uspela je da most zauzme i da bandu prisili na odstupanje.

Komandir stanice:

Rosenmayer

žandarmeriski narednik

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja U Ljubljani

² Landeschutzbataillon

³ Iz Cankarevog bataljona, koji se nalazio u Dražgošama, poslata je u sektor Bleda i Lesca patrola sa zadatkom da uspostavi vezu sa organizacijom na Bledu i Lescama i da donese municiju i ručne bombe koje su se nalazile u jednom partizanskom magacinu u blizini. Kod mosta blizu Ribna izvršila je ova patrola pomenutu akciju. U Dražgoše se vratila nekoliko dana pre početka nemačkog napada na Dražgoše (9—12 januara 1942 god.).

BR. 129

IZVEŠTAJ KOMANDE KARABINJERA JEDANAESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 1 JANUARA 1942 GOD. O SITUACIJI U LJUBLJANSKOJ POKRAJINI¹

KOMANDA KRALJEVSKIH KARABINJERA
XI ARMISKOG KORPUSA

Br. I/I prot. **Poverljivo**

Vojna pošta 46, 7-I-1942-XX

Predmet: Izveštaj o duhu i mo-alu
trupa i stanovništva.

KOMANDI KRALJEVSKIH KARABINJERA DRUGE **ARMIJE**

Vojna pošta 10

Komunistička propaganda se pojačava i aktivnost ustanika ponovo se budi.

Primećene su grupe partizana² u istočnom delu okupirane teritorije, i to baš u trokutu Stična—Mokronog—Žužemberk, gde **su se** prema dobijenim obaveštenjima, uvukli ostaci bandi koje su pre operisale južno od Ljubljane, privučeni naročito činjenicom da **je** tamošnje stanovništvo mnogo velikodušnije u davanju pomoći i podrške negoli stanovništvo iz drugih zona.

U Ljubljani je došlo do novih napada na vojnike. Već **duže** vremena OF planira napade na usamljene vojnike da bi se zaplenilo njihovo oružje. **I** doista, ovih zadnjih dana je došlo do takva **dva** napada na tri vojnika, koje su razoružali, odneli im svu municiju, a zatim ih odmah pustili.

* Stanovništvo verno sledi uputstva koja izdaje odbor komunističke propagande putem letaka, tajne prepiske i periodičnih publikacija kao što je poznati „Slovenski poročevalec“. —

Manifestacija, koju je odredila „Osvobodilna fronta“ za 3. o. **m.**, potpuno je postigla svoj cilj³. Između 19 i 20 časova, iz javnih lokala i ulica se stanovništvo potpuno povuklo.

¹ Dokument se nalazi u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani (1/Seg 7b-I).

* Drugi štajerski partizanski bataljon

³ Izvršni odbor Osvobodilne fronte proglasio je 3 januar 1942 **god.** kao dan spomena na žrtve oslobodilačke borbe. Od 19 do 20 časova **svi** stanovnici Ljubljane udaljili su se iz ulica i ostalih javnih mesta, **a** ulice su bile posute zastavicama, lecima i listićima.

Pomenutog dana su takođe pronađeni 'mnogi leci s natpisom: „Slava palima za Sloveniju“, kao i drugi sa prevratničkom propagandnom sadržinom.

Na napade ustanika reagujemo protivdeјstvom ograničenim na mali broj odgovornih lica koja su sama priznala ili je ustanovljeno da su sigurno učestvovala, i koja, plaćajući životom svoју krivicu, postaju mučenici. — Da b: se odala počast tim licima van zakona, priređuju se protestne manifestacije, dele se neprijateljski leci i vrše novi atentati.

Naše protivdeјstvo nije nikada srazmerno napadu; i dalje se održava policiski čas od 20,30 časova; a da b: se primenila mera konfiniranja zahtevaju se novi i novi dokazi odgovornosti i moraju se vršiti sve druge procedure koje nameće birokratsko rešavanje predmeta. A za to vreme ustanici se ustaljuju po šumama, sakrivaju u sigurna skloništa, a potpomagači i organizatori nastavljaju da i dalje nesmetano vrše svoje aktivnost i svoју propagandu. —

Mnogi zato smatraju da je neophodno potrebna drakonska mefa, tj. udaljiti iz ove zone i internirati na italijansku teritoriju sve one elemente u koje se, zbog njihovog ponašanja, sumnja da kuju zaveru protiv nas.

To bi, nesumnjivo, bio odličan primer za sve, a naročito za slabije pristalice protivitalijanske struje, i, što je najvažnije, prestali bi konačno napadi i sabotaze, i zdravi deo stanovništva, osetivši se sigurnim i zaštićenim, mogao bi podupreti rad naših civilnih i vojnih vlasti koje teže da konačno urede ovu pokrajinu po ugledu na našu hiljadugodišnju tradiciju civilizacije.

Komandant kraljevskih karabinjera,
potpukovnik (Luigi Brucchietti)
Luigi Brucchietti

BR. 130

**IZVEŠTAJ NEMACKOG KOMANDANTA ŽANDARMERIJE ZA1
JUŽNU KORUŠKU OD 7 JANUARA 1942 GOD. O PARTIZANSKIM
AKCIJAMA I DOGAĐAJIMA TOKOM DECEMBRA 1941 i
U GORENJSKOJ¹**

**i
KOMANDANT ŽANDARMERIJE
JUŽNE KORUŠKE**

Broj dnevnika 582/41

Bled, 7 I 1942
Poverljivo!

**SVIMA ŽANDARMERISKIM NADLEŠTVIMA U JUŽNOJ
KORUŠKOJ**

Sadržaj: Izveštaj o događajima u južnoj Koruškoj

Veza Moje saopštenje od 1 XII 41, broj dnevnika 582 '41

U decembru 1941 desili su se sledeći slučajevi:

1.) Povodom godišnjice proklamovanja bivše Kraljev ne Jugoslavije rastureni su po mnogim mestima južne Koruške leci političke sadržine. Na četiri mesta istaknute su i zastave.

2.) Straža pograničnog obaveštajnog voda zatekla je 1 XII, u 2 časa, kod gostionice Lotrič u Češnjici, dva bandita, koji su verovatno nameravali da ponovo nešto izvrše, i otvorila za njima vatru koja nije imala uspeha.

3.) Iste noći, prilikom provale u pomoćnu zgradu Demšarove fabrike za štavljenje u Češnjici, ukraden je jedan novčanik sa 40 rajhsmaraka, jedan časovnik, četiri kompletna odela i drugi komadi odeće. Ali su pokradene stvari ponovo nađene ujutro u blizini navedene zgrade, usled čega se može zaključiti da je dotični kradljivac, ili pak više njih, bio zaplašen : naglo pobegao. Stražar Eisern pronašao je novčanik kod jednog sumnjivog lica.

4.) Noću 2 XII partizani su u Radovljičkom i Kranjskom okrugu ubili sledeće tumače, odnosno lica koja su bila naši poverenici, i to:

U Zgornjoj Dobravi, obučarskog majstora Ješeta i stolarskog majstora Persondla, i u Lipnici stolarskog majstora Debeljaka²
(Sin Ješeta teško je ranjen).

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljdbljani.

⁵ Podaci nisu potpuno tačni. Kažnjeni su bili izdajnici obučarski majstor Jernej Bertoncelj (ne Persondl), stolarski majstor Jakob Ješe i stolarski majstor Valentin Debeljak, svi iz Zgornje Dobreave.

U Selcama tumača Lusnera, u Besnici gostioničara Benedičića li u Hruševki folksdojčera Cemeta. Partizani su, dalje, u štali doma fslepih " Okrogom zaklali tele i meso odneli.

I 5.) 2 XII, u 9 časova, nađen je, nedaleko od svoje kuće, Keu-igchler BafI, iz Sv. Ožbolta blizu Škofje Loke, ubijen metkom u uotiljak. I kod njega je nađena cedulja sa sadržinom: „Smrt Izdaj-Iničima. dostavljači su kažnjeni, neka živi Osvobodilna fronta — i narodni sud".

Noću 2 XII u dvor'štu nasilno iseljenog Drinoveca, u Dolenji Vasi, opština Kovor, banditi su zaklali i ukrali četiri svinje koje su pripadale ekonomu Križaju, a da on to nije opazio.

6.) 3 XII, po prilici oko 13 č., dva bandita, koji su prešli preko talijanske granice, ubili su, sa dva ispaljena metka u glavu, gađajuću iza leđa, seljaka i opštinskog većnika u Javorju (Litija) Gallea, i to u momentu kad je ovaj nosio vodu sa bunara.

7.) U toku istrage vođene povodom krađe svinja izvršene noću 1 XII u domu slepih u Okrogom žandarmerija je uhapsila posednika mlina Markovića iz Okroglog. On je teško osumnjičen da je bandite svojom skelom prevezao preko Save. On je nedozvoljeno imao kod sebe i eksplozivna sredstva.

8.) 4 XII, u 20.30 časova, došla je banda, nešto jača od 20 ljudi, na posed doktora Adlešića na Brdo (Kovor), zaklala, pošto nije imalo svinja, dva jednogodišnja teleta i meso odnela.

9.) Od 23 časa istog dana pa do 2 časa 5 XII, banditi su u štali župnika u Ljubnom zaklali dve svinje i meso odneli.

10.) 5 XII, u 21 čas, sukobila se patrola granične carinske službe u Crnom Vrh (Poljane) sa bandom krijumčara, jakom 7 ljudi. Jedan krijumčar ie ubijen, dvojica su ranjena i zarobljena.

11.) Zandarmeriska patrola stanice Šmartno pod Smarnom Gorom pronašla je u blizini evakuisanog mesta Rašica jedan srpski puškomitraljez i 500 metaka.

12.) Noću 7 XII partizani su zapalili i razorili drveni most u blizini Prapotna, koji preko Šore vodi za Selca. U istom vremenu oni su pretesterisali više telefonskih stubova³.

14.) U borbi sa banditima u šumskom predelu severno od mesta Knape (brdski teren Selške Sore) ranjena su 9 XII dva narednika zaštitne policije (SB)⁴.

15.) 10 XII, u 14,30 časova, u blizini Kremenika, banditi su jednim metkom teško ranili pomoćnog carinika sa uporišta Crni Vrh.

³ Akcija Cankarevog bataljona

⁴ 9 decembra 1941 god. Nemci su napali Cankarev bataljon na položajima ispod Sv. Mohora. Bataljon se posle borbe prebacio preko Stirpnika u Rovte pod Mladim Vrhom (vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 78, primedbu 2). Skraćenica SB verovatno znači „Schutzbataillon" (Zaštitni bataljon).

16.) U predelu Blegoša, između Poljanske i Selske Sore, 12 XII 'B prilikom jednog vatrenog napada od strane partizana, poginulo je 45 narednika (SB), dok su 4 narednika (SB) teško ranjena⁵.

17.) 12 XII 10 ljudi upalo je u kaznionu suda u Kranju sa namerom da oslobode tri zatvorenika koji su bili osumnjičeni da su izvršili neko političko ubistvo. Namera je osujećena.

18.) 13 XII jedna patrola žandarma i carinika izišla je na mesto izvršenog atentata u Crnom Vrh (vidi tačku 15). Sa jednog obližnjeg mesta, iz jedne guste bukove šume, na egzekutivne organe otvorena je bezuspešna vatra. Na vatru je odgovoreno vatrom. Sledejući tragom napadača, koji je vodio na Crni Vrh, patrola je naišla na neke kolibe, koje su mogle da posluže banditima i krijumčarima kao sklonište, pa je iste zapalila. Po detonacijama, koje je vatra izazvala, moglo se zaključiti da se u njima nalazila municija i ručne bombe.

19.) 14 XII, u 21 čas, u mlekari Stare Fužine (Bohinjsko Jezero), održan je sastanak na kome je šef mlekare saopštio da će kralj Petar opet doći na vlast u Jugoslaviji i da će južna Koruška sadejstvom ustanika i sovjetske armije biti opet oslobođena.

20.) U toku 15 XII, naoružani banditi u Koprivniku prikupljali su šumske radnike i one koji prevoze drva i tom prilikom ih snabdeli oružjem⁶. Dalje, u predelu Koprivnika (oblast Pokljuke) izvršeno je regrutovanje pripadnika Wehrmannschafta, pri čemu se mogla zapaziti izvesna dobrovoljnost od strane komandanta Wehrmannschafta.

21.) U noći 16 XII zabarikadiran je drum Bled—Bohinj i prekinute telefonske veze.

U selu Lučne, opština Trata, partizani su iz dvorišta jednog evakuisanog meštana ukrali goveda i svinje.

Opljačkana je lugarska kuća na Mrzlom Studencu.

U 21.30 časova, 30 naoružanih bandita izvršilo je prepad na gostionicu Košir u Crnom Vrh, i tom prilikom ranili dva carnika a trećeg odveli sa sobom. Sem toga, opljačkali su Koširov dućan.

22.) U noći na 17 XII zapaljen je most kod Dovja i podignuto je više barikada na drumu. (Atentatori se već nalaze u zatvoru).

23.) 17 XII 41 skoro sve telefonske linije su prekinute.

24.) Policiska četa koja je prethodnog dana vršila akciju u Nomenju (Bohinj) spalila je, u cilju odmazde za izvršeni vatreni prepad dan pre toga, u Nomenju 5 kuća, čiji su stanovnici odbegli banditima ili su učestvovali u prepadu (17 XII 1941).

⁵ Zasedu je postavio Cankarev bataljon pod Mladim Vrhom (vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 70, 204 i 205).

⁶ O ustanku u predelu Bohinj i Dovje—Mojstrana vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 79.

25.) 17 XII, prilikom napada na carinsku pograničnu stanicu u Mojstrani, ranjen je u toku borbe sa ustanicima jedan carinik, dok je jedan napadač ubijen.

26.) U noći na 17 XII, ustanici su iznenada izvršili napad na žandarme žandarm. stanice Dovje⁷ i odveli ih sa sobom, ali je istima ipak uspelo da se u noći 18 XII bekstvom oslobode.

I 27.) U noći 19 XII, banditi su iz magacina poljoprivredne zadruge u Poljanama ukrali veću količinu pšenice i šećera za pčele.

28.) Dalje, u istom vremenu, požarom su uništena dva mosta (Trebija i Hotavlje).

29.) 19 XII, banditi su opljačkali žandarm. stanicu u Poljanama, iskoristivši priliku kada su žandarmi bili službeno odsutni.

30.) 19 XII bačena je jedna ručna bomba u učionicu školske zgrade u Poljanama, bomba je pre vremena eksplodirala, te je tako izbegnuta šteta.

31.) 21 XII upala su u kaznionu suda u Škofjoj Loki dva partizana od kojih je jedan bio u žandarmeriskoj uniformi i pretstavio se kao da hoće da preda u zatvor kao uhapšenika onog drugog koji ga je pratio. Tom prilikom uspelo im je da oslobode iz zatvora dva pritvorenika i da sa njima pobegnu.

U borbama u oblasti Poljanske Doline neprijatelj je, prema poslednjim izveštajima, ima<j 100 mrtvih i ranjenih.⁸

Overava:

Jobst

I žandarm. narednik

!

Handl

žandarm. pukovnik

i

⁷ Prilikom ustanka u selu Dovje, ustanici su razoružali žandarme i produžili da napadaju graničarski garnizon u Mojstrani (vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 220).

⁸ O tome vidi dok. br. 69.

BR. 131

NAREĐENJE KOMANDANTA ITALIJANSKE PESADISKE DIVIZIJE „ISONZO“ OD 13 JANUARA 1942 GOD. ZA SARADNJIJ DIVIZIJE U DRUGOJ NEPRIJATELJSKOJ OFANZIVI PROTIV NOV¹

Dupli omot
Poverljivo

KOMANDA PESADISKE DIVIZIJE „ISONZO“ (14-ta)

Odeljenje načelnika štaba — sekcija za operacije i službe

Br. 02/186 prot.

Vojna pošta 59, 13 januara 1942-XX

Predmet: Učešće u nemačkim operacijama u Bosni

KOMANDANTU 23-eg PEŽADISKOG PUKA	V. P. 59
KOMANDANTU 24-og PEŽADISKOG PUKA	V. P. 59
KOMANDANTU 6-og PUKA DIVIZISKE ARTILJERIJE	V. P. 59 TM
KOMANDANTU IX BATALJONA KR. FINANS. STRAŽE	V. P. 59
KOMANDANTU KOHORTE POGRANIČNE MILICIJE	Novo Mesto
KOMANDIRU 2-ge CETE TERITORIJALNIH KR. KARABIN.	Novo Mesto
i, na znanje:	
KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA	V. P. 40
KOMANDI V ARMISKOG KORPUSA	V. P. —
KOMANDI DIVIZIJE „GRANATIERI DI SARDEGNA“	V. P. 81

- I) — Nemačke trupe operišu u jugoistočnoj Bosni da bi eliminisale glavninu ustaničke mase koja gravitira oko Sarajeva.
- II) — Trupe Druge armije sadejstvuju u spomenutoj **akciji** zatvarajući demarkacionu liniju² prema zoni u **kojoj** operišu nemačke jedinice.
- III) — Diviziji „Isonzo“ je dat zadatak da:
- nadgleda i eventualno posedne liniju sa Hrvatskom,
 - zaustavi i uništi na toj liniji ustanike koji bi pokušali da je pređu.

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta (ital. odeljenje, 32 A, fase. 6).

¹ Demarkaciona linija prema Nezavisnoj Državi Hrvatskoj

IV) — S tim u vezi naređujem:

- A) — Pojačati nadziranje granice prema Hrvatskoj od tromede (zona Kostanjevica) do Starog Trga pomoću jedinica kr. karabinjera, kr. finansijske straže i granične milicije.
- B) — Podeliti spomenutu granicu na dva pukovska sektora: severni — 24-ti pešadiski od tromede do sedla Jugorje (uključno); južni — 23-ći pešadiski od te tačke do Starog Trga i diviziske teritorijalne granice.

Severni sektor: Komandant — komandant 24-og pešadiskog. Podeljen je na dva bataljonska potsektora.

- a) — I/24-og pešadiskog od tromede do zone Orehovica—Tolsti Vrh (uključno) radi zaprečavanja prolaza na grebenima planine Gorjanci..
- b) — II/24-og pešadiskog od tog mesta do sedla Jugorje (uključno) radi zaprečavanja prelaza na zapadnim padinama planine Gorjanci.

Nadziranje će se vršiti patroliranjem po komunikacijama koje dolaze sa Gorjanaca.

Južni sektor: Komandant — komandant 23-eg pešadiskog. Podeljen je na četiri bataljonska potsektora:

- a) — III/23-eg pešadiskog sa grebena Gorjanaca do Primosteka na Kupi (isključno); pojačaće detašmane na granici od Radatovići — Krmačina — Božakovo sa mitraljeskim vodovima radi zaprečavanja naznačenog otseka.
Puk će dodeliti kao pojačanje jedan vod prateće baterije.
- b) — II/23-eg pešadiskog od Primosteka (uključno) do Gribalja (isključno) (HT-BS); odmah će rasporediti jednu četv pojačanu mitraljeskim vodom u s. Gradac radi nadziranja naznačenog sektora.
Puk će dodeliti za pojačanje drugi vod prateće baterije.
- c) — I/23-eg pešadiskog od Gribalja (uključno) do Preloke (uključno) (IH-BL); odmah će rasporediti jednu četv pojačanu mitraljeskim vodom u zoni Adlešiči radi nadziranja naznačenog sektora.

- d) — CXI mitraljeski bataljon arm. korpusa od Preloke (isključno) do Starog Trga, naročito pazeći na deo s. Preloka — s. Zdihovo (XR-BF) gde će doći u dodir sa trupama Petog armiskog korpusa.

Nadziranje će se vršiti po graničnoj liniji, obroncima planine Gorjanci i Kupom, putem stalnih položaja raspoređenih na mestima kuda se najlakše prolazi, i sa patrolama u međuprostorima.

Komandanti sektora će narediti intervenciju preostalih bataljonskih snaga, grupisanih u čete, svesi na minimum službe, pordazumevajući tu i nadgledanje pruge, koja međutim treba da bude obezbeđena.

C) — Artiljerija

Stavljam na raspoloženje južnom sektoru III/6 artiljeriskog kojji će biti spreman da se premesti u Crnomelj, s tim da već od sada, na osnovu izviđanja, odredi položaj za tri baterije u zonama Metlika — Griblje — Vinica radi tučenja glavnih prilaza sa istoka i sa juga.

D) — Ostaju meni na raspoloženju, spremni za pokret, IIT/24 pešadiskog u Toplicama, 1/6 artiljeriskog u Novom Mestu i II/6 artiljeriskog u Straži.

E) — Veze: Telefonska i radiotelegrafska, ona koja je sada u upotrebi.

F) — Komandno mesto:

Ostaje u Novom Mestu.

Povremene novosti treba dostavljati cFhe\..no u 7.30 — 12—19 sati.

G) — Službe:

Nema izmena u dislokaciji.

(M. P.)

Diviziski general
komandant
— Federico Romero —
Romero

Dispozicije su u stanju da spreče
eventualna uvlačenja ustaničkih Oanai

Predlažem da se odobri.

Da

19 I. M³

' Paraf Marija Robotti-a

BR. 132

**PLAN „A“ KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA
OD 15 JANUARA 1942 GOD. ZA BORBU PROTIV NARODNO-
OSLOBODILACKIH PARTIZANSKIH ODREDA U LJUBLJAN
SKOJ POKRAJINI¹**

KOMANDA XI ARMISKOG KORPUSA

Operativno odeljenje

V. P. 46, 15 **januara** 1942-XX

Br. 02/350 **prot. op**

Predmet: Plan „A“²

Komandantu pešadijske divizije „Granatieri di Sardegna“
Komandantu pešadijske divizije „Isonzo“
Komandantu granične straže XI arm. korpusa
Komandantu artiljerije XI arm. korpusa
Komandantu inženjerije XI arm. korpusa
Direktoru vojnog saniteta XI arm. korpusa
Direktoru vojnog komesarijata XI arm. korpusa
Načelniku automobilskeg odeljenja XI arm. korpusa
Načelniku odeljenja za službe XI arm. korpusa
Direktoru transporta XI arm. korpusa
Komandantu kr. karabinjera XI arm. korpusa
Komandantu XI rušilačkog bataljona arm. korpusa
Komandantu 11 hemijske čete arm. korpusa

Sadašnja situacija u Sloveniji i Hrvatskoj nalaže da se preduzmu neke mere predostrožnosti kojima bi bili u stanju da odbijemo eventualne akcije većih ustaničkih bandi.—

Da bi se upotpunile već preduzete mere, naređujem da se organizuje jedna manevarska masa meni potčinjena, sastavljena na sledeći način:

— mobilna grupa u Logatecu (bataljon od 2 čete strelaca — 2 mitraljeska voda, 1 vod topova 47/32 — dva automobila sa mitraljezima);

— jedan ceo artiljerijski divizion 105/32;

— dva formacijska divizion iz 11. artilj. puka arm. korpusa bez topova i bez municijske jedinice. Ukupna jačina svakog divizion oko

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Plan „A“ je prethodio planu „Primavera“ (vidi dok. br. 139).

400 ljudi. Eventualno nedostajanje ljudstva i motornih sredstava neka se popuni iz diviziona koji ostaje u mestu (autotransport vlastitim sredstvima);

— dve mitraljeske čete iz CX mitraljeskog bataljona koji boravi u Planini (autotransportovane sredstvima arm. korpusa);

— 2 čete iz XI rušilačkog bataljona koji boravi u Vrhnici (autotransportovane sredstvima arm. korpusa);

— 11 hemiska četa. —

Komanda artiljerije treba da mi što pre saopšti koji od diviziona 105 je određen i kakav je sastav oba formaciska diviziona. Sve Jedanaestoj grupaciji dodeljene mitraljeze treba predati ovim dvama formaciskim divizionima.

Gore pomenute jedinice treba, na moje naređenje, da dođu na motornim vozilima u bilo koji predeo Slovenije. Najverovatnija sabirna mesta mogu biti: Ljubljana — Novo Mesto — Kočevje.

Diviziske komande treba, s obzirom da će se ove jedinice koncentrisati u pomenutim mestima, da prouče najpogodniji način stanovanja i da mi rezultate odmah dostave na odobrenje.

Komandu će sačinjavati:

— komandant: general (Castellano ili Danioni);

— • sastav komande: štab artiljerije ili štab granične straže;

— oficir štaba ove komande:

— 10 karabinjera na kamionu

— 10 motociklista

;z otseka armiskog korpusa

Veze:

Koristiće se sadašnje postojeće veze. Za eventualne buduće potrebe, komanda inženjerije uvek treba da drži u pripravnosti 4 radio-stanice R 2—3, koje će biti na raspoloženju komandantu manevarske mase. Pomenute stanice trebaće takođe odmah doći u zonu sakupljanja.

Komandant manevarske mase povezaće se sa ovom komandom upotrebljavajući postojeće telefonske i radio-veze.

Službe:

Sanitet:

— prijemne stanice: iskoristiće se postojeća organizacija;

— prenošenje: komandi manevarske grupe dodeljujem 6 moto-ambulant.

Formaciske artiljeriske divizione i mobilni divizion u Logatecu pratiće oficir — lekar.

Ishrana:

— jedinice treba pored redovnih obroka da ponesu i rezervni obrok namirnica. Snabdeti se kod snabdevačkih jedinica i otseka postojećih u Sloveniji.

Artiljerija:

Municija:

Jedinice će krenuti snabdevene propisanom količinom municije za svaku vrstu oružja i svaku jedinicu.

Motorna sredstva:

Jedinice treba "da uzmu sobom neprikosnovenu rezervu.

— ova komanda će se postarati da se odmah formira odeljenje za gorivo i mazivo. Ljudstvo i potreba sredstva uzeće se iz 11 autojedinice armiskog korpusa.

— eventualno se mogu koristiti diviziske jedinice za gorivo i mazivo.

Transport:

11 autojedinica imaće spremnih uvek 12 teških kamiona za transport obeju mitraljeskih četa i čete rušilaca.

Pomenute komande treba na osnovu gore navedenih odredaba, da preduzmu sve mere i dispozicije, potrebne za brzo sakupljanje i dotur jedinica u slučaju da ova komanda izda naređenje: „Izvršenje plana „A“, zborna zona...”

Posle prijema ovog naređenja treba sve predviđene mere izvršiti a trupe se moraju sakupiti na najbrži način. Pre no što krene na zbornu mesto, neka se komandant javi kod mene da primi odgovarajuća naređenja.

Pošto se plan oslanja na neutvrđene i nesigurne elemente, može da bude samo opšti i ne može da predvidi ni kada ni gde će se moći realizovati.

Važno je, međutim, da se svi do kraja založe i da urede stvari tako da se na moj prvi znak manevarska masa može odmah sakupiti.—

General armiskog korpusa
Komandant
Mario Robotti

BR. 133

UPUTSTVO KOMANDE ITALUANSKOG JEDANAESTOG ARHn.
SKOG KORPUSA OD 16 JANUARA 1942 GOD. PODREDENjy
JEDINICAMA O NAČINU UPOTREBE ARTILJERIJE U BORBI
PROTIV PARTIZANSKIH JEDINICA¹

KOMANDA XI ARMISKOG KORPUSA

OPERATIVNO ODELJENJE

V. p. 46, 16 januara 1942-XX

Br. 02/330 Op. prot.

Predmet: Upotreba artiljerije u akcijama
protiv ustanika.

KOMANDI PEŠADISKE DIVIZIJE „GRANATIERI DI SAR-
DEGNA"

KOMANDI PEŠADISKE DIVIZIJE „ISONZO"

KOMANDI GRANIČNE STRAŽE XI ARM. KORPUSA

KOMANDI ARTILJERIJE XI ARM. KORPUSA

„Rat" koji vodimo i koji ćemo idućih meseci još intenzivnije voditi protiv partizana-komunista, može da zahteva, u datim okolnostima ili slučajevima, takođe i upotrebu artiljerije.

Upotrebu „svoje vrste", koja se u suštini razlikuje od normalne upotrebe.

Prema tome, potrebna je specijalna obuka koja takođe mora biti uključena u našu nastavnu aktivnost.

Vrlo retko će se pružiti prilika da se upotrebi divizion, čak se može reći da će on kompletno operisati samo u jednom slučaju: kada se mora štititi jedna određena linija s namerom da se spreči da je predu jake ustaničke grupe, i to uvek kada pešadija zauzme jedan raspored, bilo čak i u velikim grupama. U tom slučaju neće se odstupati od normalne prakse; radi se o tome da mu se omogući zauzimanje položaja za vršenje baražnog ili zaprečnog gađanja na određene zone.

Međutim, baterije će se upotrebljavati bilo za operisanje protiv ustaničkih poljskih fortifikacija, bilo za savlađivanje otpora pruženog iz jednog naseljenog centra (u ovom slučaju može biti više od jedne baterije, ali će one operisati izolovano, jer se nikada ne radi o uništenju jednog čitavog sela), bilo da se istera iz izolovanih kuća onaj koji se u njima zabarikadirao. U krajnjoj liniji i ovde se radi

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

o jednostavnim akcijama koje — bilo zbog prirode objekata, bilo [- zbog načina upotrebe — spadaju u normalan način vođenja rata.

Ako se, pak, radi o operisanju za podršku pešadije koja vrši akcije čišćenja, što je normalan slučaj, videćemo češću upotrebu i vodova ili pojedinačnih topova.

Za takvu upotrebu potrebno je mnogo preciznije obučiti Partijerice.

Međutim vod, a takođe i top, moraju uvek imati jednog oficira koji će im komandovati i koji mora biti obdaren istom inicijativnošću i istom borbenošću kao i njegovi potčinjeni u pešadiji.

Ako se radi o topovima na tovarnoj stoci, oni će se kretati između jedinica pešadije i operisati u tesnom kontaktu sa njima. Međutim, ako budu upotrebljeni topovi sa konjskom vučom ili transportovani na kamionima, oni se moraju obezbediti pratnjom koju bi dobro bilo da obrazuju sami artiljerici, jer se može desiti da se sa pešacima, koji se bore ili su u direktnom kontaktu sa ustanicima, ne može raspolagati; pratnja mora biti pogodno naoružana mitraljezima.

Naše artiljerijske jedinice već su naviknute na pripremu za blisku odbranu u mestu; ali ovde se radi o dejstvu protiv jednog iznenadnog napada koji može doći s leđa, usred jedne šume ili tesnaca, kad je jedinica u maršu a topovi nisu u stanju da otvore vatru.

Ako se bude mogla dati jedna pešadiska pratnja, utoliko bolje, ali do tada neka, iz gore navedenih razloga, topove prati jedna prikladna grupa artiljeraca koja se mora pripremiti na utvrđen način.

I kao što u ovom periodu pesaci vrše specijalne vežbe koje ih uče da upoznaju zonu, da prolaze naročito sumnjivim putevima, da krstare šumama i vrše iznenađenja u određenim mestima itd., tako isto artiljerici moraju na svaki način težiti da se obuče za ovaj naročiti način upotrebe koji je u izvesnoj meri suprotan principu što manjeg rasturanja sredstava (što je razumljivo i pogodno u drugim oblicima akcija koje mogu biti važnije od onih protiv ustanika). Ali u datom slučaju drukčije se ne može raditi i mi moramo pristupiti ovim operacijama ne samo sa izvesnim oduševljenjem, već takođe i sa našom savršenijom tehničkom sposobnošću.

Komandanti diviziona i komandiri baterija izgubiće malo od svoje ličnosti i možda neće naći svoje pravo mesto, ali to nije važno. njihov zadatak će ipak biti dobro izvršen ako budu uspjeli da obuče „ad hoc“ svoje potčinjene, vežbajući ih za naročitu formu gerile i savesno prateći njihovu obuku.

Ne treba zaboraviti da je taktika koju ustanici primenjuju, i koju će sve više primenjivati, tipična taktika balkanskih bandi: ona se sastoji u postavljanju zaseda zahvaljujući savršenom poznavanju terena, imajući u rukama inicijativu i raspoložujući preciznim obave-

štenjima o nama. Oni imaju sredstva za vezu brža od telefona (k[^]H bi se mogla uporediti samo sa abisinskim tam-tam) i iz dominira- I jućih položaja vrebaju na naše kolone da ih pokose. Ako se iznenada'! napadnu, ne pružaju otpor, ne udruže se opet zajedno, već **se** rasturaju i izmiču, spremni ipak da kasnije napadnu s leđa i bokova

Prema tome: sistem obezbeđenja na maršu mora biti; oprezan i isturen na što veću daljinu, naročito na bokovima. Topovi se **mo-** raju kretati zaštićeni delfevima za osmatranje na otstojanje i **mitra-** ljezima spremnim za dejstvo koji se kreću na čelu i pozadi. **Samo** kod baterije sve četiri strane moraju biti zaštićene automatskim oružjem.

Pored toga, potrebno je imati sa sobom mnogo municije; **ako** je moguće, duplo više od one količine koju nose topovske mazge **ili** prednjaci. Prema tome, upotreba što većeg broja mazgi i **kara.**

Neka komandanti pukova prouče najbolji organski **sastav** „tepa“ za ovakvu upotrebu, da ne bi u zadnjem trenutku morali -i improvizirati naređenja, reskirajući da poneka izostave.

Radi dopune izloženoga potrebno je, a to i propisujem, da artiljeri utroše nekoliko časova obuke da bi i oni mogli biti obučeni za borbu kao i pešaci, jer se može desiti slučaj da se isti moraju upotrebiti bez topova, kao na prjmer za artiljerisku pratnju, odbranu jedne tačke sa naročitim položajem itd., itd.; razume se — ne svi, ^ već samo poneka desetina na divizion, koju će sačinjavati najpo- < godnija lica, tj. najhrabriji i najbolji strelci iz pušaka i mitraljeza

General armiskog korpusa, "1
komandant:
— Mario Robotti —

Za tačnost prepisa:
načelnik štaba, pukovnik
— Annibale Gallo —
Annibale Gallo

Komanda artiljerije XI arm. korp. I sekcija	
BR. 55	tajno
Udine, 17. jan. 1942-XX	

**DEKRET BENITA MUSOLINIJA OD 19 JANUARA 1942 GOD.
O PREUZIMANJU NADZORA NAD „JAVNIM REDOM“ OD
STRANE VOJNIH VLASTI¹**

Kopija telegrama

Sušak, 22-1-42 u 10,55 časova

OD KOMANDE DRUGE ARMIIJE — OPERATIVNO ODELJENJE

Komandi V armiskog korpusa
Komandi VI armiskog korpusa
Komandi XI armiskog korpusa
i na- znanje:
Komandi artiljerije Druge armije
Komandi inžinjerije Druge armije
Intendantskom odeljenju Druge armije
Komandi kr. karabinjera Druge a-mije
Odeljenju za spoljne poslove

Br. 1081-prot.

Dostavljam sledeći Duče-ov dekret:

„Pošto je potrebno urediti odnose između civilnih i vojnih vlasti u pogledu javne bezbednosti i javnog reda u Zadarskoj, Splitskoj, Kotorskoj i Ljubljanskoj pokrajini i na teritorijama pripojenim Riječkoj pokrajini,“oglašava:

U Zadarskoj, Splitskoj, Kotorskoj i Ljubljanskoj pokrajini, na teritorijama pripojenim Riječkoj pokrajini, u pogledu javnog reda, stupaju na snagu, počev od 20 januara 1942-XX, sledeće odredbe-

Clan 1

Obrana javnog reda poverena je vojnim vlastima, koje inter-venišu na zahtev Guvernerata Daln&acije u Zadarskoj, Splitskoj 1 Kotorskoj pokrajini, na zahtev Visokog komesara u Ljubljanskoj pokrajini i na zahtev Prefekta Rijeke na teritorijama pripojenim ovoj pokrajini, ili pak samoinicijativno ako smatraju da je to potrebno, obaveštavajući o tome u svakom slučaju gore pomenute civilne oblasti.²

¹ Kopija telegrama u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Kad je vojna vlast dobila takva ovlašćenja, povećala su se zločinstva prema slovenačkom narodu: italijanske ofanzive i „čišćenje terena“ redovno su praćeni paljenjem slovenačkih sela i streljanjem stanovnika.

Clan 2

Način upotrebe vojnih snaga u odbrani javnog reda ulazi isključivo u nadležnost vojnih vlasti.

Clan 3

Upravna i sudska policija kao i čuvanje političkog i moralnog reda ostaju i dalje povereni organima redovne policije.—

Rim, 19 januara 1942/XX

Potpisan: Mussolini"
General Dalmazzo

BR. 135

IZVEŠTAJ ŽANDARMERISKOG OKRUGA TRBOVLJE OD 22 JANUARA 1942 GOD. KOMANDANTU ŽANDARMERIJE ZA DONJU ŠTAJERSKU O PARTIZANSKOM NAPADU NA RUDNIČKA POSTROJENJA U HRASTNIKU I O UNIŠTENJU JEDNE GRUPE PRVOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG BATALJONA¹

ZANDARMERISKI OKRUG TRBOVLJE, DONJA ŠTAJERSKA

Br. dn. 15/41

Trbovlje, 22 januara 1942 god.

KOMANDANTU ŽANDARMERIJE KOD ŠEFA CIVILNE
UPRAVE U DONJOJ ŠTAJERSKOJ

u Mariboru

Predmet: Izveštaj o stanju i delovanju.

*

Noću 26-12-1941 god. 13 nao-užanih bandita izvršili su prepad na čuvare mašinskih objekata Trbovljanskog rudnika uglja u Hrastniku i ubili vatrom iz pištolja odn. pušaka rudničkog čuvara Pavia Bastarčlija, kao i noćne čuvare Jožefa Tazara i Karla Tušeka. Sem toga je zapaljen mašinsk: objekat druge separacije, usled čega je prouzrokovana šteta od oko 6.000 rajhsmaraka.

U saradnji državne tajne policije, službe sigurnosti, zaštitne policije i žandarmerije, a zbog ovih događaja, uhapšeno je u Hrastniku 19 lica.

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

27-12-1941 godine u 16 časova, pomoćni policajac Ferdinand Tkauč, koji je dodeljen žandarmerijskoj stanici u Hrastniku, za vreme vraćanja u svoj stan u Dolu, opština Hrastnik, hteo je legitimisati jednog nepoznatog, oko 25 god. starog mladića. Nepoznati se iznenada latio pištolja u svome džepu i ispalio na Tkauca 3 metka. Isti je bio pogođen jednim zrnom u grudi, ali je bio samo lakše ranjen. Nepoznati se dade u bekstvo i umače u obližnju šumu. Patrola koja je odmah upućena da pretraži okolinu nije imala nikakav uspeh.

28-12-1941 god., oko 20 časova, pobegao je iz zatvora u Trbovlju neki Ivan Kralj. 29-12-1941 god. jedna patrola zaštitne policije u Zagorju zaustavila ga i na bekstvu ubila.

5-1-1942 god. obaveštena je žandarmerijska stanica u Trbovlju da 10 partizana boravi na imanju Franca Jagera u Sv. Katarini, u trbovljanskoj opštini, koji su navodno prisilili domaćina da ih ishranjuje².

Ova partizanska banda, koja se bila ušančila u ekonomskoj zgradi i bila obilno snabdevena municijom i ručnim bombama, uspešno je savladana sadejstvom zaštitne policije, žandarmerije, državne tajne policije i službe sigurnosti iz Trbovlja. U toku borbe poginuo je, pogođen sa 3 zrna, rezervni narednik zaštitne policije iz Trbovlja, Jozef Kraus. Isto tako ubijen je i službeni pas koji je bio dodeljen na službu žandarmerijskoj stanici u Trbovlju.

Tri lica, koja su bila na straži, pobegoše i izgubiše se u obližnjoj šumi čim su primetila policiju. Jedan partizan slaočio je sa štale i pokušao da pobjegne. Ali je, pogođen sa više zrna, ostao na mestu mrtav.

Pošto se do bandita nije moglo doći bez sopstvenih teških gubitaka, to je privredna zgrada zapaljena. Pritom su izgoreli 9 goveda. 2 konja, kao i poljoprivredne sprave, tako da je vlasnik Jager, koji s banditima nije bio u vezi, pretrpeo štetu od nekih 50000 rajhs-maraka. Opkoljeni sa svih strana, partizani se nisu predali čak ni onda kada je privredna zgrada već bila sva u plamenu. Oni su gađali do poslednjeg trenutka. Kada je požar obuhvatio ceo objekt, usledila je jaka eksplozija; izgleda da se tu radilo o upaljenju eksploziva ili više ručnih bombi.

Kao što je konstatovano, 6 bandita je poginulo u plamenu (ili od eksplozije), tako da je od njih 10, koji su sačinjavali partizansku grupu, uništeno 7.

² Bila je to jedna grupa Prvog štajerskog partizanskog bataljona, koja je tu prezimila (vidi primedbu 3 uz dok. br. 33).

9-1-1942 god. javljeno je žandarmeriskoj stanici u Trbovlju da se kod posednika Prašnikara, na Svetoj Planini, br. 6, u trbovljanskoj opštini, zadržavaju 4 naoružana bandita. Jedno jako udarno odeljenje trbovljanske zaštitne policije, pod komandom policiskog natporučnika Wildena, zatim žandarmerija, državna tajna policija i služba bezbednosti iz Trbovlja, otišli su na navedeno imanje gde su našli 4 bandita, koji su se branili pušcanom vatrom i ručnim bombama. Uvidevši besciljnost dalje borbe, oni se provukoše kroz jedan otvor na krovu i pokušali da beže. U tom bekstvu 3 lica su ubijena. Kao što se moglo utvrditi, ubijeni su bili: Franc Šušman i Ferdinand Suster iz Trbovlja i Franc Bajda iz Hrastnika.

Ovi ljudi pričali su vlasniku Prašnikaru, pre dolaska policije, da su oni izvršili razaranje železničke pruge između Zidanog Mosta i Brega, odnosno Zidanog Mosta i Hrastnika, i da imaju nameru da vrše i dalja razaranja. Oni su takođe učestvovali u napadu na žandarmerisku stanicu i rudničku stražu u Zagorju (9-8-1941).

BR. 136

IZVEŠTAJ KOMANDANTA ŽANDARMERISKOGRADSKOG OKRUGA U
RADOVLJICI OD 25 JANUARA 1942 GOD. KOMANDANTU ŽAN-
DARMERIJE ZA JUŽNU KORUŠKU O SITUACIJI U OKRUGU
RADOVLJICA¹

2ANDARMERISKI OKRUG RADOVLJICA

Br. dnev. 2/42

Radovljica, 25 januara 1942

KOMANDANTU ŽANDARMERIJE ZA JUŽNU KORUŠKU

na Bledu

Predmet: Izveštaj o situaciji od 25 januara 1942

1.) Opšte stanje:

Opšte uzevši posle ustaničkog pokreta komunista 15 i 16 decembra², kod stanovništva je nastupio opet mir.

Posle uništenja sela Dražgoše³, pojedine bande su se povukle preko Jelovice—Bohinjska Dolina na područje Pokljuke, što je kod stanovništva u Bohinjskoj Dolini izazvalo veliko uznemirenje. Stanovništvo još uvek strahuje da će biti iseljeno.— U ustaničkom po-

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

- O ustanku u Bohinjskoj Dolini i u predelu Dovje—Mojstrana vidi Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 79, primedbu 3.

⁵ O borbi kod Dražgoša vidi dok. br. 13.

kretu učestvuju takođe i mnogi klerikalni elementi, koji se zavedeni lažnim glasinama — kao: „da će cela naša posednuta oblast biti iseljena; Nemačka će u najkraće vreme kapitulirati; reishmarka, kao platežno.sredstvo, ne dolazi više u obzir; itd." —, priključuju ustaničkom pokretu. Takođe se još uvek izražava sumnja da većina lažnih glasina dolazi iz Ljubljane, koja stalno unosi nemir među stanovništvo. Pojedine žandarmerijske stanice mogle su takođe ustanoviti da svojevremeno odavde iseljena lica u Srbiju opet nalaze utočišta u Ljubljani. Stoga se sa sigurnošću može pretpostaviti da ova lica vrše divlju propagandnu delatnost protiv nemačke nacije. Nezadovoljstvo slovenačkog stanovništva protiv nemačkih vlasti potiče delom i zbog toga što su im oduzeti katolički popovi.

Kako je već javljeno, u Radovljici, Jesenicama i Begunjama rasturani su leci upravljani protiv delatnost' komunističkih bandi, sa potpisom „Otađbinski front“⁴.

33-XII-41, u kaznenom zavodu Begunja, streljana su dva lica, a 2-1-42 jedno lice zbog špijunaže. 3-1-1942 streljano je 35 zatvorenika zbog vršenja komunističkih terorističkih dela, a 21-1-1942 15 zatvorenika, koji su pripadali jednoj komunističkoj omladinskoj organizaciji. U kaznenom zavodu Begunje momentano se nalazi 395 zatvorenika, među kojima i 74 žena i dece.

Svojedobno povlačenje pojedinih landarme-iskih stanica kod stanovništva je odmah protumačeno kao slabost sa naše strane.

5-1-1942 vojna patrola 510 Landesschutz-bataljona jačine 11 ljudi, napadnuta je u blizini savskog mosta, kod mesta Skale, od jedne komunističke bande, i na nju su bačene ručne granate, pri čemu su 3 vojnika dosta teško povređena⁵.

U zadnje tri nedelje, u Kranjsku Goru je stiglo 260 folksdojčera-povratnika iz Ljubljane; cni su razmešteni u okolini.⁶

Sakupljanje zimske pomoći, kao i sakupljanje vune i krzna pokazali su u okrugu vrlo dobre rezultate; pri tome je želja stanovništva za saradnju opet došla do izražaja.

Medu radništvom vlada veliko nezadovoljstvo zbog nepovoljnih odnosa u platama. Jedan šumski radnik iz Zgornjeg Gorja primio je za 18 radnih smena, svaka smena po 9 časova, samo 29.17 RM. Isto tako i fabrički radnici žale se i dokazuju da oni ne zarađuju ni toliko, koliko su pod starom Jugoslavijom dobijali, iako je sada životni standard mnogo viši.

2.) Snage:

Vidi o snagama poslednji izveštaj od 22-1-1942.

⁴ Ove letke „Otađbinskog fronta“ izdavao je verovatno Gestapo.
• O ovoj akciji jedne patrole Cankarevog bata'jona vidi dok. br. 128.
• Folksdojčeri iz Ljubljane, koji su optirali za Nemačku, bili su preseljeni u Gorenjsku.

3.) Komanda mesta:

Komandant žandarmerije na Bledu, a žandarmerisko načelstvo' u Kranju.

4.) Služba veze:

Pošta, telefon, kurir.

5.) Delatnost:

U mesecu januaru na vlastitu inicijativu, uhapšeno je 10 lica zbog krađa, 18 lica zbog komunističke delatnosti, jedno lice zbog nedozvoljenog prelaska granice i nagomilavanja robe, i jedno lice zbog nanošenja telesne povrede. Za razne prestupe plaćeno je 65 RM kazni.

Između ostalog, žandarmeriske stanice, u saglasnosti sa **Gestapo**, preduzele su mnogobrojna hapšenja.

Povučene žandarmeriske stanice Srednja Vas kod Bohinja, Zgornje Gorje i Podnart-Kropa opet su otpočele sa radom; s tim su opet posednute sve žandarmeriske stanice okruga.

6.) Snabdevanje:

Snabdevanje stanovništva je uglavnom osigurano. Oskudica vlada delimično u brašnu, krompiru, petroleumu i hrani za svinje.

7.) Gubici, nesreće, zdravstveno stanje:

U mesecu januaru nisu zabeleženi niti gubici, niti nesrećni slučajevi. Zdravstveno stanje žandarma je dobro. Jedan žandarm je bolestan.

8.) Rekrutovanje:

Komandant okružne žandarmerije
Daksböck
žandarmeriski poručnik

BR. 137

**IZVESTAJ NEMACKOG KOMANDANTA ŽANDARMERIJE ZA
JUŽNU KORUŠKU OD 31 JANUARA 1942 GOD. O PARTIZAN-
SKIM AKCIJAMA I DOGAĐAJIMA U JANUARU 1942 U GO-
RENJSKOJ¹**

**KOMANDANT ŽANDARMERIJE
JUŽNE KORUŠKE
Br. dnev. 1/42**

Bled, 31 januara 1942

Poverljivo!

SVIMA ŽANDARMERISKIM STANICAMA U JUŽNOJ KORUŠKOJ

Predmet: Vesti o događajima u Južnoj Koruškoj

Veza: Moje saopštenje od 1-XII-1941, br. dn. 582/42

U januaru 1942 dogodili su se sledeći slučajevi:

1.) U noći 31-XII-41, atentat eksplozivom na železnički most nedaleko od stanice Sv. Jošt kod Kranj a. Namera je bila učiniti što veću štetu. Osumnjičeni izvršilac uhvaćen istog dana.

2.) Iste noći, u mestu Zg. Dobrava, okrug Radovljica, provalili su banditi u filijalu zadružne radionice DAF-a² i pokrali robe u vrednosti od 4.000 RM, a posle obli vrata i ormane u kući jednog iseljenog lica i pokrali rublje i odela. Dalje, banditi su u Sp. Dobravi primorali slugu Župana da spremi jednu konjsku zapregu i da je natovari stočnom hranom iz zaliha domaćina, a zatim- slugu povel sa sobom kao taoca. Župan je međut.m uspeo da pobégne.

3 o. m. neprijatelj je istakao parolu da se, u znak sećanja na učestvovala u banditskim akcijama i davala pomoć bandi.

4.) Istog dana. žandarmeriska patrola je uhapsila jednog bandita, koji je tražio privremeno stan u Spodn.im Gorjama.

5.) 4-1-42, na prostoru istočno od Kranja, bande su provodile prisilnu regrutaciju i uništavale telefonske linije.

3 o. m. neprijatelj je istakao parolu da se, u znak sećanj na poginule partizane, između 19 i 20 časova ne posećuju javni lokali i ne izlazi na ulice³. Po tome su naročito postupili stanovnici Kranja i Škofje Loke.

6.) 4-1-42, žandarmi iz stanice Boh. Bela uhvatili su jednog ranjenog bandita, kojeg je, verovatno, pri povratku kući, ranila vojna patrola za vreme. svoje akcije od 2 i 3 ov. m. na Berjanca pl., i predala ga Gestapou.

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Deutscher Arbeitsfront — Nemački radni front

³ Izvršni odbor Osvobodilne fronte proglasio je 3 januar 1942 god danom spomena na žrtve borbe protiv okupatora.

7.) U noći 5 o. m. atentat eksplozivom na železnički most kod Javornika. Manje ometanje saobraćaja.

8.) Istog dana, oko 23 časa, zidar Olibič, sa stanom u Šenčerju kod Kranja, profes. vojnik (pionir, narednik) u bivšoj jugosl. vojsci prisilno je mobilisan od partizana.

9.) U večernjim časovima 5 ov. m., zapadno od Radovljice, banditi su napali jednu seljačku kuću, oteli jednog konja i tri krave, i u povratku pucali na jednu vojnu patrolu.

10.) U noći 8 ov. m. izvršen atentat eksplozivom na dalekovod Jesenice — Javornik, jačine 5.000 volti, Kranjskog industriskog društva. Do prekida rada nije došlo.

11.) Od 9 do 12-1-42 velika akcija kod Dražgoša⁴.

12.) 13 ov. m. jedno policisko skijaško odeljenje iznenadilo je jedno partizansko odeljenje na Mošenjskoj Planini, na području Jelovice⁵. U borbi je poginulo 13 bandita, a 3 teško ranjena. Pored toga, zaplenjen je jedan laki mitraljez, puške i delovi naoružanja.

13.) 15, 16 i 17 ov. m. je u većim mestima Južne Koruške „Otdžbinski front“¹⁵ rasturao letke. Nacionalni Slovenci protestovali su na upućene pozive, koji nagovaraju na razorne akcije, a koje isključivo sprovode komunisti organizovani u t. zv. „Oslobodilnu frontu“, u „OF“.

14.) 19 ov. m. policisko skijaško odeljenje u južnom delu Pokljuke iznenadilo je i rasteralo jedno partizansko odeljenje. Dva naest je poginulo, a jedan je zarobljen."

15.) Istoga dana, žandarmi stanice Boh. Bela, u Kranjskoj Dolini na Pokljuki, uhvatili su jednog nao-užanog bivšeg bandita iz Jesenica i predali ga u Begunje. Dalje, jedan bivši bandit iz Lesca, zaustavljen u povratku iz posete svojoj kući od žandarma stanice Zgornje Gorje, izvršio je samoubistvo.

16.) 20 ov. m. u borbi kod Oštrog Vrha, jedan policiski izviđački vod ubio dva bandita, a zaplenio jedan laki mitraljez, jednu pušku, municiju i spisak imena.

17.) 21 ov. m. u Begunjama streljano 15 lica zbog komunističke delatnosti.

18.) Istog dana, policiske jedinice kod Vinharja i Kremenika ubile su u borbi 12 bandita, 3 zarobile i 9 sumnjivih uhapsile.

19.) 22-1-42: Oko 1 čas banditi su podmetnuli vatru na imanju noćnog čuvara Goloba u Šmarjetnoj Gori kod Kranja. Teško oštećeni je doduše Slovenac, ali je prijateljski raspoložen prema Nem-

¹ Original glasi: Grosseinsatz bei, Draschgosche. — O borbi kod Dražgoša vidi dokumenta br. 13, 14 i 69.

⁵ Vidi dok. br. 69.

⁶ Nema nikakvih podataka da su letke „Otdžbinskog fronta“ samostalno izdali slovenački reakcionarni elementi, već postoje sve indicije da ih je izdavao Gestapo.

⁷ Iznenadena je Poključka četa Cankarevog bataljona.

- 20.) In der Nacht zum 8. wurde auf das 5.000 Voltverbindungs-
kabel ASling-Jauerburg der KIG ein Sprenganschlag be-
gegründet. Eine Betriebsstörung ist nicht erfolgt.
- 21.) Vom 9. bis 12.1.42 Großeinsatz bei Traschgonache.
- 22.) Am 13. hat die Pol. Skiabtlg. auf der Mosenjaka pl. im Je-
lovcegebiet eine Partisanenabtlg. überraschend gestellt
und davon 13 im Feuergefecht getötet und 3 schwer verwan-
det. Außerdem 1 LMG, Gewehre und Ausrüstungsstücke erbeutet.
- 23.) Am 15.16. u. 17. wurden in den größeren Orten Südkrante's
von der Heimatfront Flugzettel gestreut. In der von natio-
nalen Slovenen an das slov. Volk gerichteten Aufrufe wird
gegen die verderbliche Tätigkeit der ausschließlich von
Kommunisten geführten sogenannten Befreiungsfront "OP"
Stellung genommen.
- 24.) Am 19. hat die Pol. Skiabtlg. im südl. Teile der Pokljuka
eine Partisanenabteilung gefaßt und aufgerieben. 12 blie-
ben auf der Strecke und wurde 1 festgenommen.
- 25.) Am gleichen Tage haben Gendarmen vom Posten Woch, Vellach
auf der Kranjska dolina im Pokljukagebiet einen bewaffnet
gewesenen Banditen aus ASling gestellt und Vigaun übergeben.
Weiter hat ein bei seiner Familie auf Besuch und am Rück-
wege zur Bande gewesener Bandit aus Lees bei seiner Anhal-
tung durch Gendarmen vom Posten O. Goriach Freitod verübt.
- 26.) Am 20. wurden von einem Pol. Spähtrupp bei Ostri vrh im
Kraupje 2 Banditen getötet und 1 LMG, 1 Gewehr, Munition und
eine Namensliste erbeutet.
- 27.) Am 21. wurden in Vigaun wegen Betätigung für die Kommu-
nisten 15 Personen erschossen.
- 28.) Am gleichen Tage wurden von Einheiten der Polizei bei
Vinharje und Kremenik im Kraupje 12 Banditen getötet, 3
gefangen und 9 Verdächtige festgenommen.
- 29.) 22.1.42: Gegen 1 Uhr Brandlegung durch Banditen an dem
Anwesen des Nachtwächters Golob in St. Margarethenberg bei
Krbg. Der schwer Geschädigte ist zwar Slowene aber deutsch-
freundlich und hat 1935 aus Anlaß eines Streikes bei sei-
nem Dienstatgeber, seinen Wohnungsnehmer Bitschek als Führer
des von Kommunisten verursachten Streikes mit Erfolg ge-
richtlich die Wohnung gekündigt. Bitschek ist seit Herbst
1941 bei den Banditen.
- 30.) In der gleichen Zeit Schadeafeuer in der Eisengroßhandlg.
Maiditeon-Merkur in Krainburg. Ursache Überhitzung einer
neuen und vorschriftswidrig aufgeführten Rauchleitung.
- 31.) Am 29. wurde der Bürgermeister Peternell in Obersachetina,
Gemeinde Lfriach in seinem Wohnzimmer, durch 3 außer dem
Hause abgegebenen Schüsse getötet. Sein Sohn ist schon
seit einiger Zeit bei den Partisanen.

gez. H a n d l .

F. G. R. G. d. d.

Oberst der Gendarmerie.

Gendarmerteilung Stein

Eingelangt am 2.12.42

Tag-Nr. 44 Anhang

Handwritten signature and date: 2.12.42

Handwritten signature and date: 2.12.42

cima' On je 1936 god., povodom štrajka kod svog poslodavca, uspe-
lo sudskim putem otkazao stan svome zakupcu Bičeku, kao vođi
štrajka organizovanog od komunista. Biček ja od jeseni 1941 kod
bande.

20.) Iste noći desio se požar u gvoždarskoj veletrgovini Maj-
dić-Merkur u Kranju. Požar je nastao usled suv.še pregrejanog
dimnjaka, koji je nepropisno izgrađen.

21.) Pretsednik opštine Peternel iz Gorenje Žetina, opština Ja-
vorje, ubijen je 29 ov. m. u svom stanu sa tri metka koji su ispa-
ljeni spolja. Njegov sin je već izvesno vreme u partizanima.

Potp. Han dl.
žandarmeriski pukovnik,

BR. 138

IZVEŠTAJ KARABINJERSKE STANICE LJUBLJANA-OKOLINA
OD 2 FEBRUARA 1942 GOD. O NAPADU TREĆEG PARTIZAN-
SKOG BATALJONA „LJUBO ŠERCER" NA STANICU VERD¹

KOMANDA GRUPE KR. KARABINJERA U LJUBLJANI
(XIV bataljon kr. karabinjera „Milano")

Stanica Ljubljana - okolina

Br. 210/1 poverljivog protokola

(U/2)

Predmet: Fonogram

Ljubljana, 2 februara 1942-XX

Visokom komesarijatu — Ljubljana
Komandi IX arm. korpusa — V.P. 46
Komandi divizije „Granatieri di Sardegna" — V.P. 81
Kraljevskoj kvesturi — Ljubljana v
Komandi kr. karabinjera 2 armije — V.P. 10
Državnom tužiocu kralja-cara pri
sekciji Vojnog ratnog suda — Ljubljana
Komandi grupe kr. karabinjera — Ljubljana

2 tekućeg oko 2 časa, g-upa ustanika koju je sačinjavalo oko
300 osoba, naoružana mitrai jez'ma, puškomitraljezima, puškama i
ručnim bombama, dolazeći iz obližnjih šuma, opkolila je železničku
stanicu Verd kod Vrhnike-' (TL-CZ). Kad je osmatračka patrola

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta (21 Z, fase. 23).

* Vidi primedbe uz dok. br. 19.

naredila „stoj“, banda je otvorila vatru na staničnu zgradu i vojničku baraku, koja se nalazi oko 300 metara odatle. Upavši u staničnu zgradu, grupa je uništila telefonske i telegrafske linije i skretnice. Oficiri i vojnici 7 čete Prvog puka „Granatieri di Sardegna“, koji su bili na straži, odmah su odgovorili na vatru. Pri tom likom pucnjave teško su ranjeni: potporučnik Emilio Frisaldi, godište 1918, grenadir Gino Roveggi, godište 1914, lakše ranjeni: stariji vodnik Mario Villa, godište 1920, vodnik Ivo Ceccati, godište 1912, grenadir Domenico Cocco, godište 1914, grenadir Francesco Roselli, godište 1912. Ranjenici su ambulantnim kolima preneseni u vojnu bolnicu u Ljubljani. Ustanici su zarobili dva vojnika, koji su se nalazili u čekaonici stanice, kao putnici, od kojih je artiljerac Angelo Pereti, godište 1920, koji pripada 17 grupaciji, 86. bateriji, 65. divizionu, uspeo je da pobegne i da se vrati u železničku stanicu. U mestu je pronađen leš ustanika koji nije bilo moguće identifikovati i koji je prenesen u Ljubljano po naređenju komande divizije „Granatieri“.

Otpočelo je pretraživanje sa jedinicama grenadira, koje još traje. *

Potpisan: poručnik
Gasino

Primio karabinjer **Fiore**

**PLAN „PRIMAVERA“ KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOG
KORPUSA OD 6 FEBRUARA 1942 GOD. ZA ODBRANU ITALI-
JANSKIH OKUPACIONIH SNAGA U SLOVENIJI OD PROLECNE
OFANZIVE NARODNOOSLOBODILACKIH PARTIZANSKIH OD-
REDA¹**

KOMANDA XI ARMISKOG KORPUSA
STAB

• _____ (M. P.)

PLAN „PRIMAVERA“

I

Uvod

Predviđa se da će se uslovi za održavanje javnog reda u kra-
[ćem ili dužem vremenskom roku pogoršati, te je stoga potrebno
• preduzeti niz mera — koje se momentano ne mogu odrediti —
i potrebnih za savlađivanje svake situacije.

Na području XI arm. korpusa treba računati najverovatnije
I sa mogućnošću da će se morati, sa sadašnjim sredstvima:

— Suprotstavljati manje ili više raširenom ustaničkom pokretu;
— vršiti ofanzivne i defanzivne akcije protiv naoružanih bandi
[**pod** komandom oficira bivše jugoslovenske vojske;

— suprotstavljati jednovremenoj akciji ustanika i bandi. —

Da bi se suprotstavilo ovim eventualnostima, treba biti u stanju
i da se učini sledeće:

— da se brzo prikupe snage u veće garnizone, smeštene u va-
žnijim centrima koji dominiraju — u svakom pogledu — nad okol-
I nim krajevima;

— da se organizuju garnizoni — sa svim potrebnim radovima
I poljske fortifikacije — tako, da se može suzbiti kako spoljnji napad,
I tako i eventualni ustanički pokret stanovništva;

— da se obrazuju pokretne rezerve za dejstvo u međuprosto-
I rima između pojedinih garnizona;

— da se očuva slobodna upotreba železničkih veza i najva-
I žnijih drumova. —

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta (ital. odeljenje, 32 A).
I Dokumentat je poslat odgovornim jedinicama pod brojem 30-20/848 od
6 februara 1942 godine.

II

Prema gledištima iznetim u uvodu, organizacija teritorije arm. korp. moraće postepeno da se izmeni, i to u dve faze.

A

I faza

Sadašnja organizacija teritorije arm. korp. je plod višemesečnih iskustava i dubokog poznavanja sredine. —

Ona je dosada dala dobre rezultate. —

Usavršavanje partizanske organizacije zahteva, međutim, odmah izvesne mere opreznosti. —

• Verovatan razvoj situacije nameće mere koje se mogu postići s vremenom, te je za njihovo izvršenje potrebno već sada otpočeti radove.

Stoga je potrebno:

a) razmotriti mogućnost smanjivanja broja garnizona ukidajući one koji nemaju naročite zadatke kao što su čuvanje pruga, puteva i veštačkih objekata;

b) povećati otpornu sposobnost garnizona odbranbenim uređajima, a naročito žičanom preprekom;

c) preurediti stražarska mesta kod veštačkih objekata naročite važnosti u prava potpuna utvrđenja, sa rezervom hrane za 5 dana i 3 borbena kompleta municije;

d) napustiti čuvanje drugorazrednih železničkih pruga.

— Vrhnika — Ljubljana, koja je lokalnog značaja i služi skoro isključivo stanovništvu;

— Trebnje — dolina Mirne, koja je male važnosti, jer se već ljubljanska pruga povezuje sa savskom prugom;

e) obrazovati slagališta hrane i municije u garnizonima koji će imati zadatak da izvedu organizaciju druge faze (videti sldeću tačku B), tako da se formiraju male pozadinske baze sa samostalnošću od 15 dana za tripud jaču snagu nego što je za svaki od onih garnizona određena;

f) izdati tačna naređenja za hitno povlačenje manjih garnizona u veće, vodeći računa — s obzirom na sadašnje snabdevanje manjih garnizona — da je potrebno biti spreman za prelaz u II fazu početkom druge polovine marta;

g) izdati naređenja i preduzeti potrebne mere kako bi garnizoni koji su određeni da budu povučeni mogli:

— uništiti izrađena postrojenja,

— odneti sa sobom sav materijal;

h) pripremiti zaklone i rovove u mestima koja su određena za garnizone u II fazi.

(M. P.)

COMANDO XI CORPO D'ARMATA
Stato Maggiore

PROGETTO PRIMAVERA

Int-

P R E M E S S A

E' prevedibile che le condizioni dell'O.P. subiscano, a seconda più o meno breve, un peggioramento e che sia quindi necessario l'attuazione di una serie di provvedimenti - per il momento non determinabili - idonei a far fronte a qualsiasi situazione.

Per la zona dell'XI C.d'A. l'eventualità che può più facilmente realizzarsi è quella che si debba, con i mezzi attuali:

- far fronte ad un movimento insurrezionale più o meno esteso;
- effettuare azioni offensive o difensive contro bande armate agli ordini di ex ufficiali dell'esercito jugoslavo;
- far fronte all'azione contemporanea di insorti di bande.

Per fronteggiare tali eventualità è necessario essere in condizioni di potere:

- riunire rapidamente le forze in grossi presidi nei centri di maggiore importanza e che dominino - in senso generico - il paese circostante;
- organizzare i presidi - con tutti i lavori di fortificazione campale necessari - in modo da fronteggiare sia gli attacchi esterni sia l'eventuale movimento insurrezionale della popolazione;
- costituire riserve mobili per l'azione fra gli intervalli esistenti fra presidio e presidio;
- mantenere la libera disponibilità delle comunicazioni ferroviarie e di quelle notabili più importanti.

»

II faza

Ima se izvršiti po naređenju u slučaju pogoršanja situacije, ili inicijativno u slučaju iznenadnog ustanka koji naša obaveštajna mreža nije ranije osetila (malo verovatna pretpostavka). —

Njen cilj je da prikupi sve raspoložive snage arm. korpusa u mali broj grupa znatne jačine, zabarikadiranih u mestima podesno organizovanim za odbranu.

1.) Uputstva:

Izvršiti takvu organizaciju garnizona čija snaga neće biti manja — načelno — od dva bataljona i čiji položaj dozvoljava:

— svakom garnizonu da se sigurno odupre protivničkim napadima, čak ako je garnizon privremeno otsečen;

— da se stvore manevarske grupe kako bi se mogla izvršiti manevarska i konvergentna akcija u neokupiranim zonama;

— organizovati sistem čuvanja komunikacija koristeći se sredstvima sa mehaničkom vučom;

(imati u vidu da će okupljanje trupa u neosvojive garnizone primorati ustanike da ograniče svoja dejstva na uznemiravanje garnizona, a naročito na uznemiravanje komunikacija). —

2.) — Završna naređenja

Na naređenje: „Izvršite Primavera“

a) — sve snage armiskog korpusa moraće, sređenim pokretima i pravilno raspoređene s obzirom na potrebne mere obezbeđenja (veće snage, sastavljene iz više garnizona, prikupljaju na paralelnim pravcima male posade itd.), zauzeti sledeći raspored (videti priloženu skicu 1):²

Rakek —

Komanda 17 artiljeriske grupacije gran, straže II/XXIII sektora,³

VIII minerski bataljon,

646 mitraljeska četa,

CX mitraljeski bataljon,

dve lake baterije gran, straže koje treba odrediti;

Logatec —

Komanda gran, straže,

dva bataljona gran, straže XXII sektora,

VI minerski bataljon,

11 henr'ska četa.

četa 248 teritorijalno-mobilnog bataljona,

LI artiljeriski divizion 105/32;

¹ Ovim prilogom ne raspolaže se.

* Drugi bataljon XXIII sektora

Borovnica —

II/l grenadira,⁴
V železnički. bataljon,
II/XXI sektora,
VII pionirski bataljon,
221 teritorijalno-mobilni bataljon,
jedna baterija 13 art. puka;

(M. P.)

Ljubljana —

Komanda XI armiskog korpusa,
Komanda artiljerije XI arm. korp.,
Komanda inženjerije XI arm. korp.,
Glavni stan XI arm. korp.,
II teška autojedinica,
Komanda divizije „Granatieri di Sardegna”,
2 grenadirski puk,
13 artiljerijski puk (bez 4 baterije),
VIII bataljon crnih koš. „M”,
I/XXI zaštitni sektor,
XXI bataljon minobacača,
121 četa 47/32,
IV bataljon žičane željeznice,
79 telegrafska četa,
85 telegrafska četa,
107 radioteleg-afska četa,
Komanda 11 artiljer. puka arm. korpusa, sa dva divizionu, jed-
nbg od 105/32 i jednog 149/13,
248 teritorijalno-mobilni bataljon (manje jedna četa),
2 četa XI rušilačkog bataljona;

Grosuplje —

I/XXIII zaštitni sektor,
III planinski bataljon cr. koš.,
1 baterija 13 artiljeriskog puka,
131 teritorijalno-mobilni bataljon (manje jedna četa);

Velike Lašče —

III/l grenadirskog,
IV planinski bataljon cr. koš.,
jedna četa XI mitraljeskog bataljona,
jedna četa 301 teritorijalno-mobilnog bataljona,
jedna baterija 13 artiljeriskog;

Kočevje —

Komanda 1 grenadirskog puka sa jednim bataljonom, jednim
odeljenjem minobacača, pratećom baterijom, 1 baterijom 13
art. puka,

2 rušilačke čete sa komandom bataljona,

⁴ Drugi bataljon Prvog grenadirskog puka

239 teritorijalno-mobilni bataljon (bez jedne čete),

232 posadna četa;

petrina —

Radi se o mostu na Kupi na putu Kočevje — Delnice;

XI mitraljeski bataljon bez jedne čete

(pošto je zona od interesa i za V armiski korpus, bilo bi potrebno da se na drugoj obali rasporede snage V arm. korpusa):

Trebnje —

98 legija cr. košulja,

XIV bataljon minobacača,

1 baterija 6 artiljeriskog.

1 četa 307 teritorijalno-mobilnog bataljona,

1 četa 239 teritor. mobilnog bataljona;

Novo Mesto —

Komanda divizije „Isonzo”,

24 peš. puk od tri bataljona,

14 četa 47/32,

6 artiljer. puk bez 4 baterije,

1 divizion 105/32,

307 teritor. mobilni bataljon (bez jedne čete);

Črnomelj —

Komanda 23 pešadiskog puka sa 1 bataljonom,
prateća baterija,

četa minobacača,

CXI mitraljeski bataljon,

2 bate-ije 6 artiljeriskog puka;

(M. P.)

Metlika —

2 bataljona 23 peš. puka,

1 baterija 6 art. puka;

b) — Manevarske grupe na motornim sredstvima

Zainteresovani garnizoni, sa automobilima koje imaju, moraće da preduzmu mere za obrazovanje sledećih manevarskih mobilnih grupa:

Rakek —

jedna streljačka četa,

dva topa na kamionima,

jedna mitraljeska četa;

Logatec —

jedan bataljon,

jedra baterija na kamionima,

hemiska četa;

Borovnica —

jedna četa pojačana mitraljezima radi čuvanja sopstvene zone
i sopstvenih veštačkih objekata;

Ljubljana —

manevarska grupacija:

dva grenadirski bataljona sa komandom puka,

jedan artiljerijski divizion,

jedna rušilačka četa;

Velike Lašče —

jedna četa pojačana teškim minobacačima;

Kočevje

komanda rušilačkog bataljona,

dve rušilačke čete,

jedna grenadirski četa;

Novo Mesto —

jedan pešadiski bataljon,

jedan artiljerijski divizion.

(M. P.)

c) —• Zaštita komunikacija

Pruge:

Zaštita će se ograničiti na sledeće pruge:

— Rakek — Ljubljana — Zalog,

— Ljubljana — Grosuplje — Trebnje — Metlika,

—• Grosuplje — Kočevje.

Stalna nepokretna zaštita sa pešadiskim trupama u granicama radijusa dejstva garnizona (5—6 km). Što se tiče Borovnice, apsolutna zaštita vijadukta i obližnjih veštačkih objekata (to je osnovni zadatak garnizona Borovnica). —

Povremena zaštita sa blindiranim vozovima u Rakeku — Borovnici — Ljubljani — Grosuplju — Trebnju — Novom Mestu — Metliki — Velikim Laščama — Kočevju. —

Zaštita važnih konvoja oklopnim vozom.—

(Podroban projekt zavisao je od toga sa koliko sredstava će moći raspolagati). —

Drumovi: %

Samo na putevima:

— Planina — Ljubljana — Novo Mesto — Karlovac,

— Ljubljana — Kočevje — Delnice

sa stalnom zaštitom važnijih veštačkih objekata i povremenom zaštitom sa pokretima mobilnih grupa;

d) — Veze

Telefonske: ograničeno u trenutnoj situaciji (to je nesigurno), koristeći postojeću mrežu.

Međutim, svaki garnizon mora da obezbedi funkcioniranje žičanih veza u unutrašnjosti samog garnizona.

Radio: Videti priloženu šemu-prilog br. 2.⁵

e) — Službe

Videti prilog br. 3.

(M. P.)

Propisi

Na osnovu ovog plana:

— svaka od zainteresovanih komandi mora formulisati teritorijalno (sadašnja podela):

a) — eventualne izmene rasporeda,

b) — veštačke objekte koje treba stalno posedati,

c) — garnizone koje treba ukinuti;

— moraju se izraditi detaljni planovi za prelaz iz I u II fazu; mora se proučiti odbranbena organizacija garnizona koji sačinjavaju raspored u II fazi i započeti odgovarajuće radove. —

Koristeći se potčinjenim načelnicima, pomoćnik načelnika štaba treba da organizuje razne službe i, stupajući u vezu sa intendantom, moraće preduzeti izgradnju predviđenih skladišta. —

Komandant inženjerije izvršiće pripreme, kojima će obezbediti brz prelaz sa današnje mreže radio-veze na radio-vezu prema skici br. 2.--

(M. P.)

⁵ Prilozi su tehničkog karaktera i ne objavljuju se.

BR. 140

IZVEŠTAJ KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA
OD 6 FEBRUARA 1942 GOD. O NAPADU TREĆEG PARTIZAN-
SKOG BATALJONA „LJUBO ŠERCER“ NA ŽELEZNIČKU STA-
NICU VERD¹

KOMANDA XI ARM. KORPUSA

Obaveštajno odeljenje armiskog korpusa V. P. 46, 6 februara
1942 — XX Br. 1/755 prot.

Predmet: aktivnost ustanika

Komanda Druge armije Operativno odeljenje		
Br. 1909	op. 9	B
Stiglo 6 feb-. 1942 XX		

KOMANDI DRUGE ARMIJE

Vojna pošta 10

U vezi s telegramom 1/648 od 1 II i I 659 od 2 II.

Iz istrage koju sam naredio i prema izveštajima koji su do-
jeni prilikom ispitivanja nekoliko zarobljenih ustanika (od kojih je
jedan još živ, a ostali su izdahnuli usled zadobijenih rana) rekon-
struisao sam poznati napad na stanicu Verd² u njegovim najvažni-
jim tačkama, koje iznosim zajedno, po redu.

Smeštaj grupe. — Grupa je bila smeštena u logoru kojemu su
dali ime „Ljubo Šercer“, a koji se nalazio približno na 500 metara
severoistočno od 3 pilane, koje su označeni u donjem desnom uglu
kvadrata TH — CS (50.000 kvadrat Petrova Gora).

Sastav grupe i njeno naoružanje. — Grupu je sačinjavala jedi-
nica od oko 80 ljudi, podeljena na četiri čete sa po 20 ljudi svaka.
Svaka četa je bila naoružana sa 8 puškomitraljeza (svaki puškomi-
traljez je imao kao sledovanje 400 metaka); dalje, grupa je raspo-
lagala jugoslovenskim puškama, sa sledovanjem 90 metaka **za**
svaku, pištoljima neutvrđenog tipa i ručnim bombama.

Vođe grupe i njihove ličnosti. — Glavni komandant je bio neki
Mirko³: visok, jak, crn, sa brčićima. Izvesno se radi o poznatom

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta (ital. odeljenje, 2 C,
fase 20).

² Vidi dok. br. 19 i 138.

³ Mirko Bračić

Mirku Bračiču, bivšem naredniku kraljeve garde, koji je ranije komandovao grupom iz Borovnice. Ovih dana mu je uhapšen brat Danilo, dok je pokušavao da primi penziju, prijavivši se pod njegovim imenom. Daki⁴, komandir čete, to je lice iz Bloka, bivši španski borac, koga su pre Izvesnog vremena uhapsili agenti Javne bezbednosti i odmah pustili, usled greške u identifikaciji; dalje Jože i Franc koji nisu bolje poznati. Politički komesari: neki Ahac⁵, poznati politički komesar bataljona jednog bivšeg školskog logora, koji je učestvovao u akciji kod Loža i koji je, napravivši se pijan, uspeo da izbegne da ga u Beloj Vodi zarobe, odmah posle sukoba na Debelom Vrh⁶; i neki Ante⁶, profesor, koga već poznaje Javna bezbednost kao ogorčenog komunistu, kao bivšeg političkog komesara Krimskog bataljona i jednog od vođa ustaničkog pokreta.

Pređeni put. — Polazno i zborni mesto (jer je jedno dvadesetak ustanika pridošlo tom prilikom iz Ljubljane da bi učestvovali u akciji): već pomenuti logor „Ljubo Šercer”. (Pre napuštanja logora, grupa je zakopala, u blizini istoga, suvišnu municiju i sakrila jedan deo poljskog i kuhinjskog alata u mestu Kožljek. U blizini treba da su zakopana tri teška mitraljeza, od kojih je jedan neupotrebljiv; ali zarobljenici nisu znali tačno da opišu mesto).

Kako pri polasku, tako i pri povratku, grupa se kretala pravcem: logor „Ljubo Šercer” — Pokojišče — Zavrh — Verd.

Razvoj akcije. — Banda je stigla u Verd 2 o. m., noću oko 1 sat, i podelila se u dve grupe: prva, od 20—25 ljudi, napala je stražarsko mesto južno od stanice; druga, koju su sačinjavale preostale snage, napala je stanicu i stanove grenadira koji su se nalazili na gornjem spratu stanice. Ustanike je primetila jedna patrola, koja je obilazila oko zgrade i koja je dala znak za uzbunu, na što su ustanici odgovorili mitraljeskim rafalom, koji je ranio nekoliko grenadira. (Patrola se odmah povukla u zgradu i popela se na prvi sprat). Istovremeno je otvorena jaka vatra na stražarsko mesto južno od stanice i na staničnu zgradu, koja je napadnuta sa istoka i sa juga. Grenadiri, koji su se bili zatvorili na gornjem spratu, nisu mogli da efikasno odgovore vatrom (mitraljezac je ispalio samo jedan rafal od 4—5 metaka) jer im nije bilo moguće da se približe prozorima, koje je tukla jaka neprijateljska vatra; p. poručnik Frisaldi i još nekoliko grenadira, koji su pokušali da otvore prozore, bili su odmah pogodoeni. Opoljeni vojnici, koji su bili sakriveni ispod spoljnog ispusta prozora, bacili su, međutim, nekoliko bombi.

Straža južno od stanice, uzbunjena prvim pucnjem, bacila se u rov koji štiti baraku i odgovorila je na vatru grupe, koja ju je istovremeno zasipala i sa istoka i sa jugoistoka. Jedno uzvišenje

⁴ Stanko Semič-Daki

⁵ Dušan Pirjevec-Ahac

⁶ Ante Novak

terena, na nekoliko metara od baraka, omogućilo je **napadačima** da pogode baraku ručnim bombama, ranivši tri branioca. **Grenadiri** su se branili bacajući ručne bombe, od kojih mnoge nisu na snegu eksplodirale.

Napad na dva stražarska mesta imao je samo za cilj da onesposobi (bez vlastitih gubitaka) garnizon stanice, da ovaj ne bi omeo glavni zadatak ustanika: uništenje voza sa benzinom koji je malo kasnije trebalo da prođe.

Napad, koji je otpočeo u 1 čas, završio se pre nego je prošlo 2 časa, posle jednog trubnog znaka. Prilikom napada, ustanici su imali samo jednog ranjenika, kojeg su, pošto je bio teško ranjen, položili na otoman u telegrafskom odeljenju i sami ga ubili metkom u glavu. Bilo je još nekoliko lakših ranjenika. Sakupivši se, grupa je otpočela povratak krećući se istim pravcem. Pre zore stigla je u Pokojišće; u Zavrhu se 20 ljudi ulogorilo da otpočine; druga dva odeljenja pošla su ka Pristavi, a četvrto ka jugu, u pravcu logora.

Međutim, izgleda da ustanici nisu imali nameru da se vrate u logor, već da se rasture po svim selima zone, praveći se da su nevini i mirni radnici. Svi ispitivani su se nedavno priključili grupi.

Ciljevi napada. — Kako što sam već napomenuo, glavni cilj je bio da se teško ošteti voz sa benzinom. Vidi se iz toga što su ustanici, upavši u prizemna odeljenja stanične zgrade i zarobivši dva vojnika koji su spavali u čekaonici (u jednom uglu gde su ss bili zgurili, umesto da se popnu na gornji sprat), čim je stigao voz sa benzinom, zaboravili potpuno na njih i, povikavši, kao izvan sebe: „na vlak, na vlak“, otpočeli pucati na vagone — cisterne koji su brzo promicali pred njihovim očima.

I oni koji su pljačkali blokadno mesto i prostorije gde je bio smešten telegraf i komanda potrčali su ka izlazu, potpuno obuzeti zadatakom da napadnu voz. Ali sredstva koja su upotrebili da dignu voz u vazduh pokazala su se potpuno nedovoljna.

Pokušaj da se digne u vazduh šina jedne skretnice učinio je da se uništi oko pola metra šine, što nije onemogućilo da voz prođe; pucnjava je napravila samo nekoliko rupa na cisternama. Mašinovođa, koji je bio priseban, povećao je brzinu čim je primetio da je stanica napadnuta. Malo kasnije, prošao je jedan transport na koji su ustanici pripucali i ranili nekoliko lica (oko 25).

Činjenica da su upotrebljena nedovoljna sredstva, kao i veliki nered i užurbanost prilikom vršenja akcije dokazuju da je naređenje za napad iznenadilo grupu, kojoj je nedostajalo potrebno vreme da detaljno pripremi napad.

Epizoda potvrđuje pretpostavku da grupa operiše i na osnovu naređenja koja dolaze iz inostranstva. Osim što napadaju trupe da bi oslobodili teritoriju od okupatora, cilj im je i da nanesu štetu

E ^jsc i prekidajući saobraćajne veze, dižući u vazduh vozove sa
I ijenzinom itd., izbegavajući, gde god je moguće, sukobe sa jedini-
^Cpavoj ske, da bi tako sačuvali ljude i izbegli gubitke.

V Vrš e se i dalje operacije za ugušenje ustaničkog pokreta i
• uništenje njihove organizacije.

E Naknadno ć u dati dalja obaveštenja, č im istraga bude završena
I j budem upoznat š a rezultatima.

General armiskog korpusa,
komandant
— Mario Robotti —
Mario Robotti

BR. 141

IZVESTAJ KOMANDE KARABINJERA JEDANAESTOG ARMI-
SKOG KORPUSA OD 7 FEBRUARA 1942 GOD. O SITUACIJI U
LJUBLJANSKOJ POKRAJINI¹

KOMANDA KRALJEVSKIH KARABINJERA
XI ARMISKOG KORPUSA

Br. 1/3 prot. Poverljivo

Vojna pošta 46, 7-II-1942-XX

Predmet: Izveštaj o āuhu i moralu trupa
i stanovništva.

KOMANDI KRALJEVSKIH KARABINJERA DRUGE ARMIIJE

Vojna pošta 10

Politička situacija u pokrajini znatno se pogoršala i teži ka još
većem pogoršanju.

Partizanska centrala regrutuje nove elemente za oružane bande
i vrši aktivnu propagandu putem tajnih radio-emisija,² a ujedno
služi se svim sredstvima da bi zastrašila stanovništvo, ubijajući sve
ore osobe koje se pokažu naklonjene italijanskim vlastima, a na-
ročito naše konfiden'te.

Česti napadi na osamljene vojnike i poznati ozbiljan događaj
koji se desio 4 o. m. u prostorijama slovenačke carinarnice u Lju-
bljani³ svedoče da Su ustànici osetili potrebu da na svaki način
pribave sebi oružje. —

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

⁵ Vidi Zbornik, tom VI. knj. 1, primedbu uz dok. br. 68.

» Vidi dok. br. 21.

Te nove zločinačke akcije zahtevaju najpažljivije ispitivanje od strane nadležnih vlasti u cilju preduzimanja najstrožih mera, bi se sprečila ovakva zločinačka dela koja, ako bi se i dalje nastavila, pored toga što bi naškodila prestižu naših oružanih snaga stvorila bi takođe i ubitačno nepoverenje kod trupa prema političkim vlastima i najvišim vojnim starešinama. —

Jedna od mera sigurnog i neposrednog efekta koju bi trebalo primeniti bila bi da se ponovo izda proglas ili naredba u kojoj će se predvideti smrtna kazna za prikrivanje u kući ili nošenje sa sobom oružja, bombi i municije.

Da bi se moglo tako postupiti, pošto, naravno, nije dovoljno samo izdati proglase, potrebno je da policija vrši vrlo česte kućne i ulične pretrese da bi se zločinci mogli neprekidno držati u strahu od zakona. —

U vojnim krugovima se tuže na činjenicu da mi još rismo uspeli otkriti slovenačku tajnu radio-stanicu koja vrši svoju propagandnu akciju ponedeljkom, sredom i subotom od 19.45 do 20 časova. Pošto je armiski korpus više puta uzalud tražio da mu se pošalju radiogoniometri, bilo bi potrebno da više komande ubrzaju pošiljku tih instrumenata. — Od pre izvesnog vremena se u Ljubljani i drugim opštinama pokrajine prikazuju filmovi u kojima se iznose događaji iz italijanskog iredentističkog pokreta u doba našega preporoda. Prikazivanje tih filmova („Kraljica Skale“ „Terezija Konfalonijeri“, „Vitez Sv. Marka“) vrlo je neumesno, jer se u njima ističe akcija naših patriota protiv tuđe dominacije, naročito austriske, i kod civilnog stanovništva, se stvara utisak da je sadašnji antiitalijanski pokret u Sloveniji potpuno opravdan. —

Upisivanje u „Dopolavoro“,⁴ organizovano od strane naših organa nacionalne fašističke stranke, dovelo je do nepoželjnog iznenađenja.

Dok su u prvo vreme svi pozvani pristali na upis i potpisali odgovarajuću molbu, kada je trebalo da prime legitimacije — mnogi su to odbili, iznoseći naivne izgovore koji nimalo ne opravdavaju njihovu odluku. —

To je još jedan jasan dokaz kako zaista efikasno deluju zastrašivanja i nasilja koja ustanici vrše nad onima koji manje osećanje simpatije prema Italiji. —

Prema mnogim vestima, kao što je već napomenuto u prethodnom izveštaju, na početku proleća ustanici treba da izvrše jednu „odlučnu jaku akciju“ pod vođstvom jednog majora bivše jugoslovenske vojske. — Činjenica da se o tome toliko mnogo govori stvara

⁴ „Dopolavoro“ je bila fašistička radnička organizacija, koju su, po ugledu na Italiju, hteli da stvore i u Ljubljanskoj pokrajini.

Utišak da je ta akcija samo delo mašte onih elemenata koji vrše -unističku propagandu, dok su, međutim, mnogi ubeđeni da će kroz dva meseca u Sloveniji doći do ozbiljnih neprijatnosti³.

Da bi se stalo na kraj tim brigama, potrebno je da vršimo delornu i neprekidnu propagandu kako bi ovo stanovništvo ubodili u snagu, pravednost i mudrost fašističke vlade. —

Potpukovnik,
komandant kr. karabinjera
XI arm. korpusa
(Luigi Brucchiatti)
(paraf)

BR. 142

IZVEŠTAJ KOMANDANTA ITALIJANSKE TERITORIJALNE
ODBRANE U UDINAMA OD 19 FEBRUARA 1942 GOD. O AKCI-
JAMA PIVČANSKE CETE U SLOVENACKOM PRIMORJU¹

KOMANDA TERITORIJALNE ODBRANE — UDINE

Odeljenje za odbranu, druga sekcija

Br. 1/766 prot.

Udine, 19 februara 1942-XX

Predmet: Oružane bande

f.

—Adrese izostavljene—

Izveštavam, po dužnosti, o situaciji koja je nastala zadnjih dana u zoni Vipavske Doline, Štanjela—Šturja—Prevale, kao i o merama koje su preduzete prema naređenju Generalštaba.

Ujutro 3 o. m. nepoznata lica, koristeći žestoku buru i trenutak u kome je pažnja straže bila usredsređena na severni ulaz u tunel kod Stanjela², odnela su mitraljez model „S. I. A.“ postavljen u blizini straže u visini gornjeg puta, izgubivši se odmah u šikari ispod tunela.

⁵ U originalu: grossi guai

¹ Kopija originala u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Pivčanska četa, koja je narasla na oko 30 ljudi, napala je 3 februara 1942 god. bunker kod železničkog tunela blizu Stanjela, na pruži Gorica—Trst. Iznenadene Italijane su razoružali i pustili.

Naveče istog dana, u blizini tunela kod Lojeva, na jednu patrolu u službi P. F.³ pucala je iz pištolja grupa nepoznatih **osoba** — koje su se, usled protivdejstva dvojice vojnika, odmah udaljile koristeći se mrakom.

Iz istrage koja je izvršena sledećih dana, utvrđeno je postojanje jedne bande od dvanaestak ljudi naoružanih jednim mitraljezom puškama i ručnim, bombama, koju verovatno sačinjavaju dezerteri i lica koja se odupiru regrutovanju a operišu u tesnoj vezi sa rukovodećim elementima s one strane granice i kreću se u zoni s **obe** strane teritorijalnih granica između vojnih područja Gorice i **Trsta**.

Doista, 9 t., u okolini Sežane, jedno odeljenje kr. karabinjera pod vođstvom komandira stanice u Sežani, došlo je u sukob* sa jednom naoružanom grupom, koja je, posle pucnjave od dvadeset minuta, uspela da se izvuče iz borbe i rasturila se u šumi. Banda se, sigurno alarinirana neblagovremenom i nedovoljnom intervencijom kr. karabinjera iz Sežane, verovatno razišla, tako da su operacije čišćenja čitave zone od Nanosa do Stjaka, Senožeča, Šturja, Dutovlja i Stanjela — kojima sam ja lično upravljao prema naređenjima Generalštaba, uz saradnju komande Tršćanskog područja — omogućile samo hapšenje mnogobrojnih pomagača i sumnjivih elemenata.

Čim sam otkrio postojanje ove bande, pojačao sam stražarske jedinice raspoređene u čitavom graničnom pojasu i postarao sam se da u zonu stigne 5 protivpadobranskih grupa.

Odmah po završetku operacija čišćenja naredio sam da se formiraju jake grupe za osmatranje i manevar, pod komandom oficira, koje će među sobom i sa komandama podzona biti povezane putem radija (5 u goriškoj zoni: Štanjel, Stjak, Voge, Razgori i Griže, i 5 grupa u zoni Trsta: Avber kod Sežane, Kozlje, Storie, Skopo i Križ kod Tomaja).

General armiskog korpusa,
komandant
Potpisan A. Bergonzi

³ Verovatno: „Protezione ferroviaria“ (železnička zaštita)

* To je bio sukob Pivčanske čete s odeljenjem karabinjera kod sela Griže.

149. 7.12

COMANDO DELLA DIFESA TERRITORIALE DI UDINE

ufficio difesa sezione seconda

N.I/766 a prot.

Udine, 11 19 febbraio 1942 - XX

OGGETTO: Banda armata.

....INDIRIZZI OMESSI....

Comunico, per doverosa informazione, le notizie relative alla situazione verificatasi in questi ultimi giorni nella zona Vigacco-S. Daniele del Carso-Storie-Preval, ed i provvedimenti che sono stati attuati per ordine dello Stato Maggiore.

Il mattino del 3 corrente ignoti, approfittando della violenta bora e di un momento in cui l'attenzione della sentinella era rivolta all'imbocco nord della galleria di S. Daniele del Carso, asportavano la mitragliatrice S.I.A. postata presso il corpo di guardia ed a livello della soprastante rotabile, dilaguandosi subito nella sottostante boscaglia.

La sera dello stesso giorno, nei pressi della galleria di Lolevi, una pattuglia in servizio T.F. veniva fatta segno a colpi di pistola da parte di un gruppo di sconosciuti, prontamente allontanatosi col favore dell'oscurità, in seguito alla reazione dei due militari.

Le indagini esperite nei giorni successivi accertarono l'esistenza di una banda di una dozzina di individui, armati di una mitragliatrice, fucile e bombe a mano, composta con ogni probabilità da disertori e renitenti alla leva, operante in stretto contatto con elementi direttivi di oltre frontiera, ed aggirantesi nella zona a cavallo dei limiti territoriali tra le zone militari di Gorizia e Trieste.

Infatti, il giorno 9 corrente, nei dintorni di Sesana, una squadriglia di CC.BR., agli ordini del comandante la tenenza di Sesana, ingaggiava un conflitto con un gruppo di armati, che, dopo una sparatoria della durata di venti minuti, riusciva a rompere il contatto ed a dilaguarsi nei boschi. La banda, evidentemente messa in allarme dall'intempestivo ed insufficiente intervento dell'Arma di Sesana, dev'essersi sciolta, tanto che le operazioni di rastrellamento dell'intera zona del M. Nemes - S. Giacomo in Colle Senoscechia - Storie - Duttagliano e S. Daniele del Carso, da me personalmente dirette, giusta ordini dello S.M., con il concorso del comando zona di Trieste, hanno approdato solo all'arresto di numerosi favoreggiatori ed elementi sospetti.

Non appena rilevata l'esistenza della banda in questione ho fatto rinforzare i corpi di guardia dislocati in tutta la fascia di frontiera ed ho provveduto a far affluire in zona 5 nuclei antiparacadutisti.

Successivamente, ultimate le operazioni di rastrellamento, ho ordinato la costituzione di robusti nuclei di osservazione e di manovra comandati da ufficiali e collegati tra loro e coi comandi di sottozona e mezzo radio (5 nella zona di Gorizia: S. Daniele del Carso, S. Giacomo in Colle, Bogo, Rasguri e Grise e 5 nuclei nella zona di Trieste: Alber di Sesana, Casigliano, Storie, Scope e Croce di Tomadio).

NAREDBA KOMANDE ITALIJANSKE DIVIZIJE „GRANATIERI
pi SARDEGNA" OD 23 FEBRUARA 1942 GOD. PODREDENIM
JEDINICAMA O NAČINU VRŠENJA RACIJA I PRETRAŽIVANJA
U LJUBLJANI¹

KOMANDA PEŠADISKE DIVIZIJE „GRANATIERI DI SARDEGNA"

Odeljenje načelnika štaba
Sekcija za operacije i službe

Br. 3106 op. prot. , V. P. 81, 23 februar 1942 — XX
predmet: Razoružanje slovenačkog naroda

—• Adrese izostavljene —

1) — Više vlasti su naredile razoružanje stanovnika Ljubljane, vojnom akcijom.

U cilju izvršenja ovog naređenja, preduzevši mere da se opkoli grad jednim neprolaznim pojasom vojnika i žičanih prepreka², naređujem da sutra ujutru otpočne pretraživanje kvartova pomoću 2. i 3. bataljona grenadirskog puka, prema priloženoj skici³. Upravljanje operacijama povereno je komandantu Prvog grenadirskog puka.

2) — Način: Zatvaranje označenih kvartova neprobojnim koronima vojnika da bude spremno u 8 časova.

— Pretraživanje izvršiti pretežno pomoću teritorijalnih kr. karab., agenata javne sigurnosti i finans. straže, u pratnji dobro naoružanih malih jedinica grenadira, shodno detaljnim uputstvima koja će izdati na licu mesta komandant kr. karabinjera.

— Svi koji budu uhapšeni iz naročitih uzroka, kao i materijal, bilo na koji način zaplenjen, imaju se sprovesti, pod dobrom stražom, staranjem komandanta Prvog grenadirskog puka, u kasarnu „Vitorio Emanuele III" i staviti na raspoloženje diviziskim kr. karabinjerima.

Hrana međutim neka se preda Zavodu za prehranu.

¹ Fotokopija dokumenta u arhivi Vojnoistoriskog instituta (34 A, fase. 7). Druga strana dokumenta nije sačuvana. Adrese su izostavljene u originalu.

² Vidi dok. br. 148.

³ Skica nije sačuvana.

Svi zdravi muškarci, približno između dvadeset i trideset *tr*adina, imaju se uhapsiti i odvesti, i to: iz rejona Siška — u **kasam**" XIII artiljeriskog puka i iz rejona Moste — u kasarnu 2 **grenadir**^skog puka.

Identifikacija, a zatim puštanje ili hapšenje od strane organi ove komande, kr. kvesture i teritorijalnih kr. karabinjera **vršiče** se * prema već izvršenim usmenim sporazumima⁴.

— Pretražiti temeljito sve, naročito svetlarnike, podrume, su-terene, tavane, vrtove, magacine itd., da bi se sprečilo prikrivanje ljudi; pronaći i zapieniti sve oružje i municiju bilo koje vrste, hap-seći one koji prikrivaju oružje, i rekvirirati hranu koja se **prikriva**.

Uz prethodno tačno proveravanje ličnog identiteta, mogu se vlasnicima ostaviti lovačke puške, a nemačkim građanima i oružje za ličnu bezbednost, ako su snabdeveni potrebnim odobrenjem kr. kvesture Visokog komesarijata.

— Sve zgrade, ma čemu služile, moraju biti pretražene.

Prednost i naročitu pažnju pridati pretraživanju štamparija, da bi se pronašle eventualne subverzivne publikacije.

« Italijanski okupatori su opkoljenu Ljubljanu podelili na sektore, po ulicama postavili prepreke i barikade i zabranili vožnju biciklima^ Nadali su se da će sistematskim pretraživanjima varoških kvartova pronaći članove OF i NZ. Služili su se zločinačkim postupkom: sve za oružje sposobne ljude odvodili su u kasarne, gde su, pomoću domaćih izdajnika, određivali ljude za internaciju, ne vodeći protiv njih nikakav pravni postupak. Slanjem nevinih ljudi u internaciju hteli su da umanje mogućnosti slovenačkog NOP da vrši mobilizaciju, nadajući se da će tako slomiti oslobodilački pokret. Ovu akciju protiv slovenačkog stanovništva nazvali su: akcija za „razoružanje" stanovništva. Uprkos takvim merama, NOP je sve više rastao.

Usmeni sporazum — jeste sporazum komande XI armiskog korpusa sa voćstvom belogardističkih izdajnika o načinu izbora ljudi za internaciju.

U dopisu br. 02/1923 od 19 marta 1942 god., komandant Jedanaestog armiskog korpusa, Mario Robotti, obaveštava Visokog komesara Emilija Grazioli-a da će, na osnovu naređenja komande Druge armije, vršiti pretraživanje i u ostalim centrima Ljubljanske pokrajine.

Ova „normalizacija položaja" u Sloveniji vršila se i u Trebnju, St. Vidu, Semiču, Mokronogu, Novom Mestu, Metliki, Cmomelju i Viličici — kako se vidi iz dokumenata br. 02/2033 od 22 marta 1942, 491/17 od 23 marta 1942. 496/17 od 24 marta 1942 (dokumenti se nalaze u Muzeju narodnog oslobođenja u Ljubljani).

⁴ Druga stranica dokumenta nedostaje.

BR. 144

**IZVEŠTAJ NEMAČKOG KOMANDANTA ŽANDARMERISKOG
HFCBUGA U RADOVLJICI OD 24 FEBRUARA 1942 GOD. KO-
MANDANTU ŽANDARMERIJE ZA JUŽNU KORUŠKU O SITU-
ACIJI U OKRUGU RADOVLJICA¹**

I ŽANDARMERISKI OKRUG RADOVLJICA

g,oj dnevnika 2 od 42

Radovljica, 24 februara j 942

KOMANDANTU ŽANDARMERIJE KOD ŠEFA CIVILNE
UPRAVE NA

Bledu

Sadržaj: Izveštaj o stanju od 24 februara 1942

1) Opšte stanje

Kod stanovništva je ponovo nastupila neka uznemirenost. I; Uspehi koji su postignuti u borbama sa bandama učinili su na veći deo stanovništva povoljan utisak. Međutim, izvesna rezervisanost kod stanovništva postoji još uvek, ali je ona uvek posledica širenja lažnih vesti. Stvarno smirenje duhova nastupiće tek onda kada bude rešen rat sa Rusijom i kada boljševizam bude zauvek uklonjen. Pošto kod većeg dela slovenačkog stanovništva još uvek postoji ne- [izvesnost o ishodu rata, to ono nastoji da se svojim povučenim [dsržanjem obezbedi za budućnost._____

U mesecu februaru je Radovljičkim okrugom ponovo krstari- rila jedna komunistička banda jačine od 20—30 ljudi², koja je svoju akciju prenela na prostoriju Breznica—Jesenice. Tako se 4 februara 1942 god., između 20 i 21 čas, u Breznici pojavila grupa od 15—20 naoružanih komunista, koja je kod stanovništva molila životne namirnice, bez primene sile. 16 februara 1942., oko 20 čas., banda se pojavila u Žirovnici, opština Breznica, opkolila imanje posednika Legata' i opljačkala suvo meso i mast od tri svinje, a sem toga je f: zaklala i jedno tele. U 23 časa digla je u vazduh na jednom mestu otvorenu želez. prugu između Žirovnice i Lesca. 18 februara 1942, u 21 čas, ušli su u stan trafikanta Rudolfa Stiebl-a u Jesenkama članovi bande Franc Klinar i Ciril Medja, koji se od decembra 1941 nalaze u odmetništvu, i zatražili od njega veću količinu duvana i životnih namirnica. 20 februara 1942 god. policija bezbednosti stupila je u akciju protiv ove bande na prostoriji Stola. Kod Finžgarove planin. kuće jedna skijaška patrola sukobila se sa bandom jačine 25 ljudi. Pored kuće pronađen je grob u kome je bio sahranjen leš neke Julke Jensterle iz Javornika. Metak joj je prošao kroz srce.

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja.

* Jesenička četa Cankarevog bataljona

Jedan drugi komunista ubijen je u borbi sa skijaškom patrolom 1 Stolu. Pod zaštitom mraka, banda se neopaženo povukla u nepoziv^{ajj} tom pravcu.

Sledeće glasine, doprle iz Ljubljane, ili su pak ovde **fabrikovane**, kruže među stanovništvom: Ljubljančani su čvrsto uvereni da ćemo mi u roku od najmanje % godine rat izgubiti. Situacija, kako **na I** spoljnjem, tako i unutrašnjem frontu, stoji rđavo po Nemačku. Rusi su prodrli do na 200 km od poljske granice. Rezultati zimske akcije prikupljanja delova odeće falsifikovani su. Gospođa Göring im^{wl} 18 krzna a poklonila je samo jedno. Lica koja su prisilno iseljena I iz južne Štajerske smeštena su u jedan logor koji su Englezi bombardovali i uništili. Od toga doba ne stižu nikakve vesti od evakuisanih lica. Govori se da iseljavanje još nije završeno. Kruže vesti da će se ponova preduzeti masovno iseljavanje lica. Iseljavanja izvršena u mesecu julu nije naredio nikakav nacionalsocijalista, već jedan izraziti komunista, koji zauzima vodeće mesto u nacističkoj partiji. Ovaj je tačno znao da je veći deo ovdašnjeg stanovništva miroljubiv i protiv komunizma, i on je na ovaj način prouzrokovao proširenje komunizma. Ako se seljacima i drugim ljudima oduzme posed i imovina, a da im se za to ne da nikakva ošteta, onda su samim tim od njih stvoreni komunisti.

Dosad je u mestu Kranjska Gora smešteno oko 400 povratnika iz Ljubljane, a na Bledu 420 povratnika iz Ljubljane i iz Kanalske Doline.

Od pre nekoliko dana u Kranjskoj Gori kruže glasine o rasparčavanju Hrvatske i o naročitim događajima u Ljubljani. Tako se govori da je Hrvatska podeljena na tri dela, od kojih treba jedan deo da pripadne Nemačkoj a druga dva dela uzimaju Mađari i Italijani. Dalje se govori da je u Ljubljani stigla hrvatska policija da u gradu uspostavi mir i red, u kome navodno ima veliki broj komunista, i da grad očiste od ovih, pošto italijanska policija nije više u stanju da to sama izvrši. Sem toga, govori se da je nem. Gestapo izvršio u Ljubljani trodnevnu veliku akciju za hvatanje i istrebljivanje komunista, da je tom prilikom pohapsio 800 lica i predao ih kaznenom zavodu u Begunjama.

Kako se istragom moglo utvrditi, ove vesti došle su iz sredine povratnika, koji sa Ljubljanom i tamošnjim krajevima verovatno održavaju veze.

Povratnici na Bledu javno govore da se u Ljubljani skoro svakodnevno dešavaju ubistva i drugi zločini nad nemačkim življem i da Italijani nisu u stanju da prema tim banditima istupe sa potrebnom strogošću i da ih savladaju.

Stanovništvo je uznemireno zbog uzimanja ovdašnjih meštana u pomoćnu službu žandarmerije. Iz ovoga se izvodi zaključak da će uskoro doći do regrutovanja Slovenaca u vojsku i do njihove upotrebe u ratu, dok će stariji ljudi vršiti žandarmerisku službu. Ras-

1 pravljano je i o tome kako će mnogi od Slovenaca pre pobeći u šumu, u redove partizana, nego poći u rat.

Skupove nacističke partije koji su održani u mesecu februaru 1942 i predavanja koja su na njima održana stanovništvo je u velikoj meri odobravalo, pošto su predavanja ili držana na slovenačkom **jeziku**, ili su pak sadržaj predavanja odmah prevodili na slovenački **jezik**. Prisutni su prema tome mogli da prate sva ta predavanja. **Produži** li se i dalje sa ovom taktikom, računa se da će sve veći broj Slovenaca prisustvovati ovim skupovima i da će pravilno obavestavanje Slovenaca mnogo brže napredovati.

Filmske predstave koje se daju po pokrajinama stanovništvo svuda masovno posećuje, a naročito se interesuje za nedeljne Žurnale.

U stanovništvu se još uvek čuju žalbe zbog toga što se škole **nikako** ne otvaraju, kao na primer u mestima Ovsiš, Kropa, Zaprice Leše, Ljubno i Bled.

Noću 20 februara 1942 god., u Jesenicama i Radovljici rasturani su leci na slovenačkom jeziku. Sadržaj je uperen protiv **komunističkih** bandi, kao i protiv maskiranih nemač. neprijatelja, i letke je potpisao „Otadžbinski front“.

2) Snage:

Vidi zadnji izveštaj o brojnom stanju od 21 II 1942.

3) Komanda mesta:

Komandant žandarmerije na Bledu i žandar, načelstvo u Kranju.

4) Služba veze:

Pošta, telefon i kurir.

5) Delatnosti:

Od žandarmeriskih stanica preduzeto je 13 hapšenja, 5 dostava i 8 pretresa kuća zbog raznih prekršaja; osim toga, u saradnji sa Gestapoom, preduzeta su mnogobrojna hapšenja. Zbog raznih prekršaja propisa upravne vlasti naplaćena je kazna u sumi od oko 42 rajhsmarke.

Iz kaznenog logora Begunje, 24 januara 1942, prebačeno je, radi iseljavanja, 45 lica u Št. Vid. 12 februara 1942 streljano je 16 terorista, kao mera odmazde. 12 februara 1942 prebačeno je 37 z'itvo-
"enika iz kaznenog zavoda u radni logor u Krautu.

6) Snabdjevanje:

Nedostaje, pre svega, krompira i brašna. Brašno je glavni prehranbeni artikal ovdašnjeg stanovništva, i stoga će se taj nedostatak teško osetiti. Seljaci neće više da predaju krompir, jer se boje da

će na proleće imati malo krompira za seme. Nema dovoljno, **takođe** ni crnog i belog luka, kao ni povrća i soli.

U Kranjskoj Gori sé naročito oseća pomanjkanje pića i duvana, zbog stalnog pridolaska povratnika.

Gostioničari se uopšte žale na oskudicu u piću, i ako im se nešto dodeli, to se odmah rasproda u tolikoj meri, da se tada svi izopijaju. Bilo bi korisno da se gostioničarima naredi da svojim kupcima izdaju samo manje količine pića, kao što se radi u Staroj oblasti, i na taj način će pića duže trajati.

Na Bledu postoje dva veletrgovca vinom (Benedik i Rus), i kako se doznalo, ovi veletrgovci vinom pri kupovini i prodaji zarađuju 40 Rpf na litru. Procenat zarade, u poređenju sa procentom zarade gostioničara, isuviše je visok, jer ovi mogu samo 70 Rpl na litru da uzmu kao zaradu i pored toga što primaju samo ograničene količine pića za prodaju. Veletrgovci vinom imaju samo da izvrše podelu na veliko, bez naročitih drugih usluga. Ovo gostioničari kritikuju.

7) Gubici, nesreće, bolesničko stanje:

Nije bilo ni nesrećnih slučajeva ni gubitaka.

Zdravstveno stanje žandarma je dobro. Dva žandarma su bolesna.

8) Regrutovanje:

Komandant okružne žandarmerije
(paraf)
žandar, poručnik

BR. 145

OKRUŽNICA KOMANDE DRUGE ITALIJANSKE ARMIJE OD
1 MARTA 1942 GOD. O NAČINU VOĐENJA BORBE PROTIV
PARTIZANSKIH ODREDA I POSTUPANJU SA STANOVNI-
ŠTVOM¹

KOMANDA 2 ARMIJE
STAB

V. P. 10—1 mart 1942-XX

Cirkular br. 3 C

Stvarna situacija i njen mogući razvoj nalažu držanje i primerne mere, koje će potpuno odgovarati prilikama.

— U ovome cirkularu utvrđujem **načela** koja u suštini potvrđuju ranija naređenja a delimično ih i dopunjavaju, podešavajući ih prema novonastalim potrebama.

— Pomenuta načela obuhvataju:

—• UVOD: Osnovni pojmovi

— I DEO: Mere za obezbeđenje

— II DEO: Odbrana garnizona, itd.

— III DEO: Karakteristike ustaničke akcije. Mere koje treba da preduzmemo.

— Gore pomenuta načela, upotpunjena izvršnim naređenjima nadležnih komandi armiskih korpusa i divizija, stupaju odmah na snagu.

UVOD

OSNOVNI POJMOVI

Starešine armije uvek moraju imati na umu 10 sledećih tačaka:

TACKA I: ARMIJA SE NALAZI U STVARNOM RATU

— Ona se ne bori protiv lokalnih i samostalnih bandi, već protiv jednog protivnika koji namerava da stvori „jedinštveni front“, u zamenu za onu jugoslovensku vojsku koju je ova Armija u aprilu 41 slavno pobedila.

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani. „Cirkular 3 C“ izašao je u periodu pripreme Treće neprijateljske ofanzive i može se smatrati jednim od dokumenata sa kojim je komanda Druge armije „pripremala svoje starešine kako da postupaju prema Narodnooslobodilačkom pokretu i stanovništvu na okupiranoj teritoriji. Poglavlja vojnostručnog karaktera Redakcija je izostavila.

— Rat koji se ovde vodi jednak je ratu koji se vodi u Rusiji u Libiji i na Dalekom Istoku.

— Ovo zahteva

Ratni mentalitet:

— odbacivanje negativnih osobina sažetih u frazi „dobar Italijan“;

— „Grinta dura“².

TACKA II: OBAVESTAJNA SLUŽBA MORA BITI NAROČITO AKTIVNA I RASIRENA

— Ovo je potrebno zbog naročitih osobina borbe koja se vodi.

— Pravo i potpunoj obaveštajnoj službi treba svi da pridruže svoju stalnu zainteresovanost za sve ono što se oko njih dešava i svi treba savršeno da poznaju zemljište i saobraćajne veze.

— „Informativna iznenađenja“, kao što se to nedavno desilo (iznenadno stupanje u dejstvo mase ustanika u zoni za koju se govorilo da je mirna i kojoj je za sakupljanje svakako trebalo nekoliko nedelja), nisu dopuštena.

TACKA III: TAJNA SE MORA ČUVATI PO SVAKU CENU

— Saživljavanje sa stanovništvom koje je u osnovi za nas, ili je neutralno, i još ako je naizgled gostoprimljivo, navodi „dobrog“ Italijana da se poveri prvom na koga naiđe.

— Mladi oficiri se vezuju za žene i sve im izbrbljaju što znaju, pa čak i ono što ne znaju.

— U raznim „neuralgičnim“ predelima, ljudi, žene i deca kreću se slobodno od jednog do drugog garnizona, a takođe i prema zonama koje drže ustanici, u najviše slučajeva, samo sa propusnicom izdatom odavno i u mirnom periodu.

— Ove navike treba da iščeznu.

— Primeniti mere iznete u I delu, čiji je cilj ne samo da se sačuva tajna, već uopšte da se sačuva sigurnost.

TACKA IV: VELIKI I MALI GARNIZONI MORAJU BITI ORGANIZOVANI ZA ODBRANU

— Efikasna odbrana garnizona ne predstavlja cilj sam za sebe, već uslov „sine qua non“ za dobar ishod protivdejstva obližnjih garnizona ili mobilnih kolona.

— Primeniti odbranbene mere iznete u II delu.

² „Grinta dura“ — fraza u italijanskom jeziku koja znači: tvrd izraz lica; figurativno značenje: vojnička čvrstina.

TAČKA V: EFIKASNOST USTANIKA JE PONAJCESĆE
PRECENJENA

— Treba se odlučno suprotstaviti, i kod viših i kod nižih, težnji za preterivanjem neprijateljskih mogućnosti. Pozivam se radi toga na običan zdrav razum.

— Starešine koje znaju za teškoće na koje nailaze i bolje organizovane i naoružane jedinice, moraju imati u vidu ogromne prepreke protiv kojih se bore partizanske formacije i iz toga izvući logične zaključke u pogledu njihove efikasnosti i njihovih stvarnih mogućnosti.

— Svaki komandant neka sebi pošteno postavi ovo pitanje. „Sta bih smatrao da mogu ja da učinim, kad bih, umesto što sam na čelu moje jedinice, bio ustanički vođa kojeg imam pred sobom?”

A pošten odgovor će dovesti do saznanja da znatan procenat efikasnosti ustanika stvaramo mi u našoj uobrazilju

TACKA VI: NA NEPRIJATELJSKE NAPADE TREBA ODMAH
REAGOVATI I U ŠTO JE MOGUĆE ODLUČNIJOJ I
CVRSKOJ FORMI

— Postupak prema partizanima ne treba da bude izražen formulom „zub za zub”, već izrekom „glava za zub”.

— Brzina i moć protivdejstva (koji se primenjuju već uspešno na nekim sektorima, a na drugima ne) pretpostavljaju:

—• na prvom mestu: „ginger”³,

— na drugom mestu: jednu stalnu i podesnu organizaciju baš u tome cilju (pokretni delovi za brzu upotrebu).

— „Ginger” je u II armiji uvek bio: u najviše slučajeva radiće se samo o oživljavanju istog kod onih, kod kojih je eventualno oslabio. A tamo gde ne postoji organizacija, ona se mora uspostaviti.

— Neorganizovane akcije, vođene „tek toliko da se radi”, sa nesrazmernim snagama i sredstvima, koje postižu obratan cilj od onoga koji je ranije utvrđen, imaju se odbaciti.

TACKA VII: OPERACIJE PROTIV USTANIKA SU ISTINSKE I
PRAVE RATNE OPERACIJE

— Te kao takve imaju biti organizovane i vodene.

— Za nepovezane akcije, slabo pripremljene, vođene prenebregavajući osnovna načela vojne veštine, bez energije i odlučnosti, u kojima je snabdevanje povereno nedovoljno jakim kolonama, i za slične „slabe akcije”, odgovaraće nadležne starešine.

— U III delu izloženi su postupci koje redovno primenjuju ustanici, kao i oni koji su preporučljivi za nas.

³ Izraz za snalažljivost

TACKA VIII: TAKTIČKO IZNENAĐENJE NIJE DOPUŠTENO •I

— U mnogim nedavnim slučajevima pretrpeli smo neka početnička taktička iznenađenja.

Jedinice i kolone, protivno svakom taktičkom načelu i najprostijem zdravom razumu, upadale su neoprezno u jednostavne zasjede.

Uprkos tome, one su u nastavku akcije pokatkad propustile da vrše izviđanja i obezbeđenja bokova, tako da su posle prvih iznenađenja došla i sledeća.

— Greške ove vrste povlače za sobom očiglednu i tešku odgovornost.

TACKA IX: TREBA SE BORITI DO KRAJA I SA ŽESTINOM

— Nema tih situacija u kojima je dozvoljeno grupama ili pojedincima da prekinu borbu ili da je napuste, kao što ne postoje ni situacije koje opravdavaju gubitke u oružju i zarobljenima ako n'su propraćene znatnim gubicima u mrtvim i ranjenim.

— Eventualno dešavanje ovakvih izuzetaka, kao i povratak razoružanih i zarobljenih vojnika, zahtevaće strogu istragu.

— Sa ove tačke gledišta, neka se sruši legenda o čovečnom ponašanju ustanika prema izvesnim kategorijama zarobljenika...

— Neka se, pored toga, jasno ukaže vojnicima da je eventualno napušteno oružje i municija ili ono koje je bez otpora predato protivniku — isto ono oružje koje će u drugoj prilici služiti da pogodi iste one koji nisu imali srčanosti da ga sačuvaju.

TACKA X: POLOŽAJ I PRESTIŽ ITALIJE U NOVIM PROVINCIJAMA I NA OKUPIRANOJ TERITORIJI ZAHTEVAJU OD CELE ARMIJE GVOZDENU DISCIPLINU I PRIMERNO DRŽANJE U SVAKOM POGLEDU

— Što se tiče discipline oficira, podoficira, kao i kaplara i vojnika, stvar je poznata.

— U pogledu držanja napominjemo:

— naročito oficiri imaju da izbegavaju svaku prisnost, prijateljsko ophođenje i „indiferentnost" u odnosu na stanovništvo;

— uniforma, oprema i prtljag moraju uvek biti potpuno ispravni (ispravnost ustvari nije u suprotnosti sa upotrebom i sa čistoćom odeće, itd., koja u ratnim operacijama, u snegu i u blatu, može, logično, da opadne);

— stav jedinica, grupa i pojedinaca pod oružjem, u toku kretanja ili stajanja, ima da bude onakav kakav pristoji trupama jedne velike pobedničke nacije;

— držanje pojedinih vojnika, van službe, u gradu, u selima, u polju, na stanicama, na vozovima, itd., mora biti besprekorno.

PK VI DEO:
MERE BEZBEDNOSTI

GLAVA I
OGRANIČENJE KRETANJA

GLAVA II

MERE PREDOSTROŽNOSTI PREMA STANOVNIŠTVU

— U mestima pod neredovnim prilikama (na Jodenim u tački B prethodne glave), preduzeće se osim toga sledeće mere:

- a) — Interniraće se porodice (upućujući ih u druga mesta, ili prikupljajući ih na sigurnom i čuванom mestu u istom naselju) iz kojih su, bez jasnog i opravdanog razloga, odsutni ili u kojima budu odsutni sposobni [za borbu] muškarci od 16 do 60 godina. Dodeljivanje hrane ovim porodicama svešće se na neophodni minimum potreban prisutnim osobama.

(Ovo važi nezavisno od opštih mera za interniranje, koje su iz ovog ili nekog drugog razloga u toku.)

- b) — Pristupiće se određivanju talaca među sumnjivim delom stanovništva, koji će biti privedeni i zadržani u zatvoru. Oni će svojim životima odgovarati za podmukle napade na vojna lica u mestima o kojima je reč, u slučaju ako ne budu mogli biti utvrđeni napadači u roku od 48 časova.
- c) — Predvideće se da stanovnici iz kuća koje se nalaze u blizini mesta gde budu izvršene sabotaze na prugama, javnim drumskim objektima, telefonskim linijama i slagalištima vojnog materijala — budu smatrani kao saodgovorni za sve sabotaze.

Ako po isteku 48 časova ne budu uhvaćena odgovorna lica, pomenuti stanovnici biće internirani, njihova stoka konfiskovana, a kuće uništene.

GLAVA HI

NADZOR OBALE

GLAVA IV

ZAŠTITA PRUGA

- a) — Civilima je zabranjeno (izuzev železničkog osoblja koje je na službi), kako danju tako i noću, i bilo u kojem mestu, da se kreću ili stoje na pruzi, ili odmah uz nju (izuzev na

putničkom peronu stanice, i to samo prilikom dolaska i odlaska vozova), i da se kreću ili stoje u blizini veštačkih objekata.

- b) — Stalno i mobilno ljudstvo za zaštitu pruga, u vršenju kontrole gornje zabrane, upravljače se prema sledećem:
 - po jasnom danu:
 - primeniće načela pomenuta pod d, paragrafa B glave I;
 - noću, a takođe i danju, u slučaju guste magle:
 - otvoriće odmah vatru, bez ikakvog poziva, na one koji se približe ili se zadržavaju na pruzi, neposredno pored nje i u bližini veštačkih objekata (izuzev u slučaju kad se radi o železničkom osoblju na službi).
- c) — Da bi se prepoznalo železničko osoblje koje mora noću, i danju u slučaju guste magle, da ide prugom i da se približi ili zadržava u blizini veštačkih objekata, postignuće se sporazum sa rukovodećim železničkim osobljem.
Ni u jednom slučaju neće se smeti upotrebiti „lozinka“ kao sredstvo raspoznavanja ovog osoblja. Ovo je predviđeno iz opštepoznatih razloga.

GLAVA V

ZAŠTITA DRUMSKIH OBJEKATA

- a) — Zabraniće se civilima, kako danju tako i noću, i u svim mestima, da se zadržavaju u blizini drumskih objekata, na njima ili ispod njih.
- b) — Stalno i mobilno osoblje za zaštitu ovih objekata postupiće kao što je to predviđeno pod d) u paragrafu B, I glave. Međutim noću, i danju u slučaju guste magle, otvoriće odmah vatru, bez ikakvih poziva, na svaku osobu koja se bude zadržavala u blizini veštačkog objekta, na njemu ili ispod njega, a koji se nalazi na otvorenoj prostoriji (ili tamo i onda kada se zadržavanje može pripisati jedino zločinačkoj nameri).

GLAVA VI

ZAŠTITA VOJNIH ZGRADA, SLAGALIŠTA I SLIČNO

- a) — Biće zabranjeno civilima da se prikupljaju, u svako vreme i na svakom mestu, u neposrednoj blizini vojnih zgrada, civilnih zgrada pod vojnom stražom, slagališta vojnog materijala i slagališta goriva.
- b) — Noću će osim toga biti zabranjeno civilima, takođe i pojedincima da se zadržavaju (eventualno i da prolaze) u neposrednoj blizini gore pomenutih zgrada i slagališta.

- c) — Stalno i mobilno osoblje za zaštitu postupaće prema odeljku d) paragrafa B, I glave.
Međutim noću, a takođe i danju u slučaju guste magle, osoblje za zaštitu otvoriće odmah vatru, bez ikakvog poziva, na onoga ko se približi ili zadržava u neposrednoj blizini slagališta oružja, municije, eksploziva i goriva.

GLAVA VII

NAREĐENJA — SPORAZUMI SA POLITIČKIM VLASTIMA — SAOPSTENJA

- a) — Da bi se obezbedilo poštovanje zabrana predviđenih u prethodnim poglavljima, potrebno je da komandanti (ili komandiri straže) stražarskih, zaštitnih, osmatračkih itd. jedinica budu snabdeveni jasnim naređenjima.
- b) — U I zoni (Slovenija — anektirane teritorije provincije Rijeka — Dalmacija) ograničenja saobraćaja u mestima u kojima vladaju neredovne prilike (paragraf B, glava I), mere predostrožnosti prema stanovništvu (glava II), zabrane u pogledu obale (glava III), zabrane u pogledu pruga (glava IV), zabrane koje se odnose na drumske objekte (glava V), kao i zabrane koje se tiču vojnih zgrada, slagališta i slično (glava VI), biće usklađene (ukoliko se odnosi na primenu) između vojnih i političkih vlasti, i objavljene stanovništvu putem zajedničkih naredaba obeju vlasti, ili putem naredaba jedne od njih.
U slučaju iznenadne ratne potrebe i u slučaju velikih operacija, gore pomenute mere biće odmah donete, primenjene i objavljene stanovništvu od strane vojnih vlasti. Vojna vlast će upoznati sa ovim političku vlast čim bude moguće.
- c) — U I i II zoni, u vezi sa zabranom kretanja u pristaništima, zabranom pristajanja brodova u ovim pristaništima, odnosno odlaska brodova iz njih, sklopiće se stalni ili privremeni sporazumi između predstavnika Kr. vojske i predstavnika Kr. mornarice, a za II zonu, takođe i sa hrvatskim pristanišnim vlastima, u okviru nadležnosti, da bi se uskladile mere sigurnosti koje se odnose na pristaništa sa merama koje stalno ili privremeno važe na ostaloj obali. U I zoni potrebno je stoga sporazumeti se u pogledu primene sa političkim vlastima, kao što je to predviđeno u prethodnoj tački.
- d) — U II zoni, i u onim ostalim zonama u kojima vojna vlast vrši i civilnu vlast, ova vlast će se ograničiti na to da obavesti hrvatske vlasti, a samostalno će izdati naredbe stanovništvu.

- e) — Ü III zoni, vojna vlast će se upravljati, po ovome pitanju, prema hrvatskim političkim vlastima onako kako je **predviđeno** da se u I zoni upravlja prema italijanskim **političkim** vlastima.
- f) — Na kraju svake naredbe koju izdaju vojne vlasti ima **se** ispisati naročito uočljivo:
„Ko iskida, ošteti ili zamrlja ovu naredbu, biće progonjen prema postojećim odredbama. Ako bude uhvaćen na delu, biće streljan.”
- g) — Da bi se izbegli neugodni incidenti, sa pomenutim ograničenjima, zabranama, itd. imaju se upoznati svi italijanski i hrvatski vojnici.

GLAVA VIII

JEDINICE ZA VRŠENJE SLUŽBE OBEZBEĐENJA

GLAVA IX

DRŽANJE VOJNIH LICA SA GLEDIŠTA SIGURNOSTI

- a) — Jedinice, odeljenja i pojedinci koji vrše napred pomenutu službu sigurnosti moraju svakom prilikom postupati **najenergičnije i najodlučnije.**
- b) — Istb takav stav treba odmah da zauzmu i jedinice, odeljenja i pojedinci određeni za ostale službe (operacije — zaštita javnog poretka — obuka — počasna služba — **teška** služba — itd.) kada jedinice, odeljenja i pojedinci o kojima je reč, **ili drugi na dohvatu**, budu napadnuti, ugroženi ili vređani.
- c) — Isto tako i grupe vojnika, kao i eventualni usamljeni vojnici, oslobođeni svake službe, koji budu napadnuti, ugroženi ili vređani, moraju se **najenergičnije držati.**
KADA BILO KOJI VOJNIK U OPASNOSTI UZVIKNE:
„DRUGA ARMIJA, OVAMO!”, SVI PRIPADNICI ARMIJE KOJI GA ČUJU, MORAJU PRITRČATI I POMOĆI DRUGU PO SVAKU CENU.
- d) — **Neka se zna dobro da neodmerenost u reagovanju, izvršena ti dobroj nameri, neće nikad biti kažnjena.**
Naprotiv, biće bespoštedno kažnjeni oni koji pokažu strah i tromost, a pre svega oni koji ne priteknu u pomoć drugu u opasnosti.

D R U G I D E O :

UPUTSTVA ZA ODBRANU GARNIZONA ITD.

TREĆI DEO
KARAKTERISTIKE
DEJSTVA USTANIKA
POSTUPAK
KOJI TREBA DA PRIMENIMO

GLAVA I

SREDINA U KOJOJ DEJSTVUJE PROTIVNIK

— Sredina mu je prilično sigurna, pošto stanovništvo, htelo ne htelo, neposredno ili posredno, daje ustanicima obaveštenja o našoj dislokaciji i o našim pokretima.

Ova činjenica, udružena sa karakteristikama zemljišta, pogodnog za zasede, nesumnjivo olakšava neprijatelju akciju.

GLAVA II

KAKO SE BORI NEPRIJATELJ

— Njegova akcija se svodi na dva različita ali nerazdvojiva principa: **iznenađenje — gerila.**

On teži da dejstvuje:

— **sigurnim udarcem** i to koristeći se, kako je gore rečeno, obaveštenjima i terenom;

— **ne angažujući se do kraja**, jer mu nedostaju, bar za sada, snaga i sposobnost za manevrisanje „na veliko”. Ovo daje približnu sliku o pozitivnim protivnikovim mogućnostima, ali takođe i o njegovim **negativnim** mogućnostima.

— Najveći deo operacija koje je on izvodio do sada karakterišu se:

— zauzimanjem taktički pogodnih položaja (uzvišenja koja dominiraju putem — tesnaci — naselja — mostovi — tokovi reka — šume — itd.);

— rasporedom na širokom frontu, bilo po grupama ili pojedinačno, da bi se stvorio utisak da ima veću snagu od stvarne, da pretstavlja manji cilj, da spreči da ga obidemo;

— slabim rasporedom u dubinu, bilo usled nedostatka rezerve, bilo zbog neodgovarajuće izvežbanosti;

— iznenadnom akcijom na čelo ili još češće — puštajući nezuznemiravano prolaz čela — protiv glavne snage naših kolona, sa

ciljem da je rasparča i da pokuša da operiše na bokovima i u pozadini njenih pojedinih delova;

— vatrom pretežno upravljenom na vidnije i zbijenije ciljeve u najkritičnijem momentu, a to je onda kada kolona prolazi iz marševske formacije u borbeni raspored;

— blagovremenim izvlačenjem iz borbe, čim se ispolji brz i živ otpor naših snaga i čim se pojavi mogućnost za neprijatelja da bude opkoljen.

Osim toga, moguće je (pošto se to dešavalo kod svih „ustanaka“) da neprijatelj koncentriše — sa vremenom — svoje snage, da ih organizuje u bata'ljone, itd., te da pređe na izvođenje već h operacija.

Ova mogućnost ne treba da impresionira, čak obratno. Dešava se, stvarno, da ustanici sakupljeni u mase postaju nepokretni, izgube karakteristike koje im daju prednost, te dolaze u situaciju da se mogu mnogo lakše „uhvatiti“ i potući.

GLAVA III

SREDINA U KOJOJ MI OPERISEMO

— Ona je uopšte neprijateljska: meštani, ko više, ko manje, protivnički raspoloženi, — teren pun zaseda, — klimatski uslovi često onemogućavaju ili otežavaju upotrebu nadmoćnijih sredstava kojima mi raspolazemo.

Ovo zahteva od nas da primenjujemo niz mera koje će trajno obezbediti, oko naših jedinica i oko njihove akcije, jedan dovoljno siguran ambijenat.

— Ovaj ambijenat treba stvoriti u svakoj prilici: ne samo u vreme operacija i prilikom izviđanja i praćenja, već i za vreme redovnog rada trupe.

— On se uglavnom stvara putem:

— ubeđenja, dobro ukorenjenog u svima nama, da nas neprijatelj može napasti svakog trenutka, u svakoj prilici, a naročito onda kad ga najmanje očekujemo;

— gvozdene volje da se reagira udarom na udar i stoprocentno;

— obaveštajne službe i čuvanja tajne;

— mera za obezbeđenje;

— mera za odbranu.

GLAVA IV

KAKO TREBA DA SE BORE NASE JEDINICE

— Treba priznati — kao što je već rečeno — da su naši neuspesi skoro uvek posledica:

— iznenađenja (u pogledu obaveštavanja ili taktička);

— nedovoljnog ili slabog protivdejstva naših jedinica. Tamo gde nije bilo iznenađenja ili gde je protivdejstvo bilo kako treba, neprijatelj je uvek potpuno tučen.

— Svakakò je potrebno da se prilikom vođenja operacija imaju u vidu izvesna osnovna načela koja niže izlažemo:

A) Izviđanje

- a) — Uvek kada atmosfere prilike dozvoljavaju, treba vršiti prethodno i sadejstvjuće vazdušno izviđanje. Međusobno proučavanje vazdušnih snimaka daje odlične podatke o neprijateljevoj dislokaciji i uređenju, i to mnogo bolje nego što se to obično misli.
Svaki put kad je moguće, snabdeti starešine fotografijama (koje su snimile eskadrile za vazdušno osmatranje) zone kroz koju treba proći.
- b) — Izviđanje zemljišta radije poveriti jedinicama koje raspolažu naročito pokretljivošću (skijaši u snežnim predelima — konjanici na neravnom zemljištu — oklopni automobili i tenkovi na putevima i pogodnom terenu). Može biti zgodno, katkada, da se izviđački zadaci povere lokalnim četama⁴ na koje se može sigurno računati, a koje su pod komandom naših odabranih ljudi.
- c) — Na drugoj strani, teškoća u vršenju efikasnog izviđanja na naročito ispresecanom zemljištu i opasnom, može katkada zahtevati da se služba izviđanja spoji sa službom obezbeđenja na maršu (prethodnica).
- d) — U svakom slučaju potrebno je:
 - da jedinica kojoj je povereno izviđanje bude jaka, tj. sposobna da sama vodi borbu onoliko vremena, koliko se pretpostavlja da može ostati sama;
 - da bude manje udaljena od glavnine nego u normalnim prilikama;
 - da raspolaže sredstvima za vezu (po mogućstvu radijem).

B) Obezbeđenje u kretanju i na mestu

- a) — Svaka kolona ili deo kolone, kako na maršu tako i na zastanku, imaju se smatrati uvek da su usamljeni i izloženi napadu na 360 stepeni po horizontu.
Najveća pažnja mora se posvetiti mestima lčoja su pogodnija za zasedu: naselja — tesnaci — šume — luke — doline.
- b) — Snažne prethodnice
Snabdevene — svaki put kad je moguće — tenkovima, oklopnim automobilima i oklopnim kamionima, u većem broju bliže čelu.

⁴ Bande locali — misli se na belogardištičke jedinice.

- Pojačane — svaki put kad je moguće — minobacačima i brdskim topovima, koji se kreću prema centru rasporeda
- c) — Kada je potrebno (teren na bokovima pošumljen ili **dominirajući** — prolaz kroz tesnace, kao što su **planinski** klanci, mostovi i slično), pribeci **bočnom obezbeđenju**. Uopšte bolje je izvršiti ga pomoću stalnih jedinica koje ostaju na položaju, **frontom u polje**, sve dok deo koji se štiti ne prođe.
- d) — Kroz sumnjiva naselja prolaziti tako da se može odmah reagirati na napad koji bi potekao iz kuća.
Stoga: po jedan red se kreće sa svake strane ulice sa napunjenom puškom u ruci, posmatrajući prozore i krovove na suprotnoj strani;
— stalni odeljci treba da zaštićuju bok, frontom u polje, zaprečavajući puteve koji vode ka ovome kojim se kolona kreće;
— ili da mobilne grupe slede pokret kolone paralelnim putevima, ili — u slučaju zbijenog naselja — poljem — uz ivicu naselja.
- e) — **Zaštitnice, takođe snažne**, formirane kao predstraže (tač. **b**) ali sa delovima isturenim u suprotnom smislu.
(Takođe moraju da budu **jaki** odredi za praćenje, **koji** moraju biti uvek sastavljeni od organskih jedinica).
- f) — Osim prethodnice, bočnih delova i zaštitnice kolone, to jest osim jedinica određenih da osiguraju kolonu kao celinu, svaki drugi deo kolone mora imati svoju prethodnicu, svoju zaštitnicu, i — ako je potrebno (vidi pod c) — bočne jedinice ili odeljenja.
Tako naprimer, bataljon u prethodnici jedne kolone — pretpostavimo — puka imaće jednu svoju malu zaštitnicu i — ako je potrebno — svoje bočno osiguranje.
- g) — Kako u glavnini, tako i u jedinicama za obezbeđenje, artiljerija, komore i „prtljag“ moraju se nalaziti bliže centru rasporeda da bi bile što bolje zaštićene.
- h) — Mora se izbegavati održavanje veze između delova kolone i predaja izveštaja i naređenja putem pojedinaca, koji bi lako mogli biti uhvaćeni od strane neprijatelja. Služiti se, naprotiv, odeljenjima na čijem čelu je odgovorni komandant.
Uostalom, napred navedena veza može se najčešće održavati okom i putem radija.
- i) — S obzirom na opštu prirodu zemljišta, i s obzirom da neprijatelj ne raspolaže — sem izuzetno — artiljerijom, otstojanja između pojedinih delova kolone i između delova ovih, biće znatno smanjena u odnosu na normalna.

- 1) — Pri „dužim zastoјima“, koji se vrše iz bilo kojih razloga, treba:
 - primeniti mere „zaštićenog zastoја“;
 - staviti na položaj jedan deo automatskog oružja, minobacača i topova sa ljudstvom spremnim da ga odmah upotrebi; •
 - držati deo preostalih trupa pod oružjem i prikupljeno. Ovo kako u celoj koloni tako i u pojedinačnim njenim delovima.
- m) — Prilikom dužeg zadržavanja (naprimer radi prenočišta), potrebno je, kao u Africi, zauzeti u naseljima, na dominirajućim položajima ili u sredini prostrane ravnice raspored u vidu „otporne tačke“ i preduzeti iste mere kao u II delu. To jest:
 - jedinice na periferiskom položaju (sa automatskim oružjem, minobacačima i topovima spremnim za otvaranje vatre okrenute frontom u polje, na 360 stepeni, i zaštićene „malim stražama“;
 - unutrašnje popune i rezerve, uvek spremne;
 - ostale trupe, komore, „pntljag“ i komande u centru.
- n) — Iz istih razloga iznetih u pogledu obezbeđenja na maršu, otstoјanja u obezbeđujućem rasporedu na mestu biće znatno smanjena u odnosu na normalna.

C) NAPAD

- a) — Nastojati da se što brže omogući prelaz iz marševskog u borbeni raspored, izbegavajući ili svodeći na minimum nagomilavanje i zastoје.

GDE TO TEREN OMOGUĆAVA — A PREDVIĐA SE BORBA — KRETATI SE SA BOČNO OBEZBEĐENIM JEDINICAMA (sistem koji olakšava uzajamno obezbeđenje i brzo razvijanje).
- b) — Imati uvek, naročito ako je u pitanju krilo, raspored po dubini, koji jedini omogućava manevar (dok čelna jedinica postavljena na frontu dejstvuje vatrom, one pozadi manevrišu, sa težnjom da opkole neprijatelja).
- c) — Koristiti široko nadmoćnost u materijalu i naoružanju, čime raspoložemo u većoj meri nego neprijatelj. Ovo navodi na to da se pribegne što je više moguće:
 - 1.) — sadejstvu vazduhoplovstva;
 - 2.) — upotrebi tenkova, oklopnih automobila i oklopnih kamiona;
 - 3.) — intervenciji artiljerije i minobacača od 81 mm.

ŠTO SE TIČE SADEJSTVA VAZDUHOPLOVSTVA, IMATI DOBRO NA UMU DA JE NJEGOV DOPRINOS TEŠNO VEZAN SA TAČNIM PRETHODNIM SPORAZUMOM, SA ODRŽAVANJEM VEZE I SA OBELEŽAVANJEM SOPSTVENIH POLOŽAJA. •

U pogledu upotrebe artiljerije i minobacača setiti se dveju stvari: jedan deo ovih sredstava, **uveliko decentralisan**, mora biti određen za manje akcije; drugi deo (naročito artiljerija većeg dometa i moći), **prikupljen**, namenjen za zajedničko dejstvo. Kao opšti kriterijum za iskorišćavanje naših moćnijih sredstava imati u vidu sledeća načela:

- borba koju vodimo nije dvoboj u kome se oružje mora izjednačiti sa neprijateljskim, niti je to normalan rat u kome se upotrebljena sredstva — usled opšteg ekonomisanja — imaju prilagoditi obimu ciljeva;
 - već je borba koja se naprotiv može uporediti sa kolonijalnom borbom, u kojoj treba stvoriti kod neprijatelja utisak jasan i brz o našoj nadmoćnosti i o neumoljivosti našeg otpora;
 - iz toga proizlazi korist od masovne upotrebe snažnih sredstava takođe i protiv sasvim nesrazmernih ciljeva, koristeći se moralnom ranjivošću neprijatelja.
Navodim jedan primer:
 - Kolona na maršu je na-osnovu vazdušnog izviđanja i izviđanja sa zemlje itd. utvrdila da su neprijateljska odeljenja posela jedan brežuljak;
 - centar je rasturen a njegovi pojedini delovi vrlo netačno se mogu uočiti;
 - stoga nije korisno da se bombarduje iz vazduha i da se tuče artiljerijom srednjeg kalibra;
 - T— ipak, u toku borbe, korisno je baciti na nj neku veliku bombu i uputiti nekoliko snažnih artiljeriskih rafala;
 - ovo zato što neprijatelj — koji zna da ne raspolaže sličnim sredstvima, niti pak sredstvima koja se mogu uporediti sa našim — trpi na taj način **moralan** udarac koji je mnogo veći od materijalno pretrpljenih gubitaka.
- d) — Pre pokreta, na tačkama obaveznog prolaza, posasti položaje pratećim oružjem i artiljerijom, koji treba da budu spremni za dejstvo ako se neprijatelj osmotri.
- e) — Zabraniti svako beskorisno pucanje ličnim i automatskim oružjem. Obučiti vojnike da pucaju samo kad postoji **opravdan razlog**.
Pešadiska municija je skupocena a snabdevanje sa njom ne može uvek biti brzo.
Obaveštava se stoga (da ne bi izbila sumnja u pogledu onoga što je rečeno u tač. c) o upotrebi moćnijih napadnih sredstava) da neuređena i nesrazmerna vatra pešadije, ne samo što neće proizvesti na neprijatelja moralni efekat na koji se misli u pomenutoj tački, već će proizvesti suprotan efekat.
- protan efekat.

D) Odbrana

- a) — Ako se vodi u naseljenim mestima (čemu treba težiti iz opšte poznatih razloga), upravljati se prema onome što je izloženo u II delu.
- b) - Ako se vodi — silom prilika — na otvorenoj prostoriji, koristiti se svakim drugim taktičkim uporištem koje nudi teren (uzvišenja — šume — stenovite zone — tokovi reka — itd.).
- c) — Imati na umu da naše automatsko oružje, ako njime rukuju čvrste ruke, ima takve defanzivne sposobnosti, da može — u devet slučajeva od deset — samo uništiti svaki neprijateljov pokušaj.
- d) - Ako smo prinuđeni na povlačenje, izvršiti ga u ešelonima, uz široku podršku artiljerije i pratećeg oružja, **određujući prethodno linije zadržavanja**, izabравši ih na malom razmaku.

GLAVA V

POSTUPAK KOJI TREBA PRIMENITI PREMA USTANICIMA I PREMA STANOVNICIMA KOJI IH POMAŽU

- a) - Ovo se odnosi na ustanike uhvaćene sa oružjem u ruci (ili bez oružja ali pod takvim uslovima da se može shvatiti da su učestvovali u oružanoj borbi), na civile koji su na bilo koji način pomagali ustanike (kao obaveštajci, održavači veze, snabdevači, itd.), i na stanovništvo koje je na bilo koji način saradivalo sa neprijateljem (obaveštenjima, snabdevanjem, davanjem stana, sklanjanjem oružja i municije, sabotажom na našu štetu, itd.).
Osim toga se odnosi na vreme kad su operacije u toku.
- b) - U pogledu postupka koji treba primeniti prema ustanicima i stanovništvu u napred navedenim slučajevima, važiće posebno izdate odredbe.

Komandant general
Mario Roatta

I. DODATAK CIRKULARU BR. 3 C

(U vezi sa glavom V TREĆEG DELA uključiti u cirkular posle 63 str.)

POSTUPAK KOJI TREBA PRIMENITI PREMA STANOVNIŠTVU

I — Pojedinci

- a) — Za vreme **vođenja operacija** smatraće se kao ustanici (vid: dole) za borbu sposobni muškarci, koji, iako nisu zatečeni s oružjem u ruci:

POSTUPAK KOJI TREBA PRIMENITI PREMA USTANICIMA

— Postupak koji treba primeniti prema ustanicima uhvaćenim sa oružjem u rukama (i — po analogiji — prema civilima navedenim po'd a) u tač. 1 ovog dodatka regulisan je i biće i dalje regulisan zasebno izdatim odredbama.

BR. 146

IZVEŠTAJ KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA
OD 5 MARTA 1942 GOD. KOMANDI DRUGE ARMIJE O PARTI-
ZANSKOM NAPADU NA STANICU VERD I OPERACIJAMA ITA-
LIJANSKIH JEDINICA OD 2 DO 22 FEBRUARA 1942 GODINE¹

IZVESTAJ O PARTIZANSKOJ AKCIJI NA ZELEZNICKU
STANICU VERD I O REAKCIJI TRUPA ARM. KORPUSA

Uvod

Period koji se proteže do polovine decembra obeležen je sve većim usavršavanjem naše obaveštajne organizacije.

Putem mnogobrojnih primerno ocenjenih i brižljivo proverenih vesti koje je primila komanda armiskog korpusa, stekao se jasan utisak o znatnoj aktivnosti koju u Ljubljani vrše rukovodioci Oslobođilne fronte.

U mesecu decembru stekli smo utisak — baš putem obaveštajne mreže — o mogućnosti povratka ustaničkih grupa u brdovitu zonu južno od Ljubljane.

„Vesti dobijene iz raznih izvora nagoveštavale su mogućnost da su se ostaci bandi potučenih od strane nemačkih jedinica u zoni Litija, sklonili u brdovite predele Krma (UQ — CU), i da će doći do priliva drugih elemenata iz Ljubljane.

Tako su obaveštajni organi armiskog korpusa stekli utisak da bi najugroženija zona mogla da bude zona Cerknica (TN — CH), upravo zona koja se nalazi u trokutu Cerknica—Borovnica—Rakitna.

Da bi postigla jedinstvo u rukovođenju, uzevši čvrsto u ruke uzde obaveštajne službe, komanda arm. korpusa je pojačala kontakt

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani. Izveštaj je poslat se propratnim aktom br. 02/1504 od 5 marta 1942 godine.

sa diviziskim obaveštajnim sekcijama i odredila im zadatke s obzirom na mogućnost svake od njih.

Diviziji „Granatieri” — budući da se nalazila na licu mesta posebno je stavljeno u zadatak da pojača vrsenje pretresa u gradu, kao i službu prikupljanja podataka putem konfidenata koji su se imali ubaciti među zatvorenike i to u zatvoreničkom odelu.

Ovaj precizan, skoro u detaljima izvršen rad, bio je upotpunjen izviđanjima koja su izvršile trupe direktno potčinjene armiskom korpusu, graničnoj straži i diviziji „Granatieri”, sa tačno određenim objektima i ciljevima.

Posledica tih mera bio je sukob od 16 januara, koji se desio u blizini Kožljeka (TP — CQ) između jedne jedinice granične straže i jedne ustaničke grupe², kao i jedno kratko čarkanje između neko-licine skijaša i rušilačkih delova koji su uzeli učešća u akciji po direktnom naređenju armiskog korpusa.

Iz ispitivanja zarobljenika, koje su sledećeg dana vršili kr. karabinjeri iz Logateca, saznalo se o postojanju jednog logora od četiri barake u kome boravi oko 60 ustanika³ i koji se nalazi na oko čas hoda severno od Kožljeka.

Poznati stav policiskih organa direktno potčinjenih Visokom komesarijatu nije dozvolio da se iskoristi to veoma važno obaveštenje, jer je o istom saznala divizija „Granatieri” tek posle više uzastopnih traženja i to 10 dana posle hvatanja ustanika.

Ipak, saznajući da se u jednoj relativno stešnjenjonoj zoni nalazi ustanički logor, armiski korpus je ispitao mogućnost i pogodnost jedne efikasne akcije čišćenja koja bi se stavila u zadatak diviziji „Granatieri” na osnovu sigurnih obaveštenja.

Međutim, naveče 1-ga, došlo je do ustaničke akcije na železnčku stanicu Verd.

I

Partizanska akcija na stanicu Verd i naša neposredna reakcija

Prvog februara uveče, jedna partizanska banda — za koju se smatra da je ona ista protiv koje se bila pripremala akcija naznačena u uvodu — napustila je logor da bi napala stanicu Verd⁴.

Iz završene istrage proizlazi da je glavni cilj napadača bio taj da izbace iz šina voz-cisternu koji je morao proći kroz Verd 2 februara između 1 i 2 časa.

Naređenje za akciju banda je primila iz Ljubljane u nedelju 1 februara, ujutro.

¹ Delovi Trećeg partizanskog bataljona „Ljubo šercer”

² Logor Trećeg partizanskog bataljona „Ljubo Sercer”

⁴ O toj akciji partizanskog bataljona „Ljubo Sercer” vidi dok. br. 27.

Bandom nazvanom „Ljubo Šercer“ (1)⁵ komandovao je neki Zdravko“, koji je za potčinjene komandante imao već poznate komuniste Mirka“, Jožu, Dakija*, Franca, Ahaca“ i Antu¹⁰.

Banda, koja je imala 80 ljudi, krénula je iz logora 1 februara, oko 19 časova.

Jedan deo je bio obučen u bele skijaške uniforme, drugi u sivo-zelene uniforme, treći u uniforme bivše jugoslovenske vojske, a četvrti u civilu. Svi su nosili crvenu zvezdu.

Pre nego što su napustili logor, koji se sastojao od četiri barake, ustanici su zakopali suvišnu municiju i postavili jednu minu ispod koplja za zastavu koja je ostala razvijena.

Banda je bila naoružana sa 3 mitraljeza, 24 puškomitraljeza, sa po 400 metaka svaki, jedn'm neutvrđenim brojem jugoslovenskih pušaka i pištolja sa mnogo metaka i ručnim bombama.

Iz logo-a (videti prilog 1) partizani su se uputili u Padež (TN—CS), gde su otpočinuli, pa su otputovali u 21,30 časova, pošto su u tom mestu ostavili rančeve i 4 ustanika.

Iz Padeža su stigli u Verd prošavši kroz mesta Pokojišće (TN—CS) i Zavrh (TN—CU).

Stigavši u blizinu cilja, podelili su se u dve grupe:

— jedna, od 20—25 ljudi, trebala je da napadne stražarsko mesto na podvožnjaku u blizini stanice, zaposednuto od 9 grenadira;

— druga, od 50—55 ljudi, trebalo je da napadne samu stanicu, u kojoj se nalazio 21 grenadir, među kojima 2 oficira.

• •

2 februara, oko 1,10 časova, jednu grupu bande — koja je već bila upotpunila svoj raspored — primetila je jedna patrola koja se po završetku službe vraćala u baraku.

Na poziv patrole: „Stoj, ko ide?“ odgovoreno je rafalom iz puškomitraljeza.

Patrola je odmah odgovor'la na vatru, sklonivši se blagovremeno u prostoju u kojoj su se nalazili ostali grenadiri.

⁵ U originalu ispod teksta stoji sledeća primedba: „(1) bivši jugoslovenski poručnik, nekadašnji komandant ustaničkog polubataljona koji je sačinjavao bandu koja je napala Lož 19 oktobra 1941 i bila uništena od strane jedinica divizije „Granatieri“, a on zarobljen i osuđen na smrt. Streljan je 22 decembra 1942 godine.“

O napadu Krimskog bataljona na Lož vidi Zbornik tom VI, knj. 1, dok. br. 54 i 175, a o streljanju narodnog heroja Ljube Šercera, Zbornik, tom VI, knj. 1, dok. br. 80 i 212.

⁶ Miloš Zidanšek-Zdravko

⁷ Mirko Bračić

⁸ Stanko Semič-Daki

⁹ Dušan Pirjevec-Ahac

¹⁰ Ante Novak

Videvši da su primećeni, ustanici su otvorili žestoku vatru i to naročito na prozore stanične prostorije u kojoj su se nalazili vojnici.

I zaista, na prozoru su ranjeni p. poručnik Frisaldi i dva vojnika, dok su reagovali pušćanom vatrom i bacanjem ručnih bombi.

U isto vreme izvršen je napad i na stražarsko mesto u blizini stanice.

Grenadiri su zauzeli rov, iz koga su se valjano suprotstavljali napadu, pretrpevši ukupne gubitke od tri ranjena.

Onesposobivši oba garnizona da im ne smetaju u postizanju glavnog cilja, partizani su upali u stanicu, uništili uređaje i pomoću jednog eksplozivnog punjenja oštetili oko 80 cm koloseka koji spaja parnu i neparnu šinu, i to baš u blizini sredine skretnice.

U čekaonici su se nalazili stariji kaplar Mario Carmorai iz II/1 grenadirskog. artiljerac Angelo Peretti iz 17 art. grupacije granične straže i inženjerac Umberto Tabarroni iz XXII sektora, koji su očekivali neko prevozno sredstvo da ih odveze u Vrhniku.

Napad je bio u punom jeku kada je stigao voz sa cisternama.

Njegov dolazak poslužio je kao poziv svim ustanicima, koji se baciše na njega sa svim raspoloživim oružjem, zaboravivši čak i zarobljenog vojnika, koji je u međuvremenu uspeo da umakne.

Sredstva koja su upotreбили da oštete voz pokazala su S3 neefikasnim: prekid na pruzi n'je imao nikakvog uticaja na kretanje voza, a jako pušćaranje napravilo je samo nekoliko rupa na tri cisterne i pričinilo neznatnu štetu lokomotivi.

Nisu pretrpeli nikakvu štetu ni osoblje iz pratnje (4 cr. košulje železničke milicije) ni vozovođa koji je, primetivši na vreme napad, ubrzao kretanje konvoja, izbegavši odmah vatreno dejstvo ustanika.

Bila su skoro 2 časa kada su ustanici, videvši da je promašen njihov glavni cilj, otpočeli da se vraćaju, stigavši ponovo u Padež.

Na mestu napada ostavili su jednog mrtvog.

Rupe na trima cisternama bile su zapušćene na stanici Logatec, gde se voz zaustavio radi utvrđivanja štete.

I pored toga što je stanica bila odmah izolovana usled pričinjene štete telefonskim i telegrafskim aparatima, ipak je brzo nastala uzbuna u Vrhniku, gde se eksplozija jasno čula.

Međutim, tačna obaveštenja dobijena su od 91 sanitarne sekcije koja se nalazila u naselju Verd.

Na osnovu tih obaveštenja, komanda armiskog korpusa, budući da se nalazila u blizini mesta napada, postarala se za neposredno upućivanje dveju manevarskih jedinica i naredila sledeće:

- upućivanje jedinica o kojima se radi i to:
- jedne u stanicu Verd;
- jedne na Štampetov Most;

— upućivanje jednog jakog odeljenja iz 91 sanitarne sekcije u cilju zaprečavanja prilaza iz stanice i obezbeđenja pokreta jedinici koja je upućena u samu stanicu;

— davanje uzbune obližnjim garnizonima, sa naročitim osvrtnom na garnizon u Borovnici, koji se nalazi na jednom od pravaca kojim će se verovatno ustanici povući.

— Armiski korpus obavestio je komandu divizije „Granatieri” o uputstvima koja je izdao, da bi divizija mogla preduzeti mere za vršenje akcije, pošto se radi o zoni njene nadležnosti.

Zadatak jedinica: goniti ustanike, prinuditi ih na borbu, uništiti ih zajedno sa onima koji su ih na bilo koji način pomagali ili im pružali utočište. Jednom rečju, vršiti odlučnu i primernu represivnu akciju.

* * *

Naređene operacije su odmah počele, i nešto posle 2 časa grenadirska jedinica je već bila stigla na stanicu Verd.

Jedinica upućena kod Stampetovog Mosta izdvojila je jedan svoj deo za pojačanje u Verd, a ostatak zadržala za vršenje jednog brzog čišćenja između vijadukta i stanice Verd.

Komandant jedinice u Verdu, pošto se upoznao sa situacijom, postarao se:

— da očisti okolnu zonu, gde je pronašao leš ubijenog ustanika, jedan revolver sa dobošem, dve ručne bombe i nekoliko neprijateljskih letaka;

— da obavesti svog komandanta bataljona;

— da prikupi ranjenike, čije je stanje bilo zadovoljavajuće, kod svij u bez izuzetka;

— da pojača patrole i obližnja stražarska mesta.

Od ovog trenutka rukovođenje akcijom preuzela je komanda divizije „Granatieri”, koja je naredila:

— komandi V inženjerskog železničkog bataljona

— komandi II/1 grenadirskog

da jedinicu već upućenu u Verd, pojačanu inženjerskom jedinicom i jednim vodom iz jedinice upućene na Stampetov Most, pošalju u neposredno gonjenje ustanika.

Tako je ovim naređenjem potvrđeno naređenje koje je već izdao armiski korpus i koje je u toku potpunog izvršenja.

Komanda divizije odlučila je takođe da ubrza planiranu akciju čišćenja zone Krimček, verovatno mesto povlačenja ustanika, da bi im se presekao put prema toj zoni, završilo njihovo uništenje i kaženom akcijom uništila organizacija u selima.

U međuvremenu je banda, nezadovoljna rdavim ishodom akcije, stigla pred zoru, sva prikupljena, u Padež, gde je svako uzeo svoj prti jag.

Inženjerac, koji je bio zarobljen na stanici, najpre je bio odveden u jednu krčmu u Padežu, a zatim otpraćen na domak Borovnice i tu pušten na slobodu.

U Padežu (prilog 1) banda se podelila u grupe da bi otišla na počinak. Jedna grupa od 20 ljudi pošla je u Zavrh (TN—CU), druga u Pristavu (TP—CS), treća u pravcu juga (verovatno u Dobec ili Goru), a četvrta je ostala u Padežu.

Zdravko i Mirko, u pratnji jednog trećeg ustanika, pošli su u Kožljek (TP—CK).

Mešovita grenadirska i inženjerska jedinica, pod komandom kapetana Nardija iz II bataljona 1 grenadirskog puka, neprekidno sledeći tragove ustanika, stigla je ujutro na raskrsnicu kod Zavrha.

Ovde se razdvojila: grenadiri su nadirali prema Pokojišću, a inženjerci prema Zavrhu, sa zadatkom da pretresu ta dva naselja i očiste zonu.

Stigavši u blizinu naselja, inženjerci su primetili nekolicinu ustanika koji su pokušali da beže.

Otvorili si vatru i izazvali jako protivdejstvo sa ustaničke strane, koje je ranilo jednog inženjerca.

Grenadiri, još uvek na putu prema Pokojišću, dotrčali su kad su čuli pucjavu i pokušali da zapreče ustanicima povlačenje. Primitivši na vreme dolazak novih trupa, ovi su ponovo otpočeli da beže.

Šestorici od njih uspeo je da umaknu, ostali su se sklonili u zgradu, u kojoj su se bili spremili na počinak. Zbog toga je ova zgrada bila opkoljena i zapaljena.

Požar je prouzrokovao jaku pucjavu, koja je poticala od eksplodiranja municije koju je banda sa sobom nosila, i primorao petoricu još živih ustanika (dvojica su bila ranjena) da izidu na polje i da se predadu.

Leševi ostale trojice ustanika pronađeni su u prostorijama pretresenim za vreme požara.

Prema izjavama petorice zarobljenika ustanovljeno je da su pod ruševinama uništene zgrade ostali zatrpani leševi druge četvorice ustanika i jedne žene.

Po naređenju armiskog korpusa, koji je hitnom i blagovremenom intervencijom omogućio ovaj prvi efikasan rezultat, streljana su četvorica ustanika, a peti je zadržan kao obaveštajac, jer je bio upoznat sa mnogim stvarima.

U Zavrhu je bilo zadržano 25 lica, koje je komanda divizije "Granatieri" pustila na slobodu, budući da se nije moglo utvrditi ništa što bi ih teretilo.

Ova prva faza, kao posledica direktne intervencije komande armiskog korpusa, dala je ukupno sledeće rezultate:

- ubijeno je 14 ustanika, što je za 8 utvrđeno a za 6 verovatno;
- dvojica su zarobljena i zadržana kao obaveštajci i vođići;

— zaplenjeno je mnogo materijala, između ostalog: 3 puške, 1 pištolj, 3 cevi za puškomitraljez, 7 ručnih bombi, ćebad i hrana;

— u požaru je uništeno još materijala, između ostalog: 3 puške, 2 puškomitraljeza, mnogo metaka i raznog materijala.

Na našoj strani: samo lakše ranjen 1 oficir i 7 vojnika.

* *

Dok su se vršile opisane operacije otpočela je akcija čišćenja, planirana od strane divizije „Granatieri“, kojoj je armiski korpus potvrdio naređenja da mora operisati krajnjom odlučnošću. —

U akciji je učestvovala mobilna grupa iz 2 grenadirsköğ puka (550 ljudi) sa pravcem Preserje—Rakitna — zona Krimček, k?o i dve čete iz V inžinjeriskog železničkog bataljona (oko 250 ljudi) sa pravcem Borovnica — zapadna padina Krimčeka, da bi se zatvorio prolaz i duž neprohodne zapadne padine predela Krimček—Sop, prema liniji Sabočevo—Brezovica — dolina Prusnice.

Komandant: **p. pukovnik Carignani iz 2** grenadirsköğ puka.

U prvim popodnevnim časovima vršeno je zauzimanje raspo-reda i bilo je moguće otpočeti sa čišćenjem sumnjive zone, uprkos jako rdavim atmosferskim prilikama (sneg i bura).

Manevarska grupa iz 2 grenadirsköğ puka smeštena je da pre-noći u Rakitni, u očekivanju jedne nove akcije koju je trebalo vršiti sutradan na osnovu obaveštenja dobijenih od ustanika koji su za-robljeni u Zavrhu.

Ta obaveštenja, dobijena 2 februara ,pored toga što su omogu-ćila rekonstrukciju događaja u gore naznačenom smislu, omogućila su takođe da se utvrdi da se logor za kojim se tragalo nalazi južnije od već naznačene zone, i to baš u gornjem delu doline Prusnice (jugoistočno od Borovnice).

To tačno obaveštenje dala je komanda divizije mobilnoj grupi iste večeri 2-og februara, s naređenjem da izvrši upad u logor, pri-kupi zakopanu municiju, razruši barake, kazni pilane koje su dale drvo za izgradnju baraka, kao i sela koja su bandi pružala utočište.

Na osnovu naređenja koje je izdala komanda divizije „Gra-natieri“, mobilna grupa je 3 februara operisala u tri kolone (pri-log 3). -

Prva se uputila ka logoru, sledeći stazu koja od Rakitne vodi u Zupeno.

Stigavši u blizinu naselja Pikovnik, primetila je u daljini dva skijaša, od kojih je jedan bio bliži a drugi dalji, koji su se, ugle-davši vojnike, dali u bekstvo.

Onog bližeg su dostigli i uhvatili, a drugi je, iako ranjen, uspeo da se izgubi strmoglavivši se niz jednu jaku padinu. —

Kasnije se saznalo — iz izjave zarobljenika i izveštaja „Slovenskog poročevalca“ — da je taj ustanik koji je pobjegao bio vođa bande, Zdravko¹¹, koji je kasnije umro usled zadobijenih povreda. —

U logor se stiglo u prvim popodnevnim časovima; on je nađen potpuno pust, bez ikakvog znaka da je u njemu ma ko boravio za poslednja 24 časa. —

Bilo je očigledno da su se ostaci bande razbežali i vratili u svoja sela. —

U sredini logora nalazila se uzdignuta zastava, a u podnožju iste jedna velika mina, postavljena tu očigledno sa ciljem da pogodi Italijane koji bi eventualno prodrli u logor.

I zastava i mina su odmah uklonjene. —

Prema podacima zarobljenika, pronađena su takođe i dva sanduka s municijom, zakopana u blizini baraka. —

Pošto je uništila logor, jedinica je krenula prema Borovnici, zapalivši usput jednu od pilana koja je dala drvo za izradu baraka, kao i nekoliko kuća u naseljima Pikovnik (TR—CQ), Beč (TR—EQ) i Pristava, u koje se sumnjalo da su pružale utočište ustancima. —

Druga kolona se uputila prema Kožljeku, u blizini koga je srela i uhvatila jedno lice australijanske narodnosti, kod koga je nađeno 36 srpskih metaka... To lice je streljano na licu mesta.

U Kožljeku nije pronađeno ništa značajno, zbog čega se jedinica ograničila na paljenje nekoliko kuća za čije su stanovnike postojale osnovane sumnje.

Iz Kožljeka je jedinica pošla u Padež, koji je doživeo istu sudbinu, a kasnije se priključila drugoj koloni. —

Treća kolona je pošla iz Rakitne u Borovnicu, krećući se zatim u susret prvim dvema kolonama, sa kojima se spojila u Ohonici (TP—CU), ne primetivši ništa neobično. —

Iz Ohonice je prikupljena mobilna grupa stigla u Borovnicu, da bi se zatim vratila u Ljubljano.

Akcija mobilne grupe dala je ukupno sledeće rezultate:

— ubijena su 2 ustanika, među kojima vođa bande Zdravko;
— zarobljen je 1 ustanik, koji je postao naš vodič;

— zaplenjena su 2 sanduka sa municijom, jedna zastava i jedna mina, i uništen jedan logor.

¹¹ Miloš Zidanšek-Zdravko, poginuo je kasnije, 7 februara 1942 god., kad je u selu Hribarjevo, sev.-zap. od Velikih Bloka, slučajno naišao na jednu italijansku patrolu.

II

Naknadne operacije

Sada je već bilo očigledno da se 5 februara banda rasturila i da su se ustanici vratili svojim kućama. —

Smatrajući da je potrebno izvršiti brižljivo i precizno čišćenje zone, komandant divizije je naredio da se isto izvrši na osnovu daljih obaveštenja koja bi mogao prikupiti, i to počev od 1. februara. —

Snage:

— 2 čete iz 2 grenadirskog puka i 30 pukovskih skijaša;

— 1 četa iz IV bataljona crnih košulja i 20 skijaša iz bataljona;

— 100 skijaša sa skijaškog kursa armiskog korpusa.

Rukovodilac operacije, koja je ujedno imala i karakter zimske obuke: pukovnik Silvestri, komandant 2 grenadirskog puka. —

Dana 9 februara zauzet je početni raspored i izvršeno **povezivanje** (prilog 4)¹². —

Dana 10 februara očišćena je zona koja se pominje u prilogu 5. —

Obrazovano je 10 kolona koje su formirali skijaši, vojnici sa krpljana i pešaci. —

Kolone 2, 4, 5, 6, 7 i 10 nisu primetile ništa neobično.

Prva, prepoznavši u Padežu krčmu u kojoj je bio zadržan zarobljeni stariji kaplar-inžinjerac, zapalila je istu i uhapsila vlasnika i 25 osumnjičenih meštana. —

Treća je u Pristavi i Laščama uhapsila drugih 5 lica.

Osma, stigavši u Topol, bila je iz daljine napadnuta hicima iz vatrenog oružja, i premda se odmah uputila u pravcu odakle su dolazili hici, nije uspela da stigne napadače, usled rđavih atmosferskih prilika (sneg i bura). —

Dana 11 februara čišćenje se ponovo nastavilo (prilog 6). —

Od 10 kolona:

— treća je pronašla nedaleko od pilane, blizu logora koji je uništila mobilna grupa, jedan šaržer za pušku „Mauzer“;

— osma je u Gori otkrila i zapalila sklonište ustaničkog vođe Zdravka i uhapsila 5 lica;

— deveta je, u blizini Stražišča, prikupila mnogo uniformi jugoslovenske vojske i vojni materijal koji su bili zakopani u snegu, u blizini jedne kuće koja je zapaljena; pored toga, uhapsila je 4 lica;

— ostale kolone nisu primetile ništa neobično.

Dana 12 februara, posle 4 dana boravka na otvorenom prostoru pod nepovoljnim atmosferskim prilikama (sneg, bura, temperatura između — 9 i — 15 stepeni), jedinice su se vratile u svoja sedišta.

¹² Skice nisu sačuvane.

Rezultati:

—• uhapšena 42 lica, prikupljeno mnogo jugoslovenskih uniformi i vojne opreme;

— uništeno sklonište vođe bande i nekoliko sumnjivih kuća.

Ah je najbolji rezultat bio materijalni i moralni doprinos trupa, koje su dale dokaza o fizičkoj izdržljivosti i uzvišenom shvatanju dužnosti.

*
*
*

Iz rezultata ovog zadnjeg čišćenja i iz naknadno prikupljenih obavještenja moglo se zaključiti da nije bilo neverovatno postojanje jedne razgranate ustaničke organizacije u zoni V. Bloke (UK—CH) — Sodražica (VH—CK) — Lož (UK—CF), s obe strane granice između divizije „Granatieri” i zone Logatec, organizacije za koju je izgledalo da vodi i potpomaže kriminalnu aktivnost oružanih bandi u čitavoj zoni južno od Borovnice.

Da bi se pristupilo hapšenju vođa organizacije, bilo je naređeno vršenje odgovarajućih operacija vojne policije.

Operacije koje su bile određene za 14 i 15 februar bile su — zbog slabe prohodnosti terena — odložene za 20 februar.

U njima su učestvovali: jedna grenadirski jedinica, jedna rušilačka četa, jedna jedinica iz IV bataljona crnih košulja i skijaši arm. korpusa.

Dana 22-og, pod tehničkim rukovodstvom poručnika kr. karabinjera Navarija i 15 mobilisanih kr. karabinjera jedinice su optereta lile naselja, navedena u prilogu 7, i počele vršiti predviđene pretrase i hapšenja.

Akcija je delimično bila osujećena zbog jedne neblagovremene samoinicijativne intervencije Javne bezbednosti.

Ipak je bilo moguće uhapsiti 9 teže kompromitovanih lica, prilitovati 5 rođaka opasnih odmetnika i zapleniti ratni materijal i hranu.

III

Zaključak

Ukupni rezultati operacija vide se iz priloga 8.

Ti rezultati su vrlo značajni ne samo zbog moralnog efekta kod stanovništva već naročito zbog materijalnog efekta.

Delimično uništenje bande i potpuno rasturanje njenih ostataka nesumnjivo su ponovo uzdigli naš prestiž i dobro stavili do znanja da je faza ubeđivanja odlučno ustupila mesto neumoljivoj represivnoj akciji protiv pripadnika partizanske organizacije u Sloveniji.

General armiskog korpusa,
komandant
— Mario Robotti —

**OBJAVA NEMAČKOG SEFA CIVILNE UPRAVE U DONJOJ
ŠTAJERSKOJ OD 6 MARTA 1942 GOD. O STRELJANJU DESET
TALACA POVODOM NAPADA NA DVOJICU NEMACKIH
VOJNIKA¹**

O B J A V A

28 februara i 4 marta 1942 dva pripadnika nemačke vojske napadnuta su i ranjena od komunističkih bandita.

6 marta 1942 u Mariboru su streljani sledeći komunistički razbojnici zbog učešća i potpomaganja naoružanih komunističkih bandi.

Blasius Röck, rod. 11 novembra 1914, student medine, u poslednje vreme u Šoštanju,

Albert Tschas, rod. 4 aprila 1907, ekonom i posednik pilane, Straže 2, kod Mislinja,

Josef Hanschitsch, rod. 18 septembra 1902. krojač u Gomilskom,

Otto Jemz, rod. 11 oktobra 1908, električar, Gornja Radgona,

Josef Jurcher, rod. 31 marta 1892, bivši žandarmerijski činovnik, Drešinja Vas,

Stanislaus Irschitz, rod. 24 marta 1909, suvlasnik trgovačke radnje, Straže 43, kod Mislinja,

Ludwig Tschater, rod. 17 avgusta 1918, rudar, Migojnica,

Franz Sawrl, rod. 28 januara 1921, student, Straže 21, kod Mislinja,

Adolf Petschetschnik, rod. 10 aprila 1903, stolar, Lukovica, kod Šoštanja,

Leopold Supantschitsch, rod. 5 oktobra 1910, elektromonter, Ojstriška Vas 19, kod Celja.

Maribor , 6 marta 1942

Šef civilne uprave
u Donjoj Štajerskoj

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani. 23 marta 1942 god. streljali su okupatori i sledeće drugove: Jožef Mam, Ivan Bizjak (Bisjak), Peter Sergan (Schergan), Franc Sunda (Schunda), Martin Zagošan (Sagoschan), Ivan Hanželič (Hanschelitsch), Ludvik Cop (Tschop), Emil Haložan (Haloschan), Hugo Kokalj (Kokal) i Cixil Gerjovič (Gerjowitsch).

**IZVEŠTAJ KOMANDANTA JEDANAESTOG ARMISKOG KOR-
PUSA OD 13 MARTA 1942 GOD. KOMANDI DRUGE ARMIJE O
GRAĐENJU ŽICANIH PREPREKA OKO LJUBLJANE, VRŠENJU
RACIJA U LJUBLJANI I NAPADU NA KOLONU ŠEFA ITALI-
JANSKE VOJNE MISIJE PRI VLADI NDH¹**

Telegram

Od komande XI armiskog koipusa V. p. 46, 13 marta 1942/XX
Komandi Druge armije

02/1737. Bilten o poznatim operacijama dana 13 marta.

Prvo. Spoljni pojas Ljubljane: Nastavljeno je sa radovima na postavljanju električnog osvetljenja, pojačanju položaja za oruđa i kompletiranju žičane prepreke².

Drugo. Jučerašnji opšti i leteći pretresi: južni deo grada Ljubljane; gostione i dućani nisu još pretraženi. Jedinice koje su sudelovale: Treći bataljon Prvog grenadirskog puka za zaprečavanje puteva, Prvi bataljon Prvog grenadirskog puka za kućne i leteće pretrese. Ukupno 4215 pritvorenih, od kojih 137 uhapšenih, među kojima 123 člana OF i 8 lica koja su htela izbeći pretres...

Treće. Specijalni pretresi: Prilikom upada radi zarobljavanja dvojice opasnih ustanika, primećenih da se kriju u dečjem vrtu u Trnovu, jedan od njih je pronađen u ugljarnici za centralno grejanje i uhapšen. Pošto je zatim pokušao da beži, dva vojnika su odmah otvorila vatru i ubila ga.

Četvrto. Razne vesti.

a) — Juče su vojnici koji su pratili voz iz Metlike uhapsili u Ljubljani jednog železničara koji je u blizini zahoda u kolima uzeo jedan paket sa publikacijama subverzivnog karaktera, koji je prethodno našao jedan vojnik i hotimično ga ostavio tamo gde je i bio da bi se pronašao krivac.

b) — Noćas, u blizini železničke pruge kod Mlačeva (VK—CZ, 100.000 karta Ljubljana), nepoznata su lica ispalila nekoliko hitaca iz puškomitraljeza, bez posledica. Pretpostavlja se da su ti hici bili namenjeni dvema lokomotivama koje su dolazile iz Ljubljane u pravcu Novog Mesta.

c) — Danas oko 16 sati, između Višnje Gore i Grosuplje, napadnuta su rafalima iz vatrenog oružja dva vojna automobila³ koja su išla iz Zagreba za Ljubljanu. Prema dosada primljenim vestima

¹ Dokument u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Vidi dok. br. 143.

³ Vidi dok. br. 27.

proizlazi da se u automobilima vozilo osoblje italijanske kr. misije u Zagrebu. U automobilu koji je bio na čelu, i koji je bio iznenada napadnut vatrom, poginuli su major Picchiato i karabinjer Mercurel.

Drugi automobil, u kojem se nalazio general Oxilia, uspeo je da se povuče u Višnju Goru. Naređeno je da se odmah uputi na lice mesta jedna četa crnih košulja iz Višnje Gore, jedna četa crnih košulja iz Grosuplja i jedna četa grenadira na kamionima iz Ljubljane, sa zadatkom da pronađu i unište ustanike, kao i da prate u Ljubljani generala Oxiliu, koji treba da produži za Rim. Naknadno ću dostaviti detaljnije vesti.

General **Robotti**

BR 149

IZVEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKE DIVIZIJE „GRANATIERI DI SARDEGNA" OD 19 MARTA 1942 GOD. KOMANDI JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA O ČIŠĆENJU ZONE MOKREC¹

B/4541/ op. protokola

V. p. 81, 19 marta 1942-XX
u 17 sati

KOMANDA PESADISKE DIVIZIJE „GRANATIERI DI SARDEGNA"

Odeljenje načelnika štaba

Otsek za operacije i službe

Predmet: Izveštaj

Komanda XI arm. korpusa			
Stab			
Operativno odeljenje			
Došlo	(20	3	42
Br. 24511	kat. M.		Kl. 12

KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA

Iz mnogobrojnih obaveštenja primljenih od 1. grenadirskög puka proizlazi:

Da je vršena, a delimično je još u toku, akcija čišćenja čitave zone brda Mokrec (karta 1:100.000 UM—CS), uprkos teškom terenu, koji je ispresecan, šumovit, pokriven visokim snegom.

—

¹ Dokumentat u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

U blizini lovačke kuće turjačkog grofa, na Mokrcu, došlo je do sukoba između izviđačke patrole IV bataljona crnih košulja i grupe ustanika 4 jačini od oko 20 ljudi". Naši gubici: jedan vodnik crnih košulja poginuo, kod neprijatelja: jedan ustanik ubijen. Zaplenjeno: jedan alpinski ranac sa mecima i vojnički jugoslovenski šinjel.

Spomenuta lovačka kuća je porušena, kao i kuće koje pripadaju pilani u naselju Zaga-Mokrec i naselje Sv. Marija na Kureščeku (osim crkve), pošto je utvrđeno da je grupa našla prošlih dana u tim mestima svoje utočište.

Svi muškarci pomenutih predela pritvoreni sa u cilju utvrđivanja.

Akcija izviđanja i čišćenja, koja ima za cilj da se otkriju i unište ustanici, nastavlja se.

Diviziski general,
komandant
(Taddeo Orlando)
Taddeo Orlando

(M. P.)

BR. 150

IZVEŠTAJ VISOKOG KOMESARA ZA LJUBLJANSKU POKRAJINU OD 24 MARTA 1942 GOD. MINISTARSTVU UNUTRAŠNJIH POSLOVA U RIMU O POLITIČKOJ SITUACIJI¹

Lični sekretarijat
501/2/pov.

Poverljivo
Dupli omot

Politička situacija.

24 mart 1942/XX

MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA
kabinet

Rim

GLAVNOJ UPRAVI JAVNE BEZBEDNOSTI

Rim

U vezi mog akta br. 476(7; pov. od 20 tekućeg po predmetu „cirkular 3 c”² komande 2 armije i današnjeg telegrama br. 498(2) pov., smatram da je nužno i potrebno javiti sledeće:

1) Sistem koji primenjuju vojne vlasti u cilju kažnjavanja ne-naoružanog seoskog stanovništva paljenjem sela, masovnim hapše-

¹ Vidi primedbu 2 uz dok. br. 37.

² KoDija originala u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

³ Vidi dok. br. 145.

njem sposobnih ljudi i pljenjenjem celokupne pokretne imovine, a da se u većini slučajeva nema nikakvih pozitivnih dokaza o krivici samog stanovništva, dao je i davaće sledeće rezultate:

a) Svi mladi ljudi teže da napuste sela i, da bi izbegli hapšenje i interniranje ili streljanje, sklanjaju se po šumama, gde mogu postati elementi, koji će biti spremni, hteli ili ne hteli, da se uključe u ustaničke grupe.

b) Stanovništvo, koje smatra da je nepravедno kažnjeno, postaje potpuno neprijateljski raspoloženo prema nama i pita se zašto vojne jedinice ne pokušaju da unište oružane ustaničke grupe već kažnjavaju stanovništvo.

2) Deputacije viđenih ljudi iz mesta gde vojne vlasti povlače svoje garnizone, uporno traže da mesta i dalje ostanu pod njihovom zaštitom, preklinjući da ih ne ostavljamo na milost i nemilost oružanih komunističkih grupa protiv kojih nemaju sredstava da se brane i što posle trpe od naših represalija.

Ovim se jasno pokazuje da samo stanovništvo nema ništa zajedničkog sa ustanicima, jer bi u tom slučaju sa zadovoljstvom gledalo povlačenje naših vojnih garnizona.

3) U vezi paljenja mesta, o čemu je javljeno u gore citiranom telegramu, prilažem izveštaj koji mi je podnio komesar Sreskog načelstva i slažem se u potpunosti sa njegovim pravilnim posmatranjem stvari.

4) Ja neosporno želim da sarađujem sa vojnim vlastima, ali sam ipak primoran da istaknem da Komanda 2 armije izdaje naređenja i postupa u ovoj Kraljevskoj provinciji kao da ima svu vlast „generalnog guvernera“, zaboravljajući da ovde postoji jedna politička vlast koja ima sva prava jedne vlade, zaboravljajući Kraljevski dekret od 3. maja o obrazovanju ove Provincije kao i Dučev dekret od 19. januara o saradnji između političkih i vojnih vlasti i, na kraju, uputstva koja je u tom pogledu izdala sama Komanda armije.

Ali i pored toga postoji činjenica da metodi koje primenjuju vojne vlasti pokazuju potpuno nepoznavanje situacije u ovoj pokrajini kao i potpuno pomanjkanje svakog političkog shvatanja.

Uzimam slobodu da ponovno napomenem da se po mom mišljenju zaštita javnog reda u ovoj Provinciji treba vršiti na sledeći način:

a) stalnim nadgledanjem granica;

b) održavanjem garnizona koji već postoje u centrima pokrajine;

c) gonjenjem oružanih grupa za koje sada proizlazi da ne prelaze ukupnu jačinu od 500 ljudi;

d) uništenjem istih grupa putem čišćenja, ne čekajući da se reaguje samo u slučaju njihovih napada, kada je vrlo teško da naše protivdejstvo može postići konkretne rezultate:

e) vodenjem jednog „bezobzirnog gerilskog rata“ tj. boreći se protiv ustanika njihovim vlastitim sistemom.

5) Vojna vlast je nastojala da potpuno preuzme na sebe zaštitu javnog reda na teritoriji pokrajine. Dokumentima je potvrđeno da se od dana kada je preuzela tu zaštitu, situacija pogoršala zbog metoda koji je primenjivala i sve više će se pogoršavati ako vojna vlast bude i dalje nastavila da vrši počinjene greške.

6) Razmatranjem gornjega postaju očigledne sve teškoće koje se pojavljuju u upravljanju Provincijom, kao i ozbiljan odraz pomenutih metoda ne samo na politički, već takođe i na ekonomski i administrativni život iste Provincije³.

1 prilog

Visoki komesar:
(Emilio Grazioli)

* Nesuglasice između pretstavnika italijanskih civilnih i vojnih vlasti u pogledu metoda održavanja „javnog reda“ protežu se od 1941 godine. Pošto su bili u nemogućnosti da zaustave nezadrživo jačanje Narodnooslobodilačkog pokreta slovenačkog naroda, oni se uzajamno okrivljuju ukazujući na „greške“, ali su saglasni u tome da italijanska okupaciona vlast treba svim sredstvima da uništi Narodnooslobodilački pokret

Takav teror, koji oštro kritikuje u svom izveštaju, prvi je uveo sam Grazioli za vreme svoje neograničene vlasti u Ljubljanskoj pokrajini.

DOV. 7-12

Br. 18/15 pov. prot. Vojna pošta 46, 28 mart 1942-XX
Odgovor na akt br. 6/376 pov. od 23 tekućeg
Predmet: Politička situacija u Ljubljani

U operacijama za razoružanje stanovništva Ljubljane-, koje su vršile trupe divizije „Granatieri di Sardegna“, učestvovala su 61 i 62 mešovita sekcija kr. karabinjera iste divizije kao i jedna formacijska sekcija jačine 60 ljudi uzetih iz 209, 210 i 375 sekcije koje su na službi u Glavnom stanu ovog armiskog korpusa, a čija je komanda poverena poručniku g. Mariju Rossiju.

Tim jedinicama bilo je stavljeno u zadatak da primaju i čuvaju u naročitim prostorijama kasarne Vittorio Emanuele III — upotrebljenim za privremeni zatvor — sva lica uhapšena iz specifičnih razloga, kao i zaplenjeni materijal.

Kapetanu g. Vitu Guarigliu, komandantu kr. karabinjera gore pomenute grenadirske divizije, bilo je stavljeno u zadatak da preko konfidenata dozna za sve Slovence koji su na bilo kakav način vršili neprijateljsku aktivnost. Uhapšena lica, koja su u razne kasarne malo po malo pristizala na stotine i stotine, morala su prolaziti ispred nekolicine karabinjera i, dok je jedan od njih, koji govori slovenački, tražio lične isprave, konfidenti, obučeni u uniforme i na zgodan način izmešani sa drugim vojnicima, pokazivali su osobe odgovorne za neprijateljsku i kriminalnu aktivnost.

Pored toga su pripadnici mobilisanih karabinjera hapsili još mnoge Slovence okrivljene za prevratničku aktivnost, vršeći takođe i odgovarajuće pretrese po stanovima.

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

¹ Vidi dok. br. 143 i 148.

Zbog velikog broja prepoznatih osoba za čije su čuvanje morali biti upotrebljeni svi raspoloživi karabinjeri, pojačani grenadirskim vodovima, i pošto su se, kao što je već javljeno, morala vršiti mnoga pojedinačna hapšenja i odgovarajući kućni pretresi, a takođe i popunjavati spiskovi za oko dve hiljade osoba koje su dosad upućene u koncentracione logore, mobilisani karabinjeri zaista nisu mogli primiti na sebe još i druge zadatke.

U pogledu toga, dužnost mi je da javim da su se svi karabinjeri, bez razlike, prilikom vršenja raznih službi, zalagali na načisto dostojan pohvale i da je, zahvaljujući njihovom požrtvovanju i odličnom osećaju dužnosti, bilo moguće izvršiti sve mnogostruke zadatke više nego nesrazmerne s obzirom na mogućnosti samo tri sekcije — a da se pritom nije desila ni najmanja nezgoda . . .

Komandant kr. karabinjera,
p. pukovnik
— Luigi Brucchiatti —
(paraf)

BR. 152

OBJAVA NEMAČKOG GENERALLAJTNANTA RÖSENER-A OD
31 MARTA 1942 GOD. O STRELJANJU DVADESET TALACA U
BEGUNJAMA¹

O B J A V A

U poslednje vreme komunistički banditi izvršili su ponovo više prepada. U više slučajeva, upotrebom sile i pod pretnjom smrtno kazne, pljačkane su životne namirnice, stoka, odelo itd.

Banditi su ubili:

Mezek-a Franca, koji je stanovao u Knapama br. 2,

Zidoven-a Franca, koji je stanovao u Slatini br. 14, i

Dolenc-a Josifa, koji je stanovao u Gabrškoj Gori.

Ubijeni su ostavili iza sebe više nezbrinute dece, i dosad se ni u kom slučaju nisu politički isticali.

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani. Prema sačuvanim podacima (objave okupatorskih vlasti o streljanju) okupatori su u februaru i martu 1942 god. izvršili još i ova streljanja:

12 februara 1942 god.: Ivan Zabnikar, Ernst Pečnik. Alojz Gracar, Ivan Tolar. Jožef Križnar. Franc Luks. Andrej Lindov, Ivan Mrak. Maks Rabič. Kristijan Račen, Ivan Skumavč. Franc Skumavč, Jemej Kobilšek, Jakob Logar. Miha Presel i Jožef Noč.

2 marta 1942 god.: Jožef Rosmann. Jožef Seško, Franc Logar, Andrej Miklavčič, Anton Berčič, Gregor Jelene. Stanislav Rant, Peter Markovič (Markowitz). Milan Košenina i Filip Krašna.

U cilju odmazde streljani su 31. III. 1942 u kaznenom zavodu u Begunjama dole navedeni komunistički razbojnici, koji su bili članovi komunističkih bandi, učestvovali u mnogobrojnim razbojništvima i ubistvima, koji su, dalje, kao članovi OF (slovenačke Osvobodilne fronte), učestvovali na sastancima i sednicama na kojima je raspravljano o delima sabotaže i ubistvima, i koji su, na kraju, kao kuriri, stajali u vezi sa bandama, ovima prenosili izveštaje i snabdevali ih namirnicama, odnosno privodili istima nove članove bandi. To su:

1. Pipan Johann,	rođen	26. 12. 1899,
2. Zlate Johann,	„	10. 12. 1914,
3. Grum Andreas,	„	16. 10. 1923.
4. Brajc Franz,	„	9. 12. 1914,
5. Benčan Viktor,	„	10. 9. 1903,
6. Herzog Josef,	„	4. 2. 1914,
7. Pfeiffer Franz,	„	7. 2. 1894,
8. Fojkar Anton,	„	18. 10. 1908,
9. Tomasin Johann,	„	23. 11. 1884,
10. Ažmann Mirko,	„	23. 3. 1922,
11. Sušnik Johann,	„	21. 6. 1910,
12. Znidar Johann,	„	30. 12. 1920,
13. Znidar Josef,	„	13. 1. 1918,
14. Zupan Peter,	„	22. 2. 1913,
15. Čarman Slavko,	„	3. 6. 1920,
16. Eržen Stefan,	„	16. 9. 1917,
17. Brežar Karl,	„	22. 12. 1921,
18. Benedičič Stefan,	„	26. 12. 1907,
19. Koblar Franz,	„	19. 12. 1889,
20. Bizjak Franz,	„	12. 9. 1903,
21. Aljančič Gottfried,	„	7. 11. 1910,
22. Kukovič Martin,	„	5. 11. 1911,
23. Zirovnik Johann,	„	31. 10. 1913,
24. Poljanec Johann.	„	26. 8. 1906,
25. Seijak Luzian,	„	21. 6. 1910,
26. Dolenc Philipp,	„	27. 4. 1906,
27. Jereb Josef,	„	27. 4. 1915,
28. Čebelnik Emil,	„	9. 2. 1902,
29. Rožmann Johann,	„	29. 8. 1902.

Sem toga, u vremenu od 20 do 27.11.1942, u oblasti Škofje Loke, nemačka policija je uništila dve bande². Iz jedne bande streljano je 5 bandita, više njih je zarobljeno, a veći broj je delimično teže ranjen.

¹ U martu 1942 god. nalazi se štab Cankarevog bataljona kod svoje Selške čete. Na putu iz Selške Doline za Jelovicu, četa se zadržala nekoliko dana u Huječevju, kod Planice, blizu Crngroba. 27 marta 1942 god., Nemci su četu. koju je neki izdajnik prokazao, opkolili sa više od

Iz druge bande streljano je 19 bandita. Ove bande su u posled -
nje vreme izvršile mnogobrojna razbojništva i ubistva, te su tako
izvršioci dela dobili svoju zasluženu kaznu.

Viši SS i policiski komandant u
XVIII vojnoj oblasti, potpisao
Rösener
SS grupenfirer i general-
lajtnant policije

BR. 153

OBJAVA NEMACKOG ŠEFA CIVILNE UPRAVE U DONJOJ
ŠTAJERSKOJ OD 3 APRILA 1942 GOD. O STRELJANJU TRI-
DESET TALACA U MARIBORU¹

O B J A V A

U noći 3 aprila 1942 komunističke bande su napale i ubile, na
kukavički način, 3 rodoljubiva Donjoštajerca, među kojima 2 žene.

3 aprila 1942 u Mariboru su streljani sledeći komunistički
teroristi:

Franz Mrawliak, rođ. 2 avgusta 1917, trgovac, Šoštanj,
Johann Mutz, rođ. 24 juna 1917, bravarski pomoćnik, Ruše
br. 152, kod Maribora,

Franz Pachor, rođ. 17 januara 1919, časovničarski pomoćnik,
Mozirje br. 13, okrug Celje,

Felix Kotzian, rođ. 9 juna 1911, krojački pomoćnik, Grabe br. 36.
okrug Ptuj,

Franz Oreschnik, rođ. 30 marta 1900, pomoćni radnik, Godeninci
br. 42, opština Središče, okrug Ptuj.

1000 vojnika. Ceta je izdržala borbu dva sata, povlačeći se prema vrhu
brda. Nemci su imali prilično mrtvih, a partizani pet žrtava. Da se
izbave iz teške situacije, a i borcima je već ponestalo municije, ko-
manda je odlučila da se probiju jurišem. Proboj je uspeo. Prilikom
juriša i u borbi poginulo je 15 najboljih boraca, među kojima narodni
heroj Stane Zagar, član Glavnog štaba slovenačkih partizanskih odreda
(podaci: „Borec“ 1942, br. 3, str. 77).

Pomenuta druga grupa jeste neka manja grupa Poljanske čete, u
Poljanskoj Dolini, koja je, takode usled izdajstva, pretrpela nekoliko
gubitaka.

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

U Štajerskoj su 30 marta streljani i sledeći drugovi: Leopold Berce
(Berze), rudarski inženjer, Jernej Kajtner (Keitner), Jožef Fluks, Franc
Umek, Ivan Hanželič (Hanschelitsch), Karei Kanič (Kanitsch), Roman
Binder, Edvard Buhmajster (Buchmeister), Johan Vranjek (Vraniek) i
Stanislav Husu.

Johann Nemetz, rođ. 22. novembra 1912, bivši jugoslovenski žandarm, Cven br. 4, kod Ljutomera,

Fortunat Tertsche, rođ. 3. jula 1903, zemljoradnik, Št. Florian br. 2, opština Šoštanj,

Ludwig Wegl, rođ. 28. aprila 1893, limarski pomoćnik, Kaplja Vas br. 29, opština St. Pavel, okrug Celje,

Valentin Mastnak, rođ. 5. februara 1898, zemljoradnik, Sv. Miklavž br. 4, opština Pondor, okrug Celje,

Franz Lontschar, rođ. 25. januara 1893, poljoprivredni radnik Sv. Miklavž br. 8, opština Pondor,

Franz Juchart, rođ. 21. februara 1911, sin posednika, Orla Vas br. 12, opština Bräslavče, okrug Celje,

Boris Petsche, rođ. 27. maja 1924, student, Maribor, Nagy;eva ulica 18.

Ferdinand Schketa, rođ. 13. maja 1889, zemljoradnik, Orla Vas br. 12, kod Braslovče, okrug Celje,

Johann Glinschek, rođ. 8. marta 1923, student, Maribor, Gornja gospodska ulica 18,

Lukas Stergar, rođ. 13. oktobra 1890, tesar, Straže br. 8 okrug Celje,

Rudolf Ploch, rođ. 12. aprila 1895, mlinarski pomoćnik, Središče br. 147, okrug Ptuj.

Emil Pawlitsch, rođ. 9. marta 1916, nameštenik, Maribor, Andreas-Hofergasse br. 9.

Franz Ornik, rođ. 25. oktobra 1919, student teologije, Maina br. 13, okrug Ptuj,

Josef Naprudnik, rođ. 12. avgusta 1923, sin posednika, Griže br. 23, okrug Celje,

Albert Wogrinetz, rođ. 27. marta 1904, kazandžija, Maribor-Studenci, Werksteihenstrasse br. 6,

Johann Jilemnitzky, rođ. 16. maja 1914, mehaničar, Maribor, Lendgasse br. 4.

Friedrich Potekew, rođ. 16. septembra 1915. rudar, Trbovlje-Loke br. 478,

Johann Prosenz, rođ. 24. oktobra 1909, trgovački putnik, Trbovlje br. 82,

Ludwig Achtig, rođ. 3. avgusta 1914, opštinski nameštenik, Griže br. 84, okrug Celje,

Anton Stampar, rođ. 30. decembra 1907, šef saobraćaja, Središče br. 39, okrug Ptuj,

Blasius Matko, rođ. 30. januara 1939, zemljoradnik, Dobrovlje br. 29, okrug Celje,

Josef Knifitsch, rođ. 1. oktobra 1898, trgovac, Ruše br. 183, okrug Maribor,

Blasius VViget, rođ. 25. februara 1925, mesar. Ruše br. 154, okrug Maribor,

Franz Pirz, rođ. 1. januara 1925. frizerski učenik, Trbovlje-Loke
br. 506,
W Albin Tschater, rođ. 3. februara - 1916, rudar, Griže br. 1, opština
gt Pavel, okrug Celje.
Maribor, 3. aprila 1942

**Šef civilne uprave u Donjoj
Štajerskoj**

BR. 154

**IZVEŠTAJ KOMANDE TRŠČANSKE GRUPE KARABINJERA OD
5 APRILA 1942. GOD. O PARTIZANSKIM NAPADIMA NA ITALI-
JANSKE OFICIRE KOD AMBROŽIČA, BLIZU KOŠANE¹**

p0v. 7—12 Teritorijalna legija kraljevskih karabinjera
r 25 u Trstu
Trščanska grupa

Br. 60/250 div. prot. Poverljivo.

Predmet: Šifrirani telegram Trst, 5. aprila 1942-XX

»"Ministarstvu unutrašnjih poslova	Rim
Glavnoj inspekciji za ratnu službu	Rim
' Glavnoj komandi kr. karabinjera	Rim
[Kraljevskoj prefekturi	Trst
Komandi divizije kr. karabinjera „Postrengo"	Milano
Komandi Druge brigade kr. karabinjera	Milano
E Komandi vojne zone	Trst
r Kraljevskoj kvesturi	Trst
i na znanje:	
F Komandi kr. karabinjera Druge armije	V. P. 10
E Komandi grupe kr. karabinjera	Ljubljana
k Komandi grupe kr. karabinjera	Rijeka
r Komandi grupe kr. karabinjera	Gorica
r. Komandi grupe kr. karabinjera	Pula
Komandi kr. karabinjera	.Sušak
Komandi kr. karabinjera XI arm. korpusa	V. P. 46
¹ Komandi čete kr. karabinjera	Postojna
, 4. aprila 1942., oko 15 časova, u mestu Ambrožič kod Košane	
(Trst), rezervni poručnik Žani Giacomo, sin Fausta i Icoli Angele,	

f ¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

rođen 24 maja 1882 u Ponte Vico (Brescia), oženjen, privremeni komandir čete u Postojni, zajedno sa brigadirom pešakom Londei Giuseppom, sinom Pietra i Calozzi Giovane, rođenim 15 februara 1905 u Verbaniji (Pesaro), oženjenim, komandirom stanice u Košani, i sa još dva karabinjera iz iste stanice, vraćajući se iz Suhor.a i Ostrožnoga Brda, gde su vršili istragu povodom otmice poreskog činovnika iz Postojne (koju su izvršile poznate oružane bande), u momentu kad su stigli do službenih kola koja su čuvala druga dva karabinjera, pali su u zasedu² koju im je postavilo 20 ustanika. Oficir, podoficir i 4 karabinjera energično su reagovali, zametnuvši vatreni sukob, u kome su poručnik Zani i brigadir Londei bili ubijeni.

Preostali vojnici su se i dalje borili, sve do prekida dodira sa ustanicima, koji su, koristeći teren, uspeali da umaknu tako da ih nisu mogli pronaći ni prilikom nasilnog izviđanja koje su vršile granična milicija i trupe obližnjih garnizona, na vreme obaveštene od strane dvojice preostalih karabinjera koji su stigli u mesto 20 minuta kasnije.

I dalje se vrše nasilna izviđanja uz učešće trupa ostalih rodova oružja, pod upravom funkcionera Glavnog inspektorata za ratne službe. Major Jacchi.—

Komandant grupe
(M. P.) major
— Amedeo Jacchi —
A. Jacchi

¹ 31 marta 1942 god., kod Suhorja blizu Košane, Pivčanska četa je likvidirala fašistu C. Mecozzi-a, poreskog egzekutora. 4 aprila, nekoliko partizana iz iste čete napalo je italijanske oficire koji su vršili istragu.

**ZAPOVEST ZANDARMERISKOG NACELSTVA U KRANJU OD
9 APRILA 1942 GOD. POVODOM NAPADA NA GRANIČNU
STRAŽU U ŠT. OŽBALTU¹**

**ZANDARMERISKO NACELSTVO
KRANJ**

Kranj, 9 aprila 1942 godine.

ZAPOVEST NAČELSTVA BR. 10

1) Prepad na graničnu stražu St. Ožbalt, srez Kamnik.

6 IV 1942, u 22 časa i 15 minuta, izvršen je napad na graničnu stražu St. Ožbalt². Tom prilikom uzete su 2 austriske neprepravljene kratke puške, 3 zelena šinjela, jedan stari austriski šinjel, jedan kućni kaput i jedna zelena bluza. Stražara je zapaljena. **Zandarmi** su se za vreme prepada nalazili van stražare. Mora se računati s tim da će banditi, prerušeni u uniforme nemačke policije, pokušati da vrše zločine. S ovim treba upoznati funkcionere partije korušskog „Volksbunda“ i opštinske komesare.

2) Mere bezbednosti.

Hitno!

Veza: Rešenje komandanta žandarmerije u Celovcu br. 1184/42 od 3 IV 1942 god.

Komandant mi je strogo zamerio zbog sporog izvršenja mera bezbednosti. S obzirom na napad na graničnu stražu St. Ožbalt, upozoravam komandire straža da su odgovorni za to, da sa svom ozbiljnošću preduzmu sve mere bezbednosti i da ih odmah okončaju. Otsada ću komandire, ma na kom službenom položaju se oni nalazili, najstrože kažnjavati za svaki utvrđeni propust u preduzimanju važnih mera bezbednosti.

Naročito skrećem pažnju da se dobro obezbede i prozori na gornjim spratovima. Rešetke na prozorima treba pregledati i proventi da li je onemogućeno svako provlačenje kroz njih.

U mere bezbednosti spada takođe i ispravno zamračenje.

Lica u slabo zamračenim ili uopšte nezamračenim prostorijama služe kao dobre mete.

Razumljivo je samo po sebi, da se u dane u kojima se u većoj meri računa sa mogućnošću prepada izbegava svaki nepotrební službeni boravak van kasarne posle pada mraka. Sa večerom u gostionicama treba po mogućstvu završiti pre pada mraka i na večeri se zadržati što kraće vreme.

¹ Original u Muzeju narodnog oslobođenja u Ljubljani (XXVII/4, fase. 2, mapa 1).

² Akciju na St. Ožbalt je izvršila patrola Kamničke čete pod komandom Matije Blejca (vidi dok. br. 69).

4) Naziv „partizani“.

Da se terorističkim akcijama bandita ne bi dao izgled neke vrste herojske borbe, načelno ne treba ni govoriti ni pisati o „partizanima“ već samo o bandama i slično.

Potpis: (nečitak)
Zandarmer, kapetan

BR. 156

OBJAVA ŠEFA CIVILNE UPRAVE ZA DONJU ŠTAJERSKU OD
11 APRILA 1942 GOD. O STRELJANJU TRIDESET TALACA
U MARIBORU¹

O B J A V A

U noći na 11 april 1942 komunističke bande izvršile su razbojnička dela i pritom, na podmukli način, ubile tri radnika koji su, verni svojoj domovini, vršili svoju dužnost.

Zbog učestvovanja i potpomaganja naoružanih komunističkih bandi streljani su 11 aprila 1942 sledeći zločinci:

Heinrich Pogatschnig, rod. 9 jula 1882, fabrikant, Ruše br. 176, okrug Maribor,

Dr Josef Potrata, rod. 25 avgusta 1900, lekar, Griže br. 47, okrug Celje,

Ing. Wladimir Jan, rod. 11 jula 1912, rudarski inženjer, Trbovlje-Loke br. 13, okrug Trbovlje,

Albert Ribisel, rod. 4 jula 1910, bivši jugoslov. policiski činovnik, Maribor,

Johann Konhaisler, rod. 1 maja 1923, rudarski radnik, Maribor,

Ignaz Hriberschek, rod. 31 oktobra 1912, rudarski radnik, Migojnica br. 96, okrug Celje,

Matthias Weselko, rod. 14 decembra 1919, stolarski pomoćnik Središče br. 52, okrug Ptuj,

Konrad Bogdan, rod. 28 januara 1914, bravarski pomoćnik, Središče br. 234, okrug Ptuj,

Josef Pirtoschek, rod. 20 marta 1879, bivši finansiski činovnik, Straže-Valdek br. 6, okrug Maribor,

¹ Original, na nemačkom jeziku, u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

7 aprila 1942 god., u Štajerskoj, Nemci su kao taoce streijali i sledeća lica: Franc Stare, Franc Kugonič (Kugonitsch), Ivan Ahac (Achatz), Jožef Sternad, Teodor Klemenc, Ivan Oštir (Oschtir), Konrad Cernec (Tschernetz), Ivan Skornšek (Skornscheck), Anton Kregar i Rafael Petrič (Petritsch).

Soran Eigner, rođ. 12 februara 1921, elektro-mehaničar, Ruše br. 80, okrug Maribor,

Robert Schiander, rođ. 19 januara 1917, obučarski pomoćnik, Kaplja Vas br. 30, opština Pondor, okrug Celje,

Johann Skale, rođ. 13 decembra 1918, keiner, Maribor, Wieland-gasse br. 14,

Alexander Skerlak, rođ. 8 marta 1922, keiner, Maribor, Luterova ulica br. 7,

Ignaz Petek, rođ. 11 aprila 1905, železnički nameštenik, nestalnog boravka,

Franz Juriashewitz. rođ. 1 decembra 1906, opštinski sekretar, Središče br. 221, okrug Ptuj,

Franz Godetz, rođ. 14 februara 1903, mašinovođa, Sv. Pongrac br. 41, okrug Trbovlje,

Julius Betschela, rođ. 24 oktobra 1921, student, Ruše br. 156, okrug Maribor,

Ignaz Borko, rođ. 28 jula 1918. zemljoradnik, Lača Vas br. 3, okrug Ptuj,

Martin Jeschownik, rođ. 6 novembra 1894, posednik. Plešivec br. 17, opština Velenje, okrug Celje,

Anton Jagritsch, rođ. 27 maja 1911, kovački pomoćnik, Griže br. 42, okrug Celje,

Nikodemus Koschenina, rođ. 12 septembra 1923, pisar, Ruše, okrug Maribor,

Karl Antloga, rođ. 16 oktobra 1913. sin posednika, Dobrina, okrug Celje,

Bartholomeus Wontschina, rođ. 12 avgusta 1894, livac u Celju. Trnovlje br. 147,

Josef Philipitsch, rođ. 3 marta 1914, trgovački nameštenik Grabe br. 42, opština Središče, okrug Ptuj,

Anton Miklautz, rođ. 1 marta 1881, posednik, Mozirje br. 13. okrug Celje,

Martin Oroschen, rođ. 8 novembra 1903, privrednik, Sv. Stefan kod Hrastnika, okrug Trbovlje.

Fridrich Malis, rođ. 22 aprila 1917, rudarski radnik, Migojnica br. 42, okrug Celje,

Cyrill Deschelak, rođ. 3 jula 1916, kovački pomoćnik, Maribor, Urbanova ulica br. 6,

Alois Supanz, rođ. 1899, rudarski radnik, Migojnica br. 30, okrug Celje,

Georg Kraschowetz, rođ. 7 oktobra 1912, trgovac. Žalec, okrug Celje.

Maribor, 11 aprila 1942

Šef civilne uprave
u Donjoj Štajerskoj

IZVEŠTAJ ZANDARMERISKE STANICE U BEGUNJAMA OD
14 APRILA 1942 GOD. ŽANDARMERISKOM OKRUGU U RADOV-
LJICI O MANIFESTACIJAMA SLOVENAČKOG STANOVNIŠTVA
NA OKUPATORSKOM GUBILIŠTU U DRAGI, U GORENJSKOJ¹

ZANDARMERISKA STANICA BEGUNJE,
OKRUG RADOVLJICA — KORUŠKA

Begunje, 14 aprila 1942 godine

Br. 326

ŽANDARMERISKOM OKRUGU

u Radovljici.

Predmet: Civilna lica obilaze
gubilište u dolini Drage

Izveštavaju da je na gubilištu u dolini Drage dosada sahranjeno 152 pogubljena člana bandi². U početku obilazili su ove grobove samo pojedini srodnici pogubljenih, a delimično takođe i lica koja bi slučajno došla u dolinu Drage. U poslednje pak vreme, posle svakog pogubljenja, a uglavnom nedeljom i praznikom, pojavljuju se na gubilištu čitavi karavani iz raznih delova Gorenjske, polažu vence i cveće na grobove i tamo pale svece. Tako isto, na grobovima su pronađene pojedine cedulje sa natpisom, kao: Pozdrav Joži itd.

U dolini Drage, oko IV2 km severno od gubilišta, koje se nalazi jedva 10 koraka pored puta, nalazi se smučarska kuća koja je otvorena leti i zimi. Drag,a je od vajkada bila za okolinu lepo izletničko mesto, i sa dolaskom toplijeg godišnjeg doba može se očekivati da će izleti u ovu dolinu biti sve češći. Zbog toga dolinu Drage posećuju većinom lica koja nisu srodnici pogubljenih. Sva ova lica koja u dolinu Drage dolaze samo radi izleta — obilaziće uvek i gubilište, odnosno grobove pogubljenih, svaki put kada budu došli u tu dolinu.

Komandir žandarmeriske stanice
(potpis nečitljiv)

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani (XXVII-fasc. 2, mapa 1).

* Iz gestapovske mučionioe slovenačkog naroda u Begunjama, skoro svakodnevno, nemački okupatori su odvozili taoce i masovno ih stregali na pomenutom gubilištu. O pojedinim streljanjima slovenačkih boraca za slobodu izdavali su letke, u kojima su obaveštavali stanovništvo o broju ubijenih talaca i zašto su ih streljali. Posle oslobođenja u Begunjama uređen je muzej i podignut lep spomenik na gubilištu u Dragi.

OBJAVA NEMAČKOG GENERALLAJTNANTA RÖSENER-A OD
17 APRILA 1942 GOD. O STRELJANJU PEDESET TALACA U
BEGUNJAMA¹

O B J A V A

U noći na 16 IV 1942² jedna komunistička banda prodrla je u selo Zgornji Brnik kod Cerklja i ubila iz zasjede 3 pripadnika nemačke oružane sile i 2 Slovenca³.

17 IV 1942 pretседnika opštine Jesenice⁴ Karla Luckmann-a i folksdojčera Jokelja Andreas-a iz Koroške Bele ubili su komunisti iz zasede.

Kao prve mere odmazde streljani su dole navedeni komunisti:

1 Bernik Stanislaus, rođ. 7 XI 1913, sa stanom u Tržiču, Valvasorstrasse br. 13,

2 Dolinar Franz, rođ. 4 X 1903, sa stanom u Tržiču, Ulrich — Huttengasse br. 18,

¹ Original, na slovenačkom i nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

Pošto Redakcija nije u mogućnosti da objavi sva dokumenta o streljanju talaca, ona daje, ovom prilikom, imena talaca streljanih 16 maja 1942 u Gorenjskoj, povodom napada na tri izdajnika: Jožef Cvar, Albert Vergi, Ivan Vergi, Jožef Papier, Ivan Papier, Alojz Debeljak, Oton Bergant, Ivan Ivankovič, Andrej Aleš, Anton Lužnar, Anton Župan. Ivan Pukmajster (Puckmeister), Jožef Lazar, Ivan Lazar, Jemej Lazar, Pavel Ganter, Jožef Vraničar (Vranitschar), Danijel Reječ, Stanislav Srnid i Ladislav Smuk.

² Datum akcije ne slaže se sa izveštajem nemačkog žandarmeriskog poglavarstva Kranj od 15 aprila 1942 god. (Muzej narodnog oslobođenja, XXVII-3, fase. 2/1) koji navodi da je akcija bila izvršena 14 aprila u 21 čas.

³ Akciju je izvršila Kokrška četa u noći 14/15 IV. Kokrška četa je organizovana, na inicijativu partiske organizacije u Senčurju, krajem decembra 1941 god. i u prvoj polovini januara 1942 godine. Sačinjavali su je meštani iz Voglja, Senčurja i okoline. Većinom se nalazila na padinama planine Krvavec. 22 marta četi se priključila grupa od 8 boraca koja je sredinom januara otišla iz Cankarevog bataljona preko Save i logorovala u Udinom Borštu, između Nakla i Golnika. Posle spajanja obeju grupa početkom aprila 1942 god., Kokrška četa brojala je 52 borca sa 3 puškomitraljeza, dok su ostali borci bili naoružani puškama. Komandir čete bio je Lojze Hrovat, politički komesar Anton Štefe-Kostja. Cetu su 16 aprila 1942 u Udinom Borštu napali Nemci. Tom prilikom razbila se na tri grupe. Skupina od 13 boraca bila je uništena u jami, blizu Okroglog (vidi dok. br. 76), a skupina od 5 boraca prilikom nemačkog napada 16 aprila; ostali, pod komandom Franca Siška, činili su i dalje Kokršku četetu. Kad se formirao Kokrški odred, početkom juna 1942, četa je bila jezgro njegovog Drugog bataljona (podaci: Vinko Hafner, Ivan Bertoneclj i Franc Stefe).

⁴ Vidi dok. br. 161.

3 Mahne Johann, rođ. 28 III 1910, sa stanom u Dolini kod Tržiča br. 138,

4 Maurič Vladislav, rođ. 24 X 1915, sa stanom u Tržiču, Quellenweg br. 8,

5 Žarmann Franz, rođ. 29 I 1907, sa stanom u Tržiču, Neuhausgasse br. 13,

6 Ster Josef, rođ. 26 I 1898, sa stanom u Tržiču, Krainburgerstrasse br. 98,

7 Arhar Johann, rođ. 9 I 1912, sa stanom Svetje br. 42,

8 Jezeršek Pauf, rođ. 8 I 1922, sa stanom u Kranju, am Hang br. 85,

9 Golob Peter, rođ. 27 II 1878, sa stanom u Praprotnu br. 6.

10 Markič Leopold, rođ. 29 VIII 1904, sa stanom u Suhoj,

11 Strehovec Johann, rođ. 21 I 1919, sa stanom u Falkendorfu br. 115,

12 Strsiž Johann, rođ. 6 V 1922, sa stanom u Hotovljama br. 25,

13 Konschek Johann, rođ. 20 II 1920, sa stanom u Ljubljani,

14 Kutin Andreas, rođ. 11 XI 1909, sa stanom u Stražišču br. 212,

15 Godez Thomas, rođ. 15 XII 1905, sa stanom u Bohinjskoj Bistrici br. 117,

16 Pestotnik Michael, rođ. 27 IX 1903, sa stanom u Koštanju,

17 Benedik Franz, rođ. 30 XI 1885, sa stanom u Stražišču br. 160,

18 Zvab Rado, rođ. 8 VIII 1922, sa stanom u Stražišču br. 277,

19 Rakovec Alois, rođ. 19 VI 1899, sa stanom u Struževu br. 8,

20 Jahn Marjan, rođ. 22 I 1922, sa stanom u Kranju, am Hang br. 135,

21 Reteli Anton, rođ. 14 V 1913, sa stanom u Kranju, Felsendorf,

22 Ert Johann, rođ. 22 X 1919, sa stanom u Kranju, am Strand br. 4,

23 Zlatnar Milan, rođ. 20 XI 1912, sa stanom u Stražišču br. 140,

24 Gross August, rođ. 20 VIII 1914, sa stanom u Kokrici br. 57,

25 Dolenc Ciril, rođ. 2 VII 1903, sa stanom u Orehku br. 18,

26 Šifrer Anton, rođ. 8 VI 1911, sa stanom u Zabnici br. 42,

27 Kovač Franz, rođ. 19 X 1911, sa stanom u Zgornjim Pirničama br. 133,

28 Bergant Ludwig, rođ. 14 VIII 1906, sa stanom u Seničici br. 4,

29 Jenko Franz, rođ. 29 I 1922, sa stanom u Falkendorfu 28,

30 Pestotnik Josef, rođ. 11 III 1911, sa stanom u Koštanju,

31 Vranka Căcilia, rođ. 29 XI 1921, sa stanom u Koštanju br. 5.

32 Barteli Johann, rođ. 9 IX 1914, Kranj, sa stanom Geller.felserstrasse br. 22,

33 Pajer Slavko, rođ. 21 XI 1918, sa stanom u Šenčurju br. 173

⁵ Redakcija nije mogla utvrditi koje naselje nemački okupator naziva ovim imenom.

Bekanntmachung

In der Nacht vom 15. 4. 1942, durch eine kommunistische Bande in der Ortschaft Osenitz bei Zwickau und umwohnende bei dem Generalstab 3. Kavallerie der deutschen Wehrmacht und 2. Division.
Am 17. 4. 1942 werden die Bürgermeister von Auma, **Karl LUCKMANN**, und der Volksbeauftragte **JOSEF Andreas** aus Auma verhaftet. Am 17. 4. 1942 werden die Bürgermeister von Auma, **Karl LUCKMANN**, und der Volksbeauftragte **JOSEF Andreas** aus Auma verhaftet. Am 17. 4. 1942 werden die Bürgermeister von Auma, **Karl LUCKMANN**, und der Volksbeauftragte **JOSEF Andreas** aus Auma verhaftet.

Als einzige Verhaftungsgefangenen wurden die nachfolgend aufgeführten Kommunisten erschossen:

1. BEHNKE Stanislaus, 7. 11. 1913 geboren, Neumarkt, Vetsch-von-Hesse 48 wohnhaft
2. DEJANAH Franz, 1. 10. 1903 geboren, Neumarkt, Hirsch-Hofmann 10 wohnhaft
3. MAHNE Johann, 28. 5. 1910 geboren, Döbeln Nr. 159 im Nitterweil wohnhaft
4. MAHNE Stanislaus, 24. 10. 1910 geboren, Neumarkt, Qualitzweg 3 wohnhaft
5. ZADMANH Franz, 29. 1. 1907 geboren, Neumarkt, Neumarkt 18 wohnhaft
6. STUBB Josef, 26. 1. 1906 geboren, Neumarkt, Hirsch-Hofmann 10 wohnhaft
7. ADHARD Johann, 9. 1. 1912 geboren, Neumarkt 42 wohnhaft
8. JETZENDORF Paul, 5. 1. 1902 geboren, Krimburg am Hang 69 wohnhaft
9. GELTIN Franz, 23. 8. 1879 geboren, Hirsch-Hofmann 10 wohnhaft
10. MAHNE, Leopold, 28. 8. 1904 geboren, Zwickau wohnhaft
11. STEINHOFF Johann, 21. 1. 1903 geboren, Falkenberg Nr. 115 wohnhaft
12. STROH Johann, 6. 3. 1912 geboren, Neumarkt, Neumarkt 18 wohnhaft
13. KOSCHKE Johann, 26. 5. 1904 geboren, Zwickau wohnhaft
14. KUTIN Andreas, 11. 11. 1904 geboren, Wart Nr. 212 wohnhaft
15. GORTZ Thomas, 12. 12. 1904 geboren, Neumarkt-Palitz Nr. 117 wohnhaft
16. PRESTONIK Michael, 2. 8. 1904 geboren, Zwickau wohnhaft
17. BENDIR Franz, 25. 11. 1903 geboren, Wart Nr. 180 wohnhaft
18. ZVAD Hans, 8. 1. 1901 geboren, Wart Nr. 277 wohnhaft
19. DAMOVIC Adolf, 16. 8. 1904 geboren, Zwickau Nr. 9 wohnhaft
20. HARTL Martin, 2. 1. 1904 geboren, Zwickau am Hang 100 wohnhaft
21. DETTEL Anton, 19. 8. 1904 geboren, Krimburg, Falkenberg Nr. 70 wohnhaft
22. HET Johann, 29. 10. 1911 geboren, Krimburg, am Hang 100 Nr. 4 wohnhaft
23. ZELNAD Hans, 10. 11. 1907 geboren, Wart Nr. 140 wohnhaft
24. GROSS August, 26. 8. 1904 geboren, Krimburg 57 wohnhaft
25. DOLENG Carl, 1. 7. 1907 geboren, Döbeln Nr. 18 wohnhaft
26. SPYED Hans, 8. 8. 1907 geboren, Döbeln Nr. 49 wohnhaft
27. KOVAC Franz, 13. 10. 1907 geboren, Döbeln Nr. 120 wohnhaft
28. BERGANT Ludwig, 24. 8. 1904 geboren, Spandau Nr. 4 wohnhaft
29. LEMKE Franz, 25. 1. 1903 geboren, Falkenberg 90 wohnhaft
30. PRESTONIK Hans, 11. 8. 1907 geboren, Krimburg wohnhaft
31. VIANNA Gertraud, 26. 11. 1901 geboren, Krimburg, Götterhof Nr. 22 wohnhaft
32. BARTHEL Johann, 1. 1. 1904 geboren, Krimburg, Götterhof Nr. 22 wohnhaft
33. DAVID Hans, 21. 10. 1910 geboren, Döbeln Nr. 175 wohnhaft
34. ZAN Josef, 2. 8. 1903 geboren, Krimburg, am Hang 100 Nr. 111 wohnhaft
35. ORTHONER Ludwig, 14. 11. 1902 geboren, Auma, Hirsch-Hofmann 12 wohnhaft
36. GREN Johann, 11. 11. 1914 geboren, Krimburg, Krimburg Nr. 91 wohnhaft
37. MUEZL Hans, 26. 10. 1903 geboren, Döbeln Nr. 47 wohnhaft
38. GUTTHA Franz, 28. 10. 1911 geboren, Döbeln Nr. 65 wohnhaft
39. GUTTHA Hans, 28. 10. 1911 geboren, Döbeln, Vetsch-von-Hesse 48 wohnhaft
40. FAYGOLD Martin, 2. 2. 1904 geboren, Auma, am Hang 100 Nr. 50 wohnhaft
41. FISCH, Paul, 20. 1. 1904 geboren, Wart Nr. 277 wohnhaft
42. STETZOWICZ Johann, 12. 10. 1904 geboren, Auma, am Hang 100 Nr. 49 wohnhaft
43. BIEGEL Franz, 26. 10. 1904 geboren, Auma, am Hang 100 Nr. 10 wohnhaft
44. BIEGEL, Adolf, 18. 11. 1904 geboren, Auma, am Hang 100 Nr. 110 wohnhaft
45. WOLF Thomas, 10. 11. 1904 geboren, Auma, am Hang 100 Nr. 110 wohnhaft
46. GUTTHA Franz, 28. 10. 1911 geboren, Döbeln, Vetsch-von-Hesse 48 wohnhaft
47. GUTTHA Franz, 28. 10. 1911 geboren, Döbeln, Vetsch-von-Hesse 48 wohnhaft
48. GUTTHA Franz, 28. 10. 1911 geboren, Döbeln, Vetsch-von-Hesse 48 wohnhaft
49. HAFNER Maria, 19. 1. 1902 geboren, Wart Nr. 62 wohnhaft
50. HAFNER Maria, 19. 1. 1902 geboren, Wart Nr. 62 wohnhaft

Objava

V noći sa 15. 4. 1942. je bila komunistička banda u ovoj Oradini pri Zwickau i u okolici i u okolici
na 2. Division.
Dan 17. 4. 1942. su bili u komunističkoj bandi i u ovoj Oradini, Jovan Auma **Karl LUCKMANN** i Jovan
deničar **JOSEF Andreas** u Aumi. Vetsch.
Kot parvi radnici škro u jeli daleko komunistički glasilnik.

1. BEHNKE Stanislaus, rođen 7. 11. 1913, stanuje Neumarkt, Vetsch-von-Hesse 48
2. DEJANAH Franz, rođen 1. 10. 1903, stanuje Neumarkt, Hirsch-Hofmann 10
3. MAHNE Johann, rođen 28. 5. 1910, stanuje Döbeln Nr. 159 im Nitterweil
4. MAHNE Stanislaus, rođen 24. 10. 1910, stanuje Neumarkt, Qualitzweg 3
5. ZADMANH Franz, rođen 29. 1. 1907, stanuje Neumarkt, Neumarkt 18
6. STUBB Josef, rođen 26. 1. 1906, stanuje Neumarkt, Hirsch-Hofmann 10
7. ADHARD Johann, rođen 9. 1. 1912, stanuje Neumarkt 42
8. JETZENDORF Paul, rođen 5. 1. 1902, stanuje Krimburg am Hang 69
9. GELTIN Franz, rođen 23. 8. 1879, stanuje Hirsch-Hofmann 10
10. MAHNE, Leopold, rođen 28. 8. 1904, stanuje Zwickau
11. STEINHOFF Johann, rođen 21. 1. 1903, stanuje Falkenberg Nr. 115
12. STROH Johann, rođen 6. 3. 1912, stanuje Neumarkt, Neumarkt 18
13. KOSCHKE Johann, rođen 26. 5. 1904, stanuje Zwickau
14. KUTIN Andreas, rođen 11. 11. 1904, stanuje Wart Nr. 212
15. GORTZ Thomas, rođen 12. 12. 1904, stanuje Neumarkt-Palitz Nr. 117
16. PRESTONIK Michael, rođen 2. 8. 1904, stanuje Zwickau
17. BENDIR Franz, rođen 25. 11. 1903, stanuje Wart Nr. 180
18. ZVAD Hans, rođen 8. 1. 1901, stanuje Wart Nr. 277
19. DAMOVIC Adolf, rođen 16. 8. 1904, stanuje Zwickau Nr. 9
20. HARTL Martin, rođen 2. 1. 1904, stanuje Zwickau am Hang 100
21. DETTEL Anton, rođen 19. 8. 1904, stanuje Krimburg, Falkenberg Nr. 70
22. HET Johann, rođen 29. 10. 1911, stanuje Krimburg, am Hang 100 Nr. 4
23. ZELNAD Hans, rođen 10. 11. 1907, stanuje Wart Nr. 140
24. GROSS August, rođen 26. 8. 1904, stanuje Krimburg 57
25. DOLENG Carl, rođen 1. 7. 1907, stanuje Döbeln Nr. 18
26. SPYED Hans, rođen 8. 8. 1907, stanuje Döbeln Nr. 49
27. KOVAC Franz, rođen 13. 10. 1907, stanuje Döbeln Nr. 120
28. BERGANT Ludwig, rođen 24. 8. 1904, stanuje Spandau Nr. 4
29. LEMKE Franz, rođen 25. 1. 1903, stanuje Falkenberg 90
30. PRESTONIK Hans, rođen 11. 8. 1907, stanuje Krimburg
31. VIANNA Gertraud, rođen 26. 11. 1901, stanuje Krimburg, Götterhof Nr. 22
32. BARTHEL Johann, rođen 1. 1. 1904, stanuje Krimburg, Götterhof Nr. 22
33. DAVID Hans, rođen 21. 10. 1910, stanuje Döbeln Nr. 175
34. ZAN Josef, rođen 2. 8. 1903, stanuje Krimburg, am Hang 100 Nr. 111
35. ORTHONER Ludwig, rođen 14. 11. 1902, stanuje Auma, Hirsch-Hofmann 12
36. GREN Johann, rođen 11. 11. 1914, stanuje Krimburg, Krimburg Nr. 91
37. MUEZL Hans, rođen 26. 10. 1903, stanuje Döbeln Nr. 47
38. GUTTHA Franz, rođen 28. 10. 1911, stanuje Döbeln, Vetsch-von-Hesse 48
39. GUTTHA Hans, rođen 28. 10. 1911, stanuje Döbeln, Vetsch-von-Hesse 48
40. FAYGOLD Martin, rođen 2. 2. 1904, stanuje Auma, am Hang 100 Nr. 50
41. FISCH, Paul, rođen 20. 1. 1904, stanuje Wart Nr. 277
42. STETZOWICZ Johann, rođen 12. 10. 1904, stanuje Auma, am Hang 100 Nr. 49
43. BIEGEL Franz, rođen 26. 10. 1904, stanuje Auma, am Hang 100 Nr. 10
44. BIEGEL, Adolf, rođen 18. 11. 1904, stanuje Auma, am Hang 100 Nr. 110
45. WOLF Thomas, rođen 10. 11. 1904, stanuje Auma, am Hang 100 Nr. 110
46. GUTTHA Franz, rođen 28. 10. 1911, stanuje Döbeln, Vetsch-von-Hesse 48
47. GUTTHA Franz, rođen 28. 10. 1911, stanuje Döbeln, Vetsch-von-Hesse 48
48. GUTTHA Franz, rođen 28. 10. 1911, stanuje Döbeln, Vetsch-von-Hesse 48
49. HAFNER Maria, rođen 19. 1. 1902, stanuje Wart Nr. 62
50. HAFNER Maria, rođen 19. 1. 1902, stanuje Wart Nr. 62

Der Höhere **ff-** und **Pollz**führer im Wehrkreis XVIII
gez. **Rösener**
ff-Gruppenführer und Generalleutnant der **Pollz**

34 Zan Josef, rođ. 2 II 1903, sa stanom u Kranju, am Han*
br. 111,
35 Okrojsnik Leopold, rođ. 14 XI 1905, sa stanom u Jesenkama.
Hirschkogelgasse br. 17,
36 Iskra Johann, rođ. 11 XII 1914, sa stanom u Koroškoj Beli.
Krainburgergasse.br. 51,
37 Mezek Gottfried, rođ. 20 X 1912, sa stanom u Zirovnici br. 47,
38 Svetina Franz, rođ. 28 X 1911, sa stanom u Zirovnici br. 63,
39 Robič Paul, rođ. 23 IV 1897, sa stanom u Jesenicama, Velde-
serstrasse br. 64,
40 Kavalarić Marian, rođ. 2 II 1915, sa stanom u Javorniku br. 82,
41 Frlič Paula, rođ. 20 I 1919, sa stanom u Stražišću br. 324,
42 Bertonec Johann, rođ. 4 XII 1938, sa stanom u Javorniku
br. 42,
43 Smukavec Martin, rođ. 26 I 1906, sa stanom u Dobravi br. 10
44 Jelenc Aleš, rođ. 10 X 1913, sa stanom u Javorniku br. 110,
45 Wolf Thomas, rođ. 19 XII 1877, sa stanom u Javorniku br. 209,
46 Oman Johann, rođ. 28 X 1908, sa stanom u Blejskoj Dobravi
— Vintgar br. 87,
47 Pinter Rudolf, rođ. 16 IV 1914, sa stanom u Stražišću br. 91,
48 Hafner Franz, rođ. 14 X 1922, sa stanom u Stražišću br. 59.
49 Hafner Maria, rođ. 19 I 1895, sa stanom u Stražišću br. 59,
50 Hafner Maria, rođ. 29 XI 1914, sa stanom u Stražišću br. 59

Viši SS i policiski komandant u
XVIII vojnoj oblasti
potp. Rösener
SS grupenfirer i generallajtnant
policije

BR. 159

TELEGRAM KOMANDANTA GRUPE KARABINJERA U GORICI
OD 19 APRILA 1942 GOD. GRUPI KARABINJERA U LJUBLJANI
O BORBI NA NANOSU¹

Telegram

grupi karabinjera

u

Ljubljani

Primljeno u 22.30 časova

SS Ljubljana Gr. Gorica

11 88 19 19 10

Br. 69/2 poverljivo AP

Br. 69/2 T. Na dan 18 t. m. u 8.30 časova, kolona od oko 700 ljudi, od kojih 100 kraljevskih karabinjera, sukobila se kod kuće Pisentijevih na Nanosu (Vipava)² sa približno 50 dobro naoružanih ustanika. U sukobu su poginula 4 vojnika, a četvorica ih je ranjeno. Zarobljena su 2 ustanika sa oružjem a 2 su ubijena³. Akcija se nastavlja pod komandom komandanta odbrane Udine. — Komandant grupe, potpukovnik kr. karabinjera Viero.

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani (164-seg 72).

² O borbi Vipavske i Pivčanske čete na Nanosu vidi dok. br. 63.

³ Vidi dok. br. 63. Italijanski okupatori organizovali su proces pred Specijalnim sudom za zaštitu države u Rimu, gde su, među ostalima, sudili i nekim partizanima zarobljenim u pomenutim akcijama. Od prisutnih optuženika, 9 drugova su streljali, maloletne osudili na 30 godina zatvora, a u odsutnosti osudili na smrt i narodnog heroja Janka Premrla-Vojka i Karla Masla, komandira Brkinske čete.

**IZVEŠTAJ ZAMENIKA KOMESARA JAVNE BEZBEDNOSTI
TRŠČANSKE POKRAJINE OD 20 APRILA 1942 GOD. TRŠČAN-
SKOM PREFEKTU O BORBI NA NANOSU U SLOVENACKOM
PRIMORJU¹**

EKSELENCIJI PREFEKTU

Trst

Od funkcionera Javne bezbednosti koji je upućen u Goricu i Vipavu radi veze sa snagama koje operišu na²... Nanosa, stigao je sledeći izveštaj:³

Prema direktnim proveravanjima koja su vršena kako u Gorici tako i u zoni Vipava, situacija se može izložiti na sledeći način:

Prilikom nasilnog izviđanja koje je vršeno u subotu 18 tekućeg⁴, ubijeno je 5, a zarobljeno 7 ustanika, od kojih je jedan teško ranjen i nalazi se u bolnici u Gorici.

U istoj operaciji ubijena su 4 vojnika (jedan pešak, dva bersaljera i jedan alpinac) a druga 4 ranjena, od kojih jedan teško i život mu je u opasnosti.

Ustanička banda za koju se s razlogom može smatrati da je sačinjavaju 55 ili 60 lica⁵, ista je ona banda koja je opljačkala poljoprivredno imanje barona Ecnomo u Prevali, jer su u ustaničkom logoru pronađena dva vola, bicikl, kožni transmisioni kaiš, suhomesnata roba, žito i drugo, sva roba opljačkana sa pomenutog imanja. Od 7 zarobljenih ustanika, dole navedeni su iz Tršćanske pokrajine:

1) Vinci (ranije Gustinčič) Franc⁶, seljak, sin Franca i pokojne Marije Gustinčič, rođen 23-11-1909 u s. Neverki kod Šmihela, blizu Postojne, sa stanom u br. 20;

2) Šrebot Franc, seljak, sin Josipa i pok. Marije Zafret, rođen 29-XII-1920 u Hrastju kod Št. Petra na Krasu, nastanjen u Staroj Sušici br. 3 kod strica Franca Šreboti;

3) Kaluža Karei, seljak, sin pok. Ivana i Marije Fidel, rođen 24-VI-1911 u Novoj Sušici kod Šmihela, blizu Postojne, sa stanom u br. 23;

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani

¹ Nečitko

* Citava ova rečenica napisana je mastilom.

⁴ O borbi na Nanosu vidi objašnjenje uz dok. br. 63.

⁵ Pivčanska i Vipavska četa

• Italijanske fašističke vlasti menjale su nasilnim putem imena Slovenaca u Slovenačkom Primorju.

4) Kreščak Josip, kovač, sin pok. Mihaela i Marije Xreščak, rođen 12-11-1922 u Novoj Sušici kod Šmihela, blizu Postojne, sa stanom u br. 16;

5) Bele Anton, sin pok. Luke i Frančiške Zorman, rođen 27-V-1913 u Slavinj, nastanjen u Ljubljani — Vodovodna cesta br. 26.

Jutros je na groblju u Gorici, pomoću uhapšenog Vincija, koji je, kao što se čini, spreman da nam se poverava, identifikovano 5 mrtvaca pomoću nadimaka koje im je dao vođa bande, i to su:

1) — Ivo iz provincije Gorica, kuvar bande; sahranjen pod brojem 368.

2) — Kauči[č] Anton iz Ljubljane, mitraljezac bande, sahranjen pod brojem 369.

3) — Milan, strelac bande, sahranjen pod br. 370.

4) — Türk, mitraljezac bande, sahranjen pod br. 371.

5) — Milko iz provincije Gorica, zamenik komandanta bande, sahranjen pod br. 372.

U ustaničkom logoru pronađen je jedan vojni mitraljez t pa „SIA“, koji je izgleda odnesen sa jednog stalnog vojničkog položaja u Goričkoj pre par meseci, zatim 5 karabina, 7 ručnih bombi i oko 700 metaka za karabin.

Ustanici kao znak za raspoznavanje nose jednu crvenu petokraku zvezdu na tamnosivoj osnovi, iznad boja bivše jugoslovenske zastave.

Nasilna izviđanja, koja su vršena od strane oko 1830 vojnika pod ličnim rukovodstvom komandanta armiskog korpusa iz Udina, nastavljaju se bez prekida. Ustanike, koji su razbijeni i oskudno snabdeveni hranom, gone u stopu vojnici na padinama Nanosa prema Vipavi.

Danas oko 11 časova poljski radio, dodeljen vojnicima koji se nalaze na koti 857, objavio je da su zarobljena još 2 ustanika, koji su izjavili da među njihovim preostalim drugovima ima mnogo ranjenika.

Vojna komanda će nastaviti operacije čišćenja dok svi ustanici ne budu potpuno uništeni ili pohvatani.

Zarobljeni ustanici nalaze se već u zatvoru u Gorici, na raspoloženju tamošnje kvesture, koja će sutra otpočeti da vrši prva ispitivanja.

Iako nailazim na znatne poteškoće u održavanju kontakta sa vojnim vlastima, ipak ću na svaki način pokušati da blagovremena dostavljam sve novosti koje iskrnu tokom izviđanja i ispitivanja, naročito što se tiče provincije Trst.

Trst, 20 'IV' 1942-XX

Zamenik komesara Javne bezbednosti
(potpis nečitak)

BR. 161

OBJAVA NEMAČKOG GENERALLAJTNANTA RÖSENER-A OD
I 21 APRILA 1942 GOD. O HAPŠENJU PEDESET PORODICA U
OPSTINAMA JESENICE, JAVORNIK I KOROŠKA BELA¹

O G L A S

Pored već ranije objavljenog pogubljenja 50 komunista, kao
dalje mere odmazde za podmukle komunističke atentate na pret-
sednika opštine Jesenice

Karla Luckmann-a

i folksdojčera

Jakelja Andreas-a

iz Koroške Bele

uhapšeno je 50 porodica sa područja opština Jesenice, Javornik i
Koroška Bela. Uhapšeni su isključivo rodbina komunističkih ban-
dita, koji su odbegli, i, kako je dokazano, već godinama komunistički
nastrojena lica.

U slučaju ako bi se desila nova komunistička ubistva i atentati
na području ovih opština, uhapšene porodice biće iseljene, odnosno
protiv njih će se preduzeti još oštrije mere.

Viši SS i policiski komandant u
XVIII vojnoj oblasti

potp. Rösener

SS grupenfirer i generallajtnant
policije

¹ Original, na slovenačkom i nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi
Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

BR. 162

IZVEŠTAJ KOMESARA U OPŠTINI SELA PRI KAMNIKU OD 21
APRILA 1942 GOD. ZEMALJSKOM VEĆU OKRUGA KAMNIK O
PARTIZANSKOJ AKCIJI NA AUTO NEMAČKOG TONFILMA I
O UNIŠTENJU MOSTA U PODHRUŠKI, U TUHINJSKOJ DOLINI-

Opštinska uprava
Sela kod Kamnika
Br. 392

Sela, 24 aprila 1942 god.

Zemaljskom veću zemaljskog okruga u Kamniku
i ispostavi ureda državne propagande

na **Bledu**

Odnosi se: na sedmodnevni izveštaj.

Podnosim sledeći sedmodnevni izveštaj:

III. Naročite napomene: Za vreme noći od 20 na 21 i od 21 na 22
tek. meseca, komunisti u ovoj opštini stupili su u akciju i izvršili
razne zločine. Ove bande su 21-og u 1 čas i 30 minuta, u s. Sela,
zapalile auto tonfilma, koji je u to vreme stajao na putu; isti je
potpuno izgoreo². Te iste bande opet su istog dana, od 23 do 24 časa
u Podhruški, preteterisale drumski most, potom tu nanele svežnjeve
drva i zapalile ga. Sem toga, one su poskidale sve opštinske i mesne
table sa natpisima, kao i sve plakate, i bacile u vatru.

U ovim zločinačkim delima sarađivalo je 48 komunista. Svi su
bili naoružani mitraljezima i puškama. Posle uništenja mosta i svih
predmeta koje su tamo dovukli, komunisti su, u zbijenom stroju,
odmaršovali drumom prema Zgornjem Tuhinju, pevajući pesmu
„Hej Sloveni“. Bili su odeveni u razne uniforme.

Alois Steklassa
opštinski komesar

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Akciju je izvršila grupa boraca Kamničke čete.

BR. 163

OBJAVA VISOKOG KOMESARA ZA LJUBLJANSKU POKRAJINU I KOMANDANTA JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA OD 24 APRILA 1942 GOD. O STRELJANJU TALACA¹

**VISOKI KOMESAR ZA LJUBLJANSKU POKRAJINU
I
KOMANDANT XI ARMISKOG KORPUSA,**

obzirom da se na teritoriji pokrajine još uvek pojavljuju svi-repi zločini od strane ubica u službi komunizma i

smatrajući da je neodložno potrebno da se takve zločinačke pojave uguše svim sredstvima u cilju zaštite i odbrane javnog reda i mirnog života stanovništva,

daju na **znanje:**

Ako se, od danas pa dalje, izvrši još kakvo ubistvo ili pokušaj ubistva protiv pripadnika oružanih snaga, policiskog kora ili državne vlasti, italijanskih državljana ili slovenačkih civilnih lica koja, bilo kako, verno sarađuju sa vlastima i pokoravaju se njihovim naređenjima, kao i protiv državljana drugih, savezničkih i prijateljskih država,

biće, u slučaju da se utvrde — po pitanju gore pomenutih zlodela — pobude političke prirode ili bilo kakve koje štete ugledu države i ako se 48 sati posle zločinačkog čina ne nađu krivci, streljana — po mogućnosti u mestu gde se zločinstvo izvršilo — lica za koja se utvrdilo da su pristalice komunizma ili je utvrđeno da potpomažu delatnost protiv državnih vlasti.

Obim represalija odrediće se u srazmeri sa težinom izvršenog zločinstva i objaviće se plakatom.

Ljubljana, 24 aprila 1942-XX

General, komandant
XI armiskog korpusa
Mario Robotti

Visoki komesar
za Ljubljansku pokrajinu
Emilio Grazioli

Objavljeno putem plakata i u dnevnim listovima Ljubljanske pokrajine.

BR. 164

PROGLAS VISOKOG KOMESARA ZA LJUBLJANSKU POKRAJINU I KOMANDANTA JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA OD 28 APRILA 1942 GOD. O STRELJANJU TALACA POVODOM PARTIZANSKOG NAPADA NA VOJNI VOZ KOD RADOHOVE VASI¹

**VISOKI KOMESAR
za Ljubljansku pokrajinu**

i

**KOMANDANT
XI armiskog korpusa**

O b j a v l j u j u :

Noću 26 aprila, banda ustaničkih komunista izdajnički je pucala u Radohovoj Vasi na naš vojni voz, ubila dva vojnika i ranila ostale².

Pošto je prošlo 48 sati, a nisu pronađeni oni koji su izvršili zločin, bilo je određeno da se, radi izvršenja odredbi proglasa od 24 aprila, strelja 6 lica sigurno krivih za komunističku delatnost.

Presuda je izvršena danas u 8 časova.

Ljubljana, 28 aprila 1942-XX

**Visoki komesar za
Ljubljansku pokrajinu
Emilio Grazioli**

**General, komandant
XI armiskog korpusa
Mario Robotti**

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Napad na vojni voz kod Radohove Vasi izvršila je Druga grupa slovenačkih partizanskih odreda 26 aprila 1942 god., uveče. Tom prilikom ranjena su četiri italijanska vojnika, od kojih dva teško.

Streljani su sledeći drugovi: Franc Majcen iz Mokronoga, Franc Zlajpah iz Mokronoga, Franc Kodrič iz Mokronoga, Janez Kramar iz Tržiča, Nikola Tatalović iz Ljubljane i Franc Turnšek iz Ljubljane (podaci: ONO Sentvid kod Stične).

Prema podacima Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani, takođe na osnovu objave o streljanju talaca (dok. br. 163), Italijani su streljali u Ljubljani, na vojnom strelištu, 1 maja 1942 god., Ernesta Eipperera, iz Ljubljane i Mirka Gašperina, iz Ljubljane.

BR. 165

**SAOPŠTENJE KOMANDANTA JEDANAESTOG ARMISKOG
KORPUSA OD 29 APRILA 1942 GOD. O PROGLAŠENJU VAN-
REDNOG STANJA U NEKIM PREDELIMA LJUBLJANSKE PO-
KRAJINE¹**

Fonogi am

V. P. 46—29 IV 1942-XX

Od komande XI armiskog korpusa
Visokom komesaru za Ljubljansku pokrajinu
02/3356 op.

U vezi s usmenim sporazumom postignutim danas ujutru između načelnika štaba XI armiskog korpusa i pretstavnika Visokog komesara za Ljubljansku pokrajinu, javljam da će danas biti objavljen proglas kojim se od današnjeg dana uvodi vanredno stanje u zoni između opštine Sodražica, Loški Potok, Kočevska Reka, Fara, Mozelj, Ribnica, Dolenja Vas, Kočevje i okolina, i u zoni između opštine Draga i njenih zaselaka, sve do Čabra, opštine Stari Log i njenih zaselaka, sve do sela Hinje.

General Robott
M~

Za tačnost prepisa
načelnik štaba, pukovnik
— **A. Gallo** —
Gallo

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

¹ Paraf Marja-a Robotti-a

BR. 166

SAOPŠTENJE KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOG KOR-
PUSA OD 3 MAJA 1942 GOD. O GRUPISANJU PARTIZANSKIH
JEDINICA I PROGLAŠENJU VANREDNOG STANJA U NEKIM
PREDELIMA LJUBLJANSKE POKRAJINE¹

Ručni fonogram

Hitno
poverljivo
V. P. 46, 3 maja 1942-XX

Od komande XI armiskog korpusa
Visokom komesaru za Ljubljansku pokrajinu

02/3477. Iz raznih se obaveštajnih izvora javljaju i potvrđuju ve-
sti o grupisanju znatnih bandi ustanika čija bi namera bila da kon-
centrisano deluju izvana prema Ljubljani. Prema poslednjim ve-
stima, na Pogledu i južno od Ljubljane sakupilo se oko 14.000 par-
tizana.²

U vezi s time naredio sam da moje trupe danas očiste, jedno-
vremenom akcijom, sledeće zone:

Molnik — Pogled; Poljane — Loški Potok; Kočevje — Ribnica.
Još sam naredio da se isto kao i u zoni južno od Kočevja proglasi
vanredno stanje i na teritoriji sledećih opština i sela:

Orije (UK—DH) — Podmolnik — Podlipoglav (US—DH) —
Ipavec (VH—DH) — Selo — Lipoglav (VH—DE) — Repče (US—DE)
— Pleše.

(M. P.)

General Robotti

Za tačnost prepisa
načelnik štaba, pukovnik.
— Annibale Gallo —
Gallo

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.
² Broj partizana je preteran; on izražava paničan strah Italijana
uoči partizanske ofanzive u Ljubljanskoj pokrajini.

BR. 167

IZVEŠTAJ VISOKOG KOMESARA ZA LJUBLJANSKU POKRAJINU EMILIJA GRAZIOLI-A OD 8 MAJA 1942 GOD. ITALIJANSKOM MINISTARSTVU UNUTRAŠNJIH POSLOVA O POLITIČKOJ I VOJNOJ SITUACIJI U POKRAJINI¹

Predmet: Vojno-politička
situacija pokrajine.

Poverljivo — Dupli omot
8-V-XX

MINISTARSTVU UNUTRAŠNJIH POSLOVA

Kabinet

i na znanje:

GEN. UPRAVI JAVNE BEZBEDNOSTI

792

Rim

U cilju tačnog izlaganja događaja, kako bi se iskustvo moglo koristiti u budućnosti, a ne u cilju nekorisnih i neumesnih optuživanja, saopštavam sledeće:

1. Izvršenje plana „Primavera“ koje je naredila komanda Druge armije, a o čemu se spominje u mojim izveštajima br. 476/7 pov. i 501/2 pov. od 20-og, odnosno 24-og marta t. g.², dalo je više nego nepovoljne rezultate, koje sam ja izložio u pomenutim aktima i usmeno ponovo potvrdio, i to:

a) Ispuštena je iz ruku „vlast“ nad teritorijom i onemogućena zaštita stanovništva i, prema tome, ukočen je administrativni i ekonomski život u više nego jednoj trećini pokrajine.

b) Data je ustanicima široka mogućnost da u napuštenim krajevima stvaraju uporišta za odmaranje, nabavljanje namirnica, prisilno regrutovanje ljudstva, a pored toga, samim bandama je omogućeno gotovo nesmetano kretanje i pružene sve mogućnosti da se skupe u veće formacije i vrše određene važnije akcije.

c) Inicijativa je prepuštena isključivo ustanicima, kojima je omogućeno da nesmetano biraju datum, mesto i način operisanja protiv nas.

d) Znatno je opao naš prestiž i velika je neizvesnost u pogledu efikasnosti i borbenosti jedinica.

2) Ustvari, odbranbeni objekti, izgrađeni na periferiji garnizona, na samim zgradama vojnih sedišta, u ovom glavnom mestu

¹ Original, u rukopisu, u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

* Vidi primedbu br. 3 uz dok. br. 150.

i u raznim centrima, stvorili su kod trupa, u većini slučajeva, jedan isključivo „odbranbeni“ stav. Ova naglo stvorena odluka, nastala procenjivanjem neprijatelja, izazvala je neko „nervozno“ stanje, koje se često izražava na način koji sigurno nije u skladu sa duhom naših slavnih oružanih snaga.

3) Hrvatska granica, na koju sam viie puta skretao pažnju vojnih vlasti, kao što se vidi iz mog akta br. 117/M/1 od 3 marta t. g., ostala je praktično skoro nezaštićena, jer je nadgledaju isključivo jedinice kr. finansiske straže i granična milicija, koje su upućene tamo na moj zahtev, posle povlačenja sa nemačke granice — u jačini od oko 1000 ljudi, na dužini od 160 km.

Kao što je javljeno, kad se pojavila opasnost od uvlačenja ustanika sa hrvatske teritorije, najvažniji vojni garnizoni bili su odmah povučeni u dubinu od 30—40 km, ostavljajući nezaštićena i izložena opasnosti mala bočna odeljenja kr. karabinjera, kr. finansiske straže i granične milicije.

Vojne vlasti su javile da nisu dobile traženu snagu (oko 5000 ljudi) koju bi rasporedile na istoj granici.

Sa hrvatske teritorije ustaničke grupe bez ikakve smetnje produžavaju sa uvlačenjem na teritoriju ove pokrajine i postepeno će predstavljati sve ozbiljniju opasnost za uznemirivanje naših jedinica.

4) Pošto se pokazalo da je primenjeni „sistem“ pogrešan i da je prouzrokovao i mnogo gubitaka, potrebno ga je promeniti, ne čekajući još veće štete, i to na sledeći način:

a) Boriti se protiv ustanika primenjujući njihove vlastite „metode“ ili tačnije „gerilski rat“ koji će voditi pokretljive i dobro naoružane jedinice koje su sposobne da bar osam dana krstare šumom ne brinući se za povratak u sedište.

b) Povećati broj garnizona, koji ne treba da budu suviše veliki s ciljem da se ovlada dotičnim mestima i obrazuju uporišta za jedinice u nasilnom izviđanju, koje će ujedno vršiti funkciju „zvona za uzbunu“ i funkciju obaveštajnih centara.

c) Kad se stupi u kontakt sa ustanicima, ne treba ga gubiti sve dok se isti potpuno ne unište, niti se zadovoljavati malim uspesima koji ne mogu rešiti situaciju.

d) Uspostaviti predašnje stanje na hrvatskoj granici da bi se sprečila dalja uvlačenja, i proterati preko granice, ili, po mogućstvu, uništiti ustanike koji sii upali na teritoriju. Obrazovati na svaki način, i to odmah, jednu liniju koja će zadržavati ta uvlačenja.

Za taj cilj bila bi dovoljna snaga XI armiskog korpusa, iako je ista sada smanjena na oko 40.000 ljudi, zajedno sa postojećim policijskim snagama i sa pojačanjima za koja je javljeno da su upućena. Potrebna je, međutim, odlučnost pri njihovoj upotrebi i sloboda akcije.

Pored toga, treba još imati u vidu da vojne vlasti ne raspolažu nijednim tenkom ili oklopnim automobilom, da su ta sredstva potrebna za nadgledanje komunikacija i zaštitu auto-kolona i da su sredstva za vezu, automatska oruđa i motorna vozila uopšte neispravna.

Visoki komesar

BR. 168

OBAVEŠTENJE GLAVNE KOMANDE KRALJEVSKIH KARABINJERA U RIMU OD 9 MAJA 1942 GOD. O POJAVI ZASTAVA NARODNOOSLOBODILAČKOG POKRETA U SLOVENACKOM PRIMORJU I O POTREBI OPREZNOSTI PRILIKOM NJIHOVOG SKIDANJA¹

55
pov. 7—12

GLAVNA KOMANDA KRALJEVSKIH KARABINJERA

I

Odeljenje službi

Br. prot 30/15 .

Rim, 9 maja 1942-XX

Predmet: Aktivnost ustanika
u Juliskoj Krajini

Adrese izostavljene

1) Na dan 1 maja o. g. jedan karabinjer i jedan fašista, skidajući nekoliko bivših jugoslovenskih zastava sa komunističkom crvenom zvezdom, izvešanih na drveću u zaseocima Škrbina i Volčji Kamen (Gorica), ranjeni su od eksplozije jedne mine, ali ne teško.

Ova mina — punjena običnim barutom — bila je vezana električnom žicom za koplje zastave i eksplodirala je u trenutku kad je zastava skidana.

2) Ovo se javlja radi znanja i da bi potčinjeni vojnici, razmešteni u Juliskoj Krajini o tome vodili računa prilikom uklanjanja amblema i drugih predmeta koje ostave ustanici, naročito ako su namerno upadljivi, imajući takođe u vidu da bi se ustanici mogli koristiti i minama veće moći.

General armiskog korpusa,
glavni komandant,
potpisan: Reno Gambelli

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani. Komanda karabinjera Jedanaestog armiskog korpusa poslala je akt, u prepisu, svim potčinjenim jedinicama.

**IZVEŠTAJ ŽANDARMERISKE STANICE U ZAGORJU OD 9 MAJA
1942 GOD. O NAPADU PRVOG ŠTAJERSKOG PARTIZANSKOG
BATALJONA NA ŽELEZNIČKU PRUGU BLIZU ZAGORJA I
RUDNIČKU ŽICANU ŽELEZNICU¹**

ZANDARMERISKA STANICA ZAGORJE, OKRUG TRBOVLJE,
DONJA ŠTAJERSKA

Br. dn. 683

Zagorje, 9 maja 1942 god.

DRŽAVNOJ TAJNOJ POLICIJI, EKSPOZITURA

u Trbovlju

Predmet: Atentat eksplozivom na železničku
prugu i žičanu železnicu u Zagorju.

9 V 1942 god. u 0,0 časova izvršen je atentat eksplozivom na železničku prugu Zagorje—Sava², između 389 km i 389/01, oko "i^xfa km udaljeno od stanice Zagorje. Na koloseku pravca Zagorje—Sava, na desnoj tračnici u sredini šine, duge 15 metara, razoren je eksplozivom komad šine od 30 cm. Oko 20 metara dalje od ovog mesta, na jednoj drugoj šini, bilo je, isto tako, pričvršćeno jedno eksplozivno punjenje, koje pak nije eksplodiralo.

Eksplziv je bio pričvršćen na spojnicama šina, između glave šine i postolja. Eksplozivno punjenje, koje nije eksplodiralo odstranila je i odnela železnička policija iz Zidanog Mosta.

Ljudski životi nisu ovim atentatom bili neposredno ugroženi. Materijalna šteta iznosi oko 800 RM. Saobraćaj se mogao uspostaviti ponovo 9 V 1942 u 8 časova.

9 V 1942, oko 0,30 časova, izvršena su 3 atentata eksplozivom na dva stuba žičane železnice rudnika uglja u Zagorju, i to u blizini istovarne stanice Cilenca. Stubovi nose brojeve 22 i 23 i na svakom su bila pričvršćena po dva eksplozivna punjenja. Jedno eksplozivno punjenje na stubu br. 23 nije eksplodiralo i uklonjeno je. U vreme eksplozije na istovarnoj stanici Cilenca stajala su dva stražara rudničke zaštite Zagorje, na koje je pucano iz mitraljeza i, verovatno, iz pištolja. Oba stražara odgovorila su vatrom od 5 do 8 minuta, posle čega su se banditi udaljili. Prema podacima stražara, jedan od bandita verovatno je pogođen, jer su se čuli jauči.

Eksplzivno punjenje sa stuba br. 23, koje nije eksplodiralo, uklonili su rudnički stražari i predali patroli zaštitne policije koja je stigla na mesto atentata. Eksplozivno punjenje, koje je policija

¹ Original u arhivi Muzeia narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Vidi dok. br. 123.

uklonila, sastoji se iz dvaju komada eksploziva veličine 8X5X4 cm, sa eksplozivnim upaljačem i vrpcom za paljenje. Eksplozivno punjenje je spakovano u pergamentnu hartiju i zavezano vrpcom.

Uklonjeni eksploziv težio je oko 20 dkg. Materijalna šteta od eksplozije ceni se na 250 RM. Iako su oba stuba oštećena, pogon žičane železnice nije bio prekinut.

Istraga zaštitne policije, pol. bat. 72/2 u Zagorju, koja se odmah pojavila na licu mesta u svrhu gonjenja atentatora nije dosada dala nikakvih rezultata. Ispitivanja se nastavljaju, i pozitivni rezultat biće naknadno saopšten.

Komandir stanice

Strauch

žand. nared.

ZANDARMERISKI OKRUG TRBOVLJE		
Uloženo		
knjiženo	11 maja 1942	
Dn. br.	1014	p r i l o g a
B. Hirschhofer		

BR. 170

NAREĐENJE KOMANDANTA JEDANAESTOG ARMISKOG KOR-
PUSA OD 10 MAJA 1942 GOD. O PREDUZIMANJU MERA ZA
ODBRÀNU LJUBLJANE¹

OM
KOPIJA

KOMANDA XI ARMISKOG KORPUSA

OPERATIVNO ODELJENJE

V. p. 46, 10 maj 1942-XX

Br. 02/3744 op.

Predmet: Odbrana Ljubljane. —

KOMANDI PEŠADISKE DIVIZIJE „GRANATIERI
DI SARDEGNA"

KOMANDI INŽINJERIJE IX ARMISKOG
KORPUSA

i na znanje:

VISOKOM KOMESARIJATU ZA LJUBLJANSKU
POKRAJINU

KOMANDI PEŠADISKE DIVIZIJE „ISONZO"
KOMANDI GRANIČNE STRAŽE XI ARMISKOG
KORPUSA

S obzirom na moguće pogoršanje situacije, želim da se odmah obrazuje jedna komisija pod predsedništvom komandanta ljubljanskog garnizona, ili umesto njega, pod predsedništvom jednog oficira u činu generala, jednog člana kojeg će Visoki komesarijat izvoliti da odredi i pukovnika Notarija, komandanta inženjerije XI armiskog korpusa.

Ova komisija treba, počev od ponedeljka 11. t. m., da prouči mere za odbranu varoši pod sledećom pretpostavkom: „Napad partizanskih snaga na Ljubljano i jednovremeni ustanak komunističkih elemenata u unutrašnjosti grada (peta kolona)."

Pomenuta studija treba da bude detaljna i potpuna, a pre svega takva da bude odmah praktično primenljiva i to sa brzinom koju situacija zahteva.

U vezi s tim upozoravam, da svi radovi i pripreme svih vrsta moraju otpočeti istovremeno sa razvitkom proučavanja, kako bi mogli biti dovršeni, posle dovršenja same studije, u što kraćem vremenu.

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

CM:
60 F I A

COMANDO XI CORPO D'ARMATA

.....

UFFICIO OPERAZIONI

P.M.46, 10 maggio 1942/XX

N.02/3744 op.

Oggetto: Difesa della città di Lubiana.-

AL COMANDO DIVISIONE FANTERIA "GRANATIERI DI SARDEGNA"

AL COMANDO GENIO IX CORPO D'ARMATA

e per conoscenza:

ALL'ALTO COMMISSARIATO PER LA PROVINCIA DI LUBIANA

AL COMANDO DELLA DIVISIONE FANTERIA "ISONZO"

AL COMANDO GUARDIA ALLA FRONTIERA XI CORPO D'ARMATA

In vista dei possibili aggravamenti della situazione, desidero che sia subito costituita una Commissione presieduta dal Comandante del Presidio di Lubiana, od in sua vece da un ufficiale generale, da un membro dell'Alto Commissariato vorrà compiacersi di designare e dal col. Notari, Comandante del Genio dell'XI Corpo d'armata.

Questa Commissione deve iniziare da lunedì 11 corrente lo studio per l'applicazione dei provvedimenti di difesa per la città in base al seguente supposto: "attacco in forze dei partigiani contro Lubiana e contemporanea insurrezione degli elementi comunisti all'interno della città (5ª Colonna)."

Lo studio in parola deve essere dettagliato e completo, e soprattutto deve essere tale da poter consentire la sua pratica attuazione subito e con tutta la rapidità che le contingenze richiedono.

A questo riguardo preciso che i lavori e gli apprestamenti, di qualunque genere siano, dovranno essere messi in opera anche contemporaneamente allo svolgimento dello studio sì che il loro completamento segua a brevi soma distanza la fine dello studio stesso.

Nella esecuzione dello studio e dei relativi lavori si terrà presente che nessun ostacolo, per quanto possa apparire delicato, dovrà trattenere la Commissione quando ciò si rilevi indispensabile al raggiungimento dello scopo.

IL GENERALE DI CORPO D'ARMATA
COMANDANTE
F.to Mario Bobetti

F.c.c.

IL COLONNELLO CAPO DI S.M.
F.to ANNIBALE Gallo

F.c.c.

IL CAPO DELLA SEGRETERIA
(Dott. Pillirone)

[Signature]

Prilikom proučavanja i izvršavanja odgovarajućih radova, imati u vidu da komisija ne sme stati ni pred kakvom, bilo i delikatnom, preprekom, ako se pokaže da je ovo neophodno za postizanje cilja.

General armiskog korpusa,
komandant

Potpisan Mario Robotti

Za tačnost prepisa:

Načelnik štaba

pukovnik

— Annibale Gallo —

Za tačan prepis:

Sef sekretarijata

(Dr Pillirone)

Pillirone

BR. 171

**IZVEŠTAJ KOMANDE ITALIJANSKE DIVIZIJE »GRANATIERI
DI SARDEGNA" OD 10 MAJA 1942 GOD. KOMANDI JEDANA-
STOG ARMISKOG KORPUSA O BORBI NA HRIBU¹**

NAJHITNIJE

Br. 7608 op. prot.

V. p. 84, 10 maj 1942-XX

KOMANDA PEŠADISKE DIVIZIJE „GRANATIERI DI SARDEGNA"

Odeljenje načelnika štaba

Sekcija za operacije i službe

- Predmet: Napad na logor
kod Skodlara.

Komanda XI armiskog korpusa štab Operativno odeljenje		
Datum prijema		11 maj 1942-XX
Br. 3769	Kategor. m	Vrsta 12

KOMANDI XI ARMISKOG KORPUSA

Vojna pošta 46

Veza: akt 7506/op. od 8 maja

Dalja proveravanja su omogućila da se ustanovi sledeće:

Na dan 7 t. m. u 5 časova, posle pokreta izvršenih u savršenom redu i tišini, sve jedinice su zauzele dodeljene im položaje, zaokružujući tako zonu gde je trebalo da se nalazi glavni logor. U 5.45 časova mobilna grupa Drugog grenadirskog puka otpočela je napad u dve kolone.'

U 6.30 časova desna kolona uspela je da stupi u dodir sa ustanicima i odmah je otvorila vatru, na koju su ustanici odgovorili mitraljezima, smeštenim na višim položajima².

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

* Početkom maja u Polhograjskim Dolomitima bile su sledeće partizanske jedinice: Horjulska četa i školski logor, formiran po naređenju Glavnog štaba, koji je brojao oko 170 boraca od kojih 40 nenaoružanih. Imali su 4 puškomitraljeza.

Italijani su 7 maja ujutro počeli sa napadom prema partizanskim položajima Ključ—Skodlar—Hrib. u sastavu: mobilna grupa Drugog puka

Dok je pristizala i druga kolona, jedan vod desne kolone, odvažnom obilaznom akcijom, uspeo je da zauzme položaj koji su držali banditi, a ovi su se prebacili na viši položaj, još više unazad.

Mobilna grupa Drugog grenadirskog puka započela je zatim napad na ovaj drugi položaj, zaobišavši ga sa leve strane.

Napad je bio naporan i težak od samog početka, usled prirode terena, iznenadnog stupanja u akciju novih mitraljeza i nadmoćnosti neprijateljskog položaja.

Tek posle podne, posle upotrebe minobacača i jednog topa kal. 65/17, čija efikasnost beše znatno ograničena šumom, položaj je mogao biti osvojen.

Ostale neprijateljske snage, prinuđene da se povuku, naglo su izmakle, iskorišćujući teren. Grenadiri ih nisu mogli dostići, iako su odmah prešli u gonjenje.

Pukovnik Latini, posle učešća u zauzimanju položaja, stigao je, sa jednim delom mobilne grupe, u Dvor (gde su stajali automobili) istim putem kojim su ranije prošli ustanici.

Pruk. Polverosi, sa ostalim ljudstvom i sa zaplenjenim materijalom, uputio se prema Belici, pošto je, primetivši na udaljenju male grupe ustanika u bekstvu, otvorio na njih vatru mitraljeskim rafalima.

Dok se kolona Latini vraćala, kolona Polverosi, stigavši u Belicu pred mrak, odlučila je da se zaustavi u selu, iz koga je više puta u toku noći otvarala vatru na ustanike koji su kružili oko-

sa jednim vodom mitraljezaca, topom 65/17 i bacačima mina 81, manevarska jedinica Drugog bataljona Prvog puka, sastavljena iz jedne čete strelaca, jednog voda strelaca i jednog voda mitraljezaca, i jedan bataljon granične straže. Partizanske jedinice uspešno su odbile italijanski napad na položaje Ključa. Uveče, partizanske jedinice povukle su se na nove položaje.

Jednu italijansku kolonu, koja se prebacila do s. Dvor, kada se ukrćavala u kamione, napale su partizanske jedinice, a na padinama ispod sela Hruševo, na drumu Dvor—Ljubljana, istu kolonu je napao odred Narodne zaštite iz okolnih sela, u jačini 30 ljudi naoružanih sa 13 pušaka, 2 mitraljeza i 1 puškomitraljezom. Otvorivši dobro organizovanu vatru na italijansku kolonu po dubini, naneli su neprijatelju vrlo velike gubitke (vidi dok. br. 175). Poginuo je komandant italijanske kolone pukovnik Latini.

Pobeda Narodne zaštite iz Hruševa jedna je od najvećih pobeda odeljenja Narodne zaštite i jako je odjeknula kako u okupatorskim redovima tako i kod stanovništva, a njen značaj utoliko je važniji što se borba vodila u neposrednoj blizini Ljubljane (podaci: itaL depeša u vezi sa ovom borbom i izjave učesnika).

Posle ovih borbi, usled jakog pritiska od strane Italijana, partizanske jedinice prebacile su se na sektor Kožljeka, i učestvovala u borbama oko Iga. Vratile su se na svoj sektor 30 maja.

linom, onemogućavajući im svlačenje mrtvih i ranjenih.

Kao što je poznato, dobivši vest o napadu na kolonu Latini, ppuk. Carignani je alarmirao i sakupio sve raspoloživo ljudstvo Drugog grenadirskog puka (oko 700 ljudi) i pošao u Dobrovu, gde se utvrdio za odbranu. Odmah je detaširao jedinice, koje su u toku cele noći, duž puta za Belicu, držale neprijatelja na otstojanju. Tako su spaseni jedan oficir i jedan podoficir, obojica ranjeni.

U zoru 8 t. m. stigla je mobilna grupa Prvog grenadirskog puka, koja je odmah posela Gradišće i Veliki Vrh, u cilju zatvaranja dobrovskog tesnaca uz zaštitu jedne baterije Trinaestog artiljeriskog puka, koja je stigla oko 7 čas. i rasporedila se u blizini Stranske [Vasi],

U 7.30 časova, Drugi grenadirski puk zauzeo je kotu 639 i stigao do Zadela. Međutim stigla je vest da se kolona Polverosi zabarikadirala u naselju Belica.

Ljudstvo treće grupe Polverosi, sa kojom je Carignani stupio docnije u vezu, izvidalo je iz Belice okolni predeo.

Sa više uzastopnih autokolona, zaštićenih sa posednutog grebena, kao i vatrenim naletima baterije 75/27, preduzete su mere da se u međuvremenu izvuku leševi koji su ležali na putu — među kojima i leš pukovnika Latinija — i 11 ranjenika.

Grupa Carignani, obrazovavši defanzivni bok u Zadelu i čvrsto zauzevši Veterni Hrib, otišla je u Belicu i uspostavila, tako oko podne, stvarnu vezu sa kolonom Polverosi.

Da bi se omogućilo izvlačenje materijala koji je bio u Belici i motornih vozila koja su ostala duž puta zajedno sa automobilom pukovnika Latinija, preduzete su mere:

- da se posednu visovi koji sa juga dominiraju putem Belica — Dobrova, radi zaštite pokreta duž puta;
- da se u Belicu uputi jedna autokolona sa brojnim motornim kolima i jakom pratnjom;
- da se pokret ove autokolone koordinira sa vatrom baterije 75 iz Dobrove i jednog topa 65/17, postavljenog na k. 609, čije je dejstvo upravljeno na ustaničke grupe koje su primecene na uzvišenjima severno od puta.

Jedna jedinica mobilne grupe Drugog grenadirskog puka, u jednom docnijem napadu na kosu Zadel (TP—DL), uništila je dva napuštena ustanička logora.

U toku čišćenja zone ubijena su još tri ustanika, kojima su oduzete puške. Pronađen je još leš starijeg kaplara iz Prvog grenadirskog puka, koji je poginuo u napadu dan ranije.

Dosada utvrđeni gubici, zajedno sa već saopštenim, iznose:

- 32 mrtva, od kojih 2 oficira;

—• 78 ranjenih, od kojih 6 oficira.

Nedostaju još podaci za tri grenadira.

Naknadno ću dostaviti pojedinačne predloge o nagrađivanju za izvršena hrabra dela.

(M. P.)

Diviziski general,
komandant
(Taddeo Orlando)
Taddeo Orlando

BR. 172

PROGLAS VISOKOG KOMESARA ZA LJUBLJANSKU POKRAJINU I KOMANDANTA JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA OD 11 MAJA 1942 GOD. O STRELJANJU 10 TALACA U LJUBLJANI¹

VISOKI KOMESAR ZA LJUBLJANSKU POKRAJINU
i
KOMANDANT XI ARMISKOG KORPUSA

Na osnovu proglasa od 24 aprila 1942-XX

STAVLJAJU DO ZNANJA:

Dana 7 maja t. g. u mestu Srednja Vas naoružani komunisti su mučki napali jedan automobil, ugrabili i ubili italijanskog građanina, profesora Nano i jednog Slovenca.

Na osnovu uputstava iz proglasa od 24 aprila t. g., pošto je istekao propisani rok a nisu pronađeni izvršioci zločina, naređeno je da se strelja 10 lica za koja je utvrđeno da su odgovorna za terorističku i komunističku delatnost².

Streljanje je izvršeno danas u 8 časova.

Ljubljana, 11 maja 1942-XX.

General komandant
XI armiskog korpusa
Mario Robotti

Visoki komesar
za Ljubljansku pokrajinu
Emilio Grazioli

¹ Originad u Muzeju narodnog oslobođenja u Ljubljani.

* Tom prilikom bili su streljani: Ignacij Gregorič, iz Ambrusa, Rudolf Rotar, iz Broda (Smihel), Nedeljko Ždralović, iz Prijedora, Viktor Rotar, iz Broda (Smihel), Ivan Fric, iz Ljubljane, Rafael Zakrajšek, iz Ljubljane, profesor Josip Šeško, iz Slovenske Vasi, Ferdinand Komarc, iz Ljubljane, Anton Jaklič, iz Poznikova i Jernej Gašperšič, iz Zadvara. Streljali su ih na vojnom strelištu u Ljubljani.

BR. 173

PROGLAS VISOKOG KOMESARA ZA LJUBLJANSKU POKRAJINU I KOMANDANTA JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA OD 12 MAJA 1942. GOD. O STRELJANJU 9 TALACA U LJUBLJANI¹

VISOKI KOMESAR ZA LJUBLJANSKU POKRAJINU
i
KOMANDANT XI ARMISKOG KORPUSA

Na osnovu proglasa od 24 aprila 1942-XX

STAVLJAJU DO ZNANJA:

Noću uoči 6 maja t. g., naoružani komunisti su ugrabili u mestu Bistrici 7 slovenačkih civila, od kojih su 3 nađena mrtva.

Sledeće noći teroristi su ubili na teritoriji Rovta jednu ženu koja je odbila da se pridruži njihovoj zločinačkoj delatnosti².

Dana 8 tekućeg ustanički elementi su u blizini Zagradeca mučki napali jedan autobus koji vrši javnu službu i ubili jednog karabinjera i jednog Slovenca.

Istog dana, nekoliko komunista, koji su upali u jednu radionicu, oštetili su strojeve i, preteći oružjem, naredili radnicima da napuste posao.

Na osnovu uputstava iz proglasa od 24 aprila t. g., pošto je istekao propisani rok a nisu pronađeni izvršioci gore navedenih zločina, naredeno je da se strelja 9 lica za koja je utvrđeno da su odgovorna za terorističku i komunističku delatnost³.

Streljanje je izvršeno danas u 6.30 časova.

Ljubljana, 12 maja 1942-XX

General, komandant
XI armiskog korpusa
Mario Robotti

Visoki komesar
za Ljubljansku pokrajinu
Emilio Grazioli

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² U stvari, ova žena je radila za italijanske vlasti.

³ Streljani su sledeći drugovi: Viktor Kerin, iz Križa, Rudolf Grašič, iz Kranja, Rudolf Sigulin, iz Trsta, Alojzij Puterle, iz Ljubljane, Anton Stražišar, iz Stražišča. Peter Kogoj, iz Podmeleca, Florjan Gorniršek, iz Vitovlja, Zorko Zivec, iz Ljubljane i Boštjan Pretnar, iz Tržiča. Streljali su ih na vojnom strelištu u Ljubljani.

OBJAVA NEMAČKOG ŠEFA CIVILNE UPRAVE ZA DONJU
ŠTAJERSKU OD 13 MAJA 1942 GOD. O STRELJANJU DVADESET
TALACA U MARIBORU¹

O B J A V A

Naoružane komunističke bande ponovo su podlo ubile jednog člana vermanšafta štajerskog hajmatbunda i potpuno opljačkale imanje jednog rodoljubivog seljaka.

13 maja 1942, zbog potpomaganja ovih bandi, streljani su sledeći komunistički zločinci:

Johann Bergletz, rod. 14. oktobra 1912, rudar i limar, Trbovlje-Retje br. 4,

Leopold Kozmel, rod. 15. novembra 1912, molerski pomoćnik, nestalnog boravišta,

Heinrich Sinkowitsch, rod. 1. jula 1912, poštanski činovnik, Celje, Schmuckgasse br. 11,

Stanislaus Prislan, rod. 3. septembra 1906, stolar, Smarjeta br. 34, okrug Celje,

Alois Joger, rod. 16. juna 1885, seljak, Podlipovica br. 14, okrug Trbovlje,

Josef Joger, rod. 1. novembra 1917, seljački sin, Podlipovica br. 14, okrug Trbovlje,

Franz Joger, rod. 26. novembra, 1919, seljački sin, Podlipovica br. 14, okrug Trbovlje,

Franz Maroch, rod. 1. aprila 1918, bravarski pomoćnik, Maribor (Studenci) Lilienbrongasse br. 31,

Albert Prodentschar, rod. 16. marta 1920, zidar, Zabukovica 52, okrug Celje,

Johann Krautberger, rod. 5. juna 1909, železnički radnik, Soštanj, okrug Celje,

Johann Pergownik, rod. 10. avgusta 1922, zidar, Topolščica, c-pština Soštanj, okrug Celje,

¹ Original, na nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

28. aprila 1942. god. Nemci su takođe u Štajerskoj streljali dvadeset talaca; to su: Gvido Pavlič (Paulitsch), Franc Kronušek (Kronushek), Jožef Obed. Rudolf Vipotnik (Wipotnik), Blaž Prbil (Perbil), Karei Varga (Warga), Ludvik Friškovec (Frischkowetz), Karei Horvat, Anton Cizej (Zisei), Henrik Bračun (Bratschun), Ivan Grubič (Grubitsch), Ivan Stampar (Stampar), rod. 1899, Ivan Stampar (Stampar), rod. 1917, Jožef Lutkar. Jožef Repče (Reptsche), Jožef Pavčič (Pautschitsch), Jožef Alt, Gregor Confidenti, Ivan Paul i Franc Pozlek (Posleg).

Franz Farasin, rod. 22 decembra 1918, drumski radnik, Spodnji Jakobski Dol br. 64, zemaljski okrug Maribor,

Franz Lemes, rod. 20 novembra 1914, rudar, Migojnica br. 84, okrug Celje,

Anton Potegev, rod. 16 decembra 1913, radnik, Trbovlje-Loke, br. 478,

Johann Klantschnik, rod. 26 decembra 1920, krojački pomoćnik, Slovenj Gradec, Brandgasse br. 19, okrug Maribor-okolina,

Josef Golobar, rod. 21 januara 1912, obučarski pomoćnik, Poljče br. 8, kod Litije,

Johann Raspotnik, rod. 6 juna 1902, ekonom, Veščica br. 2, kod Litije,

Eduard Stropnik, rod. 15 septembra 1915, zidar, Skale br. 110, opština Velenje, okrug Celje,

Johann Tobias, rod. 5 decembra 1923, trgovački učenik, Rogaška Slatina,

Viktor Ökorn, rod. 13 jula 1924, sezonski radnik, Šmarjeta br. 6, kod Celja.

Maribor, 13 maja 1942.

**Sef civilne uprave
u Donjoj Štajerskoj**

Comando XI Corpo d'Armata

Ufficio PERSONALE P.M.n.46 il 15 maggio 1942 Anno XX

N. 05/2525 di prot

Risposta al foglio N.

del

OGGETTO: Perdite subite nel fatto d'arme di Dobrova.

AL MINISTERO DELLA GUERRA - Gabinetto- ROMA
e, per conoscenza:
AL MINISTERO DELLA GUERRA -Dir.Sup.Personale Ufficiali- ROMA
AL MINISTERO DELLA GUERRA -Dir.Gen.Leva Sottuff.e Truppe- ROMA
-Divisione Truppe - Sezione 1ª-
AL MINISTERO DELLA GUERRA
-Direzione Generale Servizi Amministrativi ROMA
AL COMANDO SUPERIORE FF.AA. SLOVENIA-DALMAZIA P.M.10

Trametto l'elenco nominativo delle perdite subite dai corpi e reparti dipendenti dalle Df. "Granatieri di Sardegna", nello scontro avuto con elementi ribelli il giorno 7 corrente nei pressi di Dobrova.

Alle perdite elencate devono aggiungersi, per lo stesso fatto d'arme, le seguenti:

- carabiniere Mariano DORIA del XIV btg. CC.RR. "Milano"- morte;
- caporale Nello SCHIUMARI
- fante gaf. Luciano BONGIORGI
- geniere gaf. Costantino BREGA

tutti feriti ed appartenenti al XIII settore G.a.P.

In sostanza le perdite possono così riassumersi:

	Morti	Feriti	Feriti lig vi e contusi	Dispensati	
2° Granatieri	29	60	14	3	(1) reparti
1° Granatieri	1	2	-	-	non dipen-
21° op.T.R.F.	-	2	-	-	denti dalla
161° Autopompa	2	1	-	-	Divisione
XIII G.a.P. (1)	-	3	-	-	
XIV btg.CC.RR. (1)	1	-	-	-	
	33	68	14	3	

In osservanza alle disposizioni in vigore, tutte le segnalazioni del caso sono già state fatte a questo Ministero dai corpi interessati.

IL GENERALE DI CORPO D'ARMATA
-COMANDANTE-
-M. Robotti-

BR. 175

**IZVEŠTAJ KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOGR KOPRUSA
OD 16 MAJA 1942 GOD. O GUBICIMA U BORBI NA HRIBU I KOI?
HRUŠEVA¹**

KOMANDA XI ARMISKOGR KOPRUSA

V. p. 46, 16 maja 1942-XX

PERSONALNO ODELJENJE

Predmet: Pretrpljeni gubici
u sukobu kod Dobrove

MINISTARSTVU RATA — kabinet Rim

i na znanje:

MINISTARSTVU RATA — **Vrhovnoj personalnoj di-
rekciji za oficire** Rim

MINISTARSTVU RATA — **Glavnoj regrutnoj
direkciji za podoficire i ljudstvo**, odeljenje za
ljudstvo — Prva sekcija Rim

MINISTARSTVU RATA — **Glavna direkcija
administrativnih službi** Rim

VIŠOJ KOMANDI SLOVENIJA-DALMACIJA P. M. 10

Dostavljam 3 poimenačna spiska a koji se odnose na gubitke
ustanova i jedinica potčinjenih diviziji „Granatieri di Sardegna”,
pretrpljene u sukobu sa ustanicima 7 ov. m., u blizini Dobrove.²

Gubicima iz pomenutog spiska, pretrpljenim u istom oružanom
sukobu, treba dodati i sledeće:

— karabinjer Doria Mariano iz XIV bataljona kr. karabinjera
„Milano” — mrtav;

— kaplar Schiumari Nello

— vojnik granične straže Bingiorgi Luciano

— inženjerac granične straže Brega Constantino koji su ra-
njeni, a pripadaju XXII sektoru granične straže;

— 14 vojnika Drugog grenadirskog puka, koji su lakše ranjeni
ili kontuzovani.

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta (217-4).

² Vidi dok. br. 171.

Ustvari gubici su sledeći:

	Mrtvi	Ranjeni	Lakše ranjeni i kontuzovani	Nestali
Drugi grenad. puk	29	60	14	3
Prvi grenad. puk	1	2	—	—
21. četa TRT	—	2	—	—
161. četa teških automobila	2	1		
XXII sektor Granične straže (1)		3		
XIV bat. kr. karabi- njera (1)	1			
	33	68~	14	3

(1) jedinice koje ne pripadaju Diviziji.

Postupivši prema naređenjima koja su na snazi, zainteresovane komande su već poslale ovom Ministarstvu potrebne izveštaje.

General armiskog korpusa,
komandant:
— M. Robotti —
Mario Robotti

BR. 176

PROGLAS VISOKOG KOMESARA ZA LJUBLJANSKU POKRAJINU I KOMANDANTA JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA OD 16 MAJA 1942 GOD. O STRELJANJU 6 TALACA POVODOM NAPADA NA VOZ KOD MIRNE PEČI¹

VISOKI KOMESAR ZA LJUBLJANSKU POKRAJINU
1

KOMANDANT XI ARMISKOG KORPUSA

Na osnovu proglasa od 24 aprila 1942-XX²

STAVLJAJU DO ZNANJA:

Noću 12 i 13 tekućeg, nekoliko komunista uhvatilo je u mestu Zagradec dva čoveka i dve žene slovenačke narodnosti.

Ujutro 14 tekućeg, u blizini Mirne Peči, nekoliko komunista je gađalo iz vatrenog oružja na putnički voz na pruzi Novo Mesto — Ljubljana i teško ranilo jednog slovenačkog građanina.

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

² Vidi dok. br. 163.

Ujutro 14 tekućeg, neki drugi komunisti su, u cilju sabotaže, zapalili jednu pilanu.

Na osnovu proglasa od 24 aprila t. g., pošto je istekao propisani rok a nisu pronađeni izvršioci gorepomenutih zločina, naredeno je da se strelja 6 lica za koja je utvrđeno da su odgovorna za terorističku i komunističku delatnost³.

Streljanje je izvršeno danas u 6.30 časova.

Ljubljana, 16 maja 1942-XX.

General, komandant
XI armiskog korpusa
Mario Robotti

Visoki komesar
za Ljubljansku pokrajinu
Emilio Grazioli

• Streljani su sledeći drugovi: Maks Pintar, iz Ortneka, Ivan Hočevar, iz Gorice, Anton Marine, iz Rajšela, Franc Kirn, iz Brega blizu Borovnice, Boris Boe, iz Celja i Marjan Sigulin, iz Trsta. Streljani su u Gramoznoj Jami kod Ljubljane. Pored ovih, Italijani su 13 maja 1942 god. streljali: Jakoba Morela, iz Postojne, Stanislava Dorbeca, iz Litiije; a 15 maja 1942: Karela Ahaca, iz Ljubljane i Karela Gorjana, iz Ljubljane.

17 maja 1942 streljali su: Alojza Mesojedeca, iz Zdenske Vasi, Antona Kocmana, iz Rogateca, Viktora Kocmana, iz Ponove Vasi, Josipa Kocjana, iz Ponove Vasi, Antona Vidica, iz Male Vasi.

29 maja 1942 streljano je ovih 6 talaca: Martin Gornik, iz Gabrovec, Slavo Barbič, iz Metlike, Rudolf Kresse, iz Kočevja. Ludvik Fedran, iz Hudog kod Stične, Franc Pihlar, iz Rogoznice i Miroslav Siegel, iz Studenca.

Taoce su streljali u Gramoznoj Jami kod Ljubljane.

Ova dokumenta, zbog nedostatka prostora, ne objavljuje se. Dokumenta se nalaze u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

**IZVEŠTAJ KOMANDE KARABINJERA DIVIZIJE „ISONZO“ OD
19 MAJA 1942 GOD. KOMANDI KARABINJERA JEDANAESTOG
ARMISKOGR KORPUSA O SITUACIJI U JEDINICAMA DIVIZIJE¹**

PEŠADISKA DIVIZIJA „ISONZO“ (14)

Komanda Kraljevskih karabinjera

Br. 1/13 div. prot. Poverljivo — Vojna pošta 59, 19-5-1942-XX
Predmet: Izveštaj o duhu i moralu trupa i stanovništva.

KOMANDI KR. KARAB. XI ARMISKOGR KORPUSA

Vojna pošta 46

Neprestani prepadi na garnizone, na motorna vozila, patrole, usamljene vojnike, napadi na vozove, na telefonske linije itd., jesu činjenice koje ostavljaju izvesne posledice na moral vojnika a takođe i oficira, jer protiv zaseda nema odbrane. Ovo se ozbiljno komentariše i naglašava se da bi te zločine trebalo suzbijati sa većom strogošću. Nije dovoljno streljati, u cilju represalija, 10, 20, 30 lica, koja će posle nedelju dana biti već zaboravljena. Trebalo bi ostaviti opipljivija sećanja, koja bi uticala' duže vremena i koja bi laivala izvestan strah. Treba pokušati da se, bez prethodne objave, uništi vatrom celo selo gde se dogodi ubistvo, pljačka ili napad. Kad bude stotinama ljudi izgubilo živote i kada preostali izgube svoju imovinu, svi Slovenci će morati da pomisle kako bi sutra svakog od njih mogla snaći ista sudbina.

Za najveća zla, najveće kazne!

Osim toga, komentarišu se sve pripreme koje su izvršene za odbranu naselja, kao i naređenje za defanzivno držanje svih garnizona. Vojnik, koji je obdaren sjajnim ratničkim duhom, više je za ofanzivni sistem. Izvesni znaci nestrpljenja pojavili su se kod malih jedinica. — Pored toga, govori se da bi komandanti trebalo, ako trupe koje se nalaze u zoni nisu, prema njihovom mišljenju, dovoljne da se uspešno odupru podloj aktivnosti partizana, da se osete dužnim da zatraže u Rimu ono što im je potrebno, a ne da čekaju dok nam partizani nanesu veća zla.

U Italiji ima toliko omladine koja bezbrižno šeta i koja bi se mogla pozvati pod oružje.

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

U Italiji ima mnogo trupa koje sada logoruju u raznim delovima kraljevine; zašto da se ne pošalju ovamo? Bilo bi dovoljno svega nekoliko bataljona.

Takođe je nepovoljno komentarisano predloženo naređenje da svi oficiri spavaju zajedno u jednoj određenoj zgradi. Iako se ovaj postupak može opravdati kao mera predostrožnosti, ipak je to nov dokaz bojazni, ako baš nećemo da upotrebimo reč strah. —

S tim u vezi takođe je rečeno da prisustvo oficira u raznim kućama služi i za kontrolisanje ponašanja mnogih porodica. —

Kapetan, komandant karabinjera

— Enrico Pani —

Pani

(M. P.)

BR. 178

NAREĐENJE KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA
OD 20 MAJA 1942 GOD. KOMANDAMA DIVIZIJA O OBEZBE-
ĐENJU GRANICE U VEZI SA NEMACKIM NAPADOM NA DRU-
GU GRUPU SLOVENAČKIH PARTIZANSKIH ODREDA KOD
JANČA¹

Hitno

Fonogram

V. P. 46, 20 maj 1942-XX

Od komande XI arm. korpusa

Komandi peš. divizije „Granatieri di Sardegna" (u ruke)

Komandi peš. divizije „Isonzo" (u ruke)

i na znanje:

Komandi granične straže XI arm. korpusa (u ruke)

02/4139. Danas će Nemci vršiti operacije čišćenja u zoni Prežganje (1:100.000 VM—DK karta Ljubljana) i u zoni Rašica — Gašpar (1:100.000 VO—DL karta Ljubljana; VO—DK karta Ljubljana) protiv ustaničke formacije, jake 150 ljudi, u Prežganju i protiv 500 ljudi² u drugoj zoni. U akciji će učestvovati nemački bataljon na kamionima, koji će preći italijansku teritoriju, ulazeći prolazom Št. Vid kod Ljubljane, i stići u odgovarajuću zonu prolazom Pečar (1:100.000 VH—DL karta Ljubljana).

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta (ital. odeljenje. 21 G. fase. 16).

¹ Vidi dok. br. 108.

Naređujem:

- 1) — da jedna četa, na kamionima, divizije „Granatieri“, koja će morati da prati nemačku jedinicu, zatvori prolaz Pečar i okolinu;
- 2) — da obe divizije pomenute u naslovu, u granicama mogućnosti, kontrolišu granicu, kako bi se izbegli upadi;
- 3) — da se komanda divizije „Granatieri“ pobrine za vezu sa nemačkom komandom u Pečaru;
- 4) — proizlazi da su pomenute partizanske formacije, koje su ušle u nemačku Sloveniju sa italijanske teritorije, u zoni Grosuplje, Višnja Gora zamenjene drugim formacijama, koje su pridošle iz Kočevske.

Preporučujem najveću opreznost.

Dalja obaveštenja potvrđuju da se partizanske grupe, koje su došle sa juga, kojcentrišu na teritoriji Gornje Krke (Žužemberk) i da odavde nameravaju da dođu u razne akcione predele, bilo u pravcu zapada (Krim) ili severa (Trebnje), bilo u pravcu severo-istoka.

General Robotti

BR. 179

IZVESTAJ KOMANDE KARABINJERA PEŠADISKE DIVIZIJE „GRANATIERI DI SARDEGNA“ OD 20 MAJA 1942 GOD. KOMANDI KARABINJERA JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA O SITUACIJI NA TERENU I O MOBILNOM STANJU JEDINICA DIVIZIJE¹

21 PESADISKA DIVIZIJA „GRANATIERI DI SARDEGNA“

Komanda kr. karabinjera

Br. 5/II — poverljivi prot. V. P. 81, 20 maja 1942-XX
Predmet: Izveštaj o duhu i moralu
trupa i stanovništva. —

KOMANDI KRALJEVSKIH KARABINJERA XI ARMISKOG
KORPUSA

sedište

Akcija ustanika nastavlja se sa sve većom žestinom. Broj partizana u Sloveniji koju drže Italijani znatno se povećao. Poslednjih petnaest dana pretrpeli smo vrlo teške gubitke. U jednoj zasedi koju

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

su postavili komunisti, herojski je pao pukovnik Latini, komandant Drugog puka „Granatieri di Sardegna“; dalje, palo je 28 grenadira, 2 šofera i 1 karabinjer, i oko 80 ljudi je ranjeno. Ovaj mučki napad izazvao je kod svih vojnika veliku srdžbu i želju za osvetom.

Partizani vrše i dalje terorističke akcije, napade i atentate sa sve većom žestinom, a ovo se može isključivo pripisati činjenici da su mnogi mali garnizoni bili povučeni, kako bi se izbegli neprekidni napadi na njih. — Osim toga, trupe su rascepkane radi nadgledanja železničkih linija, veštačkih objekata, postrojenja itd., i mali broj jedinica stoji na raspoloženju za borbu protiv ustanika. —

Ovi pak, s druge strane, kao gospodari nekoliko manjih mesta koja su ostala bez vojnika iz gore navedenih razloga, drski zbog ponekog manjeg-uspeha, koji su postigli postavljanjem zaseda, nastavljaju svoju terorističku aktivnost, vršeći među stanovništvom aktivnu propagandu, zastrašujući ga ubistvima, sečenjem kose žena i pretnjama svima onima koji ispoljavaju simpatije prema Italiji.

(M. P.) Poručnik, privremeni komandant
 kraljevskih karabinjera
 (Leonardo Navazio)
 L. Navazio

IZVEŠTAJ KOMANDANTA JEDANAESTOG ARMISKOG KOR-
PUSA MARIJA ROBOTTI-A OD 20 MAJA 1942 GOD. VIŠOJ
KOMANDI ORUŽANIH SNAGA SLOVENIJA-DALMACIJA O PO-
LOŽAJU ITALIJANSKIH OKUPACIONIH SNAGA U SLOVENIJI
I O POTREBI DOVLAČENJA NOVIH JEDINICA¹

KOMANDA XI ARMISKOG KORPUSA

Koncept

Operativno odeljenje
Br. 02/____prot. op.

V. P. 46. . . . maja 1942-XX

Predmet: Situacija u Sloveniji

GLAVNOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA SLOVENIJA-
DALMACIJA

Vojna pošta 10

Smatram da je potrebno da ukratko izložim situaciju u Slove-
niji, onako kako je ja vidim posle brzog razvoja događaja, koje
nisam propustio da svakodnevno izlažem toj komandi.

Potrebno je istaći da se na progresivno pojačanje ustaničke
aktivnosti i na njihov dinamizam, koji se nastavlja sa jednako ubr-
zanim ritmom [*od pre izvesnog vremena*], odgovara smanjenjem
mogućnosti našeg protivdejstva [*zbog osetnog povlačenja snaga koje
su bile potrebne na drugim sektorima, što se, bez svake sumnje,
odrazilo na naš prestiž u očima ovog slovenačkog stanovništva, koje
— potrebno je uvek napominjati — može da se savije jedino silom,
i to neumoljivom silom*].

Od zaseda malog broja lica, koja su se, sakrivena na ivici šume,
ograničavala, do pre izvesnog vremena, na uznemiravanje poneke
patrole ili automobila u prolazu, dospeli smo postepeno do akcija
koje stoje na granici između gerile i pravog rata. kao što su: napad
jakim snagama na naše kolone (čak i mnogobrojne), opsada manjih
garnizona, naređenja za predaju. Pored toga, neki nedavni događaji
stvorili su utisak da ovde postoje dve suverene vlasti, što napr.,
dokazuje zadržavanje autobusa usred dana i zatim kontrolisanje
isprava putnika. Ove epizode, premda nisu imale krvavih posledica.
možda su još mnogo teže, s obzirom na sramoćenje, nego gore pome-
nute ratne akcije.

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani. Ori-
ginal je koncept, popravljen mastilom, rukom Robotti-a; ove popravke
i dopune uzete su u obzir prilikom orevođenja. Tekstovi upisani masti-
lom označeni su znakovima: od: [*], do: [*].

Ovoj vrsti nedela pripada i nedavno regrutovanje ljudi za bande, pljenje stoke za njihove pozadinske službe, objavljivanje kaznenih proglašaja, proglašaja o zabrani železničkog saobraćaja, vršenja trgovačke aktivnosti itd., itd. —

Tu takode treba dodati potpuno razbojničke i svirepe epizode koje se dešavaju na veliku štetu italijanskog imena (ubijanje... krivih samo zato što nisu mrzeli Italijane, pljačkanje stanova italijanskih i nemačkih državljana, napadi na civilne automobile i kamione, osumnjičene da služe italijanskim interesima), epizode koje potiču od karakteristične i urodene svireposti ovog naroda i od dobro poznatog krvoločnog sadizma Balkanaca.

Ovo krvavo gospodovanje ustanika u Sloveniji, ovih ustanika koji [*danas živo*] vrve u čitavoj zoni, moraće da doživi jedan dalji nepoželjan porast [*usled izvršenja mog plana o nepoželjnom ali neophodno potrebnom daljem*] smanjenju garnizona, koji, iako dozvoljava da se na sigurniji način utvrđuju trupe, kada se postepeno bude vršio, smanjiće, nažalost, još više naše protivdejstvo i doprireće da situacija, koju sam predočio, dobije još zamršeniji izgled.

Ja ne želim da procenjujem te pojave i, naravno, ne gubim svoju smirenu jasnoću rasuđivanja. Ali specijalan karakter koji je situacija poprimila, i koji se duboko odražava na naš prestiž i na tradicije naše velike države, vrlo je žalostan s obzirom na socijalno-pravni položaj ove zemlje, koja, budući da je italijanska pokrajina, ima puno pravo² da traži garantije za život stanovništva i zaštitu njihovih imanja kao i svaka druga pokrajina na poluostrvu.

Ovo rezonovanje — koje je uostalom plod najosnovnijeg zdravog shvatanja — jeste ovdašnje rezonovanje svijui, a takode i Slovenaca koji bi želeli da žive u miru pod zaštitom naše otadžbine, kao i nemačkih građana (koji, kako sam ja obavešten, uporno na tome nastoje), koji doživljavaju da im se pljačkaju i uništavaju njihovi dvorci i njihova imovina, koju uvek — naročito noću — nije moguće efikasno i na vreme braniti.

- 0 - 0 — 0 — 0 —

Jednoj ovakvoj situaciji, o kojoj gore izloženi kratak pregled verujem, može da pruži dovoljno jasnu — ako ne baš potpunu — sliku, može se u ovom trenutku pomoći samo na jedan način: povećavajući naše snage [*za onoliko koliko je potrebno da bi se zagarantovao civilni život i civilne službe ne samo u mestima odakle smo povukli naše snage i koja su zatim ustanici zauzeli, već i u mestima gde se, zbog pomanjkanja vremena, ove službe nisu mogle osnovati*].

² Reči „ima puno pravo“ Robotti je podvukao i iza njih stavio znak „?!“.

Ja sam prvi svestan raznih teškoća koje mogu iskrsnuti iz ovog povećanja snaga. Ali primoran sam da mislim da se ove teškoće mogu prebroditi, jer zaista nema drugog puta koji bismo mogli slediti [*osim ako nećemo mirno podnositi situaciju koju vešto iskorišćavaju naši neprijatelji, čija se propaganda koristi našom slabošću*]. U pogledu ovoga moje je ubeđenje čvrsto i nepokolebljivo. Ponavljam: drugog puta nema.

Docnije se mogu primeniti ostala sredstva. Možda jedanput, kada drskost i zločinačka borbenost ustanika budu slomljeni, moći će se efikasnije pristupiti policiskim operacijama velikog obima. Verovatno će se, ubuduće, razviti borba slična borbi protiv razbojništva, koja omogućuje isključivu upotrebu jakih karabinjerskih odreda, pa i policiskih agenata. Da je zlo još u samom začetku bilo suzbijano i da nije bilo onih kolebanja između odlučnog zauzimanja stava i pokušaja smirenja, na čemu je toliko štetno u nedavnoj prošlosti insistirala civilna vlast, ne isključujem da se cilj mogao postići i sa mnogo manjim sredstvima. Ali sada kada ustanička aktivnost lagano ali neumoljivo guta čitavu civilnu i državnu organizaciju koju su političke vlasti bile počele da stvaraju i koja se racionalno razvijala, sada kada se moraju povući stanice kr. karabinjera iz zabačenijih mesta, kada je bilo potrebno odgoditi obrazovanje civilne vlasti, razne granične službe i carinsku kontrolu granice, nema drugog izlaza ni drugog spasa nego dejstvovati velikim snagama da bi svojom jačinom uravnotežile prednost koju ustaničke bande postižu svojom neverovatnom pokretljivošću, svojim savršenim poznavanjem mesta, prirode terena i vegetacije, i na kraju — mora se reći — svojom divljom odlučnošću i svojim inicijativnim duhom. —

Bilo je potrebno da sve ovo jasno izložim.

Skoro je izlišno dodati da sam, izlažući ovo, bio mnogo više potstaknut željom da opet vidim uspostavljanje naše ugrožene suverenosti, nego li namerom da makar kako smanjim svoju odgovornost kao komandant italijanskih trupa u Sloveniji. —

Zaključak: upozoravam da je potrebno da mogu odmah i u celini raspolagati mojim dvema divizijama [*da ih mogu osloboditi od odbrane garnizona i svih raznih službi*] da bi se materijalno očistila čitava zona Provincije i postigao brzi svršetak endemičnog stanja ustanka. —

Ea taj cilj potrebno je:

— zatvoriti hrvatsku granicu na način koji je već izložen toj komandi u odgovarajućoj studiji;

— osloboditi od službe za zaštitu železnica organske diviziske trupe koje su sada zauzete tim zadatkom.

Potrebno je: 8 teritorijalno-mobilnih bataljona;

— dodeliti većim garnizonima okupacione jedinice za statičku odbranu tih garnizona.

Potrebno je drugih 6—7 bataljona;

— staviti mi na raspoloženje bar jedan bataljon srednjih tenkova i jedan vod oklopnih automobila, da bi se upotpunile operativne akcije i obezbedilo držanje glavnih komunikacionih puteva.

Znam da tražim mnogo, ali, ponavljam, da se samo jednom odlučnom i munjevitom akcijom može računati na potpuno dezorijentisanje i konačno uništenje ustaničke aktivnosti. —

S druge strane, upotreba ove mase trupa, koju tražim, biće ograničena na vreme koje je neophodno potrebno da se neprijatelju zada odlučan udarac, posle čega će — kad cilj bude postignut — jedan deo trupa biti ponovo raspoloživ za druge zadatke, a sa ostatkom će se ponovo obrazovati garnizoni kojima je oduzeta njihova snaga

General armiskog korpusa,
komandant
— Mario Robotti —
M¹¹

BR. 181

OBJAVA NEMAČKOG GENERALLAJTNANTA RÖSENER-A OD
21 MAJA 1942 GOD. O STRELJANJU TRIDESET I PET TALACA
U MARIBORU¹

O B J A V A

Komunističke bande su, na podmukli način, ubile jednog policijskog činovnika i jednog vatrogasca u Ljubnom², okrug Celje, koji su upravo vršili svoje dužnosti, i u Ljubnom izvršili teška nasilja. Između ostalog, komunistički banditi ubili su jednu nenaoružanu ženu u Velenju.

Zbog sudelovanja i zbog pomaganja ovih bandita streljani su sledeći komunistički zločinci:

Milan Sovinz, rođ. 11 septembra 1922. student, nestalnog boravišta,

Franz Schumlak, rođ. 25 januara 1911, krojač, Šmartno na Paki br. 10, okrug Celje,

³ Paraf Marija Robotti-a

¹ Original, na' nemačkom jeziku, nalazi se u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

¹ 19 maja 1942 god. Druga i Treća četa Prvog bataljona Savinjskog odreda (bivši Prvi štajerski bataljon) napale su žandarmerijsku stanicu u Ljubnom. Stanica je zapaljena (vidi dok. br. 123).

Bratomil Rebek, rod. 9 februara 1905, inženjer za parne uređaje, Celje, Grazerstrasse,

Johann Swet, rod. 16 avgusta 1905, glavni blagajnik banke, Celje, Grabengasse br. 11,

Martin Klantschnik, rod. 13 avgusta 1913, precizni mehaničar, Šmartno na Paki br. 55, okrug Celje,

Dominik Kodritsch, rod. 2 avgusta 1907, tekstilni radnik, Maribor, Pobrežje, Hutterova kolonija,

Cyrill Debelak, rod. 2 jula 1901, štamparski nameštenik, Celje, Sachsenfelderstrasse br. 41,

Cyrill Nowak, rod. 8 aprila 1888, bivši jugosl. državni činovnik, Ložnica br. 28, okrug Celje,

Alfred Hykel, rod. 9 jula 1917, bivši pitomac jugosl. trgovačke pomorske akademije, Celje. Tüchernstrasse br. 22,

Rafael Widmeier, rod. 24 avgusta 1922, bivši jugosl. drž. činovnik u Celju, Werkstrasse br. 21,

Walter Tschanschek, rod. 30 avgusta 1920, student i nameštenik, Celje, Grafenstrasse br. 1,

Viktor Schkoflek, rod. 22 marta 1920, bivši jugosl. drž. činovnik, Celje, Pregelgasse br. 6,

Ilija Barischitsch, rod. 1 juna 1920, laborant i zidarski pomoćnik, Mislinje, okrug Maribor,

Johann Irmann, rod. 2 jula 1921, seljački sin, Veliki Vrh br. 3, opština Šmartno na Paki, okrug Celje,

Josef Mennich, rod. 18 februara 1911, seljački sin, Lokovica br. 21, kod Šoštanja, okrug Celje,

Johann Brwar, rod. 4 juna 1919, ekonom, Kolovrat br. 4. opština Zagorje, okrug Trbovlje,

Leo Brwar, rod. 26 marta 1921, poljopr. radnik, Kolovrat br. 4, opština Zagorje, okrug Trbovlje,

Josef Sagradischnik, rod. 2 novembra 1914, seljački sin, Slatina br. 32, opština Šmartno na Paki, okrug Celje,

Franz Sagradischnik, rod. 4 decembra 1909, seljački sin Slatina br. 32, opština Šmartno na Paki, okrug Celje,

Johann Ferlesch, rod. 28 aprila 1921, trgov. nameštenik, Celje, Rann br. 14,

Franz Wedenik, rod. 15 aprila 1921, trgov. nameštenik, Celje, Forstwald br. 56,

Karl Golob, rod. 1 novembra 1884, stolar, Celje, Schmuckgasse br. 3.

Ferdinand Stakne, rod. 28 maja 1900, ekonom, Skorno br. 18, opština Šmartno na Paki, okrug Celje,

Method Hotschewar, rod. 11 decembra 1901, nameštenik, Celje-Gmünd br. 55,

Michael Aschmann, rod. 17 septembra 1896, seljak, Paška Vas br. 18, opština Šmartno na Paki, okrug Celje,

Martin Primoschitz, rod. 29 oktobra 1906, kovač, Paška Vas
br. 14, opština Šmartno na Paki, okrug Celje,
Konrad Deleja, rod. 23 decembra 1919, seljački sin, Gorenje
br. 1, opština Šmartno na Paki, okrug Celje,
Ludwig Pliberschek, rod. 14 avgusta 1918, limar, Maribor, Zgor-
nje Radvanje br. 23,
Alois Punzer, rod. 28 oktobra 1923, seljački sin, Paška Vas br. 9,
opština Šmartno na Paki, okrug Celje,
Franz Weber, rod. 2 septembra 1915, frizerski pomočnik, Ma-
ribor, Mühlgasse br. 32,
Franz Meizenowitsch, rod. 28 februara 1920, obučarski pomoć-
nik, Maribor, Urbanigasse br. 6,
Alois Tamsche, rod. 19 juna 1912, poljopriv. radnik, Skorno
br. 11, opština Šmartno na Paki, okrug Celje,
Johann Pcdvratnik, rod. 16 maja 1909, seljak, Skorno br. 11,
opština Šmartno na Paki, okrug Celje,
Adolf Obu, rod. 21 avgusta 1907, seljački sin, Gorenje br. 8,
opština Šmartno na Paki, okrug Celje,
Alois Obu, rod. 23 maja 1903, seljak, Št. Andraž br. 65, opština
Folzela, okrug Celje.

Maribor, 21 maja 1942

Viši SS i policiski komandant
potp. Rösener

**IZVEŠTAJ KOMANDANTA JEDANAESTOG ARMISKOG KOR-
PUSA OD 22 MAJA 1942 GOD. VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH
SNAGA SLOVENIJA-DALMACIJA O SITUACIJI U SLOVENIJI
I O POTREBI POJAČANJA OKUPACIONIH SNAGA U LJU-
BLJANSKOJ POKRAJINI¹**

KOMANDA XI ARMISKOG KORPUSA

OPERATIVNO ODELJENJE

Br. 02/4231 prot. op.

V..P. 46, 22 maja 1942-XX

Predmet: Sadašnja situacija u Sloveniji

**VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA SLOVENIJA-
DALMACIJA**

Vojna pošta 10

Opasno i brzo pogoršanje situacije u Sloveniji primorava me da vas ponovo izveštavam o stvarima koje su u tesnoj vezi sa mojim izveštajem br. 02/3824 od 12 maja.

Uzroci pogoršanja proističu suštinski iz dva glavna, među sobom povezana, faktora:

1) Stalno povećanje ustanika, koji sve više teže da se grupišu u jake, s vojničke tačke gledišta, što bolje organizovane bande, i njihov odlučan prelazak u ofanzivu na svim poljima, očigledno u cilju da se potpuno onemogući naš opstanak na teritoriji.

To brojno povećanje mora se pre svega pripisati stalnom prilivu partizana, koji mogu slobodno prodirati u slovenačku teritoriju sa hrvatske granice.

Znatan je priliv oružanih bandi i s one strane Kupe, koje se, zatim, iz zone na jugu Kočevske (idealna baza za snabdevanje ljudstvom i sredstvima zbog sveopšte saglasnosti stanovništva) granaju prema životnim tačkama naše teritorije.

Ovo su potvrdile i veoma pouzdane vesti koje govore o jakom koncentrisanju bandi, koje se stalno povećavaju i operišu u tesnoj vezi, i to:

a) — u zoni Krim, Mokrec, Molnik. Pogled (bedem ljubljanske kotline) i na visovima severozapadno od samog grada;

b) — u brdovitoj zoni koja leži između Kočevja, Krima i Trebnja i italijansko-nemačke granične linije.

Prilivu koji se vrši iz pograničnih teritorija mora se dodati i znatan udeo lokalnog ljudstva, koje svakodnevno, milom ili silom, povećava ustaničke redove zahvaljujući prisilnom regrutovanju za

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

AFTIH
12

Comando XI Corpo d'Armata

Ufficio Operazioni

P.M. 46, 22 maggio 1942 Anno XX

N. 22/4231 di prot. Op.

Risposta al foglio N. _____ del _____

OGGETTO: Attuale situazione della Slovenia.-

AL COMANDO SUPERIORE FF.AA. SLOVENIA-DALMAZIA

POSTA MILITARE 10

L'incombente rapido aggravarsi della situazione in Slovenia mi costringe ad una ulteriore segnalazione che segue da vicino quelle che ho fatto con mio foglio 02/3824 del 12 maggio.

Le cause del peggioramento consistono essenzialmente in due fattori principali e concomitanti:

- 1°) IL CONTINUO AUMENTO DEI RIBELLI che tendono sempre più a raggrupparsi in bande consistenti e sempre meglio organizzate dal punto di vista militare, ed il deciso loro passaggio all'offensiva in tutti i campi con l'evidente disegno di rendere insostenibile la nostra permanenza in territorio.

L'incremento numerico è dovuto soprattutto al continuo affluire di partigiani che passano liberamente penetrare nel territorio sloveno dalla frontiera croata.

Notevole è l'afflusso dall'oltre Kupa di bande armate che poi, dalla zona del sud Koceviano (base di rifornimento ideale di uomini e di mezzi per la totalitaria connivenza della popolazione) si irradiano verso i punti vitali del nostro territorio.

Ciò è confermato da notizie sicuramente attendibili che segnalano forti concentramenti di bande in continuo aumento ed operanti in stretto collegamento:

- a) - nella zona del Krin, Mokrec, Molnik, Pogled (bastione della piana di Lubiana) e sulle alture a nord-ovest della città stessa;
- b) - nella zona collinosa interposta fra i solchi di Kocevje, del Krin e di Trebnje e la linea di confine italo-tedesca.

All'afflusso che si verifica tra i territori confinanti si deve aggiungere il notevole apporto dell'elemento locale

Si prega di trattenere per ogni lettera un solo argomento, e di indicare nella risposta il numero di prot. e l'Ufficio cui si risponde.
Indirizzo telegrafico: Copamila.

borbu sposobnih ljudi iz zona koje ne mogu biti pod stalnom kontrolom naših trupa.-

Predviđeni cilj prve grupe bandi:

Zauzeti Ljubljano uz pomoć oružanog ustanka lokalnih elemenata.

Cilj druge grupe:

Izolovati zonu Novo Mesto od ljubljanske zone, održavajući pozadinske komunikacije sa bazama u zoni Litija na nemačkoj teritoriji.

Međutim, izvršenju ovog maksimalnog programa prethode sistematske akcije sabotaže na svim komunikacijama: železničkim, drumskim, telefonskim i telegrafskim, koje su počele da se vrše pre nekoliko dana, a što dokazuje broj izvršenih napada, od kojih sam najvažnije izneo u dnevnim biltenima.

2) Nedostatak dovoljnih snaga koje bi se uspešno suprotstavljale progresivnom pojačanju ustaničke aktivnosti, i koje mi ne dozvoljavaju da se mogu kretati i operisati na teritoriji sa potrebnom neprekidnošću i tajnošću. Drugim recima, ofanzivni prodori, koje garnizoni (brojno smanjeni i među sobom razdvojeni prostranim šumovitim i neprohodnim terenom, sa mnogo sela kojima, u većini slučajeva, dominiraju partizani) mogu da vrše, imaju, silom prilika, ograničeno polje dejstva i trajanje, i ustanici, iako gonjeni i rastureni, posle našeg povratka iz akcije vraćaju se da uznemiravaju zonu, koja se, usled nedovoljnosti raspoloživih trupa, ne može duže vremena posedati, dok saobraćajne veze trpe zbog dužine puta i vremena koje je potrebno za povezivanje.

Ovo se dešava usled činjenice što su trupe armiskog korpusa u tolikoj meri zauzete službom za odbranu garnizona — stalnom, iako je olakšana izgrađenim objektima, zatim svim raznim službama i zaštitom komunikacija, tako da ostaju vrlo male snage za formiranje mobilnih jedinica.

Snage koje su sačinjavale moju rezervu većim delom su mi oduzete radi pretstojećeg odlaska u druge sektore (11 artiljerijski puk arm. korpusa i rušilački bataljon), a druge su se tek vratile (8. bat. crnih košulja „M“) i sa njima ću morati da zamenim rušilački bataljon da se ne bi moralo ostati bez jako važnog garnizona Velike Bloke.

Ovo su mere koje sam ovih zadnjih dana morao da preduzmem da bih obezbedio raspoloživost komunikacija i veza, i to:

— povećanje osoblja za zaštitu železničkih komunikacija koje su predmet stalnih napada;

— obrazovanje službi stalne pratnje na svim putničkim vozovima radi obezbeđenja tranzita, jer, ako ovo ne uradim, ustanici će, kao što su i pretili, skoro sigurno zadržavati vozove drumskim

Rekrutovanje novih boraca bilo je isključivo na dobrovoljnoj bazi.

preprekama i pregledati, ih, zarobljavajući italijanska vojna i civilna lica da im služe kao taoci;

- pratinja za vojničke transporte i vozove koji prevoze gorivo;
- pratinja za železničko osoblje koje mora da osposobi pruge u prekinutim delovima puta;
- nadzor { kontrola glavnih drumskih komunikacija pomoću letećih pratnji;
- upotreba jedinica za opravku oštećenih puteva i ostalih puteva koje one štite;
- pratinja za jedinice čuvara žica, koje moraju da osposobe telefonske i telegrafske linije koje su oštetili ustanici;
- pratinja za transporte AGIP³ i civilne autobuse koji saobraćaju redovnim putevima.

Jasno je da izvršenje sličnih mera na čitavoj teritoriji Slovenije zahteva jedno takvo rasturanje snaga koje se očigledno neće moći nadoknaditi stizanjem divizije „Macerata“ u zonu.

I odista, na prvi pogled, dodeljivanje ove divizije može i da stvori utisak o pojačanju arm. korpusa, a ustvari ostavlja stvari skoro na istoj tači, jer je brojni doprinos koji ona predstavlja već prethodno umanjen zbog mnogostrukih novih potreba koje su iskrsle baš ovih zadnjih dana i kojima se suprotstavljam umanjujući čak i one snage koje su potrebne za održavanje garnizona.

Lako je predvideti šta se u kratkom periodu može desiti ako se odmah ne ostvari jedan plan akcije čišćenja velikog stila koji bi neprijatelju oduzeo svaku mogućnost.

ZAKLJUČAK:

Potrebno je što pre preuzeti inicijativu u operacijama i ne trpeti duže da je imaju partizani — ma koliko ona bila neznatna; zbog toga je neophodno potrebno da mogu odmah raspolagati potrebnom količinom trupa da bih mogao vršiti operacije i uništiti ustaničke formacije pre nego što to bude suviše kasno.

Preko je potrebno što pre normalizovati situaciju u pokrajini, jer ova situacija stvara kod slovenačkog stanovništva takvo duševno stanje koje ide čisto na našu štetu, tj. počinje da se otvoreno govori da se partizanski obruč sve više steže oko naših garnizona i da će nas sve veća aktivnost oružanih bandi na kraju toliko oslabiti, da ćemo biti prinuđeni da napustimo teritoriju.

Ali pošto sam pomenio stanovništvo i utisak koji na njega može da učini pojačanje ustaničke akcije, smatram da je potrebno precizirati i sledeće:

³ Azienda Generale Italiana Petroli — Glavno italijansko preduzeće za naftu

Političke vlasti, koje takođe imaju dokaza o stalnom pogoršanju situacije, nisu u suštini izmenile svoj stari stav stalnog suprotstavljanja odlučnim vojnim merama koje, prema mom mišljenju, sama situacija nalaže. One se i dalje stalno i isključivo brinu o posledicama koje mere vojničkog karaktera mogu da imaju na civilnu aktivnost pokrajine.

Bez obzira na njihovo stvarno pravo da budu izveštavane o svim ratnim akcijama koje vrše vojne vlasti, one svako najmanje zakašnje u izveštavanju — dešavalo se ono, kao i uvek, jedino zbog potrebe preduzimanja neposrednih mera za koje su, na kraju krajeva, nadležne isključivo komande koje se ne nalaze uvek u blizini (div. „Isonzo“, granična straža i glavni garnizoni) — za svaki bilo kakav događaj koji, po njihovom mišljenju, odstupa od normalne aktivnosti — smatraju nepravilnošću ili zloupotrebom.

Isto tako su pomenute vlasti, zajedno sa onim potčinjenima, tj. kr. kvesturom, kr. karabinjerima, agentima Javne bezbednosti itd., psihološki spremne da u svakom gestu, prilikom svakog obaveštenja ili ratnog događaja, vide samo rđavu stranu stvari, tako da se pošteno može reći da se nijedna neophodno potrebna istraga ili pretres ne mogu izvršiti, niti trupe ispaliti jedan mitraljeski metak, a da im se, makar i prethodno, sve ne mora objasniti ili opravdati. I to baš u zemlji koja nam je neprijateljska i sa ustanicima koji krstare poljima, ubijajući karabinjere i vojnike, napadajući mostove u neposrednoj blizini Ljubljane, mitraljirajući vozove.

Po mom shvatanju, očigledni dokaz ovom čudnom načinu saradnje, koja je po formi uljudna, ali praktično malo korisna, jesu, pored prikrivenih prekoravanja (primedba, zašto su se pre proširenja pojasa oko Ljubljane pretražile kuće koje su se ostavljale pozadi, suprotstavljanja i ograničenja u pogledu ponovnog pretresa u sumnjivim kvartovima grada itd., itd.), takođe i dva pisma upućena od strane Visokog komesara centralnim vlastima (akt br. 704/2/ pov. od 23 aprila i akt br. 683/2/ pov. od 25 aprila), za koje baš sada prikupljam podatke za odgovor.

U suštini: dok se centralne političke vlasti obaveštavaju o svakoj, ma i najmanjoj nezgodi koja proistekne iz akcije trupa i zbog suviše ranih i nekontrolisanih izveštaja, ne vodi se nikakvog računa o iscrpljujućem radu, punom teškoća i opasnosti, kojima se trupe arm. korpusa već više meseci, bez prestanka, vedrim duhom suprotstavljaju, prolivajući velikodušno svoju krv da bi Italija i dalje imala prestiž u ovim krajevima koji su odlučno neprijateljski raspoloženi prema nama.

Tako se lomimo oko beznačajnih sitnica ili oko grešaka počinjenih makar i u dobroj nameri, oko nesporazuma koji su neizbežni kod takve količine posla, a gubimo iz vida osnovne smernice posla koji je izvršen i koji treba da se vrši, jer je ovo posao koji zahteva

jedinstvo u usmeravanju, jedinstvo komandovanja i jasnu sliku trenutnih potreba.

Na ovaj način nije lako raditi.

Ja moram biti slobodan prilikom svog dejstvovanja i da ne polažem računa o svakom puščanom metku, o svakoj energičnoj represivnoj akciji koju moje trupe vrše prema mojim uputstvima, kao energičan i oštar odgovor na komunistička zverstva i na mržnju koju oni u svakoj prilici propagiraju protiv Italije i protiv njenog režima. Ima slučajeva kada kazne moraju biti oštre, makar iste imale i teških posledica i poneko rušenje. Izlažem nedavne događaje u Starom Trgu gde su ustanici bili proklamovali jednu vrstu sovjetske republike, događaje u Loškom Potoku gde se stanovništvo moralo braniti od jedne partizanske opsade izvršene po svim pravilima, događaje u Kočevskoj Reci, Dolgoj Vasi, Livoldu, Štalcarjima gde su partizani bili sproveli regularno prisilno regrutovanje svih sposobnih muškaraca, ubijajući one koji bi se usprotivili da ih slede, i još teži događaj u Studenec-Igu, svega nekoliko kilometara od Ljubljane, gde su ustanici imali drskosti da usred dana oštete nekoliko mostova na" prilaznim putevima i da vatrenim dejstvom onemogućavaju naše trupe koje su ih opravljale.

Na kraju, ako nećemo potpomagati uspeh ustaničkih nasilja i pojačavati kod stanovništva uverenje o našoj nesposobnosti da držimo zonu, potrebno je:

a) — u potpunosti osloboditi dve divizije od svih drugih zadataka, da bi mogle krstariti zonom uzduž i popreko i voditi rat sa ustanicima, što mogu sada da radim samo sa malim jedinicama, a često ni sa ovima;

b) — potpuno eliminisati svako mešanje političkih vlasti u akcije vojnih vlasti, jer one s obzirom na stvarne činjenice i situaciju, moraju da shvate da mi nećemo ništa da radimo protiv njihovih uputstava, ali da i naš rad ima svojih potreba.

Ponavljam, zbog toga, ponovo zahteve koje sam uputio mojim aktom br. 02/3824 u pogledu slanja potrebnih trupa, konkretno oko dvadeset bataljona, — razume se, bez obzira na zatvaranje hrvatske granice, za što je potrebno još 9 bataljona.

Ograničavam se na iste brojne zahteve iz predašnjeg pisma, premda bi, s obzirom na opterećenje službe za zaštitu i pratnju, bilo sada potrebno mnogo više snaga.

Preciziram — da bi, po mom shvatanju, bilo mnogo pogodnije dodeliti samostalne bataljone negoli organske divizije, jer se oni mnogo lakše upotrebljuju, mnogo lakše dodeljuju velikim jedinicama, sprečavaju zabunu u komandovanju i suvišnost delova diviziskih službi i diviziskih jedinica.

Dodajem — da bataljone mora sačinjavati ljudstvo koje poznaje svoju dužnost, koje je sposobno da brani garnizone, da, prema tome, ne pripada starijem godištu.

U očekivanju mera koje bi ovaj moj izveštaj mogao prouzrokovati, izdao sam divizijama uputstva koja su naznačena u priloženom prilogu.

General armiskog korpusa,
komandant
—Mario Robotti —
Mario Robotti

BR. 183

NAREĐENJE KOMANDANTA JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA OD 22 MAJA 1942 GOD. ZA PREDUZIMANJE MERA RADI ODBRANE GARNIZONA ITALIJANSKIH OKUPACIONIH SNAGA OD PARTIZANSKIH NAPADA¹

KOMANDA XI ARMISKOG KORPUSA

Operativno odeljenje

V. P. 46, 22 maja 1942-XX

Br. 02/4225 prot. op.

Predmet: Odbrana garnizona

KOMANDI PESADISKE DIVIZIJE „GRANATIERI DI SARDEGNA"

KOMANDI PEŠADISKE DIVIZIJE „ISONZO"

KOMANDI GRANIČNE STRAŽE XI AK

Usled pogoršanja situacije u Sloveniji, koje je nastalo zbog pojačane aktivnosti ustanika koji operišu sa sve većim snagama, može da dođe do potpune izolacije nekih garnizona za jedan više ili manje dug period vremena.

Pošto se pretpostavlja da je ova eventualnost moguća, potrebno je da komandanti već sada izdaju prethodna naređenja u vezi sa sredstvima koja bi najpovoljnije obezbedila sigurnost garnizona, koji iz shvatljivih razloga i zbog prestiža — treba da se brane svim snagama, znači do poslednjeg čoveka.

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

¹ U jednom pregledu poginulih i ranjenih, sastavljenom od strane komande Jedanaestog armiskog korpusa, koji se, kao koncept, nalazi u arhivi Vojnoistoriskog instituta (21 e, fase. 1) navedeni su podaci o gubicima korpusa od 6 aprila 1941 god. do 31 maja 1942 godine. Prema tom pregledu, za vreme operacija protiv bivše jugoslovenske vojske poginulo je 2 oficira, 1 podoficir i 9 vojnika, a ranjeno 4 oficira, 2 odoficira i 23 vojnika. Za vreme okupacije, tj. od kapitulacije Jugoslavije

Novi i odlučniji način borbe koji primenjuju ustanici, način koji svakim danom sve više gubi karakteristike obične gerile i dobija izgled pravog i istinitog rata,² nameće komandantima garnizona potrebu za primenom prikladnih mera u cilju odolevanja jednoj dužoj opsadi.

Mi treba da uradimo sledeće:

— Da omogućimo samostalno snabdevanje garnizona putem racionalnog korišćenja lokalnih izvora, koji će, u slučaju potrebe, biti svuda rekvirirani i oduzimani, te ako bude nužno, oduzeti i od potreba civilnog stanovništva. Ipak, potrebno je prethodno znati gde se može, kad ustreba, posegnuti rukom.

— Da organizujemo unutrašnju bezbednost garnizona, da bi se onemogućilo da se jednom pritisku izvana priključi štetna i opasna sabotažna i prevratnička aktivnost elemenata iznutra. Napominjem u vezi s time da komandant jednog izolovanog i napadnutog garnizona raspolaže svom vlašću i to: može pored ostalog da proglasi preki sud, da izdaje proglose, da saziva specijalne sudove i da primeni bilo koju meru koju smatra potrebnom radi održavanja reda i sigurnosti garnizona.

— Da obezbedimo radio-vezu sa obližnjim garnizonima i divizijskim komandama, da bismo mogli operisati sa usklađenim i kombinovanim akcijama i uništiti neprijatelja.

Gore spomenute komande izdaće komandantima podređenih garnizona potrebna uputstva radi hitne primene gore iznetih mera.

ri • r

General armiskog korpusa
komandant:

— Mario Robotti —
Mario Robotti

do 31 maja 1942 god., poginulo je 14 oficira, 15 podoficira i 259 vojnika, a ranjeno 41 oficir, 24 podoficira i 457 vojnika.

Brojke ovog pregleda su suviše malene prema stvarnim gubicima. Naprimer: divizija „Granatieri di Sardegna” izgubila je u borbi na Hribu 7 maja 1942 (vidi dok. br. 175): 30 poginulih, 62 teže i 14 lakše ranjenih i 3 nestala vojnika, podoficira i oficira, dok se u pregledu, za borbe u toku cele godine, navodi samo 61 poginuo i 131 ranjen.

IZVEŠTAJ KOMANDE TREĆEG DIVIZIONA TRINAESTOG ARTILJERISKOG PUKA DIVIZIJE „GRANATIERI DI SARDEGNA” OD 23 MAJA 1942 GOD. O ARTILJERISKOM BOMBARDOVANJU STUDENEC-IGA KOD LJUBLJANE¹

Prepis

13 ARTILJERISKI PUK PES. DIV. „GRANATIERI DI SARDEGNA”

Komanda Trećeg divizion

V. P. 81, 23 maja 1942-XX

Predmet: Izveštaj o operaciji koju je divizion izvršio 22 maja 1942

Na osnovu operativnog naređenja br. 8387, sa predmetom: „Okupacija predela Studenec-Ig”², divizion je zauzeo položaj u zoni Babna Gorica, između kota 317 i 322.

S obzirom na nadošlu maglu, preduzeta je topografska priprema, potrebna da bi se udovoljilo traženju vatre od strane komandanta pešadije. U 6.15 sati bio je spreman da otvori vatru.

Osmatračka patrola održavala je vezu sa komandantom pešadijske kolone. Dostavljanje izveštaja bilo je ozbebeđeno putem radija.

Na traženje komandanta pešadijske kolone izvršene su sledeće koncentracije:

- 1) — U 7.20 sati: koncentracija vatre na selo Studenec (gađane su kuće na severnoj strani).
- 2) — U 7.30 sati: koncentracija na k. 320, jugozapadno od s. Studenec-Ig.
- 3) — U 8 sati: koncentracija na naselje Dobravica.
- 4) — U 8.30 sati: koncentracija na naselje Iška Vas.
- 5) — U 8.47 sati: ponovljena koncentracija na Išku Vas.
- 6) — U 8.55 sati: koncentracija na naselje Sarsko.
- 7) — U 10 sati: koncentracija na k. '414 (CZ 3 — VH 22)
Na javljanje komandira osmatračke patrola, vatra je preneti za 320/00 udesno.
- 8) — U 10.17 sati: koncentracija na Dobravicu.
- 9) — U 10.37 sati: koncentracija na raskrsnicu puteva jugoistočno od Studenec-Iga (CX 22 — TR 11).
- 10) — U 10.56 sati: koncentracija na Studenec-Ig (crkveni toranj).

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

* Vidi dok. br. 89.

Divizion se nalazio na položaju do 17.30 sati.

Rad baterija bio je odličan.

Nikakvih nezgoda nije bilo na maršu, pri zauzimanju položaja, ni pri gađanju.

Funkcionisanjem radija bila je omogućena, u svakom trenutku operacije, veza sa komandantom kolone.

Ispaljena je sledeća količina granata:

granate 75/27 kom. 190 .

običnih granata model 32 od 100/17"

(M. P.)

Komandant diviziona
potpukovnik
potpis: P. Mugnai

Za tačnost prepisa:
Sef odeljenja vatre
(kap. G. Montuori)
Montuori

BR. 185

IZVEŠTAJ KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA
OD 24 MAJA 1942 GOD. VIŠOJ KOMANDI ITALIJANSKIH ORU-
ŽANIH SNAGA SLOVENIJA-DALMACIJA O BORBAMA DRUGE
GRUPE SLOVENACKIH PARTIZANSKIH ODREDA KOD JANČA'

Poverljivo

T e l e g r a m

24 maja 1942-XX

Od komande XI arm. korpusa

Višoj komandi oružanih snaga Slovenije i Dalmacije.

02/4279 op. Dana 21 i 22 tekućeg, nemačka vojska i nemačke policiske snage izvršile su čišćenje u zoni koja se nalazi između Save i naše granice, zapadno od Litije (DL—VS). Od nas se zahtevalo da zatvorimo granicu od Zaloga, u dužini 55 kilometara, prema zapadu²; postarao sam se da sa ono malo raspoloživih snaga zatvorim glavne puteve. Naveče 21 tekućeg, Nemci su javili da su opkolili ustaničke snage, procenjene na 700 ljudi. Međutim, 22 o. m., ustanici,

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² Prilikom akcije na Drugu grupu slovenačkih partizanskih odreda, Nemci su tražili od italijanskih vojnih vlasti da zatvore granicu prema nemačkoj okupacionoj zoni, da bi se sprečio povratak grupe na italijansku okupacionu teritoriju.

kojima su diverzantskim akcijama pritekale u pomoć nove snage koje Su stigle u zonu, uspeli su da umaknu u pravcu Save (veći deo) i u pravcu naše zone Molnik (DH—UQ)³. Nemci su imali 26 mrtvih, među kojima i jednog poručnika koji je bio žrtva zasede, i preko 17 ranjenih, koji su smešteni u vojnoj bolnici u Ljubljani. U toku • je dalje utvrđivanje gubitaka.

General Robotti

BR. 186

IZVEŠTAJ NEMAČKE OPŠTINSKE UPRAVE U LITUI OD
24 MAJA 1942 GOD. O BORBAMA NEMACKIH OKUPATORA SA
DRUGOM GRUPOM SLOVENACKIH PARTIZANSKIH ODREDA
KOD JANCA¹

Opštinska uprava u Litiji

Litija, 24 V 42 godine

Gosp. zemaljskom savetniku

Dr Doujaku

K a m n i k

Sedmični izveštaj za vreme od 17—23 maja 1942 godine

Ova sedmica bila je u znaku banditskih upada, koji su se u sredu, 20 ov. m., u 4 časa i 30 minuta, pojavili od južne strane i protiv kojih su zatim, u danima od 20 do 22 ov. m., vodile borbu carinska granična straža, policija i vojska². Uspeh angažovanih snaga i izvršenih borbenih dejstava bio je nažalost apsolutno nezadovoljavajući, i kao kod svih dosadašnjih banditskih prepada, potrebno je konstatovati da se i kod ove akcije pokazalo odlično taktičko komandovanje neprijatelja. U svakom slučaju, uspelo je bandama — čije se jačine različito cene, ali se prema do sada prikupljenim podacima mora pretpostaviti da njihova ukupna jačina iznosi oko 250—300 ljudi — da vešto izbegnu opkoljavanje i da se probiju na jugu, preko granice, u Italiju. U toku 23 ov. m. bile su u akciji angažovane snage koje su povučene prije nego što su izvršile čišćenje borbenog područja, tako da je i onom, još preostalom, delu bande, u jačini od približno 100 ljudi, uspelo da se noću između 23 i 24 ov. m. nesmetano povuče preko italijanske granice. Carinska gra-

¹ Vidi primedbe uz dok. br. 103.

² Kopija originala u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani (XVI/5, fase. 1/2).

⁴ Vidi dok. br. 108.

nična straža iz Besnice primetila je članove bande, ali patrola, naravno, nije bila u stanju da napadne ovako snažan odred. Poslednja je, dakle, u najmanju ruku, mogućnost da se, sa nešto više zalaganja, barem ovaj poslednji deo bande, koja je izgledala razbijena, bez daljeg, opkoli i uništi. Ali ni ovo nije bilo urađeno. Kao rezime, može se o borbenim dejstvima u vremenu od 20 do 22 ov. m. kazati da gubici na našoj strani nisu ni u kakvoj srazmeri sa postignutim uspehom i da ova neuspela akcija znači jedan težak udarac koji će slabo uticati na raspoloženje i držanje stanovništva. Ukoliko sam ja, kao posmatrač sa strane, u stanju da prosudim, krivica za ovaj teški neuspeh leži uglavnom u tome što nije bilo objedinjenog komandovanja, što je neprijatelj potcenjivan i, pre svega, što su policijske snage suviše dockane angažovane.

Izveštaj o dolasku bande poslat je, prema mojim konstatacijama, dvadesetog, oko 4 časa i 30 minuta. Međutim, kako je meni saopšteno, policijske čete, koje su bile određene u akciju, stigle su tek u 17 časova na područje svojih polaznih položaja. Vojska je bila upotrebljena za zaprečavanje bojišta sa zapadne strane, i jedva je došla u dodir sa neprijateljem, zbog čega nije ni imala nikakvih gubitaka.

Daleko sam od toga da ovim hoću da kritikujem vojne mere, pošto za to nisam ni nadležan, ali osećam svojom dužnošću da vam saopštim ove detalje, pošto će isti možda biti od važnosti za donošenje ocene o događajima i njihovim posledicama.

U svakom slučaju akcija nije uspela, i to će sigurno iskoristiti neprijateljska propaganda u odgovarajućoj meri. Stanovništvo pogranične teritorije ima, sada više nego ikada, siguran osećaj da nemačke borbene snage nisu u stanju da mu pruže uspešnu zaštitu od banditskih upada, čime je poremećeno umirenje koje je u poslednje vreme bilo nastupilo. Dalje posledice ovog neuspeha ne mogu se danas, po svojoj težini, u potpunosti ni sagledati.³

³ U Gorenjskoj u mesecu maju bile su sledeće nemačke jedinice: 93 rezervni policijski bataljon sa štabom u Kamniku, 171 rezervni pol. bataljon u Radovljici, 181 rez. pol. bataljon na Bledu, 325 rez. pol. bat. u Kranju, Gorenjski skijaški policijski odred (Pol. skistreifengabteilung Oberkrain) na Bledu, 2. žandarmerijska rezervna motorizovana četa Alpenland u Kranju i 3. žand. rez. mot. četa Alpenland u Kamniku. Od nemačkih oružanih vojnih snaga u to vreme stalno su bile detašovane sledeće jedinice: 322 landessützenbataljon (Landesschützenbataillon 322) u Domžalama (1. četa Dol kod Ljubljane, 2. č. Domžale, 3. č. Ponoči kod Litije, 4. č. Litija), 510 landessützenbataljon u Kamniku, 857 landessützenbataljon u Jesenicama (1. č. Jesenice, 2. č. Radovljica, 3. č. Bled, 4. č. Sv. Janez na Bohinjskom Jezeru), 922 landessützenbataljon u Kranju (1. č. Smlednik, 2. č. Šentvid, 3. č. Kranj, 4. č. Tržič, 499 dopunski pešadski bataljon u Skofjaj Loki, 402 biciklistička dopunska četa u Bohinjskoj Beli, 403 biciklistička dopunska četa u Kranju i 2. bat. 14 puka. Pored toga bilo je oko 500 žandara i 240 vojnika granične carinske straže.

Gemeinschaft Littai.

Littai, den 24. Mai 1942.

An den
Herrn Landrat
Dr. P o n j a k
Stein

Wochenbericht für die Woche vom 17. bis 23. Mai 1942.

Die Berichtswoche stand im Zeichen der Bandeneinfälle, die von Süden her am Mittwoch, den 20. um 4 Uhr 30 gemeldet wurden und die dann in den Tagen vom 20. bis 22. durch Einsatz von Zollgrenzschutz, Polizei und Wehrmacht bekämpft wurden. Das Ergebnis des Einsatzes und der durchgeführten Kampfhandlungen ist leider ein absolut unbefriedigendes, und wie bei allen bisherigen Bandenüberfällen hat sich auch bei diesem Unternehmen die ausgezeichnete taktische Führung des Gegners erwiesen. Jedenfalls ist es den Banden, deren Stärke verschieden hoch eingeschätzt wurde, die aber nach den mannreichen Ermittlungen wohl mit ca. 250 bis 300 Mann anzunehmen ist, gelungen, der Umklammerung geschickt auszuweichen und nach Süden über die Grenze nach Italien durchzubrechen. Im Laufe des 23. wurden daraufhin die Einsatzkräfte zurückgezogen, ohne dass der Kampfraum durchkämt worden wäre und so ist es auch dem noch zurückgebliebenen Teil der Bande in ungeführer Stärke von 100 Mann gelungen, in der Nacht vom 23. auf 24. sich unbehelligt über die italienische Grenze zurückzuziehen. Die Bandenmitglieder wurden von Zollgrenzschutz Wessnitz beobachtet, die Streife war aber natürlich nicht in der Lage, dieses starke Kontingent anzugreifen. Es wäre also zumindest ohne weiteres bei einiger Gründlichkeit möglich gewesen, diesen letzten Teil der Bande, der scheinbar versprengt war, abzuriegeln und zu vernichten. Aber auch das ist nicht geschehen. Zusammenfassend muss zu den Kampfhandlungen in der Zeit vom 20. bis 22. gesagt werden, dass die Blutopfer auf unserer Seite in keinem Verhältnis zum erzielten Erfolg stehen und dass dieses fehlgeschlagene Unternehmen unbedingt einen schweren Rückschlag in der Stimmung und in der Haltung der Bevölkerung nach sich ziehen muss. Soweit ich als abseits stehender die Dinge zu beurteilen in der Lage bin, ist an diesem schweren Misserfolg hauptsächlich das Fehlen eines einheitlichen Kommandos, das Unterschätzen des Gegners und vor allem der zu späte Einsatz der Polizeikräfte schuld. Die Meldung von dem Einmarsch der Bande

Pošto je 21 i 22 maja četa vojske, koja je dislocirana u Litiji, otišla na neki borbeni položaj, to je, u sporazumu sa vođom mesnih grupa i komandrom žandarmerijske jedinice, od nemačkih građana sastavljena pomoćna žandarmerija, koja je noću između 21 i 22 i između 22 i 23 ov. m., pod komandom jednog pomoćnog žandarma, vršila patroliranje u Litiji. Ova patrola je 24 ov. m. rasformirana, jer je vojska u međuvremenu opet preuzela svoju službu u Litiji.

Weber

BR. 187

PLAN KOMANDE JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA OD 25
MAJA 1942 GOD. ZA PRIPREMU VELIKE ITALIJANSKE OFAN-
ZIVE PROTIV SLOVENAČKIH NARODNOOSLOBODILACKIH
PARTIZANSKIH ODREDA¹

Poverljivo
Dupli omot

Dostaviti u ruke

KOMANDA XI ARMISKOG KORPUSA

Operativno odeljenje
Br. 02/4362 prot. Op.

Vojna pošta 46, 25 maj 1942-XX

Predmet: Program mera i operacija
koje treba vršiti u Sloveniji

GLAVNOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA SLOVENIJA-
DALMACIJA

Vojna pošta 10

Mere koje, prema usmenim uputstvima izdatim od strane te komande, treba primeniti u cilju rešavanja krize u Sloveniji — nalaže nam postojeća situacija, koja se karakteriše povećanjem ustaničkih formacija, sve većim nemirom koji ih obuzima i sve ambicioznijim ciljevima koje one sebi postavljaju.

Te mere su dalje tesno povezane sa količinom snaga koje će biti stavljene na raspoloženje ovoj komandi, a koje će stići na teritoriju po sledećem redu:

1) — tri bataljona iz divizije „Macerata" sa jednim delom artiljerije (idućih dana);

¹ Original u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

2) — tri pešadiska bataljona i eventualno jedna legija cr. košulja i jedan samostalan bataljon cr. košulja (ne pre kraja juna, jer su ove trupe još uvek angažovane na drugim udaljenim sektorima);

3) — jedna organska divizija (za koju je predviđeno da će stići u zonu tek u mesecu julu).

Prirodno je da razvoj celokupnog rada zavisi dalje od svih talasanja i promena koje mogu nastupiti bilo u vezi s prilivom naših snaga, bilo zbog svega nepredviđenog što će izazvati otpor ustanika i stanovništva uopšte.

Na osnovu gornjega dostavljam program koji nameravam da ostvarim:

1. faza — Cim prvi deo divizije „Macerata“ stigne u zonu, staviću mu u zadatak da posedne zonu Kočevje i Ribnica. Na taj način ću osloboditi jedan grenadirski puk sa kojim nameravam da ovladam situacijom u okolini Ljubljane.

U ovom periodu će divizija „Isonzo“ i granična straža nastaviti da vrše akcije čišćenja malog obima.

2. faza — Po dolasku ostalih snaga (osim organske divizije), zauzeću takođe i čitav predeo južno od Kočevja i predeo Starog Trga i Loža, oslobađajući svih zadataka 23 pešadiska, koji se nalazi u Brodu na Kupu, da bi se isti vratio diviziji „Isonzo“, koja će na taj način imati više raspoloživih snaga da operiše odlučnije i intenzivnije nego što je to dosada mogla činiti.

Pripremne mere

a) — Evakuisanje stanovništva: to je najkomplikovanija mera, koja zahteva prethodnu organizaciju samo delimično zavisnu od ove komande (izvršni deo), kao i odgovarajuću količinu snaga.

Kao što je poznato, pokazalo se da je stanovništvo iz južnog kočevskog predela i doline Lož—Stari Trg (osim ponekog izuzetka) prema nama neprijateljski raspoloženo i da odlučno sarađuje sa partizanima. Radi se o broju koji nije lako proceniti, ali se ipak može smatrati da se kreće između 10—12000 lica. podeljenih na mnoga naselja.

Mora se pretpostaviti da će se ova mera ticati skoro isključivo žena, dece i staraca, jer se sposobni ljudi ili već sada nalaze sa bandama, ili će im se priključiti u trenutku ostvarenja ovog dola programa. ma koliko to ostvarenje bilo iznenadno i brzo.

Način izvršenja ove mere zavisi od raspoloživih snaga. Pored toga, postoji problem stoke, zaliha hrane i furaži, kao i problem čuvanja kućnog nameštaja. Ovo je problem koji u suštini interesuje Transporte, pošto se stoka, zaliha hrane i furaži moraju koncentrisati u garnijone radi daljeg korišćenja ili u samom mestu ili u Kraljevini.

Operacije će sigurno biti ometane od strane ustanika i zahtevaće ne baš neznatan deo vremena, koji se unapred ne može odrediti.

Dakle, pripremiću jedan opširan program, pošto se u tom pogledu budem savetovao sa političkim vlastima, program u kome će biti označena mesta koja treba evakuisati, broj osoba koje treba uputiti u Italiju, količina materijala koji se može sa sobom poneti, količina stoke koju mi možemo zapleniti i potreban broj transporta.

Pored toga moraće se evakuisati i druga naselja pokrajine. Međutim, što se tiče njih, radiće se prema oceni na licu mesta, uzimajući u obzir stav većine stanovništva u odnosu na pojačanu borbu koju nameravam da povedem protiv partizanskih formacija.

Druge policijske mere preduzimaće se protiv određenih kategorija koje se još uvek neprijateljski drže, kao i protiv onih koje će uporno zauzeti neprijateljski stav prema naciji. Među njih će verovatno biti uključeni studenti i profesori, kao i svi nezaposleni radnici.

Ustvari, te kategorije predstavljaju centar za propagandu i regrutovanje partizana.

Takođe u pogledu ovih elemenata pravovremeno ću sa potrebnom tačnošću precizirati njihovu jačinu.

Sve ove široke i komplikovane mere — pored ostalih koje će, s obzirom na situaciju, s vremena na vreme biti potrebne i o kojima ću javiti toj komandi — izvršavaće se istovremeno sa vojnim operacijama protiv oružanih bandi. Videću da li će biti moguće da u ovim zadnjim operacijama uzme učešća i stanovništvo putem obrazovanja grupa slabije brojne jačine, koje bismo mi naoružali i koje bi operisale pod našom kontrolom i prema našim uputstvima². Ovo je pitanje koje ću naknadno detaljno proučiti i produbiti da bi se iskoristile sve njegove za nas povoljne strane i da bi se na minimum svele opasnosti sa kojima je ono neizbežno povezano, među kojima nisu poslednje one političkog karaktera, koje bi mogle iskrsnuti iz gledišta — koje se može sigurno iskoristiti — da smo se, za borbu protiv ustaničkog pokreta, morali obratiti za pomoć civilnom stanovništvu. Razumije se da će akcije u vezi sa interniranjem stanovništva i obrazovanjem ovih specijalnih grupa biti određene u sporazumu sa Visokim komesarom, čiji stav i čije namere ne mogu još odrediti dok se on ne vrati iz Rima, o čemu ću naknadno što pre referisati.

b) — Vojne operacije

U pogledu pravih i istinskih vojnih operacija nameravam da primenim sledeći red:

1) — Kad bude na raspoloženju Prvi grenad. puk. posle stizanja prvog ešelona „Macerata“, čistiće se predeo između Velikih Bloka

* Aluzija na upotrebu i angažovanje belogardističkih oružanih formacija

1 Ljubljane (Krim, Mokrec), kao i predeo zapadno od Grosuplja (Molnik — Pogled), i na taj način će se izolovati Ljubljana — rukovodeći centar ustaničkog pokreta — od ustaničkih formacija koje nas najviše ugrožavaju.

Jedinice granične straže (zona Logatec) i jedinice div. „Isonzo“ i „Macerata“ vršile bi akcije čišćenja u cilju savladivanja lojalne situacije, takođe i s obzirom na reperkusije koje bi mogle nastati usled operacija koje će se voditi oko Ljubljane.

Na taj način postigao bi se odlučan napredak u pravcu preuzimanja inicijative u operacijama, koja je do sada, usled nedostatka snaga, bila prepuštena partizanima.

2) — Pošto se prilikom novih snaga i trenutnom situacijom povećaju operativne mogućnosti, očistiti čitavu teritoriju, operišući iz centra ka periferiji ili prema onom pravcu ili onim pravcima koji bi se smatrali najpogodnijim.

Ovo je program u opštim crtama.

Kao što sam rekao, pojedinosti o raznim merama i operacijama biće predmet jedne naknadne studije koja će imati za cilj da ispita najveće mogućnosti dejstva u odnosu na jačinu raspoloživih snaga

General armiskog korpusa,
komandant

— Mario Robotti —
Mario Robotti

BR. 188

**PLAN KOMANDANTA JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA
OD 27 MAJA 1942 GOD. ZA PRIPREMU TREĆE NEPRIJATELJ-
SKE OFANZIVE NA TERITORIJI SLOVENIJE¹**

KOMANDA XI ARMISKOG KORPUSA

Na odobrenje

Operativno odeljenje

V. P. 46, 27 maja 1942-XX

Br. 02/ prot. op.

Predmet: Program mera i operacija koje će se
izvršiti u Sloveniji

»Strogo poverljivi potsetnik

GOSP. GEN. TADDEO ORLANDO, KOMANDANT

GOSP. GEN. CORONATI, KOMANDANT

GOSP. GEN. CARLO DOMIANI, KOMANDANT

Prilažem ovome prepis pisma 02/4362, po istom predmetu, koje sam uputio Glavnoj komandi O. S. Slovenija-Dalmacija.

Kao što sam rekao na sastanku u mojoj komandi 26 ov. m., u tom sam dokumentu izneo, u glavnim crtama, program kojega se mislim pridržavati da se. reši slovenačka kriza, rezervišući si da kroz izvesno vreme preciziram detaljnije pojedine mere i operacije.

U cilju konkretiziranja tih detalja, koji su krajnje važni, pozivam Vas sada na saradnju koja će biti zasnovana na dragocenom iskustvu koje ste stekli u zoni Vaše nadležnosti i na Vašem upoznavanju sa odlučujućim značajem koji pripisujem uspješnom ishodu akcije koja će se preduzeti.

Među težim problemima koje treba rešiti bez sumnje se nalazi problem koji se odnosi na evakuaciju stanovništva. Taj problem, sigurno zahteva najbrižljiviju pripremu da bi se sve izvelo na što brži natin, u potpunosti i, istovremeno, što je moguće humanije. Treba stvoriti nedvosmisleni utisak da se ta mera primenjuje odlučno ali takode sa pravičnošću, poštenjem i uravnoteženošću. Pozivam Vas da, u pogledu toga, budete svesni da je najveći koeficijent pravičnosti baš u tome da se svi, koji su pogođeni ovom merom, stave na isti nivo i da se ne vodi računa o privatnim interesima nikog.

Za određivanje pojedinosti u vezi ovog preseljenja mogu se zatražiti mnogi podaci od civilnih, a ako ustreba i od crkvenih vlasti.

¹ Overen prepis originala u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

Potrebno je, u suštini, tačno proceniti i konkretizovati domašaj mera za preseljenje, utvrdivši:

a) — protezanje zone i određivanje mesta, broj kategorija lica i imanja, na koje će se mere primeniti;

b) — red operacija u odnosu na raspoloživost sadašnjih snaga i snaga koje će stići na teritoriju na osnovu predviđanja naznačenih u mom pismu kao i obzirom na transportne mogućnosti;

c) — proučavanje načina izvršenja;

d) — organizaciju snabdevanja:

— potrebna sredstva za transport (kamioni, želez. vagoni itd.);

Obrazovanje centara za prikupljanje i razvrstavanje;

— ishrana i lekarska pomoć onima koji se imaju internirati.

Drugi problem od osnovne važnosti je problem vojnih operacija za koje ste, zbog Vašeg poznavanja stvari, dužni dati, pridržavajući se podataka koje sam Vam usmeno dao, jednu šemu koja mora da bude što više prilagođena realnoj situaciji, da pretstavlja ujedno za nadležnu teritorijalnu zonu logičan redosled raznih mera koje će se preduzeti, da vodi računa o iskustvu iz prošlosti.

Kao putokaz za sastavljanje ove studije, saopštavam Vam nekoliko informativnih kriterija koje mi je usmeno rekao Ekselencija viši komandant O. S. Slovenija-Dalmacija.

Potrebno je: 1. — Zatvoriti granicu prema provinciji Rijeka i prema Hrvatskoj, naročito u zoni Gorjanci (sadejstvo Hrvata obezbeđeno). 2. — Iseliti čitav predeo istočno od stare granice u pojasu 3—4 km. U toj zoni onemogućiti svako kretanje (osim železničkog saobraćaja i na drumovima sa velikim saobraćajem) i otvoriti odmah vatru na svakoga. 3. — Internirati svakoga, ako je potrebno iz operativnih razloga i razloga bezbednosti i to: iseljenje celokupnih predela, iseljenje određenih mesta i kategorija lica u drugim zonama. Orijentacije radi, navodim da bi moglo doći u obzir za iseljenje 20—30 hiljada lica. Ovaj broj mogao bi, prema slučaju, da se i izmeni. 4. — Potsećam da sve ono što se odnosi na iseljenje treba da bude isključivo predmet naše inicijative, u tom smislu da odgova-
vara vojnim potrebama. Dakle, zatražiti ako ustreba, učešće civilnih vlasti o čijem će se mišljenju voditi računa ali uvek zavisno od gore navedenih potreba. To je jedina koncesija koju su dale naše više vlasti u vezi sa izvršenjem ovih mera. 5. — Napominjem da je cilj za kojim u ovom ratu, kojeg vodimo, idemo taj da stavimo neprijatelja u položaj da nas više neće moći da napada i da se uspostavi normalno stanje. Otuda i važnost sankcija koje će se primenjivati uvek kad ustreba².

Imati takode u vidu ono o čemu sam jutros na sastanku govorio tj. dn će policisk nage (I:r. karab , kr. fir.ar.siska straža, granična

² Prvobitni tekst, koji je Robotti mastilom precrtao, glasi: Otuda i važnost talaca i streljanja, što će se primenjivati uvek kad ustreba.

milicija, agenti Javne bezbednosti, takođe u civilu) preći u nadležnost vojnih vlasti.

U očekivanju potanjih podataka koji će se konkretizovati posle povratka Visokog komesara u sedište, Vi ćete, kao što sam jutros naredio, zatražiti od civilnih vlasti podatke o broju, rasporedu i naročitoj upotrebi gore pomenutog ljudstva radi određivanja mogućnosti njihove upotrebe.

Ostajem u očekivanju da proučim detaljne studije, koje bih želeo primiti do 5 juna.

General armiskog korpusa,
komandant
Mario Robotti

BR. 189

NAREĐENJE KOMANDANTA JEDANAESTOG ARMISKOG KORPUSA OD 27 MAJA 1942 GOD. KOMANDANTU DIVIZIJE „GRANATIERI DI SARDEGNA " O MERAMA ZA ODBRANU LJUBLJANE¹

OM/
Prepis

KOMANDA XI ARMISKOG KORPUSA

Operativno odeljenje.

Prot. 02/4450

V. p. 46. 27 maja 1942-XX

Predmet: Delatnost ustanika u Ljubljani

Komandantu divizije „Granatieri di Sardegna"

i na znanje:

Visokom komesaru za Ljubljansku pokrajinu

Vesti koje sam primio iz raznih izvora još ranije su mi potvrdile nameru ustanika da preduzmu jednu akciju na Ljubljani koristeći se pri tome eventualnim učešćem ustaničkih elemenata koji bi delovali iz unutrašnjosti grada.

Te vesti potvrđuju i priložena promemorija komande grupe kr. karabinjera.

S obzirom na datu situaciju, koja zahteva hitnu primenu energičnih preventivnih mera, i na osnovu sporazuma sa visokim kome-

¹ Kooija originala u arhivi Muzeja narodnog oslobođenja u Ljubljani.

sarijatom za Ljubljansku pokrajinu, naređujem da se preduzme sledeće:

a) Internirati u Gonars:

1) Sumnjive elemente u mestu (studente, nezaposlene radnike itd.), koji bi u toku najavljenih nereda mogli da osnuju unutrašnje neprijateljske formacije.

2) Sve još neosudene političke zatvorenike koji se nalaze na raspoloženju vojnih vlasti i kr. karabinjera, a koji su zatvoreni u ovdašnjim zatvorima.

b) Uputiti u zatvore u unutrašnjost Kraljevine već osuđene političke zatvorenike.

c) Primeniti sledeće mere predostrožnosti od vojnog značaja:

1) Blokirati verovatna mesta ulaza i izlaza tajnih podzemnih prolaza.

2) Zaštititi isturene tačke na uzvišenjima Ljubljanskog grada (artiljerija) i Rožnika.

3) Pojačati stražarsku službu kod sedišta vojnih komandi, kod kasarni, javnih zgrada, električnih centrala, železničkih stanica, hotela koji služe oficirima za stanove itd., kao i na onim tačkama u gradu gde bi se mogle najbrže podići barikade u cilju onemogućavanja prolaza trupa.

4) Naročito zaštititi mostove da bi se obezbedio pridozazak trupa u centar grada.

5) Pripremiti rezervnu električnu napravu da bi se obezbedilo neprekidno električno osvetljenje.

Radi praktične pripreme ovoga, Vaše će gospodstvo pozvati, radi učešća, i pojedine delove oružanih snaga (kr. karabinjere, kr. finansku stražu, pograničnu miliciju, policiske agente i dr.) koji se, u vezi s naređenjem Glavne komande O. S. Slovenija-Dalmacija, nalaze sada u nadležnosti vojnih vlasti.

Za ovu saradnju sporazumeti se direktno sa nadležnim komandama.

Mere, koje su predmet ovog akta, treba da stupe na snagu večeras.

U vezi s interniranjem studenata i nezaposlenih neka se izvrši što je potrebno i čeka na potvrđenje mera od strane SA-, i odredi da Gonars bude prijemni logor.

General armiskog korpusa,
komandant:
potp. Mario Robotti

⁵ Ne-poznata skraćcnica. Verovatno: Suprema Autorità — viša vlast.

REGISTAR

A

Adlešič dr Jure — 69, 315;
 Adlešiči (s.) — 319;
 Ahac (Achac) Ivan — 404;
 Ahac Karei — 443;
 Ahtig (Aehtig) Ludvik — 400;
 Ajbelj (s.) — 277;
 Ajbik (kod Kočevja) — 277;
 Aleš Andrej — 407;
 Aljančič Bogomir — 398;
 Alt Jožef — 437;
 Ambrožič (kod Košane) — 401, 402;
 Antloga Karei — 405;
 Arhar Ivan — 408;
 Arko Andrej-Crtomir — 133;
 Austrija — 77, 120, 136, 137;
 Avbelj Franc-Lojko — 222, 223, 224, 225;
 Avbelj Rudi — 148;
 Avgustinčič Viktor — 127;
 Ažman (Aschmann) Mihael — 452;
 Ažman Mirko — 398;

B

Babič Jože-Vojtek — 80, 169, 171;
 Babno Polje — 185;
 Babšek France — 53;
 Bader (nem. general) — 67;
 Bajc Tine-Grega — 149;
 Bajda Franc — 330;
 Bakarič dr Vladimir — 243;
 Balanč Stanislav — 307;
 Ban (izdajnik) — 126;
 Banja Loka — 222, 224, 257, 277;
 Barbič Slavo — 443;
 Barišič (BarLschitsch) Ilija — 452;
 Barje — vidi Ljubljansko Barje;
 Darteli Ivan — 408;

Bastardi Pavie — 328;
 Bataljon belokranjski — 211, 212;
 Bataljon „Ivan Cankar“ — 11, 32, 34, 38, 39, 40, 52, 73, 110, 121, 174, 311, 315, 316, 331, 398;
 Bataljon prvi Dolenjskog odreda — 149, 152, 211, 212, 226, 281, 282, 292;
 Bataljon drugi Dolenjskog odreda — 149, 152, 211, 212, 226, 254, 281;
 Bataljon treči Dolenjskog odreda — 211, 212, 253, 280, 283;
 Bataljon četvrti Dolenjskog odreda — 211, 212, 220, 253;
 Bataljon peti (Dolenjski) partizanski — 88, 113, 126, 129, 147, 148, 179;
 Bataljon južno-dolenjski — 99, 131, 132, 220;
 Bataljon drugi Gorenjskog **odreda** — 237;
 Bataljon prvi Prve grupe — 40;
 Bataljon drugi Prve grupe odreda (Poljanski) — 121, 143, 144, 267;
 Bataljon orvi Druge grupe odreda¹ (Pohcrski) — 260, 285, 288;
 Bataljon drugi Druge grupe odreda — 79, 126, 127, 128, 170, 176, 177, 249;
 Bataljon treči Druge grupe odreda — 79, 147, 177, 249;
 Bataljon kamnički — 40, 121, 144, 175, 206, 298, 418;
 Bataljon kočevski — vidi Bataljon drugi Notranjskog odreda;
 Bataljon drugi Kokršskog odreda — 407;
 Bataljon krimski — 19, 20, 349, 382;

Bataljon prvi Notranjskog odreda (Bataljon treći partizanski) „Ljubo Serčer” — 15, 20, 26, 33, 40, 43, 44, 45, 59, 75, 81, 83, 88, 99, 116, 117, 133, 149, 152, 166, 194, 195, 225, 223, 231, 235, 236, 250, 252, 254, 255, 266, 231, 299, 300, 301, 303, 304, 337, 348, 349, 381, 382;
 Bataljon drugi Notranjskog odreda — 99, 117, 149, 152, 166, 220, 221, 224, 229, 238, 244, 256, 266, 277, 282;
 Bataljon treći Notranjskog odreda „Miloš Zidanšek” — 117, 133, 155, 166, 179, 215, 217, 218, 229;
 Bataljon četvrti Notranjskog odreda (Dolomitski) — 229, 303;
 Bataljon peti Notranjskog odreda — 252, 304;
 Bataljon četvrti Prve proleterske NOU brigade — 19;
 Bataljon prvi Savinjskog odreda — 169, 171, 284, 451;
 Bataljon drugi Savinjskog odreda — 171, 285;
 Bataljon treći Savinjskog odreda — 169, 285, 288;
 Bataljon prvi Slovenski proleterski udarni „Tone Tomšič” — 296;
 Bataljon prvi Štajerski partizanski — 52, 62, 63, 79, 85, 146, 154, 169, 170, 196, 297, 311, 328, 329, 426;
 Bataljon drugi Štajerski partizanski — 41, 42, 47, 51, 54, 55, 59, 60, 61, 75, 79, 80, 85, 86, 97, 123, 129, 146, 147, 146, 309;
 Bataljon treći Prve štajerske brigade — 130;
 Bataljon trbovljanski — 196;
 Bataljon tržičko-kckrški — 121;
 Bavec Anton-Cene — 26, 33, 44, 133, 195;
 Bebler dr Aleš-Primož — 20, 35, 59, 88, 94, 99, 131, 132, 152, 168, 180, 188, 212, 220, 221, 227, 252, 253, 266, 269;
 Bečela (Betschela) Julius — 405;
 Begunje pri Cerknici — 236, 300, 301;
 Begunje na Gorenjskom — 205, 331, 333, 334, 360, 361, 406, 407;
 Bela Krajina — 109, 132, 211;
 Bele Anton — 416;
 Belica kod Dvora — 433, 434;
 Benčan Viktor — 398;
 Benedičič Franc — 40;
 Benedičič Ivan — 308;
 Benedičič Stefan — 398;
 Benedik Franc — 408;
 Benkovič Ciril — 307;
 Berce Leopold — 399;
 Berčič Anton — 397;
 Berčič Miha-Maks — 42, 43;
 Berdajs (hitlerovac) — 186;
 Bergant Ludvik — 408;
 Bergant Oton — 407;
 Bergant Vinko — 308;
 Bergonzi A. (it. of.) — 354;
 Beri Giovanni — 128, 179;
 Berjanca (pl.) — 333;
 Bernard Jaka — 175;
 Bernardi de — 54;
 Bernik Stanislav — 407;
 Bertonceli Ivan — 411;
 Bertoncelj Ivan-Johan — 40, 121, 237, 238, 267, 268, 407;
 Bertoncelj Jemej — 314;
 Besnica — 38, 466;
 Bezuljak — 32, 33, 236;
 Biček Franc — 143;
 Biček Henrik — 39, 175;
 Binder Roman — 399;
 Bistra (kod Vrhnike) — 301;
 Bizjak Franc — 398;
 Bizjak Ivan — 390;
 Bizjak Stane-Kosta — 41, 42;
 Bizovik — 358;
 Biasio de E. — 67;
 Blatni Klanec — 123, 125, 126, 131, 147, 176, 211;
 Bled — 311, 316, 333, 360;
 Blejc Matija — 403;
 Blöke — 235, 252, 257, 266, 282;
 Boc Boris — 443;
 Bodovski most — 174;
 Bogdan Konrad — 404;
 Bohinj — 72, 316;
 Bohinjska Bela — 333, 334;
 Bohinjska Dolina — 330;
 Bojanski Boršt — 129;
 Bombač Slavko-Boris — 133;
 Bombač Teodor — 307;
 Bongiorgi Luciano — 439;
 Borje (kod Trbovlja) — 298;
 Borko Ignac — 405;
 Borovec (kod Kočevske Reke) — 277;
 Borovnica — 235, 300, 301, 344, 345, 384, 385, 387;
 Bosljiva Loka — 223;
 Bosna — 17, 18, 231, 234, 261, 318;
 Bostič Anton — 310;

Božakovo (s.) — 319;
 Božič Gregor — 39, 174;
 Božič Jakob — 143;
 Bračič Danilo — 349;
 Bračič Mirko — 20, 44, 84, 94, 108,
 118, 152, 168, 180, 195, 212, 267,
 348, 349, 382, 385;
 Bračun Henrik — 437;
 Brajc Franc — 398;
 Bravničar Dušan-Mate — 193, 212;
 Brdo (kod Lukovice) — 176;
 Brglec (Bergletz) Ivan — 437;
 Breg (kod Borovnice) — 30i;
 Breg (kod Litije) — 297;
 Brega Konstantino — 439;
 Brejc Tomo-Pavle — 73;
 Brest — 255, 304;
 Breznica (kod Zirovnice) — 359;
 Brezovica (kod Novog Mesta) —
 148;
 Brezovica (kod Preserja) — 53;
 Brežar Karei — 398;
 Brigada 'jrva štaje.-ska — 41, 62,
 79, 80, 85, 86, 129, 131, 145;
 Brod na Kupi — 131, 132, 220, 221,
 222, 223, 224, 228, 229, 257, 270,
 282;
 Brode (s.) — 227;
 Brodenčar Mihael — 310;
 Broz Josip-Tito — 64, 65, 119, 120,
 134, 230, 256, 259, 261, 262;
 Brozina Ivan — 155;
 Brucchiatti Luigi — 313, 353, 397;
 Brunvirt (kod Kočevja) — 282;
 Brvar (Brwar) Ivan — 452;
 Brvar (Brwar) Leon — 452;
 Buhmajster Edvard — 399;
 Bukovec Franc — 211;

C

Cankar Maks — 248;
 Carignani (it. of.) — 386, 434;
 Castellano (it. gen.) — 322;
 Celje — 98;
 Celovec — 74;
 Cerkl Anton-Martin — 20, 149;
 Cerknice — 235, 301;
 Cilenca (istovarna stanica uglja u
 Zagorju) — 426;
 Cizej Anton — 437;
 Confidenti Gregor — 437;
 Crna Gora — 68, 219, 233;
 Crngrob (kod Skofje Loke) — 398;
 Cvar Jožef — 407;

Č

Čabar (s.) — 421;
 Carman Slavko — 398;
 Canšek (Tschanschek) Valter —
 452;
 Cas (Tschas) Albert — 390;
 Cater (Tschater) Albin — 401;
 Cater (Tschater) Ludvik — 390;
 Cebelnik Emil — 398;
 Čelik (Tschelik) Metod — 308;
 Cemec Konrad — 404;
 Češnjica — 39;
 Ceta belokranjska — 148, 211;
 Co'a brkinska — 155;
 Ceta istočno-koruška — 122;
 Ceta jesenička „Ivan Cankar" —
 40, 121, 359;
 Ceta kamnička — 403;
 Ceta koruška — 120, 122, 123;
 Ceta zapadno-koruška — 122;
 Ceta kranjska — 205, 407;
 Ceta krvavška — 407;
 Ceta mokronoška — 148;
 Ceta četvrta Notranjskog odreda
 (Horjulska) — 44, 59, 83, 117,
 118, 302, 303, 304, 432;
 Ceta novomeštanska — 148;
 Ceta pivčanska — 85, 113, 155, 353,
 354, 402, 412, 415;
 Ceta pohorska — 63, 79, 85;
 Ceta poključka bataljona „Ivan
 Cankar" — 121, 175, 334;
 Ceta ooljanska bataljona „Ivan
 Cankar" — 40, 121, 399;
 Ceta proleterska udarna — 117,
 148, 150, 166, 168, 224, 225, 228,
 252, 255, 266;
 Ceta rakeška — 149, 187, 195;
 Ceta revirska — 62;
 Ceta savinjska — 63, 79, 85, 170;
 Ceta selška bataljona „Ivan Can-
 kar" — 40, 121, 398, 399;
 Ceta severna pogranična — 116,
 117;
 Ceta slovenačka (formirana u Uzi-
 cu NR Srbija) — 230;
 Ceta škofjeloška bataljona „Ivan
 Cankar" — 40, 121;
 Ceta trbovljanska — 79, 85, 170,
 196;
 Ceta prva vipavska — 155, 412,
 415;
 Ceta višnjegorska — 51;
 Cizmek Boris-Bor — 52, 63, 85,
 169, 171;
 Cop Ludvik — 390;

Cretež (kod Mokronoga) — 186;
Crna Vas — 255;
Crni Potok (kod Stalcarja) — 224;
Crni Vrh (k. 955 na Maloj Gori)
— **282**;
Crni Vrh (ol. — kod Polhov Grad-
ca) — 11, 38, 173;
Crnomelj — 320, 345, 358;
Cuš Alojz — 304;
Cušperk — 86, 87;

D

Daksböck — 332;
Dalmazzo (it. gen.) — 328;
Danioni (it. gen.) — 322;
Dankelmann — 67;
Danko Radovan — 39, 175;
Debelak Ciril — 452;
Debeljak Alojz — 407;
Debeljak Valentin — 314;
Debevec Anton — 53;
Debevec Ivan — 53;
Dekval Ciril — 223;
Deleja Konrad — 453;
Delnice — 246;
Demšar Donat — 175;
Dermastja dr Marjan-Urban —
211, 286;
Dermota Anton — 308;
Deželak (Deschelak) Ciril — 405;
Dimč Mirko — 307;
Dobec — 44, 236;
Dobrava (Zg. i Sp.) — 38;
Dobrava (kod Šmarjete) — 309;
Dobravica (s.) — 463;
Dobrec Stanislav — 443;
Dobreoolje (želj. stanica) — 87,
281;
Dobrova (kod Ljubljane) — 434,
439;
Dobrunje (kod Ljubljane) — 247,
278;
Dol (kod Borovnice) — 301, 302;
Dolga Vas (kod Kočevja) — 460;
Dolgan Ervin — 180;
Dolenc Ciril — 408;
Dolenc Filip — 398;
Dolenc Josip — 397;
Dolenc Vinko — 38;
Dolenjska — 75, 209; 253, 256;
Dolinar Gašpar — 143;
Dolinar Franc — 407;
Dolinar Justin — 143;
Dolinar Maks — 39, 174;
Dolinšek Tone — 73;
Dolnja Briga — 277;

Dolšče — 309;
Doujak dr — 465;
Dovč Ivan-Cok — 130;
Dovje (kod Mojstrane) — 316, 317,
330;
Draga (kod Begunja) — 406;
Drava (r.) — 97;
Dravljje (kod Ljubljane) — 12;
Dražgoše — 32, 34, 38, 39, 40, 73,
174, 311, 330, 334;
Drežnik (kod Kočevja) — 277;
Dvor (kod Ljubljane) — 433;
Dvor (kod Novog Mesta) — 283;

E

Ecenomo (baron) — 415;
Eger Gustav — 34;
Eigner Zoran — 405
Ert Ivan — 408;
Eržen Stefan — 398;
Eypper Ernest — 420;

F

Fajfar Alojz — 308;
Fajfer (Pfeiffer) Franc — 398;
Fara (s.) — 131, 186, 221, 222, 277;
Farasin Frane — 438;
Fatur Jože — 129, 130, 177;
Fedran Ludvik — 443;
Ferlež (Ferlesch) Ivan — 452;
Filipič (Philipitsch) Josip — 405;
Fister Miha — 39, 175;
Flego Jaka — 143;
Florijančič Drago — 148;
Fluks Jožef — 399;
Fojkar Anton — 398;
Fornetzi Franc — 308;
Frangeš-Miha — 21;
Frata (kod Brezova Reber) — 148;
Fric Ivan — 435;
Fridrihštajn (s.) — 88, 99, 266;
Frisaldi Emilio (it. of.) — 338,
349, 383;
Friškovec Ludvik — 437;
Frlič Pavia — 411;

G

Gaber Rajko — 171;
Gaberč Bogomil-Huso — 26, 224;
Gaberje (kod Celja) — 298;
Gabrovšek Ciril — 53;
Gallo Annibale — 326, 421, 422;

- Gambelli Reno (it. gen.) — 425;
 Ganter Pavel — 407;
 Gaočiči (kod Rudog) — 19;
 Garofalo Giovanni — 59;
 Gasino (it. of.) — 338;
 Gašparin Mirko — 420;
 Gašperšič Jernej — 435;
 Gerjovič Ciril — 390;
 Giacomo Zani (it. of.) — 401;
 Glavni štab za Hrvatsku — 52. 78, 113, 119, 134, 178, 184, 136, 220, 232. 233. 240, 243, 246;
 Glavni štab slovenačkih partizanskih odreda — 30, 31, 32, 41, 43, 51, 53, 56, 75, 76. 77. 78, 79. 88. 90, 93. 97. 98, 109, 114, 115, 119, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 135, 137, 138. 141, 142. 144, 145. 146, 151, 152, 153, 156, 157, 158, 159, 163, 164, 165, 166, 169. 173, 181, 183, 193. 198, 199. 200. 201. 203, 204. 206, 211, 213, 218, 219. 220. 230, 231, 238, 240, 244, 245, 248, 252, 253. 259, 260. 263. 265. 266. 267. 269. 272, 275, 278, 279. 284, 287, 290, 293, 295, 296;
 Gleise von Horstenau (nem. of.) — 67;
 Gliševič (Glischewitz) Karei — 310;
 Godec Ernest — 53;
 Godec (Godetz) Franc — 405;
 Godec (Godez) Tomaž — 408;
 Gogala Lojze — 178;
 Golob Jože — 143;
 Golob Karei — 452;
 Golob Peter — 408;
 Golobar Josip — 438;
 Gomiršek Florijan — 436;
 Gora (s.) — 33, 388;
 Gorači (k. 901) — 195;
 Goražde (Bosna) — 219;
 Gorenja Vas — 284;
 Gorenje (kod Kočevja) — 282;
 Gorenjska — 11, 12, 32, 38, 68. 72, 73, 75, 76, 97, 109, 110, 125, 135, 144, 156, 157, 159, 160, 163, 173, 181, 203, 230, 232, 259, 260, 261, 267, 276, 313, 406. 466;
 Gorica (Primorska) — 415, 416;
 Goriča Vas — 187;
 Gorjan Karei — 443;
 Gorjanc Franc — 130;
 Gorjanci (ol.) — 77, 109, 149, 185, 249, 258. 261, 319, 320;
 Gornik Martin — 443;
 Gornja Briga — 277;
 Gornja Topla Reber — 148;
 Gorski Kotar — 78, 119, 120, 135, 184, 220;
 Gotenica — 186;
 Gracar Alojz — 397;
 Gračan Jurij — 39, 175;
 Gradac (kod Crnomelja) — 319;
 Gradiček (s.) — 272;
 Gradišnik Anton-Janoš — 20, 117;
 Grahovo (pri Cerknici) — 235. 257;
 Gramozna Jama (kod Ljubljane) — 263, 264;
 Grašič Rudolf — 436;
 Grazioli Emilio — 246, 358, 395, 419, 420, 435, 436, 443;
 Grbajel (na Kuoi) — 131. 220, 221;
 Grbec Jože — 212;
 Grčar Alojz-Mitja — 211;
 Gregorač Viktor — 307;
 Gregorčič (Gorenje) Jože — 32. 59, 73, 93, 121, 123, 144, 175, 181;
 Gregorič Ignacij — 435;
 Griblje (s.) — 319, 320;
 Grintovec (s.) — 282;
 Griže (kod Celja) — 297;
 Griže (kod Sežane) — 354;
 Gros (Gross) August — 408;
 Grosuolje — 247, 253, 284, 285. 344, 391, 392;
 Grošelj Franc — 308;
 Grubič Ivan — 437;
 Grum Andrej (iz Bizovika) — 178;
 Grum Andrej — 398;
 Gruoa prva odreda (Gorenjska) — 90, 121, 122, 143, 156, 157, 158, 160, 163, 170, 173, 176, 181, 203, 204, 206. 238, 267. 269, 270;
 Grupa druga odreda (Štajerska) — 90, 97, 98, 123, 124, 127, 129, 145, 153, 157, 158, 159, 163, 164, 169, 170. 176, 177, 178, 182. 193, 196. 198, 200. 203, 204. 206. 221, 229, 230, 247, 248, 260, 269, 271, 272, 275, 278, 279, 282, 283. 284, 287, 288, 445;
 Grupa treća odreda (Ljubljanska pokrajina) — 90. 109, 115. 125. 131, 148, 152, 158, 160, 163. 166, 168. 170, 178. 180, 181, 182. 184, 187, 188, 194. 197, 202, 204. 206, 211, 214, 220, 221, 224, 226, 228, 229, 244, 245, 249, 269. 270. 271, 275. 276, 277, 281, 288. 289. 291, 292, 293, 296;
 Grupa druga Slovenačkih partizanskih odreda — 41, 51, 420, 464, 465;

H

Hacin dr — 183;
 Hafner Franc — 411;
 Hafner Marija — 411;
 Hafner Marija (mlađa) — 411;
 Hafner Vinko — 40, 205, 407;
 Haloze (kod Ptuja) — 78;
 Haložan Emil — 390;
 Hanta Herman-Samo — 133;
 Handl (nem. of.) — 317, 337;
 Handlerji — 277;
 Hanželič Ivan (poginuo) — 390;
 Hanželič Ivan (streljan) — 399;
 Hanžič (Hanschitsch) Josip — 390;
 Herzog Josip — 398;
 Hinje (kod Novog Mesta) — 421;
 Hirschhofer B. (Nemac) — 427;
 Hitler Adolf — 66;
 Hlebš Janez-Ciro — 194, 211, 283;
 Hočevar Ivan — 443;
 Hočevar (Hotschewar) Metod — 452;
 Hohkraut Lojze — 52, 197;
 Hojka Josip — 307;
 Horjul (s.) — 302, 303;
 Horvat Karei — 437;
 Hotavlje (kod Kranja) — 317;
 Hotovlje (kod Poljana) — 38;
 Hrastnik — 276, 328, 329, 330;
 Hrib (s.) — 187, 232, 256;
 Hribar Janez — 20, 84, 118, 166, 195;
 Hribarjevo — 44;
 Hriberšek (Hriberschek) Ignac — 404;
 Hribu — vidi V Hribu;
 Hrobat (Hrobath) Stanislav — 307;
 Hrovat Lojze — 205, 407;
 Hruševo (kod Dobrave) — 433, 439;
 Hrušica — 258;
 Hrvatska — 229, 318, 321;
 Hrvatski Kuželj — vidi Kuželj;
 Hudenje (kod Novog Mesta) — 309;
 Huječevje (kod Skofje Loke) — 398;
 Husu Stanislav — 399;
 Hykel Alfred — 452;

I

Ig — 225, 229, 231, 250, 254, 255, 257, 281, 299, 300, 303, 433, 460, 465;
 Ig-Studenec — vidi Ig;

Ilova Gora (više Račne) — 87;
 Ipavec (kod Podlipoglava) — 422;
 Irman (Irmann) Ivan — 452;
 IršLč (Irschitz) Stanislav — 390;
 Iskra Ivan — 411;
 Iška (r.) — 254, 255;
 Iška (s.) — 300;
 Iška Loka — 255;
 Iška Vas — 255, 300, 463;
 Italija — 67, 120, 136, 137, 259, 352, 445;
 Ivankovič Ivan — 407;
 Ivanščica (pl.) — 78;
 Ivaševič Mihajlo — 186;

J

Jacchi Amadeo (it. of.) — 402;
 Jager Franc — 329;
 Jagodič Ivan — 308;
 Jagrič (Jagritsch) Anton — 405;
 Jäkel Andrej — 417;
 Jaklč Ivan-Jerin — 59, 88, 94, 131, 132, 188, 220, 227, 267;
 Jaklič Anton — 435;
 Jakoš Franc — 248;
 Jakoš Franc (mladi) — 248;
 Jakoš Franc (moler) — 248;
 Jakoš Joško — 248;
 Jalen Ivan — 277;
 Jamnik — 39;
 Jan (Jahn) Marjan — 408;
 Jan Vladimir — 404;
 Janče (Janče — s.) — 249, 260, 445, 464, 465;
 Janeš Janez — 298;
 Janeš Marija — 298;
 Janežič Ludvik — 178;
 Javarnik — 334;
 Jelene Aleš — 411;
 Jelene Gregor — 397;
 Jelenica (kod Kočevja) — 148;
 Jelenšče — 174;
 Jelovica (pl.) — 32, 39;
 Jemc (Jemz) Oton — 390;
 Jenko Franc — 408;
 Jenster Julka — 359;
 Jereb Jakob — 39, 175;
 Jereb Josio — 398;
 Jesenice — 72, 156, 157, 331, 334;
 Ješe Jakob — 314;
 Jezersko — 156;
 Jezeršek (Jezerschek) Pavel — 408;
 Ježovnik (Jeschownik) Martin — 405;

Jilemnitzky Ivan — 400;
 Joger Alojz — 437;
 Joger Franc — 437;
 Joger Josip — 437;
 Jokelj (Jokeli) Andrej — 407;
 Jovan Ljubo-Saša — 83, 299;
 Jugorje (s.) — 319;
 Juhard (Juchart) Franc — 400;
 Juliska Krajina (predeo) — 425;
 Jurher (Jurcher) Josip — 390;
 Jurjašević (Juriaschewitz) Franc — 405;
 Juvančič dr Ivo — 155;

K

Kajtner Jemej — 399;
 Kališnik (pl.) — 174;
 Kaluža Karei — 415;
 Kamni Potok (s.) — 309;
 Kamnik (grad) — 158, 159;
 Kamnik (kod Preserja) — 257, 300, 301;
 Kamnikar Ivan-Matiček — 83, 84;
 Kamnikar Jože-Arti — 26, 255;
 Kamnikar Stane-Vlado — 83, 84;
 Kandrič Franc-Rudi — 133;
 Kanič Karei — 399;
 Karavanke (pl.) — 135;
 Kardelj Edvard-Bevc — 64, 68, 78, 87, 119, 120, 134, 137, 230, 235, 256, 262;
 Kardelj Pepca — 78, 184, 230;
 Karlovac — 67;
 Kastelic (Kastelitz) Karei — 310;
 Kaučič Anton — 416;
 Kavalar Marjan — 411;
 Kavčič Ivan-Nande — 59*;
 Kavčič Franc — 143;
 Kavčič Stane — 117;
 Kebe Lojze-Stefan — 93, 121, 123, 144, 181, 205, 237, 268;
 Kapič Ivan — 308;
 Kerin Viktor — 436;
 Keržič Ciril — 225;
 Keuschler Bafil — 315;
 Kidrič-Boris-Peter — 12, 14, 18, 23, 78, 189, 261;
 Kidrič dr France — 64;
 Kidrič Zdenka — 65, 78, 184;
 Kim Franc — 443;
 Klančnik (Klantschnik) Ivan — 438;
 Klančnik (Klantschnik) Martin — 452;
 Klanjšek Jožef-Vasja-Ižanc — 131, 132, 150, 185, 225;
 Klemenc Teodor — 404;
 Klinar Franc — 359;
 Klinja Vas — 282;
 Ključ (k. 623) — 432, 433;
 Kmet dr Janez-Mirko — 238;
 Knez Rudi-Silas — 63, 169, 171;
 Knežja Lipa — 223, 257;
 Knifič (Knifitsch) Josip — 400;
 Kobilšek Jernej — 397;
 Koblar Franc — 398;
 Kobler Bernard — 307;
 Kocbek Edvard — 14;
 Kociper Stanko — 212;
 Kocjan (Kotzian) Feliks — 399;
 Kocjan Josip — 443;
 Kocman Anton — 443;
 Kocman Viktor — 443;
 Koče (kod Kočevske Reke) — 277;
 Kočevje — 115, 131, 132, 134, 135, 184, 221, 223, 224, 229, 232, 246, 256, 257, 266, 281, 282, 285, 322, 344, 346, 422;
 Kočevska Reka (s.) — 223, 224, 244, 277, 460;
 Kodrič (Kodritsch) Dominik — 452;
 Kodrič Franc — 420;
 Kogoj Peter — 436;
 Kokalj Albin — 308;
 Kokalj Hugo — 390;
 Kokalj Jernej — 39, 175;
 Kolar Adolf-Zvone — 80, 170, 171, 254;
 Kolovrat (kod Trbovlja) — 298;
 Kolman Alojz — 41, 42, 47, 61, 80, 169, 171;
 Komarc Ferdinand — 435;
 Komelj Anton — 307;
 Komelj Franc-Franta — 47;
 Konheisler Ivan — 404;
 Konšek (Konschek) Ivan — 408;
 Koruška — 74, 122, 135, 156, 160, 313, 333;
 Koruza Jože — 38;
 Kos Martin — 212;
 Koštanjevica — 229, 309;
 Košana (kod Trsta) — 401, 402;
 Košenica Milan — 397;
 Košenina (Koschenina) Nikodem — 405;
 Košir Franc — 308;
 Košir Ivan — 308;
 Koëix Miro — 302;
 Kovač Anton-Branko — 133, 149;
 Kovač (Kovač) Franc — 408;
 Kovač Matevž — 121;
 Kovač Stane-Smeli — 133, 134, 166, 195, 216, 218;

Kovačič Janez — 39, 174, 175;
 Kovačič Oskar — 73;
 Kovačič Rafael — 133, 134, 166;
 Kovačič Stanko — 130;
 Kovski Vrh — 38;
 Kozak Ferdo — 64;
 Kozak Juš — 64;
 Kozjak (ol. — kod Maribora) — 78;
 Kozjak Karei — 307;
 Kožijek (kod Begunja) — 43, 81, 349, 381, 387, 433;
 Kožmel (Kozmel) Leopold — 437;
 Kraigher Boris — 74, 78, 262;
 Kraigher Sergej-Skala — 52, 72, 124, 169, 171, 194, 203;
 Krajc Jože-Zakelj — 143;
 Kraljic Izidor — 308;
 Kralj Ivan — 329;
 Kramar Janez — 420;
 Kranj — 72, 73, 157, 260, 316, 333;
 Kranjc Milan — 247, 248, 261;
 Kranjska Gora — 156, 331, 360, 362;
 Kranjski Kuželj — 222, 223, 277;
 Krasna Filip — 397;
 Krašnja — 175;
 Krašovec (Kraschowitz) Georg — 405;
 Krašovec Jakob — 53;
 Kraus Josip — 329;
 Krautberger Ivan — 437;
 Kregar Anton — 404;
 Krek dr Miha — 8, 233;
 Kremenik — 334;
 Kreše (Kresse) Rudolf — 443;
 Kreščak Josio — 415;
 Krim — 229, 299, 380;
 Krimček (brdo) — 374;
 Križnar Jožef — 397;
 Krka (r.) — 257, 271, 309;
 Krka (s.) — 87, 284, 285;
 Krmačina (s.) — 319;
 Krmelj Maks — 39, 184;
 Krmelj Maks (politkom) — 40, 121, 143, 237;
 Kronušek Franc — 437;
 Kropa — 39, 332;
 Kruić Rudolf — 69;
 Krvava Peč — 129;
 Kugonič Franc — 404;
 Kuhar dr Alojzij — 14, 66;
 Kukovec Franc — 310;
 Kukovič Martin — 398;
 Kulova Sela (k. 597) — 148;
 Kune Slavko — 87;

Kuoa (Kolpa) — 131, 132, 188, 219, 220, 221, 222, 229, 231, 232, 256, 257, 277, 320, 345;
 Kurešček (brdo) — 77;
 Kutin Andrej — 408;
 Kuželič (s.) — 186;
 Kuželj (s.) — 224;
 Kvatemik — 67;
 Kveder Dušan-Tomaž — 41, 52, 55, 59, 79, 80, 86, 87, 94, 97, 98, 126, 127, 128, 153, 180, 272, 280, 285, 288;

L

Lah (Lach) Stanislav — 307;
 Lajše (kod Dražgoše) — 39;
 Lakner (šumar) — 185;
 Lambert dr Ehrlich — 14, 16, 29;
 Lamut Jože-Saša — 155;
 Lašče (kod Borovnice) — 302, 388;
 Lašče (kod Dvora) — 283;
 Latini (it. of.) — 433, 434, 447;
 Laxa (ust. of.) — 67;
 Lazar Ivan — 407;
 Lazar Jernej — 407;
 Lazar Jožef — 407;
 Laze (kod Borovnice) — 236;
 Lekše Ivan-Job — 127, 177;
 Lemeš (Lemes) Franc — 438;
 Lenič (čuvar lova) — 81, 184;
 Lenič Janez-Rudar — 212;
 Lesce (kod Bleda) — 311, 359;
 Leskošek Franc-Luka (Lojz) — 52, 56, 77, 78, 93, 94, 99, 114, 116, 123, 126, 142, 146, 153, 155, 160, 165, 189, 196, 200, 201, 203, 204, 206, 214, 219, 243, 246, 262, 265, 276, 279, 296;
 Letonja France — 53;
 Letonja Jože-Kmet — 63;
 Liberga — 41;
 Liboje (kod Celja) — 297;
 Lichtenberg (grof) — 315;
 Lindov Andrej — 397;
 Lipoglav — 59, 60, 61, 75;
 Litija — 52, 73, 160, 164, 202, 258, 260, 272, 464, 465, 469;
 Livold (s.) — 460;
 Ljubelj (prevoj) — 156;
 Ljubljana — 11, 13, 20, 32, 35, 46, 48, 49, 50, 52, 65, 67, 68, 70, 71, 72, 74, 76, 117, 129, 136, 181, 230, 231, 232, 259, 261, 282, 285, 300, 301, 303, 312, 322, 331, 340, 344, 346, 357, 358, 391, 396, 419, 420, 422, 428, 433, 457;
 Ljubljana (r.) — 299;

Ljubljansko Barje — 255, 239, 301;
 Ljubno — 297, 451;
 Logar Albin-Done — 133;
 Logar Franc — 397;
 Logar Jakob — 397;
 Logatec — 117, 236, 301, 302, 321,
 322, 343, 345;
 Lojevo (kod Gorice) — 354;
 Lončar (Lontschar) Franc — 400;
 Loška Dolina — 215, 229;
 Loški Potok — 422, 460;
 Lož — 13, 20, 257, 266, 349, 382, 470;
 Lukman (Luckmann) Karei — 407,
 417;
 Lukovica — 175;
 Luks Franc — 397;
 Luskar Jožef — 437;
 Luznar Janko-Janošek — 237;
 Lužnar Anton — 407;

M

Maccario (it. gen.) — 309;
 Maconi Konrad — 310;
 Maček Franc — 38;
 Maček Ivan-Matija-Gustel-Angelo
 — 19, 64, 77, 78, 93, 94, 99, 114,
 116, 123, 126, 142, 145, 152, 155,
 160, 165, 189, 196, 200, 203, 204,
 206, 214, 219, 243, 245, 246, 261,
 263, 279, 296;
 Mahne Ivan — 408;
 Mahne Milan — 178;
 Mahovnik (kod Kočevja) — 185;
 Majcen Franc — 420;
 Majcen Nace — 212;
 Majcenovič (Meizenowitsch) Franc
 — 453;
 Majer (kod Prezida) — 179, 186,
 195;
 Majer Vili — 178;
 Majnik Ivo-Džems — 149, 211;
 Mala Gora (pl.) — 282, 283;
 Mala Gora (s.) — 282;
 Mali Vrh — 148;
 Malis Miroslav — 405;
 Maribor — 98, 109, 198, 310, 328,
 399, 404;
 Marija Trošt (kod Delnice) — 223;
 Marine Anton — 443;
 Marincelj Anton-Janko — 223, 225;
 Marinčfek Tone-Bregar — 172;
 Marinko Miha — 65, 78, 184, 230,
 263;
 Marion Julij — 310;
 Markič Leopold — 408;
 Markovič (posednik) — 315;

Markovič Peter — 397;
 Marn Jožef — 390;
 Maroh (Maroch) Franc — 437;
 Maršič Ivan-Očka — 224;
 Marušič dr Drago — 13, 65;
 Maselj Janez-Lado — 132;
 Maslo Karei — 155, 412;
 Massola Umberto-Quinto — 67, 68,
 74, 136, 137, 234;
 Mastek Ivan — 127, 176;
 Mastnak Ivan — 307;
 Mastnak Valentin — 400;
 Matko Blaž — 400;
 Maurič Vladislav — 408;
 Mazi Vid — 304;
 Mazovec Franc-Risto — 60, 80,
 170, 171;
 Mazovec Polde — 61;
 Mecozzi C. — 402;
 Medvedjek (kod Goteniškog Sne-
 žnika) — 221, 222;
 Medvedjek (kod Trebnja) — 130;
 Medvode — 267;
 Medja Ciril — 359;
 Mekina Franc-Borut — 133;
 Mekinda Jože-Franc — 126, 275;
 Mencinger (Menzinger) Franc —
 307;
 Menih (Mennich) Josip — 452;
 Menih Jože-Rajko — 47, 170;
 Meniška Vas — 280;
 Merlak Jože-Milan — 117;
 Mesojedec Alojz — 443;
 Mestnik Anton — 186;
 Metlika — 320, 345, 358, 391;
 Mezek Bogomir — 411;
 Mihailovič Draža — 8, 11, 12, 13,
 17, 25, 29, 66, 136, 197, 218, 219,
 232, 234, 261;
 Miklavc (Miklautz) Anton — 405;
 Miklavčič Andrej — 397;
 Miklavič Anton — 53;
 Mikuš Pavle-Bolte — 26, 301;
 Mikuš Vinko — 308;
 Mirna (u Dolenjskoj) — 185;
 Mirna Peč — 281, 440;
 Mirt Franc — 185;
 Mirtič Jože — 225;
 Mlačevo (V. i M.) — 54, 86, 391;
 Mlaka (kod Kočevske Reke) —
 277;
 Mlakar Janko — 38, 175;
 Mlakar Karei — 39, 175;
 Mlakar Stane — 175, 205;
 Mlinar Ciril-Jože — 26;
 Močnik Cveto-Florijan — 84, 108,
 216, 218;
 Mohorič Ivan-Miha — 133;

Mojstrana — 316, 317, 330;
 Mokrec (pl.) — 75, 81, 83, 84, 88,
 129, 131, 184, 255, 299, 392, 393;
 Mokronog — 126, 176, 246, 258, 312,
 358'
 Molnik — 422;
 Montuori G. (it. of.) — 464;
 Morava (kod Kočevja) — 277;
 Moravče — 159;
 More Zan — 148, 149, 211, 212, 235;
 Morel Jakob — 443;
 Moste — 33;
 Mošenjska Planina — 39, 40, 174,
 175, 334;
 Mozek Franc — 308;
 Mrak Franc — 308;
 Mrak Ivan — 397;
 Mravljak dr Dušan-Mrož — 194;
 Mravljak (Mrawliak) Franc — 399;
 Muc (Mutz) Ivan — 399;
 Mugnai P. (it. of.) — 464;
 Mule Jože — 302;
 Muljava — 372;
 Mussolini — 48, 136;

N

Nagode Crtomir — 11, 16;
 Nana (it. prof.) — 280, 435;
 Nanos (u Slov. Primorju) — 135,
 155, 180, 259, 354, 412, 415, 416;
 Naprudnik Josip — 400;
 Narat (Narath) Pavel — 310;
 Nardi (it. of.) — 385;
 Nartnik Anton — 143;
 Navari (it. of.) — 389;
 Navazdo L. (it. of.) — 447;
 Navetti Francesco — 247;
 Nemačka — 331;
 Nemec (Nemetz) Ivan — 400;
 Nevljan Vlado — 299;
 Nikšić (NR Crna Gora) — 219;
 Noč Jožef — 397;
 Nomenj — 316;
 Nose Jože—Tone Španac — 80,
 125, 147, 211, 286;
 Notari (it. of.) — 428;
 Notranje Gorice — 53;
 Notranjska — 256;
 Nova Sela — 277;
 Novak (kod Dražgoše) — 39;
 Novak Ante — 15, 20, 44, 81, 131,
 132, 150, 220, 224, 225, 252, 349,
 382;
 Novak (Nowak) Ciril — 452;
 Novak Cveto-Iztok — 238;
 Novak Franc — 13, 301;

Novak Fric — 166, 251;
 Novak Karei — 29;
 Novak Leo — 72;
 Novak Vincenc — 307;
 Novi Kot — 195;
 Novi Lazi (kod Kočevja) — 277;
 Novo Mesto — 64, 68, 126, 176, 229,
 232, 253, 258, 281, 285, 320, 322,
 345, W6, 358, 391;

O

Občice (kod Novog Mesta) — 280;
 Obed Jožef — 437;
 Oblak Vinko — 143;
 Obu Adolf — 453;
 Obu Alojz — 453;
 Odred belokranjski — 90, 110, 181;
 Odred dolenski — 90, 110, 113,
 115, 125, 128, 129, 135, 147, 148,
 163, 164, 179, 180, 181, 194, 203,
 211, 229, 253, 258, 280, 281, 282,
 286;
 Odred dolomitski — 117;
 Odred gorenjski — 90, 121, 122,
 237;
 Odred kokrški — 90, 121, 122, 158,
 171, 175, 181, 202, 205, 206, 238,
 407;
 Odred notranjski — 90, 99, 110, 113,
 115, 119, 120, 135, 148, 149, 150,
 163, 164, 166, 180, 181, 245, 259,
 266, 281;
 Odred oohorski — 90, 97, 98, 170,
 171, 181, 193, 201, 202;
 Odred primorsko-goranski — 131,
 220;
 Odred savinjski — 77, 90, 97, 98,
 110, 122, 135, 169, 170, 171, 179,
 181, 193, 201, 202;
 Odred žumberačko-pokupski — 220;
 Ogrin Karei — 53;
 Ogrin Vincenc — 53;
 Ohomica (s.) — 387;
 Okom Viktor — 438;
 Okroglo (kod Kranja) — 205;
 Okrojšnik (Okrojsnik) Leopold —
 411;
 Okrojšnik Marija — 307;
 Oman Ivan — 411;
 Oman Stanko — 39, 175;
 Orehovica (kod Novo« Mesta) —
 319;
 Orešek (Oreschek) Franc — 306;
 Orešnik (Oreschnik) Franc — 399;
 Orlje (s.) — 422;
 Omik Franc — 400;

Orožen (Oroschen) Martin — 405;
 Ortnek — 185, 194;
 Osilnica — 282;
 Ostri Vrh — 334;
 Oštir Ivan — 404;
 Oštre — 309;
 Otave (G. i D.) — 32, 33, 44, 302;
 Otrin Matevž — 303;
 Oxilia (it. gen.) — 54, 392;

P

Padež (kod Borovnice) — 33. 44.
 81, 178, 179, 236, 302, 383, 384,
 385, 387, 388;
 Pahor (Pachor) Franc — 399;
 Pajer Slavko — 408;
 Palžič Alojz — 53;
 Pani Enrico (it. of.) — 445;
 Papeč Rudolf — 307;
 Paoler Ivan — 407;
 Papier Jožef — 407;
 Paradišče — 60;
 Pasja Ravan — 38;
 Patrola proleterska udarna — vidi
 četa proleterska udarna;
 Paul Ivan — 437;
 Pavčič Janez — 248;
 Pavčič Jožef — 437;
 Pavelić dr Ante — 240, 243;
 Pavlič (Pawlitsch) Emdl — 400;
 Pavlič Gvido — 437;
 Pavlin Stanko — 205;
 Pavšič Vladimir (Matej Bor) —
 45;
 Pečar — 445. 446;
 Peče (Petsche) Boris — 400;
 Pečečnik (Petschetschnik) Adolf
 ' — 390;
 Pečnik Ernest — 397;
 Pederzani (it. of.) — 67;
 Pehaček Rado — 117;
 Pekel (kod Rajndola) — 223;
 Penzl Jožef — 310;
 Pergovnik (Pergownik) Ivan —
 437;
 Perko Janez — 175;
 Pestotnik Josip — 408;
 Pestotnik Mihael — 408;
 Petek Ignac — 405;
 Petemelj Miroslav — 308;
 Peternelj Pavel (poginuo) — 143;
 Peternelj Pavel (streljan) — 308;
 Petrič Rafael — 403;
 Petrina (kod Broda na Kupi) —
 224, 277, 345;
 Pevno (s.) — 237;
 Pfafferota (it. of.) — 67;
 Picconato Franco — 54, 392;
 Pihler Franc — 443;
 Pijava Gorica — 257;
 Pikovnik (s.) — 44, 386, 387;
 Pillirone dr (it. of.) — 431;
 Pintar Maks — 443;
 Pinter Miha-Toledo — 63, 85, 198;
 Pinter Rudolf — 411;
 Pipan Ivan — 398;
 Pire (Pirz) Franc — 401;
 Pire Lenart — 308;
 Pirjevec Anton — 211;
 Pirjevec Dušan-Ahac — 20, 149.
 211, 212, 349, 382;
 Pirkovič Franc-Cort — 149, 212;
 Pirš Anton — 307;
 Pirtošek (Pirtoschek) Josip — 404;
 Planica (Planinica) — 304;
 Planina (pri Rakeku) — 117, 301,
 322;
 Platiša Jaka-Franc — 155;
 Plesko (s.) — 188;
 Plestenjak Jernej — 308;
 Plestenjak Jernej (stariji) — 308;
 Pleše (kod Kočevske Reke) — 277;
 Pleše (kod Lipoglava) — 422;
 Pljeviija — 219;
 Pliberšek (Pliberschek) Ludvik —
 453;
 Ploh (Ploch) Rudolf — 400;
 Podgozd (s.) — 300;
 Podhosta (s.) — 280;
 Podhruška (s.) — 418;
 Podkraj — 255, 304;
 Podlipoglav — 41, 145, 146, 147,
 193, 422;
 Podmolnik (s.) — 422;
 Podnart — 175, 332;
 Podpeč — 53, 255. 257, 299, 300,
 304;
 Področca (nad Tržičem) — 156;
 Podstene (kod Kočevja) — 277;
 Podtabor (s.) — 282;
 Podturn (kod Novog Mesta) —
 280;
 Podvratnik Ivan — 453;
 Pogačnik (Pogatschnig) Henrik —
 404;
 Poganci — 309;
 Pogled (kod Lipoglava) — 60. 131,
 422'
 Pokljuka — 40. 131;
 Pokojišče (kod Borovnice) — 301.
 302. 349, 350, 385;
 Polak Bojan-Stjenka — 21, 26. 44.
 81, 131, 150, 166, 225;
 Polak Ivan — 183;

Polhov Gradec — 109, 158, 163, 231, 257, 276, 303;
 Polica (kod Grosuplja) — 125;
 Poljane (kod Novog Mesta) — 280; 422;
 Poljane nad Skofjo Loko — 11, 317;
 Poljanska Dolina — 11, 32, 38, 40, 72, 121, 175, 317;
 Polverosi (it. of.) — 433, 434;
 Ponikve (kraj Dobreg Polja) — 247;
 Ponikve (pri Trebnjem) — 126, 252;
 Popek Alojz-Vandek — 26;
 Popek Anton-Maks — 20, 26;
 Postojna.— 179, 185, 195, 276, 301, 402;
 Potegev Anton — 438;
 Potekev (Potekev) Miroslav — 400;
 Potočar Stane-Lazar — 281;
 Potočnik Jakob — 308;
 Potočnik Martin — 308;
 Potrata dr Josi") — 404;
 Povše Jože — 303;
 Pozlek Franc — 437;
 Poznik Anton — 205;
 Praprotnik Avgust — 69, 183;
 Prašnikar (oosednik) — 330;
 Prbil (Perbil) Blaž — 437;
 Prebil Zdravko-Abi — 254, 299;
 Predgrad (s.) — 257;
 Prekomurje — 181;
 Preloke (s.) — 319, 320;
 Premrl Janko-Vojko — 412;
 Presel Miha — 397;
 Preserje — 53, 257, 300, 301, 303, 386;
 Prešeren Aleš — 155;
 Pretnar Boštajn — 436;
 Prezid — 186, 187, 194, 257, 282;
 Prevalje — 300;
 Preža (s.) — 132, 277;
 Prežganje — 445;
 Preželj Tonika — 175;
 Prhne Franc—Gorjanc Pavel — 148;
 Prijatelj **Jože**-Slobodan — 147, 148;
 Primostek (s.) — 319;
 Primožič Franc — 219;
 Primožič (Primoschitz) Martin — 453;
 Primožič Vilko — 185;
 Primskovo — 41;
 Prislan Stanislav — 437;

Pristava (kod Borovnice) — **44** 350, 385, 388; •
 Prodenčar (Prodentschar) Albert — 437;
 Prosenc (Prosenz) Ivan — 400;
 Prusnica (r.) — 15, 386;
 Puc Feliks — 310;
 Pucelj Ivan — 69;
 Pukmajster Ivan — 407;
 Puncer (Punzer) Alojz — 453;
 Pušavec Miha — 38;
 Puterle Alojz — 436;

R

Rabič Jakob — 205;
 Rabič Maks — 397;
 Račen Kristijan — 397;
 Račje Selo — 309;
 Račna (M. i V.) — 86;
 Radatoviči (s.) — 319;
 Radeče (pri Zidanom Mostu) — 135, 160, 164, 179;
 Radohova Vas — 12, 86, 184, 247, 285, 420;
 Radovljica — 40, 157, 175, 311, 330, 331, 359, 406;
 Rainer dr (nem. pol. čin.) — 67;
 Rajndol (s.) — 223;
 Rake (na Kuoi) — 186, 277;
 Rakek — 149, 179, 185, 195, 236, 276, 302, 343, 345;
 Rakitna — 235, 300, 386, 387;
 Rako Rajmond — 87;
 Rakovec Alojz — 408;
 Ramsrigel (s.) — 223;
 Rant Stanislav — 397;
 Raspotnik Avgust — 310; »
 Raspotnik Ivan — 438;
 Rateče — 155, 267;
 Ravbar Franc-Vitez — 245;
 Ravne (kod Kočevske Reke) — 277;
 Ravnik (s.) — 129;
 Ravnikar Polde — 143;
 Rebek Bratomil — 452;
 Reber (kod Kočevja) — 272;
 Rdeči Kamen — 149;
 Reječ Danijel — 407;
 Rejc Danilo — 205;
 Remergrund — 223;
 Remic (Remitz) Anton — 310;
 Repče (s.) — 60, 422;
 Repče Jožef — 437;
 Resman (Resmann) Jožef — 397;
 Reteli Anton — 408;

Režek (Režen) Maks — 39, 174;
 Ribar Ivo-Lola (Fišer) — 119, 136, 233;
 Ribisel Albert — 404;
 Ribnica (na Dclenjskom) — 115, 252, 266, 281, 282, 422;
 Ribno (kod Bleda) — 311;
 Rihar France — 53;
 Rihar Mihael — 53;
 Rim — 328, 423, 425, 444;
 Roatta Mario (it. gen.) — 67, 377;
 Robič Pavel — 411;
 Robotti Mario — 67, 184, 320, 323, 326, 351, 358, 389, 392, 419, 420, 421, 422, 435, 436, 440, 443, 446, 448, 451, 461, 462, 465, 472, 475, 476;
 Rode Janko-Ilija — 196, 198;
 Rcdič Miro-Bob — 79;
 Rog — 246;
 Rohrbach (nem. of.) — 67;
 Rojnik (Rcinik) Jakob — 310;
 Rompro Federico (it. gen.) — 320;
 Ro-as Franc — 310;
 Ropret Bogomil — 307;
 Rosenmayer (Nemac) — 311;
 Rotar Rudolf — 435;
 Rotar Viktor — 435;
 Rovte (kod Vrhnike) — 117;
 Rozman Franc-Stane — 41, 51, 55, 59, 62, 72, 77, 79, 80, 86, 87, 94, 97, 98, 127, 128, 146, 153, 180, 201, 272, 280;
 Rožič Stanko — 307;
 Rožman (Rožmann) Ivan — 398;
 Rožna Dolina — 33;
 Röck Blazius — 390;
 Rösener — (nem. gen.) — 205, 307, 308, 397, 399, 407, 411, 417, 451, 453;
 Ručigaj Boris — 143;
 Ručigaj Božo — 38;
 Rudnik (s.) — 194, 203, 300;
 Rudo (kod Višegrada) — 19;
 Rudno (kod Dražgoša) — 34, 39;
 Rukavina Ivo — 243;
 Rupnik Leo — 183;
 Rus dr Jože — 14;

S

Saje Franček — 8, 218, 248, 261;
 Sajovič Fridolin — 307;
 Samobor — 77, 119, 258;
 Samotorica — 20;
 Sandžak — 231;
 SantLs de Giussepe — 59;

Sarajevo — 318;
 Sarsko (s.) — 463;
 Sava (r.) — 40, 72, 77, 157, 159, 160, 164, 198, 249, 260, 272, 275, 276, 282, 311, 465;
 Sava (s.) — 180, 426;
 Savinja (r.) — 97;
 Savinjska Dolina — 97, 159, 195;
 Sekirnik Janko-Simon — 41, 42;
 Sela (kod Novog Mesta) — 280;
 Sela pri Kamniku — 418;
 Selca Miha — 178;
 Selca (kod Dražgoše) — 39;
 Seljak Lucijan — 398;
 Selo 7-ni Pancah — 422;
 Selška dolina — 11, 32, 38, 40, 121;
 Semič — 358;
 Semič Stanko-Daki — 26, 33, 44, 83, 84, 129, 150, 179, 225, 252, 349, 382;
 Sernec dr Dušan — 13;
 Seško Jožef — 397;
 Ssvnica (na Savi) — 135, 179;
 Sevnica (kod Selca) — 39, 155;
 Sežana — 354;
 Silvestri (it. of.) — 388;
 Sinkovič (Sinkovitsch) Henrik — 437;
 Sitar Ernest — 185;
 Skale (kod Ribna) — 311, 331;
 Skale Ivan — 405;
 Skerlak Aleksander — 405;
 Skornšek Ivan — 404;
 Skumavč Franc — 397;
 Skumavč Ivan — 397;
 Slabe Ivan-Lisjak — 133;
 Slak Jože-Silvo — 148, 149, 212;
 Slapar Jemej — 175;
 Sleme (brdo) — 43;
 Slivnica (pl.) — 301;
 Slovenačko Primorje — 74, 77, 180, 230, 234, 259, 260, 271, 353, 415, 425;
 Smuk Lado — 205;
 Smuk Ladislav — 407;
 Smuk Slavko — 205;
 Smukovec Martin — 411;
 Sodražica — 266;
 Sokol Jože — 148, 212;
 Sostro — 258;
 Soteska (kod Novog Mesta) — 135, 280;
 Soteska (kod Rakeka) — 185;
 Soteska (kod **Skofje** Loke) — 38;
 Sotlar Hinko-Hajnč — 130;
 Sovinc (Sovinz) Milan — 451;
 Spee (grof nem of.) — 67;

Spegel Ciril — 310;
 Soodnja Dobrava (kod Radovijice) — 333;
 Spodnje Gorje (kod Radovljice) — 333;
 Spodnji Log — 223;
 Srbija — 14, 17, 18, 232, 234, 261, 331;
 Srebotnik (s.) — 277;
 Srednja Vas v Bohinju — 332;
 Srednja Vas (kod Novog Mesta) — 280;
 Stakne Ferdinand — 452;
 Stante Peter-Skala — 41, 79, 94, 97, 98, 285;
 Stara Cerkev (kod Kočevja) — **223 •**
 Stara Vrhnika — 117;
 Stara Zaga (kod Novog Mesta) — **280**;
 Stare Stane-Janušek — 143;
 Stare Franc — 404;
 Stare Ivan — 127, 177;
 Stari Trg — 186, 215, 217, 257, 266, 319, 320, 460, 470;
 Stariha Janko — 44, 42, 47;
 Stefančič Ivan — 298;
 Steklasa (Steklassa) Alojz — 418;
 Ster Josip — 408;
 Sternad Jožef — 404;
 Stična — 129, 130, 177, 247, 271, 283, 284, 285, 312;
 Stol (pl.) — 40, 359, 360;
 Stopiče (kod Novog Mesta) — 309;
 Stračar Ivan — 307;
 Strah Jože-Osip — 42, 47, 80;
 Stranska Vas — 434;
 Straža (G. i D.) — 280, 309, 320;
 Stražišče (kod Begunja) — 388;
 Stražišar Anton — 436;
 Stražišar Polde — 40;
 Strgar (Stergar) Luka — 400;
 Strgaršek (Stergarschek) Josip — 310;
 Strehovec Ivan — 408; '
 Stroj Ivan — 205;
 Strojin Ivan — 149, 212;
 Stropnik Edvard — 438;
 Strsiž Ivan — 408;
 Struge (na Dolenjskom) — 282, 292;
 Stružnica — 221, 222, 277;
 Studenec (kod Ljubljane) — 463;
 Suha Krajina — 229, 278;
 Suhadolnik Anton — 302;
 Suhi Karel-Liko — 281;
 Superina Santo — 281;
 Sušak — 327;
 Sv. Ana (k. 939 na Maloj Gori) — **282**;
 Sv. Anton (kod Zdenske Vasi) — 281;
 Sv. Jošt (kod Kranja) — 333;
 Sv. Marija (kod Turjaka) — 393;
 Sv. Miklavž (nad Selcama) — 12;
 Sv. Mohor (kod Dražgoša) — 38*
 Sv. Ožbalt — 175;
 Sv. Planina (kod Trbovlja) — 154;
 Sv. Vid nad Cerknico — 235, 300, 301, 302;
 Svet (Swet) Franc — 310;
 Svet (Swet) Ivan — 452;
 Sefert (s.) — '237;
 Sentjernež — 281, 309;
 Serčer Ljubo — 13, 20, 382;
 Sergan Peter — 390;
 Seško Josip — 435;
 Šifrer Anton — 408;
 Sigulin Marijan — 443;
 Sigulin Rudolf — 436;
 Šilih Niko — 148, 149, 212;
 Šinkar Lunja — 175;
 Siska Franc — 407;
 Sketa (Schketa) Ferdinand — 400;
 Skodlar (s.) — 432;
 Skofja Loka — 157, 237, 317, 333;
 Skoflek (Schkoflek) Viktor — 452;
 Skofljica — 55, 254, 255, 303;
 Škrbina (Slovenačko Primorje) — 425;
 Skrilje (s.) — 300;
 Slander (Schlander) Robert — 405;
 Slander Slavko — 13;
 Smarje-Sap (žel. stanica) — 59, **60**;
 Šmartno (na Savi) — 206;
 Šmartno (u Tuhinjski Dolini) — 175;
 Smid Stanislav — 407;
 Spacapan Mile-Igor — 155;
 Spendei Ernest — 310;
 Srebot Franc — 415;
 St. Ožbalt (pod Trojanama) — 196, 403;
 St." Vid — 126, 129, 175, 176, 247, 358, 361, 445;
 Štajerska — 68, 72, 74, 76, 97, 120, 123, 125, 135, 146, 156, 157, 159, 171, 181, 189, 193, 196, 198, 202, 230, 232, 248, 249, 259, 260, 261, 272, 276, 287;
 Stalcarji — 222, 277, 460;

Starmar (Stampar) Anton — 400;
 Stampar Ivan — 437;
 Stampar Ivan (mladi) — 437;
 Stampetov Most — 383, 384;
 Stanjel (kod Sežane) — 353;
 Stefe Anton-Kostja — 407;
 Stefe Franc — 407;
 Stibl (Stiebl) Rudolf — 359;
 Stular Franc — 143;
 Šubič Ivan — 38;
 Šubič Mirko — 39, 175;
 Sumlak (Schumlak) Franc — 451;
 Sund Franc — 390;
 Suster Ferdinand — 330;
 Susman Franc — 330;
 Sušnik Ivan — 398;
 Sušteršič Anton — 149, 194, 211, 212;
 Svava Dušan — 148, 149, 212;

T

Taddeo Orlando — 393;
 Tamše (Tamsche) Alojz — 453;
 Tarkuž (Tarkusch) Bogomir — 310;
 Tatalovič Nikola — 420;
 Tavčar Franc-Rok (Lipe) — 21, 26;
 Tazar Jožef — 338;
 Tekavec Filip-GašDer — 26, 300;
 Terče (Tertsche) Fortunat — 400;
 "Hsovec (kod Ambrusa) — 230, 292;
 Tkavec (Tkauc) Ferdinand — 329;
 Tobias (Tobias) Ivan — 438;
 Tolar Ivan — 397;
 Tolsti Vrh (kod Orehovice) — 319;
 Tomasin Ivan — 398;
 Tomažin Martin — 53;
 Tome (Tomin) Edvard — 39, 175;
 Tomišelj — 20, 254, 257, 304;
 Tcmšič Tone-Gašper — 65, 70, 78, 136, 184, 230, 235, 259, 263, 264, 265;
 Tomšič Vida — 78, 184, 230, 263;
 Toplice (kod Novog Mesta) — 280, 320;
 Topol (kod Begunja) — 301, 388;
 Traven Zofija — 307;
 Travna Gora — 81, 99;
 Trbovc Jovo — 225;
 Trbovlje — 154, 276, 277, 297, 328, 426;
 Trebelnik (k. 814) — 235;

Trebija (s.) — 317;
 Trebnje — 126, 129, 176, 285, 309, 340, 345, 358;
 Trojane (s.) — 260, 298;
 Trpin Zvonko — 170, 171;
 Trst — 73, 77, 232, 234, 259, 260, 303, 416;
 Trupaj Leoold — 298;
 Tržič — 158;
 Tuhiniska Dolina — 175;
 Turjak — 13;
 Türk Zdravko-Kotnik — 133;
 Turkova Draga — 223;
 Turnher Tone — 51, 212;
 Turošek Franc — 420;
 Tušek Karei — 328;

U

Uthen Boršt — 40, 205, 407;
 Udine (u Italiji) — 353;
 Umek Franc — 399;

V

V Hribu (kod Dobrove) — 432, 439, 462;
 Valiave'- Ivan — 308;
 •"aitarci Vrh —
 Vanini Valter — 19«, 179;
 Varffa Karei — «7;
 •"aršek Ivan — 177, 176;
 •"edwk fWp^on'k) Franc — 452
 •"»rt (Wegll Tudvik — 400;
Volarne — 180;
 Velika Loka — 86, 285;
 Volite Pnliane — «1 •
 \rdikr. — 1RS. 34* 346;
 VpluSCek A. Matpv? — 6R-
 Verd — 40, 43, 44, 178, 301, 302, 337, 338, 348, 349, 3«0, 381, 382, 383, 384;
 Vergi Albert — 407;
 Veselko (Weselko) Matiaž — 404;
 Veseniak Marjan-Mohnr — 26;
 Vetemi Hnb — vidi Vetemik;
 Veternik (kod Dvora) — 434;
 Vidir Anton — 443;
 Vidič Ivan — 307;
 Vidmajer (Widmeier) Rafael — 452;
 Vidmar Tone-Luka — 20, 44, 81, 83, 84, 99, 129, 149, 179, 225, 251, 254;

Vidmar Tugomir — 307;
 Vigec (Wigetz) Blaž — 400;
 Vinci Franc — 415, 416;
 Vinica (s.) — 320, 358;
 Vinharje (kod Poljana) — 334;
 Vinji Vrh (k. 984) — 236;
 Virava (s.) — 259;
 Viš>tnik Rudolf — 437;
 Višnja Gora — 51, 54, 86, 129, 176, 391, 392;
 Vodiška Planina — 40;
 Vogrinec (Wogrinetz) Albert — 400;
 Volčji Kamen- — 425;
 Volf (Wolf) Tomaž — 411;
 Vončina (Wontschina) Jernej — 405;
 Vraničar Jožef — 407;
 Vranjek Ivan — 399;
 Vranka Cecilija — 408;
 Vrankar Vinko — 183;
 Vrbiiene (s.) — 300;
 Vrbljenje — *vidi Vrbljene*;
 Vrh (kod Kočevja) — 277;
 Vrhnika — 117. 235. 276, 302, 303, 322, 340, 383;
 Vrhovec France — 53;
 Vrhovni štab NOPO Jugoslavije — 19, 32, 79, 114, 119. 120. 136, 173, 184. 201. 206. 220, 227, 228. 230. 246. 263, 269;
 Vrhoolje (kod Novog Mesta) — 281;

W

Weber Franz — 453;
 Wilden (nem. of.) — 330;

Z

Zabnikar Ivan — 397;
 Zabukovec — 186;
 Zadel (kod Dvora) — 434;
 Zadvor — 258;
 Zagorje — 180, 297, 330, 426;
 Zagorje (iredio) — 78;
 Zagošan Martin — 390;
 Zagradec — 285, 436;
 Zagradišnik (Sagradischnik) Franc — 452;
 Zagradišnik (Sagradischnik) Josio — 452;
 Zagreb — 65, 109, 119, 136, 233, 258, 391, 392;
 Zajc Ivan — 39, 174;

Zajc Stane — 127, 176;
 Zakotnik Stanko-Johan — 132;
 Zakrajšek Rafael — 435;
 Zakček Hinko-Miloš — 80;
 Zala (r.) — 81;
 Zalar Alojz — 223;
 Zalar Tone-Zan — 26;
 Zalog — 464;
 Zalokar Jožef — 307;
 Zameško — 309;
 Zan Josip — 411;
 Zavrh (kod Borovnice) — 44, 302, 349, 350, 385, 386;
 Zavri (Sawrl) Franc — 390;
 Zdenska Vas — 285;
 Zdešar Franc-Iskra — 61;
 Zdihovo (s.) — 320;
 Ždralović Nedeljko — 435;
 Zgonc Tone — 126;
 Zgornja Dobrava (kod Radovljice) — 333;
 Zgornja Slivnica — 60;
 Zgomje Gorje (kod Bleda) — 332;
 Zgornji Brnik — 407;
 Zgornji Tuhinj — 418;
 Zidani Most — 330, 426;
 Zidanšek Miloš-Zdravko — 16, 20. 21, 22, 26. 43, 44. 45, 178, 382, 385, 387, 388;
 Zigel (Siegel) Miroslav — 443;
 Zlatnar Milan — 408;
 Znojile (Ljubljana okolica) — 287;
 Zore Dušan-Martin — 133, 166, 195;
 Zukala Maks — 310;
 Župan Anton — 407;
 Župan Ivan — 308;
 Župan Marija — 307;
 Župan Peter — 398;
 Župan Tonček — 205;
 Župane Alojz — 405;
 Župane Ivan — 205;
 Zupančič (Suv>antschitsch) Leopold — 390;
 Zvab Rado — 408;

Zaga-Mokrec (pilana) — 393;
 Zagar Stane — 32, 59, 74, 176, 205, 399;
 Zakelj Vinko — 39, 174;
 Zalna (V. i M.) — 54, 176, 247;
 Zalostna Gora (s.) — 300;
 Zark Jože — 211;
 Zarman (Zarmann) Franc — 408;

Zelimije — 254, 255, 299;
Zelja Ciril — 39, 175;
Zibert Rudolf-Dolenc — 166;
Zidoven Franc — 397;
Zigman Ivan — 53;
Ziri — 158, 232;
Zirovnica — 359;
Zirovnik Ivan — 398;
Zivec Zorko — 436;
Zlajpak Franc — 420;

Zlate Ivan — 398;
Znidar Ivan — 398;
Znidar Josip — 398;
Znidaršič Tone-Stefan — 72;
Zumberak — 109;
Zumberačke Planine — 77;
Zupec Franc — 183;
Zupeno (s.) — 44;
Zužemberk — 126, 123, 129, 135,
149, 179, 247, 271, 281, 285, 311;

SADRŽAJ

BORBE U SLOVENIJI 1942 GODINE

I

Dokumenta partizanskih jedinica i partiskih organizacija

	Str.
Poslanica Osvobodilne fronte slovenačkom narodu povodom nove 1942 godine — — — — —	7
Izveštaj „Slovenskog poročevalca“ od 6 januara 1942 god. o borbama Cankarevog bataljona u Poljanskoj i Selškoj Dolini drugom polovinom decembra 1941 godine — — —	11
Izveštaj Borisa Kidriča, sekretara Izvršnog odbora Osvobodilne fronte, Centralnom komitetu Komunističke partije Jugoslavije od 7 januara 1942 god. o političkoj situaciji u Sloveniji —	12
„Partizanski vestnik“ od 8 januara 1942 god. o liku partizana —	15
Pismo Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije Centralnom komitetu Komunističke partije Slovenije od 10 januara 1942 godine — — — — —	16
Naredba komandanta Trećeg partizanskog bataljona „Ljubo Šercer“ od 10 januara 1942 god. o imenovanju komandira i političkih delegata vodova — — — — —	20
„Partizanski vestnik“ od 11 januara 1942 god. o obezbeđenju partizanskih jedinica od neprijateljske špijunaže — — —	22
Članak druga Borisa Kidriča u „Osvobodilnoj fronti“ od sredine januara 1942 god. o snazi i osnovnim zadacima Osvobodilne fronte — — — — —	23
„Osvobodilna fronta“ od sredine januara 1942 god. o karakteru buduće slovenačke narodne vojske — — — — —	25
Naredba komandanta Trećeg partizanskog bataljona „Ljubo Šercer“ od 22 januara 1942 god. o imenovanju komandira, političkih komesara i političkih delegata u bataljonu — — — — —	26
Uputstvo Izvršnog odbora Osvobodilne fronte od 24 januara 1942 god. terenskim odborima Osvobodilne fronte, odredima Narodne zaštite i partizanskim jedinicama o merama za sprečavanje širenja belogardističke propagande — — — — —	29
Pravilnik Glavnog štaba partizanskih odreda Slovenije od 24 januara 1942 god. o organizaciji i zadacima Narodne zaštite	30
Izveštaj „Slovenskog poročevalca“ od 24 januara 1942 god. o borbi kod Dražgoša. Bezuljaka i Otava i o akcijama u Ljubljani	32

Izveštaj „Slovenskog poročevalca“ od 31. januara 1942. god. o borbi Cankarevog bataljona protiv nemačkih okupatora na Dražgošama — — — — —	34
O zadacima Partije, rukovodilaca partizanskih jedinica i Narodne zaštite u svestranom osposobljavanju i pripremanju Narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Slovenije za pretstojeće borbe — — — — —	35
Izveštaj „Slovenskog poročevalca“ o borbama Cankarevog bataljona u Poljanskoj Dolini i Dražgošama u periodu od 25. decembra 1941. god. do 11. januara 1942. godine — — —	38
Zapovest štaba Drugog štajerskog partizanskog bataljona za 8. februar 1942. godine —* — — — —	41
Zapovest štaba Drugog štajerskog partizanskog bataljona za 9. februar 1942. godine — — — — —	42
Izveštaj komandanta Trećeg partizanskog bataljona „Ljubo Sercer“ Glavnog štabu slovenačkih partizanskih odreda o napadu na stanicu Verd — — — — —	43
Obaveštenje „Slovenskog poročevalca“ od 14. februara 1942. god. o smrti komandanta Trećeg partizanskog bataljona „Ljubo Sercer“ i člana CK KPS Miloša Zidanšeka — — — — —	45
Izveštaj „Slovenskog poročevalca“ od 14. februara 1942. god. o akciji Narodne zaštite na stanicu finansijske kontrole u Ljubljani	46
Zapovest štaba Drugog štajerskog partizanskog bataljona za 23. februar 1942. godine — — — — —	47
Izjava Izvršnog odbora Osvobodilne fronte od 28. februara 1942. god. povodom italijanskog fašističkog terora protiv slovenačkog stanovništva — — — — —	48
Izveštaj „Slovenskog poročevalca“ od 2. marta 1942. god. o napadu patrole Narodne zaštite na stražu kod ulaza u zgradu italijanskog Visokog komesarijata u Ljubljani i postupku italijanske vojske prema stanovništvu — — — — —	50
Pismo Glavnog štaba Narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Slovenije komandantu Drugog štajerskog partizanskog bataljona od 12. marta 1942. god. o pripremama za prolećnu partizansku aktivnost i širenje ustanka — — — — —	51
Izjava Glavnog štaba Narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Slovenije od 17. marta 1942. god. povodom streljanja nevinih ljudi zbog napada na most kod Preserja 4. decembra 1941. godine — — — — —	53
Izveštaj štaba Drugog štajerskog partizanskog bataljona o napadu na železničku prugu kod Zalne i na italijanske vojne automobile — — — — —	54
Izveštaj štaba Drugog štajerskog partizanskog bataljona o napadu na voz u blizini Skofljice — — — — —	55
Zapovest Glavnog štaba Narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Slovenije od 21. marta 1942. god. o pripremama za opšti ustanak u Sloveniji — — — — —	56
Izveštaj štaba Drugog štajerskog partizanskog bataljona o napadu Druge čete na fašističku patrolu na drumu Smarje — Sap — Lipoglav — — — — —	59
Izveštaj štaba Drugog štajerskog partizanskog bataljona od 25. marta 1942. godine — — — — —	60
Izveštaj štaba Drugog štajerskog partizanskog bataljona od 26. marta 1942. god. o borbi kod Lipoglava — — — — —	61
Zapovest Prvog štajerskog partizanskog bataljona za 27. mart 1942. godine — — — — —	62

Pismo Edvarda Kardelja od 29 marta 1942 god. drugu Titu o situaciji u Sloveniji — — — — —	64
Zapovest štaba Drugog štajerskog partizanskog bataljona krajem marta 1942 god. o reorganizaciji bataljona u Prvu štajersku brigadu — — — — —	79
Naredba štaba Prve štajerske brigade o postavljenju štabova bataljona i četa u novoosnovanim jedinicama brigade — —	80
Naredba komandanta Trećeg partizanskog bataljona „Ljubo Šerčer“ od 29 marta 1942 god. o osnivanju minerske čete i organizaciji života u logoru — — — — —	81
Naredba štaba Prve štajerske partizanske brigade od 30 marta 1942 god. o koncentraciji štajerskih partizanskih grupa i ponovnom formiranju Prvog štajerskog partizanskog bataljona	85
Izveštaj štaba Drugog štajerskog partizanskog bataljona od 30 marta 1942 god. o izvršenim diverzijama na železničke i telefonske linije u vremenu od 20 do 29 marta 1942 godine — — —	86
Odluka Izvršnog odbora Osvobodilne fronte slovenačkog naroda od 3 aprila 1942 god. o razvlašćenju tuđih veleposeda radi naknade štete koju je prouzrokovao okupator — — —	87
Objašnjenje zapovesti Glavnog štaba slovenačkih partizanskih odreda od 3 aprila 1942 god. za pretstojeću prolećnu partizansku ofanzivu — — — — —	88
Naredba Glavnog štaba partizanskih odreda Slovenije od 4 aprila 1942 god. o reorganizaciji slovenačkih partizanskih jedinica u odrede i grupe odreda — — — — —	90
Naredba Glavnog štaba partizanskih odreda Slovenije od 4 aprila 1942 god. o postavljanju štabova grupa odreda — — —	93
Naredba Glavnog štaba partizanskih odreda Slovenije od 4 aprila 1942 god. štabu Druge grupe odreda o organizaciji i zadacima grupe — — — — —	97
Naredba štaba bataljona „Ljubo Šerčer“ od 6 aprila 1942 god. o logorskom redu i uputstva za borbena dejstva u različitim situacijama — — — — —	99
Naređenje Glavnog štaba partizanskih odreda Slovenije od 7 aprila 1942 god. štabu Treće grupe odreda o zadacima grupe u planu jačanja ustanka — — — — —	109
Naređenje Glavnog štaba slovenačkih partizanskih odreda od 7 aprila 1942 god. štabu Treće grupe odreda o zadacima u cilju stvaranja slobodne teritorije — — — — —	115
Naredba štaba bataljona „Ljubo Šerčer“ od 9 aprila 1942 god. o osnivanju Severne pogranične čete — — — — —	116
Pismo druga Edvarda Kardelja Ivi Ribaru-Loli od 11 aprila 1942 godine — — — — —	119
Uputstvo Glavnog štaba Narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Slovenije štabu Prve grupe odreda od 12 aprila 1942 god. za reorganizaciju odreda — — — — —	121
Naređenje Glavnog štaba partizanskih odreda Slovenije od 20 aprila 1942 god. štabu Druge grupe odreda o reorganizaciji jedinica na području grupe i pripremama za prebacivanje u Štajersku — — — — —	123
Izveštaj Glavnog štaba partizanskih odreda Slovenije od 21 aprila 1942 god. o borbi kod Blatnog Klanca kod Trebnjeg, napadu na Zužemberk i rezultatima rada Drugog bataljona Druge grupe odreda — — — — —	126
Izveštaj štaba Druge grupe slovenačkih partizanskih odreda od 22 aprila 1942 god. o borbi kod Bojanskog Boršta — — —	129

Naređenje štaba Treće grupe partizanskih odreda Slovenije od 22 aprila 1942 god. komandantu Južnodolenjskog bataljona za preformiranje Četvrte čete i rušenje ceste Kočevje—Brod na Kupu	131
Naredba bataljona „Miloš Zidanšek" od 22 aprila 1942 god. o organizaciji bataljona i logorskom redu	133
Pismo druga Edvarda Kardelja drugu Titu od 23 aprila 1942 godine	134
Naredba Glavnog štaba partizanskih odreda Slovenije od 23 aprila 1942 god. o tumačenju pravilnika Narodne zaštite	137
Pismo politkomesara Prve grupe odreda štabu Drugog bataljona Prve grupe odreda od 24 aprila 1942 god. o imenovanju četinih komandi i štaba bataljona	143
Izveštaj štaba Druge grupe odreda Glavnom štabu partizanskih odreda Slovenije od 24 aprila 1942 god. o razlozima formiranja Prve štajerske brigade	145
Naredba štaba Treće grupe partizanskih odreda Slovenije od 24 aprila 1942 god. o formiranju Dolenjskog i Notranjskog odreda i Proleterske udarne patrole i o nekim merama za pooštrenje borbe protiv okupatora	148
Pohvala Glavnog štaba partizanskih odreda Slovenije od 25 aprila 1942 god. Drugoj grupi slovenačkih partizanskih odreda za postignute uspehe	153
Izveštaj štaba Prvog štajerskog partizanskog bataljona Druge grupe odreda od 28 aprila 1942 god. o napadu na rudnička postrojenja u Trbovlju	154
Izveštaj „Slovenskog poročevalca" od 28 aprila 1942 god. o borbi na Nanosu u Slovenačkom Primorju i borbi kod Sevnice	155
Naredba Glavnog štaba partizanskih odreda Slovenije od 29 aprila 1942 god. štabu Prve grupe odreda o zadacima grupe u planu Glavnog štaba za ojačanje ustanka u Gorenjskoj	156
Naredba Glavnog štaba partizanskih odreda Slovenije od 29 aprila 1942 god. štabu Druge grupe odreda o zadacima grupe u Gorenjskoj	159
Naredba Glavnog štaba partizanskih odreda Slovenije od 29 aprila 1942 god. štabu Treće grupe odreda o zadacima grupe u odnosu na akcije Prve i Druge grupe u Gorenjskoj i o zadacima grupe u ofanzivi u Ljubljanskoj pokrajini	163
Naredba štaba Treće grupe slovenačkih partizanskih odreda od 29 aprila 1942 god. o formiranju Trećeg bataljona Notranjskog odreda „Miloš Zidanšek" i Proleterske udarne čete	166
Izveštaj štaba Druge grupe odreda od 30 aprila 1942 god. Glavnom štabu slovenačkih partizanskih odreda o problemima u vezi sa reorganizacijom potčinjenih jedinica	169
Izveštaj Glavnog štaba partizanskih odreda Slovenije Vrhovnom štabu Narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Jugoslavije od 1 maja 1942 god. o Narodnooslobodilačkoj borbi na području Slovenije od 25 decembra 1941 do 1. maja 1942 godine „Revolucionarni razvoj slovenačkog narodnooslobodilačkog pokreta" — članak druga Borisa Kidriča u „Delu" od maja 1942 godine	189
Izveštaj štaba Druge grupe partizanskih odreda Slovenije od 5 maja 1942 god. Glavnom štabu o pripremama za odlazak u Štajersku	193
Izveštaj bataljona „Ljubo Šercer" od 5 maja 1942 god. o sukobu kod Ortneka i napadu na vojne kamione kod Prezida	194

Dnevna zapovest od 6 maja 1942 god. štaba Druge grupe partizanskih odreda Slovenije Prvom štajerskom partizanskom bataljonu o zadacima bataljona — — — — —	196
Proglas Glavnog štaba Narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Slovenije od 7 maja 1942 god. o merama protiv italijanskog sistema terora nad slovenačkim narodom — — — — —	199
Uputstvo Glavnog štaba partizanskih odreda Slovenije od 8 maja 1942 god. štabu Druge grupe odreda za reorganizaciju jedinica	200
Saopštenje Glavnog štaba partizanskih odreda Slovenije od 9 maja 1942 god. štabu Prve grupe odreda o spremnosti Druge grupe za akciju — — — — — -i- — — — — —	204
Uputstvo Glavnog štaba partizanskih odreda Slovenije od 9 maja 1942 god. za oslobođenje i odbranu oslobođene teritorije —	206
Naredba štaba Treće grupe partizanskih odreda Slovenije od 9 maja 1942 god. o imenovanju štabova bataljona Dolenjskog odreda	211
Naredba Glavnog štaba partizanskih odreda Slovenije od 12 maja 1942 god. o predaji vojne opreme i oružja — — — — —	213
Upozorenje štaba Treće grupe partizanskih odreda Slovenije od 12 maja 1942 god. o zabrani seče i prevoženja drveta u korist okupatora — — — — — — — — — — —	214
Naredba štaba Trećeg bataljona Notranjskog odreda „Miloš Zidanšek“ od 13 maja 1942 god. povodom oslobođenja Starog Trga kod Loža — — — — — — — — — — —	215
Proglas štaba Trećeg bataljona Notranjskog odreda „Miloš Zidanšek“ od 14 maja 1942 god. stanovništvu oslobođenog Starog Trga o preuzimanju vlasti od strane terenskih odbora OF	217
Izjava Glavnog štaba partizanskih odreda Slovenije od 15 maja 1942 god. o pitanju četničkog pokreta u Sloveniji — —	218
Saopštenje Glavnog štaba Narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Slovenije i Izvršnog odbora Osvobodilne fronte od 15 maja 1942 god. povodom uspostavljanja kontakta slovenačkih i hrvatskih narodnooslobodilačkih partizanskih odreda	
Izveštaj štaba Drugog bataljona Notranjskog odreda od 15 maja 1942 god. o zauzimanju Broda na Kupi i stvaranju oslobođene teritorije kod Kupe — — — — — — — — — — —	221
Naredba štaba Treće grupe slovenačkih partizanskih odreda od 16 maja 1942 god. o pohvali Drugog bataljona Notranjskog odreda i imenovanju komande Proleterske udarne čete —	224
Pozdravno pismo Izvršnog odbora Osvobodilne fronte slovenačkog naroda Vrhovnom štabu Narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Jugoslavije od 16 maja 1942 god. prilikom "uspostavljanja veze s hrvatskim narodnooslobodilačkim partizanskim odredima — — — — — — — — — — —	227
Odluka Izvršnog odbora OF slovenačkog naroda od 17 maja 1942 god. o postavljanju narodne vlasti na oslobođenoj slovenačkoj teritoriji — — — — — — — — — — —	228
Pismo druga Edvarda Kardelja drugu Titu od 18 maja 1942 god. o političkoj i vojnoj situaciji u Sloveniji — — — — —	230
Naredba štaba Prvog bataljona „Ljubo Serčer“ od 18 maja 1942 god. komandi Treće čete za odbranu rakičičkog sektora oslobođene teritorije — — — — — +. — — — — — q—	235
Naredba štaba Prvog bataljona Notranjskog odreda „Ljubo Serčer“ od 18 maja 1942 god. komandi Četvrte čete za izvođenje akcija u rejonu Rakek, Laže, Logatec — — — — — — — — — — —	236

Izveštaj komande Druge čete Drugog bataljona Prve grupe odreda od 18 maja 1942 god. štabu Gorenjskog odreda o stanju čete i o izvršenim akcijama — — — — —	237
Izveštaj „Partizanskog vestnika“ od 18 maja 1942 god. o jednomesečnim rezultatima rada Drugog bataljona Notranjskog odreda — — — — —	238
Pozdrav Glavnog štaba Narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Slovenije Glavnom štabu hrvatskih narodnooslobodilačkih partizanskih odreda od 19 maja 1942 godine — — —	240
Uputstvo Glavnog štaba partizanskih odreda Slovenije od 19 maja 1942 god. štabu Treće grupe odreda o taktici borbe protiv neprijatelja — — — — —	244
Izveštaj štaba Druge grupe odreda od 19 maja 1942 god. o diverziji na železničkoj pruzi Grosuplje — Zalna, napadu na manastir u Stični i akciji na belogardističku grupu Milana Kranjca — — — — —	247
Izveštaj štaba Druge grupe odreda od 19 maja 1942 god. Glavnom štabu partizanskih odreda Slovenije o izvršenim pripremama za prelaz u Štajersku — — — — —	248
Proglas štaba Prvog bataljona Notranjskog odreda „Ljubo Serčer“ od 19 maja 1942 god. stanovništvu oslobođenog Iga kod Ljubljane — — — — —	250
Naređenje zamenika komandanta Glavnog štaba partizanskih odreda Slovenije komandiru Proleterske udarne patrole za formiranje Petog bataljona Notranjskog odreda — — —	252
Naređenje zamenika komandanta Glavnog štaba slovenačkih partizanskih odreda štabu Dolenjskog odreda za proširenje slobodne teritorije u Dolenjskoj — — — — —	253
Odlomci iz dnevnika narodnog heroja Tona Vidmara-Luke od 17 do 22. maja 1942 godine — — — — —	254
Izveštaj Edvarda Kardelja Centralnom komitetu Komunističke partije Jugoslavije od 22 maja 1942 god. o prerastanju partizanskih akcija u Sloveniji, okupiranoj od Italijana, u opšti narodni ustanak, o borbama u Sloveniji i pojavljivanju belogardističkih oružanih grupa — — — — —	256
Saopštenje Glavnog štaba partizanskih odreda Slovenije od 22 maja 1942 god. o smrti organizacionog sekretara CK KPS Tona Tomšiča — — — — —	263
Naređenje zamenika komandanta Glavnog štaba partizanskih odreda Slovenije štabu Notranjskog odreda za proširivanje oslobođene teritorije u vezi sa naglim širenjem narodnog ustanka — — — — —	266
Naredba štaba Prve grupe partizanskih odreda Slovenije od 24 maja 1942 god. štabu Drugog bataljona Prve grupe o zadacima bataljona u vezi pretstojeće partizanske ofanzive u Gorenjskoj — — — — —	267
Izveštaj Glavnog štaba partizanskih odreda Slovenije Vrhovnom štabu Narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Jugoslavije o rezultatima oružane borbe slovenačkog naroda — — —	269
Odluka štaba Druge grupe partizanskih odreda Slovenije od 25 maja 1942 god. o privremenoj mobilizaciji radne snage i oruđa na području Stične, Krke i Žužemberka — — — — —	271
Naredba Glavnog štaba partizanskih odreda Slovenije od 26 maja 1942 god. štabu Druge grupe odreda za odlazak u Štajersku 1 za izvođenje akcija na tršćanskoj železničkoj pruzi — — —	272

Izveštaj štaba Treće grupe partizanskih odreda Slovenije od 26 maja 1942 god. o oslobodenju teritorije na Kupi — —	277
Saopštenje Glavnog štaba partizanskih odreda Slovenije od 27 maja 1942 god. povodom pokušaja organizovanja i naoružavanja belogardističkih bandi za borbu protiv Narodnooslobodilačke vojske — — — — —	278
Odluka štaba Druge grupe odreda od 27 maja 1942 god. o zabrani popravljavanja uređaja koje su porušili partizanski odredi —	279
Izveštaj štaba Dolenjskog odreda Treće grupe partizanskih odreda Slovenije od 27 maja 1942 god. o akcijama od 2 do 13 maja	280
Izveštaj štaba Treće grupe odreda od 27 maja 1942 god. o borbama na području grupe — — — — —	281
Izveštaj kontrolnog organa štaba Dolenjskog odreda Treće grupe od 27 maja 1942 god. štabu odreda o položajima jedinica odreda — — — — —	282
Poziv štaba Druge grupe partizanskih odreda Slovenije od 28 maja 1942 god. italijanskoj posadi u Stični na predaju — —	283
Raport štaba Druge grupe od 28 maja 1942 god. Glavnom štabu partizanskih odreda Slovenije o aktivnosti grupe — —	284
Naredba štaba Dolenjskog odreda Treće grupe odreda od 28 maja 1942 god. o kažnjavanju belogardističkih izdajnika i njihovih pomagača — — — — —	286
Naredba štaba Druge grupe odreda od 30 maja 1942 god. svim štabovima bataljona za pripremu za odlazak u Štajersku —	287
Naredba štaba Treće grupe partizanskih odreda Slovenije od 30 maja 1942 god. za organizaciju administracije u jedinicama grupe — — — — —	288
Naredba štaba Treće grupe partizanskih odreda Slovenije od 30 maja 1942 god. o reorganizaciji veze — — — — —	291
Naredba štaba Treće grupe partizanskih odreda Slovenije od 30 maja 1942 god. za poboljšanje konspiracije — — — — —	293
Naredba Glavnog štaba Narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Slovenije od kraja maja 1942 god. za osnivanje Prvog slovenačkog proleterskog udarnog bataljona „Tone Tomšič” —	296
Izveštaj štaba Prvog štajerskog partizanskog bataljona o izvršenim akcijama u periodu od 23 aprila do 3 juna 1942 godine	297
Operacijski dnevnik Prvog bataljona Notranjskog NOP odreda „Ljubo Serčer” od 3 ma'a do 13 juna 1942 godine — —	299

II

Dokumenta italijanskih i nemačkih okupatora

Objava nemačkog generallajtnanta Rösener-a od 3 januara 1942 god. o streljanju trideset i šest talaca, pripadnika Narodnooslobodilačkog pokreta — — — — —	307
Izveštaj komande italijanske divizije „Isonzo” od 5 januara 1942 god. o partizanskom napadu kod Kamnog Potoka — —	309
Objava nemačkog šefa civilne uprave u Donjoj Štajerskoj od 6 januara 1942 god. o streljanju deset talaca u Mariboru —	310
Izveštaj žandarmerijske stanice u Radovljici od 6 januara 1942 god. komandantu angažovanih snaga Južne Koruške o napadu na vod nemačkih vojnika kod Ribna — — — — —	311
Izveštaj komande karabinjera Jedanaestog armiskog korpusa od 7 januara 1942 god. o situaciji u Ljubljanskoj pokrajini —	312

Izveštaj nemačkog komandanta žandarmerije za Južnu Korušku od 7 januara 1942 god. o partizansk'm akcijama i događajima tokom decembra 1941 u Gorenjskoj — — — — —	314
Naređenje komandanta italijanske pešadijske divizije „Isonzo“ od 13 januara 1942 god. za saradnju divizije u Drugoj neprijateljskoj ofanzivi protiv NOV — — — — —	318
Plan „A“ komande Jedanaestog armiskog korpusa od 15 januara 1942 god. za borbu protiv narodnooslobodilačkih partizanskih odreda u Ljubljanskoj pokrajini — — — — —	321
Uputstvo komande italijanskog Jedanaestog armiskog korpusa od 16 januara 1942 god. podređenim jedinicama o načinu upotrebe artiljerije u borbi protiv partizanskih jedinica — — — — —	324
Dekret Benita Musolinija od 19 januara 1942 god. o preuzimanju nadzora nad „javnim redom“ od strane vojnih vlasti — — — — —	327
Izveštaj žandarmeriskog okruga Trbovlje od 22 januara 1942 god. komandantu žandarmerije za Donju Štajersku o partizanskom napadu na rudnička postrojenja u Hrastniku i o uništenju jedne grupe Prvog štajerskog partizanskog bataljona — — — — —	328
Izveštaj komandanta žandarmeriskog okruga u Radovljici od 25 januara 1942 god. komandantu žandarmerije za Južnu Korušku o situaciji u okrugu Radovljica — — — — —	330
Izveštaj nemačkog komandanta žandarmerije za Južnu Korušku od 31 januara 1942 god. o partizanskim akcijama i događajima u januaru 1942 u Gorenjskoj — — — — —	333
Izveštaj karabinjerske stanice Ljubljana — okolina od 2 februara 1942 god. o napadu Trećeg partizanskog bataljona „Ljubo Serčer“ na stanicu Verd — — — — —	337
Plan „Primavera“ komande Jedanaestog armiskog korpusa od 6 februara 1942 god. za odbranu italijanskih okupacionih snaga u Sloveniji od prolećne ofanzive narodnooslobodilačkih partizanskih odreda — — — — —	339
Izveštaj komande Jedanaestog armiskog korpusa od 6 februara 1942 god. o napadu Trećeg partizanskog bataljona „Ljubo Serčer“ na železničku stanicu Verd — — — — —	348
Izveštaj komande karabinjera Jedanaestog armiskog korpusa od 7 februara 1942 god. o situaciji u Ljubljanskoj pokrajini — — — — —	351
Izveštaj komandanta italijanske teritorijalne odbrane u Udinama od 19 februara 1942 god. o akcijama Pivčanske čete u Slovenskoj Primorju — — — — —	353
Naredba komande italijanske divizije „Granatieri di Sardegna“ od 23 februara 1942 god. podređenim jedinicama o načinu vršenja racija i pretraživanja u Ljubljani — — — — —	357
Izveštaj nemačkog komandanta žandarmeriskog okruga u Radovljici od 24 februara 1942 god. komandantu žandarmerije za Južnu Korušku o situaciji u okrugu Radovljica — — — — —	359
Okružnica komande Druge talijanske armije od 1 marta 1942 god. o načinu vođenja borbe protiv partizanskih odreda i postupanju sa stanovništvom — — — — —	363
Izveštaj komande Jedanaestog armiskog korpusa od 5 marta 1942 god. komandi Druge armije o partizanskom napadu na stanicu Verd i operacijama italijanskih jedinica od 2 do 22 februara 1942 godine — — — — —	380
Objava nemačkog šefa civilne uprave u Donjoj Štajerskoj od 6 marta 1942 god. o streljanju deset talaca povodom napada na dvojicu nemačkih vojnika — — — — —	390

Izveštaj komandanta Jedanaestog armiskog korpusa od 13 marta 1942 god. komandi Druge armije o građenju žičanih prepreka oko Ljubljane, vršenju racija u Ljubljani i napadu na kolonu šefa italijanske vöjne misije pri vladi NDH —	391
Izveštaj komande italijanske divizije „Granatieri di Sardegna“ od 19 marta 1942 god. komandi Jedanaestog armiskog korpusa o čišćenju zolie Mokrec — — — — —	392
Izveštaj visokog komesara za Ljubljansku pokrajinu od 24 marta 1942 god. Ministarstvu unutrašnjih poslova u Rimu o političkoj situaciji — — — — —	393
Izveštaj komande karabinjera Jedanaestog armiskog korpusa ftd 28 marta 1942 god. o načinu vršenja pretresa i racija u Ljubljani — — — — —	396
Objava nemačkog generallajtnanta Rösener-a od 31 marta 1942 god. o streljanju dvadeset talaca u Begunjama — — —	397
Objava nemačkog šefa civilne uprave u Donjoj Štajerskoj od 3 aprila 1942 god. o streljanju trideset talaca u Mariboru —	399
Izveštaj komande trščanske grupe karabinjera od 5 aprila 1942 god. o partizanskim napadima na italijanske oficire kod Ambrožiča, blizu Košane — — — — —	401
Zapovest žandarmeriskog načelstva u Kranju od 9 aprila 1942 god. povodom napada na graničnu stražu u St. Ožbaltu — —	403
Objava šefa civilne uprave za Donju Štajersku od 11 aprila 1942 god. o streljanju trideset talaca u Mariboru — — —	404
Izveštaj žandarmeriske stanice u Begunjama od 14 aprila 1942 god. žandarmeriskom okrugu u Radovljici o manifestacijama slovenačkog stanovništva na okupatorskom gubilištu u Dragi, u Gorenjskoj — — — — —	406
Objava nemačkog generallajtnanta Rösener-a od 17 aprila 1942 god. o streljanju pedeset talaca u Begunjama — — —	407
Telegram komandanta grupe karabinjera u Gorici od 19 aprila 1942 god. grupi karabinjera u Ljubljani o borbi na Nanosu	412
Izveštaj zamenika komesara javne bezbednosti Trščanske pokrajine od 20 aprila 1942 god. trščanskom prefektu o borbi na Nanosu u Slovenačkom Primorju — — — — —	415
Objava nemačkog generallajtnanta Rösener-a od 21 aprila 1942 god. o hapšenju pedeset porodica u opštinama Jesenice, Javornik i Koroška Bela — — — — —	417
Izveštaj komesara u opštini Sela pri Kamniku od 24 aprila 1942 god. Zemaljskom veću okruga Kamnik o partizanskoj akciji na auto nemačkog tonfilma i o uništenju mosta u Podhruški, u Tuhinjskoj Dolini — — — — —	418
Objava visokog komesara za Ljubljansku pokrajinu i komandanta Jedanaestog armiskog korpusa od 24 aprila 1942 god. o streljanju talaca — — — — —	419
Proglas visokog komesara za Ljubljansku pokrajinu i komandanta Jedanaestog armiskog korpusa od 28 aprila 1942 god. o streljanju talaca povodom partizanskog napada na vojni voz kod Radohove Vasi — — — — —	420
Saopštenje komandanta Jedanaestog armiskog korpusa od 29 aprila 1942 god. o proglašenju <u>vanrednog</u> stanja u nekim predelima Ljubljanske pokrajine — — — — —	421
Saopštenje komande Jedanaestog armiskog korpusa od 3 maja 1942 god. o grupisanju partizanskih *edinica i proglašenju <u>vanrednog</u> stanja u nekim predelima Ljubljanske pokrajine —	422

Izveštaj visokog komesara za Ljubljansku pokrajinu Emilija Grazioli-a od 8 maja 1942 god. italijanskom Ministarstvu unutrašnjih poslova o političkoj i vojnoj situaciji u pokrajini	423
Obaveštenje Glavne komande kraljevskih karabinjera u Rimu od 9 maja 1942 god. o pojavi zastava Narodnooslobodilačkog pokreta u Slovenskoj Primorju i o potrebi opreznosti prilikom njihovog skidanja — — — — —	425
Izveštaj žandarmerijske stanice u Zagorju od 9 maja 1942 god. o napadu Prvog štajerskog partizanskog bataljona na železničku prugu blizu Zagorja i rudničku žičanu železnicu —	426
Naređenje komandanta Jedanaestog armiskog korpusa od 10 maja 1942 god. o preduzimanju mera za odbranu Ljubljane —	428
Izveštaj komande italijanske divizije „Granatieri” di Sardegna” od 10 maja 1942 god. komandi Jedanaestog armiskog korpusa p borbi na Hribu — — — — —	432
Proglas visokog komesara za Ljubljansku pokrajinu i komandanta Jedanaestog armiskog korpusa od 11 maja 1942 god. o streljanju 10 talaca u Ljubljani — — — — —	433
Proglas visokog komesara za Ljubljansku pokrajinu i komandanta Jedanaestog armiskog korpusa od 12 maja 1942 god. o streljanju 9 talaca u Ljubljani — — — — —	436
Objava nemačkog šefa civilne uprave za Donju Štajersku od 13 maja 1942 god. o streljanju dvadeset talaca u Mariboru —	437
Izveštaj komande Jedanaestog armiskog korpusa od 16 maja 1942 god. o gubicima u borbi na Hribu i kod Hruševa — —	441
Proglas visokog komesara za Ljubljansku pokrajinu i komandanta Jedanaestog armiskog korpusa od 16 maja 1942 god. o streljanju 6 talaca povodom napada na voz kod Mirne Peči —	442
Izveštaj komande karabinjera divizije „Isonzo” od 19 maja 1942 god. komandi karabinjera Jedanaestog armiskog korpusa o situaciji u jedinacama divizije — — — — —	444
Naređenje komande Jedanaestog armiskog korpusa od 20 maja 1942 god. komandama divizija o obezbeđenju granice u vezi sa nemačkim napadom na Drugu grupu slovenačkih partizanskih odreda kod Janča — — — — —	445
Izveštaj komande karabinjera pešadijske divizije „Granatieri di Sardegna” od 20 maja 1942 god. komandi karabinjera Jedanaestog armiskog korpusa o situaciji na terenu i o mobilnom stanju jedinica divizije — — — — —	446
Izveštaj komandanta Jedanaestog armiskog korpusa Marija Robotti-a od 20 maja 1942 god. višoj komandi oružanih snagi Slovenija—Dalmacija o položaju italijanskih okupacionih snaga u Sloveniji i o potrebi dovlačenja novih jedinica —	448
Objava nemačkog generallajtnanta Rösener-a od 21 maja 1942 god. o streljanju trideset i pet talaca u Mariboru — —	451
Izveštaj komandanta Jedanaestog armiskog korpusa od 22 maja 1942 god. višoj komandi oružanih snaga Slovenija—Dalmacija o situaciji u Sloveniji i o potrebi pojačanja okupacionih snaga u Ljubljanskoj pokrajini — — — — —	454
Naređenje komandanta Jedanaestog armiskog korpusa od 22 maja 1942 god. za preduzimanje mera radi odbrane garnizona italijanskih okupacionih snaga od partizanskih napada —	461
Izveštaj komande Trećeg diviziona Trinaestog artiljerijskog puka divizije „Granatieri di Sardegna” od 23 maja 1942 god. o artiljerijskom bombardovanju Studenec-Iga kod Ljubljane —	463

	Str.
Izveštaj komande Jedanaestog armiskog korpusa od 24 maja 1942 god. višoj komandi italijanskih oružanih snaga Slovenija— Dalmacija o borbama Druge grupe slovenačkih partizanskih odreda kod Janča — — — — — — — — — —	464
Izveštaj nemačke opštinske uprave u Litiji od 24 maja 1942 god. o borbama nemačkih okupatora sa Drugom grupom slove- načkih partizanskih odreda kod Janča — — — — — — — — — —	465
Plan komande Jedanaestog armiskog korpusa od 25 maja 1942 god. za pripremu velike italijanske ofanzive protiv slovenačkih narodno-oslobodilačkih partizansk.h odreda — — — — — — — — — —	469
Plan komandanta Jedanaestog armiskog korpusa od 27 maja 1942 god. za pripremu Treće neprijateljske ofanzive na teritoriji Slovenije — — — — — — — — — —	473
Naređenje komandanta Jedanaestog armiskog korpusa od 27 maja 1942 god. komandantu divizije „Granatieri di Sardegna" o merama za odbranu Ljubljane — — — — — — — — — —	475
Registar — — — — — — — — — — — — — — — —	477
Sadržaj — — — — — — — — — — — — — — — —	495

Tehnički urednik
Slavko S. Singer, major

Odgovorni korektor
Milenko Tomić

Rukopis predat u štampu avgusta 1952 god.
Štampanje završeno oktobra 1953 god.
Tiraž 3.000 primeraka na srpskohrvatskom
i 2.000 primeraka na slovenačkom jeziku

ISPRAVKA

Strana	Red	Stoji kaminom u suštini kozijima naših razivjanja opokoljavaju ispunjavati borebni po istom	Treba kamionom u suštini kojima naših razivjanja opokoljavaju ispunjavati borebni po istom
70	13	odozdo	
116	6	odozgo	
124	8	odozdo	
130	6	odozgo	
134	15	odozgo	
135	10	odozgo	
138	21	odozgo	
140	16	odozdo	
140	15	odozdo	
167		gornji kliše je okrenut	prilikama potrebna
191	4	odozgo	3.) 3-I-42, pre podne,
323	8	odozgo	u Begunjama streljano
333	17	odozdo	je 36 lica, koja su
		istakao parolu da se, u znak sećanja na Marija pokrajinu	442
421	1	odozdo	Selška Dolina
435	10	odozgo	
442			
489	16	odozgo	
		Marj-a pokrajinu broj stranice 422 Selška dolina	

Zbornik, tom VI, knj 2

ISPRAVKA

Strana	Red	Stoji kaminom u suštini kozijima naših razivjanja opokoljavaju ispunjavati borebni po istom	Treba kamionom u suštini kojima naših razivjanja opokoljavaju ispunjavati borebni po istom
70	13	odozdo	
116	6	odozgo	
124	8	odozdo	
130	6	odozgo	
134	15	odozgo	
135	10	odozgo	
138	21	odozgo	
140	16	odozdo	
140	15	odozdo	
167		gornji kliše je okrenut	prilikama potrebna
191	4	odozgo	3.) 3-I-42, pre podne,
323	8	odozgo	u Begunjama streljano
333	17	odozdo	je 36 lica, koja su
		istakao parolu da se, u znak sećanja na Marija pokrajinu	442
421	1	odozdo	Selška Dolina
435	10	odozgo	
442			
489	16	odozgo	
		Marj-a pokrajinu broj stranice 422 Selška dolina	

Zbornik, tom VI, knj 2